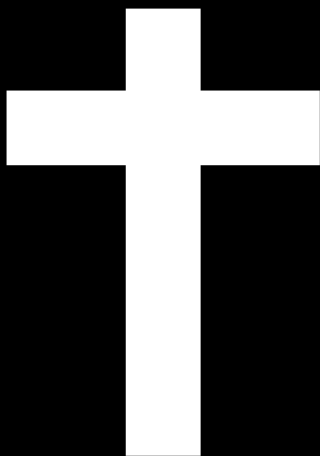

Aadi keyri: linjiila
iisaa almasiihu

New Testament in Fulfulde, Maasina

Aadi keyri: linjiila iisaa almasiihu

New Testament in Fulfulde, Maasina

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maasina Fulfulde (Fulfulde, Maasina)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Fulfulde, Maasina

© 2005, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
680239a9-8aa6-5bc3-b42f-dc560bee09b8

Contents

Matta	1
Marka	37
Luuka	59
Yuhanna	95
Golle Nelaäe	124
Romankoo6e	156
1 Korintunkoo6e	170
2 Korintunkoo6e	183
Galaatiyankoo6e	192
Efeesunkoo6e	197
Filipiyankoo6e	202
Koloosiyankoo6e	206
1 Tesaloniikiyankoo6e	210
2 Tesaloniikiyankoo6e	213
1 Timote	215
2 Timote	219
Titus	222
Filemon	224
Ibaraninkoo6e	225
Yaakuuba	236
1 Piyeer	240
2 Piyeer	244
1 Yuhanna	247
2 Yuhanna	251
3 Yuhanna	252
Yahuuda	253
Banngingol	254

Linjiila Iisaa Ngedu Matta

Haala dammbe Iisaa

¹ Dammbe Iisaa Almasiihu, taanii Daawuuda, taanii Ibarahiima, annii:

² Ibarahiima rimi Isiyaaka,
Isiyaaka rimi Yaakuuba,
Yaakuuba rimi Yahuuda e mijiraa6e mum,
³ Yahuuda rimi Fares e Sera, 6ee ngoni 6e o rimdi e Tamara,
Fares rimi Hisuruuna,
Hisuruuna rimi Aram,
⁴ Aram rimi Aminadaabu,
Aminadaabu rimi Nasuuna,
Nasuuna rimi Salmon,
⁵ Salmon rimi Bo'es, oo woni mo o rimdi e Rahab,
Bo'es rimi Obed, oo woni mo o rimdi e Ruut,
Obed rimi Yessa,
⁶ Yessa rimi Daawuuda kaananke oo.

Daawuuda rimi Suleymaana, oo woni mo o rimdi e debbo dalaado Uriya,
⁷ Suleymaana rimi Robo'am,
Robo'am rimi Abiya,
Abiya rimi Asa,
⁸ Asa rimi Yusafat,
Yusafat rimi Yoram,
Yoram rimi Ujiya,
⁹ Ujiya rimi Yotam,
Yotam rimi Akas,
Akas rimi Hejekiya,
¹⁰ Hejekiya rimi Manaasa,
Manaasa rimi Amon,
Amon rimi Yusiya,
¹¹ Yusiya rimi Yekuniya e mijiraa6e mum.
Dum hawrii e jamaanu nde Yahuudiyankoo6e konaa so na6iraa Baabila ndee.

¹² Caggal 6e konaama 6e na6aama Baabila,
Yekuniya rimi Salaatiyel,
Salaatiyel rimi Jorobaabel,
¹³ Jorobaabel rimi Abihuda,
Abihuda rimi Eliyakim,
Eliyakim rimi Ajora,
¹⁴ Ajora rimi Sadok,
Sadok rimi Akim,
Akim rimi Eliyuda,
¹⁵ Eliyuda rimi Eliyaajaru,
Eliyaajaru rimi Mattan,
Mattan rimi Yaakuuba,
¹⁶ Yaakuuba rimi Yuusufu, jom suudu Mariyama,
Mariyama woni inna Iisaa noddirted6 Almasiihu oo.

¹⁷ No dammbe dee njokkondirta iwde Ibarahiima faa yottii Daawuuda, jamaanuujj sappo e nay hawrata, iwde Daawuuda faa yottii nde Yahuudiyankoo6e konaa na6iraa Baabila, jamaanuujj sappo e nay hawrata, iwde nde Yahuudiyankoo6e konaa na6iraa Baabila faa yottii Almasiihu oo, jamaanuujj sappo e nay hawrata.

Haala pinaade Iisaa Almasiihu

¹⁸ No Iisaa Almasiihu finiri annii: Mariyama inniiko oo yo cabbaado Yuusufu, kaa fade makko suddeede, Ruuhu Ceniido wadi mo cowiido. ¹⁹ Yuusufu cabbudo mo oo yo neddo poocciitiido, ana waji hersa makko, miili yaltude e cabbugal ngal e cuucuukka. ²⁰ Nde o miili dum ndee, malaa'ika Joomiraado wari e makko ley koydol, wii mo:

—Aan Yuusufu, taanii Daawuuda, pati hul 6amde Mariyama, sabi 6innigel o saawi ngel e Ruuhu Ceniido iwi. ²¹ O rima 6iddo gorko, inndiraa mo Iisaa. Sabi oon hisinan yim6e mum e luutti mum'en dii.

²² Dum fuu, dum wadii yalla haala ka Laamdo yottiniri annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:

²³ «Surba oo 6aman reedu,
rima 6iddo gorko,

oon inndirte Immaanuwel.»*

Maanaa innde ndee yo: «Laamdo ana wondi e meeden».

²⁴ Nde Yuusufu fini ndee, wadii no malaa'ika Joomiraado oo wiirunoo dum nii. O 6ami Mariyama, ²⁵ kaa o reentaali e mum faa 6eyni 6iddo gorko. Yuusufu inndiri oon Iisaa.

2

No jom'en annde ngardi faa yeewa Iisaa

¹ Iisaa fini Baytilaama ley leydi Yahuudiya e jamaanu laamu Hirudus. Jom'en annde iwrii funnaange, ngari Urusaliima. ² Nde 6e ngari ndee, 6e mbii:

—Hoto kaananke Yahuudiyankoo6e dimaado jooni oo woni? Min njii hoodere makko 6annngii funnaange, min ngarii sujidande mo.

³ Oon kabaaru jii6i hakkille Hirudus, kaɗum e Urusaliimankoo6e fuu. ⁴ O noddi hooree6e yottinoo6e sadaka 6ee e dunkee'en Sariya 6ee fuu, o lamndii dum'en hoto Almasiihu oo foti rimeede. ⁵ Be njaabii mo, 6e mbii:

—Baytilaama ley leydi Yahuudiya, sabi ko annabaajo oo winndunoo koo annii:

⁶ «Aan, Baytilaama, leydi Yahuudiya,
tayoral a wanaa ngeenndi pamardi barke e geelle Yahuuda mawde dee.

Sabi ardotoodo iwan e maa,

garoowo durde Israa'iilankoo6e, yim6e am.»*

⁷ E ley dum, Hirudus noddi jom'en annde 6ee e cuucuukka, lamndii 6e wakkati mo hoodere ndee 6annngi oo. Been pammini mo. ⁸ Caggal mum, o neli 6e Baytilaama, o wii 6e:

—Njeehe, kumpitoyo-don kabaaru cukalel ngel faa tayoron. So on njii ngel, kumpitee kam yalla mido yaha miin duu, mi sujidanoya ngel.

⁹⁻¹⁰ Nde 6e nani ko kaananke oo haali koo ndee, 6e mbitti. Non 6e coynii hoodere nde 6e njiinoo funnaange ndee. Ko 6e njii nde koo, 6e ceyii seyo manngo sanne. Nde ardii 6e yaade. Nde nde yottii do cukalel ngel woni doo ndee, nde darii. ¹¹ Be naati ley galle oo, 6e njii cukalel ngel e inna mum Mariyama. Be korfii, 6e kujidani ngel, 6e kumti gineeji ma66e, 6e teddiniri ngel kanje e gowe e dace uurooje biyeteede miiri. ¹² Caggal dum, Laamdo daalii 6e ley koydol pati 6e mbirfitoo to Hirudus, 6e kootiri leydi ma66e laawol gonngol.

No Yuusufu dogiri suudoyaade Misira

¹³ Nde 6e mbitti ndee, malaa'ika Joomiraado wari e Yuusufu ley koydol, wii dum:

—Imma, 6am cukalel ngel e inna mum, dogu njahaa Misira, keddo-daa ton faa nde mbii-maa-mi ngartaa. Sabi Hirudus waran tewtude cukalel ngel faa wara dum.

¹⁴ Yuusufu immii jemma, na6i cukalel ngel e inna maggel Misira. ¹⁵ O heddi ton faa Hirudus maayi, yalla haala ka Laamdo yottinirnoo annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:

«Mi noddii 6iyam gondo Misira.»†

No Hirudus masinbiniri sukaa6e Baytilaama

¹⁶ Nde Hirudus faami jom'en annde 6ee njammbike dum ndee, mettaa sanne. O yamiri sukaa6e wor6e Baytilaama e dakkol mum fuu mbaree, gila keccoy faa he6u6e duu6i didi. O wadi dum hakke jalaade de jom'en annde 6ee ndokki mo tayoral mum dee. ¹⁷ Dum tabitirii haala ka Laamdo yottiniri annabi Yeremiya kaa nde oon wii:

¹⁸ «Wullaango nanaama ley ngeenndi Rama,
kaɗum e boji e boytaali:

Dum Rahiilu‡ woyata cukaloy mum.

O ja6aali waaltineede, sabi koy keddaaki.»§

No Yuusufu wartiri leydi Israa'iila

¹⁹ Caggal maayde Hirudus, malaa'ika Joomiraado wari e Yuusufu to Misira too ley koydol, ²⁰ wii dum:

* 1:23 Esaaya 7.14 * 2:6 Mika 5.1 † 2:15 Hosee'a 11.1 ‡ 2:18 Rahiilu woni jom suudu Yaakuuba. Mo yim6e Israa'iila njogorii hono inna mum'en. § 2:18 Yeremiya 31.15

—Imma, wirfintin cukalel ngel e inna mum leydi Israa'iila, sabi yidunoo6e warde suka oo 6ee maayii.

²¹Yuusufu immii, na6ti cukalel ngel e inna mum leydi Israa'iila. ²²Kaa o nanii Arikilawus loomtiima baam mum Hirudus laatiike kaananke Yahuudiya, o huli yaade ton. Ley dum, Laamdo jeertini mo ley koydol, o yehi leydi Galili, ²³o hodoyi ngeenndi mbiyeteendi Nasaraatu. Non dum laatorii so dum tabintini ko annabaa6e 6ee mbiinoo koo: «O wiyete Nasaraatunke.»

3

No Yaayaa waajorii

¹E oon jamaanu, Yaayaa mo lootogal batisima 6anngi. Omo ooynoo ley ladde jeereende Yahuudiya, omo wiya:

²—Tuubee, sabi Laamu Laamdo battiima.

³Oo woni mo annabi Esaaya sappinoo, nde wiinoo:

«Neddo ana ooynoo ley ladde jeereende, ana wiya:

Moyyinee laawol Joomiraado ngol,

ndartinee dati makko!»*

⁴Kaddungal Yaayaa yo capiraangal lee6i ngelooba, omo humii nguruwol. Nguure makko yo buureeti e njuumri ladde. ⁵Yim6e iwri Urusaliima e leydi Yahuudiya e seraaji maayo Urdun fuu, ngari e makko. ⁶E6e njaadira luutti ma66e, Yaayaa looti 6e lootogal batisima ley maayo Urdun.

⁷Nde o yii Farisa'en e Saduki'en heew6e ana ngara faa lootee lootogal batisima ndee, o wii dum'en:

—Bi66e bolle! Homo jeertini on ndogon jukkungo waroowo? ⁸Ngollee golleeji kawrooji e tuubal. ⁹Pati miilee e 6erde mon: «Minen, min taaniraa6e Ibarahiima.» Sabi mido wiya on: Laamdo ana waawi waylitinde dee kaaye laato 6i66e Ibarahiima! ¹⁰Jooni, jammberende huncaama faa soppa dadi ledde. Ndennoo, lekki fuu ki rimataa 6idde lobbe, soppete, wedee e yiite.

¹¹Miin, ndiyam mbatisiran-mi on faa hollita on tuubii. Kaa garoowo caggal am oo, kapum 6uri kam baawde, mi fotaa fay soccude pade makko. Kanko, Ruuhu Ceniido e yiite o batisirta on. ¹²O lanndinike faa o hennoo jamri makko faa laa6a. O moo6ta jamri makko ley beembal, kaa jaande ndee o duppiran dum yiite nge jifataa.

No Iisaa lootiraa lootogal batisima

¹³Oon wakkati fuu, Iisaa iwi Galili, wari maayo Urdun to Yaayaa, yalla Yaayaa ana loota dum lootogal batisima. ¹⁴Kaa Yaayaa ujii, wii mo:

—Aan haani lootude kam, hono aan ngardataa ga am faa mi loote?

¹⁵Iisaa jaabii mo, wii:

—Walaa baasi, ja6u ngadaa non, sabi hono non kaan-den hi66inirde ko dartii fuu.

Nden, o ja6i. ¹⁶Iisaa lootaa tan, yeenji iwde e ndiyam dam. E oon wakkati, kammu oo udditii, o yii Ruuhu Laamdo ana jippoo no wuugaandu nii, ana wara e makko. ¹⁷Don daande iwri dow kammu, wii:

—Oo doo yo Biyam mo korsin-mi, mo cu6ii-mi.

4

No Ibiliisa ndaardi seytoraade Iisaa

¹E oon wakkati, Ruuhu Ceniido na6i Iisaa ley ladde jeereende, yalla Ibiliisa ana tewta seytaade mo. ²Iisaa jaamaali faa wadi balde capande nay jemma e jalooma. Caggal dum, o yolbi. ³Nii, Ceytotoodo oo battitii mo, wii mo:

—So a Bii Laamdo, yamir dee kaaye laato jaamdu.

⁴Kaa o jaabii oon, o wii:

—Ana winndii: «Wanaa jaamdu tan neddo wuurdata, ko neddo wuurdata dee, haala fuu ka Laamdo haali.»*

⁵Caggal dum, Ibiliisa na6i mo Urusaliima ngeenndi ceniindi ndii, darni mo dow lenje-lenje Suudu Dewal Mawndu, ⁶wii mo:

—So a Bii Laamdo, suur njippo-daa e leydi. Sabi ana winndii: «Laamdo yamiran malaa'ika'en mum nja66ite pati koyngal maa gaajo e haayre.»†

⁷Oon wii mo:

—Ana winndii kassen: «Pati ittu koro Laamdo, Joomiraado maa.»‡

* 3:3 Esaaya 40.3

* 4:4 Fillitagol Tawreeta 8.3

† 4:6 Jabuura 91.11-12

‡ 4:7 Fillitagol Tawreeta 6.16

⁸ Kasen Ibiliisa naʼi mo dow waamnde haayre toownde sanne, holli mo laamuuji aduna dɔi fuu e darja mum'en, ⁹ wii mo:

—Mi hokkete ɗum ɗoo fuu so tawii a sujidanii kam.

¹⁰ Oon wii mo:

—Fottanam too, Ibiliisa! Sabi ana winndii: «Laamɗo Joomiraado maa tan kaan-ɗaa sujidande, kanko tan kaan-ɗaa rewde.»[§]

¹¹ Oon wakkati fuu, Ibiliisa seli e makko. Malaa'ika'en ngari e makko, ana ngollana mo.

No Iisaa fuddiri golleeji mum ley Galili

¹² Nde Iisaa nani Yaayaa uddaama ley kasu ndee, o wirfitii Galili. ¹³ O eggi Nasaraatu, o hodoyi Kafarnahum e daande weendu nduu ley leydi Jebulon, kaɗum e Naftali, ¹⁴ yalla ana tabintina haala ka Laamɗo yottiniri annabi Esaaya kaa nde oon wii:

¹⁵ «Leydi Jebulon e leydi Naftali

gonde dow laawol weendu,

caggal maayo Urdun,

e Galili hodorde yimɓe 6e nganaa Yahuudiyankooɓe:

¹⁶ Lepol gonnoongol e nimre ngol

yii fooyre mawnde.

Wuurɓe e ley leydi maayde niɓɓundi,

fooyre yaaynani ɗum'en.»*

¹⁷ Gila nden, Iisaa fuddi waajaade ana wiya:

—Tuubee, sabi Laamu Laamɗo battiima.

No Iisaa noddiri taalibaabe aranndeeɓe

¹⁸ Iisaa ana yahannoo dow fonngo weendu Galili, o yii worɓe ɗiɗon mijiraado e mawni-raado, Simon noddirteedo Piyeer e mijum Andire ana tippoo bubbi mum'en ley weendu nduu, yo awooɓe. ¹⁹ Iisaa wii 6e:

—Njokkee kam, mi wada on awooɓe yimɓe.

²⁰ Don e ɗon 6e njoppi bubbi maɓɓe dɔi, 6e njokki e makko. ²¹ O yehi yeeso, o yii kasen rimdaabe ɗiɗon worɓe, ɓiɓɓe Jebede, Yaakuuba e mijum Yuhanna ana ley laana. Kamɓe e baam maɓɓe Jebede, eɓe moyyintina bubbi maɓɓe. O noddii 6e. ²² Don e ɗon 6e njoppi laana kaa e baam maɓɓe fuu, 6e njokki e makko.

No Iisaa waajorii e no selliniri yimɓe

²³ Iisaa yiilii ley leydi Galili fuu omo waajoo e ley cuudi baajordi maɓɓe, omo ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamɗo oo, kasen omo sellina sii jawuuji e ellaaji fuu.

²⁴ Kabaaru makko saakii ley leydi Siriya fuu. Omo waddanee sii jawɓe fuu, laddaabe e kirikiraabe, kaɗum e wooyɓe, o sellini ɗum'en. ²⁵ Jamaa keewɗo sanne jokki e makko iwrudo Galili e leydi ndi geelle sappo e Urusaliima e Yahuudiya e caggal maayo Urdun.

Waaju Dow Waamnde Haayre

(Baabuwo! 5—6—7)

5

¹ Nde Iisaa yii jamaa oo heewii ndee, o ɗabbi dow waamnde haayre, o joodii ton. Taalibaabe makko ɓee ngari e makko, ² o fuddi waajaade 6e, o wii:

Haala mbelko'aaku

³ —Been annditinɓe yonkiiji mum'en ana lo'i, mbelii hoore, sabi kamɓe njey Laamu Laamɗo oo!

⁴ Been woyooɓe, mbelii hoore, sabi Laamɗo waaltinan ɓerde mum'en!

⁵ Been leyɗinkiniɓe, mbelii hoore, sabi 6e keɓan leydi ndi Laamɗo fodani 6e ndii!

⁶ Been yolbuɓe foocitaare so ɗomɗi ɗum, mbelii hoore, sabi 6e kaaran 6e ɗomɗitan!

⁷ Been yurmotooɓe, mbelii hoore, sabi Laamɗo yurmoto 6e!

⁸ Been laaɓuɓe ɓerde, mbelii hoore, sabi 6e njiyan Laamɗo!

⁹ Been waddooɓe jam, mbelii hoore, sabi 6e noddirte ɓiɓɓe Laamɗo!

¹⁰ Been torraaɓe kammari foocitaare, mbelii hoore,

sabi kam6e njeý Laamu Laamdo oo!

¹¹ On mbeli hoore so yim6e njennii on, torrii on, kappii on sii boneeji fuu saabe am.
¹² Ceyee, mbeltee, sabi mbarjaari mawndi ana doomi on dow kammu. Sabi hono non annabaabe adii6e on 6ee torriraa.

Haala lamdam e fooyre

¹³ —Onon ngoni lamdam aduna oo. Kaa so lamdam njoottii lammude, kofum lamminta dum? Dam nafataa fay huunde! Ko dam waawi wadeede tan, tippeede sella, yim6e nja66a dam.

¹⁴ Onon ngoni fooyre aduna oo. Ngalluure ji6aande dow waamnnde haayre waawaa joo6ude. ¹⁵ Fay gooto hu66ataa lampa, so hipa hen kaakol. Ko wadata dee, sinndan ka, ka yaaynana gondo e suudu nduu fuu. ¹⁶ Hono non fooyre moodon haani yaaynirde yeeso yim6e, yalla e6e njiya golleeji lobbi di ngadaton dii, 6e njetta Baabiraado moodon gondo dow kammu oo.

Ko Iisaa janngini banngal Tawreeta

¹⁷ —Pati cikkee mi gardo ittude Sariya binndaado ley Tawreeta naa ley dewte annabaabe oo. Mi waraali ittude mo, mi gardo hi66inde mo. ¹⁸ Mido haalana on goonga: so nii kammu e leydi ana keddii, wanaa to66el wanaa masel tosataake e Sariya oo faa nde fuu tabiti. ¹⁹ Dum nee, boofudo ko furi fuu famdude e jamirooje dee, so janngini wo66e faa ngada non, laatoto burdo famdude e Laamu Laamdo. Kaa neddo fuu jokkudo sariya oo, so janngini wo66e ngada non, laatoto mawdo e Laamu Laamdo. ²⁰ Sabi mido wiya on: so on buraali dunkee'en Sariya e Farisa'en fooccitaare, on naatataa e Laamu Laamdo abada.

Haala tikkere

²¹ —On nanii njaatiraa6e meeden 6ee mbiyanooma: «Pati naadu hoore, naadudo hoore fuu, ana haandi e sareede.»* ²² Miin noo mido wiya on: tikkando sakiike mum fuu, ana haandi e sareede. Oon biido sakiike mum «Meereejo» darnete yeeso sariya burdo fuu naawde. Kasen neddo fuu biido mo «Nuykaado» ana haandi e naatude yiite jahannama. ²³ Ndennoo, so a warii e ittirde sadaka faa cakko-daa, a miccitike don e don sakiike maa ana jogani maa metti, ²⁴ yoppu don sadaka maa oo, njahaa njaafondiroyaa e sakiike maa oo tafon, so ke6aa wartude cakko-daa.

²⁵ So won gullaniido naa saabe jamaande, odon njaada sariya, yaawnu ndewritaa e joomum fade moodon yottaade, pati o wade e juude caroowo, oon wade e junngo kayboowo kasu, nden kaa, udde-daa e kasu. ²⁶ Mido haalane goonga: abada a yaltataa so a yo6aali ko ndewete-daa koo faa laa6a.

Haala jeenu

²⁷ —On nanii wiyanooma: «Pati jeenu!»† ²⁸ Miin noo mido wiya on: yeewrudo debbo janano muuyo fuu, jeenii e ley 6ernde mum. ²⁹ Ndennoo, so yitere maa jaamere luuttinte, sol nde tippo-daa nde to woddi! Mbaasaa salndu maa wooturu furi moyyande ma diina caldi maa dii fuu mbedee e jahannama. ³⁰ So junngo maa jaamo luuttinte, tayu ngo tippo-daa ngo to woddi: mbaasaa salndu maa wooturu furi moyyande ma diina caldi maa dii fuu naata jahannama.

Haala ceergal

³¹ —Wiyanooma kasen: «Ceerdo jom suudu mum fuu, yo hokku dum talkuru ceergal.»‡ ³² Miin noo mido wiya on: cerdo jom suudu mum tawee oon jeenaali, so o 6amoyaama, gorko arano oo wadii mo e jeenu. Neddo fuu 6amdo debbo ceeraado, kapiim duu jeenii.

Haala hunoore

³³ —On nanii kasen, njaatiraa6e meeden mbiyanooma: «Pati fiirtu hunoore maa, tabintin nde yeeso Joomiraado.»§ ³⁴ Miin noo mido wiya on: pati kunee fey. Pati kunoree kammu, sabi dum yo joodorgal Laamdo, ³⁵ naa leydi, sabi dum yo njaa6irdi koyde makko, naa Urusaliima, sabi dum yo ngeennid Kaananke mawdo oo. ³⁶ Pati hunora hoore maa ndee, sabi a waawaa rawnind naa 6awlinde fay lee6ol mayre gootol. ³⁷ Mbiyaa «Mi wadan» naa «Mi wadataa», dum tan heyii. Ko 6eydii hen fuu, e Bondo oo iwi.

Haala yo6tagol

³⁸ —On nanii wiyanooma: «Yitere yo6irtee yitere, jiinde yo6irtee jiinde.»* ³⁹ Miin noo mido wiya on: pati njoo6tee gadudo on ko boni. So won piido ma banaawo banngae jaamo, accu dum fiye banngae goddo oo duu. ⁴⁰ So won gullaniido ma faa teeta forgo maa, accu dum na6a dolloke oo duu. ⁴¹ So won tilsindo ma roondaade donngal yaadu kiloomeetere,

* 5:21 Pergu 20.13 † 5:27 Pergu 20.14 ‡ 5:31 Fillitagol Tawreeta 24.1 § 5:33 Limooje 30.3 * 5:38

roonda ngal yaadu kilomeetereji didi. ⁴² So won jaagiido ma, hokku dum, so won ndaardudo ma luɓal, pati haɗu dum.

Haala yidugol konnee'en

⁴³ —On nani wiyanooma: «Njidaa tanaa maa, mbarjaa gaɗo maa.» ⁴⁴ Miin noo mido wiya on: njidee konnee'en moodon, kasen duu nduwanee torroobe on, ⁴⁵ yalla odon laatoo ɓiɓɓe Baabiraado moodon gondo dow kammu oo. Sabi no o fudinirta naange makko e bonɓe nii, hono non o fudinirta nge e moyyuɓe, kasen duu no o tofinirta e foocitiiɓe nii, hono non o tofinirta e oonɓiɓe. ⁴⁶ So yidube on tan njidaton, mbarjaari hendi keɓaton hen? Fay duwaaje'en ɓee ana ngadira non! ⁴⁷ So sakiraaɓe moodon tan njowtaton, kodum seenndi on e woɓɓe ɓee? Fay heeferɓe ɓee ana ngadira non! ⁴⁸ Ndennoo, laatee hiɓɓuɓe, hono non Baabiraado moodon gondo dow kammu oo laatorii kiɓɓudo nii.

6

Haala sadaka

¹ —Ndeentee e gollirde golleeji mon lobbi faa yiye. So on ngadii dum, on keɓataa mbarjaari to Baabiraado moodon gondo dow kammu oo.

² Ndennoo, so ada itta sadaka, pati waɗu dillere faa yimɓe njiye, hono no naafigi'en ɓee ngadata ley cuudi baajordi, kaɗum e laawi nii. Eɓe ngada non yalla yimɓe ana mana ɓe. Mido haalana on goonga, ɓeen keɓii mbarjaari mum'en faa timmi. ³ Kaa aan, so ada itta sadaka, pati nano maa annda ko jaamo maa waɗata, ⁴ yalla sadaka maa oo ana heddoo ley cuucuukka. Nden Baabiraado maa jiyooowo ko woni e cuucuukka oo, yoɓete.

Haala duwaawu

⁵ —So odon nduwoo, pati ngadee no naafigi'en nii: ɓeen ana njidi duworaade darnde ley cuudi baajordi, kaɗum e hakkunde ɗati celi, yalla yimɓe fuu ana njiya dum'en. Mido haalana on goonga, ɓeen keɓii mbarjaari mum'en faa timmi. ⁶ Kaa aan, nde nduwoto-ɗaa fuu, naatu ley suudu maa, uɗɗaa damal, jaago-ɗaa Baabiraado maa e cuucuukka. Nden, Baabiraado maa jiyooowo ko suudii oo, yoɓete.

⁷ So odon nduwoo, pati kebbinee haalaaji ɓoli ɗi ngalaa nafaa hono no heeferɓe ɓee nii: eɓe miili Laamɗo jaabanto ɓe so ɓe kebbinii haala. ⁸ Pati jemmɓe ɓe, sabi Baabiraado moodon ana anndi ko kaaje-ɗon gila on jaagaaki mo. ⁹ Nii kaan-ɗon duworaade: Baabiraado amen gondo dow kammu, yo innde maa teddine.

¹⁰ Yo Laamu maa war.

Yo muuyɗe maa ngade dow leydi no ngadira dow kammu nii.

¹¹ Hokku min hannde jaamdu heyoowo min.

¹² Yaafa min luutti amen,

hono no min njaaforii toonɓe min nii.

¹³ Pati accu min ceytee,

hisin min e Bondo oo.

[Sabi laamu e baawɗe e teddeengal ana ngoodan maa faa abada. Aamiina.]*

¹⁴ Ndennoo, so on njaafiima toonɓe on, Baabiraado moodon gondo dow kammu oo duu yaafoto on. ¹⁵ Kaa so on njaafataako toonɓe on, Baabiraado moodon oo duu yaafataako luutti moodon.

Haala koorka

¹⁶ —So on koorii, pati njurminkinee no naafigi'en ɓee nii: ɓeen njornoto, yalla yimɓe fuu ana anndita ɓe hoorɓe. Mido haalana on goonga: ɓeen keɓii mbarjaari mum'en faa timmi. ¹⁷ Kaa aan, so a hoorii, culmaa yeeso maa, ngujaa hoore maa ¹⁸ pati yimɓe annda a koordɗo. Baabiraado maa mo yiyataake oo tan anndata. Kasen duu Baabiraado maa jiyooowo ko ngad-ɗaa e cuucuukka, kaɗum yoɓete.

Haala jawdi dow kammu

¹⁹ —Pati paggee jawdi aduna, ɗo mooyu e ngudu mbonnata, ɗo wuyɓe kelata baafe so ngujja. ²⁰ Paggee jawdi dow kammu, ɗo fay huunde bonnataa, wanaa mooyu wanaa ngudu, ɗo wuyɓe kelataa baafe sako ngujja. ²¹ Sabi ɗo jawdi maa woni fuu, don yonki maa duu woni.

Haala fooyre e nimre

²² —Gite ngoni lampa calɗi. So gite maa ana moyyi, calɗi maa fuu pooyan. ²³ Kaa so ɗe moyyaa, calɗi maa fuu niɓɓan. Ndennoo, so fooyre wonnde e maa ndee yo nimre, nimre hoontii nimre!

* 6:13 Cakite aaya 13 tawaaka e dereeji ɓurɗi fuu ɓooyde ɗii.

Haala ndaartugol Laamu Laamdo

²⁴ —Fay gooto waawaa gollande halfaabe didon, sabi naa joomum wajii gooto, yidii keddii do oo, naa nanngondirii e gooto oo, yoppii keddii do oo. On mbaawaa gollidande Laamdo e jawdi.

²⁵ Dum nee, mido wiya on: pati cunlee e nguurndam mon ko jaamaton e ko njaraton e ko koltoton. Pati cunlaanee ko boornoto-don. Tama nguurndam buraa nguure? Tama caldi buraa koltal? ²⁶ Yeewee pooli diwooji dii: di aawataa, di kettataa, di mbeembataa, kaa Baabiraado moodon gondo dow kammu oo ana jammuna di. Onon nee, on buraa pooli teentilaade naa? ²⁷ Homo e mon waawi beydude e balde mum fay jalooma gooto kammari sugulla mum? ²⁸ Ko wadi so odon cunlana kaddule? Yeewee piindijji ley ngesa no peertirta: di tampataa, di mottataa. ²⁹ Haya mido wiya on: Suleymaana e ngalu mum fuu paroraaki no gootel e majji nii. ³⁰ So Laamdo ana holtinira nii leggiri taweteendi ley ngesa hannde, tippeteendi e yiite janngo, ko hadata mo holtinde on faa bura nii, onon famdube hoolaare! ³¹ Ndennoo, pati cunlee faa mbiyon: «Kodum jaamaten? Kodum njaraten? Kodum boornoto-don?» ³² Sabi dee kulle fuu heefer6e tan ndaarata dum. Kaa Baabiraado mon gondo dow kammu oo ana anndi odon kasindini e majjum dum fuu. ³³ Ndaartee tafon Laamu Laamdo oo, kajum e fooccitaare makko ndee. Ko heddii koo fuu, on beydante dum.

³⁴ Ndennoo, pati cunlaanee janngo, sabi janngo sunlanan hoore mum. Nalooma fuu, donngal mum ana hey'a dum.

7

Haala jinjondiral

¹ —Pati jinjee, yalla odon mbaasa jineede. ² Sabi hono no jinjirton wo66e nii, nii jinjirte-don. Kasen duu ko etiranton wo66e koo, dum etirante-don. ³ Ko saabii so ada yiya kudol ley yitere sakiike maa, tawee aan nee, a yiyataa leggal gonngal e ley nde maa ndee? ⁴ Hono mbaawru-daa wiide sakiike maa: «Sakiike, dal mi ittane kudol gonngol e yitere maa ngol», tawee aan nee, leggal woni e ley nde maa ndee? ⁵ Naafigi, ittu leggal gonngal e yitere maa ngal tafon, nden jiile maa laabata, faa kebaa no ittiraa kudol gonngol e yitere sakiike maa ngol.

⁶ Pati ndokkee dawaadi ko dagii, sabi di mbirfitanto on di njata on. Pati caakee jaaye moodon dime yeeso girooji, sabi di njab6an de.

No Laamdo hokkirta jaagiido dum

⁷ —Naagee, on keban, tewtee, on njiitan, calminee gila odon damal galle, on udditante. ⁸ Sabi jaagiido fuu heban, tewtudo fuu yiitan, calmino fuu udditante. ⁹ Homo woni e mon mo giyum naagotoo buuru so hokka dum haayre? ¹⁰ Naa jaagoo dum liingu, hokka dum mboddi? ¹¹ No mbonir-don fuu, odon ndokka bi66e mon kulle lobbe, sako Baabiraado mon gondo dow kammu oo. Omo hokka jaagiido mo fuu kulle lobbe. ¹² Ndennoo, ngadiranee yim6e no njid-don 6e ngadirana on nii. Dum woni ko Tawreeta Muusaa e dewte annabaa6e dee njamiri.

Haala damal paadungal

¹³ —Naatiree damal paadungal ngal! Sabi damal naatirgal e halkere ana yaajii, laawol mum ngol ana newii, jokko6e ngol 6ee duu ana keewi. ¹⁴ Kaa damal naatirgal e nguurndam ana faadii, laawol mum ngol ana tiidi, kasen yiito6e ngol 6ee yo seeda.

Haala lekki e bidd6e mum

¹⁵ —Ndeentee e annabaa6e penee6e 6ee. So e6e ngara e mon, 6e nanndinkinto e baali, kaa so goonga, 6e jaatooji bondi. ¹⁶ Golleeji ma66e annditirton 6e hono no lekki annditirtee bidd6e mum nii. Peguujee te6ataake e kebbe, ibbe te6ataake e pakka6ere. ¹⁷ Lekki lobbi bidd6e lobbe rimata, kaa lekki mbonki bidd6e bonde rimata. ¹⁸ Lekki lobbi waawataa rimde bidd6e bonde, kasen duu lekki mbonki waawataa rimde bidd6e lobbe. ¹⁹ Lekki fuu ki rimataa bidd6e lobbe soppete, wedee e yiite. ²⁰ Ndennoo, golleeji ma66e annditirton 6e.

No taalibaabe penee6e carirtee

²¹ —Wanaa wiyoo6e kam «Moobbo, Moobbo» 6ee fuu naatata e Laamu Laamdo oo. Wadoo6e sago Baabiraado am gondo dow kammu oo 6ee tan ngoni naatoo6e e makko. ²² Namnde darngal, heew6e mbiyan kam: «Moobbo, Moobbo! Wanaa e innde maa min njottiniri nula naa? Wanaa e innde maa min ndibbiri seydaani'en naa? Wanaa e innde maa min ngadiri kaayde keewde naa?» ²³ Oon wakkati, mi jaaborto 6e nii: «Mi anndaa on abada. Ngoddee kam, onon wadoo6e ko boni 6ee!»

Haala cuudi didi

²⁴ —Ndennoo, neddo fuu kettindiido haalaaji am dii so jokki di, nanndan e hakkilante mahudo suudu mum e dow haayre. ²⁵ Yiiwoonde tobi, ilaali mbuuwi, kenuuli mawdi mbibbi e mayru, fuu ndu saamaali, sabi ndu diidaama dow haayre. ²⁶ Kaa neddo fuu kettindiido haalaaji am dii so jokkaali di, ana nanndi e mo walaa hakkille, mahudo suudu mum e dow njaareendi. ²⁷ Yiiwoonde tobi, ilaali mbuuwi, kenuuli mawdi mbibbi e mayru, ndu wurji wurjugol manngol.

²⁸ Nde Iisaa tilii e diin konngi ndee, jamaa oo satti haayneede e waaju makko oo, ²⁹ sabi o waajorike be hono no jom baawde nii, wanaa no dunkee'en Sariya 6ee nii.

8

No Iisaa selliniri ceppaado

¹ Ko Iisaa jippii waamnde haayre ndee koo, jamaa keewdo jokki e makko. ² Oon wakkati, gorko ceppaado wari diccii yeeso makko, wii mo:

—Moobbo, so tawii a jabii ada waawi sellinde kam.

³ Iisaa foocci junngo mum, memi mo, wii:

—Mi jabii, sellu!

Don e don, ceppu gorko oo selli. ⁴ Caggal dum, Iisaa wii mo:

—Hettinda faa moyya! Pati kaalanaa dum fay gooto, kaa yaa holloy hoore maa jottinoowo sadaka, ngadaa sadaka mo Muusaa yamiri oo, faa anndina be a sellii.

No Iisaa selliniri golloowo hooreejo sordaasi'en

⁵ Nde Iisaa naatannoo Kafarnahum ndee, hooreejo sordaasi'en 6attii mo, ndaardi mo mballa, wii:

⁶ —Moobbo, golloowo am ana lelii cuudi, sellaa faa junngo yahataa koyngal warataa, ana naawa sanne!

⁷ Iisaa wii mo:

—Mi yahan mi sellinoya mo.

⁸ Kaa hooreejo sordaasi'en oo jaabii, wii:

—Moobbo, miin, mi wanaa fay huunde, fotaa ko ngaraa galle am. Ndennoo dana ko kaal-daa tan, golloowo am oo sellan. ⁹ Miin e hoore am mi laamaado, miin duu mido laamii sordaasi'en. So mi yamirii gooto yaha, yahan, so mi wii goddo wara, waran, so mi wii golloowo am wada huunde, wadan.

¹⁰ Nde Iisaa hettindii mo ndee, haaynaa e makko sanne, wii jokku6e e mum 6ee:

—Mido haalana on goonga, mi yiyaali hono ngal goondinal e sellude fay e Israa'iilanke.

¹¹ Mido haalana on, heew6e iwrata funnaange e hiirnaange, njoododoo e Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba, 6e naamda ley Laamu Laamdo. ¹² Kaa jogoraa6e naatoo6e e Laamu oo 6ee, mbedete ley nimre wonnde sella ndee, ton 6e mboyata 6e njeryondira jiiye.

¹³ Caggal dum, o wii hooreejo sordaasi'en oo:

—Hootu galle maa! Yo laatane no ngoondinir-daa nii.

E oon wakkati jaati, golloowo hooreejo sordaasi'en oo sellinaa.

No Iisaa selliniri jaw6e heew6e

¹⁴ Iisaa yehi galle Piyeer, tawi esii Piyeer debbo ana lelii yo jontaado. ¹⁵ Iisaa memi junngo makko, jontere makko selli, oon immii laatanii mo njaatigi.

¹⁶ Nde hiirnoo ndee, Iisaa waddanaa yim6e heew6e 6e ladde woni e mum'en. Konngol makko tan o ribbiri laddeejii gondi e ma66e dii, o sellini jaw6e 6ee fuu. ¹⁷ O wadi non faa dum tabintina haala ka Laamdo yottiniri annabi Esaaya kaa nde oon wii:

«O ittii tampere meeden,

o sellinii jawuujii meeden.» *

No yim6e mbiiri njokkan e Iisaa

¹⁸ Nde o yii jamaa oo ana filii mo ndee, o yamiri o lummbinee. ¹⁹ Dunkee Sariya gooto 6attii, wii mo:

—Moobbo, mi jokkete do njahataa fuu.

²⁰ O wii oon:

—Doldolde ana njogii gayde, pooli duu ana njogii cuudi, kaa Bii Neddo oo walaa fay do soppinoo sako faa lelina hoore mum fowtinoo.

²¹ Goddo jeyaado e taalibaa6e 6ee wii mo:

—Moobbo, accu mi iroya baabam tafon.

²² O jaabii oon, o wii:

—Jokkam, dal maay6e ira maay6e mum'en.

* 8:17 Esaaya 53.4

No Iisaa waaltiniri yiiwoonde e henndu

²³ O naati laana, taalibaafe makko njokki e makko. ²⁴ Don e don, yiiwoonde immodii e henndu mawndu e weendu nduu faa bempjee ana cudda laana kaa, tawi kanko omo daanii. ²⁵ Taalibaafe 6ee battii mo, pinndini mo, mbii mo:

—Moobbo, danndu min! Miden nii kalkoo!

²⁶ O jaabii 6e, o wii:

—Ko hul6inta on? Onon famdu6e hoolaare!

E oon wakkati, o immii, o jahii e henndu nduu e ndiyam weendu dam. Non fuu wii teen!

²⁷ Haayinii 6e, e6e mbiya:

—Gorko homo sifa mum wa'i nii, fay kenuuli e ndiyam ana downtanoo dum?

No Iisaa selliniri wor6e didon laddaabe

²⁸ Nde Iisaa lumbunoo so heetti e leydi Gadaren ndee, wor6e didon laddaabe njalti ley janaale, kawri e makko. E6e nanngunoo faa fay gooto suusaano ya66oraade laawol ngol.

²⁹ Be ndarii e6e nduka e6e mbiya:

—Bii Laamdo, ko njid-daa wadude min? Torrude min waddu maa doo, gila wakkati cartaadoo oo yottaaki naa?

³⁰ Sewre girooji mawnde ana durannoo sera don. ³¹ Seydaani'en 6ee ndaardi mo mbii:

—So ribbude min njid-daa, durana min min naatoaya e ndee doo sewre girooji.

³² O wii 6e:

—Njehee!

Seydaani'en 6ee njalti, naatoyi e girooji dii. Don e don, sewre ndee fuu diiri iwi hoore waamnde haayre too, sumpitii ley weendu nduu, yoolii. ³³ Duroo6e 6ee ndogi kooti ngeenndi too, njantoyii ko wadi koo fuu fay ko laddaabe 6ee koo. ³⁴ Oon wakkati, yim6e ngeenndi 6ee fuu njehi hawritoyde e Iisaa. Nde 6e njii mo ndee, 6e ndaardi mo o yalta leydi ma66e ndii.

9

No Iisaa selliniri gorko bonnguujo

¹ Iisaa naati laana, lumbbiti, warti ngeenndi mum. ² O waddanaa bonnguujo ana lelana e dengeleewo. Nde o yii goondinal yim6e 6ee ndee, o wii bonnguujo oo:

—Gidam, seya! Luutti maa njaafaama!

³ E oon wakkati, dunkee'en Sariya yogaa6e miili e ko'e mum'en: «Oo gorko ana bonkoo Laamdo!» ⁴ O faami miilooji ma66e, o wii:

—Kodum wadi so odon miiloo dii miilooji bondi e 6erde moodon? ⁵ Wiide «Luutti maa njaafaama» e wiide «Imma yaa», kodum hen 6uri newaade? ⁶ Kaa, faa mi anndina on Bii Neddo ana jogii baawde e aduna oo yaafaade luutti...

Nden, o wii bonnguujo oo:

—Imma, 6am dengeleewo maa, kootaa suudu maa!

⁷ Gorko oo immii, hooti suudu mum. ⁸ Nde yim6e 6ee njii dum ndee, kuli, ndarii ana njetta Laamdo saabe ko hokki 6ii-aadama baawde baade nii koo.

No Iisaa noddiri Matta jokka e mum

⁹ Iisaa iwi don, ana e laawol. O yii gorko biyeteedo Matta ana joodii e duwaajjeere mum, o wii dum:

—Jokku e am.

Matta immii, jokki e makko.

¹⁰ Caggal dum, o wari omo jaama ley galle Matta. Duwaajje'en heew6e e luuttoo6e hono mum'en ngari njoodii ana jaamda e makko kanko e taalibaafe makko. ¹¹ Farisa'en 6ee njii dum, ndarii ana mbiya taalibaafe makko 6ee:

—Ko saabii so moobbo moodon ana jaamda e duwaajje'en, kajum e luuttoo6e hono mum'en?

¹² O nani dum, o wii 6e:

—Wanaa celludo hasindini e cawroowo, jawdo hasindini e cawroowo. ¹³ Njehee njanngooyee ko winndaa ley Dewtere Seniinde koo. Laamdo wii:

«Yurmeende woni ko njidu-mi,

wanaa sadaka duppeteedo.»*

Sabi wanaa noddude fooccitiife waddi kam, noddude luuttoo6e woni ko waddi kam.

Haala koorka

¹⁴ E oon wakkati, taalibaafe Yaayaa battii Iisaa, lamndii mo dum doo:

—Ko saabii so minen e Farisa'en 6ee miden koora kaa taalibaafe maa 6ee koorataa?

* 9:13 Hosee'a 6.6

¹⁵ O jaabii 6e, o wii:

—Tama nootiibe kuurtungu ana mbaawi hoornaade so jommbaajo gorko ana wondi e mum'en? Kaa jalaaɗe ngaran de jommbaajo gorko oo ittete e hakkunde ma66e. E deen jalaaɗe, 6e kooran. ¹⁶ Fay gooto dammbataa fetalaare heyre e kaddungal kiinngal, sabi fetalaare heyre ndee daamtan kaddungal kiinngal ngal, ceekol ngol beydoo. ¹⁷ Kasen duu peguujam kesam loowataake e sumalleeji kiiddi. So dum wadii, sumalleeji dii pusan, peguujam dam yuppoo, sumalleeji dii mbona. Haya peguujam kesam e sumalleeji kesi loowetee, yalla dum fuu edum reenoo.

No Iisaa selliniri debbo e no wuurtiniri suka debbo

¹⁸ Nde Iisaa woni e haalde dum ndee, hooreejo suudu waajordu gooto yottii, diccii yeeso mum, wii:

—Biyam debbo hedditaaki jooni temmbu. Kaa war faw junngo maa e makko, o wuurtan.

¹⁹ Iisaa immii jokki e makko, kajum e taalibaa6e mum. ²⁰ E6e e laawol, debbo gooto mo tuundi mum tayataa ko waarata e duu6i sappo e diidi, iwri caggal Iisaa, memi kommbol saaya makko. ²¹ Sabi o miilii e becce makko: «So mi hebii memde saaya makko tan, mi sellan.» ²² Iisaa yeecitii, yii mo, wii:

—Banndam debbo, seya! Goondinal maa danndii ma.

Oon wakkati fuu, debbo oo selli. ²³ Iisaa yottii galle hooreejo waajordu oo, non o yii fiyoobe cereeli won6e to maayde too 6ee e yim6e woyoo6e 6ee, ²⁴ o wii:

—Immee doo, sabi suka debbo oo maayaali, o daaniido tan.

Be njali mo. ²⁵ Nde yim6e 6ee njaltinaa sella ndee, o naati ley suudu nduu, o nanngi junngo suka debbo oo, nii immii. ²⁶ Oon kabaaru saakii e leydi ndii fuu.

No Iisaa wumtiniri wum6e diidon

²⁷ Nde Iisaa yahata ndee, wum6e diidon njokki e mum ana ngulla ana mbiya:

—Taanii Daawuuda, yurma min!

²⁸ Nde o yottii cuudi ndee, wum6e 6ee battii mo, o lamndii dum'en, o wii:

—Odon ngoondini mido waawi wallude on?

Be njaabii mo, 6e mbii:

—Moobbo, miden ngoondini.

²⁹ E oon wakkati, o memi gite ma66e, o wii:

—Yo laatano on no ngoondinir-don nii.

³⁰ Don e don 6e mbumti. O yaggini 6e, o wii 6e:

—Pati kaalanee dum fay gooto.

³¹ Kaa 6e njehi tan 6e caaki kabaaru makko e leydi ndii fuu.

No Iisaa selliniri gorko muumo

³² Nde wumtinaa6e 6ee njaltunoo ndee, Iisaa waddanaa kasen gorko mo seydaani muumɗini. ³³ O ribbi seydaani oo tan, muumɗunoodo oo watti haalde. Jamaa oo fuu haaynaa, ana wiya:

—Hono dum yiyaaka e Israa'iila abada!

³⁴ Kaa Farisa'en 6ee mbii:

—Hooreejo seydaani'en oo hokki mo baawde ribbude seydaani'en 6ee!

No Iisaa yurmorii yim6e 6e ngalaa kawjo

³⁵ Iisaa ana yiiloo e geelle e gure fuu, ana waajoo e ley cuudi baajordi, ana ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamɗo oo, omo sellina jawuuiji e ellaaji fuu. ³⁶ Nde o yii yim6e 6ee ndee, 6e njurminii mo, sabi 6e tampu6e 6e tayu6e dimme hono baali di ngalaa duroowo nii. ³⁷ Oon wakkati, o wii taalibaa6e makko 6ee:

—Gese fenndude ana keewi, kaa hettoo6e keewaa. ³⁸ Ndennoo, jaagee Jom kettal oo nelda hettoo6e to hettantee too.

10

No Iisaa suborii nelaabe sappo e diidon

¹ Iisaa noddi taalibaa6e mum sappo e diidon 6ee, o hokki 6e baawde ribbugol seydaani'en e sellingol sii jawuuiji e ellaaji fuu. ² Inde nelaabe sappo e diidon 6ee annii: arano e ma66e yo Simon noddirteeɗo Piyeer e Andire mijum, Yaakuuba 6ii Jebede e Yuhanna mijum, ³ Filipa e Bartolome, Tomaa e Matta duwaajne oo, Yaakuuba 6ii Alfaa, kajum e Tadde, ⁴ Simon kiranoowo suudu baaba e Yahuuda Isikariyota jammbotoodo mo oo.

No Iisaa neliri taalibaa6e mum sappo e diidon 6ee

⁵ Iisaa neli been sappo e diidon, o wii 6e:

—Pati njehee e leyde de Yahuudiyankoo6e ngalaa e mum dee, kasen duu pati naatee e geelle Samariya. ⁶ To baali suudu Israa'iila majjudi dii kaan-don yaade. ⁷ To njahaton fuu,

ooynee mbiyon «Laamu Laamdo battiima!»⁸ Cellinon jawbe, nguurtinon maaybe, cellinon seppaabe, ndibbon seydaani'en. On kefirii nii tan, ndokkiree nii tan.⁹ Pati naforee kanje naa cardii naa mbuudu jakawalle e njiibaaji moodon.¹⁰ Pati fay gooto e moodon bama pade naa sawru. Sabi golloowo ana haandi e nguure.

¹¹ So tawii on ngarii e ngeenndi naa wuro, tewtee njaatigi lobbo, kasen keddee njaatigi mon doo faa nde iw-don don.¹² So odon naata e galle, calminon.¹³ So galle oo ana haandi hen, yo jam mon yotto mo. Kaa so mo haandaa hen, yo jam mon wartu e mon.¹⁴ So won galle naa ngeenndi do on nja66aaka naa on kettindaaka, njaltee nokku oo, pid'don colla koyde mon duu.¹⁵ Mido haalana on goonga: jannde dargal, jukkungo ndiin ngeenndi furan ngo geelle Sodooma e Gomoora ngoo naawde.*

Haala torraaji garooji

¹⁶ —Kettindee! Mi nelii on no baali hakkunde pobbi nii. Ndennoo, yoyiree no boje nii, neworee no buugaaji nii.¹⁷ Ndeento-don e yimbe 6ee, sabi 6e ndarnan on e carirde, 6e piyan on dorri ley cuudi ma66e baajordi.¹⁸ On nabete yeeso saroobe e kaanankoo6e saabe am, faa laatano-don kam seede'e yeeso ma66e kam6e e heefer6e 6ee.¹⁹ So on ndarnaama e sarirde, pati mbemembe-don no kaaldaton naa ko kaalaton. Sabi on ndokkete konngi di kaan-don haalde e oon wakkati,²⁰ di iwataa e moodon, ko selli hen dee, RuuhuBaabiraado moodon oo haalata ley moodon.²¹ Neddo hokkitiran sakiike mum waree, baabiraado duu giyum. Bi66e immanto saaraa6e mum'en, piya dabare yalla 6een ana mbaree.²² Yimbe fuu mbayan on saabe am. Kaa mujudo faa timmoode, joomum hisinte.²³ So on torraama e ngeenndi ngootiri, ndoganee ngonndi. Mido haalana on goonga: on piltidataako geelle Israa'iila dee fuu tawa Bii Neddo wartaali.

²⁴ Taalibbo furaa moobbo mum, maccudo furaa kalfaado mum.²⁵ Ana yidaa taalibbo wuurda no moobbo mum wuuri fuu, maccudo duu no kalfaado mum wuuri. Miin duu, mi noddiraama «Beelsebul» (hooreejo seydaani'en), wanaa haala mon onon.

Haala kulol Laamdo

²⁶ —Ndennoo, pati kulee yimbe. Walaa fuu ko suudii ko 6anngintaake, walaa sirri mo saakataake.²⁷ Ko kaalan-mi on e nimre koo, kaaltee dum e fooyre. Ko ngunndante-don koo, ooynee dum dow beneeeji.²⁸ Pati kulee waroo6e terde, 6e mbaawanaa yonkiiji. Laamdo baawdo halkude terde e yonkiiji fuu e jahannama, oo kaan-don hulde.²⁹ Tama biiwuuji didi coottataake mbuudu? Kaa fay gootel e majji yanataa e leydi tawa wanaa e sago Baabiraado moodon oo.³⁰ Onon, fay lee6i ko'e mon fuu ko limaa.³¹ Ndennoo, pati kulee, sabi onon 6uri biiwuuji keewdi teentilaade.

³² Neddo fuu ceettaniido kam yeeso yimbe, miin duu, mi seettanto dum yeeso Baabiraado am gondo dow kammu oo.³³ Kaa calaniido kam hakkunde yimbe fuu, miin duu, mi salanto dum yeeso Baabiraado am gondo dow kammu oo.

No Iisaa laatorii sabaabu ceeraagu yimbe

³⁴ —Pati miilee jam ngardu-mi e leydi ndii. Mi wardaali e jam, kaafaawi ngardu-mi.³⁵ Ko waddi kam dee, seenndude biddo gorko e baam mum, biddo debbo e inna mum, debbo bamaado e esum debbo.³⁶ Neddo fuu koreeji mum laatotoo way6e mum.³⁷ Korsindo inna mum naa baam mum faa 6uri kam fuu, wanaa potudo laataade taalibbo am. Korsindo giyum gorko naa debbo faa 6uri kam fuu, wanaa potudo laataade taalibbo am.³⁸ Mo bamaali leggal mum bardugal,[†] jokka e am fuu, wanaa potudo laataade taalibbo am.³⁹ Tewtudo reenude yonki mum fuu, waasan ki, kaa baasirido ki sabaabu am, hewtan ki.

Haala mbarjaari

⁴⁰ —Ja66iido on fuu ja66iima kam, ja66iido kam fuu ja66iima neldo kam oo.⁴¹ Ja66iido annabaajo saabe o annabaajo fuu, hefan mbarjaari ndi annabaajo fodanaa ndii. Ja66iido neddo poocitiido saabe o poocitiido fuu, hefan mbarjaari ndi poocitiido fodanaa ndii.⁴² Mido haalana on goonga: neddo fuu dokkudo burdo famdude e taalibbaa6e am 6ee fay so horde loonde ndiyam buufudam tan saabe o taalibbo am, o waasataa hefude mbarjaari makko.

11

¹ Nde Iisaa tilii yamirde taalibbaa6e mum sappo e didon 6ee ndee, iwi don, yehi janngi-noyde e waajoyaade ley geelle pillide dee.

No Yaayaa neliri taalibbaa6e mum to Iisaa

* **10:15** Sodooma e Gomoora yo geelle didi de Laamdo halkii saabe heewgol majje luutti. Yeew Pud'doode 19.1-29

† **10:38** Koro 6amde leggal bardugal woni fellisidde mursude yonki mum hono no Iisaa nii.

² Yaayaa ana ley kasu. O nani golleeji Almasiihu oo ana njantee, o neli taalibaa6e makko bee, ³ faa lamndoo Iisaa:

—Aan woni kaandó warde oo, naa min ndooman godódo?

⁴ Iisaa jaabii 6e, wii:

—Njehee, njantanoyee Yaayaa ko nan-don e ko njii-don fuu: ⁵ wum6e ana mbumta, layannoobe ana nja66a faa gasa, seppaa6e ana cellinee, faadu6e ana paadita, maay6e ana nguurta, misikiina'en duu kaalanaama Kabaaru Lobbo oo. ⁶ Oon mo salaaki goondinde kam, welii hoore.

⁷ Nde nelaar6e Yaayaa 6ee njahata ndee, Iisaa fuddi haalande jamaa oo haala Yaayaa, o wii:

—Kodum yeewoyno-don to ladde jeereende too? Kudol dimmbotoongol e henndu naa? ⁸ Ndennoo, kodum yeewoyno-don? Gorko pariido naa? Parii6e e galleeji kaanankoo6e tawetee. ⁹ Ndennoo, kodum yeewoyno-don? Annabaajo naa? Goonga! Mido haalana on, omo buri annabaajo. ¹⁰ Kanko woni mo Binndi dii cappii oo:

«Miin Laamdo, mi ardinante nelaar6e am moyyinanoowo ma laawol.»*

¹¹ Mido haalana on goonga: bammbaade bammbaali burdo Yaayaa mo lootogal batisima oo, tawee nee, burdo lo'ude e Laamu Laamdo oo buri mo teddude. ¹² Gila Yaayaa mo lootogal batisima fuddi waajaade, Laamu Laamdo ana ruggoree semmbe, ruggotoo6e 6ee ana ndaara teetude mo. ¹³ Annabaa6e 6ee fuu kajum e Tawreeta Muusaa cappike Laamu oo faa e jamaanu Yaayaa. ¹⁴ So odon nja6a haala ma66e, Yaayaa woni annabi Iliyaasa mo garol mum sappaa oo. ¹⁵ Jom nowru fuu yo nanu.

¹⁶ Kodum mbaaw-mi nanndinde e yim6e oo jamaanu? E6e nanndi e sukaa6e joodi6e e luumooji, 6ee doo ana mbiya 6ee too:

¹⁷ «Min piyanii on cereeli,

on mbamaali,

min mboyanii on woondu yurminiindu,

on dusaali.»

¹⁸ Sabi Yaayaa warii, o kooroowo, o yarataa doro, wiyaama o laddaado. ¹⁹ Bii Neddo oo duu warii ana naama, ana yara, yim6e mbii dum: «Naamde e yarde tan woni e hakkille mum, o gido duwaape'en e luuttoo6e hono mum'en!» Kaa hakkilantaaku Laamdo ana 6anngina goonga muudum ley golleeji muudum.

No Iisaa feliri geelle caliide tuubude

²⁰ Caggal dum, Iisaa fuddi felde geelle de o buri wadu6e e mum kaayde dee, sabi ho6u6e e deen geelle 6ee tuubaali. O wii:

²¹ —Bone woodanii ma, aan Korasin! Bone woodanii ma, aan Baytisayda! Sabi so kaayde gadanoode e ley moodon dee ngadanooma Tirus e Sidon, nden, ho6u6e ton 6ee tuubanno law, tawete 6e 6oornike licce caakuuji, 6e njoodike e ndoondi faa 6e kollita tuubugol ma66e.

²² Saabe dum, mido wiya on: jannde dargal, jukkungo mon buran ngo Tirus e Sidon ngoo naawde. ²³ Aan duu Kafarnahum, ada miila a toownete faa dow kammu naa? A leydinte faa keedaa ley maay6e. Sabi so kaayde gadanoode e maa dee ngadanooma Sodooma, nden, ndiin ngeenndi heddotono faa jooni. ²⁴ Saabe dum, mido wiya on: jannde dargal, jukkungo mon buran ngo Sodooma ngoo naawde.

No Iisaa fowtinirta yim6e

²⁵ Oon wakkati fuu, Iisaa wii:

—Baabiraado jom kammu e leydi, mi yettii ma, sabi a suudii dee kulle hakkilantee6e, kajum e anndu6e, 6annginan-daa dum cukaloy. ²⁶ Jaati Baabiraado, hono non worri sabi dum wel maa.

²⁷ Baabiraado am tummbii huunde fuu e junngo am. Fay gooto anndaa Bajjo oo so wanaa Baabiraado oo, fay gooto anndaa Baabiraado oo so wanaa Bajjo oo, kajum e mo Bajjo oo muuyi 6annginande dum fuu.

²⁸ Onon yim6e tampu6e roondaade donnge teddude, on fuu ngaree e am, mi fowtinan on. ²⁹ Dalee mi fawa tekkere am e dow mon, accon mi janngina on, sabi mido sawrii, mido leydinkinii, on tawan hen fowtere yonkiiji moodon. ³⁰ Sabi tekkere am ana yaafi roondaade, donngal am ana huyfi.

* 11:10 Malakiya 3.1

¹ Oon wakkati, Iisaa e taalibaa6e mum ana ceeka gese ley jalaande fowteteende. Taalibaa6e makko njolbi, ana kelta butaali ana yakka. ² Nde Farisa'en 6ee njii dum ndee, ndarii ana mbiya mo:

—Yeew, taalibaa6e maa 6ee ana ngolla ko dagaaki gollude jalaande fowteteende!

³ O jaabii 6e, o wii:

—Tama on njanngaali ko Daawuuda wadi nde yolbunoo, kajum e yim6e mum? ⁴ O naati e ley hukkuu cenii6o oo, kanko e yim6e makko, 6e jaami buuru cakkaado oo. Haya, 6e ndunanaaka jaamde mo, yottinoo6e sadaka tan njey jaamde mo. ⁵ Naa duu, on njanngaali e ley Tawreeta Muusaa, nde wonnoo yottinoo6e sadaka 6ee ana ngolla ley Suudu Dewal Mawndu nduu fay jalaande fowteteende? Kam6e nee, e6e comna jalaande fowteteende ndee, kaa dum felataa 6e. ⁶ Midu wiya on: ko 6uri Suudu Dewal Mawndu ana doo. ⁷ Sinndo odon anndunoo ko kaa haala Laamdo firritata: «Yurmeende woni ko njidu-mi, wanaa sadaka duppeteedo», on carataano 6ee laa6u6e. ⁸ Sabi Bii Neddo oo jey jalaande fowteteende ndee.

No Iisaa selliniri gorko mo junngo mum waati

⁹ Iisaa iwi don naatoyi suudu ma66e waajordu. ¹⁰ Gorko mo junngo mum waati ana wonnoo don. Wonnoo6e don 6ee tuufani Iisaa yalla ana ke6a no kappira dum. Saabe dum, 6e lamndii mo dum doo:

—Sariya meeden oo hokkii en sellinde neddo jalaande fowteteende naa?

¹¹ O jaabii 6e, o wii:

—So won e mon jogiido mbaalu, so oon mbaalu saamii e luggere jalaande fowteteende, wanaa joomum yaltinoyan mo naa? ¹² Odon anndi neddo ana 6uri mbaalu do woddi! Ndennoo, ana dagoo wadande neddo ko moyyi jalaande fowteteende.

¹³ Caggal dum, o wii gorko oo:

—Fooccu junngo maa!

Oon foocci ngo tan, ngo selli faa ngo warti hono no wonngo ngoo nii. ¹⁴ Farisa'en 6ee njalti, njoodoyii faa ndawrida no mbarda Iisaa.

No Laamdo suborii kaadime mum Iisaa

¹⁵ Nde Iisaa nani dum ndee, iwi e oon nokku, yim6e heew6e njokki e makko. O sellini jaw6e 6ee fuu, ¹⁶ o daalii 6een pati kumpita fay gooto kabaaru makko. ¹⁷ Dum wadirii non yalla haala ka Laamdo yottinirnoo annabi Esaaya kaa ana tabita nde oon wii:

¹⁸ «Annii kaadime am mo cu6ii-mi.

Kanko korsin-mi,

kanko welni 6ernde am.

Mi jippinan e makko Ruuhu am,

o ooynanto lepi dii laawol fooccitaare.

¹⁹ O falondirtaake, o dukataa,

daande makko nanataake e mbeddaaji.

²⁰ O helataa kudol oojiingol,

o jifataa moottila mo pooyel mum famdi

faa jannde o hokki fooccitaare jaalogal.

²¹ Lepi dii fuu pawan jikke mum'en e makko.»*

No Iisaa fenniri ko happaa koo

²² Nden, Iisaa waddanaa gorko bumdo muumo, sabi oon yo laddaado. O sellini dum faa watti haalde e yiide. ²³ Haayinii yim6e 6ee fuu, ndarii ana mbiya:

—Dum nee, taanii Daawuuda oo woni doo naa?

²⁴ Kaa nde Farisa'en 6ee nani dum ndee, mbii:

—E baawde «Beelsebul» hooreejo seydaani'en o ribbirta seydaani'en 6ee.

²⁵ Nde wonnoo Iisaa anndii miilooji ma66e, o wii 6e:

—Laamu fuu pecciido ana ha6a e hoore mum, bonan. Ngeenndi naa galle fuu pecciido ana ha6a e hoore mum, heddataako. ²⁶ So Ibiliisa ribbii seydaani'en mum, feccii hoore mum. Ndennoo, hono laamu mum heddortoo? ²⁷ So tawii «Beelsebul» ndibbiran-mi seydaani'en, yim6e mon 6ee nee, homo ndibbirta 6e? Yim6e mon 6ee jaati kollata on ngalaa e goonga! ²⁸ Kaa so Ruuhu Laamdo ndibbiran-mi seydaani'en, dum ana holla Laamu Laamdo warii e mon.

²⁹ Iisaa 6eydi hen, wii:

—Fay gooto waawaa naatude e galle gorko jom semmbe teeta jawdi mum tawee ha66aali joomum tafon. Kaa so ha66ii joomum faa teenji, ana waawi na6ude ko woni e galle mum fuu.

* **12:21** Esaaya 42.1-4

³⁰ Mo waldaa e am fuu yo gaṗo am. Mo mooṭidataa e am fuu yo caakoowo. ³¹ Saabe dum, mido wiya on: yimṅe ana mbaawi yaafeede luutti mum'en fuu, kaṗum e bonkaaji fuu. Kaa bonkiido Ruuhu Ceniido oo yaafataake. ³² Neddo fuu kaaldo ko boni e Bii Neddo, ana waawi yaafeede, kaa neddo fuu kaaldo ko boni e Ruuhu Ceniido, yaafataake jooni, yaafataake wakkati garoyoowo.

No lekki annditirtee biddē mum

³³ —So lekki ana moyyi, biddē mum moyyan, so lekki moyyaa, biddē mum moyyataa, sabi lekki biddē mum annditirtee. ³⁴ Biṅṅe bolle bonde! Hono hen mbaawirton haalde ko moyyi tawee on bonṅe? Sabi ko woni e ṅernde, dum yaltata e hunduko. ³⁵ Neddo moyyo, ko moyyi iwata e ndesaari ngonndi ley ṅernde mum. Neddo bonṅo, ko boni iwata e ndesaari ngonndi ley ṅernde mum. ³⁶ Mido wiya on: ṅannde darngal yimṅe kaaltan haalaaji laaliidi di kaalnoo fuu. ³⁷ Sabi neddo haalaaji mum sarirtee poocitiido naa jukketeedo.

No Farisa'en ndaardiri taagumansa

³⁸ Caggal dum, yoga e dunkee'en Sariya, kaṗum e Farisa'en mbii Iisaa:

—Moobbo, miden njidi kollaa min taagumansa Laamdo nel maa.

³⁹ O jaabii ṅe, o wii:

—Jamaanu jooni bonṅo coṅudo oo ana ndaara holleede taagumansa, kaa taagumansa fuu o hollataake so wanaa taagumansa annabi Yuunusa oo. ⁴⁰ Sabi, no Yuunusa wadiri balde tati jemma e jalooma ley reedu liingu mawdo oo nii, hono non Bii Neddo wadirta balde tati jemma e jalooma ley yanaande. ⁴¹ Nannde darngal, worṅe Niniwe immodoto e yimṅe jamaanu jooni ṅee, liṅa dum'en. Sabi worṅe Niniwe tuubii nde nannoo waaju Yuunusa oo ndee. Haya, burdo Yuunusa ana doo! ⁴² Nannde darngal, kaananke debbo leydi ṅaleeri oo immodoto e yimṅe jamaanu jooni ṅee, liṅa dum'en. Sabi o iwriino faa hoore leydi, warde hettindaade haalaaji Suleymaana kebbinaadi hakkilantaaku dii. Haya, burdo Suleymaana ana doo!

Haala wirfitagol seydaani

⁴³ —So seydaani yaltii e neddo, seydaani oo yiilooyo e nokkuuje joorde tewta do ṅootinoo, kaa ṅoottere fuu o heṅataa. ⁴⁴ Nden kaa, o wiya: «Mido nii wirfitoo galle am mo eggunoo-mi e mum oo.» So o wirfitike, o tawan galle oo yo ṅolo, ana wuuwaa, ana moyyinaa faa woodi. ⁴⁵ Nden, o wirfitoo, o waddoya seydaani'en njeddon woṅṅe burṅe mo bonde. Be naata e galle oo, ṅe koda e mum. Nii battane oo neddo burdata arannde mum bonde. Nii yimṅe ndee fedde bonnde duu laatoytoo.

Inna Iisaa e mijiraaṅe Iisaa

⁴⁶ Nde Iisaa haaldannoo e jamaa oo ndee, inna makko e mijiraaṅe makko worṅe njottii. Be ndarii sella, eṅe njidi yiide mo. ⁴⁷ Won biido mo:

—Inna maa e mijiraaṅe maa ana ndarii sella ana njidi yiide ma.

⁴⁸ O jaabii oon neddo, o wii dum:

—Homo woni innam? Hoṅe ngonni mijiraaṅe am?

⁴⁹ O sappii taalibaaṅe makko ṅee, o wii:

—Innam e mijiraaṅe am annii. ⁵⁰ Sabi mijam naa innam yo neddo gadoowo sago Baabiraado am gondo dow kammu oo.

13

Bannadol haala aawoowo

¹ Ley oon jalooma, Iisaa yalti cuudi, joodoyii daande weendu. ² Jamaa keewdo ana filii mo faa o naatoyi laana, o joodii ley makka. Yimṅe ṅee ndarii e daande ndiyam dam. ³ O haalaniri ṅe kulle keewde e bannadi. Omo wiya:

—Aawoowo yalti aawoyde. ⁴ E ley sankugol ngol, yoga e aawdi ndii saami e laawol, pooli ngari cuṅi dum. ⁵ Yoga mayri saami e korokaaye do leydi heewaano, fudi don e don sabi aawdi ndii iraaka gasa. ⁶ Kaa nde naange wulnoo ndee, sumi, yoori saabe walaa dadi. ⁷ Yoga mayri saami do kebbe puṅata. Ndi fufidi e majje, de cuumi ndi. ⁸ Yoga mayri saami e leydi lobbiri, fudi, rimi: yoga sowii cove teemedere, yoga capande jeegom, yoga capantati. ⁹ Jom nowru fuu yo nanu!

Ko saabii so Iisaa ana haaldira e yimṅe bannadi

¹⁰ Oon wakkati, taalibaaṅe ṅee ṅattii Iisaa lamndii mo, mbii:

—Kodum wadi so ada haaldira e maṅṅe bannadi?

¹¹ O jaabii ṅe, o wii:

—Onon, on ndokkaama faamude goonga teddudo haala Laamu Laamdo oo, kaa kambe, 6e ndokkaaka dum. ¹² Sabi jogiido fuu, 6eydante faa heewa. Kaa mo walaa oo, fay seeda mo jogii oo teetete. ¹³ Dum saabii so mido haaldira e ma66e banndi:

«Tawee 6e yeewoobe, 6e njiyataa,

Tawee 6e hettintoo6e, 6e nanataa, 6e paamataa.»

¹⁴ Nii ko Laamdo wadunoo e hunduko annabi Esaaya koo tabitiri e ma66e:

«On kettinto faa palon noppi, kaa on paamataa.

On yeewan faa puttinon gite, kaa on njiyataa.

¹⁵ Sabi yim6e ngol lepol laatike tiidu6e ko'e:

Be cukkii noppi ma66e,

6e mu66ii gite ma66e,

so wanaa dum

gite ma66e njiyan,

noppi ma66e nanan,

hakkillaaji ma66e paaman,

6e tuuban, mi sellina 6e.»*

¹⁶ Kaa onon, on mbelii hoore: gite moodon ana njiya, noppi moodon duu ana nana! ¹⁷ Mido haalana on goonga: annabaa6e heew6e e foocciti6e heew6e muuyiino yiide ko njiyaton koo, 6e njiyaali. Be muuyiino nande ko nanaton koo, 6e nanaali.

No Iisaa fiirtiri banndol aawoowo

¹⁸ —Ndennoo, kettinee maanaa banndol aawoowo ngol. ¹⁹ Neddo fuu nando haala Laamu Laamdo tawee faamaali dum, bondo oo waran, doofa ko aawaa e 6ernde mum koo. Kabaaru oo neddo ana nanndi e laawol do aawdi ndii saami doo. ²⁰ Kabaaru aawdi saamundi e korokaaye ndii, ana nanndi e neddo nanoowo konngol ngol so ja66oroo ngol seyo don e don. ²¹ Kaa ngol walaa dadi e makko, o nanngan ngol wakkati gooto tan. So dum 6illike naa so o torrike saabe konngol ngol, o yankiran don e don. ²² Kabaaru aawdi saamundi e kebbe ndii, ana nanndi e neddo nanoowo konngol ngol, so sugullaaji aduna e koomti jawdi cuuma ngol, ngol laatoo dimarol. ²³ Kaa kabaaru aawdi saamundi e leydi mbelndi ndii, 6een ngonni nanoo6e konngol ngol so paama ngol. Oon wakkati, 6e ndiman 6i66e: yoga teemedere, yoga capande jeegom, yoga capantati.

Banndol haala hudo bonko ley ngesa alkama

²⁴ Iisaa haalani 6e banndol gonngol, wii:

—Hono nii Laamu Laamdo oo wa'i: gorko aawi e ngesa mum aawdi lobbiri. ²⁵ Nde yim6e fuu daaninoo, gapo oon gorko wari, aawi hudo bonko e ley gulle dee, witti. ²⁶ Nde aawdi ndii fudi faa rimi, nden hudo bonko koo duu 6anngi. ²⁷ Maccu6e 6ee njehi mbiyoyi jom ngesa oo: «Kalfaado, wanaa aawdi lobbiri aawu-daa e ngesa maa ngaa naa? Hoto koo hudo bonko iwi?» ²⁸ O jaabii 6e, o wii: «Gapo wadi nii.» Caggal dum, maccu6e 6ee lamndii mo, mbii: «Min njaha min doofoya hudo bonko koo?» ²⁹ O jaabii 6e, o wii: «Wanaa non, sabi so odon doofa hudo bonko koo, so on ndeentaaki on doofidan hen alkama oo. ³⁰ Accidee di faa kettal. Nden, mi wiyan hettoo6e 6ee doofa hudo bonko koo tafon, 6e ngada dum kafe faa duppee. So 6e ngadi dum fuu, 6e ketta alkama oo, nden 6e moo6ta dum ley beembal am.»

Banndol haala ngeeyu buyaage

³¹ Iisaa haalani 6e banndol gonngol, wii:

—Laamu Laamdo oo ana nanndi e ngeeyu buyaage mo neddo 6ami, so aawi e ngesa mum. ³² Kanko 6uri geeyi fuu famdude, kaa so mo fudii, o laatoto lekki mawki sanne faa pooli ngara jifa cuudi mum'en e cafe makki.

Banndol haala yuufinirdi

³³ O haalani 6e banndol gonngol, o wii:

—Laamu Laamdo oo ana wa'i hono no yuufinirdi seeda ndi debbo jii6i e saawal tati conndi alkama faa ndi fuu ndi yuufi.

³⁴ Dum fuu, Iisaa haalaniri yim6e 6ee e banndi. O haaldataa e ma66e so wanaa e banndi, ³⁵ yalla haala ka Laamdo yottinirnoo annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:

«Mi haalaniran 6e banndi,

mi haalanani 6e kulle cuudaade gila nde aduna tagaa.»†

No Iisaa fiirtiri banndol hudo bonko

³⁶ Caggal dum, Iisaa yoppiti yim6e 6ee, naati ley suudu. Taalibaa6e makko 6ee 6attii mo, mbii mo:

—Firritan min banndol hudo bonko ngol.

* 13:15 Esaaya 6.9-10 † 13:35 Jabuura 73.2

³⁷ O jaabii 6e, o wii:

—Aawdo aawdi lobbiri ndii oo, oon woni Bii Neddo oo, ³⁸ ngesa ngaa woni aduna oo. Bi66e Laamu Laamdo 6ee ngoni aawdi lobbiri ndii, bi66e bondo oo ngoni hudo bonko koo. ³⁹ Gajo aawdo hudo bonko oo yo Ibiliisa, kettal ngal yo timmoode aduna, hettoo6e 6ee yo malaa'ika'en. ⁴⁰ Hono no hudo bonko ittirtee wedee e yiite nii, non timmoode aduna laartoo. ⁴¹ Bii Neddo oo nelan malaa'ika'en mum, itta e laamu mum oo wadoo6e wo66e e luuttal, kajum e wadoo6e ko boni fuu, ⁴² mbedoo dum'en e yiite jahannama, ton 6e ngullata, 6e neryondirajiye. ⁴³ Kaa e oon wakkati, fooccitii6e 6ee njalbiran no naange nii e ley Laamu Baabiraa6o mum'en. Jom nowru fuu, yo nanu!

Banndol haala jawdi cuudiindi

⁴⁴ —Laamu Laamdo oo ana wa'i hono no jawdi cuudiindi e ley ngesa, gorko goddo hoocci ndiin jawdi, suudi ndi kasen. E ley seyo makko ngoo, o soottoyi ko o joginoo fuu, o soodi ngesa ngaa.

⁴⁵ Laamu Laamdo oo ana wa'i kasen hono no julaa6o tewtoowo jaayre dime nii. ⁴⁶ So joomum yii jaayre rimre heewnde coggu, soottan ko jogii fuu sooda jaayre ndee.

Banndol haala liddi

⁴⁷ —Laamu Laamdo oo ana wa'i kasen hono no bubbol bedaangol e geeci, so nanngi sii liddi fuu nii. ⁴⁸ Faa ngol heewi, summbuoo6e 6ee poodi ngol faa e danjeere, ana cu6a liddi dii. Be ngadi liddi lobbi dii e ley cagii6e, 6e mbedii di nafataa fay huunde dii. ⁴⁹ Hono non timmoode aduna laartoo. Malaa'ika'en ngaran ceennda bon6e e moyyu6e, ⁵⁰ mbedoo bon6e 6ee e ley yiite jahannama, ton been ngullata 6e neryondira jiiye.

Banndol haala kulle kese e kiidde

⁵¹ Iisaa lamndii 6e, o wii:

—On paamii dum fuu naa?

Be njaabii, 6e mbii:

—Min paamii.

⁵² Caggal dum, o wii 6e:

—Jannginoowo Sariya fuu laatiido taalibbo Laamu Laamdo, ana wa'i hono no jom galle jaltinoowo e ley ndesaari mum kulle kese e kulle 6ooyde nii.

No Nasaraatunkoo6e calorii ja6ande Iisaa

⁵³ Nde Iisaa tilinoo e diin banndi ndee, o iwi ton, ⁵⁴ o hooti ngeenndi do o mawni doo, omo waajoo e suudu ma66e waajordu. Haayinii yim6e hettintoo6e 6ee sanne, ndarii ana mbiya:

—Hoto fuu o he6i ngal anndal? Hono hen o he6iri baawde wadude dii kaayeeffiji?

⁵⁵ Tama o wanaa 6ii cehoowo ledde oo? Tama wanaa Mariyama woni inniiko? Tama o wanaa mawnii Yaakuuba e Yuusufu e Simon, kajum e Yahuuda? ⁵⁶ Tama wanaa enen e banndiraa6e makko rew6e koddi? Ndennoo, hoto o he6i dum fuu?

⁵⁷ Dum saabanii 6e tippitaade mo. Caggal dum, o wii 6e:

—Annabaajo ana teddiinaa e nokkuuje dee fuu, so wanaa ley ngeenndi mum'en, kajum e ley galle mum'en.

⁵⁸ Iisaa wadaali don kaayde keewde saabe waasude ma66e goondinde mo.

14

No Yaayaa maayiri

¹ E oon wakkati, Hirudus hooreejo leydi Galili oo nani haala Iisaa ana haalee. ² O wii golloo6e makko:

—Dum Yaayaa mo lootogal batisima! O wuurtii. Dum saabii so omo jogii baawde wadude kaayde.

³ Tawi Hirudus yamiriino Yaayaa nanngee, ha66ee, uddee ley kasu, kammari Hirudiya jom suudu mawniiko biyeteedo Filipa. ⁴ Sabi Yaayaa ana wiyannoo Hirudus:

—Dagantaako ma teetaa Hirudiya, sabi o gen mawna.

⁵ Hirudus yidi warde mo kaa suusaano yim6e 6ee, sabi 6e fuu e6e njogorinoo Yaayaa yo annabaajo.

⁶ Dum nee, nannde yiitu-mawuuri rimeede Hirudus, 6ii Hirudiya debbo darii ana woma yeeso nootii6e mo 6ee. Hirudus weltii sanne, ⁷ faa hunii hokkan mo huunde fuu ko o jaagii.

⁸ Suka debbo oo jokki haala inna mum, wii Hirudus:

—Waddanam doo hoore Yaayaa mo lootogal batisima oo e la'al!

⁹ Hirudus yoomi, kaa nde wonnoo hunike yeeso nootii6e dum 6ee, yamiri oon waddanee nde. ¹⁰ Oon wakkati fuu, o yamiri hoore Yaayaa tayoyee ley kasu too. ¹¹ Hoore ndee tayaa tummbaa e la'al, hokkaa suka debbo oo. Oon hokkoyi nde inna mum. ¹² Taalibaa6e Yaayaa 6ee ngari 6amti tew oo, iroyi. Caggal dum, 6e njehi 6e kaalanoyi Iisaa ko wadi koo.

No Iisaa namminiri ujunaaji joy neddo

¹³ Nde nanirde ndee warnoo e Iisaa ndee, Iisaa iwi ton naati laana, fa'i nokku teeldo, kapum tan. Yimbe 6ee kumpitii dum, njalti e geelle dee, cawndii daande weendu nduu, njokki e makko. ¹⁴ Nde o yalti e laana kaa ndee, o yii jamaa keewdo, o yurminaa 6e sanne, heddi omo sellina jawbe ma66e. ¹⁵ Nde hiiri ndee, taalibaa6e 6ee 6attitii Iisaa, mbii dum:

—Jooni hiirii, kasen duu nokku oo yo ladde. Yoppitin jamaa oo, yalla ana coodoya ko jaama to geelle too.

¹⁶ O jaabii 6e, o wii:

—Fotaa ko 6e njaha. Onon e ko'e moodon, ndokkee 6e ko 6e jaama!

¹⁷ Be njaaabii mo, 6e mbii:

—En ngalaa doo so wanaa buuruuje joy e liddi didi.

¹⁸ O wii 6e:

—Ngaddanee kam dum gaa.

¹⁹ O yamiri yimbe 6ee njoodoo e hufo, o 6ami buuruuje joy dee e liddi didi dii, o tiggittii kammu, o yetti Laamdo. O tayi buuru oo, o hokki taalibaa6e 6ee ndokka jamaa oo. ²⁰ Be fuu 6e jaami faa 6e keddi. Taalibaa6e 6ee ndeentini taye keddiide dee, de kebbini cagiije sappo e didi. ²¹ Naamnoo6e 6ee ana mbaara e ujunaaji joy gorko ko waldaa e rewbe e sukaa6e.

No Iisaa yaariri koyde dow ndiyam

²² Don e don, o naanni taalibaa6e 6ee e laana kaa yalla ana adoo mo lummbude weendu nduu, tawi kanko omo wondi e yoppitinde jamaa oo. ²³ Caggal o yoppitii 6e, o njabboi dow waamnde haayre faa o wada duwaawu kanko tan. Naange yanii, tawi kanko tan woni ton. ²⁴ Laana kaa yehi faa woddi danjeere ndee, tawi bempeeje ana piya ka, sabi ka ja66otooka henndu. ²⁵ Nde 6adinoo weetude ndee, o wari e taalibaa6e 6ee, omo yaara koyde dow ndiyam dam. ²⁶ Kaa nde 6e njii mo omo yaha e dow ndiyam dam ndee, kulol manngol nanngi 6e, 6e mbii:

—Dum yo seydaani!

Be ndarii e6e conkina no 6e poti hulde. ²⁷ Don e don Iisaa wii 6e:

—Mbaaltinee hakillaaji moodon! Dum miin, pati kulee!

²⁸ Piyeer jaabii mo, wii:

—Moobbo, so dum aan jaati woni doo, yamir mi yaha dow ndiyam dam mi wara to maa.

²⁹ O jaabii mo, o wii:

—War!

Piyeer yalti laana kaa, hedde ana yaha dow ndiyam dam, fewti Iisaa. ³⁰ Kaa nde mo yiinoo henndu nduu sattii ndee, o huli, o fuddi yorkitaade, o wulli, o wii:

—Moobbo, nootam!

³¹ Don e don, Iisaa foocci junngo mum, nanngi mo, wii:

—Nii pamdir-daa hoolaare? Ko saabii so cikkiti-daa?

³² Be didon fuu, 6e naati laana kaa tan, henndu nduu darii. ³³ Taalibaa6e wonnoo6e ley laana kaa 6ee kujidani mo, mbii:

—A Bii Laamdo jaati!

No Iisaa selliniri jawbe ley leydi Genesaret

³⁴ Be lummbi weendu nduu, 6e panndi leydi Genesaret. ³⁵ Wor6e oon nokku annditi mo, kaalani leydi ndii fuu garol makko, o waddanaa jawbe 6ee fuu. ³⁶ Be jaagii mo mo acca jawbe 6ee mema fay so kombol saaya makko tan. Haya duu, memdo ngol fuu sellii.

15

Haala neesu njaatiraabe

¹ Farisa'en e dunkee'en Sariya iwi Urusaliima, ngari e Iisaa lamndii dum, mbii:

² —Kodum wadi so taalibaa6e maa 6ee ana koyna neesuji njaatiraabe meeden dii? Sabi 6e lootataa juude fade ma66e jaamde.*

³ O jaabii 6e, o wii:

—Onon nee, kodum wadi so odon luutta yamiroore Laamdo ndee faa njokkon neesu moodon? ⁴ Sabi Laamdo wii: «Teddin inna maa e baam maa.»† O wii kasen: «Kudufo baam mum naa inna mum, wareede laato jukkungo mum.»‡ ⁵ Kaa onon, odon mbiya so neddo wii baam mum naa inna mum: «Ko kaannoo-mi wallirde ma koo yo ngedu Laamdo», ⁶ dum ana heya neddo, fotaa ko teddina saaraa mum kasen. Hono non tosirton konngol Laamdo, faa njokkon neesu moodon! ⁷ Naafigi'en! Annabi Esaaya woofaali fey nde sappinoo e moodon so wii:

* **15:2** Ngol lootugol juude ha66aaki e ittude tuundi, kammari faa joomum foocitanoo diina wadira. † **15:4** Pergu 20.12; Fillitagol Tawreeta 5.16 ‡ **15:4** Pergu 21.17; Lewinkoo6e 20.9

⁸ «Laamdo wii:

Ngol lejol e haala tan teddinirta kam,
kaa e ley 6erde ma66e e6e ngoddi kam.

⁹ Meere 6e ndewata kam,

sabi ko 6e tuugii e ley janngingol ma66e koo yo jamirooje yim6e tan.» §

Haala ko sobinta neddo

¹⁰ Oon wakkati, Iisaa noddi jamaa oo, wii dum:

—Kettinee, paamee: ¹¹ wanaa ko naatata e hunduko neddo sobinta dum. Ko yaltata e hunduko sobinta neddo.

¹² E oon wakkati, taalibaa6e 6ee 6attitii mo, mbii mo:

—Tama a anndii Farisa'en 6ee mettaama e haalaaji maa dii?

¹³ O jaabii, o wii:

—Funngo fuu ngo Baabiraado am gondo dow kammu oo aawaali, doofete. ¹⁴ Accee 6e, 6e wum6e dowoo6e wum6e! So bumdo dowii bumdo, 6e didon fuu 6e caaman ley ngaykaare.

¹⁵ Piyeer jaabii, wii mo:

—Firritan min kaa haala.

¹⁶ Iisaa wii:

—Onon duu, faa jooni edum finkinii on naa? ¹⁷ On paamaali ko naati e hunduko fuu yahan ley reedu, kasen duu dum yehete ladde? ¹⁸ Kaa ko yaltata e hunduko koo e 6ernde iwata, dum jaati sobinta neddo. ¹⁹ Sabi e 6ernde neddo miilooji bondi iwata so ndunya dum e jaako'aaku e jeenu e faasigaaku e nguyka e kappi, kajum e mbonka. ²⁰ Dum woni ko sobinta neddo. Kaa jaamde tawee lootaali juude mum no 6e mbii nii sobintaa neddo.

No debbo Kanaanake goondiniri Iisaa

²¹ Caggal dum, Iisaa iwi don fa'i seraaji Tirus e Sidon. ²² Debbo jeyaa6o Kanaana kodu6o e ndiin leydi wari e makko, wulli, wii:

—Moobbo, taanii Daawuuda, yurmam! Biyam debbo ladde ana e mum, ana torra dum sanne!

²³ Kaa o jaabaaki dum fay huunde. Taalibaa6e makko 6ee ndaardoyi mo, mbii mo:

—Ribbu mo dee! Omo nii jokki e meeden tan omo wulla.

²⁴ Iisaa jaabii, wii:

—E baali suudu Israa'iila majjudi dii tan nelaa-mi.

²⁵ Nii debbo oo saami yeeso makko, sujidi, wii:

—Moobbo, wallam!

²⁶ O jaabii, o wii:

—Bamde jaamdu sukaa6e so tippoo dawaadi moyyaa.

²⁷ Debbo oo wii:

—Goonga, Moobbo, kaa fay dawaadi ana jaama jaamdu joomum'en iwooru e la'al so saama nduu.

²⁸ Nden, Iisaa jaabii mo, wii:

—Debbo, hee goondinal maa ana mawni! Yo a wadane no njidir-daa nii.

E oon wakkati jaati, 6iyiiko debbo oo selli.

No Iisaa selliniri jaw6e heew6e

²⁹ Iisaa iwi don, takkii daande weendu Galili, jabbi waamnde haayre, joodii ton. ³⁰ Yim6e heew6e ngari to makko, ngaddi layoo6e e wum6e e 6e terde mum'en mbaati e muumdu6e, kajum e jaw6e wob6e heew6e. Be 6attini 6een yeeso makko, o sellini 6e. ³¹ Haayinii yim6e 6ee sanne nde njinoo muumdunoo6e ana kaala, 6e terde mum'en mbaati cellii, layanno6e ana njaha faa gasa, wumnoo6e ana njiya. Hedde e6e njetta Laamdo Israa'iila oo.

No Iisaa jamminiri ujunaaji nay neddo

³² Iisaa noddi taalibaa6e mum 6ee, wii 6ee:

—Bee yim6e ana njurminii kam, sabi hannde woni balde tati ko 6e ngondi e am, haya duu 6e ngalaa ko 6e jaama. Mi waawaa yoppitinde 6e tawee 6e jaamaali, pati 6e caama yolbere e laawol so e6e koota.

³³ Taalibaa6e makko 6ee mbii mo:

—Hoto fuu kefaten ko jamminen oo jamaa e ley ndee ladde jeereende?

³⁴ O lamndii 6e, o wii:

—Hono foti buuruuje njogi-don?

Be njaabii mo, 6e mbii:

—Jeddi, kajum e liikoy seeda min njogii.

³⁵ Caggal dūm, o yamiri jamaa oo joodoo e leydi. ³⁶ O 6ami buuruuje jeddi dee kaɗum e liikoy koy, o yetti Laamdo, o tayi de, o hokki taalibaa6e 6ee ndokka dūm jamaa oo. ³⁷ Be fuu 6e jaami faa 6e keddi. Taalibaa6e 6ee ndeentini kedde dee, de kebbini cagiije jeddi. ³⁸ Naamnoobe 6ee yo ujunaaji nay gorko, ko waldaa e rew6e e sukaa6e. ³⁹ Caggal Iisaa yoppitii yim6e 6ee, naati laana, fa'i leydi Magadan.

16

No Farisa'en jaagorii kollee haaynde

¹ Farisa'en e Saduki'en ngari ittude koro Iisaa, 6e ndaardi mo o holla 6e taagumansa kaayniido iwoowo dow kammu. ² O jaaborii 6e nii:

—So on njii kammu ana wojji kiikiide, on mbiyan welan. ³ Beete law, so on njii kammu ana wojji ana ni66i, on mbiyan to6an. Odon mbaawi seenndude mbaadi kammu, kaa on mbaawaa seenndude taagumansaaaji wakkatiji dii! ⁴ Jamaanu jooni bondo cobudo oo ana ndaara holleede taagumansa, kaa taagumansa fuu o hollataake, so wanaa taagumansa annabi Yuunusa oo.

Caggal dūm, o yoppi 6e don, o witti.

Haala yuufinirdi Farisa'en e Saduki'en

⁵ Nde taalibaa6e 6ee lummbata weendu nduu ndee, njeggiti yoo6aade jaamdu. ⁶ Iisaa wii 6e:

—Kakkilee, ndeentee e yuufinirdi Farisa'en e Saduki'en ndii.

⁷ Taalibaa6e 6ee ndarii ana mbiyondira:

—Ko en njoo6aaki buuru koo o wiiri non.

⁸ Iisaa anndi ko 6e kaalata koo, wii 6e:

—Ko wadi so odon kaalda hakkunde moodon on njoo6aaki buuru mbiiru-mi non? Onon famdu6e hoolaare! ⁹ Tama faa jooni on paamaali? Tama on miccitaaki buuruuje joy de njeɗu-mi e ujunaaji njoyon gorko dee, e cagiije de kebbin-don kedde dee? ¹⁰ Tama on miccitaaki kasen buuruuje jeddi de njeɗu-mi e ujunaaji nay neddo dee, e cagiije de kebbin-don kedde dee? ¹¹ Hono wadi on paamaali wanaa haala buuru kaalanani-mi on? Ndeentee e yuufinirdi Farisa'en e Saduki'en ndii.

¹² Oon wakkati, taalibaa6e 6ee paami o wiyaali 6e ndeentoo e ko yuufinta buuru koo, ko o wii dee, 6e ndeentoo e ko Farisa'en e Saduki'en njannnginta koo.

No Piyeer seedorii Iisaa woni Almasiihu

¹³ Iisaa yehi leydi Kaysariya Filipa. O lamndii taalibaa6e makko 6ee, o wii:

—Homo yim6e mbiyata 'Bii Neddo oo woni?

¹⁴ Be njaabii, 6e mbii:

—Won wiyoobe a Yaayaa mo lootogal batisima, won wiyoobe a annabi Iliyaasa, won wiyoobe kasen a annabi Yeremiya naa gooto e annabaa6e 6ee.

¹⁵ O wii 6e:

—Onon nee, homo mbiyatoni ngon-mi?

¹⁶ Simon Piyeer jaabii mo, wii:

—Aan woni Almasiihu, 'Bii Laamdo guurdo oo.

¹⁷ Nden Iisaa wii mo:

—A welii hoore, aan Simon gii Yuunusa. Sabi wanaa gii-aadama anndini maa dūm, Baabiraado am gondo dow kammu oo anndini maa dūm. ¹⁸ Miin duu, mido wiye Piyeer (dūm woni haayre), e dow nden haayre mahan-mi deental am goondin6e ngal. Maayde e heewde semmbe fuu walaa ko waawi e mayre. ¹⁹ Mi hokkete cokitirde Laamu Laamdo: huunde fuu ko kaɗu-ɗaa e leydi, haɗete dow kammu. Ko njaɗu-ɗaa e leydi, jaɗete dow kammu.

²⁰ Nden, Iisaa daalii taalibaa6e mum 6ee pati kaalana fay gooto kaɗum woni Almasiihu oo.

No Iisaa sapporii maayde mum e wuurtugol mum

²¹ Gila e oon wakkati, Iisaa fuddi anndinde taalibaa6e mum 6ee ana tilsi mo yaha Urusalima, ton maw6e lejol e hooree6e yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya torran mo sanne, mo waree, kaa mo wuurtan jannde tataɓere. ²² E ley dūm, Piyeer sawndintini mo hedde ana njija mo, wii mo:

—Yo Laamdo dannde Moobbo! Dum heɓataa ma!

²³ Iisaa yeeccitii, wii Piyeer:

—Woddam aan Ibiliisa! A fergitere e laawol am, sabi miiloo maa ngoo iwrataa to Laamdo, to yim6e ngo iwrata!

No Iisaa jokkirtee

²⁴ Caggal dūm, o wii taalibaaፎ makko 6e:

—Muuydo jukkude kam fuu, ስootta yurmaade hoore mum, 6ama leggal mum bardugal* jokka e am. ²⁵ Sabi muuydo dannude yonki mum, waasan ki. Kaa baasirdo ki sabaabu am, hisinan ki. ²⁶ Kodum heፊude aduna oo fuu nafata neddo, so waasii yonki mum? Won ko neddo waawi hokkitirde faa soottitoo yonki mum naa? ²⁷ Sabi Bii Neddo oo wardan e malaa'ika'en mum e ley teddeengal Baabiraado mum. Oon wakkati, o barjoto gooto fuu ko waarata e golle mum. ²⁸ Mido haalana on goonga: yoga e wonፎ doo 6ee maayataa tawee njiyaali Bii Neddo oo ana wara e ley laamu mum.

17

No noone Iisaa waylitorii

¹ Balde jeegom caggal mum, Iisaa yaadi e Piyeer e rimdaaፎ didon Yaakuuba e Yuhanna, o teeldoyi e mum'en dow waamnde haayre toownde. ² Noone makko waylitii yeeso maፋ6e. Yeeso makko ana jalba no naange nii, kaddule makko ndawni far hono fooyre. ³ Muusaa e Iliyaasa 6annangani 6e, ana kaalda e makko. ⁴ Piyeer wii Iisaa:

—Moobbo, gonal amen doo ana moyyi. Dal mi darna doo buguuji tati: aan wooturu, Muusaa wooturu, Iliyaasa wooturu.

⁵ O tilaaki haalde, faa luurde jalboore suddi 6e. Daande iwi ley luurde ndee, wii:

—Oo doo yo Biyam mo korsin-mi, mo cuፋii-mi. Kettindee mo!

⁶ Nde taalibaaፎ 6ee nani nden daande ndee, 6e caami 6e kippii e leydi, 6e kuli sanne.

⁷ Iisaa battitii 6e, memi 6e, wii:

—Immee, pati kulee.

⁸ E ley dūm, 6e kuncii gite, 6e njiyaali fay gooto so wanaa Iisaa tan.

⁹ E ley ko 6e njippotoo waamnde haayre ndee koo, Iisaa daalii 6e, wii:

—Pati kaalanee fay gooto ko njii-don koo faa wakkati nde Bii Neddo oo immitii e hakkunde maayፋ6e fuu.

¹⁰ Caggal dūm, taalibaaፎ 6ee lamndii mo, mbii:

—Kodum wadi so dunkee'en Sariya 6ee ana mbiya annabi Iliyaasa haani adaade Almasi-ihu warde?

¹¹ O jaabii 6e, o wii:

—Goonga, Iliyaasa adotoo warde moyyintina kulle dee fuu. ¹² Kaa mido wiya on: Iliyaasa yaፋ6ike, 6e annditaali dūm, 6e ngollii dūm ko 6e muuyi fuu. Hono non 6e torrirta Bii Neddo oo duu.

¹³ Taalibaaፎ 6ee paami ko o haalata haala Iliyaasa koo, haala Yaayaa mo lootogal batisima o haalani dūm'en.

No Iisaa selliniri kirikiraado

¹⁴ Nde 6e ngarti e jamaa oo ndee, gorko gooto battitii mo, diccii yeeso makko, ¹⁵ wii:

—Moobbo, yurma biyam gorko! O kirikiraado omo tampi sanne, wakkatiiji omo saama e yiite naa e ndiyam. ¹⁶ Mi naፋii mo to taalibaaፎ maa 6ee kaa 6e ndonkii sellinde mo.

¹⁷ O battitii, o wii:

—Hey yimፋ6e jamaanu bonፋo 6e nganaa goonፋinፋ6e! Faa mande tilotoo-mi e mon? Faa mande keddotoo-mi muፋande on? Ngaddanee kam cukalel ngel doo!

¹⁸ O jahii e ladde ndee, nde yalti e suka oo, o selli don e don.

¹⁹ Caggal dūm, taalibaaፎ 6ee teeldi e makko, lamndii mo, mbii:

—Kodum wadi so min ndonki ittude ndee ladde?

²⁰ Iisaa jaabii 6e, wii:

—Saabe odon pamፋi goondinal wadi dūm. Mido haalana on goonga: so goondinal moodon fotii fay no ngeeyu buyaage nii, so on mbii ndee doo waamnde haayre: «Sottu doo, njahaa too», nde sottaan. Fay huunde on ndonkataa wadude. [²¹ *]

No Iisaa sapporii kasen maayde mum e wuurtugol mum

²² No 6e njiilortoo e ley Galili nii, Iisaa wii 6e:

—Bii Neddo oo wadete e juude yimፋ6e, ²³ 6e mbara mo, kaa e ley jalaande majjum tataፋere, o immitoto.

Taalibaaፎ 6ee cuፋli sanne.

Haala yobugol usuru Suudu Dewal Mawndu

²⁴ Nde Iisaa e taalibaaፎ mum njottinoo Kafarnahum ndee, nanngooፋ6e usuru Suudu Dewal Mawndu 6ee battii Piyeer, mbii dūm:

* **16:24** Yeew Matta 10:38 * **17:21** E dereeji 6ooyፋi dii, yoga ana 6eyda aaya 21:Kaa hono oo seydaani ribbirtaake so wanaa duwaawu e koorka.

—Tama moobbo moodon oo ana yoba usuru Suudu Dewal Mawndu?

²⁵ Piyeer jaabii, wii:

—Omo yoba.

Ko Piyeer naati galle oo koo, fade mum hefude haala, Iisaa wii:

—Simon, kodum woni miilo maa e dum? Kaanankoo6e aduna 6ee, homo 6e nduuyata? Homo 6e njo6inta lampo? Dugule'en naa honaa6e?

²⁶ Piyeer jaabii, wii:

—Honaa6e 6ee.

Iisaa wii mo:

—Ndennoo, dugule'en 6ee kaanaa yobude. ²⁷ Kaa noo, en njidaa mettinde 6erde 6ee yim6e. Yaa to weendu too, tippo-daa yammbuure maa e ley ndiyam dam. Liingu fuu adiido modude nde poodaa, yenjinaa dum aaraa hunduko mum, a tawan hen kaalisi daneejo ki66inoowo usuru meeden. Ittaa njobanaa en, enen didon.

18

Haala burdo teddude ley Laamu Laamdo

¹ Oon wakkati, taalibaa6e 6ee battitii Iisaa, lamndii dum, mbii:

—Homo 6uri teddude ley Laamu Laamdo oo?

² Iisaa noddii cukalel, darni ngel yeeso ma66e, ³ wii:

—Mido haalana on goonga: so nii on mbaylitaaki faa nanndon e cukaloy, on naatataa e Laamu Laamdo oo abada. ⁴ Burdo teddude ley Laamu Laamdo yo leydinkiniido faa nanndi e ngel cukalel. ⁵ Neddo fuu ja66iido cukalel gootel hono ngel e innde am, miin jaati o ja66ii.

Haala ko luuttinta yim6e

⁶ —Neddo fuu luuttindo gootel e koy cukaloy goondinkoy kam, ko 6uri moyyande joomum haayre teddunde ha66e e daande mum, yoollee ley iduru geeci.

⁷ Bone woodanii oo aduna saabe kulle ga6ooje yim6e ley luutti dee! Waajibi kulle dee ngada, kaa bone woodanii laatiido sabaabu majje! ⁸ So tawii junngo maa naa koyngal maa luuttinte, tayu dum tippo-daa to woddi. Naataa e nguurndam nduumiidam a jakudo 6uri moyyande ma diina tippeede e yiite duumiinge a ki66udo. ⁹ So tawii yitere maa luuttinte, sol nde tippo-daa. Sabi naatude maa e nguurndam nduumiidam a dokko, 6uri moyyande ma diina tippe-daa e yiite jahannama a ki66udo.

Banndol haala mbaalu majju6o

¹⁰ —Ndeentee e yawde fay gootel e koy cukaloy. Sabi mido wiya on: malaa'ika'en makkoy dow kammu 6ee, wakkati fuu ana yeewa yeeso Baabiraado am gondo dow kammu oo. [¹¹ *] ¹² Ko miilaton? So neddo ana jogii baali teemedere majjiraama mbaalu gooto, yoppataa capande jeenay e jeenay dii fuu ana ndura ley ferro, tewtoya majju6o oo? ¹³ Mido haalana on goonga: so o yiitii mo, o seyorto oon faa 6ura capande jeenay e jeenay dii majjaali dii. ¹⁴ Hono non Baabiraado moodon gondo dow kammu oo yidaa fay gootel e koy cukaloy majja.

Haala jaafondiral hakkunde sakiraabe

¹⁵ —So sakiike maa toopii ma, yaa to mum kollitaa dum toonange mum oo tawee onon tan didon. So o ja6anii ma, a hewtii sakiike maa. ¹⁶ Kaa so o ja6aali kollitaa mo yaadu e neddo gooto naa yim6e didon hono no Binndi dii mbiiri nii: «Huunde fuu ko neddo happaa ana hasindini e seedaaku yim6e didon naa taton.» ¹⁷ So o ja6anaali ma, haalan dum deental goondin6e ngal. So o salike ja6ande deental goondin6e ngal, jogora mo keefeero naa duwaane. ¹⁸ Mido haalana on goonga: huunde fuu ko kadu-don e leydi, hadete dow kammu. Huunde fuu ko nja6u-don e leydi, ja6ete dow kammu. ¹⁹ Mido haalana on kasen: e ley aduna, nde didon mon kawritii e dow huunde wootere jaagike Laamdo, ko nde waawi laataade fuu, Baabiraado am gondo dow kammu oo hokkan 6e nde. ²⁰ Sabi nde didon naa taton kawriti e innde am fuu, mido hakkunde mum'en.

Banndol haala golloowo caliido yaafaade

²¹ Oon wakkati, Piyeer battitii mo, lamndii mo, wii:

—Moobbo, cili hono foti kaan-mi yaafaade sakiike am mo joottaali toopude kam? Cili jeddi naa?

²² Iisaa jaabii mo, wii:

—Mi wiyaali ma cili jeddi, mbii-maa-mi cili capande jeddi faa nde cili jeddi.

²³ Iisaa beydi hen wii:

* **18:11** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana 6eyda aaya 11:Sabi hisinde majju6e waddi Bii Neddo oo.

—Dum Laamu Laamdo nanndi: kaananke gooto anniyii yamtude golloowe mum namaande. ²⁴ Nde mo fuddi yamtude ndee, o waddanaa golloowo gooto mo o rewata miliyooji. ²⁵ Oon gorko walaa ko yobira oon kaalisi. Dum nee, kaananke oo yamiri o soottee, kanko e jom suudu makko e sukaa6e makko e ko o jogii fuu, faa yoba namaande ndee. ²⁶ Golloowo oo diccii yeeso makko, jaagii mo, wii: «Mujanam, mi yobete fuu!» ²⁷ Kaananke oo yurmii mo, yaafii mo namaande ndee, yoppi mo o witti.

²⁸ Golloowo oo yalti tan, hawri e gollidiido mum mo rewata kaalisi seeda. O te6bii dum, o nanngi daande mum, o wii: «Yo6am kaalisi am!» ²⁹ Gollidiido makko oo diccii, jaagii mo, wii: «Mujanam, mi yobete!» ³⁰ Kaa oon ja6aali. O uddoyi dum kasu, faa nde yobi namaande ndee fuu. ³¹ Nde golloowe heddi6e 6ee njii dum ndee, mettaa sanne, njehi kaalanoyi dum kaananke oo. ³² E ley dum, kaananke oo noddi golloowo oo, wii dum: «Aan a golloowo bondo! Nde jaagi-daa kam, mi yaafe ko ndewan-maa-mi koo ndee, mi yaafike ma. ³³ Aan duu, a haanaanoo yurmaade jaado maa oo no njurmori-maa-mi nii naa?» ³⁴ Kaananke oo bilaa sanne, wadi mo e juude jukkoowe 6ee, faa nde o yobi namaande ndee faa laafi.

Iisaa 6eydi hen wii:

³⁵ —Hono non Baabiraado am gondo dow kammu oo wadata neddo fuu e moodon mo yaaforaaki sakiike mum 6ernde laa6unde.

19

Haala ko Iisaa wasii dow ceergal

¹ Nde Iisaa tilii e diin waajuuji ndee, iwi Galili fa'i bannge Yahuudiya gondo caggal maayo Urdun oo. ² Yim6e heew6e njokki e makko, o sellini ton jaw6e mum'en.

³ Yoga e Farisa'en ngari e makko, lamndii mo dum doo faa itta koro makko:

—Tama ana daganii gorko seerdude jom suudu mum daliili tawaado fuu?

⁴ O jaabii, o wii:

—Tama on njanngaali ko Binndi dii mbii? E fuddoode Laamdo tagii 6e wadii 6e gorko e debbo, ⁵ wii: «Dum wadi so gorko yoppa inna mum e baam mum, nanngondira e jom suudu mum, 6e didon fuu 6e laatoo neddo gooto.» ⁶ Nii woni 6e nganaa didon kasen, 6e neddo gooto. Ndennoo, pati neddo seenndu ko Laamdo reentini.

⁷ Be lamndii mo, 6e mbii:

—Ko saabii so Muusaa yamiri gorko hokka jom suudu mum talkuru ceergal nde ana seera dum?

⁸ O jaabii 6e, o wii:

—On yoor6e 6erde, dum saabii so Muusaa hokki on no ceerdon rew6e moodon. Kaa e fuddoode, wanaa non worrunoo. ⁹ Mido wiya on: ceerdudo jom suudu mum ko wanaa fijirde, so 6amii debbo goddo, jeenii.

¹⁰ Taalibaa6e makko 6ee mbii mo:

—So nii hakkunde gorko e debbo worri, waasude 6amde 6uri.

¹¹ Iisaa jaabii 6e, wii:

—Wanaa yim6e fuu mbaawi ja6ude kaa haala, 6e Laamdo hokki dum 6ee tan mbaawi ja6ude ka. ¹² Daliilijji kadooji wor6e 6amde ana ngoodi. Sabi won wor6e rimete6e tawa yo waatoraa6e. Won derete6e. Heddi6e 6ee noo, ka'um'en kadi ko'e mum'en 6amde faa ngollana Laamu Laamdo oo. Neddo fuu jarriido ndee tinndinoore, yo ja6u!

No Iisaa duwanorii cukaloy

¹³ Caggal dum, won waddan6e Iisaa cukaloy yalla omo fawa e makkoy juude makko o duwanoo koy, kaa taalibaa6e 6ee njahii e yim6e 6ee. ¹⁴ Nden o wii:

—Accee cukaloy koy ngara e am, pati ka6ee koy, sabi wa'u6e no makkoy nii 6ee njei Laamu Laamdo oo.

¹⁵ O fawi junngo makko dow makkoy, o duwanii koy. Nden o iwi ton.

No Iisaa e suka jokolle arsukunte ngaddi

¹⁶ Gorko gooto 6attitii Iisaa, lamndii mo, wii:

—Moobbo, honde huunde moyyunde kaan-mi wadude faa mi he6a nguurndam ndu-umiidam?

¹⁷ Iisaa wii mo:

—Ko saabii so laamdi-daa kam ko moyyi? Laamdo tan woni moyyo! So ada yidi naatude e nguurndam, jokku sariyaaji dii.

¹⁸ Gorko oo lamndii Iisaa, wii:

—Hodi ngoni sariyaaji dii?

Iisaa jaabii, wii:

* 19:5 Fuddoode 2.24

—Pati jaadu hoore, pati jeenu, pati wujju, pati seeda fenaande, ¹⁹teddin inna maa e baam maa, njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.

²⁰Suka jokolle oo wii mo:

—Mido haybi dum fuu. Kodum heddi?

²¹Iisaa wii mo:

—So tawii ada yidi hi66ude, yaa soottoy ko njogi-daa fuu, ndokkaa kaalisi oo misikiina'en. Nden a hefan jawdi dow kammu. Caggal dum, ngaraa njokkaa kam.

²²Nde suka jokolle oo nani diin haalaaji ndee, yaadi e yoomende, sabi o arsukunte joldo.

²³E ley dum, Iisaa wii taalibaa6e mum 6ee:

—Mido haalana on goonga: hee naatugol arsukunte e Laamu Laamdo ana tiidi! ²⁴Mido haalana on kasen dum doo: ngelooba ya66oroo e wuddere mesalal 6uri newaade diina naatugol arsukunte e Laamu Laamdo.

²⁵Haayni taalibaa6e 6ee sanne nde nani diin haalaaji ndee, 6e mbii:

—Ndennoo, homo woni kisoowo?

²⁶O yeewi 6e, o wii:

—Do yim6e dum laatataako, kaa walaa fuu ko Laamdo waawaa.

²⁷Piyeer 6ami haala, wii mo:

—Minen, min njoppii fuu, min njokkii e maa. Kodum min ke6oyta?

²⁸Iisaa wii 6e:

—Mido haalana on goonga: so Bii Neddo oo joodiima e joodorgal mum laamu teddungal ley aduna keso, onon sappo e didon jokku6e e am 6ee duu, on njoodoto e dow joodorde kaanankoo6e, caron cuudi baaba Israa'ila sappo e didi dii. ²⁹Neddo fuu joppirdo saabe am galle mum naa sakiraa6e mum wor6e naa sakiraa6e mum rew6e naa inna mum naa baam mum naa sukaa6e mum naa gese mum, hefan ko 6uri dum cowe teemedere, kasen duu hefan nguurndam nduumiidam. ³⁰Kaa ardinoo6e heew6e laatoto caggala6e, caggala6e 6ee laatoto ardii6e.

20

Bannadol haala golloo6e ley ngesa peguuje

¹—Anni ko Laamu Laamdo nanndi: jom ngesa peguuje yalti beetee law faa hasa golloo6e 6e ngolla ngesa mum peguuje. ²O hefi golloo6e, o hawri e ma66e o yo6an 6e hono ko woowi: jalooma fuu mbuudu cardi. O na6i 6e ngesa makko. ³Wakkati pawlal, o yalti kasen, o tawi wo66e sakoro 6e ke6aali golle, ⁴o wii 6e: «Njehee onon duu ngolloyon to ngesa am peguuje too, mi yo6an on ko haani yo6eede koo.» ⁵Been duu njehi ton. Jom ngesa oo wadi non kasen hakkunde naange e caggal sallifanaa. ⁶Caggal dum, o yalti kasen wakkati laasaraa, o tawi wo66e ana ndarii to sakoro too, o wii dum'en: «Kodum wadi so jallu-don doo on ngollaali fay huunde?» ⁷Be njaabii mo, 6e mbii: «Fay gooto 6amaali min golle.» O wii 6e: «Njehee onon duu ngolloyon e ngesa am peguuje ngaa.» ⁸Nde hiirnoo ndee, jom ngesa oo wii keyaado mum oo: «Noddu golloo6e 6ee njo6aa dum'en. Ardoro-daa sakitiife nanngede 6ee, cakitoro-daa adii6e nanngede 6ee.» ⁹Nannganoo6e laasaraa 6ee ngari, gooto e mum'en fuu hokkaa mbuudu cardi. ¹⁰Adinoo6e nanngede 6ee duu ngari, cikki njo6ete ko 6uri dum. Kaa gooto e ma66e fuu hokkaa mbuudu cardi hono no 6ee too nii. ¹¹Nde 6e njo6aa dum ndee, e6e hermitoo yaade to jom ngesa too ¹²e6e mbiya: «Bee doo golloo6e ngollaali kinaa wakkati gooto tan, 6e ponndaama e amen njo6di, minen nee min ngollii jalooma kuurdo ley ngee naange wulnge!» ¹³Jom ngesa oo jaabii gooto e ma66e, wii: «Gidam, mi toonaali ma. Tama wanaa aan ja6unoo mi nanngire mbuudu cardi jalooma?» ¹⁴Ndennoo, 6am njo6di maa njahaa. Miin muuyi hokkude cakitiido oo hono ko ke6u-daa koo. ¹⁵Tama wanaa ko weli kam ngadan-mi e kaalisi am oo? Naa moyyuki am kii waddan maa haasidaade?»

¹⁶Iisaa wii:

—Hono nii caggala6e 6ee laatoto ardii6e, ardii6e 6ee laatoto caggala6e.

No Iisaa sapporii nde tata6ere maayde mum e wuurtugol mum

¹⁷Tawi Iisaa ana njabbita faade Urusaliima, sawndintini taalibaa6e sappo e didon 6ee e laawol, wii dum'en:

¹⁸—Kettinee, eden nii njabbita Urusaliima. Don Bii Neddo oo wadatee e juude hooree6e yottinoo6e sadaka e dunkee'en Sariya. Be caran mo waree, ¹⁹6e ngada mo e juude heefer6e, been duu njaayran mo, piya mo dorri, penja mo e leggal bardugal faa mo maaya. Kaa jalooma majjum tata6o oo mo wuurtan.

No Inna Yaakuuba e Yuhanna jaagorii Iisaa

²⁰Nden, inna 6i66e Jebede battini sukaa6e mum Iisaa. Inna oo diccii yeeso Iisaa faa jaagoo dum ballal. ²¹Iisaa wii mo:

—Kodum njid-daa?
 Debbo oo jaabii mo, wii:
 —Mido yidi podaa 6i66e am wor6e didon 6ee njoodoo bannge maa so a laamiima, gooto wona bannge maa jaamo, goddo oo wona bannge maa nano.

²² Iisaa jaabii, wii:
 —On anndaa ko jaagoto-don. Odon mbaawi yarde horde mettunde nde njaran-mi ndee naa?

Be njaabii mo, 6e mbii:

—Miden mbaawi.

²³ O wii 6e:

—On njaran nde jaati. Kaa joodagol bannge am jaamo naa nano wanaa miin yamirta dum. Deen joolle, 6e Baabiraado am moyyinani 6ee njei dum.

²⁴ Nde taalibaa6e sappo heddi6e 6ee nani dum ndee, mettaa e rimdaa6e didon 6ee. ²⁵ E oon wakkati, Iisaa noddii 6e fuu, wii 6e:

—Odon anndi laamii6e heefer6e ana kawjorii dum'en hawju bondo. Maw6e 6ee duu ana laamorii 6e laamu bo6eejo. ²⁶ Onon kaa, dum wadataa hakkunde moodon. So won jiddo teddeengal hakkunde mon, ana haani laataade golloowo moodon. ²⁷ Kasen so won muuydo ardaade e mon, ana haani laataade maccudo moodon. ²⁸ Dum nee, Bii Neddo wardaali faa gollanee, gollande yim6e wardi, hokkitira yonki mum yalla ana laatoo coottitaari heew6e.

No Iisaa selliniri wum6e didon

²⁹ Nde Iisaa e taalibaa6e mum njalti Yeriko ndee, jamaa keewdo jokki e makko. ³⁰ Wum6e didon ana njoodinoo e sera laawol ngol, nani ana wiye Iisaa annii 6ettoo, puddi wullude ana mbiya:

—Taanii Daawuuda, yurma min!

³¹ Jamaa oo darii ana jahoo e ma66e ana wiya 6e ndeyyinoo, kaa 6e beydii wullude e6e mbiya:

—Moobbo, taanii Daawuuda, yurma min!

³² Iisaa darii, noddii 6e, wii:

—Kodum njid-don mi wafana on?

³³ Be njaabii mo, 6e mbii:

—Moobbo, min mbumta.

³⁴ Iisaa yurminaa 6e, memi gite ma66e. Don e don 6e mbumti, 6e njokki e makko.

21

No Iisaa naatiri Urusaliima

¹ Nde Iisaa e taalibaa6e mum 6adinoo Urusaliima njottii Baytifaaji dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun ndee, Iisaa neli taalibaa6e didon, ² wii 6e:

—Njehee naatoyee ngeenndi ngonndi yeeso mon ndii, oon wakkati fuu, on tawan ton ndakiwa e mola mum ana ka66ii. Kumton di ngaddanon kam. ³ So won biido on huunde, njaabo-don dum Moobbo ana haajaa di. Don e don on njoppete ngaddon di.

⁴ Dum wadii yalla haala ka Laamdo yottinirnoo annabaajo oo kaa ana tabita nde oon wii:
⁵ «Mbiyee 6i66e Siyona:

Yeew, kaananke maa annii wara e maa,
 ana leydinkinii, ana waddii tefeewa,

ana waddii mola tefeewa.»*

⁶ Oon wakkati, taalibaa6e 6ee njeji ngadoyi ko Iisaa yamiri dum'en koo. ⁷ Be ngaddi ndakiwa ngaa e mola mum, 6e njappi e majji saayaaji ma66e, Iisaa waddii. ⁸ Ko 6uri heewde e jamaa oo weerti saayaaji mum'en e laawol. Wo66e kelti ca6e ledde, mbeerti de e laawol ngol. ⁹ Ardii6e Iisaa 6ee e jokku6e e caggal makko 6ee ana ilina ana mbiya:

—Jettooje ngoodanii taanii Daawuuda! Barke woodanii gardoowo e dow innde Joomi-raado![†] Jettooje ngoodanii Laamdo Toowdo!

¹⁰ Nde o naati Urusaliima ndee, yim6e 6ee fuu keddii ana caaya ana mbiya:

—Homo woni oo gorko?

¹¹ Jamaa oo jaabii:

—Dum annabi Iisaa, iwrudo Nasaraatu ley leydi Galili.

No Iisaa ribbiri jaagotoo6e ley Suudu Dewal Mawndu

* 21:5 Jakariyaa 9.9 † 21:9 Jabuura 118.25-26

¹² Iisaa naati daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu, ribbi soodoobe e soottoobe won6e ley mayre 6ee fuu, li6i taabe weccoo6e kaalisi e joodorde soottoobe buugaaji. ¹³ Caggal d6m, o wii 6e:

—Ley Binndi d6i Laamd6 wii: «Suudu am noddirte suudu rewruudu Laamd6.»

Iisaa beydi hen, wii:

—Kaa onon, on ngad6i ndu «suudorde yanoobe!»[‡]

¹⁴ Wum6e e layoo6e ngari e makko e ley Suudu Dewal Mawndu nduu, o sellini 6e. ¹⁵ Hooree6e yottinoobe sadaka 6ee e dunkee'en Sariya 6ee mettaa nde njii kulle kaayniide de o wadata d6e, e nde nani sukaa6e ana ilina e ley Suudu Dewal Mawndu ana mbiya:

—Jettooje ngoodanii taanii Daawuuda!

¹⁶ Nden 6e mbii Iisaa:

—A nanii ko cukaloy koy kaalata koo?

O wii 6e:

—Mi nanii. Tama on janngaali d6m d6o abada:

«A wadii fay sukaa6e waddu6e e muynoo6e ana njette?»[§]

¹⁷ Caggal d6m, o seerti e ma66e, o yalti ngalluure ndee, o yehi Baytaniya, o waaloyi ton.

No Iisaa hud6iri ibbi

¹⁸ Beetee law omo wirfitoo to ngalluure too, tawi omo yolbi. ¹⁹ O soynii ibbi e sera laawol ngol, o fanji ki, kaa o tawaali e makki so wanaa haakolooji. Oon wakkati, o wii ki:

—Pati a rimu abada!

Don e don, ibbi kii yoori kolon. ²⁰ Haaynii taalibaa6e 6ee nde njii d6m ndee, 6e lamndii mo, 6e mbii:

—Hono hen kii ibbi yoordi wakkati gooto tan?

²¹ O jaabii 6e, o wii:

—Mido haalana on goonga: so tawii odon ngoondini on cikkitaaki, on njawtan wadude ko ngadu-mi kii ibbi koo. On mbaawan wiide fay ndee d6o waamnde haayre: «Doofa, saamoy ley maayo geeci», laatoto non. ²² So odon ngoondini, ko jaagi-don e ley duwaawu fuu on njaabante.

Do yamiroore golle Iisaa iwri

²³ Iisaa naati Suudu Dewal Mawndu nduu. Nde mo waajotoo ndee, hooree6e yottinoobe sadaka 6ee e maw6e Yahuudiyankoo6e 6ee battii mo, lamndii, mbii:

—Yamiroore hende ngollirtaa ko ngollataa koo? Kasen, dow yamiroore homo?

²⁴ Iisaa jaabii 6e, wii:

—Miin duu, huunde wootere tan lamndotoo-mi on. So on njaabike kam, mi haalanan on jamird6 kam mi golla ko ngollan-mi koo. ²⁵ Homo neli Yaayaa loota yim6e lootogal batisima? Laamd6 naa yim6e?

Be ndawridi hakkunde ma66e, 6e mbii:

—So en mbii «Laamd6», o wiyan: «Ndennoo, ko saabii so on ngoondinaali Yaayaa?» ²⁶ Kaa so en mbii «yim6e», waajibi kulen jamaa oo, sabi yim6e 6ee fuu ana njogorii Yaayaa yo annabaajo.

²⁷ Be njaabii Iisaa, 6e mbii:

—Min anndaa.

O ja66itii, o wii 6e:

—Haya miin duu, mi haalantaa on yamiroore nde ngolliran-mi ko ngollan-mi koo.

Banndol haala rimdaa6e did6n

²⁸ Iisaa beydi hen wii:

—Kodum miilaton e ngol banndol: gorko gooto ana joginoo 6i66e wor6e did6n, 6adii arano oo, wii d6m: «Binngel am, yaa gollooy hannde to ngesa peguuje too.» ²⁹ Bid6o oo jaabii, wii yahataa. Kaa caggal mum, oon mimsiti yehi. ³⁰ Baabiraado oo nodd6 bid6o dida6o oo, wii d6m ko wiinoo arano oo koo. Oon duu jaabii, wii: «Moyyi Baaba», kaa yahaali. ³¹ Homo e ma66e woni ja6ando baam mum ko wii koo?

Be njaabii, 6e mbii:

—Arano oo.

Nden, Iisaa wii 6e:

—Mido haalana on goonga: duwaape'en 6ee kajum e bamfaaji d6i adoyto on naatude e Laamu Laamd6 oo. ³² Sabi Yaayaa warii e moodon, hollii on laawol fooccitaare, on nja6anaali d6m. Kaa duwaape'en 6ee kajum e bamfaaji d6i ngoondinii mo. Haya duu, fay nde njii-don d6m ndee, on mimsitaali so sakitii ngoondin-don mo.

Banndol haala remoo6e bon6e

³³—Kettinee banndol gonngol: neddo gooto tuti ngesa peguuje, o filitni nga kokowol, o asi ngaykaare 6oosirde peguujaam, o mahi suudu toowndu faa o soynoroo ko warata e ngesa ngaa. Caggal dum, o hasiri nga remoo6e gese peguuje, o daw. ³⁴Faa te6ugol peguuje yottii, o neli golloo6e makko to remoo6e 6ee too, 6e ngaddanoya mo ngedu makko e 6i66e peguuje dee. ³⁵Kaa remoo6e 6ee nanngi golloo6e makko 6ee, pii hen gooto, mbari gooto, mbardi gooto kaaye. ³⁶Jom ngesa oo neli e ma66e golloo6e 6ur6e aranndee6e 6ee heewde. Remoo6e 6ee ngadi 6e no ngadunoo 6ee too nii. ³⁷O sakitii nelde 6iyiiko gorko to ma66e, o wii: «No laatii fuu, 6e njaagoto 6iyam oo.» ³⁸Kaa nde remoo6e 6ee njii 6iyiiko oo ndee, mbiyondiri e ko'e mum'en: «Oo woni donoowo mo. Ngaree mbaren mo, keddoro-den ngesa ngaa!» ³⁹Oon wakkati, 6e nanngi mo, 6e mbedii mo to caggal ngesa too, 6e mbari mo. ⁴⁰Jooni nee, so jom ngesa peguuje oo warii, hono o wadata remoo6e 6ee?

⁴¹Be njaabii mo, 6e mbii:

—Been bon6e, o halkiran 6e no boniri. O hasira ngesa ngaa remoo6e wo66e hokko6e mo ngedu makko e 6i66e magga nde nga te6aa fuu.

⁴²Caggal dum, Iisaa wii 6e:

—Tama on njanngaali ko winndaa ley Binndi dii koo?

«Haayre nde mahoo6e 6ee tippitii ndee,

kanjum laatii haayre 6urnde fuu teentilaade e maadi ndii.

Dum yo golle Joomiraado,

kanjum dum haaynde e jiile meeden!»*

⁴³Saabe dum, mido wiya on: Laamu Laamdo oo ittete e mon, hokkee yim6e wadoo6e ko Laamdo yidi. ⁴⁴Neddo fuu caamdo e nden haayre, helan. Neddo fuu mo nde saami e mum, noyoto.

⁴⁵Nde hooree6e yottino6e sadaka 6ee e Farisa'en 6ee nani banndi makko dii ndee, paamii banndi dii e mum'en peewti. ⁴⁶E6e tewta no 6e nanngira mo, kaa 6e kulii yim6e 6ee, sabi 6e fuu e6e njogorii mo annabaajo.

22*Banndol haala niiri yannge*

¹Iisaa haaldiri e ma66e banndol kasen, wii 6e:

²—Laamu Laamdo ana wa'i hono no kaananke kuurtinando 6iyum gorko, so wadani dum yannge. ³O neli golloo6e makko noddanoya mo jaamoo6e, kaa gansaa6e 6ee calii warde. ⁴O neli kasen golloo6e wo66e, o wii dum'en: «Mbiyee gansaa6e 6ee niiri yannge ndii moyyinaama faa gasi, mi hirsii ga'i e jalbi paydi, hankasen fuu lanndinaama, 6e ngara 6e nootoo yannge oo.» ⁵Kaa gansaa6e 6ee koyri mo, kiinnii haajuuji mum'en: oo ngesa mum, oo jaagu mum. ⁶Heddi6e 6ee nanngi golloo6e 6ee, torri 6e, mbari 6e. ⁷Kaananke oo mettaa, neli sordaa'en mum mbaroyi been jaadu6e ko'e, nduppi ngeenndi mum'en. ⁸Caggal dum, o wii golloo6e makko 6ee: «Niiri yannge ndii moyyinaama, kaa gansaa6e 6ee kaandaa e jaamde ndi. ⁹Dum nee, njehee dow mbeddaaji mawdi dii, noddon neddo fuu mo kawru-don wara jaama niiri yannge oo ndii.» ¹⁰Kaadime'en 6ee njehi dow mbeddaaji dii, noddii yim6e 6e tawi ton fuu gila e bon6e faa e moyyu6e faa galle do yannge oo wadata doo heewi yim6e.

¹¹Nde kaananke oo naati faa yiya noddaa6e 6ee ndee, o soynii gorko mo paraaki. ¹²O wii dum: «Gidam, hono naatir-daa doo tawi a paraaki?» Kaa oon deyyinii. ¹³E ley dum, kaananke oo wii golloo6e 6ee: «Ka66e juude makko e koyde makko, tippo-don mo e ley nimre sella ndee, ton o wullata o njeryondira jiiye.»

¹⁴Iisaa jokki wiide:

—Noddaa6e ana keewi kaa subaa6e ana pamdi.

Haala yobugol lampo

¹⁵Farisa'en njehi ndawridoyi no tuufiranta Iisaa e ley haala mum. ¹⁶Be neli yoga e taalibaa6e ma66e, kanjum e howruu6e Hirudus mbiya mo:

—Moobbo, miden anndi a goongirante: ada jannginira laawol Laamdo ngol goonga, a hulataa fay gooto, sabi a 6urdintaa yim6e. ¹⁷Dum nee, haalan min kodum anndu-daa e dum doo: ana dagoo min ndokka kaananke Roma mawdo oo lampo naa dagaaki?

¹⁸Kaa Iisaa ana anndi anniyaaji ma66e bondi dii. O wii 6e:

—Onon naafigi'en! Kodum wadi so odon tuufana kam? ¹⁹Kollee kam kaalisi jobirteedo lampo oo.

Be ngaddani mo mbuudu cardo gooto. ²⁰O lamndii 6e, o wii:

* 21:42 Jabuura 118.22-23

—Natal homo e innde homo woni doo?

²¹ Be njaabii mo, 6e mbii:

—Kaananke Roma.

O wii 6e:

—Ndennoo, ndokkee kaananke Roma oo ko jey, ndokkee Laamdo duu ko jey.

²² Haayinii 6e nde 6e nani oo jaabu ndee. Be celi mo, 6e mbitti.

Haala immital maay6e

²³ E ley oon jalooma jaati, yoga e waaldeSaduki'en ngari e Iisaa. Kam6e ngoni fennu6e immital. ²⁴ Be lamndii mo, 6e mbii:

—Moobbo, Muusaa wii: «So neddo maayii he6aali biddo, mijum naa mawnum 6amta debbo dalaado oo, yalla ana he6ana dum 6eyngu.» ²⁵ Wadiino e bettaade to amen rimdaa6e njeddon wor6e. Arano oo caggal dewlii, maayi he6aali biddo. Mijiiko gorko 6amti debbo makko oo, ²⁶ kaɗum duu maayi he6aali biddo. Tata6o oo duu jokki hen faa yottii njedda6o oo. ²⁷ Caggal ma66e 6e fuu, debbo oo duu maayi. ²⁸ Nannde immital nee, homo e njeddon 6ee debbo oo laatotoo jom suudu mum? Sabi 6e fuu 6e 6amiino mo.

²⁹ Iisaa jaabii 6e, wii:

—On majjii, sabi on paamaali Binndi dii, on anndaa baawde Laamdo dee duu. ³⁰ Sabi so maay6e immitike, wor6e 6amataa, rew6e 6amataake, 6e laatoto hono no malaa'ika'en won6e dow kammu 6ee nii. ³¹ E haala immital maay6e, tama on njanngaali ko Laamdo wii on koo? O wii: ³² «Miin woni Laamdo Ibarahiima, Laamdo Isiyaaka, Laamdo Yaakuuba.»[†] Laamdo yo Laamdo wuur6e, wanaa Laamdo maay6e.[‡]

³³ Waaju makko oo haayinii yim6e hettindotoo6e mo 6ee fuu.

Haala yamiroore burnde fuu teentilaade

³⁴ Nde Farisa'en 6ee nani o mu66ii kundude Saduki'en 6ee e haala ndee, 6e kawriti. ³⁵ Gooto e ma66e jannginoowo Sariya yidi tuufande mo, lamndii mo, wii:

³⁶ —Moobbo, honde woni yamiroore burnde fuu teentilaade e ley Tawreeta?

³⁷ Iisaa jaabii mo, wii:

—Yidir Laamdo Joomiraado maa 6ernde maa fuu e yonki maa fuu e hakkille maa fuu.[§] ³⁸ Nden woni yamiroore burnde mawnude, burnde teentilaade. ³⁹ Yamiroore dida6ere hono mayre annii: «Njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.»^{*} ⁴⁰ Tawreeta Muusaa e dewte annaba6e dee fuu e deen jamirooje didi pawii.

Kabaaru Almasiihu e Daawuuda

⁴¹ Nde wonnoo Farisa'en 6ee ana kawriti, Iisaa lamndii 6e, wii:

⁴² —Kodum miilu-don e Almasiihu oo? O taanii homo?

Be njaabii, 6e mbii:

—O taanii Daawuuda.

⁴³ O wii 6e:

—Ndennoo, hono Daawuuda noddirta mo Joomiraado? Ruuhu Laamdo anndini mo dum, saabe majjum o wii:

⁴⁴ «Joomiraado wii Joomam:

Jooda naamo am,

faa mi wada nja66aa way6e maa.»[†]

⁴⁵ So Daawuuda ana noddirta mo «Joomam», ndennoo, hono mo laatortoo taanum tan?

⁴⁶ Be fuu 6e ndonki jaabaade mo fay karrol. Gila nannde nden, fay gooto suusaali lamndaade mo lamndi goddi.

23

No Iisaa feliri dunkee'en Sariya e Farisa'en

¹ Nden, Iisaa wii jamaa oo e taalibaa6e mum 6ee:

² —Dunkee'en Sariya 6ee e Farisa'en 6ee kaɗum'en ndokkaa jannginde Sariya Muusaa oo.

³ Saabe dum, odon kaani ja6ande 6e, ngadon huunde fuu ko 6e mbii on. Kaa pati jemmbon golleeji ma66e, sabi 6e ngadataa ko 6e mbaajotoo koo. ⁴ Be ka66an donnge teddu6e, 6e mbakkina yim6e, kaa 6e njidaa wallirde 6een huncude de fay hoore fedeendu. ⁵ Huunde fuu ko 6e ngadata, 6e ngadiran dum faa 6e kollinkino. Dum wadi so e6e ka66a talki mawdi, e6e njuutina cilmbi saayaaji ma66e faa ana ndaasoo. ⁶ E6e njidi joolle burde teddude so 6e noddama e yanngeejii, e6e njidi joolle burde yiitinkinaade ley cuudi baajordi. ⁷ Ko 6e njidi

* 22:24 Fillitagol Tawreeta 25.5 † 22:32 Pergu 3.6 ‡ 22:32 Gila e jamaanu Muusaa tawi Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gila ko 6ooyi. Ko Laamdo wii yo Laamdo ma66e koo, holli e6e nguuri. § 22:37 Pergu 6.5 * 22:39 Lewinkoo6e 19.18 † 22:44 Jabuura 110.1

tan salmineede calminaali tedduɗi ley luumooji e noddoreede «Moobbo». ⁸ Kaa onon, pati njaʼbee noddoreede «Moobbo», sabi on fuu on sakiraaʼbe, Moobbo gooto tan njogi-don. ⁹ Pati mbiyee fay gooto «Baabiraado» e aduna, sabi Baabiraado gooto tan njogi-don, dum woni gondo dow kammu oo. ¹⁰ Pati njaʼbee noddoreede «Hooreejo», sabi Hooreejo gooto tan njogi-don, dum woni Almasiihu oo. ¹¹ Burdo teddude hakkunde moodon yoo laato gollanoowo heddiibe ʼee. ¹² Toownudo hoore mum fuu, leyɗinte. Leyɗinkiniido fuu toownete.

¹³ Bone yanan e mon onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon cokana yimʼbe damal Laamu Laamɗo ngal. On naatataa, on accataa naatoobe naata. [¹⁴ †]

¹⁵ Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon njiiloo e leydeele odon mbanngoo geeci faa keʼon tuubudo gooto. So on keʼii dum, mbirfito-don kaseɗ, ngadon dum ʼii jahannama faa sowa on cili didi.

¹⁶ Bone yanan e mon, onon wumʼbe dowooʼbe yimʼbe! Odon mbiya: «So neddo hunorike Suudu Dewal Mawndu nduu yoo meere, kaa so hunorike kanje Suudu Dewal Mawndu oo, hunoore mum nanngan dum.» ¹⁷ Majjuʼbe, wumʼbe! Kodum ʼuri teentilaade: kanje oo naa Suudu laʼʼinooru kanje oo nduu? ¹⁸ Odon mbiya kaseɗ: «So neddo hunorike ittirde sadaka ndee yoo meere, kaa so hunorike sadaka gondo dow mayre oo, hunoore mum nanngan dum.» ¹⁹ Wumʼbe! Kodum hen ʼuri teentilaade: sadaka oo naa ittirde sadaka laʼʼinoore sadaka oo ndee? ²⁰ Ndennoo, neddo fuu kunoriido ittirde sadaka ndee, hunorike nde kayre e huunde fuu ko fawii e mayre. ²¹ Neddo fuu kunoriido Suudu Dewal Mawndu nduu, hunorike ndu kayru e Laamɗo joodiido e mayru oo. ²² Neddo fuu kunoriido kammu oo, hunorike joodorgal Laamɗo ngal e joodiido e maggal oo.

²³ Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon ittana Laamɗo jakka naanaa, kaɗum e haakolooji goddi, kaa odon njeeboo ko ʼuri teentilaade e Sariya oo koo, hono fooccitaare e yurmeende e goondinal. Tawee nee, kaɗum kaanno-don wadude tawee on njeebaaki ko heddi koo. ²⁴ On wumʼbe dowooʼbe yimʼbe! So ʼowngu saamii e njaram moodon, on ciwan itton dum, tawee nee, odon moda ngelooba!

²⁵ Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon lawya caggal kore loode e caggal lehoi, tawee nee ley mum'en ana heewi ko wujjaa e ko yanaa.

²⁶ Farisanke bumdo! Lawyu ley kore loode tapon, nden caggal ngal duu laaban.

²⁷ Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon nanndi e janaale dawinaade, de dow mum'en woodi tawee ley mum'en ana heewi ge'e e ko sobi fuu. ²⁸ Onon duu hono non mbaa-don: e jiile gite odon nanndi e fooccitiibe, kaa ley moodon ana wii pep naafigaaku e oopaare.

²⁹ Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon mahana annabaabe ʼee cuudi dow janaale mum'en, odon njardina janaale fooccitiibe ʼee, ³⁰ mbirfito-don mbiyon: «Sinndo min kawriino e jamaanu njaatiraaʼbe amen, min ittidataano e maʼʼbe yonkiiji annabaabe dii.» ³¹ Hono non, ceetori-don onon jaati on ʼiʼʼbe warannoobe annabaabe ʼee. ³² Ndennoo, kebbintinee saawal golleeji bondi di njaatiraaʼbe mon puɗɗunoo dii! ³³ Bolle, ʼiʼʼbe posoke! Hono fuu miilorto-don waasude wedeede e jahanama? ³⁴ Dum saabii, mido nelda on annabaabe e hakkilanteefe, kaɗum e jannginoobe. Mbaron yoga, peɗon yoga, piyon yoga dorri e ley cuudi mon baajordi, njokkon dum'en ngeenndi e ngeenndi. ³⁵ Yalla yonkiiji laaʼuʼbe ittaadi e aduna oo dii fuu, hake mum ana fiitoo on, gila yonki Haabiila poocitiido oo faa yonki Jakariyaa ʼii Barakiya mo mbarnodon hakkunde Suudu Dewal Mawndu e ittirde sadaka oo. ³⁶ Mido haalana on goonga: jukkungo majjum dum fuu e yimʼbe oo jamaanu saamata!

No Iisaa suɗlirani yimʼbe Urusaliima

³⁷ —Hay yimʼbe Urusaliima, on mbardii nelaabe e mon kaaye! Cili kuurdi njidu-mi hawrintinde ʼiʼʼbe mon no cofal hawrintinirta ʼiʼʼbe mum ley biifoole mum nii. Kaa on njaʼbaali. ³⁸ Dum nee, on ɗaldete e Suudu mon Dewal, ndu laatoo saabeere. ³⁹ Mido wiya on: on njiyataa kam gila jooni faa wakkati mo mbiyoyton e mum: «Barke woodanii garɗoowo e dow innde Joomiraado!»

24

Haala taagumansaaji kollooji timmoode aduna

¹ Nde Iisaa yaltunoo Suudu Dewal Mawndu ndee, taalibaaʼbe mum ʼattitii dum, kolli dum maadiiji galle mayru dii. ² O wii ʼee:

* **23:9** Pati mbiyee fay gooto «Baabiraado» e adunawiyaali pati neddo soowa baaba mum dimdo dum. Ngol haali haala hooreebe diina fonnduʼbe ko'e mum'en e baabiraaku Laamɗo. † **23:14** E dereji ʼoooydi dii, yoga ana beyda aaya 14: Bone yanan e mon, onon dunkee'en Sariya e Farisa'en, naafigi'en! Odon teeta cuudi rewbe ʼee worbe mum'en maayi, odon njuutina duwaawuui moodon yalla odon manee. Saabe majjum, on keʼan jukkungo ʼurngu fuu naawde.

—On njii dum doo fuu naa? Mido haalana on goonga: fay haayre wootere heddataako doo ana fawii dow wonnde, fuu wurjinte.

³ Nde Iisaa joodinoo dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun ndee, taalibaa6e makko ngari e makko kajum'en tan, mbii mo:

—Humpitin min nde dum wadata. Taagumansa homo hollata gartol maa, kajum e timmoode aduna?

⁴ O jaabii 6e, o wii:

—Ndeentee pati fay gooto yojjna on. ⁵ Sabi heew6e ngardan innde am, gooto e mum'en fuu wiya: «Miin woni Almasiihu oo.» Be yojjna heew6e. ⁶ On nanan golowole e kabaaru golowole kaa pati kulee! Ana tilsi dum wada, kaa dum wanaa timmoode tafon. ⁷ Lejrol ha6an e lejrol, laamu ha6an e laamu. Yolbereejii ngadan, leydi dimmboto e nokkuuje yogaaje. ⁸ Dum kaa fuu hono no puddoode njatawere 6eynoowo nii.

⁹ Nden, yim6e na6an on e carirdi yalla o6on torree, mbare-don. Leji dii fuu mbajan on saabe am. ¹⁰ Oon wakkati, heew6e njoppa goondinal mum'en, ana njammbondira ana mbajondira e ko'e mum'en. ¹¹ Annabaa6e penee6e heew6e 6anngan, yojjna heew6e. ¹² Bonanndaaji keewan faa jilli yim6e heew6e fuu6ta. ¹³ Kaa mujudo faa timmoode, joomum hisinte. ¹⁴ Oo doo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo ooynete e aduna oo fuu, yalla leji dii fuu ana ke6a seedaaku oo. Nden, aduna timmata.

Haala torra mawdo gadoowo

¹⁵ —Nde njii-don «huunde harmunde bonnde»,^{*} ko annabi Daniyel haalnoo koo ana e nokku ceniido oo[†] (janngudo dum, tiinnoo faama) ¹⁶ nden, tawaa6e ley Yahuudiya fuu yo ndogu peewa baamle kaaye. ¹⁷ Tawaado dow bene, pati wiya 6aman kaaki ley suudu mum. ¹⁸ Tawaado gese, pati wirfoo so wiya 6amoowo saaya mum. ¹⁹ Bone yanan e haamili'en e muynino6e ley deen jalaade! ²⁰ Naagee Laamdo pati doddu mum laatoo wakkati dabbunde naa jalaande fowteteende. ²¹ Sabi nden, torra mawdo wadan mo hono mum wadaali gila puddoode aduna, hono makko wadataa abada kasen. ²² Sinndo tawiino deen jalaade nda66indinaaka, fay gooto e 6i66e aadama hisataano. Kaa Laamdo ra66indinirii de sabaabu 6e o subii 6ee. ²³ E oon wakkati, so won biido on: «Yeewee! Almasiihu annii doo», naa «Omo naa too», pati ngoondinee. ²⁴ Sabi almasiihu'en penee6e e annabaa6e penee6e 6anngoyan, 6e ngada taagumansaaji mawdi e kaayeeffiji yalla e6e majjina fay su6aa6e 6ee, so 6e mbaawii. ²⁵ Paamee gasa. Mi haalanii on gila dum waraali. ²⁶ So won biido on: «Yeewee, omo naa ley ladde jeereende», pati njehee. Naa so won biido on: «Yeewee, omo naa to ley cuudi too», pati ngoondinee. ²⁷ Hono no majere fooynirta kammu gila funnaange faa hiirnaange nii, hono non Bii Neddo oo wardata. ²⁸ Do jiibe ngoni fuu, don dute kawritata.

No Bii Neddo oo wartirta

²⁹ —Don e don, caggal torra ley deen jalaade, naange ni66an, lewru noottan yaaynude, koo6e kammu caaman, kulle gonde dow kammu dee ndimmboto.[‡] ³⁰ E oon wakkati, taagumansa Bii Neddo oo 6anngan e mbeeyu, leji aduna dii fuu ngullan. Be njiyan Bii Neddo oo, ana wara e duule, ana warda baawde mawde e teddeengal. ³¹ Buututal manngal fuufete, o nela malaa'ika'en makko funnaange e hiirnaange, saahal e baleeri, moobta subaa6e makko 6ee gila hoore leydi faa hoore leydi.

³² Taykitee ibbe: so ca6e majje keyditii, haakolooji majje mbillitii, o6on anndi ndunngu 6adike. ³³ Hono non, so on njii dum fuu, anndee wakkati oo 6attiima, omo damal galle. ³⁴ Mido haalana on goonga: oo jamaanu timmataa tawee kudde dee fuu ngadaali. ³⁵ Kammu e leydi timman, kaa haalaaji am dii timmataa abada.

Haala timmoode aduna

³⁶ —Kaa nden jalaande e oon wakkati fay gooto anndaa dum, wanaa malaa'ika'en won6e dow kammu, wanaa Biddo oo. Walaa anndudo dum so wanaa Baabiraado oo. ³⁷ No jamaanu Nuuhu nii, hono non nanndata so Bii Neddo oo ana wara. ³⁸ E ley deen jalaade fade ilam tuufaanu dam warde, yim6e ana jaama, ana njara, ana ndewla, ana ndewlee, faa jannde Nuuhu naati laana kaa. ³⁹ Be miilaali, 6e njalaali faa ilam tuufaanu dam wari yooli 6e fuu. Garol Bii Neddo oo hono non nanndata. ⁴⁰ E oon wakkati, wor6e didon won6e e ngesa ngoota, gooto mum'en na6ete, goddo oo yoppee. ⁴¹ Rew6e didon undoo6e dow unirde wootere, gooto mum'en na6ete, goddo oo yoppee. ⁴² Ndennoo, njerteete, sabi on anndaa wakkati mo Joomiraado mon warata. ⁴³ Paamee dum doo: sinndo jom galle ana anndunoo wakkati mo gujjo warata ley jemma, daanataako yoppataa o naata galle mum. ⁴⁴ Dum nee, onon duu lanndinee, sabi Bii Neddo oo waran e wakkati mo on miilaali.

^{*} **24:15** Daniyel 9.27; 11.31; 12.11 [†] **24:15** Doo Iisaa haali ko annabi Daniyel sappinoo: kaananke gooto wattan tooru e ley Suudu Dewal Mawndu Yahuudiyankoo6e. Ko o sappinoo koo wadii gila Iisaa finaali. Jooni Iisaa wii hono majjum wartin kasen. [‡] **24:29** Esaaya 13.10; 34.4, Yo'ila 2.10

Haala golloowo koolniido, kaɗum e golloowo bonɗo

⁴⁵—Ndennoo, homo woni golloowo koolniido, hakkilante? Oon woni mo kalfaaɗo mum halfini ɗum koreeji mum faa hokka ɗum'en nguure mum'en e wakkati jidaaɗo. ⁴⁶Golloowo mo kalfaaɗo mum warti tawi ana hiinnii golle mum, welii hoore. ⁴⁷Mido haalana on goonga: kalfaaɗo oo halfinan mo jawdi mum fuu. ⁴⁸Kaa so golloowo oo yo bonɗo, wii e hoore mum kalfaaɗo mum ɓooyan wartaali, ⁴⁹hedde ana fiya waayiraabe mum gollooɓe ɓee, ana ɗaamda ana yarda e sigirooɓe, ⁵⁰nden, kalfaaɗo oo wartiran ɗalooma mo golloowo oo anndaa e wakkati mo o miilaali, ⁵¹jukka mo jukkungo naawngo, watta mo hakkunde naafigi'en, ton o wullata o ɗeryondira ɗiije.

25

Banndol haala surbayɓe sappo

¹—Laamu Laamɗo oo nanndan e oo janta: surbayɓe sappo ɓamɓe mootilaaji mum'en so njeɗi jaɓɓoyaade jommbaajo gorko.* ²Njoyon ɓee yoyaa, njoyon woɓɓe ɓee ana yoyi. ³Be yoyaa ɓee ɓami mootilaaji tawi njoobaaki bulannga, ⁴yoyuɓe ɓee noo naɓori paali bulannga. ⁵Nde jommbaajo oo jengni waraali ndee, ɓe fuu ɓe ɗoji, ɓe daanii. ⁶Faa hejjere jemma, wullaango nanaa, wii: «Jommbaajo oo warii! Njaltee! Njaɓɓoyee mo!» ⁷Nden ɓe fuu ɓe pini, eɓe moyyina mootilaaji maɓɓe. ⁸Surbayɓe ɓe yoyaa ɓee mbii yoyuɓe ɓee: «Ndokkoree min e bulannga mon mo njoobi-don oo, sabi mootilaaji amen annii ɗifa.» ⁹Yoyuɓe ɓee mbii: «Huɓindaaki, sabi ko min njogii koo hejjataa en, en fuu. Njehee to soottooɓe, coodoyon!» ¹⁰E ley no ɓe yoyaa ɓee njaari soodoyde bulannga nii, jommbaajo oo yottii. Lanndininooɓe ɓee naatidi e makko e ley dammbordu nduu, damal ngal uddaa. ¹¹Faa ɓooyi seeda, surbayɓe heddiibe ɓee ngarti, hedde ana ngulla ana mbiya: «Kalfaaɗo, kalfaaɗo, udditan min!» ¹²Kaa o jaabii ɓe, o wii: «Mido haalana on goonga: mi anndaa on.»

¹³Iisaa sakitii wiide:

—Njeertee, sabi on anndaa ɗalaande naa e wakkati mo Bii Neddo warata e mum.

Banndol haala gollooɓe taton

¹⁴—Laamu Laamɗo ana nanndi e gorko lanndiniido faa dawa, noddii gollooɓe mum, halfini ɗum'en jawdi mum. ¹⁵O halfini gooto maɓɓe mutakal teemede joy kanɗe, goddo teemede diɗi, tataɓo oo teemedere, gooto fuu ko waarata e mum. Caggal ɗum, o dawi. Don e don, ¹⁶golloowo keɓudo mutakal teemede joy kanɗe oo yehi jaagoroyii mo, tinorii mutakal teemede joy godde. ¹⁷Kalfinaaɗo mutakal teemede diɗi kanɗe oo duu wadi non, tinorii kaɗum duu mutakal teemede diɗi godde. ¹⁸Kaa kalfinaaɗo mutakal teemedere kanɗe oo yehi asoyi ngayka, iri ton ko kalfaaɗo mum oo hokkunoo ɗum koo.

¹⁹Faa ɓooyi caggal mum, kalfaaɗo maɓɓe oo warti noddii ɓe, o yeewi jate maɓɓe. ²⁰Kalfinaaɗo mutakal teemede joy kanɗe oo wari, waddi mutakal teemede joy godde, wii: «Kalfaaɗo am, mutakal teemede joy kalfin-daa kam, ede nii. Yeew, mi tinorike de mutakal teemede joy godde.» ²¹Kalfaado makko oo wii mo: «Golle maa gasii sanne golloowo lobbo, koolniido. Nde wonnoo a hoolnike e ko famɗi, mi halfinte ko teentilii sanne. War naatu faa ceyodo-den!» ²²Golloowo kalfinaaɗo mutakal teemede diɗi kanɗe oo wari kaɗum duu, wii: «Kalfaaɗo am, mutakal teemede diɗi kanɗe kalfin-daa kam, ede nii. Yeew, mi tinorike de mutakal teemede diɗi godde.» ²³Kalfaado makko oo wii mo: «Golle maa gasii sanne golloowo lobbo, koolniido. Nde wonnoo a hoolnike e ko famɗi, mi halfinte ko teentilii sanne. War naatu faa ceyodo-den!» ²⁴Kalfinaaɗo mutakal teemedere kanɗe oo wari kaɗum duu, wii: «Kalfaaɗo am, mido anndunoo a gorko tiidudo alhaali: ada hetta ko a aawaali, ada mooɓta ko a tutaali. ²⁵Saabe ɗum, mi hulii, njaa-mi iroy-mi kanɗe maa oo. Haya, fii maa annii!» ²⁶Kalfaado makko jaabii mo, wii: «Golloowo laaliido, nattudo! So tawii ada anndunoo mido hetta ko mi aawaali, mido mooɓta ko mi tutaali, ²⁷ndennoo, ada haannoo wadude kanɗe am oo e banki, yalla ana ɗaja ko tinorii-mi so mi wartoyii. ²⁸Jooni, teetee mo mutakal teemedere kanɗe oo, ndokkon ɗum jom mutakal teemede joy kanɗe oo. ²⁹Sabi jogiido fuu ɓeydante faa heewa. Kaa mo walaa, fay seeda mo jogii oo teetee. ³⁰Golloowo meerejo oo kaa, mbedee ɗum e ley nimre sella ndee, ton o wullata o ɗeryondira ɗiije.»

No Bii Neddo oo sarirta yimɓe fuu

³¹—So Bii Neddo oo warii e teddungal mum, kaɗum e malaa'ika'en ɓee fuu, o joodoto e joodorgal makko laamu ngal. ³²Yimɓe aduna ɓee fuu mooɓtete yeeso makko, o faltoroo ɓe no duroowo faltortoo baali e be'i nii: ³³o wadan baali dii e junngo makko ɗaamo, o wada be'i dii e junngo makko nano. ³⁴Hono nii, Kaananke oo wiirata wonɓe junngo mum

* **25:1** E neesu Yahuudiyanakoobe jommbaajo gorko ana yaadannoo e gidiraabe jom suudu mum, sabi kaɗum'en ndammbotoo.

naamo 6ee: «Ngaree, onon barkinaa6e Baabiraado am, nanngée laamu mo ndesane-don gila e puddoode aduna oo. ³⁵ Sabi mi yolbiino, on jamminii kam, mi domdiino, on njarnii kam, mi laatinoko kodo, on njippinii kam, ³⁶ mi holiino, on koltinii kam, mi jawiino, on njandinii kam, mi uddanooma kasu, on yeewoyii kam.» ³⁷ E oon wakkati, fooccitiibe 6ee njaabotoo mo, mbiya: «Joomiraado, mande min njii maa ada yolbi, min jammin maa naa ada domdi, min njarnu maa? ³⁸ Mande min njii maa a kodo, min njippin maa naa a koldo, min koltin maa? ³⁹ Mande min njii maa a jawdo naa a uddaado kasu, min ngari yeewe ma?» ⁴⁰ Kaananke oo jaaboo 6e wiya: «Mido haalana on goonga: ko ngadan-don gooto e burdo famdude e sakiraabe am 6ee, yo miin ngadan-don.»

⁴¹ Caggal dum, o wiyan won6e junngo makko nano 6ee: «Ngoddee kam, onon hudaabe Laamdo! Njehee ley yiite duumiinge nge Laamdo resani Ibiliisa e malaa'ika'en mum ngee! ⁴² Sabi mi yolbiino, on jammnaali kam, mi domdiino, on njarnaali kam, ⁴³ mi kodo, on njippinaali kam, mi koldo, on koltinaali kam, mi jawdo naa mi uddanooma, on ngaraali yeewe kam.» ⁴⁴ Nden, 6e njaaboto mo kam6e duu 6e mbiya: «Joomiraado, mande min njii maa ada yolbi naa ada domdi naa a kodo naa a koldo naa a jawdo naa ada uddaa kasu, min paabaaki ma?» ⁴⁵ O jaaboto 6e o wiya: «Mido haalana on goonga: ko mbaasu-don wadande gooto e 6ee doo bur6e famdude koo, miin woni mo on ngadanaali.» ⁴⁶ Nden, 6een njaha e jukkungo duumiingo, fooccitiibe 6ee ke6a nguurndam nduumiidam.

26

No maw6e diina ndawriri faa nannga Iisaa

¹ Nde Iisaa timmini diin waajuuji fuu ndee, wii taalibaa6e mum 6ee:

² —Odon anndi balde didi palii en e iidi Paska, Bii Neddo oo hokkitirte tontee e leggal bardugal.

³ E oon wakkati, hooree6e yottinoobe sadaka e maw6e Yahuudiyankoo6e 6ee kawritoyi galle Jottinoowo Sadaka Mawdo biyetee6o Kayafas. ⁴ Be fuu 6e ndawridi faa 6e njamm-boroo Iisaa hiila, 6e mbara dum. ⁵ Kaa 6e mbii:

—Pati ngaden dum ley iidi oo so yim6e 6ee murta.

No Iisaa wujiraa nebam uuroojam

⁶ Nde wonnoo Iisaa ana Baytaniya do galle Simon ceppaado oo doo, ⁷ debbo gooto battitii dum ana jogii faandu nebam uuroojam, tiidudam coggu sanne. O tawi Iisaa ana naama, o wuji dam dow hoore mum. ⁸ Nde taalibaa6e 6ee njii dum ndee, mettaa, ana mbiya:

—Ko woni oo bonannda meere meere? ⁹ Edam waawnoo sootteede kaalisi keewdo, kaalisi oo hokkee misikiina'en.

¹⁰ Iisaa faami ko 6e kaalannoo koo, wii 6e:

—Ko saabii so odon torra oo debbo? O gollanii kam golle njardudo. ¹¹ Sabi misikiina'en ana tawdee e mon jannde fuu. Kaa miin, mi tawdataake e mon jannde fuu. ¹² O wujii terde am nebam uuroojam, ko o wadiri dum yalla omo lanndinanoo kam yanaande. ¹³ Mido haalana on goonga: do Kabaaru Lobbo waajaa e aduna oo fuu, ko oo debbo wadi koo jantete, kasen duu o miccitate.

No Yahuuda jammborii Iisaa

¹⁴ Nden Yahuuda Isikariyota, gooto e taalibaa6e sappo e didon 6ee, yehi to hooree6e yottinoobe sadaka, ¹⁵ wii dum'en:

—Ko ndokkaton kam so mi waddanii on Iisaa?

Be njakkii buudi capantati cardi, 6e ndokki mo. ¹⁶ Gila nden, omo fiya dabare no o jammboroo Iisaa.

No Iisaa hiirtidorii e taalibaa6e mum hiraande iidi Paska

¹⁷ E jalooma arano iidi mo buuru yuufinaaka, taalibaa6e 6ee ngari, lamndii Iisaa, mbii dum:

—Hoto njid-daa min lanndinoyoo hiraande iidi Paska ndee?

¹⁸ O jaabii 6e, o wii:

—Njehee ngeenndi too, naaton galle maani, mbiyon dum: «Moobbo wii, wakkati mum yonii, e galle maa oo wadata iidi Paska oo, kanko e taalibaa6e makko.»

¹⁹ Taalibaa6e 6ee ngadi ko Iisaa yamirnoo dum'en koo, lanndinii hiraande ndee.

²⁰ Hiiri, o joododii e taalibaa6e sappo e didon 6ee faa 6e kirtoo. ²¹ Nde 6e kirtotoo ndee, o wii:

—Mido haalana on goonga: gooto moodon jamm-boto kam.

²² Be cunji sanne, hedde e6e lamndoroo mo gooto gooto, gooto fuu ana wiya:

—Moobbo, kori wanaa miin?

²³ O jaabii, o wii:

—Tummbididdo e am junngo mum e la'al oo, oon jammbootoo kam. ²⁴ Waajibi Bii Neddo dalira aduna no haaliraa ley Binndi dii nii. Kaa bone woodanii jammbootoodo Bii Neddo oo! Oon gorko, so rimanooka fey 6uri moyyande dum.

²⁵ Yahuuda garoowo jambaade mo oo 6ami haala, lamndii mo, wii:

—Moobbo, kori wanaa miin?

O jaabii dum, o wii:

—Aan haaldi hunduko maa.

²⁶ Nde 6e naamata ndee, Iisaa 6ami buuru, yetti Laamdo, helti, hokki taalibaa6e mum 6ee, wii:

—Nanngée, naamee, dum yo terde am.

²⁷ Caggal dum, o 6ami horde peguujam, o yetti Laamdo, o hokki 6e, o wii:

—On fuu, njaree hen. ²⁸ Dum yo yiiyam am, yiiyam tabintinoojam aadi keyri, njuppootodam saabe heew6e faa luutti njaafee. ²⁹ Mido wiya on: abada mi yarataa dam peguujam kasen so wanaa nannde njardoy-den peguujam kesam e ley LaamuBaabiraado am.

³⁰ Caggal 6e njimii Jabuura, * 6e njalti, 6e njehe waamnde haayre wiyeteende Jaytun.

No Iisaa sapporii Piyeer yankiran dum

³¹ E oon wakkati, Iisaa wii 6e:

—E ley oo jemma jaati, on fuu on njoppan kam, sabi ana winndii: «Mi fiyan duroowo oo, mi wara dum, sewre baali ndee saakoo.»†

Iisaa 6eydi hen, wii:

³² —Kaa caggal mi wuurtii, mi adoyto on Galili.

³³ Nden Piyeer 6ami haala, wii mo:

—Fay so 6e fuu 6e njoppu maa, miin kaa abada mi yoppataa ma.

³⁴ Iisaa jaabii mo, wii:

—Mido haalane goonga: jemma hannde oo jaati, fade ndontoori jogginde a wiyan a anndaa kam cili tati.

³⁵ Piyeer wii mo:

—Fay so tilsii mi maaydan e maa, abada mi wiyataa mi anndaa ma.

Taalibaa6e 6ee fuu mbii hono non.

No Iisaa naagorii Laamdo ley Gecemane

³⁶ Caggal dum, Iisaa yottodii e ma66e nokku biyeteede Gecemane, wii 6e:

—Njoodde doo, faa mi wadoya too duwaawu.

³⁷ O yaadi e Piyeer e 6i66e Jebede didon 6ee, 6ernde makko fudfi maatude yoomende e ruubu. ³⁸ E ley dum, o wii 6e:

—Yoomende ana mawni e am sanne faa ana ndaara warde kam. Keddee doo, njeertodee e am pati daano-don.

³⁹ O wodditii seeda, o hippii e leydi, omo duwoo, omo wiya:

—Baabiraado, so tawii ana laato, woddinam ndee horde bone. Kaa pati laatoroo no njidir-mi, yo laatoro no njidir-daa aan.

⁴⁰ O warti, o tawi e6e daanii. O wii Piyeer:

—On mbaawaa jeertodaade e am tawee on daanaaki fay wakkati gooto naa? ⁴¹ Pati daanee, nduwee, pati on ceyte. Sabi hakkille ana heewi anniya lobbo, kaa terde ana lo'i.

⁴² O yehi kasen, o duwii, o wii:

—Baabiraado, so tawii nden horde bone waawaa woddineede so wanaa mi yara dum, yo sago maa wadu!

⁴³ O warti, o tawi 6e daantike, sabi doydii ana piilii e ma66e. ⁴⁴ O yehi kasen, o duwii tata6erde hono no o duworinoo nii. ⁴⁵ Caggal dum, o warti e taalibaa6e 6ee, o wii dum'en:

—Faa jooni odon daanii odon noottinoo? Yeewee, wakkati oo yottike! Bii Neddo oo wadete e juude luutto6e. ⁴⁶ Immee njehe! Yeewee, jammbootoodo kam oo annii wara!

No Iisaa nanngiraa

⁴⁷ O tilaaki haalde, faa Yahuuda, gooto e sappo e didon 6ee, yottii ana wondi e yim6e heew6e jogi6e kaafaaje e cabbi. Hooree6e yottino6e sadaka 6ee e maw6e Yahuudiyanooko6e 6ee neli 6e. ⁴⁸ Jammbootoodo mo oo hokki 6e finnde, wii:

—Neddo mo buccii-mi fuu, oo woni kanko. Nanngée dum.

⁴⁹ Don e don, Yahuuda 6attitii Iisaa, wii dum:

—Sadi Moobbo!

O buccii dum. ⁵⁰ Iisaa jaabii mo, wii:

—Gidam, wadu ko waddu maa koo.

* **26:30** Neesu Yahuudiyanooko6e woni yimde jime Jabuura 115-118 e hiraande iidi Paska. † **26:31** Jakariyaa 13.7

E oon wakkati, 6e battitii, 6e njani e Iisaa, 6e nanngi dum. ⁵¹ Gooto e wondunoo6e e Iisaa 6ee soorti kaafaawi mum, soppi golloowo Jottinoowo Sadaka Mawdo tayi nowru mum. ⁵² Nden, Iisaa wii mo:

—Soornu kaafaawi maa kii e njaro mum, sabi jogotoodo kaafaawi fuu, kaafaawi halkata dum. ⁵³ Naa ada miila jooni mi waawaa noddude Baabiraa6o am nelda kam ko 6uri konuujji sappo e didi malaa'ika? ⁵⁴ Kaa so non laatorii, hono ko winndaa ley Binndi dii koo tabitirta? Sabi di mbii hono non dum laatotoo.

⁵⁵ E oon wakkati, o wii jamaa oo:

—Ko ngardu-don e kaafaaje e cabbi faa nanngon kam hono mi janoowo? Ley Suudu Dewal Mawndu nduu ngonannoo-mi pannde fuu mido janngina, on nanngaali kam. ⁵⁶ Kaa dum fuu wadan yalla Binndi annabaabe dii ana tabita.

Nden, taalibaabe 6ee fuu njoppi mo, ndogi.

No maw6e diina cariri Iisaa

⁵⁷ Nanngu6e Iisaa 6ee nabi dum to Kayafas Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, tawi dunkee'en Sariya 6ee e maw6e lepol 6ee ana kawritinnoo ton. ⁵⁸ Piyeer jokkitii mo fali daawre hakkunde ma66e, faa daalaare galle Jottinoowo Sadaka Mawdo oo. O naati ley galle oo, o jooddii e doomoo6e 6ee faa o yiya no dum sakitortoo.

⁵⁹ Hooree6e yottinoo6e sadaka e waalde Saahi6e ndee fuu ana tewta fenaande nde kappira Iisaa yalla ana waree. ⁶⁰ Fay so taweede yim6e heew6e ngari seedanaade mo pene, 6e ke6aali sabaabu fuu ko waawi warde mo. Ko sakitii koo, wor6e didon ngari, ⁶¹ mbii:

—Kanko wiinoo omo waawi wurjinde Suudu Dewal Laamdo, o mahitoo ndu ley balde tati.

⁶² Jottinoowo Sadaka Mawdo oo immii, wii Iisaa:

—A jaabataako fay huunde naa? Tama a nanaali ko 6e mbiyete koo?

⁶³ Fuu omo deyyini. Jottinoowo Sadaka Mawdo oo wii mo:

—Mido lamndore saabe Laamdo guurdo oo, haalan min so tawii aan woni AlmasiihuBii Laamdo oo.

⁶⁴ O jaabii dum, o wii:

—No mbii-daa nii. Kasen, mido wiya on fuu: gila jooni, on njiyan Bii Neddo ana jooddii jaamo Jom Baawde oo, ana wara dow duule kammu.

⁶⁵ E ley dum, Jottinoowo Sadaka Mawdo oo mettaa faa seeki kaddule mum, wii:

—O bonkike Laamdo! En kaajaaka seedee'en hankasen! On narrii noppi moodon ko o bonkii Laamdo koo. ⁶⁶ Kodum njii-don hen?

Be njaabii, 6e mbii:

—Omo haani wareede.

⁶⁷ Caggal dum, 6e tutti e yeeso makko, 6e culkii mo. Yoga ma66e ana piya mo banaaje ⁶⁸ ana mbiya:

—Almasiihu! Haalan min piido ma, so a annabaajo.

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa

⁶⁹ Piyeer jooddii sella e daalaare galle oo. Gooto e hor6e 6ee battitii mo, wii:

—Aan, ada wondunoo e Iisaa Galilinke oo.

⁷⁰ Nii o yeddi dum hakkunde yim6e fuu, o wii:

—Mi faamataa ko kaalataa koo.

⁷¹ Caggal dum, o fa'i to damal galle too. Kordo goddo yii mo, wii won6e don 6ee:

—Oo gorko e Iisaa Nasaraatunke oo wondunoo.

⁷² Piyeer yeddi kasen, wii:

—Mi hunike, mi anndaa oo gorko.

⁷³ Faa 6ooyi seeda, won6e don 6ee battii Piyeer, mbii dum:

—Tayoral, e ma66e njeye-daa, sabi demngal maa ngal hollii to iw-daa.

⁷⁴ E ley dum, Piyeer darii ana hunoo ana huttoo ana yiya:

—Mi anndaa oo gorko!

Oon wakkati fuu, ndontoori joggini, ⁷⁵ non Piyeer miccitii ko Iisaa wiinoo dum koo: «Fade ndontoori jogginde, a wiyan a anndaa kam cili tati.» O yalti sella, o darii omo woya faa omo heppiya.

27

No Iisaa nabiraa to Pilaatu

¹ Beete law, hooree6e yottinoo6e sadaka 6ee e maw6e lepol 6ee fuu njooddii faa yeewa no mbarda Iisaa. ² Be ka66i mo, 6e nabi mo to Pilaatu goforneer oo.

No Yahuuda maayiri

³ Nde Yahuuda jammbiiɗo Iisaa oo yii no o sariraa o bareteedo nii, mimsiti, wartiri buudi capantati cardii dɗi to hooreeɓe yottinoobe sadaka e mawɓe lejɗol ɓee, ⁴ wii dɗum'en:

—Mi luuttii ko njammbii-mi mo wiyaali wadaali oo koo!

Nii ɓe njaabii mo, ɓe mbii:

—Ko hilli min? Aan anndi!

⁵ Yahuuda tippii kaalisi oo ley Suudu Dewal Mawndu nduu. Caggal dɗum, o ɓami ɓoggol, o wartoyii. ⁶ Hooreeɓe yottinoobe sadaka ɓee ɓami kaalisi oo, mbii:

—E sariya meeden daganaaki en wattude oo kaalisi e keesu oo, sabi dɗum diyo.

⁷ Caggal ɓe ndawridii, ɓe ɓami kaalisi oo, ɓe coodi dɗum ngesa e junngo mahoowo loode faa wadee jenaale joolaa'en. ⁸ Dum wadi so ngaan ngesa ana wiyee faa jooni «Ngesa Yiiyam».

⁹ Nden haala ka Laamɗo yottinirnoo annabi Yeremiya kaa tabiti nde oon wii:

«Be ɓamii buudi capantati cardii,

coggu mo yimɓe Israa'iila njatorii yonki makko,

¹⁰ ɓe coodi dɗum ngesa mahoowo loode,

hono no Joomiraaɗo yamirnoo kam nii.»*

No Pilaatu lamndorii Iisaa

¹¹ Iisaa darii yeeso goforneer oo, oon lamndii mo, wii:

—Aan woni kaananke Yahuudiyankooɓe oo naa?

O jaabii, o wii:

—No mbii-daa nii.

¹² Kaa nde hooreeɓe yottinoobe sadaka ɓee e mawɓe lejɗol ɓee kappi mo ndee, o jaabaaki fay huunde. ¹³ Dum wadi so Pilaatu wii mo:

—A nanaali ko ɓe ceettante koo fuu naa?

¹⁴ Kaa o jaabaaki hen fay karrol. Dum haayinii goforneer oo sanne.

No Iisaa sariraa yo bareteedo

¹⁵ Iidi Paska fuu, goforneer oo ana hokkannoo yimɓe ɓee suɓaade e kasunkooɓe ɓee mo njidi yoppitaneede. ¹⁶ E oon wakkati, ana woodunoo kasunke jom innde biyeteedo Iisaa Barabas. ¹⁷ E ley no jamaa oo mooɓtorii nii, Pilaatu lamndii ɓe, wii:

—Homo njid-don mi yoppitana on: Iisaa Barabas naa, naa Iisaa biyeteedo Almasiihu oo?

¹⁸ Sabi Pilaatu ana anndunoo haasidaaku wadi so ɓe ndokkitiri Iisaa. ¹⁹ Kasen, nde o joodii to sarirde too ndee, jom suudu makko neli e makko, wii:

—Sel e oo gorko poocitiido, sabi jemma hanken koydi makko tampinii kam sanne.

²⁰ Hooreeɓe yottinoobe sadaka ɓee e mawɓe lejɗol ɓee ndunyi jamaa oo jaagoo Pilaatu yoppitana ɓe Barabas, wara Iisaa. ²¹ Goforneer oo lamnditii ɓe:

—Homo e didon ɓee njid-don mi yoppitana on?

Be njaabii, ɓe mbii:

—Barabas!

²² Pilaatu lamndii ɓe, wii:

—Ndennoo, hono ngadan-mi Iisaa biyeteedo Almasiihu oo?

Be fuu ɓe njaabii, ɓe mbii:

—Tontu mo e leggal bardugal!

²³ O lamndii ɓe, o wii:

—Kodum o wadi ko boni?

Be ɓeydii dukude semmbe, eɓe mbiya:

—Tontu mo e leggal bardugal!

²⁴ Nden Pilaatu yii walaa ko waawi hen, tawi duko ngoo duu ana ɓeydii sanne, o ɓami ndiiyam, o looti juude makko yeeso yimɓe ɓee, o wii ɓe:

—Mi woytirtaake yonki oo gorko. Dum yo kunkoo mon.

²⁵ Be fuu ɓe njaabii, ɓe mbii:

—Yonki makko ana jonngii dow amen, minen e ɓiɓɓe amen!

²⁶ E oon wakkati, Pilaatu yoppitani ɓe Barabas, yamiri Iisaa fiyee dorri, caggal dɗum, o hokkitiri dɗum tontoyee e leggal bardugal.

No sordaasi'en njaayriri Iisaa

²⁷ Sordaasi'en goforneer ɓee naɓi Iisaa ley galle to huɓeere ndee woni too, fedde sordaasi'en ɓee fuu pilii mo. ²⁸ Be ɓoorti mo kaddule makko, ɓe ɓoorni mo burmusuure wodeere.† ²⁹ Caggal dɗum, ɓe capɗi tenngaade gi'e, ɓe kippi e hoore makko. Be ngadi kasen kalacal e junngo makko jaamo, ɓe ndiccii yeeso makko, hedde eɓe njaayra mo eɓe mbiya:

—Sadi, kaananke Yahuudiyankooɓe!

* **27:10** Jakariyaa 11.12-13, Yeremiya 19.1-13; 32.6-15
kaananke ɓoornotoo.

† **27:28** Wakkati Iisaa, burmusuure wodeere yo saaya ka

³⁰ Be tutti e makko, 6e 6ami kalacal ngal e6e piya e hoore makko. ³¹ Nde 6e tilii jaayrude mo ndee, 6e itti burmusuure ndee, 6e 6oorni mo kaddule makko. Caggal dum, 6e na6i mo faa 6e tontoya mo e leggal bardugal.

No Iisaa tontiraa dow leggal bardugal

³² Nde 6e njaltata ngeenndi ndii ndee, 6e kawriti e gorko Sireenanke biyeteedo Simon. Sordaasi'en 6ee ndooldini mo o wakkoo leggal bardugal Iisaa ngal. ³³ Be njottii nokku biyeteedo Golgata. (Maanaa Golgata woni nokku laalagal hoore.) ³⁴ Be ndokki Iisaa peguujam njillondiraadam e safaare haadunde faa o yara. Nde o meedi dum ndee, o salii yarde.

³⁵ Nde 6e tonti mo e leggal bardugal ndee, 6e pecciri kaddule makko urwa. ³⁶ Caggal dum, 6e njoodii don e6e kayba mo. ³⁷ Be mbinndi daliili ko tonti mo, 6e takki dum do tiimde hoore makko doo. Dum doo 6e mbinndi: OO YO IISAA, KAAANANKE YAHUUDIYANKOOBE. ³⁸ E oon wakkati, yanoobe didon tontidaa e makko, gooto jaamo makko, goddo oo nano makko. ³⁹ Yim6e ya66otoo6e don 6ee ana njenna mo, ana njinka ko'e mum'en, ⁴⁰ ana mbiya: —Aan gurjinoowo Suudu Dewal Mawndu nduu so mahitoo ndu ley balde tati, biltu hoore maa. So a Bii Laamdo, jippa leggal bardugal!

⁴¹ Hono non, hooree6e yottinoobe sadaka 6ee e dunkee'en Sariya 6ee e maw6e lejol 6ee fuu njaayriri mo ana mbiya:

⁴² —O biltii wo66e, kaa o ronkii biltude hoore makko. Kanko o kaananke Israa'iila. Jooni, o jippo leggal bardugal ngal, faa ngoondinen mo. ⁴³ O fawii fii makko e Laamdo. Yo Laamdo biltu mo jooni, so ana yidi mo. Sabi o wii o Bii Laamdo.

⁴⁴ Yanoobe tontaa6e sera makko 6ee duu ndarii ana mbonkoroo mo non.

Haala maayde Iisaa

⁴⁵ Gila hakkunde naange, nimre wadi e leydi ndii fuu faa wakkati yamnde tati kiikiide.

⁴⁶ Banngal yamnde tati kiikiide, Iisaa wulli wullaango toowngo, wii:

—Eli, Eli, lama sabaktanii?

(Dum woni: «Laamdo am, Laamdo am! Kodum wadi so njoppu-daa kam?») ⁴⁷ Yoga e darinoobe ton 6ee nde nanunoo dum ndee, mbii:

—Omo nii noddada annabi Iliyaasa!

⁴⁸ Don e don, gooto dogi waddoyi liccere, suuwi dum e biineegiri, ha66i dum e sawru, feewtini hunduko makko yalla omo 6uuccoo. ⁴⁹ Kaa heddi6e 6ee mbii:

—Njoppee mo. Yeewen yalla Iliyaasa waran bilta mo.

⁵⁰ Caggal dum, Iisaa wulli wullaango toowngo kasen, dali aduna.

⁵¹ Oon wakkati, heedoode faliinde ley Suudu Dewal Mawndu ndee seekii gila dow faa ley, laatii taye didi. Leydi dimmbii, kaaye ceekii, ⁵² janaale udditii, seni6e heew6e maaynoobe nguurti. ⁵³ Be njalti e janaale dee. Caggal ko Iisaa wuurti koo, 6e naati ngalluure seniinde ndee, yim6e heew6e njii 6e.

⁵⁴ Hooreejo sordaasi'en oo e dardinoobe e mum faa kayba Iisaa 6ee njii no leydi ndii dimmborii nii e ko wadi koo fuu, kuli sanne, mbii:

—So goonga nii, oo yo Bii Laamdo!

⁵⁵ Rew6e heew6e ana toowti, ana coynoo. Been yo jokkunoo6e e makko gila Galili faa ngollana mo. ⁵⁶ Ana e 6een rew6e: Mariyama mo Magdala e Mariyama inna Yaakuuba e Yuusufu, kajum e inna 6i66e Jebede.

No tew Iisaa wadira e yanaande

⁵⁷ Faa hiiri, gorko arskunte jeyaa6o Arimatiya wari. Omo wiye Yuusufu, kanko duu o taalibbo Iisaa. ⁵⁸ O yehi to Pilaatu, o ndaardi dum tew Iisaa. E oon wakkati, Pilaatu dujanii mo o hokkee dum. ⁵⁹ O 6ami tew oo, o fili dum e kasanke keso, ⁶⁰ o watti dum e yanaande heyre nde o yamirnoo o asanee e haayre. Caggal dum, o talliti haayre teddunde, o uddiri damal yanaande ndee, o witti. ⁶¹ Mariyama mo Magdala e Mariyama goddo oo ana njoodinoo don, ana peewti e yanaande ndee.

No sordaasi'en kaybiri yanaande Iisaa

⁶² Janngo mum yo jalaande fowteteende. Hooree6e yottinoobe sadaka e Farisa'en kawriti to Pilaatu, ⁶³ mbii dum:

—Kaananke, min miccitike yojjnoowo yim6e oo wiino nde wuuri ndee, wuurtan balde tati caggal maayde mum. ⁶⁴ Ndennoo, tiinna yamir yanaande ndee doomee faa jalooma tata6o oo yawta, pati taalibaabe makko ngara ngujjita tew makko mbiya yim6e 6ee o immitiido hakkunde maay6e. Nden ngol yojnjugol cakitingol buran aranndeewol ngol bonde.

⁶⁵ Pilaatu wii 6e:

—Sordaasi'en hayboo6e annii. Njehee ndoomiroyee yanaande ndee no mbaawru-don fuu!

⁶⁶ E oon wakkati, 6e njehi hiinnoyaade yanaande ndee: 6e uddi nde faa gasi, 6e meeli nde, 6e ndarni don sordaasi'en hayboo6e.

28

No Iisaa immintiniraa

¹ Ko jalaande fowteteende ndee 6ettii koo, beetee kecco jannde alan, Mariyama mo Magdala e Mariyama goddo oo njehi yeewtoyaade yanaande ndee. ² Don, leydi dimmbii semmbe. Malaa'ika Joomiraado jippii iwde dow kammu talliti haayre ndee joodii dow mayre. ³ Omo jalbira hono no majere nii, kaddule makko duu ana ndawni far hono no 6iraadam nii. ⁴ Doomo6e 6ee kuli sanne faa ana cijja, 6e laatii hono maay6e nii. ⁵ Malaa'ika oo wii rew6e 6ee:

—Pati kulee! Mido anndi Iisaa tontanoo6o oo tewtaton. ⁶ O walaa doo, o immitike hono no o wiirunoo nii. Ngaree, yeewee do o lelinoo doo. ⁷ Njaawnee njehee, kumpitoyee taalibaa6e makko 6ee o immitike e maayde. Jooni o adoyto on Galili, ton njiyoyton mo. Dum njidunoo-mi haalande on.

⁸ Rew6e didon 6ee kepji iwi do yanaande doo, 6e heew6e kulol e seyo manngo, 6e ndogi haalanoyde taalibaa6e makko 6ee oo kabaaru. ⁹ Don e don, Iisaa hawri e ma66e, wii 6e:

—Ca6ee!

Be 6attitii mo, 6e nanngi koyde makko, 6e kujidani mo. ¹⁰ E oon wakkati, o wii 6e:

—Pati kulee! Njehee mbiyoyee taalibaa6e am 6ee njaha Galili. Ton 6e njiyoyta kam.

No hayboo6e yanaande Iisaa 6ee njantorii fuu

¹¹ Rew6e 6ee ana e laawol, faa yoga e sordaasi'en haybannoo6e yanaande nde 6ee kooti ngeenndi too, kaalani hooree6e yottinoo6e sadaka 6ee ko wadi koo fuu. ¹² Hooree6e yottinoo6e sadaka 6ee kawriti e maw6e 6ee. Be ndawridi yeenude sordaasi'en haybannoo6e yanaande ndee 6ee kaalisi keewdo, ¹³ 6e mbii dum'en:

—Mbiyon taalibaa6e makko 6ee ngarii jemma tawi odon daanii, ngujitii mo. ¹⁴ So goforneer oo nanii dum, min kawan dum e haala, min palanoo on e torra fuu.

¹⁵ Sordaasi'en 6ee nanngi kaalisi oo, ngadiri no mbiyaa nii. Oon kabaaru ana jantee hakkunde Yahuudiyankoo6e faa hannde.

No Iisaa 6anngirani taalibaa6e mum

¹⁶ Taalibaa6e sappo e go'o 6ee njehi Galili to dow waamnnde haayre nde Iisaa tinndinnoo dum'en ndee. ¹⁷ Nde 6e njii mo ndee, 6e kujidani mo, kaa yoga e ma66e ana sikkitii. ¹⁸ O 6attitii, o wii 6e:

—Mi hokkaama baawde fuu dow kammu e leydi. ¹⁹ Ndennoo, njehee nga6ee lepi dii fuu taalibaa6e am, lootiree 6e lootogal batisima innde Baabiraado e Biddo e Ruuhu Ceniido, ²⁰ njannginee 6e 6e njokka ko njamir-mi on koo fuu. Anndee, mido wondi e moodon jannde fuu faa aduna timma.

Linjiila Iisaa Ngedu Marka

No Yaayaa waajorii

¹ Dum woni puddoode Kabaaru Lobbo haala Iisaa AlmasiihuBii Laamdo oo. ² Nii winndorii e dewtere annabi Esaaya:

«Miin Laamdo, mi ardinante nelaado am moyyinaanoo ma laawol.*

³ Neddo ana ooynoo ley ladde jeereende:

Moyyinee laawol Joomiraado ngol,

ndartinee dati makko.»[†]

⁴ Oon nelaado woni Yaayaa lootoowo lootogal batisima oo. O 6anngi ley ladde jeereende, omo ooynoo omo wiya yim6e tuuba, mbatisee yalla luutti mum'en ana njaafee. ⁵ Yim6e leydi Yahuudiya e yim6e Urusaliima fuu ngari, njaadiri luutti mum'en, Yaayaa looti 6e lootogal batisima ley maayo Urdun. ⁶ Yaayaa, kaddule de lee6i geloodi 6oornotonoo, humoo nguruwol, buureeti e njumri ladde o wuuri. ⁷ Omo waajoroo daande toownde, omo wiya:

—Burdo kam baawde waran caggal am, mi fotaa fay turaade mi humta 6oggi pade makko.

⁸ Miin, ndiyam mbatisir-mi on, kaa kanko, Ruuhu Ceniido o batisirta on.

No Iisaa batisiraa e no Ibiliisa hordi mo

⁹ Ley deen jalaade, Iisaa iwi ngeenndi Nasaraatu ley leydi Galili, wari, Yaayaabatisi mo ley maayo Urdun. ¹⁰ Wakkati o yeentata ndiyam dam oo, o yii kammu udditike, o yii Ruuhu Ceniido ana jippoo e makko hono no wuugaandu nii. ¹¹ Daande iwnde dow kammu ooyinii, wii:

—Aan woni Biyam mo korsin-mi, aan cu6ii-mi.

¹² Oon wakkati fuu, Ruuhu nabi mo ley ladde jeereende. ¹³ O wadi ton balde capande nay, Ibiliisa ana tewta seytaade mo, omo hakkunde kulle ladde, malaa'ika'en ana ngollana mo.

No Iisaa noddiri taalibaa6e aranndee6e

¹⁴ Caggal uddeede Yaayaa ley kasu, Iisaa yehi Galili ana waajoo Kabaaru Lobbo haala Laamdo, ¹⁵ ana wiya:

—Wakkati oo warii, Laamu Laamdo battiima. Tuubee, ngoondinee Kabaaru Lobbo.

¹⁶ Iisaa ana yahannoo dow fonngo weendu Galili, non yii Simon e mijum Andire ana tippoo hubbi mum'en ley weendu nduu yo awo6e. ¹⁷ Iisaa wii 6e:

—Njokkee kam, mi wada on awo6e yim6e.

¹⁸ Don e don 6e njoppi bubbi ma66e dii, 6e njokki e makko. ¹⁹ O yehi yeeso seeda, o yii Yaakuuba 6ii Jebede e mijum Yuhanna ley laana mum'en ana moyyintina bubbi. ²⁰ Oon wakkati fuu, o noddii 6e. Be njoppi baam ma66e Jebede, kanum e hasaa6e 6ee ley laana kaa, 6e njokki e makko.

No Iisaa ribbiri seydaani

²¹ Caggal dum, 6e njehi ngeenndi mbiyeteendi Kafarnahum, Iisaa naati suudu waajordu, fuddi waajaade. Nannde mum yo fowteteende. ²² Tawaa6e don 6ee kaaynaa e waaju makko oo, sabi o waajorike 6e no jom baawde nii, wanaa no dunkee'en Sariya nii. ²³ Gorko laddaado ana e waajordu nduu, wulli, ²⁴ wii:

—Iisaa Nasaraatunke oo, kodum hillu maa e amen? A gardo halkude min naa? Mido anndi ko ngon-daa, a ceniido iwrudo to Laamdo!

²⁵ Iisaa jahii e seydaani oo, wii:

—Deyyu yaltu e makko!

²⁶ Seydaani oo dimmbi gorko oo semmbe, wulli wullaango toowngo, yalti e makko. ²⁷ Jamaa oo fuu haaynaa, hedde ana lamndondira:

—Ko dum woni? Dum anndal kesal koy! Omo yamira fay seydaani'en 6ee, 6e downtanto mo.

²⁸ Wakkati gooto kabaaru makko saakii ley leydi Galili fuu.

No Iisaa selliniri jaw6e heew6e

²⁹ Nde 6e njaltunoo waajordu nduu ndee, 6e njehi galle Simon e Andire. Yaakuuba e Yuhanna njaadi e ma66e. ³⁰ Esii Simon debbo ana lelii yo jontaado. Iisaa yottii tan, haalanaa haala makko, ³¹ battitii mo, nanngi junngo makko, immiini mo. Don e don jontere makko selli, o laatanii 6e njaatigi.

* 1:2 Malakiya 3.1 † 1:3 Esaaya 40.3

³² Kiikiide caggal janal naange, yim6e ngaddani Iisaa jaw6e e laddaa6e fuu. ³³ Ngeenndi ndii fuu hawriti dow damal ngal. ³⁴ O sellini jaw6e heew6e, jaw6e jawuuji di ngaldaa sii. O ribbi seydaani'en heew6e, o accataa seydaani'en 6ee kaala, sabi e6e anndi ko mo woni jaati.

No Iisaa waajorii ley Galili

³⁵ Janngo mum, Iisaa huji gila law, yehi nokku teeldo ana wada ton duwaawu. ³⁶ Simon e wondi6e mum ndarii ana tewta mo. ³⁷ Nde 6e njiiti mo ndee, 6e mbii mo:

—Yim6e fuu ana ndaarte.

³⁸ Iisaa wii 6e:

—Njehen ley geelle 6adiide dee faa mi waajoo ton duu, sabi dum waddi kam.

³⁹ O yehi ley leydi Galili fuu, omo waajoo ley cuudi baajordi ma66e, omo ribba seydaani'en.

No Iisaa selliniri ceppaado

⁴⁰ Gorko ceppaado wari diccii yeeso makko, ndaardi mo, wii:

—So tawii a jabii, ada waawi sellinde kam!

⁴¹ Iisaa yurminaa, foocci junngo mum, memi mo, wii:

—Mi jabii, sellu!

⁴² Don e don, ceppe dee iwi e gorko oo, o selli. ⁴³ Oon wakkati fuu, Iisaa yoppiti mo, daalii mo, ⁴⁴ wii:

—Haya koy, pati humpitin fay gooto, yaa holloy hoore maa jottinoowo sadaka, ngadanaa laa6ugol maa ngol sadaka mo Muusaa yamiri oo faa anndina 6e a sellii.

⁴⁵ Kaa kanko, o iwi don tan, o darii omo saaka kabaaru oo. 'Dum wadi so Iisaa ronki naatude geelle, heddii ladde, yim6e ana iwra tatteeji fuu ana ngara e mum.

2

No Iisaa selliniri bonnguujoo

¹ Caggal balde seeda, Iisaa warti ngeenndi Kafarnahum. Yim6e nani omo cuudi. ² Jamaa keewdo hawriti don faa fay nokkuure heddaaki, wanaa haala yeeso damal ngal, hedde omo waajoo 6e konngol Laamdo ngol. ³ Yim6e ngari, ngaddani mo bonnguujoo mo wor6e nayon ndoondii. ⁴ Kaa 6e ndonkii yottinde mo Iisaa sabaabu jamaa oo. 'Dum wadi so 6e kippiti bene oo foonndo makko, 6e njippiniri bonnguujoo oo e yulannde ndee, tawi ana lelana e dengeleewo. ⁵ Nde Iisaa yiinoo goondinal ma66e ndee, wii bonnguujoo oo:

—Gidam, luutti maa njaafaama.

⁶ Dunkee'en Sariya joodinoobe don 6ee ndarii ana miiloo e 6erde mum'en: ⁷ «Hono oo gorko haaldi dum? O bonkike Laamdo! Homo waawi yaafaade luutti so wanaa Laamdo gooto oo?» ⁸ Iisaa faami don e don miilooji ma66e, wii 6e:

—Kodum wadi so odon miiloo miilooji baadi nii e 6erde moodon? ⁹ Wiide bonnguujoo «Luutti maa njaafaama» e wiide dum «Imma, 6am dengeleewo maa njahaa», kodum hen 6uri newaade? ¹⁰ Kaa, faa mi anndina on Bii Neddo ana jogii baawde e aduna oo yaafaade luutti...

Nden, o wii bonnguujoo oo:

¹¹ —Mido haalane: imma, 6am dengeleewo maa, kootaa suudu maa.

¹² Don e don gorko oo immii, 6ami dengeleewo mum witti, hedde yim6e fuu ana yeewa dum. Be fuu 6e kaaynaa, 6e ndarii e6e njetta Laamdo, e6e mbiya:

—Min njiyaali hono dum abada.

No Iisaa noddiri Lewi

¹³ Iisaa wirfitti to weendu too. Jamaa oo fuu tawoyi mo ton, omo waajoo dum'en. ¹⁴ Nde o yahata ndee, o yii Lewi gii Alfaa ana joodii e duwaajeeere mum, o wii dum:

—Jokku e am!

Lewi immii, jokki e makko. ¹⁵ Nde Iisaa jaamannoo e ley suudu Lewi ndee, duwaajee'en heew6e e luuttoobe hono mum'en njoodii, ana jaamda e makko, kanko e taalibaa6e makko. Sabi yim6e heew6e ana njokki e Iisaa. ¹⁶ Dunkee'en Sariya jeyaa6e e waalde Farisa'en njii Iisaa ana jaamda e 6een yim6e, mbii taalibaa6e makko 6ee:

—Ko saabii so omo jaamda e duwaajee'en, kajum e luuttoobe hono mum'en?

¹⁷ Nde o nani dum ndee, o wii 6e:

—Wanaa celludo hasindini e cawroowo, jawdo hasindini e cawroowo. Wanaa noddude foocciiti6e waddi kam, noddude luuttoobe woni ko waddi kam.

Haala koorka

¹⁸ Taalibaa6e Yaayaa e Farisa'en ana koora. E ley dum, yim6e ngari, lamndii Iisaa:

—Ko saabii so taalibaa6e Yaayaa e taalibaa6e Farisa'en ana kooraa, kaa 6e maa 6ee koorataa?

¹⁹ O jaabii 6e, o wii:

—Nootiife kuurtungu ana mbaawi salaade naamde tawa jommbaajo gorko oo ana wondi e mum'en naa? Mbaawaa. So nii jommbaajo gorko oo ana wondi e ma66e, 6e mbaawaa salaade naamde. ²⁰ Kaa jalaade ngaran de jommbaajo gorko oo ittete e hakkunde ma66e. E deen jalaade, 6e kooran. ²¹ Fay gooto dammbataa fetalaare heyre e kaddungal kiinngal. So dum wadii, fetalaare heyre ndee daamtan kaddungal kiinngal ngal, ceekol ngol beydoo. ²² Kasen duu fay gooto loowataa peguujam kesam e sumalleeji kiiddi. So dum wadii peguujam dam fusan di, kanjam e sumalleeji dii fuu mursidee. Peguujam kesam e sumalleeji kesi loowetee!

Haala jalaande fowteteende

²³ Wadiino e jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana seeka gese, taalibaa6e mum ana kelta butaali e laawol ngol. ²⁴ E ley dum, Farisa'en 6ee mbii mo:

—Yeew, kodum wadi so taalibaa6e maa 6ee ana ngolla ko dagaaki gollude jalaande fowteteende?

²⁵ O jaabii 6e, o wii:

—Tama on meedaali janngude ko Daawuuda wadi nde yolbi haajaa ko naametee, kanjam e yim6e mum? ²⁶ O naati e ley hukukum ceniido oo e jamaanu Jottinoowo Sadaka Mawdo biyeteedo Abiyataar, o naami buuru cakkaado oo, o hokki hen yim6e makko. Tawee nee, yottinoobe sadaka tan nduujanaa naamde oon buuru.

²⁷ Iisaa wii 6e kasen:

—Nalaande fowteteende ndee kammari neddo wadira, wanaa neddo wadira kammari jalaande fowteteende ndee. ²⁸ Ndennoo fay jalaande fowteteende ndee, Bii Neddo woni joomum.

3

No Iisaa selliniri gorko ley jalaande fowteteende

¹ Iisaa naati ley suudu waajordu nduu, o tawi ton gorko mo junngo mum waati. ² Yim6e wonnoobe don 6ee ngattani Iisaa hakkille. Ana yeewa yalla o anniidi sellinde gorko oo e jalaande fowteteende ndee, faa ke6a wullanaade mo. ³ Iisaa wii mo junngo mum waati oo:

—Imma, dara hakkunde ma66e!

⁴ Caggal dum, o lamndii 6e:

—E ley jalaande fowteteende ana dagoo gollude ko moyyi naa gollude ko boni? Danndude neddo naa warde dum?

Kaa 6e njaabaaki. ⁵ Iisaa yeewri 6e tikkere, tiinndam-hoore ma66e dam woyni yonki makko, o wii gorko oo:

—Fooccu junngo maa!

Oon foocci ngo tan, ngo selli faa ngo warti hono no wonngo ngoo nii. ⁶ Don e don, Farisa'en 6ee njalti, njooddii e howruube Hirudus faa ndawrida no mbarda Iisaa.

No yim6e ngariri e Iisaa

⁷ Caggal dum, o iwi don, o fa'i weendu too, kanko e taalibaa6e makko. Jamaa keewdo iwo Galili jokki e makko. ⁸ Yim6e heew6e, iw6e Yahuudiya e Urusaliima e Idumiya e leydi funnaange Urdun e seraaji Tirus e Sidon, nani ko o wadannoo koo, ngari to makko. ⁹ Iisaa wii taalibaa6e mum 6ee ndaarana dum laana pati jamaa oo billa dum. ¹⁰ Saabe omo sellinannoo heew6e wadi so jaw6e 6ee fuu kejanii mo yalla ana mema mo. ¹¹ Wakkati mo seydaani'en njii mo fuu, ndiccoto, ngulla:

—Aan a Bii Laamdo!

¹² Omo yagginnannoo 6e pati 6e kumpita fay gooto kabaaru makko.

No Iisaa suborii taalibaa6e sappo e didon

¹³ Caggal dum, o nabboyi dow waamnde haayre, o noddi 6e o muuyi noddude, 6een ngari e makko. ¹⁴ O subii hen sappo e didon, yalla ana ngonda e makko, o nela dum'en waajoyaa, ¹⁵ kasen o hokka dum'en baawde ribbude seydaani'en. ¹⁶ Bee doo ngoni sappo e didon 6e o subii 6ee: Simon mo o innditiri Piyeer oo ¹⁷ e Yaakuuba e mijum biyeteedo Yuhanna, 6i66e Jebede 6e o innditiri Bowanerges 6ee (maanaa mum woni «namdu6e e gidaango») ¹⁸ kanjam e Andire e Filipa e Bartolome e Matta e Tomaa e Yaakuuba 6ii Alfaa e Tadde e Simon kiranoowo suudu baaba ¹⁹ e Yahuuda Isikariyota jammbotoodo mo oo.

No Iisaa fenniri ko happaa koo

²⁰ Caggal dūm, o hooti cuudi. Jamaa hawriti dow hoore makko kasen faa kanko e taalibaaḥe makko 6e ndonki heḥude no 6e naamira. ²¹ Nde sakiraaḥe makko nani dūm ndee, ngarani mo, sabi wiyaama hakkille makko sottii.

²² Dunkee'en Sariya iwnooḥe Urusaliima ngari, mbii:

—Beelsebul woni e makko.

Kasen 6e mbii:

—Oon woni hooreejo seydaani'en mo o ribbirta seydaani'en 6ee.

²³ E ley dūm, Iisaa noddii 6e 6e ngara e mum, haalaniri 6e banndol, wii:

—Hono Ibiliisa waawirta ribbude Ibiliisa? ²⁴ So laamu fecciima ana haḥa e hoore mum, oon laamu waawataa heddaade. ²⁵ Kasen dūu so galle fecciima ana haḥa e hoore mum, oon galle waawataa heddaade. ²⁶ Ndennoo, so Ibiliisa yanii e hoore mum fecciima, waawataa heddaade. Ko laatoto dee, kabaaru mum timman.

²⁷ Iisaa jokkini hen:

—Fay gooto waawaa naatude e galle gorko jom semmbe yaada e jawdi mum tawa haḥaali joomum tafon. Kaa so haḥḥii joomum faa teenjii, ana waawi naḥude ko woni e galle mum fuu. ²⁸ Mido haalana on goonga: yimḥe ana mbaawi yaafeede luutti mum'en fuu e bonkaaji di 6e mbonkii Laamdo fuu. ²⁹ Kaa bonkiido Ruuhu Ceniido oo heḥataa yaafaamuya fey, sabi joomum heddotto e luuttal mum faa abada.

³⁰ Iisaa haaldii kaa haala saabe ko 6e mbii omo wondi e seydaani koo.

Inna Iisaa e mijiraaḥe Iisaa

³¹ Inna Iisaa e mijiraaḥe Iisaa worḥe ngari, ndarii caggal galle oo, neli o noddee. ³² Do jamaa oo filii mo doo, wii mo:

—Inna maa e mijiraaḥe maa ana sella too, ana kaaje maa.

³³ O jaabii, o wii:

—Homo woni innam e mijiraaḥe am?

³⁴ O yeewi joodiiḥe so ana pilli mo 6ee, o wii:

—Innam e mijiraaḥe am annii. ³⁵ Sabi gadoowo sago Laamdo, kajum woni mijam gorko, kajum woni mijam debbo, kajum woni innam.

4

Banndol haala aawoowo

¹ Iisaa ana waajoo dow fonngo weendu nduu kasen. Jamaa keewdo filii mo faa o naati laana, o joodii. Jamaa oo fuu ana dow fonngo ngoo. ² O darii omo waajoroo 6e gedde keewde e banndol, omo wiya 6e:

³ —Kettinee! Aawoowo yalti aawoyde. ⁴ E ley sankugol ngol, yoga e aawdi ndii saami e laawol: pooli ngari cubi dūm. ⁵ Yoga mayri saami e korokaaye do leydi heewaano, fudi don e don, sabi aawdi ndii suddaaki gasa. ⁶ Kaa nde naange wulnoo ndee, sumi, yoori saabe walaa dadi. ⁷ Yoga mayri saami do kebbe pudata. Ndi fudidi e majje, de cuumi ndi, ndi rimaali. ⁸ Yoga mayri saami e leydi mbelndi, fudi, mawni, rimi: yoga sowii cowe capantati, yoga capande jeegom, yoga teemedere.

⁹ Caggal dūm, o wii:

—Jom nowru fuu yo nanu!

¹⁰ Nden Iisaa teelti, sappo e didon 6ee e filinooḥe mo 6ee lamndii mo maanaa banndol ngol. ¹¹ O wii 6e:

—Onon, on ndokkaama faamde goonga teddudo haala Laamu Laamdo oo. Kaa wonḥe sella 6ee, huunde fuu e banndol kaalaniran-mi 6e. ¹² Dum wadi so:

«ana yeewa faa gasa tawa njiyataa,
ana nana faa laaḥa paca tawa paamataa,
sako 6e tuuba so 6e njaafee.»*

¹³ O wii 6e:

—On paamaali ngol banndol naa? Hono paamirton banndi goddi dii fuu ndennoo? ¹⁴ Aawoowo oo konngol Laamdo o aawata. ¹⁵ Yimḥe yogaaḥe ana nanndi e laawol do aawdi ndii saami doo. Be nanan konngol ngol, oon wakkati fuu Ibiliisa warata so itta konngol aawaangol e maḥḥe ngol. ¹⁶ Yogaaḥe ana nanndi e korokaaye de aawdi ndii yuppai e muudum dee. Be nanan konngol ngol, 6e njaḥḥoroo ngol seyo oon wakkati fuu, ¹⁷ kaa ngol walaa dadi e maḥḥe, wakkati gooto tan ngol wonata e maḥḥe. Wakkati mo gillaare naa torra hewti 6e saabe konngol ngol fuu, 6e njankiran. ¹⁸ Yogaaḥe 6ee ana nanndi e nokku kebbe do aawdi ndii saami doo. Bee ngonni nanḥe konngol ngol, ¹⁹ kaa sugullaaji aduna e koomti jawdi, kajum e gidaade yonki godde naatan e maḥḥe, cuuma konngol ngol, ngol laattoo dimarol. ²⁰ Kaa do aawdi ndii saami e leydi lobbiri doo, 6ee ngonni nanooḥe konngol

* 4:12 Esaaya 6.9-10

ngol so nja6a ngol. Be ndiman: yoga sowoo cove capantati, yoga capande jeegom, yoga teemedere.

Haala Laamu Laamdo

²¹ Caggal dum, Iisaa wii 6e:

—Won fuu ku66oowo lampa so hippa hen saawal, naa soorna dum ley leeso? Wanaa sinndan dum naa? ²² Walaa fuu ko joo6i ko 6anngintaake, walaa ko suudii ko yaltintaake sella. ²³ Jom nowru fuu yo nanu!

²⁴ O wii 6e kasen:

—Tiidee e no nanirton haalaaji am dii nii! Sabi no etirton nii, non etirante-don on beydante duu. ²⁵ Sabi jogiido fuu beydante, kaa mo walaa oo, fay seeda mo jogii oo tetete.

²⁶ O wii kasen:

—Laamu Laamdo ana wa'i no neddo canku6o aawdi e ngesa mum nii. ²⁷ Caggal mum, daano jemma daroo jalooma, no laatii fuu aawdi ndii fudan, mawna, tawa joomum anndaa no ndi mawniri. ²⁸ Leydi ndii e hoore mum fufinta ndi, ndi wada gulle, wutaandu jokka hen, caggal dum, gabbe njokka hen. ²⁹ So ko aawaa koo 6ennii, o 6aman wawdu makko o hetta, sabi wakkati mum yottike.

³⁰ O jokkini hen:

—Kodum nanndinten e Laamu Laamdo oo? Banndol hongol mbanndirten mo? ³¹ Laamu Laamdo ana nanndi e ngeeyu buyaage. Kapum 6uri geeyi dii fuu famdude. ³² Kaa so mo aawaama, mo mawnan faa mo laatoo lekki mawki sanne, ki wada ca6e mawde faa pooli mbaawa jibude cuudi e dowdi makki.

³³ Iisaa haalaniri yim6e 6ee konngol Laamdo ngol e banndi keewdi baadi non, ko waarata e faamu ma66e. ³⁴ O waajortaako so wanaa e banndol. Kaa nde o teeldi e taalibaa6e makko 6ee fuu, o firritanan dum'en banndi dii fuu.

No Iisaa waaltiniri henndu

³⁵ Kiikiide oon jalooma, Iisaa wii taalibaa6e mum 6ee:

—Lummben, keedoyen ootoo banng'e.

³⁶ Be njoppi jamaa oo, 6e tawti mo e laana ka o wonnoo e mum kaa, 6e ndeerti. Laanaaji goddi duu ana njokki e makko. ³⁷ Henndu sattundu immii, bempeeje immii ana piya laana kaa, faa ka hosi heewde ndiyam. ³⁸ Kanko, omo daanii to laaci laana too, omo wawlii mbawlu. Be pinndini mo, 6e mbii mo:

—Moobbo, tama ko min kalkotoo koo wemmbaali ma?

³⁹ O immii, o jahii e henndu nduu, o wii weendu nduu:

—Deyyina! Wii teen!

Henndu nduu deyyinii, fuu wii teen. ⁴⁰ Caggal dum, o wii 6e:

—Ko saabii so kul-don? Faa hannde on ngalaa hoolaare naa?

⁴¹ Be kuli kulol cattungol hedde e6e mbiyondira:

—Homo oo gorko woni faa henndu e ndiyam ana downtanoo dum?

5

No Iisaa selliniri laddaado

¹ Caggal dum, 6e njottii oo too banng'e e weendu nduu, e leydi Gerasankoo6e. ² Nde Iisaa yalti laana kaa ndee, laddaado iwri ley janaale, hawri e makko. ³ Ley janaale dee o joodinoo, fay gooto waawaa ha66ude mo, sabi fay calali ka66ataa mo. ⁴ Sabi heewii ko o humti tonngode e calali, o tayan calali, o hela geeyelle. Fay gooto waawaa nanngirde mo semmbe. ⁵ Nannde fuu, jemma e jalooma ley janaale e baamle kaaye o woni, omo wulla omo fiitoroo kaaye. ⁶ O soynii Iisaa, o dogani dum, o sujidani dum, ⁷ o wulli faa toowi, o wii:

—Iisaa Bii Laamdo Toowdo, kodum njid-daa wadude kam? Mi surdii ma saabe Laamdo, pati torram!

⁸ Walaa ko o wiiri non sinaa Iisaa wii mo:

—Seydaani, yaltu e makko.

⁹ Iisaa lamndii mo, wii:

—Hono mbiyete-daa?

O jaabii, o wii:

—Mido wiyee jamaa, sabi miden keewi.

¹⁰ O jaagii dum sanne, o ndaardi dum pati yaltina seydaani'en 6ee leydi ndii. ¹¹ Sewre girooji mawnde ana durannoo don e hoore waamnde haayre. ¹² Seydaani'en 6ee ndaardi mo o dunjanoo dum'en naata e ley girooji dii. ¹³ O dunjani 6e dum. Seydaani'en 6ee njalti, naati e girooji dii. Sewre ndee fuu diiri iwi daande waamnde haayre too, naatoyi ley weendu nduu, yoolii. Edi poti ujunaaji dii. ¹⁴ Duroo6e 6ee ndogi njantanoyii ngeenndi ndii e seraaji mum ko hewtii dum'en koo. Yim6e 6ee njehi yeewoyde ko wadi koo, ¹⁵ 6e ngari

e Iisaa. Nde 6e njii gorko laddanoodo oo ana joodii ana 6oornii kaddule, yeedditi ndee, kulol nanngi 6e. ¹⁶ Tawaa6e don 6ee njantanii 6e ko hewtinoo laddaado oo e girooji dii. ¹⁷ Be ndaardi Iisaa yalta leydi ma66e ndii.

¹⁸ Nde o naattata laana kaa ndee, laddanoodo oo ndaardi mo o acca jokka e makko. ¹⁹ O salanii oon, o wii dum:

—Hootu suudu maa e koreeji maa, kumpitaa 6e ko Joomiraa6o wadan maa e no o yurmori maa.

²⁰ O yehi omo haala e leydi ndi geelle sappo ndii ko Iisaa wadani mo. Be fuu 6e kaaynaa.

No Iisaa wuurtiniri 6ii Jayrus e no selliniri debbo jawdo

²¹ Nde Iisaa naati e laana wirfitii oo too banngge weendu nduu ndee, jamaa keewdo filii mo kasen dow fonngo doo. ²² Nden gooto e hooree6e suudu waajordu biyeteedo Jayrus wari. O yii Iisaa tan, o diccii yeeso mum, ²³ o naagii dum o haali faa heewi, o wii:

—Biyam debbo ana ha6ana yonki. War faw junngo maa e makko, yalla omo sella, o wuura!

²⁴ Iisaa yaadi e makko, jamaa keewdo jokki e mum faa ana 6illa dum.

²⁵ Debbo mo tuundi mum tayataa ko waarata e duu6i sappo e didi ana wonnoo ton. ²⁶ O tampii hen sanne, o yehii to sawroo6e heew6e faa junngo makko laa6i. Ko 6uri dum fuu o yiyaali hen sami, jaw oo beydoto jaati. ²⁷⁻²⁸ O nani haala Iisaa ana haalee, o naati e jamaa oo. Sabi o millii: «So mi memii saaya makko tan, mi sellan.» O iwri caggal mum, o memi saaya mum. ²⁹ Don e don tuundi makko tayi, o maati e caldi makko o sellii. ³⁰ Oon wakkati fuu, Iisaa maati won semmbe iwi e mum, yeecitii hakkunde jamaa oo, wii:

—Homo memi saaya am?

³¹ Taalibaa6e makko 6ee mbii mo:

—A yii jamaa annii 6illu maa, ada lamndoo: «Homo memi kam?»

³² Kaa o darii omo tewta memdo mo oo. ³³ Debbo oo ana siyna no foti hulde sabi ana anndi ko wadi, wari, diccii yeeso makko, haalani mo goonga. ³⁴ Iisaa wii mo:

—Banndam debbo, goondinal maa danddii ma. Yaa e jam! A sellii e jaw maa oo!

³⁵ O tilaaki haalde, faa won iwru6e to suudu Jayrus hooreejo waajordu oo, mbii dum:

—Biya oo heddaaki. Fotaa ko tampinaa Moobbo oo hankasen!

³⁶ Kaa Iisaa tippitii haala ma66e, wii Jayrus:

—Pati hul, hoolam tan!

³⁷ O dalaali fay gooto yaada e makko so wanaa Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna mijjii Yaakuuba oo. ³⁸ Be njottii suudu hooreejo waajordu nduu oo. O tawi don dooyoore, yim6e ana mboya, ana konkina semmbe. ³⁹ Nde o naatunoo ndee, o wii 6e:

—Ko woni dii bojji e dii jonaali? Suka oo maayaali, o daaniido tan.

⁴⁰ Be puuyitini haala makko. Non o yaltini 6e fuu, o naatidi e baaba suka oo e inna mum e taalibaa6e taton 6ee suudu to suka oo lelii too. ⁴¹ O nanngi junngo mum, o wii:

—Talita kuumii! (Dum woni: «Suka debbo, imma!»)

⁴² Suka oo immii don e don, ana yaha. Duu6i makko yo sappo e didi. Yim6e 6ee kaaynaa sanne. ⁴³ Iisaa yaggini 6e pati 6e anndina dum fay gooto. O wii 6e ndokka suka oo ko jaamaa.

6

No Nasaraatunkoo6e calorii ja6ande Iisaa

¹ Iisaa iwi e oon nokku, taalibaa6e mum njokki e mum, wirfitii ngeenndi mum'en. ² Nde jaalaande fowteteende yottinoo ndee, o fuddi waajaade ley suudu waajordu nduu. Nan6e waaju makko 6ee kaaynaa, hedde ana mbiya:

—Hoto o he6i dum? Hono o he6iri oo hakkille? Yee! Hono neddo waawiri wadirde dii kaayeeffiji? ³ Tama o wanaa cehoowo ledde, tama o wanaa 6ii Mariyama? Tama o wanaa mawnii Yaakuuba e Yoses e Yahuuda e Simon? Tama wanaa enen e banndiraa6e makko rew6e koddii?

Kammari dum wadi so 6e njankiri mo. ⁴ E oon wakkati, o wii 6e:

—Annabaa6o ana teddinaa nokku fuu so wanaa e ley ngeenndi mum'en e hakkunde rimdaa6e mum, kapum e ley galle mum'en.

⁵ Iisaa he6aali wadude don fay haaynde wootere, so wanaa ko fawi junngo mum e jaw6e seeda, sellini dum'en. ⁶ Kasen duu waasude ma66e goondinde laatanii mo haaynde.

No Iisaa neliri taalibaa6e mum sappo e didon 6ee

Caggal dum, Iisaa yiilii e geelle piliide don dee, ana waajoo. ⁷ O noddi taalibaa6e sappo e didon 6ee, o neliri dum'en didon didon. O hokki 6e baawde ribbude seydaani'en, ⁸ o wii 6e so e6e ndawa, pati 6e na6ora fay huunde, so wanaa sawru. Pati 6e na6ora buuru naa mbasu naa kaalisi e ley njiibaaji ma66e. ⁹ O yamiri 6e 6e 6oornoo pade, kaa pati 6e na6ora saayaaji didi. ¹⁰ O wii 6e kasen:

—Galle fuu mo njippi-don e mum, keddo-don don faa nde iw-don e oon nokku fuu. ¹¹ So on ngarii e nokku, yim6e nja66aaki on naa kettinaaaki on, iwon ton, pid6on colla koyde moodon faa jeertina 6e ko 6e ngadi koo ana boni.

¹² Be njehi, 6e mbaajii yim6e 6ee tuuba, ¹³ 6e ndibbi seydaani'en heew6e, 6e nguji nebam e jaw6e heew6e 6e cellini dum'en.

No Yaayaa maayiri

¹⁴ Hirudus, kaananke oo, nani haala Iisaa ana haalee, sabi innde Iisaa walaa fuu do yottaaki. Won wiyoo6e Yaayaa mo lootogal batisima wuurti, dum wadi so o jogii baawde wadude kaayde. ¹⁵ Wo66e ana mbiya o annabi Iliyaasa. Wo66e duu ana mbiya o annabaajo no annabaabe aranndee6e 6ee nii. ¹⁶ Nde Hirudus nani dum ndee, wii:

—Yaayaa mo tayunoo-mi hoore mum oo, ka'um wuurti!

¹⁷ Tawi Hirudus yamiriino Yaayaa nanngée, ha66ee, uddee ley kasu. Saabe Hirudiya jom suudu mawniiko biyeteedo Filipa mo o 6amnoo oo, wadi. ¹⁸ Sabi Yaayaa ana wiyannoo mo: —Dagantaako ma teetaa jom suudu mawna.

¹⁹ Hirudiya mettaa e Yaayaa, yidi o waree, kaa he6aali laawol, ²⁰ sabi Hirudus ana hulanoo Yaayaa, ana annundunoo o gorko poocitiido, ceniido. Dum wadi so omo haybannoo dum. So o hettinike haala mum, hakkille makko jii6oto, haya kasen duu omo yidi hettinaade dum.

²¹ Kaa noo, Hirudiya he6i laawol jannde yiitu-mawuuri rimeede Hirudus. Hirudus wadani howruu6e mum e hooree6e sordaasi'en 6ee e inndee-anndee'en Galili 6ee fuu hiraande. ²² Bii Hirudiya debbo naati ana woma. Dum weli Hirudus e nootiife dum 6ee fuu. O wii suka debbo oo:

—Haalanam ko njid-daa faa mi wafane.

²³ O hunanii dum, o wii o hokkan dum huunde fuu ko jaagii mo, fay so tawii feccere laamu makko oo. ²⁴ E ley dum, suka debbo oo yalti, wii inna mum:

—Kodum kaan-mi jaagaade?

Inniraado oo jaabii mo, wii:

—Jaaga mo hoore Yaayaa mo lootogal batisima oo!

²⁵ Suka debbo oo hepii, wirfittii to kaananke oo too, jaagii dum, wii:

—Ko njidu-mi, ngaddanaa kam jooni jooni hoore Yaayaa mo lootogal batisima oo e la'al!

²⁶ Terde Hirudus mbaati faa wanaa seese, kaa nde wonnoo o hunike yeeso nootiife mo 6ee, o waji yaltude e konngol makko ngol. ²⁷ O neli don e don gooto e sordaasi'en doomoofe mo 6ee, o yamiri dum yo waddoy hoore Yaayaa. Sordaasi oo wirfittii, naati e ley kasu oo, tayi hoore Yaayaa, ²⁸ tummbi e la'al, waddi, hokki suka debbo oo. Suka debbo oo duu hokki inna mum. ²⁹ Nde taalibaa6e Yaayaa 6ee nani dum ndee, ngari 6amti tew makko oo, ngadoyi dum e yanaande.

No Iisaa jamminiri ujunaaji joy neddo

³⁰ Nela6e 6ee ngarti e Iisaa, njantanii dum ko ngadi koo e ko mbaajii koo fuu. ³¹ O wii 6e:

—Njehen nokku teeldo, yalla odon ke6a fowtinaade.

Sabi yaha-warta ana heewi, faa kanko e taalibaa6e makko 6ee, 6e ndonki hefude fay no 6e naamira. ³² Be njehi 6e naatoyi laana, 6e teeli kam6e tan e feere ma66e, ³³ tawi heew6e njii e6e njaha, anniditi to 6e peewi. Yim6e heew6e iwri e geelle dee fuu, kepanii to 6e peewi too, adii 6e yottaade. ³⁴ Nde o yalti e laana kaa ndee, o yii jamaa keewdo. O yurminaa 6e sanne, sabi e6e mba'i no baali di ngalaa duroowo nii. O darii omo waajoo 6e kulle keewde.

³⁵ Nde hiiri ndee, taalibaa6e 6ee battitii mo, mbii:

—Jooni hiirii, kasen duu nokku oo yo ladde. ³⁶ Yoppitin jamaa oo saakoo e geelle e daakaaji piliidi dii yalla ana coodoya ko jaama.

³⁷ O jaabii 6e, o wii:

—Onon e ko'e moodon, ndokkee 6e ko 6e jaama!

Non 6e lamndii mo, 6e mbii:

—Ndennoo ada yidi min 6ama buudi cardii teemedede didi min coodanoya 6e buuru ko 6e jaama?

³⁸ E oon wakkati, o wii 6e:

—Hono foti buuruuje njogi-don? Njehee yeewoyee!

Nde 6e njehi 6e kumpitoyii ndee, 6e mbii mo:

—Buuruuje joy e liddi didi min njogii.

³⁹ O yamiri taalibaa6e 6ee njoyyinira jamaa oo tunaale-tunaale dow hudo hecco. ⁴⁰ Be njoodii 6e ngadi tunaale-tunaale, yoga teemedere neddo, yoga capande njoyon. ⁴¹ O 6ami buuruuje joy dee e liddi didi dii, o tiggittii kammu, o yetti Laamdo. O tayi buuru oo, o hokki taalibaa6e 6ee njeda yim6e 6ee. Hono non liddi didi dii duu. ⁴² Be fuu 6e naami faa 6e keddi. ⁴³ Taalibaa6e 6ee ndeentini kedde dee, kebbini cagiije sappo e didi. ⁴⁴ Ujunaaji joy gorko jaamunoo buuru oo.

No Iisaa yaariri koyde dow ndiyam

⁴⁵ Don tan, Iisaa yamiri taalibaa6e mum naata laana kaa yalla ana adoo dum oo too bannge weendu nduu faade Baytisayda, tawi kanko e hoore makko omo wondi e yoppitinde jamaa oo. ⁴⁶ Nde o seerti e ma66e ndee, o njabboyi dow waamnde haayre faa o wada duwaawu.

⁴⁷ Nde jemma wari ndee, tawi laana kaa ana hakkunde weendu too, kanko tan gooto heddiu njoorndi. ⁴⁸ O soynii taalibaa6e 6ee ana ngurfa ko mbaawi fuu, sabi 6e nja66otoo6e henndu. Nde 6adinoo weetude ndee, o wari e ma66e omo yaara koyde dow ndiyam dam, faa o hosi ya66aade 6e. ⁴⁹ Kaa nde 6e njii mo omo yaha e dow ndiyam dam ndee, 6e cikki dum seydaani, 6e ndarii e6e ngulla, ⁵⁰ sabi 6e fuu, nde 6e njiinoo mo ndee, 6e kulii. Don e don Iisaa wii 6e:

—Mbaaltinee hakkillaaji moodon! Miin, mi Iisaa, pati kulee!

⁵¹ O naati laana kaa, o tawti 6e, henndu nduu darii. Be mugaa. ⁵² Be paamaano haaynde nde Iisaa wadiri buuru oo ndee, sabi 6e wum6e berde.

⁵³ Be lumbi weendu nduu, 6e njottii Genesaret, 6e panndi don. ⁵⁴ Be njalti e laana kaa tan, yim6e 6ee annditi mo, ⁵⁵ caakii e seraaji dii fuu, ana pawa jaw6e mum'en e dengeleeje, ana ngaddana mo nokku fuu do nanaa omo woodi. ⁵⁶ Kasen duu do Iisaa tawaa fuu, gila e ley gure faa e geelle faa e ladde, yim6e 6ee ngaddan jaw6e mum'en e daalaaje, ana jaagoo mo mo acca 6e mema fay so kommbol saaya makko. Kasen duu memdo dum fuu sellii.

7

Haala neesu njaatiraa6e

¹ Farisa'en e yoga e dunkee'en Sariya iwnoo6e Urusaliima pilii Iisaa. ² Be njii won e taalibaa6e makko ana paamira juude cobude, dum woni tawa lootiraali no tawaangal ma66e worri nii. ³ Sabi Farisa'en e Yahuudiyankoo6e fuu paamataa lootaaali juude mum'en faa laa6a, neesu njaatiraa6e ma66e oo 6e njokki. ⁴ So 6e ngartii luumo, 6e paamataa so 6e lootaaiki. E6e njogii neesuuji goddi keewdi di 6e njokki, ko wa'i hono lawyude kore loode e potiije e kaaki jakawalle. ⁵ E oon wakkati, Farisa'en e dunkee'en Sariya lamndii Iisaa, mbii: —Kodum wadi so taalibaa6e maa 6ee ana mbaasa rewde neesuuji njaatiraa6e meeden dii, ana paamira juude cobude?

⁶ O jaabii 6e, o wii:

—Annabi Esaaya woofaali fey nde sappinoo e moodon, onon naafigi'en 6ee, ngol doo konngol:

«Ngol lejol e haala tan teddinirta kam,

kaa e ley berde ma66e e6e ngoddi kam.

⁷ Meere 6e ndewata kam,

sabi ko 6e tuugii e ley janngingol ma66e koo yo jamirooje yim6e tan.»[†]

⁸ Iisaa jokkini hen, wii:

—Odon njoppa jamirooje Laamdo dee, odon njokka neesuuji yim6e dii. ⁹ Eyyoo! Odon mbaawi salaade yamiroore Laamdo faa loomtinon nde neesu moodon! ¹⁰ Sabi Muusaa wii: «Teddin inna maa e baam maa.»[‡] O wii kasen: «Kududo inna mum naa baam mum, wareede laato jukkungo mum.»[§] ¹¹ Kaa onon, odon mbiya: so neddo wii inna mum naa baam mum: «Ko kaannoo-mi wallirde ma koo yo *Korbaan*» (dum woni sadaka Laamdo), ¹² hankasen fotaa ko o walla inna makko naa baam makko. ¹³ Hono non tosirtan konngol Laamdo neesuuji di ndonondirtan dii. Kasen duu odon ngada kulle keewde baade non.

¹⁴ Caggal dum, Iisaa nodditi jamaa oo, wii dum:

—Kettinane kam, on fuu paamee: ¹⁵ Fay huunde naatataa e neddo so sobina dum, kaa kudde iwooje e neddo dee, kapum cobinta dum. [¹⁶ *]

¹⁷ Nde Iisaa seertii e jamaa oo so naatoyi ley suudu ndee, taalibaa6e mum 6ee lamndii dum maanaa bannndol ngol. ¹⁸ O wii 6e:

—Onon duu, edum finkinii on naa? On paamaali ko iwata sella so naata e hunduko neddo koo, sobintaa joomum? ¹⁹ Sabi dum naataali e bernde joomum, e reedu mum naati, kasen duu dum yaltan.

Dii haalaaji Iisaa daginirii paamdu fuu. ²⁰ O wii kasen:

—Ko yaltata e bernde koo, dum sobinta neddo. ²¹ Sabi e bernde neddo miilooji bondi iwata so ndunya dum e faasigaaku e nguyka e jaako'aaku e ²² jeenu e joote e comdam e jamma

* 7:2 Ngol lootugol juude ha66aaki e ittude tuundi, kammari faa joomum foocitanoo diina wadira. † 7:7 Esaaya 29.13 ‡ 7:10 Pergu 20.12; Fillitagol Tawreeta 5.16 § 7:10 Pergu 21.17; Lewinkoo6e 20.9 * 7:16 E dereeji 6ooydi dii, yoga ana beyda aaya 16; om nowru fuu yo nanu!

e somburaaku e haasidaaku e mbonka e mawninkinaare, kaɲum e majjere. ²³ Deen geɗe bonɗe fuu e ɓernde iwata, kasen duu kaɲum'en coɓinta neddo.

No debbo mo wanaa Yahuudiyanke goondiniri Iisaa

²⁴ Iisaa iwi don fa'i leydi Tirus. O jippii e galle gooto. O yidaano fay gooto humpitoo omo ton, kaa o waawaano suudaade. ²⁵ E ley dum, debbo gooto mo ɓinngel mum dewel laddaa, nani haala makko ana haalee, heɓanii mo sujidi yeeso makko. ²⁶ Oon debbo wanaa Yahuudiyanke, o leɓol Sirifenisi'en. O ɲaagii Iisaa itta ladde ndee e ɓiyiiko oo. ²⁷ Kaa Iisaa wii mo:

—Accu sukaaɓe ɓee kaara tafon. Sabi ɓamde ɲaamdu sukaaɓe so tippoo dawaadi moyyaa.

²⁸ Debbo oo jaabii, wii mo:

—Goonga, Moobbo, kaa fay dawaadi minotoodi dɗi ana ɲaama ɲaamdu sukaaɓe iwooru e la'al so saama nduu.

²⁹ E oon wakkati, Iisaa wii mo:

—Saabe oo jaabu, hootu, ladde ndee yaltii e ɓiya oo.

³⁰ E ley dum, o hooti, o tawi ɓiyiiko oo ana lelii dow leeso, ladde ndee yaltii e mum.

No Iisaa selliniri gorko paho mo haala mum laaɓaa

³¹ Iisaa iwi leydi Tirus, wardi leydi Sidon, tacciti leydi ndi geelle sappo ndii, warti weendu Galili. ³² O waddanaa gorko paho mo haala mum laaɓaa, o ɲaagaa o fawa ɲunngo makko e dow mum. ³³ E oon wakkati, Iisaa woddintini mo jamaa oo, wadi pedeeli mum e noppi makko, siryi, memiri cirye dee demngal makko. ³⁴ Caggal dum, o tiggiti kammu, o uumi, o wii paho oo:

—*Efata!* (Dum woni: «Sukkita!»)

³⁵ Don e don, noppi gorko oo cukkiti, demngal mum tonngitii, hedde ana haalira no haalirtee nii. ³⁶ Iisaa haɗi yimɓe ɓee haalande dum fay gooto. Kaa omo haɗa ɓe dum tan, eɓe ɓeydoo haalde. ³⁷ Be kaaynaa faa yottii kaaddi, eɓe mbiya:

—Golle makko fuu ana moyyi. Omo nanina faaduɓe, omo haalina muumuɓe.

8

No Iisaa ɲamminiri ujunaaji nay neddo

¹ E oon wakkati, jamaa keewɗo hawriti kasen. Nde wonnoo ɓe ngalaa ko ɓe ɲaama, Iisaa noddii taalibaaɓe mum ɓee, wii dum'en:

² —Bee yimɓe ana ɲurminii kam, sabi hannde woni balde tati eɓe ngondi e am, ɓe keddoraaki ko ɓe ɲaama. ³ So mi yoppitii ɓe koota tawee ɓe ɲaamaali, ɓe mboɓɓoto yolbere e laawol. Sabi yoga maɓɓe iwii to woddi.

⁴ Taalibaaɓe makko ɓee njaabii mo, mbii:

—Hoto fuu keɓaten ko ɲamminen ɓe e ley ndee ladde jeereende?

⁵ O lamndii taalibaaɓe makko ɓee, o wii:

—Hono foti buuruuje njogi-don?

Be mbii mo:

—Buuruuje jeddi min njogii.

⁶ E ley dum, o yamiri jamaa oo joodoo e leydi. O ɓami buuruuje jeddi dee, o yetti Laamɗo, o tayi de, o hokki taalibaaɓe makko ɓee njeda jamaa oo. Be ngadiri non. ⁷ Eɓe njoginoo kasen liikoy pamaroy seeda. Iisaa yetti Laamɗo dow makkoy, wii taalibaaɓe mum ɓee njeda koy, kankoy duu. ⁸ Be ɲaami faa ɓe keddi. Taalibaaɓe ɓee ndeentini kedde dee, de kebbini cagiije jeddi. ⁹ Eɓe poti ujunaaji nay neddo. Caggal dum, Iisaa yoppiti ɓe, ¹⁰ naatidi e taalibaaɓe mum laana don e don, fa'i leydi Dalmanuuta.

No Farisa'en ndaardiri taagumansa

¹¹ Farisa'en ɓee ngari, puɗɗi hiitondirde e Iisaa. Faa itta koro makko, ɓe ndaardi mo o holla ɓe taagumansa kaayniido iwoowo dow kammu. ¹² Iisaa uumi, wii:

—Kodum wadi so oo doo jamaanu ana ndaara holleede taagumansa? Mido haalana on goonga: fay taagumansa gooto mo heɓataa!

¹³ Caggal dum, o seerti e maɓɓe, o naatti e laana kaa, o fa'i oo too bannge.

¹⁴ Taalibaaɓe ɓee njeggiti yooɓaade ɲaamdu, sabi buuruwal gootal tan heddinoo e ley laana kaa. ¹⁵ E oon wakkati, o yaggini ɓe, o wii:

—Kakkilee, ndeentee e yuufinirdi Farisa'en ndii e ndi Hirudus ndii.

¹⁶ Taalibaaɓe ɓee ndarii ana kaalda ana mbiya ko en njoɓaaki buuru koo o wiiri non.

¹⁷ Iisaa anndi ko ɓe kaalata koo, wii ɓe:

—Ko wadi so odon kaalda hakkunde moodon on njoɓaaki buuru? Tama faa jooni on paamataa? Naa on wumɓe ɓerde? ¹⁸ Odon njogii gite, on njiyataa naa? Odon njogii noppi,

on nanataa naa? Tama on miccitaaki ¹⁹ nde njeɗu-mi ujunaaji njoyon gorko buuruuje joy ndee, cagiije hono foti kebbin-don kedde?

Be njaabii mo, 6e mbii:

—Cagiije sappo e dīdī.

²⁰ O lamndii 6e kasen, o wii:

—Nde njeɗu-mi ujunaaji nay neddo buuruuje jeddi ndee, cagiije hono foti kebbin-don kedde?

Be njaabii mo, 6e mbii:

—Cagiije jeddi.

²¹ Nden, o wii 6e:

—Faa jooni on paamataa naa?

No Iisaa wumtiniri bumdo ley Baytisayda

²² Be njottii Baytisayda, Iisaa waddanaa bumdo, o ndaardaa o mema dum. ²³ O nanngi bumdo oo, o renni dum ngeenndi ndii. Caggal dum, o siryi e gite mum, o fawi juude makko e mum, o lamndii dum, o wii:

—Won ko njiyataa naa?

²⁴ Bumdo oo feerti gite mum, wii:

—Mido yiya yim6e, kaa e6e mba'ani kam no ledde jahooje nii.

²⁵ Iisaa fawi juude mum e gite makko kasen. Nden o tawi o sellii, o wonti yiide no laa6iri. ²⁶ Iisaa wii mo:

—Hootu, kaa pati mbirfito-daa ley ngeenndi ndii.

No Piyeer wiiri Iisaa woni Almasiihu

²⁷ Caggal dum, Iisaa e taalibaa6e mum pahi geelle badaangal Kaysariya Filipa. O lamndii 6e dum doo e laawol:

—Homo yim6e mbiyata ngon-mi?

²⁸ Be njaabii mo, 6e mbii:

—Won wiyoo6e a Yaayaa mo lootogal batisima, won wiyoo6e a annabi Iliyaasa, won wiyoo6e kasen a gooto e annabaa6e 6ee.

²⁹ O lamndii 6e, o wii:

—Onon nee, homo mbiyaton ngon-mi?

Piyeer jaabii mo, wii:

—Aan woni Almasiihu.

³⁰ E ley dum, o daalii 6e daaloore sattunde pati 6e kaalana dum fay gooto.

No Iisaa sapporii maaynde mum e wuurtugol mum

³¹ O fuddi famminde 6e:

—Ana tilsi Bii Neddo torree torraaji keewdi, maw6e 6ee e hooree6e yottinoo6e sadaka e dunkee'en Sariya tippitoto mo. O waree, caggal balde tati o immitoto.

³² O haalani 6e dum faa laa6i, nii Piyeer sawndintini mo, wii pati o haala hono dīi haalaaji.

³³ O yeecitii, o yeewi taalibaa6e makko 6ee, o jahii e Piyeer, o wii:

—Woddam aan Ibiliisa! Sabi miilooji maa dīi iwrataa to Laamdo, to yim6e dī iwrata.

No Iisaa jokkirtee

³⁴ Caggal dum, o noddi jamaa oo e taalibaa6e makko 6ee, o wii dum'en:

—Muuydo jukkude kam fuu, ɲoota yurmaade hoore mum, 6ama leggal mum bardugal, jokka e am.* ³⁵ Sabi muuydo dannude yonki mum, waasan ki. Kaa baasirɗo ki sabaabu am e sabaabu Kabaaru Lobbo oo, dannan ki. ³⁶ Kodum heɓude aduna oo fuu nafata neddo so tawii waasii yonki mum? ³⁷ Won ko neddo waawi hokkitirde faa soottitoo yonki mum naa? ³⁸ Neddo fuu jaannoriɗo kam miin e haalaaji am dīi e ley oo jamaanu cobudo, luuttudo Laamdo, miin, Bii Neddo oo duu, mi yaannorto dum nde mi wardii e malaa'ika'en seniife e ley teddeengal Baabiraado am.

9

¹ O wii 6e kasen:

—Mido haalana on goonga: yoga e won6e doo 6ee maayataa tawee njiyaali Laamu Laamdo oo ana warda baawde.

Haala waylitagol noone Iisaa

² Balde jeegom caggal mum, Iisaa yaadi e Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna, o teeldoyi e mum'en dow waamnde haayre toownde. Noone makko waylitii yeeso ma66e. ³ Kaddule

* **8:34** Maanaa 6amde leggal bardugal woni fellisidde mursude yonki mum hono no Iisaa nii.

makko ngatti jalbude, ndawni far faa fay cuuwoowo gooto waawaa rawninirde non e aduna oo. ⁴ Iliyaasa e Muusaa 6anngani 6e, ana kaalda e Iisaa. ⁵ E ley dūm, Piyeer wii mo: —Moobbo, gonal amen dōo ana moyyi. Dal min ndarna dōo buguujj tati: aan wooturu, Muusaa wooturu, Iliyaasa wooturu.

⁶ O anndaano ko o haalannoo, sabi kulol manngol naati 6e, kam6e taalibaa6e 6ee. ⁷ Luurde wari suddi 6e, daande iwri e ley luurde ndee ana wiya:

—Oo dōo yo Biyam mo korsin-mi. Kettindee mo!

⁸ Don e don, taalibaa6e 6ee tiggittii, njiyaali fay gooto so wanaa Iisaa tan.

⁹ E ley ko 6e njippotoo waamnde haayre ndee koo, o daalii 6e pati 6e kaalana fay gooto ko 6e njii koo faa wakkati nde Bii Neddo oo wuurti e hakkunde maay6e fuu. ¹⁰ Be njaa6ii konngol ngol, kaa 6e ndarii e6e lamndondira e ko'e ma66e kodum woni maanaa wuurtude e hakkunde maay6e.

¹¹ Caggal dūm, 6e lamndii mo, 6e mbii:

—Kodum wadi so dunkee'en Sariya 6ee ana mbiya annabi Iliyaasa haani adaade Almasi-ihu warde?

¹² O jaabii 6e:

—Goonga, Iliyaasa adotoo warde tafon moyyintinde kulle dee fuu. Ndennoo ko saabii so Binndi dīi mbii ana tilsii Bii Neddo torree torraaji keewdi, hoynee? ¹³ Midō haalana on: Iliyaasa warii, kaa 6e ndarii dūm kam6e duu ko 6e muuyi fuu, hono no haala makko haaliraa e Binndi dīi nii.

No Iisaa selliniri suka laddaado

¹⁴ Nde 6e ngarti e taalibaa6e heddi6e 6ee ndee, 6e njii jamaa keewdo ana filii dūm'en, dunkee'en Sariya 6ee ana njeddondira e mum'en. ¹⁵ Yim6e 6ee njii Iisaa tan, 6e fuu 6e kaaynaa, 6e ndogi 6e njaa6oyii mo. ¹⁶ O lamndii 6e, o wii:

—Kodum njeddondirton e ma66e?

¹⁷ Gorko gooto jaabii mo e jamaa oo, wii:

—Moobbo, mi gaddando ma 6iyam gorko mo ladde muumḍini. ¹⁸ Do ladde ndee immorii mo fuu, liḥan mo e leydi, hunduko makko yufa ngufo, o njeryondira jiiye, o yooraa kolon. Mi naagike taalibaa6e maa 6ee ndibba nde, kaa 6e ndonkii.

¹⁹ Iisaa wii yim6e 6ee:

—Hey yim6e jamaanu jooni 6e nganaa goondin6e! Faa mande tilotoo-mi e mon? Faa mande keddotoo-mi muḥande on? Ngaddanee kam suka oo!

²⁰ O waddanaa oon. Nde ladde ndee yii Iisaa ndee, dimmbi suka oo, liḥi dūm, hedde suka oo ana talloo e leydi, hunduko mum ana yufa ngufo. ²¹ Iisaa lamndii baaba suka oo, wii:

—Gila mande dūm heḥi mo?

Baaba oo jaabii, wii:

—Gila omo famdi. ²² Kasen duu wakkati fuu ladde ndee ana liḥa mo ley yiite naa ndiyam faa halka mo. Yurma min, mballaa min so tawii ada waawi!

²³ Iisaa wii mo:

—So mido waawi mbii-daa? Huunde fuu ana waawi laatanaade goondindo.

²⁴ Don e don, baaba suka oo wulli, wii:

—Mi goondinii, kaa wallam, sabi goondinde ana tiidi kam!

²⁵ Nde Iisaa yii jamaa oo ana dogaa ana wara ndee, jahii e ladde ndee, wii dūm:

—Ladde muumḍinoore faadinoore, mi yamirii ma yaltu e suka oo, pati naattu e makko abada kasen!

²⁶ Ladde ndee wulli, dimmbi suka oo semmbe, yalti. O wa'i no maaydo nii, faa ko heewi e wonnoo6e don 6ee ndarii ana mbiya o maayii. ²⁷ Kaa Iisaa nanngi junngo makko, immiini mo tan, o darii.

²⁸ Nden Iisaa naati suudu, taalibaa6e mum 6ee teeldi e mum, lamndii dūm, mbii:

—Kodum wadi so min ndonki ribbude ladde ndee?

²⁹ O jaabii:

—Ndee ladde, sii mum ribbirtaake so wanaa duwaawu.

No Iisaa haaliri didaḥol maayde mum e wuurtugol mum

³⁰ Be iwi don, 6e ceeki leydi Galili. O yidaa fay gooto annda dūm, ³¹ sabi omo waajotonoo taalibaa6e makko 6ee, kasen duu omo wiyannoo dūm'en:

—Bii Neddo oo wadete e juude yim6e, 6e mbara mo, kaa e ley balde tati caggal maayde makko, o wuurtan.

³² Kaa taalibaa6e makko 6ee paamaali haala kaa, kulii lamndaade mo.

Haala burdo teddude

³³ Be njottii Kafarnahum. Nde 6e njippinoo e galle ndee, o lamndii taalibaa6e makko, o wii:

—Kodum njeddondir-don e laawol ngol?

³⁴ Be ndeyyini. Ko 6e njeddondiri e laawol ngol dee, burdo teddude. ³⁵ Ndennoo Iisaa joodii, noddi taalibaa6e sappo e didon 6ee, wii dum'en:

—Muuydo ardaade fuu, caggal heddi6e 6ee heedata, laatoo golloowo ma66e 6e fuu.

³⁶ Caggal dum, o nanngi junngo cukalel, o darni ngel yeeso ma66e, o huufi ngel, o wii 6e:

³⁷ —Neddo fuu ja66iido cukalel gootel hono ngel e innde am, miin jaati o ja66ii. Kasen duu ja66iido kam fuu, wanaa miin tan ja66ii, ja66ike neldo kam oo duu.

³⁸ Yuhanna wii mo:

—Moobbo, min njii gorko gooto ana ribbira seydaani'en innde maa. Min kadii mo, sabi o jokkaali e meeden.

³⁹ Kaa Iisaa wii:

—Pati kaadee mo dum, sabi fay gooto waawaa wadirda kaayde e innde am, so sakitoo bonkoo kam don e don. ⁴⁰ Sabi mo honnaaki en fuu, e meeden wondi. ⁴¹ Mido haalana on goonga: neddo fuu dokkudo on horde ndiyam kammari on yim6e Almasiihu, o waasataa he6ude mbarjaari makko.

⁴² Neddo fuu luuttindo gootel e koy cukaloy goondinkoy kam, ko buri moyyande joomum haayre teddunde ha66ee e daande mum, tippee e geeci. ⁴³ So tawii junngo maa luuttinte, tayu ngo. Naataa e nguurndam nduumiidam a jakudo buri moyyande ma diina naatude e jahannama yiite nge jifataa tawee a ki66udo. [⁴⁴ *] ⁴⁵ So tawii koyngal maa luuttinte, tayu ngal. Naataa e nguurndam nduumiidam a jakudo buri moyyande ma diina tippeede e jahannama a ki66udo. [⁴⁶ †] ⁴⁷ Kasen duu so yitere maa luuttinte, sol nde. Sabi naatude maa e Laamu Laamdo a dokko buri moyyande ma diina tippe-daa e jahannama a ki66udo. ⁴⁸ Don, «gildi mum mbaatataa, yiite mum duu jifataa.»[‡] ⁴⁹ Sabi gooto fuu la66inirte yiite hono no sadakaaji la66inirtee lamdam nii. ⁵⁰ Lamdam yo huunde lobbere, so lamdam njottii lammude, kodum lamminta dum? Ngadee lamdam e moodon, moyyondiron.

10

Haala ceergal

¹ O iwi don, o feewi leydi Yahuudiya e funnaange maayo Urdun. Yim6e heew6e pilii mo, o darii omo waajoo dum'en kasen, hono no o woownoo nii. ² Yoga e Farisa'en ngari faa itta koro makko, lamndii mo:

—Tama ana daganii gorko seerde jom suudu mum?

³ O jaabii 6e:

—Kodum Muusaa yamiri on?

⁴ Be njaabii, 6e mbii:

—Muusaa yamirii gorko winnda talkuru ceergal nde ana seera jom suudu mum.*

⁵ E ley dum, o wii 6e:

—On yoor6e 6erde, dum saabii so Muusaa winndani on nden yamiroore. ⁶ Kaa gila e fuddoode, «Laamdo tagii 6e wadii 6e gorko e debbo. ⁷ Dum wadi so gorko yoppan inna mum e baam mum, ⁸ 6e didon fuu 6e laatoo neddo gooto.»[†] Nii woni 6e nganaa didon kasen, 6e neddo gooto. ⁹ Ndennoo, pati neddo seenndu ko Laamdo reentini.

¹⁰ Nde 6e kootunoo cuudi ndee, taalibaa6e makko 6ee lamndii mo haala majjum. ¹¹ O wii 6e:

—Ceerdo jom suudu mum fuu so 6ami goddo, jeenii, ¹² hono non duu, debbo cuutaniido gorum, so gorko goddo 6ami dum, oon debbo jeenii.

No Iisaa duwanorii cukaloy

¹³ Won waddan6e Iisaa cukaloy, yalla ana mema koy, non taalibaa6e 6ee njahii e yim6e 6ee. ¹⁴ Nde o yii dum ndee, o 6erni, o wii taalibaa6e 6ee:

—Accee cukaloy koy ngara e am, pati kaadee koy, sabi wa'u6e no makkoy nii 6ee njei Laamu Laamdo oo. ¹⁵ Mido haalana on goonga: mo ja6iraali Laamu Laamdo oo no cukalel nii fuu, naatataa hen.

¹⁶ Caggal dum, o huufi cukaloy koy, o fawi junngo makko e makkoy, o duwanii koy.

No Iisaa e gorko arsukunte ngaddi

* **9:44** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana beyda aaya 44:Don, gildi mum mbaatataa, yiite mum duu jifataa. Yeew aaya 48.

† **9:46** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana beyda aaya 46:Don, gildi mum mbaatataa, yiite mum duu jifataa. Yeew aaya 48.

‡ **9:48** Esaaya 66:24 * **10:4** Fillitagol Tawreeta 24:1 † **10:8** Puddoode 1.27; 2.24

¹⁷ Nde Iisaa nanngunoo laawol ndee, gorko gooto dogani mo, diccii yeeso makko, lamndii mo, wii:

—Moobbo moyyo, kodum kaan-mi wadude faa mi he6a nguurndam nduumiidam?

¹⁸ Iisaa wii mo:

—Ko saabii so ada noddira kam moyyo? Moyyo walaa so wanaa gooto, oo woni Laamdo.

¹⁹ Ada anndi dii doo sariyaaji: «Pati jaadu hoore, pati jeenu, pati wujju, pati seeda fenaande, pati toonu, teddin inna maa e baam maa.»‡

²⁰ Gorko oo jaabii mo, wii:

—Moobbo, mido haybi dum fuu gila e cukaaku am.

²¹ Nden Iisaa yeewi mo, yidi mo, wii mo:

—Huunde wootere ana jaku maa: yaa soottoy ko njogi-daa koo fuu, ndokkaa kaalisi oo misikiina'en. Nden, a he6an jawdi dow kammu. Caggal dum, ngaraa njokkaa kam.

²² Kaa nde gorko oo nani diin haalaaji ndee, jir6inii, wittidi e metti, sabi o arsukunte joldo. ²³ Iisaa yeewi taalibaa6e mum 6ee, wii:

—Hee naatugol arsukunte e Laamu Laamdo ana tiidi!

²⁴ Taalibaa6e 6ee mugaa e diin haalaaji. O 6eydi hen kasen, o wii 6e:

—Sukaa6e am, hee naatude e Laamu Laamdo ana tiidi! ²⁵ Sabi ngelooba ya66oroo e wuddere mesalal 6uri newaade diina naatugol arsukunte e Laamu Laamdo.

²⁶ Taalibaa6e 6ee 6eydii mugeede, hedde ana lamndondira e ko'e mum'en ana mbiya:

—Ndennoo, homo woni kisooowo?

²⁷ O yeewi 6e, o wii:

—Do yim6e dum laatataako, kaa edum laatoo to Laamdo. Sabi walaa fuu ko Laamdo waawaa.

²⁸ Nden, Piyeer darii ana wiya mo:

—Minen, min njoppii fuu min njokkii e maa!

²⁹ O jaabii dum, o wii:

—Mido haalana on goonga: neddo fuu joppirdo saabe am e saabe Kabaaru Lobbo oo galle mum naa sakiraa6e mum wor6e naa sakiraa6e mum rew6e naa inna mum naa baam mum naa sukaa6e mum naa gese mum, ³⁰ he6an ko 6uri dum cowe teemedere e oo doo wakkati mo ngon-den e mum jooni: joomum he6an galleeji e sakiraa6e wor6e e sakiraa6e rew6e e inniraa6e e sukaa6e e gese, torrete duu. E ley wakkati garoyoowo oo duu, joomum he6an nguurndam nduumiidam. ³¹ Kaa ardinoo6e heew6e laatoto caggalaa6e, caggalaa6e 6ee laatoto ardi6e.

No Iisaa sapporii nde tata6ere maayde mum e wuurtugol mum

³² E6e e laawol faa 6e nabbita Urusaliima. Iisaa ardii 6e, tawi taalibaa6e 6ee ana cuqli, jokkunoo6e e ma66e 6ee duu yo hul6e. O noddii taalibaa6e sappo e didon 6ee, o darii omo haalana dum'en ko warata he6ude mo. ³³ O wii 6e:

—Kettinee, eden nii nabbita Urusaliima, don Bii Neddo oo wadetee e juude hooree6e yottinoo6e sadaka e dunkee'en Sariya. Be caran mo waree, 6e ngada mo e juude heefer6e.

³⁴ Been njaayran mo, tutta e makko, piya mo dorri, mbara mo. Kaa balde tati caggal mum, o wuurtan.

No Yaakuuba e Yuhanna jaagorii Iisaa

³⁵ Caggal dum, Yaakuuba e Yuhanna 6i66e Jebede 6ee ngari e Iisaa, mbii dum:

—Moobbo, won ko min njidi jaagaade ma, miden njidi ngadanaa min dum.

³⁶ O wii 6e:

—Kodum njid-don mi wadana on?

³⁷ Be njaabii mo:

—Ngadanaa min min njoodoo oo banng e maa jaamo, oo banng e maa nano e ley teddeengal maa.

³⁸ O jaabii 6e, o wii:

—On anndaa ko jaagoto-don. Odon mbaawi yarde horde mettunde nde njaran-mi ndee, naa batisede batisima naawdo mo mbatisetee-mi oo naa?

³⁹ Be njaabii mo, 6e mbii:

—Miden mbaawi.

O wii 6e:

—On njaran horde nde njaran-mi ndee, ke6on batisima mo mbatisetee-mi oo. ⁴⁰ Kaa joodagol banng e maa jaamo naa nano wanaa miin yamirta dum. Deen joolle, 6e Laamdo moyyinani dum'en 6ee nje y dum.

‡ 10:19 Pergu 20.12-16; Fillitagol Tawreeta 5.16-20

⁴¹ Nde taalibaa6e sappo heddi6e 6ee nani dūm ndee, mettaa e Yaakuuba e Yuhanna.
⁴² Iisaa noddii 6e fuu, wii:

—Odon anndi jataa6e laamii6e heefer6e 6ee, ana kawjorii yim6e mum'en hawju bondo, maw6e 6ee duu ana laamorii laamu bodeejo. ⁴³ Onon kaa, dūm wadataa hakkunde moodon. So won jiddo teddeengal hakkunde mon, ana haani laataade golloowo moodon.
⁴⁴ Kasen so won muuydo ardaade e mon, ana haani laataade maccudo moodon, on fuu.
⁴⁵ Sabi fay Bii Neddo wardaali faa gollanee, gollande yim6e wardi, hokkitira yonki mum yalla ana laatoo coottitaari heew6e.

No Iisaa wumtiniri Bartime

⁴⁶ Be njottii Yeriko. Nde Iisaa e taalibaa6e mum 6ee njalti ngeenndi ndii ndee, kam6e e jamaa keewdo, 6e tawi bumdo biyeteedo Bartime 6ii Time ana joodii ana garbinoo e sera laawol ngol. ⁴⁷ Nde o nani Iisaa Nasaraatunke oo bettotoo don ndee, o darii omo wulla omo wiya:

—Iisaa, taanii Daawuuda, yurmam!

⁴⁸ Heew6e ndarii ana njahoo e makko ana mbiya o deyyinoo, kaa o 6eydii wullude, omo wiya:

—Taanii Daawuuda, yurmam!

⁴⁹ Iisaa darii, wii:

—Noddee mo.

Nden, 6e noddii bumdo oo, 6e mbii dūm:

—Seya, imma, o noddii ma.

⁵⁰ O gurbitii, o tippii disaare makko, o wari e Iisaa. ⁵¹ Iisaa lamndii mo, wii:

—Kodum njid-daa mi wadane?

Bumdo oo jaabii mo, wii:

—Moobbo, mi hewta gite am.

⁵² Iisaa wii mo:

—Yaa, goondinal maa danndii ma.

Don e don o wumti, o yaadi e Iisaa jahaangal muudum ngal.

11

No Iisaa naatiri Urusaliima

¹ Nde 6e badinoo Urusaliima, 6e njottii Baytifaaji e Baytaniya, dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun, Iisaa neli taalibaa6e mum didon, ² o wii 6e:

—Njehee naatoyee ngeenndi ngonndi yeeso mon ndii. Oon wakkati fuu, on tawan mola ndakiiwa nga fay gooto waddaaki abada ana ha66ii. Kumton nga, ngaddon nga doo. ³ So won biido on ko ngatton nga, njaabo-don Moobbo ana haajaa nga. Don e don on njoppete ngaddon nga.

⁴ Be njeji, 6e tawi mola ana ha66ii damal sella, 6e kumti dūm. ⁵ Yoga e darinoo6e don 6ee lamndii 6e:

—Kodum ngollaton doo? Ko kumtirton mola ngaa?

⁶ Be njaaborii 6een no Iisaa wiirunoo nii. Been njoppi 6e. ⁷ Be na6ani Iisaa mola ngaa, 6e njappi e magga saayaaji ma66e, o waddii. ⁸ Heew6e mbeerti saayaaji mum'en e laawol, wob6e kelti ca6e ledde sera ton, mbeerti de e laawol ngol. ⁹ Bee ardii mo, 6ee keedi caggal makko e6e ilinoo:

—Jettooje e barke ngoodanii gardoowo e dow innde Joomiraado! ¹⁰ Barke woodanii laamu njaati meeden Daawuuda, laamu garoowo oo! Jettooje ngoodanii Laamdo Toowdo!

¹¹ Iisaa njabbiti Urusaliima tan, naatoyi Suudu Dewal Mawndu nduu. Nde o yiinoo ko woni e mayru fuu ndee, o feewi Baytaniya kanko e sappo e didon 6ee, tawi hiirii.

No Iisaa hudiri ibbi

¹² Janngo mum, caggal 6e ndawii Baytaniya, tawi omo yolbi. ¹³ O soynii ibbi mbillitikki, o yehi yeewoyde yalla omo tawa e makki 6i66e. Nde o yottinoo ki ndee, o tawaali e makki so wanaa haakooloji. Sabi oon wakkati wanaa wakkati rimugol ibbe. ¹⁴ O wii ibbi kii:

—Pati fay gooto jaamu 6i66e maa abada kasen!

Taalibaa6e makko 6ee nani dūm.

No Iisaa ribbiri jaagotoo6e ley Suudu Dewal Mawndu

¹⁵ Be njottii Urusaliima, Iisaa naati daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu, o darii omo ribba soodo6e e sootto6e won6e ley mayre 6ee. O li6i taabe wecco6e kaalisi e joodorde sootto6e buugaaji. ¹⁶ O dalaali fay gooto seeka daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu ana roondii kaaki. ¹⁷ O waajii 6e:

* 11:9 Jabuura 118.25-26

—Tama wanaa ana winndii: «Suudu am nduu noddirte suudu rewruudu leji fuu!»[†] Kaa onon, on ngadii ndu suudorde yanoo6e.[‡]

¹⁸ Hooree6e yottino6e sadaka e dunkee'en Sariya nani dum, ndaari no masinbinira mo. Be kuli mo, sabi waaju makko oo naatii jamaa oo sanne. ¹⁹ Nde hiirnoo ndee, kanko e taalibaa6e makko 6e njalti ngeenndi ndii.

Haala duwaawu gondoo e goondinaal

²⁰ Janngo mum, beete law, e6e bettoroo to ibbi kii too, 6e njii ki yoorii kolon faa yottii dadi. ²¹ Piyeer miccitii, wii mo:

—Moobbo, yeew! Ibbi ki kuduno-daa kii yoorii.

²² Iisaa jaabii, wii 6e:

—Ngoondinee Laamdo! ²³ Mido haalana on goonga: neddo fuu biido ndee waamnde haayre: «Doofa, saamoy ley maayo geeci», sikkitaaki ley 6ernde mum, goondinii ko wii koo wadan, ja6ante. ²⁴ Dum saabii so mido wiya on: ko jaagi-don e ley duwaawu fuu, ngoondinee on ke6ii dum, nden, on nja6ante. ²⁵ Nde ndari-don faa ngadon duwaawu fuu, so won gadunoodo on huunde, njaafee dum, yalla Baabiraado mon gondo dow kammu oo ana yaafoo on luutti moodon. [²⁶ §]

Do yamiroore golle Iisaa iwri

²⁷ Be mbirfittii Urusaliima kasen. E ley no o yiilortoo ley Suudu Dewal Mawndu nii, hooree6e yottino6e sadaka e dunkee'en Sariya e maw6e battitii mo ²⁸ lamndii mo:

—Yamiroore hende ngollirtaa ko ngollataa koo? Homo yamir maa ngollaa dum?

²⁹ Iisaa wii:

—Huunde wootere tan lamndotoo-mi on. Njaabo-don kam, mi haalanan on jamirdo kam mi golla ko ngollan-mi koo. ³⁰ Lootogal batisima Yaayaa ngal to Laamdo iwri naa to yim6e? Njaabee kam!

³¹ Be ndawridi hakkunde ma66e, 6e mbii:

—So en mbii to Laamdo, o wiyan: «Ndennoo ko saabii so on ngoondinaali Yaayaa?» ³² En mbiyan «yim6e» naa?

E6e kula yim6e 6ee sabi 6e fuu e6e njogorii Yaayaa yo annabaajo jaati. ³³ Be njaabii Iisaa, 6e mbii:

—Min anndaa.

Iisaa wii 6e:

—Haya miin duu, mi haalantaa on yamiroore nde ngolliran-mi ko ngollan-mi koo.

12

Banndol haala remoo6e bon6e

¹ Iisaa fuddi haaldirde e ma66e e banndol, o wii:

—Neddo gooto tuti ngesa peguuje, o filitini nga kokowol, o asi ngaykaare 6oosirde, o mahi doomirdu. Caggal dum, o hasiri nga wo66e, o dawi. ² Nde te6ugol yottinoo, o neli golloowo makko to remoo6e 6ee too, 6e ngaddanoya mo ngedu makko e 6i66e peguuje dee. ³ Be nanngi nelaado oo, 6e pii dum, 6e mbirfini dum juude teete. ⁴ O neli e ma66e golloowo makko goddo. Be koyini dum, 6e eli dum. ⁵ Jom ngesa oo neli kasen golloowo mum tata6o, 6e mbari dum. Non 6e ngadiri wo66e heew6e: 6e pii yoga, 6e mbari yoga. ⁶ Jooni kaa gooto tan o heddorii, giyiiko korsudo oo. Sakitii o neli oo duu e ma66e, o wii: «Be njaagoto biyam oo.» ⁷ Kaa remoo6e 6ee mbiyondiri e ko'e mum'en: «Oo woni donoowo mo. Ngaree mbaren mo, keddoro-don ngesa ngaa!» ⁸ Be nanngi 6iddo oo, 6e mbari dum, 6e mbedii dum to caggal ngesa too.

⁹ Jooni nee, hono jom ngesa oo wadata? O waran, o halka remoo6e 6ee, o hasira ngesa ngaa wo66e. ¹⁰ Tama on njanngaali ko winndaa ley Binndi dii koo?

«Haayre nde mahoo6e 6ee tippitii ndee,

kanjum laatii haayre burnde fuu teentilaade e maadi ndii.

¹¹ Dum yo golle Joomiraado,

kanjum dum haaynde e jiile meeden!»*

¹² Hooree6e Yahuudiyankoo6e tewti no nanngira Iisaa, sabi 6e paamii ngol banndol e ma66e fewti. Kaa 6e cuusaano jamaa oo, dum wadi so 6e njoppi mo, 6e mbitti.

Haala yobugol lampo

¹³ Be neli e makko yoga e Farisa'en e howruu6e Hirudus yalla ana tuufinira mo konngol makko. ¹⁴ Be ngari, 6e mbii mo:

[†] 11:17 Esaaya 56.7 [‡] 11:17 Yeremiya 4.11 § 11:26 E dereeji 6ooydi dii, yoga ana 6eyda aaya 26:Kaa so on njaafataako, Baabiraado mon gondo dow kammu oo yaafataako on onon duu luutti moodon. * 12:11 Jabuura 118.22-23

—Moobbo, miden anndi a goongirante: a hulataa fay gooto, sabi a burdintaa yimbe, ada jaannginira laawol Laamdo ngol goonga. Ana dagoo min ndokka kaananke Roma mawdo oo lampo naa dagaaki? Min ndokka mo naa pati min ndokka mo?

¹⁵ Nde wonnoo omo anndi naafgaaku ma66e, o wii 6e:

—Kodum wadi so odon tuufana kam? Ngaddanee kam mbuudu cardi faa mi yiya dum.

¹⁶ Be ngaddani mo. O lamndii 6e:

—Natal homo e innde homo woni doo?

Be mbii mo:

—Kaananke Roma.

¹⁷ O jaabii 6e, o wii:

—Ndennoo ndokkee kaananke Roma ko jey, ndokkee Laamdo duu ko jey.

Be kaaynaa e makko.

Haala immital maay6e

¹⁸ Yoga e Saduki'en ngari e makko. Kam6e ngoni fennu6e immital. Be lamndii mo, 6e mbii:

¹⁹ —Moobbo, Muusaa yamirii en so neddo maayii he6aali biiddo, mijum naa mawnum 6amta debbo dalaado oo yalla ana he6ana dum 6eyngu.[†] ²⁰ Wadiino e 6ettaade rimdaa6e njeddon. Arano oo 6ami debbo, maayi, he6aali biiddo. ²¹ Dida6o oo 6amti debbo oo, kapum duu maayi he6aali biiddo. Tata6o oo duu wadi hono non. ²² Hono nii njeddon 6ee fuu 6amiri mo, dalaali biiddo. Caggal ma66e 6e fuu, debbo oo duu maayi. ²³ Ndennoo, janne immital, homo e ma66e debbo oo laatotoo jom suudu mum? Sabi 6e njeddon fuu 6e 6amiino mo!

²⁴ Iisaa jaabii 6e, wii:

—Hee on majjii! On paamaali Binndi dii, on paamaali baawde Laamdo dee. ²⁵ Sabi so maay6e immitike, wor6e 6amataa, rew6e 6amataake, 6e laatoto hono no malaa'ika'en won6e dow kammu 6ee nii. ²⁶ Ko maay6e immitoto koo, on njaanngaali e dewtere Muusaa haala wuutuure, hono Laamdo haaldiri e makko, wii: «Miin woni Laamdo Ibarahiima, Laamdo Isiyaaka, Laamdo Yaakuuba»?[‡] ²⁷ Laamdo yo Laamdo wuur6e, wanaa Laamdo maay6e.[§] On majju6e sanne.

Haala yamiroore burnde teentilaade

²⁸ Dunkee Sariya gooto 6attitii Iisaa, nani jeddondiral ma66e, nani o jaabike Saduki'en 6ee faa gasi, lamndii mo:

—Jamirooje dee fuu, honde 6uri teentilaade?

²⁹ Iisaa jaabii mo:

—Burnde fuu teentilaade e jamirooje dee yo ndee doo: «Hettina Israa'iila, Laamdo Joomiraado meeden oo tan woni Joomiraado. ³⁰ Yidir Laamdo Joomiraado maa 6ernde maa fuu e yonki maa fuu e hakkille maa fuu e semmbe maa fuu.»^{*} ³¹ Dida6erde ndee yo hono mayre, kayre woni: «Njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.»[†] Walaa fuu yamiroore burnde dee didi teentilaade.

³²⁻³³ Dunkee Sariya oo wii mo:

—Moobbo! A haalii goonga nde mbii-daa Laamdo tan woni Joomiraado, kasen duu Laamdo goddo walaa so wanaa kanko. E yidirde Laamdo 6ernde fuu e hakkille fuu e semmbe fuu, e yidirde tanaa no hoore mum nii, kanjum 6uri sadakaaji duppamaaji e kirsamaaji fuu! Haala maa ana selli sanne.

³⁴ Nde Iisaa yii o jaaborike hakkilantaaku ndee, wii mo:

—A woddaa Laamu Laamdo oo.

Caggal dum, fay gooto suusaali lamndaade Iisaa huunde.

Haala Almasihu e Daawuuda

³⁵ Nde Iisaa waajotoo ley Suudu Dewal Mawndu ndee, wii:

—Hono dunkee'en Sariya 6ee mbaawiri wiirude Almasihu oo yo taanii Daawuuda tan?

³⁶ Sabi Daawuuda e hoore mum wiirii Ruuhu Ceniido:

«Joomiraado wii Joomam:

Jooda jaamo am,

faa mi wada nja66aa way6e maa.»[‡]

³⁷ Daawuuda e hoore mum «Joomam» noddirta mo. Ndennoo, hono o laatortoo taanum tan?

No Iisaa daalorii jamaa oo banngal dunkee'en Sariya

Jamaa keewdo ana hettiranoo Iisaa seyo. ³⁸ E ley waajagol makko ngol, o wii 6e:

[†] 12:19 Fillitagol Tawreeta 25.5 [‡] 12:26 Pergu 3.6,15-16 [§] 12:27 Gila e jamaanu Muusaa tawi Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gila ko 6ooyi. Ko Laamdo wii yo Laamdo ma66e koo, holli e6e nguuri. ^{*} 12:30 Fillitagol Tawreeta 6.4-5 [†] 12:31 Lewinkoo6e 19.18 [‡] 12:36 Jabuura 110.1

—Ndeentee e dunkee'en Sariya yiduʼbe yiiloraade saayaaji mawdi e jowteede ley lumooji, ³⁹ foodantooʼbe joolle ʼburde teddude e ley cuudi baajordi e ley yanngeeeji fuu. ⁴⁰ Eʼbe teeta cuudi rewʼbe talka'en ʼbe worʼbe mum'en maayi, eʼbe njuutina duwaawuuji maʼʼbe faa ʼbe nanndinkinoo e moyyuʼbe. Kamʼbe, jukkungo naawngo ʼburata jippineede e muudum'en.

Haala sadaka ʼburdo moyyude

⁴¹ Iisaa joodii fewti e keesu Suudu Dewal Mawndu nduu, yii no jamaa oo wafirta kaalisi e keesu oo nii. Arsukunte'en heewʼbe ngadi e makko kaalisi keewdo. ⁴² Debbo talka mo gorum maayi wari, wadi hen buudi dadi. ⁴³ Iisaa noddii taalibaaʼbe mum ʼʼbe, wii dum'en:

—Mido haalana on goonga: oo debbo talka, ko o wadi e ley keesu oo koo ana ʼguri ko ʼʼbe too fuu ngadi hen koo. ⁴⁴ Sabi ʼʼbe fuu, ko bonnantaa ʼʼbe huunde tan ʼʼbe ngadi hen, kaa kanko debbo oo, ko o hasindini e mum o wadi hen, ko o jogii faa o wuurda koo fuu.

13

Haala taagumansaaji kollooji timmoode aduna

¹ Nde o yalti Suudu Dewal Mawndu nduu ndee, taalibbo makko gooto wii mo:

—Moobbo, yeew! Woy kaaye mawde mahiraade maadi lobbiri!

² Iisaa jaabii mo, wii:

—A yii ndii maadi no foti mawnude? Fay haayre wootere heddataako doo ana fawii dow wonnde, fuu wurjinte.

³ O joodoyii dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun, o fewti e Suudu Dewal Mawndu nduu. Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna e Andire teeldi e makko, lamndii mo, mbii:

⁴ —Humpitin min nde dum wadata. Taagumansa homo hollata wadugol kudde dee fuu?

⁵ Nii Iisaa darii ana wiya ʼʼbe:

—Ndeentee, pati fay gooto yonna on. ⁶ Heewʼbe ngardan innde am, mbiya: «Miin woni kanko.» ⁷ Be yonna heewʼbe. ⁷ So on nanii dillere golowole ʼgadiide, so on kaalanaama golowole goddude, pati kulee, ana tilsi dum wadan, kaa dum wanaa timmoode tafon. ⁸ Lepol haʼan e lepol, laamu haʼan e laamu, leydi dimmboto e nokkuje yogaaje, hono non yolbereeeji duu. Dum woni puddoode njatawere.

⁹ Ndeenee ko'e mon, sabi yimʼbe naʼan on to carirdi, on piyete ley cuudi baajordi, ʼʼbe ndarna on yeeso saroobe e kaanankooʼbe saabe am, faa laatano-don kam seedee'en yeeso maʼʼbe. ¹⁰ Ana tilsi Kabaaru Lobbo oo waajee lepi dii fuu tafon. ¹¹ Nde ʼʼbe naʼii on faa ʼʼbe ndokkitira on, pati mbemmbi-don ko kaalaton. Nde wakkati mum wari fuu, on keʼan ko kaalon. Sabi wanaa onon kaalata, Ruuhu Ceniido haalata. ¹² Neddo hokkitiran sakiike mum waree, baabiraado duu giyum. Biʼʼbe immanto saaraaʼbe mum'en, piya dabare yalla ʼʼbe ana mbaree. ¹³ Yimʼbe fuu mbaʼan on saabe am. Kaa mujudo faa timmoode, joomum hisinte.

¹⁴ Nde njii-don «huunde harmunde bonnde»* ana woni do haanaa wonde fuu† (janngudo dum, tiinnoo faama), nden, ʼʼbe dum tawi ley Yahuudiya fuu yo ndogu peewa baamle kaaye. ¹⁵ Tawaado dow bene, pati jippoo fey so wiya naatan faa fama huunde ley suudu muudum. ¹⁶ Tawaado gese, pati wirfoo so wiya ʼʼbe moowo saaya mum. ¹⁷ Bone yanan e haamili'en e muyninoobe ley deen jalaade! ¹⁸ Naagee Laamdo pati dum wada wakkati dabbunde. ¹⁹ Sabi ley deen jalaade torra wadan mo hono mum wadaali gila fuddoode aduna nde Laamdo tagi tageefu oo warde hannde, mo wattataa kasen duu. ²⁰ Sinndo joomiraado raʼbbindinaalino deen jalaade, fay gooto hisataano, kaa sabaabu suʼbaaʼbe ʼʼbe o raʼbbindiniri de. ²¹ E oon wakkati, so won biido on: «Almasiihu annii doo», naa «Yeewee! Omo naa too», pati ngoondinee. ²² Sabi almasiihu'en peneeʼbe e annabaʼbe peneeʼbe ʼʼbe ngoyan, ʼʼbe ngada taagumansaaji e kaayeeʼfiji yalla eʼbe majjina suʼbaaʼbe ʼʼbe, so ʼʼbe mbaawii. ²³ Dum nee, so wanaa ndeento-don! Mi haalanii on huunde fuu gila waraali tafon.

No Bii Neddo oo wartirta

²⁴ —Kaa e ley deen jalaade, caggal oon torra, naange niʼʼʼʼʼʼʼ, lewru njootan yaaynude, ²⁵ kooode kammu caaman, kulle gonde dow kammu dee ndimmboto.‡ ²⁶ E oon wakkati, Bii Neddo oo yiyete ana wara e duule,§ ana warda baawde mawde e teddeengal. ²⁷ O nelan malaa'ika'en makko funnaange e hiirnaange, saahal e baleeri, moofa suʼbaaʼbe makko ʼʼbe gila hoore leydi faa hoore leydi.

²⁸ Taykitee ibbe: so caʼbe majje keyditi, haakolooji majje mbillitii, oʼdon anndi ndunngu ʼgadike. ²⁹ Hono non, so on njii deen kulle ana ngada, anndee o ʼgattiima, omo damal galle.

* **13:14** Daniyel 9.27; 11.31; 12.11 † **13:14** Doo Iisaa haali ko annabi Daniyel sappinoo: kaananke gooto wattan tooru e ley Suudu Dewal Mawndu Yahuudiyankooʼbe. Ko o sappinoo koo wadi gila Iisaa finaali. Jooni Iisaa wii hono majjum wartan kasen. ‡ **13:25** Esaaya 13.10; 34.4; Yo'ila 2.10 § **13:26** Daniyel 7.13

³⁰ Mido haalana on goonga: oo jamaanu timmataa tawee kudde dee fuu ngadaali. ³¹ Kammu e leydi timman, kaa haalaaji am dii timmataa abada.

³² Kaa nden jalaande e oon wakkati fay gooto anndaa dum. Wanaa malaa'ika'en won6e dow kammu, wanaa Biddo oo. Walaa anndudo dum so wanaa Baabiraado oo. ³³ Ndeentee, njeerto-don, sabi on anndaa wakkati mo o warata. ³⁴ Edum wa'i no gorko lanndiniido faa dawa, yalti suudu mum, hokki golloo6e mum homo fuu golle mum, yamiri doomoowo damal oo yo jeerto. ³⁵ Ndennoo, njeertee, sabi on anndaa nde jom galle oo wartata: ana waawi laataade kiikiide, naa hejjere jemma, naa wakkati nde ndontoori jogginta, naa beetee law. ³⁶ Pati o juha on so o tawa odon daanii! ³⁷ Ko kaalanan-mi on koo, dum kaalanan-mi yim6e fuu: njeertee!

14

No maw6e diina ndawrirri faa nannga Iisaa

¹ Balde didi hadi iidi Paska e iidi mo buuru yuufinaaka yottaade. Hooree6e yottinoo6e sadaka e dunkee'en Sariya tewti molanaade Iisaa faa nannga dum yalla ana mbara dum.

² Kaa 6e mbii:

—Pati ngaden dum ley iidi oo so yim6e 6ee murta.

No Iisaa wujiraa nebam uuroojam

³ Nden Iisaa ana Baytaniya, do galle Simon ceppaado oo doo. O joodii faa o jaama, debbo gooto naati ana jogii faandu nebam laa6udam, uuroojam, tiidudam coggu sanne. Debbo oo heli faandu nduu, wuji nebam dam e hoore makko. ⁴ Yoga e wonnoo6e ton 6ee mettaa, mbiyondiri e ko'e mum'en:

—Bonnude dam nebam, kodum nafata? ⁵ Edam waawnoo soottee6e ko furi buudi cardii teemed6e tati, kaalisi oo hokkee misikiina'en!

Hedde e6e njirja debbo oo. ⁶ Kaa Iisaa wii:

—Celee e makko! Ko saabii so odon torra mo? Golle makko njardii sanne. ⁷ Sabi misikiina'en ana tawdee e mon jannee fuu, nde muuy-don fuu odon mbaawi wadande dum'en moyyere. Kaa miin, mi tawdataake e mon jannee fuu. ⁸ O wadii ko o waawi: ko o wujiri kam nebam uuroojam dam yalla mido lanndinanoo yanaande. ⁹ Mido haalana on goonga: do Kabaaru Lobbo waajaa e aduna oo fuu, ko oo debbo wadi koo jantete, kasen duu o miccitate.

No Yahuuda jammborii Iisaa

¹⁰ Yahuuda Isikariyota, gooto e sappo e didon 6ee, yehi to hooree6e yottinoo6e sadaka faa wada Iisaa e juude mum'en. ¹¹ Nde 6e nani dum ndee, 6e ceyii, 6e podani mo 6e njeenan mo kaalisi. E ley dum, omo fiya dabare no o jammbootoo Iisaa.

No Iisaa hiirtidorii e taalibaa6e mum hiraande iidi Paska

¹² Nalooma arano iidi mo buuru yuufinaaka, nde 6e mboownoo hirsude jawdi Paska ndee, taalibaa6e Iisaa lamndii dum, mbii:

—Hoto njid-daa min njaha min lanndinanoye hiraande iidi Paska ndee?

¹³ O neli taalibaa6e makko didon, o wii dum'en:

—Njehee ngeenndi too, on kawran ton e gorko ana roondii mbulku ndiyam, njokkon e mum. ¹⁴ Galle mo o naati fuu, mbiyon jom galle oo: «Moobbo wii suudu hondu jaamdata e taalibaa6e mum 6ee hiraande iidi Paska?» ¹⁵ O hollan on sooro manngo, paraango faa gasi, ton lanndinanto-don en hiraande ndee.

¹⁶ Taalibaa6e didon 6ee njehi, naatoyi ngeenndi ndii, 6e tawri hono no o wii 6e nii, ton 6e lanndinii hiraande Paska ndee.

¹⁷ Hiiri, Iisaa wardi e sappo e didon 6ee. ¹⁸ Nde 6e njoodii e6e jaama ndee, Iisaa wii:

—Mido haalana on goonga: gooto moodon jammbooto kam, omo jaamda e am jooni.*

¹⁹ Dum laatanii 6e sugulla, hedde e6e lamndoroo mo gooto gooto, gooto fuu ana wiya:

—Kori wanaa miin kaa?

²⁰ O jaabii 6e, o wii:

—Gooto e moodon, onon sappo e didon 6ee, tummbidoowo e am junngo mum e la'al oo. ²¹ Waajibii Bii Neddo dalira aduna no haaliraa ley Binndi dii nii. Kaa bone woodanii jammbootoo Bii Neddo oo! Oon gorko, so rimanooka fey furi moyyande dum!

²² Nde 6e jaamata ndee, Iisaa bami buuru, yetti Laamdo, helti, hokki 6e, wii:

—Nanngee, dum yo terde am.

²³ Caggal dum, o bami horde peguujam, o yetti Laamdo, o hokki 6e, 6e fuu 6e njari. ²⁴ O wii 6e:

* 14:18 Jabuura 41.10

—Dum yo yiiyam am, yiiyam tabintinoojam aadi keyri, njupportoodam saabe heew6e.
²⁵ Mido haalana on goonga: abada mi yarataa peguujam kasen so wanaa jannnde njaray-mi peguujam kesam e ley Laamu Laamdo.

²⁶ Caggal 6e njimii Jabuura,[†] 6e njalti, 6e njehi waamnde haayre wiyeteende Jaytun.
²⁷ Iisaa wii 6e:

—On fuu on njoppan kam, sabi ana winndii: «Mi fiyan duroowo oo, mi wara dum, baali dñi caakoo.»[‡] ²⁸ Kaa caggal mi wuurtii, mi adoyto on Galili.

²⁹ Piyeer wii mo:

—Fay so 6e fuu 6e njoppu maa, miin kaa mi yoppataa ma.

³⁰ Iisaa wii mo:

—Mido haalane goonga: jemma hannde oo jaati, fade ndontoori jogginde cili dñi a wiyan a anndaa kam cili tati.

³¹ Piyeer haali, tekkini, wii:

—Fay so tilsi mi maaydan e maa, abada mi wiyataa mi anndaa ma.

Taalibaa6e 6ee fuu mbii hono non.

No Iisaa naagorii Laamdo ley Gecemane

³² Be njottii nokku biyeteedo Gecemane, o wii taalibaa6e makko 6ee:

—Njoodde doo, faa mi wadoya duwaawu.

³³ O yaadi e Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna. O fuddi maatude kulol, o ruubi. ³⁴ O wii 6e:
 —Yoomeende ana mawni e am sanne faa ana ndaara warde kam. Keddee doo, njeertee pati daanee.

³⁵ O wodditii seeda, o hippii e leydi, o duwii yalla omo daɗa e oo wakkati naawdo so ana huɓindoo. ³⁶ O wii:

—Abba! Aɗa waawi huunde fuu, wodɗinam ndee horde bone. Kaa pati laatoro no njidir-mi, yo laatoro no njidir-ɗaa aan.

³⁷ O warti, o tawi e6e ɗaanii. O wii Piyeer:

—Simon, a ɗaaniido naa? A waawaa jeertaade tawee a ɗaanaaki fay wakkati gooto naa?

³⁸ Pati daanee, nduwee, pati on ceyte. Sabi hakkille ana heewi anniya lobbo, kaa terde ana lo'i.

³⁹ O yehi kasen, o duworii no arannde nii. ⁴⁰ O warti, o tawi 6e ɗaantike, sabi doydɗi ana piilii e ma66e. Be ndonki annude ko 6e njaabotoo mo. ⁴¹ O warti cilol tataɓol, o wii 6e:

—Faa jooni oɗon ɗaanii oɗon njottinoo naa? Heyii. Wakkati oo warii. Bii Neddo wadete e juude luuttoo6e. ⁴² Immee njehen! Yeewee, jammbotoodo kam oo annii.

No Iisaa nanngiraa

⁴³ O tilaaki haalde, faa Yahuuda, gooto e sappo e ɗiɗon 6ee, yottii ana wondi e yim6e heew6e jogii6e kaafaaje e cabbi. Hooree6e yottinoo6e sadaka, dunkee'en Sariya e maw6e, kapum'en neli 6e. ⁴⁴ Jammbotoodo mo oo hokki 6e finnde, wii:

—Neddo mo buccii-mi fuu, oo woni kanko. Nanngée dum, na6on dum kawjo-ɗon dum.

⁴⁵ Yahuuda yottii tan, ɓattitii Iisaa, wii dum:

—Moobbo!

O buccii dum. ⁴⁶ Nii 6e njani e Iisaa, 6e nanngi dum. ⁴⁷ Gooto e darinoo6e ɗon 6ee, soorti kaafaawi mum, soppo golloowo Jottinoowo Sadaka Mawdo, tayi nowru mum. ⁴⁸ Iisaa wii 6e:

—Ko ngardu-ɗon e kaafaaje e cabbi faa nanngon kam hono mi janoowo? ⁴⁹ Mido wondi e mon jannnde fuu ley Suudu Dewal Mawndu nduu mido waajoo, on nanngaali kam. Kaa dum wadan yalla ko Binndi dñi mbii koo ana tabita.

⁵⁰ E ley dum, taalibaa6e 6ee fuu njoppi mo, ndogi.

⁵¹ Jokolle mo 6oornaaki ko wanaa waandaade disaare, jokki e makko, 6e nanngi dum ⁵² o yoppi disaare ndee, o dogiri 6e terde teete.

No maw6e diina cariri Iisaa

⁵³ Be na6i Iisaa to Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, tawi hooree6e yottinoo6e sadaka e maw6e e dunkee'en Sariya fuu ana moo6tii. ⁵⁴ Piyeer jokkitii mo fali daawre hakkunde ma66e, faa naati ley daalaare galle Jottinoowo Sadaka Mawdo. O jooddii e doomoo6e, omo yuwloo yiite. ⁵⁵ Hooree6e yottinoo6e sadaka e jeyaa6e e waalde Saahii6e ndee fuu ana tewta ko kappira Iisaa yalla ana waree, kaa 6e kebaali. ⁵⁶ Heew6e ana kappa mo, kaa kam6e e hoore ma66e, kappi ma66e dñi ana luuttondiri. ⁵⁷ Yogaa6e kappi mo, mbii:

⁵⁸ —Min nanii omo wiya: «Mi wurjinan Suudu Dewal Mawndu ndu yim6e mahiri juude, e ley balde tati mi maha suudu dewal wonndu ndu mahiraaka juude.»

[†] 14:26 Neesu Yahuudiyan koo6e woni yimde jime Jabuura 115-118 e hiraande iidi Paska. [‡] 14:27 Jakariyaa 13.7

⁵⁹ Kaa e dum duu, happugol ma66e ngol ana luuttondiri. ⁶⁰ Jottinoowo Sadaka Mawdo oo darii hakkunde jamaa oo, lamndii Iisaa:

—Wala ko njaaboto-daa naa? Tama a nanaali ko 6e mbiyete koo?

⁶¹ Fuu omo deyyinii, o jaabaaki fay huunde. Jottinoowo Sadaka Mawdo oo ana lamndoo mo kasen, ana wiya:

—Aan a Almasiihu, bii mo jettooje ngoodani oo naa?

⁶² O jaabii, o wii:

—Miin woni kanko. On njiyan Bii Neddo ana joodii jaamo Jom Baawde oo, ^S ana warda e duule kammu.*

⁶³ E ley dum, Jottinoowo Sadaka Mawdo oo mettaa faa seeki kaddule mum, wii:

—En kaajaaka seedee'en hankasen. ⁶⁴ On narrii noppi moodon ko o bonkii Laamdo koo. Kodum njii-don hen?

Be fuu 6e mbii omo haani wareede.

⁶⁵ Yoga ma66e fuddi tuttude e makko, 6e cuddi yeeso makko, e6e culkoo mo, e6e mbiya mo:

—Annditin culkiido ma!

Nii doomoo6e 6ee nanngi mo, ana piya mo banaaje.

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa

⁶⁶ E ley no Piyeer worri e ley daalaare galle oo nii, gooto e hor6e Jottinoowo Sadaka Mawdo yottii. ⁶⁷ Nde o yiinoo Piyeer ana yuwloo ndee, o taykitii dum, o wii:

—Aan, ada wondunoo e Iisaa Nasaraatunke oo.

⁶⁸ Nii Piyeer yeddi mo, wii:

—Wanaa miin! Mi faamataa ko kaalataa koo.

Caggal dum, Piyeer yehi naatoyi bolongal galle oo. [Tan ndontoori joggini.][†] ⁶⁹ Nde kordo oo yiinoo mo kasen ndee, haaltani darinoo6e don 6ee, wii:

—Oo yo gooto ma66e!

⁷⁰ Piyeer yeddi kasen. Don e don darinoo6e don 6ee mbii Piyeer:

—Tayoral, a gooto e ma66e, sabi a Galilinke.

⁷¹ Nii o fuddi hunaade e huttaade, omo wiya:

—Mi anndaa gorko mo kaalaton haala mum oo fey!

⁷² Ndontoori joggini dida6erde, Piyeer miccitii ko Iisaa wiinoo dum koo: «Fade ndontoori jogginde cili didi, a wiyaa anndaa kam cili tati.» O darii omo woya.

15

No Pilaatu lamndorii Iisaa

¹ Beetee law, hooree6e yottinoo6e sadaka e maw6e e dunkee'en Sariya e waalde Saahii6e ndee, 6e fuu 6e ndawridi. Be ka66i Iisaa, 6e na6i dum to Pilaatu goforneer oo.

² Pilaatu lamndii mo, wii:

—Aan woni kaananke Yahuudiyankoo6e oo naa?

O jaabii, o wii:

—No mbii-daa nii.

³ Hooree6e yottinoo6e sadaka 6ee ana ngullanoroo mo kulle keewde. ⁴ Pilaatu lamndii mo kasen:

—Wala ko njaaboto-daa naa? A nanaali ko 6e ngullani maa koo fuu naa?

⁵ Kaa Iisaa jaabaaki fay huunde, faa dum haaynii Pilaatu.

No Iisaa sariraa yo bareteedo

⁶ Iidi Paska fuu, goforneer oo ana hokkannoo yim6e 6ee su6aade e kasunkoo6e 6ee mo njidi yoppitaneede. ⁷ Gorko biyeteedo Barabas murtidiino e wo66e faa 6e mbiri neddo. Oon wakkati, e6e uddanoo kasu saabe ko 6e ngadi koo. ⁸ Jamaa oo njabboyi to Pilaatu woni too, naati e jaagaade dum wadana 6e ko woownoo wadande 6e koo. ⁹ O jaabii 6e, o wii:

—Odon njidi mi yoppitana on kaananke Yahuudiyankoo6e oo naa?

¹⁰ Sabi o anndii hooree6e yottinoo6e sadaka 6ee haasidaaku wadi so ndokkitiri mo. ¹¹ Kaa 6e ndunyi jamaa oo e jaagaade Pilaatu yoppitana 6e Barabas 6urani 6e yoppita Iisaa.

¹² Pilaatu jaabii kasen, wii 6e:

—Ndennoo, kodum njid-don mi wada mo mbiyat on kaananke Yahuudiyankoo6e oo?

¹³ Be ngulli:

—Tontu mo e leggal bardugal!

¹⁴ Pilaatu lamndii 6e:

—Kodum o wadi ko boni?
 Be feydi dukude semmbe:
 —Tontu mo e leggal bardugal!

¹⁵ Nde wonnoo Pilaatu ana yidi welnude berde jamaa oo, yoppitani dum'en Barabas. Caggal dum, o yamiri Iisaa fiyee dorri, tontoyee e leggal bardugal.

¹⁶ Sordaasi'en bee nabi mo naannoyi mo ley galle to huweere ndee woni too, moofti fedde sordaasi'en fee fuu. ¹⁷ Be 6oorni mo burmusuure wodeere,* be cani tenngaade gi'e 6e kippi e hoore makko. ¹⁸ Be keddii e6e calmina mo, e6e mbiya:

—Sadi, kaananke Yahuudiyankoo6e.

¹⁹ E6e piira hoore makko kalacal, e6e tutta e makko, 6e tuggi koppi ma66e e6e cujidana mo. ²⁰ Nde 6e tilii jaayrude mo ndee, 6e itti burmusuure wodeere ndee, 6e 6oorni mo kaddule makko, 6e nabi mo sella faa 6e tontoya mo e leggal bardugal.

No Iisaa tontiraa dow leggal bardugal

²¹ Gorko gooto biyeteedo Simon, jeyaado Sireene, baaba Aleksandere e Rufus, ana bettoroo don iwrufo ley ladde. Sordaasi'en 6ee ndooldini mo o wakkoo leggal bardugal Iisaa ngal. ²² Be nabi Iisaa nokku biyeteedo Golgata. (Maanaa Golgata woni nokku laalagal hoore.) ²³ Be ngaddani mo peguujam njillondiraadam e safaare haadunde yalla omo yara, kaa o jabaali. ²⁴ Be tonti mo e leggal bardugal, 6e pecciri kaddule makko urwa, 6e anndi ko gooto fuu he6ata.† ²⁵ Nde 6e tontata mo ndee, wakkati yamnde jeenay beete. ²⁶ Be mbinndi e alluwal tiimde hoore makko daliili ko tonti mo: KAAANKE YAHUUDIYANKOOBE. ²⁷ Be tontidi mo e yanoobe didon, gooto naamo makko, godfo oo nano makko. [²⁸ †] ²⁹ Yim6e ya66otoo6e don 6ee ana njenna mo, ana njinka ko'e mum'en, ana mbiya:

—Coo! Gurjinoowo Suudu Dewal Mawndu nduu so mahitoo ndu ley balde tati, ³⁰ biltu hoore maa, jippa leggal bardugal ngal!

³¹ Hono non, hooree6e yottinoobe sadaka 6ee duu njaayriri mo, kanum e dunkee'en Sariya ana mbiyondira e ko'e mum'en:

—O biltii wo66e, kaa o ronkii biltude hoore makko! ³² Kanko Almasihu kaananke Israa'iila oo. Jooni, o jippoo leggal bardugal ngal, yalla eden njiya ngoondinen!

Yanoobe didon 6e o tontidaa 6ee duu ana mbonkoroowoo mo non.

³³ Wakkati hakkunde naange, nimre wadi e leydi ndii fuu faa wakkati yamnde tati kiikiide. ³⁴ E ley yamnde tati kiikiide ndee, Iisaa wulli wullaango toowngo, wii:

—Eloyi, eloyi, lama sabaktanii? (Dum woni: «Laamdo am, Laamdo am! Kodum wadi so njoppu-daa kam?»§)

³⁵ Yoga e darinoobe ton 6ee nde nanunoo dum ndee, mbii:

—Kettinee, omo nii noddada annabi Iliyaasa!

³⁶ Nii gooto dogi, suuwoyi liccere ley biineegiri, ha66i dum e sawru, feewtini hunduko makko yalla omo buuccoo, wii:

—Njoppen mo yeewen yalla Iliyaasa waran jippina mo!

³⁷ Iisaa wulli wullaango toowngo kasen, dali aduna. ³⁸ Heedoode fallinde ley Suudu Dewal Mawndu ndee seekii gila dow faa ley, laatii taye didi. ³⁹ Hooreejo sordaasi'en darinoodo yeeso makko oo yii no o daliri aduna nii, wii:

—So goonga nii, oo neddo yo Bii Laamdo!

⁴⁰ Rew6e yogaabe ana toowti, ana coynoo. Ana e ma66e: Mariyama mo Magdala e Salome e Mariyama inna Yaakuuba suka e Yoses. ⁴¹ Been njokkannoo e makko ana ngollana mo nde o wonnoo Galili ndee. E rew6e wo66e kasen, njabdinnoobe e makko Urusaliima ana ngonnoo don.

No tew Iisaa wadira e yanaande

⁴² Hiiri, dum hawri e wakkati laandinal tawi palaande fowteteende 6adike fuddude. ⁴³ Gooto e waalde Saahi6e, teddufo, biyeteedo Yuusufu mo Arimatiya, wari. Kanko duu omo doomunoo 6anngugol Laamu Laamdo oo. O hulaali yaade to Pilaatu o ndaarda dum tew Iisaa. ⁴⁴ Pilaatu haaynaa nde nanunoo o maayirii nii tan ndee, noddii hooreejo sordaasi'en, lamndii dum so tawii yo goonga o maayii. ⁴⁵ Nde hooreejo sordaasi'en haalani mo dum ndee, o dujanii Yuusufu 6amta tew oo. ⁴⁶ Yuusufu soodi kasanke, jippini tew Iisaa oo, fiili dum e kasanke oo, o watti dum e yanaande asaande ley haayre. Caggal dum, o talliti haayre, o uddiri damal yanaande ndee. ⁴⁷ Mariyama mo Magdala e Mariyama inna Yoses njii to o wadaa too.

* **15:17** Wakkati Iisaa, burmusuure wodeere yo saaya ka kaananke 6oornotoo. † **15:24** Jabuura 22.19 ‡ **15:28** E dereeji 6ooydi didi, yoga ana feyda aaya 28: Dum tabintini Binndi biidi: «O hiisodaama e bon6e.» § **15:34** Jabuura 22.1

16

No Iisaa immintiniraa

¹ Nde jalaande fowteteende ndee bettinoo ndee, Mariyama mo Magdala e Salome e Mariyama inna Yaakuuba, coodi nebameeji uurooji ngaddi faa nguja e tew makko oo. ² Nannde alan, 6e ngari e yanaande ndee beete kecco wakkati pudal naange. ³ Be ndarii ebe mbiyondira:

—Homo tallitanta en haayre ndee iwa e damal yanaande ndee?

⁴ Kaa nde 6e kunci gite ndee, 6e njii haayre ndee tallitaama. Ende mawni sanne. ⁵ Wakkati 6e naatunoo e yanaande ndee, 6e njii jokolle ana joodii bannge jaamo ana 6oornii saaya ndaneewa, 6e kuli. ⁶ O wii 6e:

—Pati kulee! Iisaa Nasaraatunke tontanoodo oo tewtaton. O immitike, o walaa doo. Nokku do o wafanoo doo, annii. ⁷ Jooni kaa, njehee, mbiyoyee taalibaa6e makko 6ee e Piyeer o adoyto on Galili. Ton njiyoyton mo, hono no o wiirunoo on nii.

⁸ Rew6e 6ee njalti yanaande ndee, 6e ndogi e6e cijja kulol cattungol. Be kaalanaali fay gooto huunde no 6e poti hulde.

⁹ Caggal Iisaa wuurtii beete law nannde alan, Mariyama mo Magdala mo o ribbani seydaani'en njeddon oo, kaɗum mo adii 6anngande. ¹⁰ O yehi humpitoyde dum won-dunoo6e e Iisaa 6ee, tawi e6e cunaa e6e mboya. ¹¹ Ko 6e nanunoo o wuurtii koo e ko Mariyama yii mo koo, fuu 6e ngoondinaali dum.

¹² Caggal dum, o 6anngirani didon ma66e mbaadi ngonndi, e6e nanngi laawol jahoowol ladde. ¹³ Be ngarti 6e kumpitoyi heddi6e 6ee, 6e ngoondinaali dum'en kaɗum'en duu.

¹⁴ Ko sakitii koo o 6anngani taalibaa6e sappo e go'o 6ee tawaa6e ana jaama. O njiri 6e waasude ma66e goondinde e yoorde ma66e bernde, sabi 6e ngoondinaali yii6e mo caggal immitagol makko 6ee. ¹⁵ O wii 6e:

—Njehee ley aduna oo fuu, mbaajo-don tagoore ndee fuu Kabaaru Lobbo oo. ¹⁶ Goondindo so lootaa lootogal batisima, hisinte. Mo goondinaali jukkete. ¹⁷ Dii kaayefiiji ana ngoodani goondin6e 6ee: 6e ndibbiran seydaani'en saabe am, 6e kaalan demle kese, ¹⁸ 6e nanngiran 6oggi leydi juude ma66e. Fay so 6e njarii poson, fay huunde wadataa 6e. Be pawan junngo ma66e e jaw6e, cella.

¹⁹ Caggal Iisaa Joomiraado oo haaldii e ma66e, ɗabbinaa kammu, joodii jaamo Laamdo. ²⁰ Kaa kam6e, 6e njehi e6e mbaajoyoo ley nokkuuje fuu. Joomiraado ana wondi e ma66e, tabintiniri konngol ngol taagumansaaji jaadooji e maggol.*

* **16:20** Aaya 9 yaade 20 tawaaka e dereeji burdi fuu 6ooyde dii.

Linjiila Iisaa Ngedu Luuka

Ko sabinbini so dewtere ndee winndaa

¹ Yim6e heew6e kornii jantaade kulle gadude hakkunde men, ² hono no seedii6e gila puddoode, laatii6e kaadime'en konngol ngol 6ee, kaalaniri en nii. ³ Tawfilus teddudo, mi widike kulle dee fuu gila arannde, mi tawii ana haani mi winndane dum no wadiri nii, ⁴ yalla ada he6a tayloral jannde nde njanngine-daa ndee yo goonga.

No jibiriilu sapporii pinaade Yaayaa

⁵ E ley jamaanu Hirudus, kaananke Yahuudiya, jottinoowo sadaka biyeteedo Jakariyaa ana woodunoo. Omo jeyaa e waalde Abiya, 6ii Haaruuna oo. Jom suudu Jakariyaa duu yo iwdi Haaruuna, innde mum yo Elisabet. ⁶ Be didon fuu 6e fooccitii6e yeeso Laamdo, e6e njokki jamirooje Joomiraado e sariyaaji mum fuu, jinjoore fuu walaa e ma66e. ⁷ Kaa 6e ke6aalino 6iddo, sabi Elisabet laatinoke dimaro, kasen duu 6e didon fuu 6e naywii.

⁸ Jannde wootere, Jakariyaa ana golla golle mum yottingol sadaka yeeso Laamdo, sabi jannde mum yo waalde makko jeyti. ⁹ Nde wonnoo yottinoobe sadaka ana mboownoo wadude urwa, nii urwa nanngi mo faa o naata Suudu Dewal Mawndu nduu, o ura ton uurdi. ¹⁰ Jamaa oo fuu darii sella ana duwoo wakkati mo uurdi ndii uretee oo. ¹¹ Oon wakkati, malaa'ika Joomiraado 6anngani mo, darii jaamo urirde ndee. ¹² Nde Jakariyaa yiinoo malaa'ika oo ndee, tayi, darii ana sijja. ¹³ Malaa'ika oo wii mo:

—Jakariyaa pati hul, sabi duwaawu maa jaabaama. Jom suudu maa Elisabet rimante 6iddo gorko, inndiraa dum Yaayaa. ¹⁴ Oon 6iddo waddante seyo manngo, heew6e ceyorto pinaade makko, ¹⁵ sabi o laatoto teddudo e Joomiraado. O yarataa doro, o yarataa huunde fuu ko sigirta. O heewan Ruuhu Ceniido gila e ley reedu inniiko, ¹⁶ o wartiran 6i66e Israa'ilankoo6e heew6e e Laamdo Joomiraado mum'en. ¹⁷ O ardoto Joomiraado oo warde, o wonda e ruuhu e baawde de annabi Iliyaasa he6unoo, faa o wartira 6erde baabiraa6e faade e 6i66e mum'en, faa o wartira murtu6e duu e hakkille fooccitii6e, kaalum e moyyinande Joomiraado oo lejol lanndiniingol.

¹⁸ Jakariyaa lamndii malaa'ika oo, wii:

—Hono hen anndiran-mi dum goonga? Sabi miin mi naywii, jom suudu am oo duu wadfi duu6i.

¹⁹ Malaa'ika oo jaabii mo, wii:

—Miin woni jibiriilu darotoodo yeeso Laamdo, mi nelaado e maa faa mi haalane oo kabaaru lobbo. ²⁰ Ndennoo jooni a muumdan. A haalataa so wanaa wakkati mo dum tabiti, sabi a goondinaali haala am. Haala am kaa tabitoyan so wakkati majjum warii.

²¹ E ley dum fuu tawi yim6e 6ee ana ndoomi Jakariyaa, ana kaaynaa ko 6ooyni dum ley Suudu Dewal Mawndu too. ²² Nde o yalti ndee, o ronki haaldude e ma66e. Be paami won ko jergii e makko e ley Suudu Dewal Mawndu nduu. O darii omo haalda e ma66e muumankoore, o heddii e muumaaku. ²³ Nde o tilinoo e golle makko ndee, o hooti suudu makko.

²⁴ Caggal deen balde, Elisabet jom suudu makko oo reedi, dammbii hakke lebbi joy, ana wiya:

²⁵ —Dum woni ko Joomiraado wadani kam nde wattani kam hakkille, ittani kam dukkuru hakkunde yim6e.

No jibiriilu sapporii pinaade Iisaa

²⁶ E ley lewru Elisabet jeegoburdu nduu, Laamdo neli malaa'ika jibiriilu e ngeenndi mbiyeteendi Nasaraatu ley leydi Galili, ²⁷ faade e surba mo taanii Daawuuda biyeteedo Yuusufu sabbi. Surba oo ana wiyeey Mariyama. ²⁸ Malaa'ika oo naati do Mariyama woni doo, wii dum:

—Aan e jam, ke6udo moyyere Laamdo. Joomiraado ana wondi e maa.

²⁹ Haala kaa jii6i hakkille Mariyama, darii ana miila ko ngoo jowtaango waawi laataade.

³⁰ Nii malaa'ika oo wii mo:

—Mariyama pati hul! Sabi a he6ii moyyere iwnde e Laamdo, ³¹ a reedan, ndimaa 6iddo gorko, inndiraa dum Iisaa. ³² Oon 6iddo laatoto teddudo, o noddirte 'Bii Laamdo Toowdo. Laamdo Joomiraado hokkan mo laamu maamiiko Daawuuda. ³³ O laamoto iwdi Yaakuuba, laamu makko timmataa abada.

³⁴ Mariyama wii malaa'ika oo:

—Hono dum laatortoo, mi anndaa gorko?

³⁵ Malaa'ika oo jaabii mo, wii:

—Ruuhu Ceniido jippoto e maa, baawde Laamdo Toowdo oo kuurete no dowdi nii. Saabe dum, biddo mo ndimataa oo noddirte Ceniido, noddirte Bii Laamdo. ³⁶ Haya yeew, sakiike maa Elisabet duu 6amii reedu, taweede mo naywii fuu, mo riman biddo gorko. Ana wiyetenoo mo dimaro, kaa jooni omo woni e lewru makko jeego6urdu, ³⁷ sabi walaa fuu ko Laamdo waawaa.

³⁸ E oon wakkati, Mariyama wii:

—Miin, mi kordo Joomiraado. Yo laatanoram no mbiiru-daa nii.

Caggal dum, malaa'ika oo witti, seli e makko.

No Mariyama yaari to Elisabet

³⁹ E ley deen jalaade, Mariyama immii law yehi ngeenndi Yahuudiya ngootiri ngonndi dow baamle kaaye. ⁴⁰ O naati galle Jakariyaa, o jowti Elisabet. ⁴¹ Nde Elisabet nannoo jowtaango makko ndee, biddo gondo e reedu mum oo dillinii, Elisabet hebbinaa Ruuhu Ceniido, ⁴² ilinii, wii:

—A barkinaado hakkunde rew6e, biddo mo caaw-daa oo duu yo barkinaado. ⁴³ Miin, ko ngon-mi faa inna Joomam naata galle am? ⁴⁴ Nde jowtaango maa to66inoo e nowru am ndee, biddo gondo e reedu am oo dillinike saabe kuyam. ⁴⁵ A welii hoore, aan goondindo ko Joomiraado fodaan maa koo laatoto.

Yimre Mariyama

⁴⁶ Mariyama wii:

—Yonki am ana yetta Joomiraado,

⁴⁷ 6ernde am ana heewi seyo Laamdo

Kisinoowo kam,

⁴⁸ sabi o yurmike kam,

miin, kordo makko lo'udo oo.

Gila jooni jamaanuui fuu noddiran kam beldo hoore.

⁴⁹ Sabi Jom Baawde oo wadani kam kulle mawde!

Innde makko yo seniinde.

⁵⁰ Yurmeende makko herataa e hul6e mo abada.

⁵¹ O gollirii golleeji mawdi junngo makko semmbinngo,

o saakii mawninkiniibe.

⁵² O 6oortii kaanankoo6e iwde e laamu mum'en,

o toownii leydu6e.

⁵³ O haarnirii yolbu6e kulle lobbe,

o wirfintinii taajiri'en juude 6ole.

⁵⁴⁻⁵⁵ O faabike Israa'iilankoo6e, jiyaabe makko,

o yeggitaali yurmaade Ibarahiima e iwdi mum faa abada,

hono no o fodanirnoo njaatiraa6e men nii.

⁵⁶ Mariyama fa66idi e Elisabet ko waarata e lebbi tati, caggal mum, hooti suudu mum.

Haala pinaade Yaayaa

⁵⁷ Wakkati 6eynugol Elisabet yottii, o 6eyni o he6i biddo gorko. ⁵⁸ Taakallemme'en makko e sakiraa6e makko nani hinnee mawdo mo Joomiraado wadani mo oo, ceyodii e makko.

⁵⁹ Nde cukalel ngel hi66innoo yontere ndee, 6e ngari taadude ngel.* 'Be njidiino inndirde ngel baaba maggel Jakariyaa, ⁶⁰ kaa inna maggel ja6aali, wii ngel inndiree Yaayaa. ⁶¹ 'Be mbii dum:

—Sii maa fuu walaa inndiraado ndee innde.

⁶² 'Be lamndorii baaba maggel muumankoo6e, homo yidi 6iyum oo inndiree. ⁶³ Jakariyaa lamndii alluwal, winndi e maggal: «Innde maggel yo Yaayaa.» 'Be fuu 6e kaaynaa. ⁶⁴ Oon wakkati fuu, hunduko Jakariyaa yoppitaa, demngal mum humtaa, watti haalde e yettude Laamdo. ⁶⁵ Kulol nanngi hodu6e e seraaji dii 6ee fuu. Kasen duu dum saakii e ley haayre Yahuudiya fuu. ⁶⁶ Nan6e dum 6ee fuu ndesi dum e hakkillaaji mum'en, ana mbiya: «Kodum ngel cukalel foti laataade?» Sabi 6e njii baawde Joomiraado ana e maggel.

Yimre Jakariyaa

⁶⁷ Jakariyaa, baaba cukalel ngel, heewi Ruuhu Ceniido, sappii, wii:

⁶⁸ —Jettooje ngoodanii Joomiraado, Laamdo Israa'iila,

sabi faabike yim6e mum, soottitike dum'en.

⁶⁹ O waddanii en kisinoowo teddu6o

iwdi e suudu Daawuuda, kaadime makko oo

* 1:59 Neesu Yahuudiyankoo6e, so suka gorko rimaama, jannde inndaa fuu, nden taadetee duu.

⁷⁰ hono no o haalirnoo e kundufe annabaa6e makko senii6e gila arannde nii.

⁷¹ O fodii o danndan en e konnee'en men,
o ittan en e juude way6e men.

⁷² O 6annginanen en yurmeende nde o 6annginani maamira6e men ndee,
sabi o miccitike aadi makko ceniindi ndii,

⁷³ ɗum yo hunoore nde o hunanii maama men Ibarahiima.

Hunoore ndee woni o hokkan en ⁷⁴⁻⁷⁵ rewirde mo rafi kulol ley nguurndam men fuu
e ley senaare e fooccitaare yeeso makko,
tawi en itta6e e juude konnee'en men.

⁷⁶ Aan duu 6inngel am, a noddirte annabaaajo Laamɗo Toowɗo,
sabi a ardoto Joomiraado oo warde faa moyyinanaa mo laawol,

⁷⁷ faa anndinaa yim6e makko o hisiniran ɗum'en yaafaamuya luutti.

⁷⁸ Sabi Laamɗo men yo keewɗo yurmeende,
faa o faaboroo en nannduɗo e fooyre iwrunde dow,

⁷⁹ yalla ana fooyana won6e e nimre, fooyana won6e e kulol maayde,
watta koyɗe men e laawol jam.

⁸⁰ Suka oo ana mawna, hakkille mum ana 6eydoo. O joodii ley ladde jeereende faa
wakkati mo o 6annginananaa Israa'iila.

2

Haala pinaade Iisaa Almasiihu

¹ E ley deen balde, Ogusta kaananke mawɗo oo, yamiri limgal wadee e ley laamu Roma fuu. ² Kanngal woni limgal aranal, forri e laamu Kiriniyas ley leydi Siriya. ³ Yim6e fuu njeji winndoyaade, gooto fuu e ngeenndi mum'en. ⁴ Yuusufu duu immii Nasaraatu ley leydi Galili, faa yaha ngeenndi Daawuuda mbiyeteendi Baytilaama ley leydi Yahuudiya, sabi e leɗol Daawuuda jaati mo iwata. ⁵ O yehi ton winndoyaade, kanko e Mariyama cabbaado makko, cowiido. ⁶ E ley gonal ma66e ton, wakkati 6eynugol Mariyama yottii, ⁷ o dikkii hammadi makko, o saawi ɗum e licce, o lelɗi ɗum ley akalaawal, sabi 6e keyaali e jippunde ndee.

⁸ Duroo6e ana mbaalannoo haybude sewre mum'en baali e seraaji dii. ⁹ Malaa'ika Joomiraado 6anngani 6e, teddeengal Joomiraado filii 6e hono no fooyre nii. Kulol manngol nanngi 6e. ¹⁰ Nii malaa'ika oo wii 6e:

—Pati kulee! Sabi mi garɗo haalande on Kabaaru Lobbo gaddanoowo leɗol ngol fuu seyo manngo. ¹¹ Hannde on ndimanaama kisinoowo ley ngeenndi Daawuuda ndii, kanko woni Almasiihu, kanko woni Joomiraado oo. ¹² Finnde majjum annii: on tawan cukalel keccel ana saawaa e licce, ana lelɗaa ley akalaawal.

¹³ Don e don, higgere malaa'ika'en iwi dow kammu, tawti malaa'ika arano oo, naati e yettude Laamɗo, ana mbiya:

¹⁴ —Teddeengal woodanii Laamɗo Toowɗo! Jam woodanii yim6e dow leydi, yim6e horsu6e e makko 6ee.

¹⁵ Nde malaa'ika'en 6ee ceerti e ma66e ndee, ɗabbiti kammu. Duroo6e 6ee ndarii ana mbiyondira:

—Njehen Baytilaama, yeewen ko wadi, ko Joomiraado anndini en koo.

¹⁶ Be keɗii, 6e njeji, 6e tawi ton Mariyama e Yuusufu e cukalel keccel ngel engal lelɗaa ley akalaawal. ¹⁷ Nde 6e njiinoo ngel ndee, 6e kaalti ko malaa'ika oo haalnoo e maggel koo.

¹⁸ Nan6e haala duroo6e 6ee fuu, kaayɗe nanngi ɗum'en. ¹⁹ Kaa Mariyama ana resi ɗum fuu e hakkille mum, o heddi omo miiloo ɗum. ²⁰ Caggal ɗum, duroo6e 6ee mbirfittii ana teddina Laamɗo ana njetta ɗum, saabe ko 6e nani e ko 6e njii. Sabi ɗum fuu ɗum laatorike no malaa'ika oo haalanirnoo 6e nii.

No Iisaa taadiraa e no battiniraa Joomiraado

²¹ Nde jalooma jettaa6o pinaade cukalel ngel yottinoo ndee, ngel taadaa,* ngel inndiraa Iisaa. ɗum woni innde nde malaa'ika oo haalannoo Mariyama gila reedaali ndee.

²² Nde laaɗugol Mariyama yottinoo, hono no Sariya Muusaa yamiri nii, 6e na6i cukalel ngel Urusaliima faa 6e battina ngel Joomiraado. ²³ Sabi nii winndiraa e Sariya Joomiraado: «Biddo gorko hammadiijo fuu, Joomiraado woodani.»[†]

²⁴ Be ngadi duu sadaka kirsamaajo hono no Joomiraado yamiri nii: 6i66e buugaaji diɗi naa 6i66e pooli maraadi diɗi.

* **2:21** Neesu Yahuudiyankoo6e, so suka gorko rimaama, ɗannde inndaa fuu, nden taadatee duu.
13.2,12,15; Limooje 18.15-16

[†] **2:23** Pergu

²⁵ Gorko gooto ana wonnoo Urusaliima, ana wiye Simeyon. Ruuhu Ceniido ana e makko, o gorko poocitiido kuldo Laamdo, omo hedino wakkati mo gondi Israa'iila coccetee. ²⁶ Ruuhu Ceniido oo anndinnoo mo e koydol, o maayataa o yiyaali Almasiihu Joomiraado oo. ²⁷ Jooni Ruuhu naanni mo ley Suudu Dewal Mawndu nduu, wakkati mo saaraa6e 6ee ngaddi cukalel ngel faa ngadana dum ko Sariya oo yamiri koo. ²⁸ Simeyon nanngi ngel, tammibii ngel e juude mum, darii ana yetta Laamdo, ana wiya:

²⁹ —Joomiraado, fodoore maa ndee tabitii,

6amtu maccudo maa e jam.

³⁰ Sabi mi yiirii gite am kisindam

³¹ dam lanndinani-daa yim6e fuu.

³² Kisindam dam yo fooyre yaaynanaore lepi aduna oo fuu,

dam fooyre teddinoore lepi maa Israa'iila duu.

³³ Ko haalaa e maggel koo, haayinii inna maggel e baaba maggel. ³⁴ Simeyon duwanii 6e, wii Mariyama, inna maggel:

—Ngel cukalel wardii liiude yogaa6e e imminde yogaa6e ley Israa'iila. Ngel finnde nde yim6e calotoo. ³⁵ Nii miilooji gondi e yim6e 6anngirta. Aan e hoore maa, metti suufan 6ernde maa no kaafaawi nii.

³⁶ Annabaajo debbo biyetee6o Anna ana don kapum duu. O 6ii Fanu'iila, jeyaa6o e suudu Asiira. O naywii sanne. O suddaama e surbaaku makko, o waaldii e jom suudu makko duu6i jeddi, ³⁷ oon maayi, o heddi o walaa gorko. Jooni duu6i makko ana mbaara e capande jetti e nay, o yaltataa Suudu Dewal Mawndu nduu fey, omo rewra Joomiraado koorka e duwaawu, jemma e jalooma fuu. ³⁸ E oon wakkati, o wari kanko duu, o darii omo yetta Laamdo, omo haalana doomu6e coottitaari Urusaliima 6ee fuu kabaaru cukalel ngel.

³⁹ Nde Yuusufu e Mariyama ngadunoo huunde fuu ko Sariya Joomiraado yamiri koo ndee, 6e mbirifitii ngeenndi ma66e Nasaraatu ley leydi Galili.

⁴⁰ Cukalel ngel ana mawna, ana beydoro semmbe e hakkille. Korsa Laamdo ana e maggel.

No Iisaa haaldiri e jannginoobe ley Suudu Dewal Mawndu

⁴¹ Hitaande fuu, saaraa6e Iisaa njabban Urusaliima so iidi Paska warii. ⁴² Nde o he6i duu6i sappo e didi ndee, 6e njabbi Urusaliima no 6e mboowrunoo nii, 6e na6ori mo. ⁴³ Iidi oo tilii, 6e mbirifitii 6e kooti, jaka Iisaa heddiike Urusaliima, tawi 6e anndaa, ⁴⁴ 6e cikkuno omo wondi e yaadu6e ma66e. Be njehi jalooma ki66o. Caggal mum, 6e puddi tewtude mo hakkunde sakiraa6e ma66e e yi66e ma66e. ⁴⁵ Kaa nde wonnoo 6e njiitaali mo ndee, 6e mbirifitii Urusaliima tewtoyde mo. ⁴⁶ Balde tati caggal mum, 6e tawi mo ley Suudu Dewal Mawndu, omo joodii hakkunde jannginoobe, omo hettindii dum'en, omo lamnditoo dum'en. ⁴⁷ Hettindiibe mo 6ee fuu kaaynaa hakkille makko e jaabuujii makko. ⁴⁸ Nde saaraa6e makko njiiti mo ndee, kaayde nanngi dum'en. Inna makko wii mo:

—Binngel am, ko saabii so ngadu-daa min nii? Miin e baaba maa fuu, min cunjii e tewtude ma.

⁴⁹ O jaabii, o wii:

—Kodum wadi so odon tewta kam? Tama on anndaa ana tilsi mi wona e suudu Baabiraado am?

⁵⁰ Kaa 6e paamaali haala ka o haalani 6e kaa. ⁵¹ Caggal dum, o regodii e ma66e, 6e kooti Nasaraatu, o downtanii 6e. Inna makko ana resunoo kulle dee fuu e hakkille mum.

⁵² Iisaa ana mawna, hakkille mum ana beydoo. Laamdo e yim6e fuu korsini mo.

3

No Yaayaa waajorii

¹⁻² Laamdo loowi Yaayaa 6ii Jakariyaa oo konngol mum ley ladde jeereende. Dum hawrii e hitaande sappo e joyo6erde laamu Tibeer kaananke Roma mawdo oo, nde Pontiyu Pilaatu wonnoo goforneer Yahuudiya, Hirudus duu ana laamii Galili, mawnum Filipa ana laamii leydi Ituriya e Tarankoniti, Lisaniya duu ana laamii leydi Abileen, hawri e nde Annas e Kayafas ngonnoo hooreef6e yottinoobe sadaka. ³ Yaayaa yiilii e seraaji maayo Urdun fuu ana ooynoo yim6e tuuba, lootee lootogal batisima yalla luutti mum'en ana njaafee. ⁴ Nii haala mum winndiraa e dewtere annabi Esaaya:

«Neddo ana ooynoo ley ladde jeereende ana wiya:

Moyyinee laawol Joomiraado ngol,

ndartinee dati makko!

⁵ Naddiire fuu diddete,

waamnde haayre e toowondireere fuu leydiinee,

laawi oojiidi fuu ndartinee,

laawi bondi fuu moyyintinee!

⁶ Neddo fuu yiyan kisindam iwroojam to Laamdo.»*

⁷ Yimbe heewbe ana ngarannoo to Yaayaa faa lootee lootogal batisima. Kaa omo wiya 6e: —Bi66e bolle! Homo jeertini on ndogon jukkungo waroowo? ⁸ Ngollee golleeji kawrooji e tuubal. Pati miilee e berde mon: «Minen, min taaniraa6e Ibarahiima.» Sabi mido wiya on: Laamdo ana waawi waylitinde dee kaaye laato 6i66e Ibarahiima. ⁹ Jooni jammbera ndee huncaama faa soppa dadi leddde. Ndennoo, lekki fuu ki rimataa bidde lobbbe, soppete, wedee e yiite.

¹⁰ Yimbe 6ee lamndii mo, mbii:

—Kodum min kaani wadude?

¹¹ O jaabii 6e, o wii:

—Neddo fuu jogiido saayaaji dadi, yo hokku ngoota kaa mo walaa, neddo fuu jogiido nguure, yo wadu hono non.

¹² Duwaane'en ngari kaum'en duu faa lootee lootogal batisima, mbii mo:

—Moobbo, kodum min kaani wadude?

¹³ O jaabii 6e, o wii:

—Pati njo6inee yimbe ko yawti sariya.

¹⁴ Sordaasi'en lamndii mo kaum'en duu, mbii:

—Minen nee, kodum min kaani wadude?

O wii 6e:

—Pati ngarnee fay gooto, pati kappee fay gooto fenaande, kejjitoree njo6di mon.

¹⁵ Tawi yimbe fuu ana ndenngii Almasiihu, gooto e ma66e fuu ana miila e bernde mum yalla wanaa Yaayaa woni Almasiihu ya? ¹⁶ Yaayaa jaabii 6e fuu, wii:

—Miin, ndiyam mbatisiran-mi on. Kaa burdo kam baawde ana wara. Mi fotaa fay humtude 6oggi pade makko. Kanko, Ruuhu Ceniido e yiite o batisirta on. ¹⁷ O lanndinike faa o hennoo jamri makko faa laa6a. O moo6ta jamri ndii ley beembal makko, kaa jaande ndee o duppiran dum yiite nge jifataa.

¹⁸ Tawi Yaayaa bannginanii yimbe kabaaru Laamdo, o waajorike 6e kulle keewde. ¹⁹ Kaa Hirudus kaananke oo, o feliino dum saabe tayii Hirudiya jom suudu mawnum, kaum e kulle godde bonde fuu de wadannoo. ²⁰ Hirudus yowi hen bonnde wonnde kasen, o uddii Yaayaa e kasu.

No Iisaa lootiraa lootogal batisima

²¹ Do yimbe fuu lootaa lootogal batisima doo, doo Iisaa duu lootaa. Wakkati mo o duwotoo oo, kammu udditii, ²² Ruuhu Ceniido jipporii e makko mbaadi wuugaandu. Daande ooyinii iwde dow kammu, wii:

—Aan woni Biyam mo korsin-mi, aan cu6ii-mi.

Haala dammbe Iisaa

²³ Nde Iisaa fuddata golle mum ndee, duu6i mum ana njaara e capantati. E ley jate yimbe, Iisaa yo 6ii Yuusufu.

Yuusufu yo 6ii Eli, ²⁴ Eli 6ii Matat,

Matat 6ii Lewi, Lewi 6ii Melki,

Melki 6ii Yannaayi, Yannaayi 6ii Yuusufu,

²⁵ Yuusufu 6ii Matatiya, Matatiya 6ii Amos,

Amos 6ii Nahum, Nahum 6ii Hesili,

Hesili 6ii Naggaayi, ²⁶ Naggaayi 6ii Maata,

Maata 6ii Matatiya, Matatiya 6ii Semeyin,

Semeyin 6ii Yuseka, Yuseka 6ii Yoda,

²⁷ Yoda 6ii Yohana, Yohana 6ii Resa,

Resa 6ii Jorobaabel, Jorobaabel 6ii Salaatiyel,

Salaatiyel 6ii Neeri, ²⁸ Neeri 6ii Melki,

Melki 6ii Addi, Addi 6ii Kusama,

Kusama 6ii Almadama, Almadama 6ii Eri,

²⁹ Eri 6ii Iisaa, Iisaa 6ii Eliyeseer,

Eliyeseer 6ii Yorima, Yorima 6ii Matat,

Matat 6ii Lewi, ³⁰ Lewi 6ii Simeyon,

Simeyon 6ii Yahuuda, Yahuuda 6ii Yuusufu,

Yuusufu 6ii Yonam, Yonam 6ii Eliyakim,

³¹ Eliyakim 6ii Malaya, Malaya 6ii Menna,

Menna 6ii Mattata, Mattata 6ii Natana,

* 3:6 Esaaya 40.3-5

Natana 6ii Daawuuda, ³² Daawuuda 6ii Yessa,
 Yessa 6ii Obed, Obed 6ii Bo'es,
 Bo'es 6ii Sala, Sala 6ii Nasuuna,
³³ Nasuuna 6ii Aminadaabu, Aminadaabu 6ii Adamin,
 Adamin 6ii Arni, Arni 6ii Hisuruuna,
 Hisuruuna 6ii Fares, Fares 6ii Yahuuda,
³⁴ Yahuuda 6ii Yaakuuba, Yaakuuba 6ii Isiyaaka,
 Isiyaaka 6ii Ibarahiima, Ibarahiima 6ii Taraha,
 Taraha 6ii Nahor, ³⁵ Nahor 6ii Saruku,
 Saruku 6ii Ragawu, Ragawu 6ii Faleka,
 Faleka 6ii Eber, Eber 6ii Sala,
³⁶ Sala 6ii Kaynam, Kaynam 6ii Arfasada,
 Arfasada 6ii Samu, Samu 6ii Nuuhu,
 Nuuhu 6ii Lamaka, ³⁷ Lamaka 6ii Matusala,
 Matusala 6ii Henok, Henok 6ii Yarada,
 Yarada 6ii Maleliyel, Maleliyel 6ii Kaynam,
³⁸ Kaynam 6ii Enos, Enos 6ii Setu,
 Setu 6ii Aadama, Aadama 6ii Laamdo.

4

No Ibiliisa ndaardi seytoraade Iisaa

¹ Iisaa iwi maayo Urdun yo keewdo Ruuhu Ceniido. Ruuhu oo nabi mo ley ladde jeereende. ² To ley jeereende too, Ibiliisa waddi e makko balde capande nay ana tewta seytaade mo. Fay huunde o naamaali ley den jalaade fuu. Ko sakitii koo, o yolbi. ³ Ibiliisa wii mo:

—So a Bii Laamdo, yamir ndee haayre laatoo naamdu.

⁴ Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Wanaa naamdu tan neddo wuurdata.»*

⁵ Ibiliisa nabi mo nokku toowdo, holli mo wakkati gooto laamuuji aduna oo dii fuu, ⁶ wii mo:

—Mi hokkete baawde dow dum fuu, kaɓum e teddungal mum. Sabi miin hokkaa dum, mido waawi hokkude mo muuy-mi. ⁷ So a sujidanii kam, dum fuu yo aan jey.

⁸ Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Joomiraado maa Laamdo tan kaan-daa sujidande, kanko tan kaan-daa rewde.»†

⁹ Kasen Ibiliisa nabi mo Urusaliima, darni mo dow lenɓe-lenɓe Suudu Dewal Mawndu, wii mo:

—So a Bii Laamdo, suur njippo-daa e leydi, ¹⁰ sabi ana winndii:

«O yamiran malaa'ika'en makko ndeene.»

¹¹ Ana winndii kasen:

«Be nja66ete, pati koyngal maa gaapoo e haayre.»‡

¹² Iisaa jaabii mo, wii:

—Ana winndii: «Pati ittu koro Laamdo, Joomiraado maa.»§

¹³ Nde Ibiliisa ronkunoo seytaade mo ndee, seli e makko seefa.

No Nasaraatunkooɓe calorii jaɓande Iisaa

¹⁴ Iisaa wirfitii leydi Galili, semmbe Ruuhu ana e mum, kabaaru makko saakii e leydi ndii fuu. ¹⁵ Omo waajoo ley cuudi baajordiYahuudiyankooɓe, yimbe fuu ana teddini mo.

¹⁶ O yehi Nasaraatu do o mawni doo, o naati e ley suudu waajordu palaande fowteteende no o woowiri nii. O immii faa o jannga, ¹⁷ o hokkaa dewtere annabi Esaaya, o udditi nde, o forri e nokku binndiraado hono nii:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado ana e am,

sabi o suɓike kam faa mi anndina misikiina'en Kabaaru Lobbo.

O nelii kam faa mi ooynanoo nanngaabe yoppiteede mum'en,

e wumbe wumtineede mum'en,

e torraabe yoppiteede mum'en,

¹⁹ faa mi ooynoo hitaande nde Joomiraado hollata moyyere mum ndee warii.»*

²⁰ Caggal dum, o uddi dewtere ndee, o totti nde golloowo ley suudu waajordu nduu oo, o joodii. Wonnooɓe ton 6ee fuu, puttini mo gite. ²¹ O darii omo wiya 6e:

* 4:4 Fillitagol Tawreeta 8.3 † 4:8 Fillitagol Tawreeta 6.13 ‡ 4:11 Jabuura 91.11-12 § 4:12 Fillitagol Tawreeta

—Ko winndii koo, hannde dūm tabitii dō nan-dōn dūm dōo.

²² Be fuu eḡe kaala haala makko lobba, kasen duu konngi lobbi jaltuḡi e hunduko makko dii ana kaaynoo 6e. Be ndarii eḡe mbiya:

—Wanaa oo woni 6ii Yuusufu oo naa?

²³ O wii 6e:

—Mido anndi on kaalanan kam ngol banndol: «Cawroowo, sawru hoore maa. Ko min nani a wadii Kafarnahum koo, wadu dūm ngeenndi maa dōo duu.»

²⁴ O wii kasen:

—Mido haalana on goonga: annabaaḡo fay gooto jaḡantaake e ngeenndi mum'en. ²⁵ Mido haalana on, rewḡe misikiina'en 6e worḡe mum'en maayi ana keewnnoo Israa'iila e jamaanu annabi Iliyaasa, wakkati nde waadere kammu saamaali e leydi ndii duuḡi tati e lebbi jeegom. Nden yolbere mawnde wadiino e leydi ndii fuu. ²⁶ Kaa annabi Iliyaasa nelaaka e fay gooto e maḡḡe, so wanaa e debbo gooto mo gorum maayi, jeyaaḡo Sarepta leydi Sidon. ²⁷ Kasen duu, seppaḡe ana keewnnoo Israa'iila e jamaanu annabi Eliisa, kaa fay gooto e maḡḡe sellinaaka, so wanaa Naaman jeyaaḡo e leydi Siriya.

²⁸ Nde yimḡe wonḡe e ley suudu waajordu nduu nanoo kaa haala ndee, mettaa sanne, ²⁹ immii, ndibbi Iisaa faa caggal ngeenndi, ngaddi dūm faa sera waamnde haayre dō ngeenndi maḡḡe ndii woni dōo, faa mbedoo mo ley. ³⁰ Kaa o seeki hakkunde maḡḡe, o witti.

No Iisaa selliniri gorko laddaado

³¹ Iisaa yehi Kafarnahum ley leydi Galili, omo waajoo yimḡe e ley jalaande fowteteende. ³² Be kaaynaa e waaju makko oo, sabi omo waajoroo 6e baawḡe.

³³ Gorko mo seydaani woni e mum ana ley waajordu nduu, wulli faa toowi, wii:

³⁴ —Iisaa Nasaraatunke oo, kodum hillu maa e amen? A garḡo halkude min naa? Mido anndi ko ngon-daa, a ceniḡo iwrudo to Laamḡo!

³⁵ Iisaa jahii e seydaani oo, wii:

—Deyyu yaltu e makko!

Seydaani oo liḡi nedḡo oo hakkunde yimḡe fuu yalti e mum, tawi dūm wadaali nedḡo oo fay huunde. ³⁶ Be fuu 6e kaaynaa, hedde eḡe lamndondira hakkunde maḡḡe:

—Ko kaa haala woni? Seydaani'en 6ee, omo yamira 6e semmbe e doole 6e njaltan!

³⁷ Innde Iisaa nanaa e seraaji dii fuu.

No Iisaa selliniri nawḡe heewḡe

³⁸ Nde o yalti suudu waajordu nduu ndee, o naati galle taalibbo makko biyeteedḡo Simon. Esii Simon debbo ana wondunoo e jontere naawnde, 6e ndaardi mo o walla dūm. ³⁹ O darii sera daḡḡo mum, o jahii e jontere ndee, non jontere ndee yoppi debbo oo, o selli. Debbo oo immii dōn e dōn, laatanii 6e njaatigi.

⁴⁰ Nde naange mutunoo, jogiḡo nawḡo fuu waddi dūm e makko. Nawḡe jawuuji ko ḡi tawaa fuu ngaddaa, o fawi junngo makko e maḡḡe 6e fuu gooto gooto, o sellini 6e.

⁴¹ Seydaani'en ana njalta e yimḡe heewḡe ana ngulla, ana mbiya:

—Aan woni Bii Laamḡo!

Omo jahoo e maḡḡe, omo wiya 6e ndeyya, sabi eḡe anndi kanko woni Almasiihu.

No Iisaa waajorii haala Laamu Laamḡo

⁴² Nde weetunoo ndee, Iisaa yalti, yehi nokku teelḡo. Jamaa oo tewti mo faa yiiti mo, nanngi mo pati o seerta e mum. ⁴³ Kaa o wii 6e:

—Ana tilsi mi 6anngina Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamḡo oo e geelle godḡe. Sabi kammari majjum neliraa-mi.

⁴⁴ O yehi, hedde omo waajoo ley cuuḡi baajordi leydi Yahuudiya.

5

No Iisaa noddiri taalibaaḡe aranndeeḡe

¹ Nannde wootere Iisaa ana darii dow fonngo weendu Genesareeti, hedde jamaa ana billondira sera makko faa hettindoo konngol Laamḡo ngol. ² O yii laanaaji ḡiḡi ana panndi e danjeere weendu nduu. Awoḡe yaltuḡe e majji 6ee, ana lalla bubbi mum'en. ³ O naati ngoota e laanaaji dii, ka Simon kaa, o ndaardi dūm deerta ka seeda, ka iwa e njoorndi ndii. O joodii e laana kaa, omo waajoo jamaa oo. ⁴ Nde mo tilii waajaade ndee, mo wii Simon:

—Njehee to luggiḡi, tippo-dōn bubbi mon, awon.

⁵ Simon jaabii, wii:

—Moobbo, min mbaalii miḡen awa, min keḡaali fay huunde. Kaa so non mbii-daa, mi tippoto bubbi dii.

⁶ Nde 6e tippii ḡi ndee, 6e nanngi liḡḡi faa heewi, faa bubbi maḡḡe kosi seekaade. ⁷ Be noddii wondiḡe maḡḡe wonḡe e laana ngokka kaa 6ee, ngara mballa 6e. Been ngari, 6e

kebbini laanaaji dīdī dīi fuu, faa dī kosi mutude. ⁸ Nde Simon Piyeer yīi dūm ndee, diccii yeeso Iisaa, wīi dūm:

—Moobbo, wodditam, sabi mi neddo luuttudo.

⁹ Ko saabii so o wīi dūm dee, kanko e wondii6e makko 6ee fuu, 6e kaaynaama saabe keewal liiddi dī 6e nanngi dīi. ¹⁰ Hono non Yaakuuba e Yuhanna 6i66e Jebede reentu6e e Simon 6ee duu kaayniraa. Kaa Iisaa wīi Simon:

—Pati hul, gila jooni a laatoto awoowo yim6e.

¹¹ Nii 6e panndi laanaaji ma66e dīi, 6e njoppi fuu, 6e njokki e Iisaa.

No Iisaa selliniri ceppaado

¹² Nden Iisaa ana wonnoo e ngeenndi ngootiri, faa gorko ceppaado yīi dūm, diccii yeeso mum, wīi:

—Moobbo, so tawii a jabii, ada waawi sellinde kam.

¹³ Iisaa foocci junngo mum, memi mo, wīi:

—Mi jabii, sellu!

Don e don ceppe dee iwi e makko. ¹⁴ Caggal dūm, Iisaa daalii mo pati mo haalana dūm fay gooto, kaa wīi mo:

—Yaa holloy hoore maa jottinoowo sadaka, ngadanaa laa6ugol maa ngol sadaka mo Muusaa yamiri oo, faa anndina 6e a sellii.

¹⁵ Non innde Iisaa 6eydii naneede. Jamaa keewdo wari, hawriti do makko faa hettindanoo mo, sellinee e jawuuji mum'en, ¹⁶ kaa o serindii e nokkuuje teelde, omo wada duwaawu.

No Iisaa selliniri bonnguujō

¹⁷ Nannde wootere Iisaa ana waajoo. Farisa'en e jannginoowe Sariya Muusaa, iwru6e geelle Galili e Yahuudiya, kajum e Urusaliima fuu, ana njoodii. Joomiraado ana banngina baawde mum e makko, omo sellina jawuuji. ¹⁸ Non yogaa6e ngaddi gorko bonnguujō ana lelana e dengeleewo, ana tewta naannude dūm faa lelana dūm yeeso makko. ¹⁹ Kaa nde 6e ndonkunoo naannude mo sabaabu jamaa oo, 6e njabbinoi mo dow bene oo, 6e kippiti dūm, 6e njippini bonnguujō oo e dengeleewo mum fuu hakkunde yim6e 6ee yeeso Iisaa. ²⁰ Nde o yiinoo goondinal ma66e ndee, o wīi bonnguujō oo:

—Gidam, luutti maa njaafaama.

²¹ Dunkee'en Sariya 6ee e Farisa'en keddii miilde ana mbiya e ko'e mum'en: «Oo homo bonkotoo Laamdo? Homo waawi yaafaade luutti so wanaa Laamdo gooto oo?» ²² Iisaa faami miilooji ma66e, jaabii 6e, wīi:

—Kodum wadi so odon miiloo miilooji baadi nii e berde mon? ²³ Wiide: «Luutti maa njaafaama» e wiide: «Imma yaa», kodum hen 6uri newaade? ²⁴ Kaa faa mi anndina on Bii Neddo ana jogii baawde e aduna oo yaafaade luutti...

Nden o wīi bonnguujō oo:

—Mido haalane: imma, 6am dengeleewo maa, njahaa suudu maa.

²⁵ Don e don, bonnguujō oo immii yeeso yim6e fuu, 6amti dengeleewo mum, hooti suudu mum ana yetta Laamdo. ²⁶ Be fuu 6e kaaynaa, hedde e6e njetta Laamdo. Kulol nanngi 6e, 6e mbii:

—Hannde njii-den kaayeeffiji.

No Iisaa noddiri Lewi

²⁷ Caggal dūm, Iisaa yalti, yīi duwaape gooto ana wiye Lewi ana joodii e duwaapeere mum. O wīi dūm:

—Jokku e am!

²⁸ Lewi yoppi fuu, immii, jokki e makko.

²⁹ Lewi nabi mo galle mum, hoocci mo kodu mawdo, duwaape'en heew6e e yim6e wo66e ana jaamda e ma66e. ³⁰ Farisa'en e dunkee'en Sariya mum'en keddii ana njurjura, ana mbiya taalibaa6e makko 6ee:

—Ko saabii so odon jaamda odon njarda e duwaape'en, kajum e luuttoo6e hono mum'en?

³¹ Iisaa jaabii 6e, wīi:

—Wanaa celludo hasindini e cawroowo, jawdo hasindini e cawroowo. ³² Wanaa noddude foocctii6e waddi kam, noddude luuttoo6e faa tuuba woni ko waddi kam.

Haala koorka

³³ Be mbii mo:

—Taalibaa6e Yaayaa ana koora ana ngada duwaawu wakkati fuu, hono non taalibaa6e Farisa'en 6ee duu ngadata. Kaa 6e maa 6ee, ana jaama ana njara.

³⁴ O wīi 6e:

—Odon mbaawi hoorinde nootii6e kuurtungu, tawa jommbaajo gorko ana wondi e mum'en naa? ³⁵ Kaa jalaade ngaran de jommbaajo gorko oo ittete e hakkunde ma66e. E deen jalaade 6e kooran.

³⁶ O haalani 6e banndol kasen:

—Fay gooto ittataa e kaddungal kesal fetalaare, faa dammbira kiinngal. So dum wadii, joomum bonnan kesal ngal, tawee fetalaare ittaande hen ndee yaadataa e kiinngal ngal. ³⁷ Kasen duu, fay gooto loowataa peguujam kesam e sumalleeji kiiddi. So dum wadii, peguujam kesam dam fusan di, yuppoo, di mursee. ³⁸ Peguujam kesam e sumalleeji kesi loowetee. ³⁹ Fay gooto muuyataa peguujam kesam so yarii kiiddam, sabi wiyan kiiddam dam buri welde.

6

Haala jalaande fowteteende

¹ Wadiino e jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana seeka gese. Taalibaa6e makko ana kelta butaali, ana ngoroo ana yakka. ² Kaa yoga e Farisa'en mbii 6e:

—Ko saabii so odon ngolla ko dagaaki gollude jalaande fowteteende?

³ Iisaa jaabii 6e, wii:

—Tama on njanngaali ko Daawuuda wadii nde yolbi, kaɗum e yim6e mum? ⁴ O naati e ley hukkuum ceniido oo, o naami buuru cakkaado oo, o hokki hen yim6e makko. Tawee nee, yottino6e sadaka tan nduɗanaa naamde oon buuru.

⁵ O wii 6e kasen:

—Bii Neddo jey jalaande fowteteende.

⁶ Jalaande fowteteende wonnde, o naati suudu waajordu omo waajoo. Gorko mo junngo mum naamo waati ana tawaa ton. ⁷ Dunkee'en Sariya e Farisa'en ana ngattani Iisaa hakkille. Ana yeewa yalla o anniyyido sellinde gorko oo e ley jalaande fowteteende ndee, faa ke6a wullanaade mo. ⁸ Kaa nde wonnoo omo anndi miilooji ma66e, o wii mo junngo mum waati oo:

—Imma, dara hakkunde yim6e!

Gorko oo immii, darii. ⁹ Caggal dum, Iisaa wii 6e:

—Mido lamndoo on: e ley jalaande fowteteende ana dagoo gollude ko moyyi naa gollude ko boni? Danndude neddo naa halkude dum?

¹⁰ E oon wakkati, o yeewi 6e fuu, o wii mo junngo mum waati oo:

—Fooccu junngo maa!

Oon foocci ngo tan, ngo selli faa warti hono no wonngo ngoo nii. ¹¹ Dum metti 6e sanne, hedde e6e piya dabare no 6e kaani wadude Iisaa.

No Iisaa suborii nelaar6e sappo e didon

¹² E ley deen jalaade, Iisaa yalti, yehi dow waamnde haayre faa wada duwaawu. O waali wadude duwaawu. ¹³ Nde weetunoo ndee, o noddi taalibaa6e makko 6ee, o subii hen sappo e didon, o inndiri dum'en nelaar6e. ¹⁴ Kam6e ngoni: Simon mo o innditiri Piyeer e Andire mijum e Yaakuuba e Yuhanna e Filipa e Bartolome ¹⁵ e Matta e Tomaa e Yaakuuba 6ii Alfaa e Simon noddirteedo Kiranoowo suudu baaba ¹⁶ e Yahuuda 6ii Yaakuuba e Yahuuda Isikariyota jammbooto6o mo oo.

No Iisaa waajorii e no selliniri yim6e

¹⁷ O jippodii e ma66e, o darii e nokku jaajudo, kanko e heew6e e taalibaa6e makko. Jamaa keewdo iwri e ley leydi Yahuudiya fuu e Urusaliima e gure tiimude maayo geeci gila Tirus faa Sidon. ¹⁸ Be ngari hettindanaade mo e sellineede e jawuui ma66e. Be ladde torrunoo cellinaama. ¹⁹ Yim6e 6ee fuu ana njidi memde mo, sabi baawde ana njalta e makko cellina dum'en fuu.

Haala wel6e hoore e mettube hoore

²⁰ E oon wakkati fuu, o hunci gite makko o yeewi taalibaa6e makko 6ee, o wii:

—Onon misikiina'en, on mbelii hoore, sabi onon njeɗ Laamu Laamdo oo.

²¹ Onon yolbu6e jooni, on mbelii hoore, sabi on kaaran.

Onon woyoo6e jooni, on mbelii hoore, sabi on njalan.

²² On mbelii hoore so yim6e mbajii on, ndibbii on, njennii on, mbonnii inde mon saabe Bii Neddo.

²³ Nannde mum, ceyee, ilino-don, sabi mbarjaari mawndi ana doomi on dow kammu. Hono non 6e ngadunoo annabaa6e aranndee6e 6ee.

²⁴ Kaa bone woodanii on, onon arsukunte'en, sabi on ke6ii neema mon.

²⁵ Bone woodanii on, onon haar6e jooni, sabi on njolban.

Bone woodanii on, onon jaloof6e jooni, sabi on cunjan, on mboyan.

²⁶ Bone woodanii on, so yim6e fuu manii on, sabi hono non 6e ngadunoo annabaa6e penee6e 6ee duu.

Haala yidugol konnee'en

²⁷ —Kaa onon hettindantoo6e kam 6ee, mido wiya on: njidee konnee'en mon, tikkan6e on ngadanon dum'en moyyere. ²⁸ Nduwanee hudoo6e on, torroo6e on duu, jaagano-don dum'en Laamdo. ²⁹ So won piido ma banaawo, accu dum fiye bannge goddo oo duu. So won teetudo ma dolloke maa, pati hadu dum forgo oo duu. ³⁰ Neddo fuu jaagiido ma, ndokkaa dum. Teetudo ma jawdi maa, njoppiraa dum. ³¹ Ngadiranee yim6e no njid-don 6e ngadirana on nii.

³² So yidu6e on tan njidaton, 6ural hongal ke6aton? Fay luuttoo6e ana njidi yidu6e dum'en. ³³ So wadanoo6e on moyyere tan ngadanton moyyere, 6ural hongal ke6aton? Fay luuttoo6e 6ee hono non ngadata. ³⁴ So 6e miil-don he6ude e mum tan jamloto-don, 6ural hongal ke6aton? Fay luuttoo6e 6ee ana jamloo luuttoo6e hono mum'en, yalla ana njo6ee jamaande mum'en. ³⁵ Kaa onon, njidee konnee'en mon, ngadon moyyere tawa on daminaaki hen fay huunde. Nden, on ke6an mbarjaari mawndi, on laatoto 6i66e Laamdo Toowdo oo, sabi oon ana neemina bonnoo6e moyyere ana neemina bon6e duu. ³⁶ Laatee yurmotoo6e, no Baabiraado mon oo laatorii jurmootodo nii.

Haala njirondiral

³⁷ —Pati njir6e, on njirataake. Pati njukkee, on njukkataake. Njaafee, on njaafete. ³⁸ Ndokkee, on ndokkete. So on ndokkii, on cowirante saawal lobbal, kebbinaangal faa ana yuppoo, sabi ko etiranton wo66e koo, dum etirante-don.

³⁹ O beydani 6e hen banndol gonngol, o wii:

—Bumdo ana waawi dowde bumdo hono mum naa? So dum wadii, wanaa 6e didon fuu, 6e caaman ley ngaykaare naa? ⁴⁰ Taalibbo 6urataa moobbo mum, taalibbo ki66udo laatoto hono moobbo mum. ⁴¹ Ko saabii so ada yiya kudol ley yitere sakiike maa, tawee aan nee, a yiyataa leggal gonngal e ley nde maa ndee? ⁴² Hono mbaawru-daa wiide sakiike maa: «Sakiike, dal mi ittane kudol gonngol e yitere maa ngol», tawee aan nee, a maatataa leggal gonngal e ley nde maa ndee? Naafi, ittu leggal gonngal e yitere maa ngal tafon, nden jiile maa laabata, faa ke6aa no ittiraa kudol gonngol e yitere sakiike maa ngol.

Haala lekki e bidde mum

⁴³ —Lekki lobbi rimataa 6idde bonde, lekki ki woodaa rimataa 6idde lobbe. ⁴⁴ Sabi lekki fuu ana annditiree 6idde mum. Ibbe te6ataake e kebbe, peguuje te6ataake e gi'e. ⁴⁵ Neddo moyyo, ko moyyi iwata e ndesaari ngonndi ley 6ernde mum. Neddo bondo, ko boni iwata e ndesaari ngonndi ley 6ernde mum. Sabi ko woni e 6ernde, dum yaltata e hunduko.

Banndol haala suudu diidaandu dow haayre

⁴⁶ —Ko saabii so odon noddira kam «Moobbo», kaa on ngadataa ko mbii-mi? ⁴⁷ Neddo fuu gardo e am so hettindii haalaaji am so jokki di, mi hollan on mo nanndi: ⁴⁸ Joomum ana nanndi e neddo mahudo suudu, so asi leydi ndii faa yottii haayre, diidi ndu dow mayre. Nde yiiwoonde to6unoo faa ilaali mbuuwi, ronki fay dimmbude ndu, sabi dow haayre ndu mahaa. ⁴⁹ Kaa nando haalaaji am so jokkaali, ana wa'i hono mahudo suudu dow njaareendi, mo asanaali dum diidol. Nde ilaali mbuwnoo, ndu wurji e leydi don e don, ndu boni.

7

No Iisaa selliniri kaadime hooreejo sordaasi'en

¹ Nde Iisaa tilii waajaade hettindotoo6e 6ee ndee, yehi Kafarnahum. ² Hooreejo sordaasi'en gooto, kaadime mum korsudo jawi faa ana ha6ana yonki. ³ Hooreejo oo nani haala Iisaa ana haalee, neli e makko maw6e Yahuudiyankoo6e, o wara o dannda kaadime mum oo. ⁴ Be ngari e Iisaa, 6e ndaardi dum sanne sanne, e6e mbiya:

—Omo haani wadaneede dum, ⁵ sabi omo yidi lejol men ngol, kasen duu kanko mahi suudu men waajordu nduu.

⁶ Iisaa yaadi e ma66e. Kaa nde 6e 6adinoo galle oo ndee, hooreejo sordaasi'en oo neli yim6e mum e makko, wii mo:

—Moobbo, pati tampin hoore maa, sabi miin, mi wanaa fay huunde, fotaa ko ngaraa galle am. ⁷ Dum saabii mi taykike miin e hoore am, mi haanaa yaade to maa. Kaa daja ko kaal-daa tan, kaadime am oo sellan. ⁸ Miin e hoore am, mi laamaado, miin duu mido laamii sordaasi'en. So mi yamirii gooto yaha, yahan, so mi wii goddo wara, waran, so mi wii kaadime am wada huunde, wadan.

⁹ Nde Iisaa nani kaa haala ndee, haaynaa e hooreejo sordaasi'en oo, yeeyii yim6e jokku6e e mum 6ee, wii:

—Mido haalana on, mi yiyaali hono ngal goondinal e sellude fay e Israa'iilanke.

¹⁰ Nde nela6e 6ee mbirfitii galle too ndee, tawi kaadime oo sellii.

No Iisaa wuurtiniri gii debbo mo gorum maayi

¹¹ Janngo mum, o yehi ngeenndi mbiyeteendi Nayin, kanko e taalibaa6e makko e yim6e heew6e. ¹² Nde o 6adinoo damal ngeenndi ndii ndee, o hawri e mahiidi suka gorko. Oon yo bajjo, abba mum maayii, inna mum 6amaaka kasen. Yim6e ngeenndi ndii heew6e ana njokki e inniraado oo. ¹³ Nde Iisaa yii inniraado oo ndee, yurmii dum, wii:

—Pati woy!

¹⁴ Iisaa 6adii, memi leggal na6irgal ngal. Roondino6e 6ee ndarii, o wii:

—Suka jokolle, mido wiye: imma!

¹⁵ Nii maaydo oo immii joodii, ana haala. Iisaa totti mo inniiko. ¹⁶ Kulol nanngi yim6e 6ee fuu, hedde e6e njetta Laamdo, e6e mbiya:

—Annabaajo mawdo 6anngii e ley men! Laamdo warii faabaade yim6e mum!

¹⁷ Oo kabaaru saakii e leydi Yahuudiya e seraaji mum fuu.

Haala nelal ngal Yaayaa neli e Iisaa

¹⁸ Ko wadi koo fuu, Yaayaa narrii dum taalibaa6e mum, noddi didon ma66e, ¹⁹ neli dum'en to Iisaa, 6e lamndoo dum yalla kaarum woni garoowo oo, naa 6e ndooman goddo? ²⁰ Been wor6e didon ngari e Iisaa, mbii dum:

—Yaayaa mo lootogal batisima neli min e maa, min lamnde yalla aan woni kaando warde oo, naa min ndooma goddo?

²¹ E oon wakkati, omo sellina yim6e heew6e pawuui di ngaldae sii, omo ribba seydaani'en, omo wumtina wum6e heew6e. ²² O jaabii 6e, o wii:

—Njehee njantanoyee Yaayaa ko njii-don e ko nan-don: wum6e ana mbumta, layanno6e ana nja66a faa gasa, seppaa6e ana cellinee, faadu6e ana paadita, maay6e ana nguurta. Misikiina'en duu kaalanaama Kabaaru Lobbo oo. ²³ Oon mo salaaki goondinde kam, welii hoore.

²⁴ Nde nela6e 6ee kooti ndee, Iisaa fuddi haalande jamaa oo haala Yaayaa, o wii:

—Kodum yeewoyno-don to ladde jeereende too? Kudol dimmbotoongol e henndu naa?

²⁵ Kodum yeewoyno-don? Neddo pariido naa? Boornoto6e kaddule lobbe so nguura nguurndam lobbam 6ee, e cuudi kaanankoo6e tawetee. ²⁶ Kodum yeewoyno-don ndennoo? Annabaajo naa? Goonga! Mido haalana on, omo buri annabaajo. ²⁷ Kanko woni mo Binndi dii mbii e mum:

«Miin Laamdo, mi ardinante nelaado am moyyinanoowo ma laawol.»*

²⁸ Mido haalana on, bammbaade bammbaali burdo Yaayaa, tawee nee, burdo lo'ude e Laamu Laamdo oo buri mo teddu. ²⁹ Yim6e hettindii6e mo 6ee fuu, fay duwaajne'en 6ee, nja6ii konngol Laamdo ngol ko Yaayaa looti dum'en lootogal batisima koo. ³⁰ Kaa Farisa'en e janngino6e Sariya mberrike faandaa Laamdo ko 6e calii looteede e junngo Yaayaa koo.

³¹ Ndennoo, kodum nanndinan-mi e yim6e oo jamaanu? Ho6e 6e nanndi? ³² E6e mba'i hono sukaa6e joodi6e e luumo, ana noddondira, ana mbiya:

«Min piyanii on cereeli,

on mbamaali.

Min mboyanii on woondu yurminiindu,

on mboyaali.»

³³ Sabi Yaayaa mo lootogal batisima warii, naamataa gii jalo, yarataa doro, on mbii yo laddaado. ³⁴ Kaa Bii Neddo oo warii, ana naama ana yara, on mbii naamde e yarde tan woni e hakkille mum, o gido duwaajne'en e luutto6e hono mum'en. ³⁵ Kaa Laamdo hakkilante oo, ja6u6e fuu njayan goonga mum.

No Iisaa yaaforii debbo pijoowo

³⁶ Gooto e Farisa'en 6ee noddi mo bottaari. O naati galle joomum, omo naamda e mum.

³⁷ Debbo pijoowo ana e ngeenndi ndii. Ko o nani Iisaa ana wottoo to galle Farisanke oo

* 7:27 Malakiya 3.1

koo, o waddi faandu nebam uuroojam, ³⁸ o heedi caggal mum sera koyde mum, omo woya, omo leefinira koyde mum dee gondi makko, omo soccira de sukundu makko, omo uurnoo de, omo wuja e majje nebam dam. ³⁹ Nde Farisanke noddudo mo oo yii dum ndee, wii e ley becce mum: «Sinndo oo yo annabaajo, o anndan debbo memoowo mo oo, o annditan oon yo pijoowo.» ⁴⁰ Iisaa haaldi e Simon Farisanke oo, wii:

—Simon, mido haalane huunde wootere.

O jaabii:

—Haal, Moobbo!

⁴¹ Iisaa wii:

—Namlotoodo gooto ana rewannoo yimbe didon, gooto oo buudi cardii teemedede joy, goddo oo buudi cardii capande joy. ⁴² Kaa nde mo anndunoo 6e ngalaa ko 6e njo6ira mo ndee, o yaafii 6e didon fuu. Jooni, homo e ma66e 6uri yidude mo?

⁴³ Simon jaabii:

—Mido miila mo o yaafii kaalisi keewdo oo.

Iisaa wii mo:

—A haalii goonga!

⁴⁴ Caggal dum, o yeeyii debbo oo, o wii Simon:

—A yii oo doo debbo naa? Mi naatii galle maa, fay ndiyam ko mi semmbira koyde am a hokkaali kam. Kaa kanko, gondi makko o leefinira koyde am, o soccira de sukundu makko.

⁴⁵ Aan, a buuccaaki kam, kaa kanko, gila naatu-mi, o njootaali buuccaade koyde am. ⁴⁶ A wujaali hoore am nebam, kaa kanko, o wujii e koyde am nebam uuroojam. ⁴⁷ Dum saabii so mido wiye: luutti makko e heewde fuu njaafaama, ndennoo jilli makko ana mawni. Kaa jaafaado seeda, jilli seeda hollata.

⁴⁸ Caggal dum, o wii debbo oo:

—Luutti maa njaafaama.

⁴⁹ Naamdannoo6e e makko 6ee ana mbiya e ko'e mum'en: «Homo woni oo gorko jaafotoodo fay luutti?»

⁵⁰ Non o wii debbo oo:

—Goondinal maa hisinii ma. Yaa e jam.

8

No rew6e downtanirii Iisaa

¹ Caggal dum, Iisaa ana yiiloo e geelle e gure fuu, ana ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo. Taalibaa6e makko sappo e didon 6ee ana ngondi e makko, ² kapum e rew6e yogaa6e 6e seydaani'en mum'en ndibbaa, jawuui mum'en cellinaa. Kam6e ngoni Mariyama annditirteedo mo Magdala, mo seydaani'en njeddon ndibbanoo iwde e mum, ³ e Yowanna jom suudu howruujo Hirudus biyeteedo Huja, kapum e Susaana e rew6e wo66e heew6e wallirannoo6e 6e jawle mum'en.

Banndol haala aawoowo

⁴ Yimbe iwi e geelle dee fuu, ngari e makko. Jamaa keewdo filii mo, o haalani 6e ngol banndol:

⁵ —Aawoowo yalti sankoyde. E ley sankugol ngol, yoga e aawdi ndii saami e laawol, yaa6aa, pooli ngari cu6i dum. ⁶ Yoga mayri saami e korokaaye, fudi, yoori, sabi nokku oo darnataa ndiyam. ⁷ Yoga mayri saami do kebbe pudata, kebbe dee cuumi ndi. ⁸ Yoga mayri saami e leydi mbelndi, fudi, rimi, wabbere fuu sowii cowe teemedere.

Nde o haalnoo dum ndee, o toowni daande makko, o wii:

—Jom nowru fuu yo nanu.

⁹ Taalibaa6e makko 6ee lamndii mo:

—Kodum ngol banndol firritata?

¹⁰ O wii 6e:

—Onon, on ndokkaama faamde goonga teddu6o haala Laamu Laamdo oo. Kaa wo66e 6ee e banndi 6e kaalanirtee, yalla:

«6e yeewa, tawa 6e njiyataa,

6e nana, tawa 6e paamataa.»*

¹¹ Maanaa banndol ngol annii: aawdi ndii yo konngol Laamdo. ¹² Yimbe yogaa6e ana nanndi e laawol. So 6e nanii konngol ngol fuu, Ibiliisa waran itta ngol e 6erde ma66e pati 6e ngoondina, sako 6e kisa. ¹³ Yogaa6e ana nanndi e korokaaye. Be nanan konngol ngol, 6e nja66oroo ngol seyo. Kaa ngol walaa dadi e ma66e, wakati gooto tan 6e ngoondinta. Nde soobee oo wari fuu, 6e njoppa. ¹⁴ Yogaa6e ana nanndi e nokku kebbe do aawdi ndii saami doo. So 6e nanii konngol ngol tan, 6e mbittan, sabi sugullaaji aduna e joote jawdi e gidaade

* 8:10 Esaaya 6.9

yonki cuuman ngol ngol waasa 6enndude. ¹⁵ Kaa do aawdi ndii saami e leydi mbelndi doo, been ngoni naniroo6e konngol ngol 6erde belde, laa6ude, so kayba ngol faa ngol rima.

Banndol haala lampa

¹⁶—Fay gooto hu66ataa lampa so hippa hen la'al naa soorna dum ley leeso. Ko wadata dee, sinndan dum, yalla eka yaaynana naato6e. ¹⁷ Sabi walaa fuu ko po66i ko 6anngintaake, walaa ko suudii ko annditataake faa yaltinee sella. ¹⁸ Ndennoo, tiidee e no nanir-don nii, sabi jogiido fuu, beydante. Kaa mo walaa oo, fay ko miilata ana jogii koo teetete.

Inna Iisaa e mijiraa6e Iisaa

¹⁹ Inniiko e mijiraa6e makko wor6e ngari e makko, kaa 6e kebaali yottaade mo saabe jamaa. ²⁰ O haalanaa inna makko e mijiraa6e makko ana ndarii sella ana njidi yiide mo. ²¹ Nii o jaabii, o wii:

—Innam e mijiraa6e am yo nanoo6e konngol Laamdo ngol so ngollira dum 6ee.

No Iisaa waaltiniri henndu

²² Nannde wootere Iisaa e taalibaa6e mum naati laana. O wii 6e:

—Lummben weendu nduu.

Be ndeerti. ²³ E ley lummbugol ngol, mo daanii. Oon wakkati fuu, henndu mawndu immii, laana kaa heewi ndiyam, ka hosi mutude. ²⁴ Be 6adii, e6e pinndina mo e6e mbiya:

—Moobbo, Moobbo, miden nii kalkoo!

O fini, o jahii e henndu nduu e bemppeeje dee, non fuu wii teen! ²⁵ Caggal dum, o wii 6e:

—Hoto hoolaare mon woni?

Be kuli, 6e cunli, e6e mbiyondira e ko'e ma66e:

—Ko oo gorko woni? Omo yamira fay henndu e ndiyam, di downtanto mo.

No Iisaa selliniri laddaado tuddiido janaale

²⁶ Caggal dum, 6e panndoyi leydi Gerasankoo6e, peewtondirndi e leydi Galili. ²⁷ Nde o yeenti ndee, gorko laddaado, jeyaa6e e ngeenndi ndii, joppudo kaddule ko 6ooyi so tuddoyii janaale, wari e makko. ²⁸ Nde o yii Iisaa ndee, o wulli, o diccii yeeso mum, o haali faa toowi, o wii:

—Iisaa, Bii Laamdo Toowdo, ko njid-daa wadata kam? Mido jaage, pati torram.

²⁹ Walaa ko o wiiri non, sinna Iisaa yamirii seydaani oo yalta e neddo oo. Oo seydaani ana war-wartannoo e makko cili keewdi. Oon ana geyyeteno juude e koyde fuu, geyyiree calali, kaa o tayan dum fuu, seydaani oo regina mo ngeenndi, naba mo ley ladde jeereende.

³⁰ Iisaa lamndii mo, wii:

—Hono mbiyete-daa?

O jaabii:

—Mido wiye «Jamaa».

O wii dum non, sabi seydaani'en heew6e ana ngondi e makko. ³¹ Be ndarii e6e ndaarda Iisaa pati o yamira 6e 6e naatoya e iduru. ³² Sewre girooji mawnde ana durannoo don e hoore waamnde haayre. Seydaani'en 6ee ndaardi mo o dujanoo dum'en naatoya e ley girooji dii. O dujanii 6e. ³³ Be njalti e neddo oo, 6e naati e ley girooji dii. Sewre ndee fuu diiri, iwi hoore waamnde haayre too, naatoyi e ley weendu nduu, yoolii.

³⁴ Nde duroo6e 6ee njii dum ndee, 6e ndogi, 6e njantanoyii dum yim6e ngeenndi ndii e seraaji mum. ³⁵ Been ngari yeewe ko wadi koo. Nde 6e njottii Iisaa ndee, 6e tawi laddanoodo oo ana joodii banng makko, ana 6oornii kaddule, yeedditii. Nii kulol nanngi 6e. ³⁶ Yiino6e dum 6ee njantanii yim6e no laddanoodo oo selliniraa. ³⁷ Yim6e leydi Gerasa fuu ndaardi Iisaa yoppaana dum'en leydi mum'en, sabi kulol manngol nanngi dum'en. O naati laana, o witti. ³⁸ Mo seydaani mum ribbaa oo, ndaardi Iisaa acca o jokka e mum. Kaa Iisaa wirfintini mo, wii:

³⁹ —Hootu suudu maa, kumpitaa yim6e maa ko Laamdo wadan maa.

O yehi, o ooyyii e ngeenndi ndii fuu ko Iisaa wadani mo koo.

No Iisaa wuurtiniri bii Jayrus e no selliniri debbo jawdo

⁴⁰ Nde Iisaa wartunoo ndee, jamaa oo ja66ii dum, sabi yim6e fuu ana ndoomunoo dum.

⁴¹ Non gorko biyeteedo Jayrus, hooreejo suudu waajordu, wari e makko, diccii yeeso makko, ndaardi mo o wara galle mum, ⁴² sabi biyum debbo bajjo, mo duu6i mum mbaarata e sappo e didi, ana ha6ana yonki.

E ley yaadu Iisaa ton nduu, yim6e 6illi dum sanne. ⁴³ Debbo gooto, mo tuundi mum tayataa ko waarata e duu6i sappo e didi, ana tawaa ton. Ko mo joginoo fuu mo sawrorike faa laa6i, kaa fay gooto hebaali sellinde mo. ⁴⁴ Mo iwri caggal Iisaa, mo memi kommbol saaya mum. Don e don yiyyam dam tayi. ⁴⁵ Iisaa wii:

—Homo memi kam?

Kaa nde wonnoo fay gooto jaabaaki, Piyeer wii:

—Moobbo, hakkunde yim6e ngon-daa, e6e fillu maa.

⁴⁶ Iisaa wii:

—Won memdo kam, sabi mi maatii won semmbe iwdo e am.

⁴⁷ Nde debbo oo annditinnoo dum suudataako ndee, wari ana sijna, diccii yeeso makko, haali hakkunde yim6e fuu ko saabii so memi mo e no selliri don e don. ⁴⁸ Iisaa wii mo:

—Bannam debbo, goondinal maa danndii ma. Yaa e jam.

⁴⁹ Iisaa tilaaki haalde, faa won iwrudo to hooreejo suudu waajordu oo too, wii Jayrus:

—Biya oo heddaaki, fotaa ko tampinaa moobbo oo hankasen.

⁵⁰ Kaa nde wonnoo Iisaa nanii dum, wii hooreejo suudu waajordu oo:

—Pati hul, hoolam tan, biya oo dadan.

⁵¹ Nde o yottii galle Jayrus ndee, o dalaali fay gooto naadda e makko, so wanaa Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba e baaba suka oo e inna mum. ⁵² Yim6e 6ee fuu ndarii ana mboya suka oo, ana conkina semmbe. O wii 6e:

—Pati mboyye! O maayaali, o daaniido tan.

⁵³ Kaa 6e puuytini haala makko, sabi e6e anndi o maayii. ⁵⁴ Iisaa nanngi junngo suka oo, toowni daande, wii:

—Suka, imma!

⁵⁵ Yonki makko warti e makko, o immii don e don. Iisaa yamiri 6e ndokka mo ko o jaama.

⁵⁶ Saaraa6e suka oo kaaynaa. O daalii 6e pati 6e kaalana fay gooto ko wadi koo.

9

No Iisaa neliri taalibaa6e mum sappo e didon 6ee

¹ Iisaa noddii taalibaa6e sappo e didon 6ee, hokki dum'en semmbe, hokki dum'en baawde ribbugol seydaani'en e sellingol jawuui. ² O neli 6e 6e ooynoo Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo, 6e cellina jaw6e. ³ O wii 6e:

—Pati na6oree fay huunde e laawol ngol, wanaa sawru, wanaa mbasu, wanaa nguure, wanaa kaalisi. Kasen duu pati na6oron saayaaji didi. ⁴ Galle mo njippi-don e mum fuu, keddo-don don faa nde iw-don don. ⁵ Ngeenndi fuu ndi yim6e mum nja66aaki on, njalton dum, pidдон colla koyde mon, faa jeertina 6e ko 6e ngadi koo ana boni.

⁶ Be mbitti, e6e ngada ngeenndi e ngeenndi, e6e mbaajoo Kabaaru Lobbo oo, e6e cellina jaw6e won6e e nokkuuje dee fuu.

No kabaaru Iisaa jii6iri hakkille Hirudus

⁷ Hirudus, hooreejo leydi oo, nde nannoo haala Iisaa ana haalee, hakkille mum jii6ii. Sabi won wiyannoo6e Yaayaa mo lootogal batisima oo wuurti, ⁸ wo66e ana mbiya annabi Iliyaasa 6anngi, wo66e kasen ana mbiya gooto e annaba6e arannde6e 6ee wuurti. ⁹ Kaa Hirudus wii:

—Mi tayii hoore Yaayaa. Homo woni oo mo nanan-mi baado hono nii?

Omo tewta yiide dum.

No Iisaa jamminiri ujunaaji joy gorko

¹⁰ Nela6e 6ee ngarti. Be njantanii Iisaa ko 6e ngadi koo fuu. O na6i 6e hedde ngeenndi mbiyeteendi Baytisayda, o teeldi e ma66e. ¹¹ Jamaa oo nani dum, jokki e makko, o ja66ii 6e, hedde omo haalana 6e haala 6anngugol Laamu Laamdo oo, o sellini e ma66e hasindin6e e sellineede 6ee. ¹² Nde hiiri ndee, sappo e didon 6ee 6attitii mo, mbii mo:

—Yoppitin jamaa oo yaha e geelle e daakaaji piliidi yalla ana ke6a do njippoo jaama, sabi oo nokku yo ladde.

¹³ O wii 6e:

—Onon e ko'e mon, ndokkee 6e ko 6e jaama!

Be mbii mo:

—Buuruuje joy e liddi didi tan min njogii, naa so wanaa min codanoyan 6ee yim6e fuu ko jaama dee.

¹⁴ Tawi yim6e 6ee ana njaha e ujunaaji joy gorko. O wii taalibaa6e makko 6ee:

—Njoyyiniiree 6e tunaale-tunaale, wootere fuu capande njoyon.

¹⁵ Be ngadiri non, 6e njoyyiniiree fuu. ¹⁶ O 6ami buuruuje joy dee e liddi didi dii, o tiggitti kammu, o yetti Laamdo. O tayi buuru oo e liddi dii, o hokki taalibaa6e makko 6ee njeda jamaa oo. ¹⁷ Be fuu 6e jaami faa 6e keddi. Taalibaa6e 6ee ndeentini taye keddiide dee, kebbini cagiije sappo e didi.

No Piyeer seedorii Iisaa woni Almasiihu

¹⁸ Nannde wootere omo teeldi e taalibaa6e makko, omo wada duwaawu, kanko tan. O lamndii 6e, o wii:

—Homo yim6e mbiyata ngon-mi?

¹⁹ Be njaabii mo, 6e mbii:

—Won wiyoo6e a Yaayaa mo lootogal batisima, won wiyoo6e a annabi Iliyaasa, won wiyoo6e kasen gooto e annabaa6e aranndee6e 6ee wuurti.

²⁰ O lamndii 6e:

—Onon nee, homo mbiyatón ngon-mi?

Piyeer jaabii mo, wii:

—A Almasiihu Laamdo!

²¹ O yaggini 6e pati 6e kaalana düm fay gooto.

No Iisaa 6annginiri maayde mum e wuurtugol mum

²² O 6eydi hen kasen, o wii:

—Ana tilsi Bii Neddo torree torraaji keewdi, maw6e 6ee e hooree6e yottino6e sadaka e dunkee'en Sariya tippitoto mo, o waree, kaa mo wuurtan jannde tata6ere.

²³ Caggal düm, o wii 6e fuu:

—Muuydo jokkude kam fuu, nootta yurmaade hoore mum, 6ama leggal mum bardugal* jannde fuu, jokka e am. ²⁴ Sabi muuydo danndude yonki mum, waasan ki. Kaa baasirido ki sabaabu am, danndan ki. ²⁵ Kodum he6ude aduna oo fuu nafata neddo so halkii yonki mum naa mursii hoore mum? ²⁶ Jaannoriido kam miin e haalaaji am dii fuu, miin Bii Neddo oo duu, mi yaannorto düm nde mi wardii e malaa'ika'en seni6e ley teddeengal am e ley teddeengal Baabiraado am. ²⁷ Mido haalana on goonga: yoga e won6e doo 6ee maayataa, tawee njiyaali Laamu Laamdo oo 6anngii.

No noone Iisaa waylitorii

²⁸ Ko waarata e balde jetti caggal ko o haali dii haalaaji koo, o nabboyi dow waamnde haayre faa o wada duwaawu, o yaadi e Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba. ²⁹ Nde mo duwotoo ndee, yeeso makko waylitii, kaddule makko ndawni faa ana njalba. ³⁰ Non wor6e didon 6anngi, ana kaalda e makko, düm Muusaa e Iliyaasa. ³¹ Be 6anngidi e teddeengal, e6e kaala haala laawol makko tabitoyoowol Urusaliima ngol. ³² Piyeer e wondi6e mum 6ee yo daanino6e doyngol teddungol, 6e pini, 6e njii teddeengal makko, 6e njii wor6e didon wondufe e makko 6ee. ³³ Nde yim6e didon 6ee ngari faa ceerta e Iisaa ndee, Piyeer wii mo:

—Moobbo, gonal amen doo ana moyyi. Dal min ndarna doo buguui tati: aan wooturu, Muusaa wooturu, Iliyaasa wooturu.

Kanko e hoore makko, o anndaano ko o haalannoo. ³⁴ O tilaaki haalde, faa luurde wari, suddi 6e. Taalibaa6e 6ee kuli sanne nde luurde ndee suddi 6e ndee. ³⁵ Daande iwri e ley luurde ndee, wii:

—Oo doo yo Biyam mo cu6ii-mi. Kettindee mo!

³⁶ Ko daande ndee nanaa koo, Iisaa kanum tan gooto tawaa ton. Taalibaa6e 6ee cuudi kabaaru oo. E ley deen jalaade, 6e kaalanaali fay gooto ko 6e njii koo.

No Iisaa selliniri suka laddaado

³⁷ Janngo mum, ko 6e njippii waamnde haayre ndee koo, higgere jamaa ja66ii mo. ³⁸ E ley jamaa oo, gorko gooto eewnii, wii:

—Moobbo, mido jaage, tiinna yeewanam biyam gorko, sabi kanko tan njogii-mi. ³⁹ Ladde ana nannga mo, o wulla, o sinja faa hunduko makko yufa ngufo. Nde yoppataa mo so wanaa caldi makko fuu taya. ⁴⁰ Mi jaagike taalibaa6e maa 6ee ndibba nde, kaa 6e ndonkii.

⁴¹ Iisaa jaabii, wii:

—Hey yim6e jamaanu bondo 6e nganaa goondin6e. Faa mande tilotoo-mi e mon? Faa mande keddotoo-mi munande on? Battin biya oo doo!

⁴² Nde suka oo 6adinoo Iisaa ndee, ladde ndee li6i düm e leydi, hedde ana dimmba düm. Nii Iisaa jahii e ladde ndee, sellini suka oo, totti düm baaba mum. ⁴³ Yim6e fuu kaaynaa saabe baawde Laamdo mawde dee.

No Iisaa 6annginiri kasen maayde mum e wuurtugol mum

E ley ko jamaa oo fuu haaynaa e golleeji Iisaa dii koo, o wii taalibaa6e makko 6ee:

⁴⁴ —Onon, piddee noppi mon, nanon ko kaalan-mi: Bii Neddo oo wadete e juude yim6e.

⁴⁵ Kaa 6e paamaali haala kaa, maanaa makka ana suudanii 6e, faa 6e mbaasi annditinde ka. Be kulii lamnditaade mo duu.

Haala burdo teddude

⁴⁶ Non taalibaa6e 6ee ndarii ana njeddondira burdo teddude hakkunde mum'en. ⁴⁷ Nde wonnoo omo anndi ko woni e 6erde ma66e, o nanngi junngo cukalel, o darni ngel banngi makko, ⁴⁸ o wii 6e:

* **9:23** Maanaa 6amde leggal mum bardugal woni fellisidde mursude yonki mum hono no Iisaa nii.

—Neddo fuu ja66iido ngel cukalel e innde am, miin jaati o ja66ii. Kasen duu, ja66iido kam, ja66iike neldo kam oo. Sabi burdo lo'ude hakkunde mon fuu, kapum woni teddudo.

Haala mo yeddaali en fuu, e men wondi

⁴⁹ Yuhanna haali, wii:

—Moobbo, min njii gorko gooto ana ribbira seydaani'en innde maa, min kadii mo, sabi o waldaa e men.

⁵⁰ Iisaa wii mo:

—Pati kadee mo dum, sabi mo honnaaki on fuu, e mon wondi.

⁵¹ Nde wakkati mo Laamdo njabbintinta Iisaa dow kammu 6adinoo, Iisaa e hoore mum fellisi yahan Urusaliima, ⁵² neli nelaa6e ardoo dum. Been nelaa6e naati e ngeenndi Samariyankoo6e ngootiri faa ndaartana mo jippunde. ⁵³ Kaa ndiin ngeenndi ja66aaki mo, sabi Urusaliima o fa'i. ⁵⁴ Nde Yaakuuba e Yuhanna njiinoo dum ndee, mbii:

—Kalfaado, ada yidi min njamira yiite iwa dow kammu duppa 6e naa?

⁵⁵ Nii o yeecitii 6e, o njii 6e. ⁵⁶ Caggal mum, 6e njehi ngeenndi ngonndi.

No yim6e mbiiri njokkan e Iisaa

⁵⁷ E ley yaadu ma66e nduu, neddo gooto wii mo:

—Mi jokkete to njahataa fuu.

⁵⁸ Iisaa wii mo:

—Doldolde ana njogii gayde, pooli duu ana njogii cuudi, kaa Bii Neddo oo walaa fay do soppinoo sako faa lelna hoore mum fowtinoo.

⁵⁹ O wii neddo goddo:

—Jokkam!

Oon jaabii mo, wii:

—Accu mi iroya baabam tefon.

⁶⁰ Iisaa wii mo:

—Dal maay6e ira maay6e mum'en. Aan kaa, waajoya haala Laamu Laamdo oo.

⁶¹ Goddo kasen wii mo:

—Mi jokkan e maa, Moobbo, kaa accu mi waynoyoo galle am tefon.

⁶² Iisaa jaabii mo, wii:

—Neddo fuu nanngudo jalo sari nde yeeyii, walaa ko nafata e Laamu Laamdo oo.

10

No Iisaa neliri taalibaa6e mum capande njeddon e didon

¹ Caggal dum, Iisaa subii e ley taalibaa6e mum capande njeddon e didon, neliri 6e didon didon, 6e ardoo dum e ngeenndi fuu e nokku fuu do o haannoo yaade, kanko e hoore makko.

² O wii 6e:

—Gese 6ennude ana keewi, kaa hettooo6e keewaa. Ndennoo, jaagee Jom kettal oo nelda hettooo6e to hettantee too. ³ Njehee, mi nelii on no baali hakkunde pobbi nii. ⁴ Pati na6oree fay huunde, wanaa dannga, wanaa mbasu, wanaa pade. Pati njowtee fay gooto e dow laawol. ⁵ Galle mo naataton fuu, njowton joomum'en tefon, mbiyon: «Yo jam wonu e oo galle!» ⁶ So neddo jom jam won don, duwaawu mon hewtan dum. Kaa so walaa, duwaawu mon oo watan e mon. ⁷ Njippo-don e oon galle. Ko 6e ndokki on fuu jaamon, njaron, sabi golloowo ana haandi e njo6di mum. Pati ngadee naata-yalta e ley galleeji. ⁸ Ngeenndi fuu ndi naatu-don, so on nja66aama, ko ngaddane-don fuu jaamon. ⁹ Cellinon jaw6e 6e taw-don don fuu, mbiyon yim6e ngeenndi ndii: «Laamu Laamdo 6attiima on.» ¹⁰ Ngeenndi fuu ndi naatu-don, so on nja66aaka e mum, njalton e mbeddaaji mum, mbiyon: ¹¹ «Min piddee e mon fay colla ngeenndi mon takkinooka e koyde amen. Kaa dum e taweede, anndee Laamu Laamdo 6attiima.» ¹² Mido haalana on: jannde darngal, jukkungo ndiin ngeenndi buran ngo Sodooma* ngoo naawde.

¹³ Bone woodanii ma, aan Korasin! Bone woodanii ma, aan Baytisayda! Sabi so kaayde gadanoode e ley mon dee ngadanooma Tirus e Sidon, nden, hodu6e ton 6ee tuubanno law, tawete 6e 6oornike licce caakuuji, 6e njoodike e ndoondi, faa 6e kollita tuubugol ma66e. ¹⁴ Saabe dum, jannde darngal, jukkungo mon buran ngo Tirus e Sidon ngoo naawde. ¹⁵ Aan duu Kafarnahum, ada miila a toownete faa dow kammu naa? A leydinte faa keedaa ley maay6e.

¹⁶ O haalani taalibaa6e makko kasen:

—Kettindaniido on fuu, miin hettindanii. Calaniido on fuu, miin salanii. Calaniido kam fuu, salanike neldo kam oo duu.

* **10:12** Sodooma yo ngootiri e geelle didi de Laamdo halki saabe heewgol majje luutti. Yeew Puddoode 19.1-29

¹⁷ Capande njeddōn e didōn 6ee ngartidi e seyo, mbii:

—Kalfaado, fay seydaani'en 6ee dōwtanike min saabe innde maa.

¹⁸ O wii 6e:

—Mi yii Ibiliisa ana iwa dow kammu, ana saamira no suraango nii. ¹⁹ Mi hokkii on baawde yaafude bolle e jahe, mi hokkii on jaalaade konnee fuu. Fay huunde torrataa on abada. ²⁰ Kaa noo, pati ceyoree ko seydaani'en dōwtanii on koo. Ceyoree ko inde mon mbinnadaa dow kammu koo.

Haala seyo Iisaa

²¹ Oon wakkati fuu, Ruuhu Ceniido hebbini Iisaa seyo. Iisaa wii:

—Baabiraado jom kammu e leydi, mi yettii ma, sabi a suudii dee kulle hakkilantee6e e anndu6e, 6annginan-daa dum cukaloy. Jaati, Baabiraado, hono non worri, sabi dum wel maa. ²² Baabiraado am tummbii huunde fuu e junngo am. Fay gooto anndaa Bajjo oo so wanaa Baabiraado, fay gooto anndaa Baabiraado oo so wanaa Bajjo oo, kaɗum e mo Bajjo oo muuyi 6annginande dum fuu.

²³ Caggal dum, Iisaa yeecitii taalibaa6e 6ee, gunndii dum'en, wii:

—Gite jiyooje ko njiyatōn koo, mbelii hoore! ²⁴ Sabi mido wiya on: annabaa6e heew6e e kaanankoo6e heew6e njidiino yiide ko njiyatōn koo, njiyaali, njidiino nande ko nanaton koo, nanaali.

Banndol haala Samariyanke moyyo

²⁵ Non, jannginoowo Sariya gooto immii faa hora mo, wii:

—Moobbo, hono kaan-mi wadude faa mi he6a nguurndam nduumiidam?

²⁶ Iisaa jaabii mo, wii:

—Kodum winndii e Sariya? Kodum njanngu-daa ton?

²⁷ Jannginoowo Sariya oo jaabii, wii:

—Yidir Laamdo Joomiraado maa 6ernde maa fuu e yonki maa fuu e semmbe maa fuu e hakkille maa fuu. Njidiira tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.[†]

²⁸ Iisaa wii mo:

—Jaabu maa moyyii. So a wadii non, a he6an nguurndam dam!

²⁹ Kaa jannginoowo Sariya oo ana yidi heedude e goonga, wii mo:

—Homo woni tanaa am?

³⁰ Iisaa jaabii mo, wii:

—Nannde wootere gorko gooto iwi Urusaliima, ana fa'i Yeriko. E ley yaadu makko nduu, o hawri e yanoo6e, 6e boli mo, 6e pii mo faa 6e njoppi mo wanaa guurdo mo wanaa maaydo. ³¹ Forri e jottinoowo sadaka gooto ana warannoo e laawol ngol. Nde o yiinoo janaado oo ana lelii ndee, o woorti dum, o ya66ii. ³² Lewinke[‡] gooto, kaɗum duu wari tawi mo don, yii mo, woorti mo, ya66ii. ³³ Samariyanke dawdo wari e makko, yii mo, yurminaa, ³⁴ 6adii mo, sawriri barme makko nebam e peguujam, fiili hen licce. Caggal dum, o waddini dum daaba makko, o na6i dum e jippunde ho66e, o hinnii dum. ³⁵ Janngo mum, o itti buudi cardi didi, o hokki njaatigi mum oo, o wii dum: «Hinna mo. So almusadda makko 6urii dum, so mi wartii, mi tottete.»

³⁶ Nde Iisaa tilii banndol ngol ndee, wii:

—E miilo maa, homo e taton 6ee laatii tanaa janaado oo?

³⁷ Jannginoowo Sariya oo jaabii, wii:

—Jurmiido mo oo.

Iisaa wii mo:

—Aan duu, yaa, wadoy hono non!

No Iisaa jippanorii Marta e Mariyama

³⁸ E laawol ma66e ngol, Iisaa faɗi ngeennadi ngootiri, debbo biyeteedo Marta jippini mo. ³⁹ Marta ana jogii mijiraado biyeteedo Mariyama. Oon ana joodii sera koyde Iisaa, ana nana haala mum. ⁴⁰ Kaa Marta, no golleeji dɗi keewiri nii tan woni e hakkille mum, wari, wii:

—Moobbo, a hillaaka ko mijam oo daldi kam golle oo koo naa? Wii mo o immoo, o walla kam!

⁴¹ Moobbo oo jaabii mo, wii:

—Marta, Marta, ada tampina hoore maa kulle keewde, ada jii6a hakkille maa. ⁴² Kaa huunde wootere tan woni ko neddo hasindini e mum. Mariyama su6ike ko moyyi koo, o teetataake dum duu.

[†] **10:27** Fillitagol Tawreeta 6.5, Lewinkoo6e 19.18 [‡] **10:32** Yim6e leɗol Lewi ngonnoo humaniife golle dewal Laamdo gila e jamaanu Muusaa.

11

No Iisaa jannginiri taalibaa6e mum no duwortee

¹ Nannde wootere, Iisaa ana wada duwaawu e nokku gooto. Nde o tilinoo ndee, gooto e taalibaa6e makko 6ee wii mo:

—Moobbo, janngin min no min nduwortoo, hono no Yaayaa jannginiri taalibaa6e mum nii.

² O wii 6e:

—So odon nduwoo, nii mbiyaton:

Baabiraado,

yo innde maa teddine.

Yo Laamu maa war.

³ Hokku min nannde fuu jaamdu heyooru min.

⁴ Yaafa min luutti amen,

sabi miden njaafoo toopu6e min fuu.

Pati accu min ceytee.

⁵ O wii 6e kasen:

—So gooto mon yehii to gido mum hejjere jemma, wii dum: «Gidam, jamlam buuruuje tati, ⁶ mi he6ii kodo jooni, mi walaa ko mi holla dum», ⁷ yalla gido maa oo ana jaabe to ley galle too, wiye: «Pati torram, sabi damal ngal cokaangal, sukaa6e am duu yo lelii6e, mi waawaa immaade faa mi hokke fay huunde»? ⁸ Mido wiya on: fay so o immaaki o hokkire saabe a gido makko, waajibi mo immoo, mo hokke hakke ko kasindin-daa e mum fuu, kammari ko tekkin-daa jaagunde maa ndee koo. ⁹ Miin, mido wiya on: jaagee, on ke6an, tewtee, on njiitan, calminee gila odon damal galle, on udditante. ¹⁰ Sabi jaagiido fuu, he6an, tewtudo fuu, yiitan, calmino fuu, udditante. ¹¹ Homo woni e mon baabiraado mo 6iyum jaagotoo liingu so hokka dum mboddi? ¹² Naa jaagoo dum 6occoonde, hokka dum yaare? ¹³ No mbonir-don fuu, odon ndokka 6i66e mon kulle lobbe, sako Baabiraado mon gon6o dow kammu oo. Naagiido mo Ruuhu Ceniido fuu, o hokkan dum mo.

No Iisaa fenniri ko happaa koo

¹⁴ Nannde wootere, Iisaa ana ribbana ned6o gooto seydaani muumdinnoo6o dum. Nde seydaani oo yalti ndee, muumdunoo6o oo watti haalde. Jamaa oo haaynaa. ¹⁵ Kaa yoga e ma66e ana wiya:

—«Beelsebul», hooreejo seydaani'en oo o ribbirta seydaani'en 6ee!

¹⁶ Wo66e ndaardi mo taagumansa kaayniido iwoowo dow kammu faa itta koro makko.

¹⁷ Nde wonnoo omo anndi miilooji ma66e, o wii 6e:

—Laamu fuu pecciido ana ha6a e hoore mum, bonan, maadiiji mum fuu ngurjan e leydi.

¹⁸ So Ibiliisa e hoore mum fecciima, hono laamu mum heddortoo? Nde wonnoo on mbii «Beelsebul» ndibbiran-mi seydaani'en 6ee. ¹⁹ So tawii «Beelsebul» ndibbiran-mi seydaani'en, yim6e mon 6ee nee, homo ndibbirta 6e? Yim6e mon 6ee jaati kollata on ngalaa e goonga!

²⁰ Kaa so baawde Laamdo ndibbiran-mi seydaani'en, dum ana holla Laamu Laamdo warii e mon. ²¹ Gorko jom semmbe jogiido kaafaawi, so haybii galle mum, jawdi mum reenoto.

²² Kaa so burdo dum semmbe yanii e mum, jaalike dum, teetan joomum kaafaawi ki fawnoo hoolaare e mum kii, fecca jawdi mum ndii e wo66e. ²³ Mo waldaa e am fuu yo gajo am. Mo moo6tidataa e am fuu yo caakoowo.

²⁴ So seydaani yaltii e ned6o, seydaani oo yiiloyto e nokkuuje joorde, tewta do noottinoo. So mo he6aali, mo wiyan: «Mido nii wirfitoo galle am mo eggunoo-mi e mum oo.» ²⁵ So mo wirfitike, mo tawan galle oo ana wuuwaa, ana moyyinaa ana paraa faa woodi. ²⁶ Nden, mo wirfitoo, mo waddoya seydaani'en njeddon bur6e mo bonde, 6e naata e galle oo, 6e koda e mum. Nii battane oo ned6o burdata arannde mum bonde.

²⁷ Nde o haalata dum ndee, debbo gooto ana hakkunde jamaa oo, toowni daande mum, wii:

—Debbo caawdo ma so muynin maa, welii hoore!

²⁸ Non Iisaa jaabii, wii:

—Wel6e hoore dee, nanoo6e konngol Laamdo so njokka ngol 6ee!

No jamaa ndaardiri taagumansa

²⁹ Nde wonnoo jamaa oo ana 6illondira e makko sanne, o fud6i wiide:

—Yim6e jamaanu jooni yo yim6e bon6e. E6e ndaara holleede taagumansa, kaa 6e kollataake so wanaa taagumansa annabi Yuunusa oo. ³⁰ Sabi no Yuunusa laatanorii Niniwenkoobe taagumansa nii, hono non Bii Ned6o oo duu laatanortoo yim6e oo jamaanu taagumansa. ³¹ Nannde darngal, kaananke debbo leydi 6aleeri oo inmodoto e yim6e jamaanu jooni 6ee, li6a dum'en. Sabi o iwriino faa hoore leydi, warde hettindaade haalaaaji

Suleymaana kebbinaadi hakkilantaaku dii. Haya, 6urdo Suleymaana won doo! ³² Nannde dargal, yim6e Niniwe duu immodoto e yim6e jamaanu jooni 6ee, li6a dum'en. Sabi 6e tuubii gila nde 6e nannoo waaju annabi Yuunusa ndee. Haya, 6urdo Yuunusa won doo!

Haala fooyre caldi

³³ Iisaa wii kasen:

—Fay gooto hu66ataa lampa so suufa dum naa hippa e mum kaakol. So lampa hu66aama, sinndete, yalla ana yaaynana naatoo6e. ³⁴ Gite maa ngoni lampa caldi maa. So gite maa ana moyyi, caldi maa fuu pooyan. Kaa so de moyyaa, caldi maa fuu ni66an. ³⁵ Ndennoo, haybu pati fooyre wonnde e maa ndee ni66a. ³⁶ Sabi so caldi maa fuu keewii fooyre, tawa walaa fuu salndu maa wonndu e nimre, di fuu di pooyniran no lampa fooynirante nii.

No Iisaa feliri Farisa'en e jannginoobe Sariya

³⁷ E ley ko Iisaa waajotoo koo, Farisanke gooto noddi dum bottaari. O nootoyii dum galle mum, o joodii faa o jaama. ³⁸ Farisanke oo haaynaa nde yiinoo o lootaali juude fade makko jaamde.* ³⁹ E ley dum, Iisaa wii mo:

—Onon Farisa'en, odon lawya caggal kore loode e caggal lehoy, tawee nee, 6erde mon ana caawi nguykaaji e boneejii! ⁴⁰ Jaahili'en! Tama wanaa Tagudo dow oo tagi ley oo duu? ⁴¹ Ittiree sadakaaji mon dii 6erde laa6ude. Nden, ko heddii koo fuu daganto on.

⁴² Bone yanan e mon, onon Farisa'en. Sabi odon ittana Laamdo jakka naanaa, odon ittana dum jakka danndi e ko tutaton fuu. Kaa odon njeebii fooccitaare, odon njeebii yidude Laamdo. Tawee nee, kajum kaanno-don wadude tawee on njeebaaki ko heddii koo. ⁴³ Bone yanan e mon, onon Farisa'en! Sabi odon njidi joolle lobbe e ley cuudi baajordi, odon njidi salmineede calmnaali teddungal e luumooji. ⁴⁴ Bone yanan e mon. Sabi odon nanndi e janaale de ngalaa maande, de yim6e njahata e mum, tawee anndaa.

⁴⁵ Gooto e jannginoobe Sariya jaabii Iisaa, wii:

—Moobbo, no kaalirtaa nii, ada hoyna min minen duu.

⁴⁶ Iisaa jaabii, wii:

—Onon jannginoobe Sariya 6ee duu, bone yanan e mon! Sabi odon ndonndina yim6e donnge teddude, tawee onon e ko'e mon, on memirtaa de fay hoore fedeendu mon. ⁴⁷ Bone yanan e mon, sabi odon maha janaale annabaa6e 6e njaatiraabe mon mbari 6ee. ⁴⁸ Ndennoo, onon, on ceettiima golle ma66e oo ana weli on. Sabi kam6e, 6e mbarii annabaa6e, onon, odon maha janaale mum'en! ⁴⁹ Dum nee, Laamdo hakkilante oo wii: «Mi neldan 6e annabaa6e e nelaabe, 6e mbara yoga, 6e torra yoga.» ⁵⁰ Dum wadi so yiyam annabaa6e njuppaa6am gila e puddoode aduna oo dam, ana yobtee e yim6e oo jamaanu. ⁵¹ So goonga dee, mido wiya on: yiyam gila Haabiila faa Jakariyaa baraad0 hakkunde ittirde sadaka ndee e suudu Laamdo nduu, dum fuu dum yobete e oo jamaanu. ⁵² Bone yanan e mon, onon jannginoobe Sariya! Sabi on teetii cokitirgal anndal, on naataali onon e ko'e mon, kasen duu on kadii naatoo6e 6ee naatude.

⁵³ Nde Iisaa iwi don ndee, dunkee'en Sariya e Farisa'en ana mettaa e mum sanne sanne. Ana lamndoo mo kulle keewde, ⁵⁴ hedde e6e tuufana mo faa 6e ke6a e makko haala ka 6e nannginira mo.

12

Haala kulol Laamdo

¹ Ko foti ujunaaji ujunaaji yim6e kawriti faa ana njaa6ondira. Nden Iisaa wii taalibaabe mum 6ee:

—Ndeentee e yuufinirdi Farisa'en, dum woni 6e naafigi'en. ² Walaa fuu ko suudii ko 6anngintaake, walaa sirri mo saakataake. ³ Dum saabii huunde fuu ko kaal-don ley nimre nantete ley fooyre. Kasen duu ko ngunndi-don ley cuudi fuu, ooynete dow beneejii.

⁴ Mido haalana on, onon gidiraabe am: pati kulee waroo6e yim6e 6e ngalaa fuu ko mbaawi caggal majjum 6ee. ⁵ Mi hollan on mo kaan-don hulde: kulee baroowo neddo baawdo tippaade dum ley jahannama. So goonga dee, mido wiya on: oon kaan-don hulde! ⁶ Tama biiwuuji joy coottataake buudi didi? Laamdo yeggitataa fay gootel e majji. ⁷ Onon, fay lee6i ko'e mon fuu ko limaa faa laa6i. Ndennoo, pati kulee, sabi onon 6uri biiwuuji keewdi teentilaade.

⁸ Mido wiya on: ceettaniido kam hakkunde yim6e fuu, miin Bii Neddo oo duu, mi seettanto dum yeeso malaa'ika'en Laamdo. ⁹ Kaa calaniido kam hakkunde yim6e, salante yeeso malaa'ika'en Laamdo. ¹⁰ Neddo fuu kaaldo ko boni e Bii Neddo, ana waawi yaafeede. Kaa bonkiido Ruuhu Ceniido oo yaafataake. ¹¹ So on nabaama e cuudi baajordi naa yeeso

* **11:38** Ngol lootugol juude ha66aaki e ittude tuundi, kammari faa joomum fooccitanoo diina wadira.

hooree6e naa kaanankoo6e, pati mbemmbe-don ko njaaboto-don, naa ko kaalaton, ¹² sabi Ruuhu Ceniido oo anndinan on oon wakkati fuu ko kaan-don haalde.

Banndol haala arsukunte pamaro hakkille

¹³ Won biido e ley jamaa oo:

—Moobbo, wii mawnam oo hokka kam ngedu am e ndonu amen oo.

¹⁴ Iisaa jaabii mo, wii:

—Hey aan! Homo wadi kam caroowo mon naa peccoowo jawdi mon?

¹⁵ O wii jamaa oo:

—Ndeentee e joote, sabi wanaa jawdi wuurnata neddo fay so tawaa mo arsukunte.

¹⁶ O haalani 6e banndol, o wii:

—Arsukunte gooto, gese mum moyyunoo faa sanne. ¹⁷ O miilii e hoore makko: «Hono ngadan-mi? Sabi mi walaa fuu do mi moo6ta jamri am ndii. ¹⁸ Eyyoo! Mi wurjinan beembe am dee, mi maha godde burde de manngu, mi moo6ta hen jamri am ndii e ngalu am fuu, ¹⁹ mi wiya hoore am: A he6ii ngalu baawdo jogaade ma duu6i kuurdi, hankasen fowtu, naamaa, njaraa, mbelto-daa.» ²⁰ Kaa Laamdo wii mo: «Pamaro hakkille! Yonki maa ittete e oo doo jemma. Homo heettata e ko paggiti-daa koo?» ²¹ Nii woni sifa neddo fuu paggitaniido hoore mum jawdi aduna, wanaa galo yeeso Laamdo.

Haala ndaartugol Laamu Laamdo

²² Caggal dum, o wii taalibaabe makko 6ee:

—Dum saabii so mido wiya on: pati cunlanee e ley nguurndam mon ko naamaton e ko 6oornoto-don. ²³ Sabi nguurndam 6uri nguure, terde 6uri koltal. ²⁴ Yeewee daawle dee: de aawataa, de kettataa, de ngalaa caakuuji, de ngalaa beembe, kaa Laamdo ana jammina de. Onon, odon 6uri pooli dii teentilaade do woddi! ²⁵ Homo e mon waawi beydude e balde mum fay jalooma gooto kammari sugulla mum? Walaa. ²⁶ Ndennoo, so tawii on mbaawaa wadude fey hono dum e famdude, ko saabii so odon cunlana ko heddi koo? ²⁷ Yeewee piindii on peertirta. Di tampataa, di mottataa. Haya mido wiya on: Suleymaana e ngalu mum fuu paroraaki no gootel e majji nii. ²⁸ Laamdo ana holtina leggiri taweteendi ley ngesa hannde, tippeteendi e yiite janngo, sako onon, onon famdu6e hoolaare! ²⁹ Pati kiinne ndaartude naamdu e yardu, pati mbemmbe-don! ³⁰ Sabi dee kulle fuu yim6e aduna tan ndaarata dum. Kaa Baabiraado mon ana anndi odon kasindini e majjum. ³¹ Ko kaan-don wadude dee, ndaartee Laamu Laamdo. Ko heddi koo, on beydante dum.

³² Pati kulee, onon sewre famarde, sabi Baabiraado mon ana seyyorii hokkude on Laamu oo. ³³ Coottee jawdi mon fuu, cakko-don. Moyyinaanee ko'e mon danngaaji di mbonataa, njogoo-don jawdi ngonndi dow kammu ndi timmataa, ndi gujjo 6adataako, mooyu duu bonnataa. ³⁴ Sabi do jawdi maa woni fuu, don yonki maa duu woni.

Banndol haala lanndiniibe jabbaade kalfaado mum'en

³⁵ —Kumee, ku66ee lampaaji mon. ³⁶ Laatee hono yim6e lanndinaniibe jabbaade kalfaado mum'en nde wartata kuurtungu, faa udditana dum don e don so salminii. ³⁷ Kaadime'en 6e kalfaado mum'en tawi daanaaki, mbelii hoore. Mido haalana on goonga: o humoto, o joyyina 6e faa 6e naama, o wara o gollana 6e. ³⁸ So o wartirii dida6ere jemma naa so tata6ere jemma, 6e o tawri non 6ee, mbelii hoore.

³⁹ Paamee dum doo: sinndo jom galle ana anndunoo wakkati mo gujjo warata, yoppataa o naata galle mum. ⁴⁰ Onon duu, lanndinee, sabi Bii Neddo oo waran e wakkati mo on miilaali.

⁴¹ Piyeer wii mo:

—Kalfaado, ngol banndol, minen tan kaaldu-daa naa yim6e fuu?

⁴² Iisaa jaabii, wii:

—Homo woni golloowo koolniido, hakkilante, mo kalfaado mum halfinta maccu6e mum hokka dum'en nguure mum'en? ⁴³ Oon golloowo mo kalfaado mum warti so tawi ana golla golle mo halfinaa oo, welii hoore. ⁴⁴ Mido haalana on goonga: kalfaado oo halfinan mo jawdi mum fuu. ⁴⁵ Kaa so golloowo oo wii e hoore mum kalfaado mum oo 6ooyii wartaali, hedde ana fiya maccu6e e hor6e, ana naama ana yara ana sigira, ⁴⁶ nden, kalfaado oo wartiran jalooma mo golloowo oo anndaa e wakkati mo o miilaali, jukka mo jukkungo naawngo, watta mo hakkunde 6e nganaa hoolniibe. ⁴⁷ Golloowo anndudo ko kalfaado mum yidi, mo lanndinaaki fay huunde, mo gollaali ko kalfaado mum yidi, fiyete 6oggi keewdi. ⁴⁸ Kaa golloowo mo anndaa ko kalfaado mum yidi, so wadii ko fiyata dum, fiyete 6oggi seeda. Dokkaado ko heewi, lamndete ko heewi. Kalfinaado ko heewi, lamndete ko 6uri heewde.

No Iisaa laatorii sabaabu ceeraagu yim6e

⁴⁹ —Mi wardii wedaade yiite e leydi ndii. Mido heppi nge hu66aali! ⁵⁰ Won lootogal batisima naawngal ngal lootetee-mi. Mido heppi dum wadaali. ⁵¹ Odon miila jam ngardu-mi e leydi ndii naa? Wanaa! Mido wiya on: seenndude yim6e ngardu-mi. ⁵² Gila jooni yim6e njoyon ley galle gooto ceeran, taton 6ee ka6a e didon 6ee, didon 6ee ka6a e taton 6ee. ⁵³ Baabiraado haban e 6iyum gorko, 6iddo gorko ha6an e baaba mum, inniraado ha6an e 6iyum debbo, 6iddo debbo ha6an e inna mum, debbo 6amaado ha6an e esum debbo.

Haala seenndude mbaadiiji

⁵⁴ Iisaa wii jamaa oo kasen:

—So on njii luurde ana iwra hiirnaange tan, on mbiyan nde to6an. Laatorto hono non duu. ⁵⁵ So henndu 6aleeri wibbii, on mbiyan wulan taw. Hono non laatortoo duu. ⁵⁶ Onon naafigi'en! Odon mbaawi seenndude mbaadi leydi e kammu, ko wadi so on mbaawaa seenndude mbaadi oo doo jamaanu?

⁵⁷ Ko saabii so on mbaawaa anndande ko'e mon ko woni fooccitaare? ⁵⁸ So ada yaada e mo ka6u-daa faa cardoyon, ndaartu rewritinde e makko gila e laawol, pati o na6e to caroowo, so caroowo oo hokke kayboowo kasu, kayboowo kasu oo duu udde. ⁵⁹ Mido haalane: abada a yaltataa, so a yo6aali ko ndewete-daa koo faa laa6a.

13

Haala tuubugol e halkagol

¹ E on wakkati, won war6e so kumpiti Iisaa ko hewtii Galilinkoo6e yogaa6e. Be mbii Pilaatu* jillondiriino yiyyam ma66e e yiyyam sadakaaji ma66e. ² Iisaa jaabii 6e, wii:

—Odon miila 6ee Galilinkoo6e torraa6e 6uri luuttude diina Galilinkoo6e heddi6e 6ee naa? ³ Mido haalana on: wanaa non. Kaa so on tuubaali, on fuu hono non kalkorto-don. ⁴ Naa odon miccitoo sappo e njetton 6e suudu Silowam toowndu nduu saami e mum'en faa maayi 6ee? Odon miila kam6e 6uri Urusaliima fuu junuubu naa? ⁵ Mido haalana on: wanaa non. Kaa so on tuubaali, on fuu hono non kalkorto-don.

⁶ Caggal dum, o wadani 6e ngol banndol:

—Neddo gooto tutiino ibbi ley ngesa mum. O wari te6ude ki, kaa o tawaali e makki fay huunde. ⁷ Non o wii golloowo ngesa oo: «Hikka woni duu6i tati, hitaande fuu mi waran faa mi te6a ki, mi tawa ki rimaali. Feyyu ki! So walaa ko ki nafata, ko saabii so eki itta semmbe leydi ndii?» ⁸ Golloowo oo wii mo: «Kalfaado, yoppu ki doo faa mawuuri. Doo e nden, mi gaawtoto foomre makki, mi wada hen birgi. ⁹ Ana moyya ki rima doo e mawuuri. So ki rimaali, peyyaa ki.»

No Iisaa selliniri debbo ley jalaande fowteteende

¹⁰ Wadiino e jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana darii ana waajoo ley suudu waajordu wooturu. ¹¹ Debbo gooto mo ladde jawni duu6i sappo e jetti ana tawaa don. O turiido tan, o waawaa dartaade fey. ¹² Nde Iisaa yiinoo mo ndee, noddii mo, wii mo:

—Banndam debbo, a dadii e jaw maa oo.

¹³ Iisaa fawi juude mum dow makko, non o dartii cot! Hedde omo yetta Laamdo. ¹⁴ Jaka hooreejo suudu waajordu oo mettaama ko Iisaa sellini neddo ley jalaande fowteteende koo, wii yim6e 6ee:

—Balde jeegom kaande gollende ana ngoodi. E deen balde kaan-don warde sellineede, wanaa e jalaande fowteteende.

¹⁵ Iisaa jaabii mo, wii:

—Naafigi'en! Wanaa homo e mon fuu ana humta nagge mum naa ndakiwa mum jalaande fowteteende yarnoya dum naa? ¹⁶ Oo debbo taanii Ibarahiima, mo Ibiliisa ha66iri duu6i sappo e jetti, haanaa humteede jalaande fowteteende naa?

¹⁷ Nde Iisaa haalnoo dum ndee, way6e mum 6ee fuu njaagii faa walaa seese. Kaa jamaa oo fuu ana seyii e dow kaayefiiji di o wadata dii.

Banndi haala Laamu Laamdo

¹⁸ Iisaa wii:

—Hono Laamu Laamdo wa'i? Kodum nanndinan-moo-mi? ¹⁹ Laamu Laamdo ana nanndi e ngeeyu buyaage mo neddo 6ami, aawi e sardiniye mum. Ngeeyu oo fudi, laatii lekki faa pooli ana pi6a cuudi e ca6e mum.

²⁰ O wii kasen:

—Kodum nanndinan-mi e Laamu Laamdo oo? ²¹ Omo nanndi e yuufinirdi ndi debbo 6ami, so jiibi e saawal tati conndi alkama faa ndi fuu ndi yuufi.

Haala damal paadungal

* **13:1** Pilaatu yo hooreejo leydi Yahuudiya.

²² Iisaa ana fa'i Urusaliima, ana faŋa geelle e gure fuu, ana waajoo. ²³ Neddo gooto lamndii mo:

—Moobbo, yim6e seeda tan kisata naa?

O wii 6e:

²⁴ —Tiinnee naatiron damal paaɗungal ngal, sabi mido wiya on: heew6e njidan naatude, ndonka. ²⁵ So jom galle oo immiima sokii damal ngal, onon on keedii sella oɗon calmina, oɗon mbiya: «Kalfaado, udditan min!» o jaaboto on: «Mi anndaa to njeje-ɗon!» ²⁶ Nden, on ndaroto oɗon mbiya: «Min jaamdii e maa, min njardii e maa, a waajike e daalaaŋe amen.» ²⁷ Mo jaaboto on: «Mi anndaa to njeje-ɗon. Ngoddee kam, onon oonji6e!» ²⁸ On njiyan Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba, kaɗum e annabaa6e fuu ley Laamu Laamɗo, tawa onon oɗon mbedaa sella. Nannde nden on mboyan, on nɗeryondiran jiiye kammari mimsee mon. ²⁹ Yim6e iwrān funnaange e hiirnaange, saahal e baleeri, njoodoo jaamda ley Laamu Laamɗo. ³⁰ Nden yoga e caggalaabe laatoto ardi6e, yoga e ardi6e laatoto caggalaabe.

No Iisaa suɗlirani yim6e Urusaliima

³¹ E oon wakkati fuu, yoga e Farisa'en ngari, mbii mo:

—Iw ɗoo, njahaa e laawol maa, sabi Hirudus kaananke oo ana tewta no warde.

³² O wii 6e:

—Njehee mbiyoyee ndo6u oo: «Miin, mi ribban laddeji, mi sellinan jaw6e hannde e janngo. Nalooma tata6o oo mi timminan golle am fuu. ³³ Kaa ana tilsi mi yaha hannde e janngo e fa66i-janngo, sabi annabaa6e haanaa maayde so wanaa ley Urusaliima.»

³⁴ Hay yim6e Urusaliima, on mbarii annabaa6e, on mbardii nelaar6e e mon kaaye! Cili kuurɗi njidu-mi hawrintinde 6i66e mon no cofal hawrintinirta 6i66e mum ley biifoole mum nii. Kaa on nja6aali. ³⁵ Dum nee, on daldete e Suudu mon Dewal, ndu laato saabeere. Mido wiya on: on njiyataa kam so wanaa faa wakkati mo mbiyatōn e mum: «Barke woodanii gardoowo e dow innde Joomiraado!»†

14

No Iisaa selliniri gorko uppudo

¹ Wadiino e ley jalaande fowteteende wootere, Iisaa ana wonnoo e galle hooreejo Farisa'en gooto faa jaama. Tawanoo6e ton 6ee ngattani mo hakkille ² kammari neddo uppudo ana tawanoo ɗon. ³ Iisaa haaldi e jannginoo6e Sariya e Farisa'en, wii:

—Sellinde jawɗo ley jalaande fowteteende, ana dagii naa dagaaki?

⁴ Be fuu, 6e mbii teen. E oon wakkati, o memi jawɗo oo, o sellini ɗum, o yoppiti ɗum.

⁵ Caggal ɗum, o wii 6e:

—Homo e mon 6iyum naa ngaari mum saamata e ɗunndu waasa yaltinde ɗum ɗon e ɗon, fay so ɗum jalaande fowteteende?

⁶ Be ndonki jaabaade mo e majjum.

Haala subaade joolle e noddude yim6e

⁷ Nde Iisaa yiinoo noddaa6e 6ee ana cu6oo joolle ɗurɗe teddude ndee, o waajii 6e, o wii:

⁸ —So a noddama kuurtungu, pati jooda e joonnde ɗurnde teddude. Sabi ɗurɗo ma teddude ana waawi warde, ⁹ noddudo on oo wara, wiye: «Hokku oo ɗoo joonnde ndee!» Nden, a yaagoto joodoyaade e joonnde ɗurnde leyɗude ndee. ¹⁰ So a noddama kuurtungu, joodoya caggal, yalla noddudo ma oo ana wara, wiye: «Gido, heettu yeeso gaa!» Nden, ɗum laatante teddungal yeeso noddaa6e 6ee fuu. ¹¹ Sabi mawninkiniido fuu, leyɗinte, leyɗinkiniido teddinte.

¹² O wii noddudo mo oo duu:

—So ada nodka yim6e botaari naa hiraande, pati noddu gidiraabe naa banndiraa6e naa sakiraa6e naa taakallemme'en maa tawaa6e yo arsukunte'en. So 6e noddite, ɗum laato mbarjaari maa. ¹³ So a wadii waliima, noddu misikiina'en e wooy6e e bonngu6e e wum6e. ¹⁴ Nden, a welan hoore, sabi 6een ngalaa ko njo6ire, a yo6ete ɗannde immital foociti6e.

Banndol haala waliima

¹⁵ Gooto e jaamoo6e 6ee, nde nani haala kaa ndee, wii mo:

—Naamoyoowo ley Laamu Laamɗo, welii hoore.

¹⁶ Iisaa wii mo:

—Gorko gooto wadiino waliima, noddii yim6e faa heewi. ¹⁷ Nde jaamdu nduu tilinoo ndee, o neli kaadime makkoo to yim6e 6ee, wiya: «ngaree, waliima oo lanndiniike.» ¹⁸ Be fuu, gooto gooto, 6e puɗɗi ujaade. Gooto wii: «Mi soodii ngesa, ana tilsi mi yaha mi yiyoya nga, njaafɗa-kam.» ¹⁹ Godɗo wii: «Mi soodii ga'i demooje sappo e jale sari joy. Mido yidi hornoyde ɗi, njaafɗa-kam.» ²⁰ Godɗo kasen wii: «Mi jommbaajo, ɗum saabii so mi

† 13:35 Jabuura 118.26

hebataa warde.» ²¹ Kaadime oo warti, haaltani dum kalfaado mum. Oon bilaa, wii mo: «Yaa law ley boli e diingiraaji ngeenndi ndii, noddoyaa misikiina'en e wooy6e e wum6e e bonnguu6e.» ²² Kaadime oo warti, wii: «Kalfaado, ko mbii-daa koo fuu wadaama, kaa faa jooni yolannde ana heddi.» ²³ Kalfaado oo wii kaadime oo: «Yaa dow dati jaajudi e paadudi. Mo ke6u-daa fuu, ndooldinaa dum wara naata, yalla suudu am nduu ana huu6a. ²⁴ Sabi mido wiya on: fay gooto e 6e noddunoo-mi 6ee meedataa jaamdu am.»

No neddo laatortoo taalibbo lisaa

²⁵ Yim6e heew6e ana njaada e lisaa. O yeecitii, o wii 6e:

²⁶ —Gardo e am fuu, sinaa mi 6urana dum inna mum e baam mum e jom suudu mum e sukaa6e mum e mijiraa6e mum e mawniraa6e mum, mi 6urana dum fay kajum e hoore mum. So wanaa dum, joomum waawaa laataade taalibbo am. ²⁷ Kasen duu, mo 6amaali leggal mum bardugal jokka e am fuu, waawaa laataade taalibbo am. ²⁸ So won muuydo e mon mahude suudu toowndu, wanaa joomum joodoto tafon, hiisoo ko kasindini e mum, yeewa so ana jogii ko biltata dum naa? ²⁹ So wanaa dum, so joomum diidii tajjude.» ³¹ Kasen, so kaananke yehii faa ha6oya e kaananke goddo, o miilataako tafon yalla wor6e ujunaaji sappo ana mbaawi ja66aade wor6e ujunaaji noogay faa ka6a e mum? ³² So mo waawaa ja66aade dum, o wadan e mum nela6e gila yottaaki 6adaaki, faa jam wada hakkunde ma66e. ³³ Hono non, fay gooto e mon waawaa laataade taalibbo am so yoppaali ko jogii fuu.

³⁴ Lamdam ana moyyi, kaa so dam njootii lammude, kodum lamminta dam kasen? ³⁵ Walaa fuu do dam waawata naftoreede, wanaa e leydi, wanaa e birgi. Dam tippete sella. Jom nowru fuu yo nanu.

15

Banndol haala mbaalu majjudo

¹ Duwaane'en e luuttoo6e hono mum'en fuu ana 6adinoo mo faa kettindanoo mo. ² Farisa'en e dunkee'en Sariya ana njurjorta, ana mbiya:

—Oo ana ja66oo luuttoo6e ana jaamda e mum'en!

³ E ley dum, o wadani 6e ngol banndol, o wii:

⁴ —So gooto mon ana jogii baali teemedere, majjiraama mbaalu gooto, wanaa yoppa capande jeenay e jeenay dii fuu ley ladde tewtoya majjudo oo faa yiita dum naa? ⁵ So o yiitii mo, o towiran dum seyo. ⁶ Nde o warti galle makko fuu, o hawrintinan gidiraa6e makko e taakallemme'en makko, o wiya dum'en: «Ceyodee e am, sabi mi yiitii mbaalu am majjunoodo oo.» ⁷ Mido haalana on: hono non seyo laatortoo dow kammu so luuttoowo gooto tuubii. Engo 6uri seyo capande njeenayon e njeenayon foociti6e 6e kasindinaa e tuubal.

Banndol haala mbuudu cardi majjudo

⁸ —Naa, so debbo ana jogii buudi cardi sappo, majjiraama hen gooto, hu66ataa lampa, wuuwa galle oo, tewtira mbuudu oo hakkille faa yiita dum naa? ⁹ So o yiitii mo, o hawrintinan gidiraa6e makko e taakallemme'en makko, o wiya: «Ceyodee e am, sabi mi yiitii mbuudu am majjunoodo oo.» ¹⁰ Mido haalana on: hono non malaa'ika'en Laamdo ceyortoo so luuttoowo gooto tuubii.

Banndol haala biddo kalkiido

¹¹ Lisaa wii kasen:

—Gorko gooto ana joginoo 6i66e wor6e didon. ¹² Mijiraa6o oo wii baam mum: «Baaba, hokkam ngedu am e jawdi ndii.» Ndennoo, baabiraa6o oo fecci jawdi mum ndii hakkunde ma66e. ¹³ Wadi balde seeda, mijiraa6o oo reentini ko jogii fuu, dawi, yehi leydi ngodundi. Ton o bonniri ngedu makko oo fuu e fijirde. ¹⁴ Nde o timminnoo ndee, yolbere bonnde wadi e ndiin leydi, o fuddi tampude. ¹⁵ O yehi o takkoyii e gorko jeyaado e ndiin leydi. Oon neldi mo gese mum faa mo duranoya dum girooji. ¹⁶ Omo muuyannoo fay jaamde jaamdu girooji dii, kaa fay gooto hokkaali mo. ¹⁷ Nde hakkille makko wartunoo ndee, o wii hoore makko: «Gollano6e baabam jaaman faa njoppa, miin mido maaya doo yolbere. ¹⁸ Mi immoto, mi hoota galle baabam, mi wiya dum: Baaba, mi toojii Laamdo, mi toojii ma, ¹⁹ mi haanaa fay wiyeede 6iya. Ndennoo, jogoram no gooto e golloo6e maa 6ee nii!» ²⁰ Oon wakkati fuu, o immii o fa'i to baabiiko. Baaba oo soynii mo to woddi, 6ernde mum heccidi, dogi maa6ii mo. ²¹ Biddo oo wii mo: «Baaba, mi toojii Laamdo, mi toojii ma, mi haanaa fay wiyeede 6iya.» ²² Non baaba oo wii golloo6e mum: «Njaawnee, ngaddoyee saaya burka fuu moyyude 6oornon mo, ngadanon mo felfelde e fedeendu makko, ngadon pade e koyde makko. ²³ Ngaddon ngaari njarnaandi faa fayi ndii duu, kirson dum faa jaamen,

mbelto-dén. ²⁴ Sábí bíyam oo, o maaynoodo o wuurtii, o kalkinoodo o hewtaama.» Nii 6e puddí weltaare.

²⁵ E ley düm, bíddo hammadíijo oo iwrii gese. Nde o bádinoo yottaade galle oo ndee, o nani bawdi e dippande. ²⁶ O noddí gooto e golloo6e 6ee, o lamndii düm ko ndee díllere woni? ²⁷ Oon wii mo: «Míja oo warti e jam, baam maa hírsanii mo ngaari payndi ndii.» ²⁸ Nii mawníraado oo tikki, salíí naatude galle oo. Baaba oo yalti, suri mo yalla omo naata. ²⁹ O jaabíi baabíiko, o wii: «Anníi, duu6i kuurdi mido gollane, fay nde wootere mí salaaki yamíroore maa. Kaa düm e taweede, abada a hokkaali kam fay damngel faa míin e gídíraa6e am, míin mbeltoroo. ³⁰ Kaa bíya íjaamdo jawdí maa fuu e fugaaji so warti oo, a hírsanii düm ngaari payndi ndii.» ³¹ Baabíiko wii mo: «Bínnigel am, enen ngondi abada, ko njey-mí fuu, aan jey. ³² Ana haani ceyo-dén, mbelto-dén. Sábí míja oo, o maaynoodo o wuurtii, o kalkinoodo o hewtaama.»

16

Banndol haala howruujo yoyudo

¹ Íisaa wíi taalíbaa6e mum 6ee kasen:

—Arsukunte gooto halfíniino howruujo mum jawdí. O haalanaa howruujo oo ana bonna jawdí makko. ² O noddí düm, o wii: «Ko nanu-mí e maa koo, ko woni? War, híisa ko kalfíne-daa koo, sábí hankasen a waawaa halfíneede.» ³ Howruujo oo wíi e hoore mum: «Hono ngadan-mí? Sábí kalfaadó am yoppan kam golle. Mí walaa doole remde, mido yaagoo íjaagaade. ⁴ Ooho! Mí anndíi no ngadan-mí, yalla ana daja íja6íí6e kam e ley cuudí mum'en, so mí 6oortaama.» ⁵ Oon wakkati, o noddíri 6e kalfaadó makko rewata 6ee, gooto gooto. O wíi arano oo: «Hono foti kalfaadó am oo rewete?» ⁶ Oon wíi mo: «Bídonjaaji teemedere nebam ndewetee-mí.» Howruujo oo wíi mo: «Bam dewtere maa íjaamaale, yaawnu, jooda mbínníndaa capande joy.» ⁷ O wíi goddó kasen: «Aan nee, hono foti ndewetee-daa?» Oon wíi mo: «Caakuuji teemedere gawrí ndewetee-mí.» O wíi oon: «Bam dewtere maa íjaamaale, mbínníndaa caakuuji capande jetti.» ⁸ Kalfaadó oo maní howruujo oopiído oo saabe yoyre mum. Sábí yím6e adunankoo6e 6ee 6urí yím6e jeyaa6e e fooyre Laamdo 6ee yoyande yím6e hono mum'en. ⁹ Míin, mido wíya on: tewtee gídíraa6e, tewtíree 6e jawdí aduna yalla so ndí tímíi, odon nja6ííte e ley nguurndam nduumíídam.

¹⁰ Íisaa 6eydí hen, wíi:

—Koolníído e kulle pamare, hollan hoolaare e kulle teentííí6e. Jammbíído e kulle pamare, jammboto e kulle teentííí6e duu. ¹¹ Ndennoo, so on kollaali hoolaare e jawdí adunankoorí ndíi, homo fuu halfínta on jawdí ngoongaraari ndíi? ¹² Kasen duu so on kollaali hoolaare e jawdí jaanndí, hono ndokkírte-don ko njey-don koo? ¹³ Golloowo gooto waawaa gollande halfaa6e dídon, sábí naa joomum wajíi gooto, yídíi keddíído oo, naa nanngondíríi e gooto oo, yoppíi keddíído oo. On mbaawaa gollíídamde Laamdo e jawdí.

¹⁴ Farísa'en 6ee ana kettíndoo düm fuu. Nde wonnoo 6e yí66e kaalísi, e6e njala mo. ¹⁵ O wíi 6e:

—Onon, odon cenna ko'e mon yeeso yím6e, kaa Laamdo ana humpítíi 6erde mon. Sábí ko yím6e teddínta koo, ana harmí to Laamdo.

¹⁶ Saríya oo e annaba6e ana ngoodunoo faa e jamaanu Yaayaa. Gíla e Yaayaa Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo oo ana 6anngínee. Gotoo fuu ana ha6anoo naatude e makko.

¹⁷ Tímmugol kammu e leydí 6urí newaade díina íttude to6bere wootere e ley Saríya oo.

¹⁸ Ceerdo jom suudu mum so 6amí goddó fuu, jeeníi. Kasen duu neddo fuu 6amdo debbo ceeraado, jeeníi.

Banndol haala arsukunte e Laajaru

¹⁹ —Wadíno e 6ettaade, gorko arsukunte gooto parortonoodo burmusuuje bódeeje daatude, duuminoodo e neema e weltaare. ²⁰ Gorko uubaado mo walaa fay huunde, bíyetee6o Laajaru, ana lelinoo damal galle makko. ²¹ Ana yífunoo íjaamde kedde makko, fay dawaadí ana ngarannoo ana mettoo uube makko dee. ²² Mísíkíino oo maayi, malaa'íka'en na6í düm faa to Ibarahííma. Arsukunte oo maayi kanum duu, íraa, ²³ naatí yíite. E ley jukkungo makko ngoo, o huncí gíte makko, o soyníi Ibarahííma to woddí, Laajaru ana dow koyde mum. ²⁴ O eewníi o wíi: «Maamam Ibarahííma, yurmam, nel Laajaru suuwa hoore fedeendu mum ley ndíyam, yalla ana 6uumna demngal am. Sábí mí torríke sanne ley ngee yíite.» ²⁵ Kaa Ibarahííma wíi: «Bínnigel am, míccíta a hebíi neema maa e ley nguurndam maa, Laajaru kaa bone hebíi. Jooni, kanko mo hebán hínnée, aan torro-daa. ²⁶ Ko 6urí düm fuu, ngaykaare mawnde woní hakkunde amen e mon. Ndennoo so won yí6e6e íwde to mon ngara ga amen, naa íwde ga amen njaha to mon, tawan mbaawaa.» ²⁷ Arsukunte oo wíi: «Ndennoo maama, mido íjaage, nel Laajaru galle baabam, ²⁸ sábí mí dílíi ton míjíraa6e am njoyon wor6e, faa o jeertína 6e patí 6e ngara e oo nokku torra.»

²⁹ Kaa Ibarahiima wii mo: «Eʼbe njogii dewtere Muusaa e dewte annabaaʼbe ʼbee, yo ʼbe kettindano den.» ³⁰ O jaabii ʼdum: «Wanaa non, maamam Ibarahiima! Kaa so won iwdɔ hakkunde maayʼbe yehi to maʼʼbe, ʼbe tuuban.» ³¹ Ibarahiima wii mo: «So ʼbe kettindanaaki Muusaa e annabaaʼbe, fay iwdɔ e hakkunde maayʼbe wadataa so ʼbe ngoondina.»

17

Haala luuttude e yaafeeɗe

¹ Iisaa wii taalibaaʼbe mum ʼbee:

—Ko fergitata yimʼbe faa luutta waasataa heʼbeede, kaa bone woodanii laatiido sabaabu majjum. ² Haayre teddunde haʼʼbe e daande joomum tippee ley geeci ʼburi moyyande ʼdum, diina luuttinde gootel e koy ʼdoo cukaloy. ³ Kaybee koʼe mon: so sakiike maa luuttii, jinʼaa ʼdum. So tuubii, njaafɔ-ɗaa ʼdum. ⁴ So o toojii ma cili jeddi e ley jalooma gooto, o warti e maa cili jeddi omo tuubane, njaafɔ-ɗaa mo.

Haala goondinal e dowtaare

⁵ Nelaʼbe ʼbee mbii Moobbo oo:

—Beydan min goondinal.

⁶ Iisaa jaabii, wii:

—So goondinal mon famɗiriino no ngeeyu buyaage nii, so on mbiino kii ʼdoo lekki ruggitoo, daroyoo ley geeci, ki dowtanto on.

⁷ Homo e mon maccudo mum demoowo naa duroowo mum wartata ladde so wiya ʼdum ʼnaamdu mum annii oon wakkati fuu? ⁸ Walaa! A wiyan mo moyyinane ʼnaamdu, o lanndinoo yalla omo gollane faa ʼnaamaa njaraa. Caggal mum, o ʼnaama kanko duu. Wanaa non worri naa? ⁹ Yalla a yettan maccudo oo saabe wadii ko njamir-ɗaa ʼdum koo? ¹⁰ Onon duu hono non. So on ngadii huunde fuu ko njamire-ɗon, mbiyee: «Min maccoy tan, ko min kaani wadude nii min ngadi.»

No Iisaa selliniri seppaaʼbe sappo

¹¹ Nde Iisaa yahannoo Urusaliima ndee, yaʼʼborii hakkunde leyde Samariya e Galili. ¹² O wari faa o naata ngeenndi ngootiri, non seppaaʼbe sappo worʼbe peewti mo, ndarii to toowti, ¹³ eewnii, mbii:

—Moobbo Iisaa, yurma min!

¹⁴ Nde o yiinoo ʼbe ndee, o wii ʼbe:

—Njehee, kolloyee koʼe mon yottinooʼbe sadaka ʼbee.

E ley yaadu maʼʼbe nduu, ʼbe cellinaa. ¹⁵ Gooto maʼʼbe, nde yiinoo sellii ndee, wirfittii ana yetta Laamɗo e daande toownde. ¹⁶ O diccii yeeso Iisaa, o yetti ʼdum. Oon yo Samariyanke.

¹⁷ Iisaa jaʼʼbitii, wii:

—Tama wanaa sappo ʼbee fuu cellinaama? Hoto njeenayon ʼbee nee ngoni? ¹⁸ Walaa miilɗo wirfitaade yetta Laamɗo so wanaa janano oo naa?

¹⁹ Caggal ʼdum, o wii gorko oo:

—Imma yaa e laawol maa, sabi goondinal maa danndii ma.

No Laamu Laamɗo wardata

²⁰ Nden Farisaʼen ʼbee lamndii Iisaa mande Laamu Laamɗo oo warata? O jaabii ʼbe, o wii: —No Laamu Laamɗo wardata nii, yiyataake. ²¹ Fay gooto waawaa wiide omo nii naa omo naa. Anndee, Laamu Laamɗo ana hakkunde mon.

²² Caggal ʼdum, o wii taalibaaʼbe makko ʼbee:

—Wakkati waran mo muuyaton e mum yiide jalaade Bii Neddo oo, fay so ʼnannde wootere, kaa on njiyataa. ²³ On mbiyete: «Omo too», naa «Omo gaa», pati njehee, pati njokkee ʼbe. ²⁴ Sabi no majere fooynirta kammu fuu nii, hono non Bii Neddo laatortoo ʼnannde gartol mum. ²⁵ Kaa ko adii ʼdum, ana tilsi o torree torraaji keewdi, yimʼbe oo ʼdoo jamaanu tippitoo mo. ²⁶ No waʼunoo e wakkati Nuuhu nii, hono non kasen waʼata e jalaade Bii Neddo: ²⁷ yimʼbe ana ʼnaama, ana njara, ana ndewla, ana ndewlee, faa ʼnannde Nuuhu naati laana kaa. Nii ilam tuufaanu ɗam wari, halkiri ʼbe fuu. ²⁸ Waʼan hono no wakkati Luudu nii, yimʼbe ana ʼnaama, ana njara, ana cooda, ana cootta, ana ndema, ana maha. ²⁹ Kaa nde Luudu yaltunoo Sodooma ndee, Laamɗo tomni yiite e sitti, halki ʼbe fuu. ³⁰ Hono non ʼnannde ʼbanngugol Bii Neddo oo duu waʼata. ³¹ Nannde nden, mo ʼdum tawi dow bene, tawi kaaki mum ana ley suudu, pati wiya jippanto di. Mo ʼdum tawi gese, pati hoota cuudi. ³² Miccitee jom suudu Luudu oo. ³³ Neddo fuu tewtudo danndude yonki mum, waasan ki, kaa neddo fuu baasudo ki, danndan ki. ³⁴ Mido haalana on: e oon jemma, yimʼbe didon

leldiife e daddo wooto, gooto ma66e nabete, goddo oo yoppee. ³⁵ Rew6e didon undoofee, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee. [³⁶ *]

³⁷ Taalibaa6e bee nja66itii, mbii mo:

—Kalfaado, hoto dum wadata?

O wii 6e:

—Do jiibe ngoni fuu, don dute kawritata.

18

Bannadol haala caroowo oopiido

¹ Iisaa wadani 6e bannadol faa hollita 6e ana tilsi 6e nduumoo e duwaawu, pati 6e njeeboo.
² O wii:

—Caroowo gooto mo hulataa Laamdo, yaagataako fay gooto, ana wonnoo e ngeenndi ngootiri. ³ Debbo mo gorum maayi ana ley ndiin ngeenndi. Ana warannoo e caroowo oo, wiya: «Wallam faa mi hewta goonga hakkunde am e ka6do am oo.» ⁴ Caroowo oo deyyinii faa 6ooyi. Kaa sakitii o wii hoore makko: «Fay so taweede mi hulataa Laamdo mi yaagataako fay gooto duu, ⁵ mi wallan debbo oo faa o hewta goonga makko, sabi omo torra kam, yalla omo sukkita noppi am.»

⁶ Caggal dum, Iisaa wii:

—On nanii ko caroowo oopiido oo wii naa? ⁷ Laamdo nee wallataa su6aa6e mum wullito-toofe dum jemma e palooma 6ee fuu faa 6e kewta goonga ma66e naa? Mo jaabantaako 6e law naa? ⁸ Mido haalana on: o wallan 6e law. Kaa so Bii Neddo waroyii, omo tawa goondin6e mo e leydi ndii naa?

Bannadol haala Farisanke e duwaaye

⁹ Yim6e jogoriife ko'e mum'en yo fooccitii6e, njataaki wo66e, 6een o wadani ngol bannadol:

¹⁰ —Wor6e didon naati ley Suudu Dewal Mawndu nduu, faa ngada duwaawu. Gooto oo Farisanke, goddo oo duwaaye. ¹¹ Farisanke oo darii ana duworoo ley 6ernde mum hono nii: «Laamdo, mi yettirii ma ko mi nanndaali e yim6e heddiife 6ee, dum woni wuy6e e oopiife e jeenoofe, e ko mi nanndaali e oo doo duwaaye koo. ¹² Mido hoora yontere fuu cili didi, mido itta jakka e huunde fuu ko ke6u-mi.» ¹³ Duwaaye oo nee darii to toowti, huli fay tiggitaade kammu, jurginii, ana wiya: «Laamdo yurmam, mi luuttoowo.» ¹⁴ Haya, mido wiya on: oo hooti yo nanngiraado pooccitiido, wanaa oo too. Sabi mawninkiniido fuu leydinte, leydinkiniido fuu toownete.

No Iisaa duwanorii cukaloy

¹⁵ Won waddan6e Iisaa cukaloy keccoy, yalla omo mema koy. Kaa nde taalibaa6e 6ee njiinoo dum ndee, ndarii ana njahoo e yim6e 6ee. ¹⁶ Non Iisaa noddii taalibaa6e 6ee, wii dum'en:

—Accee cukaloy koy ngara e am, pati ka6ee koy, sabi wa'u6e no makkoy nii 6ee njeey Laamu Laamdo oo. ¹⁷ Mido haalana on goonga: mo ja6iraali Laamu Laamdo oo no cukalel nii fuu, naatataa hen!

No Iisaa e gorko arsukunte ngaddi

¹⁸ Gooto e hooree6e Yahuudiyankoo6e lamndii mo, wii:

—Moobbo moyyo, kodum kaan-mi wadude faa mi he6a nguurndam nduumiidam?

¹⁹ Iisaa wii mo:

—Ko saabii so ada noddira kam moyyo? Moyyo walaa so wanaa gooto, oo woni Laamdo.
²⁰ Ada anndi dii doo sariyaaji: «Pati jeenu, pati naadu hoore, pati wujju, pati seeda fenaande, teddin inna maa e baam maa.»^{*}

²¹ Hooreejo oo jaabii mo, wii:

—Mido haybi dum fuu gila e cukaaku am.

²² Nde Iisaa nanunoo dum ndee, wii mo:

—Ada pakoraa huunde wootere: soottu ko njogi-daa koo fuu, ndokkaa kaalisi oo misiki-ina'en. Nden, a he6an jawdi dow kammu. Caggal dum, ngaraa, njokkaa kam.

²³ Kaa nde mo nanunoo dum ndee, mo jir6inii, sabi o arsukunte joldo. ²⁴ Iisaa yeewi mo, wii:

—Hee naatugol arsukunte e Laamu Laamdo ana tiidi! ²⁵ Sabi ya66oraade ngelooba e wuddere mesalal 6uri newaade, diina naatugol arsukunte e Laamu Laamdo.

²⁶ Hettindantoo6e mo 6ee mbii:

* **17:36** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana feyda aaya 36:Wor6e didon won6e e ngesa ngoota, gooto mum'en nabete, goddo oo yoppee. * **18:20** Pergu 20.12-16; Fillitagol Tawreeta 5.16-20

—Ndennoo, homo woni kisoowo?

²⁷ Iisaa jaabii:

—Do yim6e dum laatataako, kaa edum laattoo to Laamdo.

²⁸ Piyeer ja66itii, wii:

—Minen, min njoppii ko min njogii fuu, min njokkii e maa.

²⁹ O wii 6e:

—Midó haalana on goonga: neddo fuu joppirdo galle mum naa jom suudu mum naa sakiraa6e mum naa saaraa6e mum naa sukaa6e mum saabe Laamu Laamdo, ³⁰ he6an cowe keewde e oo doo wakkati mo ngon-den e mum jooni, he6a nguurndam nduumiidam e wakkati garoyoowo oo duu.

No Iisaa sapporii nde tatabere maayde mum e wuurtugol mum

³¹ Iisaa noddi taalibaa6e mum sappo e didon 6ee, wii dum'en:

—Kettinee, eden nii njabbita Urusaliima. Ko annabaa6e mbinndunoo haala Bii Neddo koo fuu, tabitan. ³² Sabi o wadete e juude heefer6e, 6e njaa6a mo, 6e torra mo, 6e tutta e makko, ³³ 6e piya mo dorri, 6e mbara mo. Kaa jalooma tata6o oo, mo wuurtan.

³⁴ Taalibaa6e 6ee paamaali haala kaa. Maanaa makka suudanike 6e, 6e anndaa ko o yidi wiide.

No Iisaa wumtiniri bumdo

³⁵ Nde Iisaa 6adinoo Yeriko ndee, tawi bumdo ana joodii sera laawol ngol, ana garbinoo.

³⁶ Oon maati jamaa ana ya66oo, lamndii ko dum woni? ³⁷ Be mbii mo:

—Iisaa Nasaraatunke oo fettotoo doo.

³⁸ O wulli, o wii:

—Iisaa, taanii Daawuuda, yurmam!

³⁹ Ardii6e 6ee ndarii ana njahoo e makko, ana mbiya o deyyinoo. Kaa o 6eydii wullude, omo wiya:

—Taanii Daawuuda, yurmam!

⁴⁰ Iisaa darri yamiri 6e ngadda mo e mum. Nde mo 6adinoo ndee, Iisaa lamndii mo, wii:

⁴¹ —Kodum njid-daa mi wadane?

O wii:

—Moobbo, mi hewta gite am!

⁴² Iisaa wii mo:

—Wumtu, goondinal maa danndii ma.

⁴³ Don e don o wumti, o jokki e mum, omo yetta Laamdo. Nde yim6e 6ee njiinoo dum ndee, ndarii ana njetta Laamdo.

19

No Jakayus goondiniri Iisaa

¹ Iisaa naati Yeriko, ana seeka ngeenndi ndii. ² Gorko biyeteedo Jakayus ana wonnoo ton. O hooreejo duwaaje'en, o arsukunte duu. ³ Omo yidunoo yiide Iisaa faa o annda ko woni, kaa o ronkii saabe billondiral, nde wonnoo mo da66o. ⁴ O dogi, o arditii, o njabi lekki do Iisaa ya66ortoo doo faa o yiya dum. ⁵ Nde Iisaa yottinoo nokku oo ndee, tiggiti, yii mo, wii:

—Jakayus, yaawnu jippa, sabi ana haani mi jippoo galle maa hannde.

⁶ Jakayus yaawni jippii, ja66orii mo seyo. ⁷ Yii6e dum 6ee fuu keddii ana njurjarta, ana mbiya:

—O jippanoyike luuttoowo.

⁸ Kaa Jakayus darri yeeso Iisaa, wii:

—Moobbo, mi hokkan feccere jawdi am fuu misikiina'en. So won mo teetu-mi huunde, mi yoban dum cowe nay.

⁹ Iisaa wii mo:

—Hannde, kisindam naatii e oo galle, sabi oo duu yo taanii Ibarahiima! ¹⁰ Sabi Bii Neddo warii tewtude majju6e faa hisina dum'en.

Bannadol haala mutakal

¹¹ Yim6e ana ngondi e hettindaade haala Iisaa, faa o fawi hen bannadol gonngol. Sabi o 6adike Urusaliima, kasen duu yim6e miilii Laamu Laamdo 6anngan jooni temmbu. ¹² O wii:

—Gorko dimo dor yehi leydi ngoddundi faa lamminee, caggal dum, warta. ¹³ O noddi kaadime'en makko sappo, o hokki gooto ma66e fuu mutakal kanje, o wii 6e: «Njaagoree faa mi warta.» ¹⁴ Kaa nde wonnoo yim6e ngeenndi makko njidaa mo, 6e immi nelaar 6e caggal makko, 6e mbii: «Min njidaa o laamoo min.» ¹⁵ Nde mo lamminaa so mo warti ndee, mo yamiri mo noddanee kaadime'en 6e mo halfini jawdi 6ee, faa mo annda ko gooto ma66e fuu

tinorii e jaagu mum oo. ¹⁶ Arano oo wari, wii: «Kalfaado, mutakal maa ngal tinike mutakal sappo.» ¹⁷ O wii dum: «Golle maa gasii sanne kaadime lobbo. Nde wonnoo a hoolnike e ko famdi, mi lamminii ma geelle sappo.» ¹⁸ Didafo oo wari, wii: «Kalfaado, mutakal maa ngal tinike mutakal joy.» ¹⁹ O wii: «Aan duu, mi lamminii ma geelle joy.» ²⁰ Caggal dum, goddo kasen wari, wii: «Kalfaado, annii mutakal maa, mi piifunoodo ngal e fetalaare ²¹ sabi mido hule. Sabi a gorko jaadudo, ada fama ko a resaali, ada hetta do a aawaali.» ²² O wii dum: «Dara! Haalaaji maa jaati cariran-maa-mi, aan kaadime laaliido. Ada anndi mi gorko jaadudo, mi faman ko mi resaali, mi hettan do mi aawaali. ²³ Ko saabii so a wadaali jawdi am ndii e ley banki, yalla ana daja ko kefu-mi hen so mi wartoyii?» ²⁴ Caggal dum, kalfaado oo wii kaadime'en mum 6ee: «Teetee mo mutakal ngal, ndokkon ngal jogiido mutakal sappo oo.» ²⁵ Be mbii mo: «Kalfaado, kanko, omo jogii mutakal sappo.» ²⁶ O wii: «Mido haalana on, jogiido fuu feydante, kaa mo walaa, fay seeda mo jogii oo teetete. ²⁷ Kaa way6e am 6e njidaa mi laamoo dum'en 6ee, ngaddee 6e doo, mbaron 6e yeeso am.»

No Iisaa naatiri Urusaliima

²⁸ Nde Iisaa tilinoo haalde dum ndee, ardii wo66e 6ee, njabbiti fa'i Urusaliima. ²⁹ Nde o 6adinoo Baytifaaji e Baytaniya hedde waamnede haayre wiyeteende Jaytun, o neli taalibaa6e makko didon, ³⁰ o wii 6e:

—Njeehe, naatoyee e ngeenndi ngonndi yeeso mon ndii, on tawan mola ndakiiwa nga fay gooto waddaaki abada ana ha66ii. Kumton nga, ngaddon nga doo. ³¹ So won biido on, «Ko saabii so odon kumta nga?» mbiyon dum hono nii: «Moobbo ana haajaa nga.»

³² Nela6e 6ee njehi, tawri no o wiiri dum'en nii. ³³ E ley humtugol ma66e mola ngaa, jey6e mola ngaa 6ee mbii:

—Ko kumtirtan mola ngaa?

³⁴ Be njaabii, 6e mbii:

—Moobbo ana haajaa nga.

³⁵ Nii 6e na6ani Iisaa mola ngaa, 6e njappi e magga saayaaji ma66e, o waddii. ³⁶ No o yaarata nii, 6e mbeerti saayaaji ma66e dow laawol ngol. ³⁷ Nde o faandii Urusaliima ndee, hedde jipporde waamnede haayre wiyeteende Jaytun, tawi taalibaa6e 6ee fuu ana keewi seyo, ndarii ana njetta Laamdo e daande toownde, saabe deental kaayde de 6e njiinoo dee. ³⁸ E6e mbiya:

—Barke woodanii kaananke gardoowo e dow innde Joomiraado!* Jam dow kammu. Teddeengal woodanii Laamdo Toowdo!

³⁹ Yoga e Farisa'en tawaa6e e jamaa oo 6ee mbii mo:

—Moobbo, haja taalibaa6e maa 6ee!

⁴⁰ O jaabii 6e, o wii:

—Mido haalana on, so kam6e 6e ndeyyii, kaaye dee ngattata wullude!

No Iisaa woyirani Urusaliima

⁴¹ Nde o 6adinoo, so o yii ngeenndi ndii ndee, o woyi ndi, ⁴² o wii:

—So aan duu, ada anndunoo hannde ko hokkete jam...! Kaa jooni, dum suudaama e gite maa. ⁴³ Nalaade ngaran nde way6e maa moyyinta cuudorde, pile, 6ille, ⁴⁴ ngurjine, kalke aan e 6i66e maa fuu. Be njoppataa e maa fay haayre wootere ana fawii dow wonnde, sabi a annditaali wakkati mo Laamdo wari faabaade ma oo.

No Iisaa ribbiri jaagotoo6e ley Suudu Dewal Mawndu

⁴⁵ Caggal dum, o naati daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu, o darii omo ribba jaagotoo6e, ⁴⁶ omo wiya dum'en:

—Ana winndii: «Suudu am laatoto rewruudu Laamdo»,† kaa onon, on ngadii ndu suudorde yanoo6e.

⁴⁷ Iisaa ana waajoo jannde fuu ley Suudu Dewal Mawndu nduu. Hooree6e yottinoo6e sadaka e dunkee'en Sariya e maw6e lejol ngol 6ee ana ndaara no masinbinira mo, ⁴⁸ kaa 6e ndonkii he6ude laawol, sabi yim6e 6ee ana ngattani haalaaji makko dii hakkille faa sanne.

20

Do yamiroore golle Iisaa iwri

¹ Nannde wootere Iisaa ana janngina yim6e ley daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu. E ley no o jannginirta 6e Kabaaru Lobbo oo nii, maw6e 6ee e hooree6e yottinoo6e sadaka e dunkee'en Sariya ngari e makko, ² mbii mo:

—Yamiroore hende ngollirtaa ko ngollataa koo? Homo yamir maa ngollaa dum?

³ Iisaa jaabii 6e, wii:

* 19:38 Jabuura 118.26 † 19:46 Esaaya 56.7; Yeremiya 7.11

—Miin duu, huunde wootere tan lamndotoo-mi on. Njaabo-don kam dum: ⁴ lootogal batisimaYaayaa ngal, to Laamdo iwri naa to yimbe?

⁵ Be ndawridi hakkunde ma66e, 6e mbii:

—So en mbii to Laamdo, o wiyan: «Ndennoo ko saabii so on ngoondinaali Yaayaa?» ⁶ Kaa so en mbii «yimbe», jamaa oo wedoto en kaaye, sabi 6e fuu e6e taylori Yaayaa yo annabaajo.

⁷ Non 6e njaabii 6e annadaa to lootogal batisima Yaayaa iwri. ⁸ Iisaa wii 6e:

—Haya miin duu, mi haalantaa on yamiroore nde ngolliran-mi ko ngollan-mi koo.

Bannadol haala remoo6e bon6e

⁹ Iisaa fuddi haalande yimbe ngol bannadol, wii:

—Neddo gooto tuti ngesa peguuje, hasiri nga remoo6e, dawi. O 6ooyi e dawol makko ngol. ¹⁰ Nde te6ugol yottinoo, o neli golloowo makko to remoo6e 6ee too, 6e ngaddanoya mo ngedu makko e 6i66e peguuje dee. Kaa remoo6e 6ee pii nelaado oo, mbirfini dum juude teete. ¹¹ O neli e ma66e golloowo goddo, 6e pii oon duu, 6e koyini dum, 6e mbirfini dum juude teete. ¹² O neli kasen golloowo tata6o, 6e mbarmini oon, 6e ndibbi dum. ¹³ E oon wakkati, jom ngesa oo wii: «Hono ngadan-mi? Ooho, mi nelan 6iyam gorko korsudo oo, yaama 6e njaagoo mo!» ¹⁴ Kaa nde remoo6e 6ee njiinoo 6id6o oo ndee, mbiyondiri hakkunde mum'en: «Oo woni donoowo mo, mbaren mo, keddoro-don ngesa ngaa!» ¹⁵ Be mbedii mo to caggal ngesa too, 6e mbari mo. Jooni nee, hono jom ngesa oo waddata e ma66e? ¹⁶ O waran, o halka remoo6e 6ee, o hasira ngesa ngaa wo66e.

Nde yimbe 6ee nannoo dum ndee, mbii:

—Pati hono majjum laato!

¹⁷ Iisaa yeewi 6e, wii:

—Ndennoo, kodum woni maanaa ko winndii koo:

«Haayre nde mahoo6e 6ee tippitii ndee,

kajum laatii haayre burnde fuu teentilaade e maadi ndii?»*

¹⁸ Neddo fuu caamdo e nden haayre, helan. Neddo fuu mo nde saami e mum, noyoto.

¹⁹ Dunkee'en Sariya e hooree6e yottinoobe sadaka paamii bannadol ngol e mum'en fewti. Be njiidiino nanngude mo don e don, kaa 6e kulii yimbe.

Haala yobugol lampo

²⁰ Dunkee'en Sariya e hooree6e yottinoobe sadaka ngattani Iisaa hakkille, neli horoo6e nanndinkinii6e e moyyu6e, yalla ana ke6a e haala makko laawol, ngada mo e juude goforneer laamiido leydi ndii oo, sara dum. ²¹ Been lamndii mo:

—Moobbo, miden anndi ko kaalataa koo e ko mbaajoto-daa koo yo goonga, miden anndi a burdintaa yimbe, ada jannginira laawol Laamdo ngol goonga. ²² Minen nee, ana dagoo min ndokka kaananke Roma mawdo oo lampo naa dagaaki?

²³ Nde wonnoo o faamii hiila ma66e kaa, o wii 6e:

²⁴ —Kollee kam mbuudu cardi! Natal homo e innde homo woni doo?

Be mbii:

—Kaananke Roma.

²⁵ Caggal dum, o wii 6e:

—Ndennoo ndokkee kaananke Roma oo ko jey, ndokkee Laamdo duu ko jey.

²⁶ Be ndonki he6ude laawol e ko mo haalata yeeso yimbe koo, jaabu makko oo haayni 6e, 6e ndeyynii.

Haala immitagol maay6e

²⁷ Yoga e waalde Saduki'en ngari e Iisaa. Kam6e ngoni fennu6e immital. Be lamndii mo, 6e mbii:

²⁸ —Moobbo, Muusaa yamirii en, so neddo 6amii debbo, maayii, he6aali 6id6o, mijum naa mawnum 6amta debbo oo, yalla ana he6ana maaydo oo 6eyngu. ²⁹ Wadiino e 6ettaade rimdaa6e njeddon. Arano oo 6ami debbo, maayi, he6aali 6id6o. ³⁰ Dida6o oo 6amti debbo oo, maayi, ³¹ tata6o oo jokki hen. Hono nii njeddon 6ee fuu 6amiri mo, dalaali 6id6o. ³² Caggal ma66e 6e fuu, debbo oo duu maayi. ³³ Ndennoo, jannde immital, homo e ma66e debbo oo laatotoo jom suudu mum? Sabi 6e njeddon fuu 6e 6amiino mo.

³⁴ Iisaa jaabii 6e, wii:

—Yimbe oo jamaanu ana 6ama, ana 6amee. ³⁵ Kaa haandinaa6e e nguurndam janngo, kajum e immitagol 6ee, 6amataa, 6amataake, ³⁶ sabi 6e mbaawaa maayde kasen. Be laatoto no malaa'ika'en nii, 6e 6i66e Laamdo, sabi 6e immitike e maayde. ³⁷ Kaa ko maay6e immitoto koo, fay Muusaa sappike dum e ley haala wuutuure. Sabi ton o noddiri

* **20:17** Jabuura 118.22

Joomiraado oo «Laamdo Ibarahiima e Laamdo Isiyaaka e Laamdo Yaakuuba.»[†] ³⁸ Laamdo yo Laamdo wuur6e, wanaa Laamdo maay6e.[‡] Sabi bannngal makko yim6e fuu yo wuur6e!

³⁹ Yoga e dunkee'en Sariya mbii:

—Moobbo, a haalii goonga.

⁴⁰ Caggal dum, 6e cuusaali lamndaade mo fay huunde.

Kabaaru Almasiihu e Daawuuda

⁴¹ Iisaa wii 6e:

—Hono 6e mbaawiri wiide Almasiihu yo taanii Daawuuda? ⁴² Daawuuda e hoore mum wii e ley dewtere mum Jabuura:

«Joomiraado wii Joomam:

Jooda naamo am,

⁴³ faa mi wada nja66aa way6e maa.»[§]

⁴⁴ Daawuuda «Joomam» noddirta mo, ndennoo, hono mo laartotoo taanum tan?

No Iisaa feliri dunkee'en Sariya

⁴⁵ Nde wonnoo yim6e 6ee fuu ana kettindanoo mo, o wii taalibaa6e makko 6ee:

⁴⁶ —Ndeentee e dunkee'en Sariya yidu6e yiiloraade saayaaji mawdi e jowteede ley luumooji, foodantoo6e joalle burde teddude e ley cuudi baajordi e ley yanngeeeji fuu. ⁴⁷ E6e teeta cuudi rew6e talka'en 6e wor6e mum'en maayi, e6e njuutina duwaawuui ma66e faa 6e nanndinkinoo e moyyu6e. Kam6e, jukkungo naawngo burata jippineede e ma66e.

21

Haala sadaka burdo moyyude

¹ Iisaa hunci gite, yii arsukunte'en ana ngada sadakaaji mum'en e keesu sadaka oo. ² Mo yii debbo misikiino mo gorum maayi, kapum duu ana wada hen buudi didi. ³ E ley dum, o wii:

—Mido haalana on goonga: oo debbo misikiino, ko o wadi e ley keesu oo koo, 6uri ko 6ee too fuu ngadi hen koo. ⁴ Sabi 6e fuu, ko bonnantaa 6e huunde tan 6e ngadi hen, kaa kanko debbo oo, ko o hasindini e mum o wadi hen, ko o jogii faa o wuura koo fuu.

Haala taagumansaaji kollooji timmoode aduna

⁵ Won yogaa6e ana kaala haala Suudu Dewal Mawndu nduu, no ndu njadiniraa kaaye e kulle cakkaade. Nden Iisaa wii:

⁶ —Ko njiyatoo koo, wakkati waran nde fay haayre wootere heddataako doo ana fawii dow wonnde, fuu wurjinte.

⁷ Be lamndii mo, 6e mbii:

—Moobbo, humpitin min nde dum wadata. Taagumansa homo hollata wadugol kudde dee fuu?

⁸ O wii:

—Ndeentee pati on yoyjje. Heew6e ngardan innde am, mbiya: «Miin woni kanko», «Wakkati oo 6adike». Pati njokkee 6e. ⁹ So on nanii golowole e murtereeji, pati kulee. Ana tilsi dum wada tafon, kaa dum wanaa timmoode don e don.

¹⁰ O jokki wiide:

—Lepol ha6an e lepol, laamu ha6an e laamu, ¹¹ dimmbande leydi mawde e yobereeeji ngadan, jawuui bondi ngaran e nokkuuje yogaa6e, kulle kul6iniide e taagumansaaji mawdi 6anngan dow kammu. ¹² Kaa gila dum fuu dum wadaali, yim6e nanngan on, torra on cara on ley cuudi baajordi, mbede-don e kasu, na6e-don yeeso kaanankoo6e e saroo6e saabe am. ¹³ Dum hokkan on seettanaade kam. ¹⁴ Pi6ee anniya e 6erde mon mbaason lanndinanaade no ndanndirton ko'e mon, ¹⁵ sabi mi hokkan on waawde haala, mi hokkan on hakkilantaaku ko way6e mon 6ee fuu mbaawaa salaade naa yeddude. ¹⁶ Saaraa6e mon e sakira6e mon e koreeji mon e gidira6e mon, kapum'en njammbotoo on, mbara yoga e mon. ¹⁷ Yim6e fuu mba6an on saabe am, ¹⁸ kaa fay leembo ko'e mon majjataa. ¹⁹ Mupal mon ndanndirton yonkiji mon.

No Urusaliima halkirtee e no Bii Neddo oo wartirta

²⁰ —Nde njii-don Urusaliima ana filaa konuui fuu, anndee helde mum 6adike. ²¹ Oon wakkati, 6e dum tawi Yahuudiya fuu, yo ndogu peewa baamle kaaye, 6e dum tawi e ley ngeenndi ndii fuu, yo njaltu e mayri, tawaa6e ladde duu, pati naattu ngeenndi ndii. ²² Sabi deen jalaade yo jalaade yobtagol, faa ko winndii koo fuu tabita. ²³ Bone woodanii haamili'en e muynino6e ley deen jalaade! Sabi torraaji mawdi njanan e leydi ndii,

[†] **20:37** Pergu 3.6 [‡] **20:38** Gila e jamaanu Muusaa tawi Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gila ko 6ooyi. Ko Laamdo wii yo Laamdo ma66e koo, holli e6e nguuri. [§] **20:43** Jabuura 110.1

jukkungo jippoo e lejol ngol. ²⁴ Be camminirte kaafaawi, 6e nanngée, 6e na6ee hakkunde heefer6e. Been ndippaan e Urusaliima faa nde wakkati mum'en timmi.

²⁵ Taagumansaaji ngadan e naange e lewru e kooode. Kulol wadan e leydi ndii, faa lepi dñi fuu mbemmbée saabe dillere geeci e bempeeje mum. ²⁶ Yim6e modoto saabe kulol so miilike albalaawu jippotoodo e aduna oo, sabi fay kulle gonde dow kammu dee ndimmboto. ²⁷ E oon wakkati, Bii Neddo oo yiyete, ana wara e duule, ana warda baawde e teddeengal manngal. ²⁸ Onon, so dum fuddii wadude, ceyo-don, njoonndoro-don soottiteede mon badike.

Banndol haala ibbe

²⁹ Caggal dum, o haalani 6e ngol banndol:

—Taykitee ibbe e ledde godde dee fuu. ³⁰ So on njii de mbillitii, odon anndi onon e ko'e mon, ndunngu badike. ³¹ Hono non, so on njii deen kulle ana ngada, anndee Laamu Laamdo oo badike. ³² Mido haalana on goonga: oo jamaanu timmataa, tawee kudde dee fuu ngadaali. ³³ Kammu e leydi timman, kaa haalaaji am dñi timmataa abada.

Haala jeertanagol gartol Almasiihu

³⁴ —Ndeenee ko'e mon pati berde mon metta, so kebbinoro-don yaraawo faa cigiron, so cunlanon aduna, so nannde gartol Almasiihu ndee juhira on ³⁵ no piccal nii. Sabi ende wara dow yim6e aduna fuu. ³⁶ Ndennoo, njeerto-don wakkati fuu, nduwo-don, yalla odon kefa dadude e deen kulle gadooje fuu, mbaawon daraade yeeso Bii Neddo oo.

³⁷ Nalooma, Iisaa ana waajoo ley Suudu Dewal Mawndu nduu, jemma, o yaltan, o waaloya dow waamnde haayre wiyeteende Jaytun. ³⁸ Yim6e fuu ana immoo, ana njaha to Suudu Dewal Mawndu too gila beetee kecco faa kettindanoo mo.

22

No hooree6e ndawriri faa nannga Iisaa

¹ Wakkati iidi mo buuru yuufinaaka biyeteedo Paska oo badike. ² Hooree6e yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya 6ee ana tewta no mbarda Iisaa, kaa e6e kula yim6e 6ee.

³ Nden Ibiliisa naati e Yahuuda annditirteedo Isikariyota, jeyaado e sappo e didon 6ee. ⁴ Yahuuda yehi haaldoyi e hooree6e yottinoobe sadaka e hayboo6e Suudu Dewal Mawndu nduu no o wadira Iisaa e juude mum'en. ⁵ Be ceyii, 6e podani mo 6e njeenan mo kaalisi. ⁶ O ja6i, omo fiya dabare no o jammbootoo Iisaa tawa yim6e 6ee kumpitaaki.

Haala lanndinanaade hiraande iidi Paska

⁷ Iidi mo buuru yuufinaaka, nde 6e mboownoo hirsude jawdi Paska ndee, yottii. ⁸ Nden Iisaa neli Piyeer e Yuhanna, wii dum'en:

—Njehee lanndinanee en hiraande iidi Paska faa jaamen.

⁹ Be lamndii mo:

—Hoto njid-daa min lanndinoyoo nde?

¹⁰ O wii 6e:

—Yeewee, so on naatii ngeenndi ndii, on kawran ton e gorko, ana roondii mbulku ndiyam. Njokkee e makko faa e galle do mo naatata doo, ¹¹ mbiyon jom galle oo: «Moobbo wii suudu hondu jaamdata e taalibaa6e mum 6ee hiraande iidi Paska?» ¹² O hollan on sooro manngo paraango, ton lanndinanto-don en dum.

¹³ Be njehi, 6e tawri hono no o wii 6e nii, 6e lanndinii hiraande Paska ndee.

No Iisaa hiirtidorii e taalibaa6e mum hiraande iidi Paska

¹⁴ Nde wakkati oo yottinoon ndee, o joodii kanko e sappo e didon 6ee. ¹⁵ O wii 6e:

—Mido yidi jaamdude e mon sanne hiraande Paska ndee, gila mi torraaka. ¹⁶ Sabi mido wiya on: mi hiirtataako nde kasen faa jannde nde nde tabiti ley Laamu Laamdo.

¹⁷ O 6ami horde, o yetti Laamdo, o wii:

—Nanngée dum, peccée dum e hakkunde mon ¹⁸ sabi mido wiya on: mi yarataa peguujam kasen faa nde Laamu Laamdo waroyi.

¹⁹ Kasen, o 6ami buuru, o yetti Laamdo, o helti, o hokki 6e, o wii:

—Dum yo terde am cakkiraade kamari mon, ngadee dum faa miccito-don kam.

²⁰ Hono non duu, nde 6e tilii hiraande ndee, o 6ami horde peguujam, o hokki 6e, o wii:

—Ndee doo horde woni aadi keyri. Aadi ndii tabintiniraama yiiyam am njupportoodam saabe mon. ²¹ Kaa jammbootoodo kam oo ana jaamda e am e la'al gootal. ²² Waajibi Bii Neddo dalira aduna no fodiranaa nii. Kaa bone woodanii jammbootodo mo oo!

²³ Hedde e6e lamndondira hakkunde ma66e homo e ma66e gollata oo golle.

No Iisaa waynorii taalibaa6e mum 6ee

²⁴ Nii taalibaaፎ ፭፻ ndarii ana njeddondira hakkunde mum'en homo ፬uri teddude.
²⁵ Iisaa wii 6e:

—Kaanankooፎ ana ndonna laamu mum'en dow lepi mum'en. Jom'en doole e ma፭፻ ፭፻ duu ana njidi noddireede sooninkooፎ. ²⁶ Kaa onon, wanaa non ፫um laatoroo hakkunde mon. Ko kaan-don laataade dee, ፬ur፫o teddude e mon yo laato hono cukalel, ardi፫o laattoo hono golloowo. ²⁷ Homo ፬uri teddude, joodi፫o faa ፫aama naa battinoowo ፫aamdu? Wanaa ፫aamoowo oo naa? Kaa miin, mido wa'i hakkunde mon no battinoowo ፫aamdu nii.

²⁸ Onon ngoni wondube e am e ley ko koro am ittatee koo fuu. ²⁹ Kammari ፫um, miin duu, mi hokkii on laamu no Baabiraado am hokkiri kam laamu nii, ³⁰ faa ፫aamden, njarden e la'al am ley laamu am, njoodo-don e dow joodorde kaanankooፎ, caron cuudi baaba Israa'iila sappo e didi dii.

³¹ Simon, Simon, Ibiliisa ፫aagike faa seda on no alkama sedirtee nii. ³² Kaa mi ፫aaganike ma pati goondinal maa mursee. Aan, so a wartii e am, ngadaa e sakiraaፎ maa ፭፻ semmbe.

³³ Piyeer wii mo:

—Kalfaado, mi lanndinike na፫deede e maa kasu e wardeede e maa!

³⁴ Kaa Iisaa wii:

—Piyeer, mido haalane: fade ndontoori jogginde hannde a wiyana anndaa kam cili tati.

³⁵ O wii 6e kasen:

—Nde nelunoo-mi on rafi dannga e mbasu e pade, won ko ፫aki on naa?

Be mbii:

—Walaa!

³⁶ O wii 6e:

—Jooni kaa, jogi፫o dannga ፭ama, jogi፫o mbasu na፫ora, mo walaa kaafaawi, sootta saaya mum sooda ngooti. ³⁷ Sabi ana winndii mi hiisodete e bon፭፻. * Mido wiya on: ana tili፫um hewtoo kam. Ko cappanaa-mi koo fuu goondan.

³⁸ Be mbii:

—Kalfaado, kaafaaje didi annii!

O wii 6e:

—Heyii!

No Iisaa ፫aagorii Laam፫o dow waamnde haayre Jaytun

³⁹ Iisaa yalti, fa'i waamnde haayre wiyeteende Jaytun no o woowiri nii. Taalibaaፎ makko ፭፻ njokki e makko. ⁴⁰ Nde o tili፫o duwaade ndee, o wii 6e:

—Nduwee pati on ceyte.

⁴¹ Caggal ፫um, o toowtiri 6e ko waarata e wedanne haayre, o diccii, omo duwo, ⁴² omo wiya:

—Baaba, so a muuyii, woddinam ndee horde bone. Kaa pati laattoo sago am, laattoo sago maa aan!

⁴³ Oon wakkati fuu, malaa'ika iwrudo dow kammu ፭annгани mo, hokki mo semmbe. ⁴⁴ O ruubi faa walaa seese, o beydii tekkinde duwaawu makko, nguli makko ana to፭፻a e leydi no to፭፻e yiyam nii. ⁴⁵ Nde o tili፫o duwaade ndee, o wirfitii e taalibaaፎ makko ፭፻, o tawi eፆe daanii saabe terde baatude. ⁴⁶ O wii 6e:

—Kodum daanoto-don? Immee nduwo-don, pati on ceyte!

No Iisaa nanngiraa

⁴⁷ Omo e haala kaa faa jamaa wari. Biyeteedo Yahuuda, gooto e sappo e didon ፭፻, ardii ፭፻. Yahuuda battitii Iisaa faa buuccoo ፫um. ⁴⁸ Iisaa wii mo:

—Yahuuda, buccaango njamm-borto-daa Bii Neddo oo naa?

⁴⁹ Nde wondube e Iisaa ፭፻ njii ko wadata koo ndee, mbii:

—Kalfaado, min coppa 6e kaafaaje naa?

⁵⁰ Non gooto ma፭፻ soppi golloowo Jottinoowo Sadaka Mawdo tayi nowru mum ፫aamuru. ⁵¹ Iisaa jaabii, wii:

—Daldee nii!

O memi nowru kaadime oo, o sellini ፫um. ⁵² Iisaa haalani warፆe nanngude ፫um ፭፻, mawፆe ፭፻ e hooreፆe yottinoፆe sadaka e hayboፆe Suudu Dewal Mawndu ፭፻, wii:

—Ko ngardu-don e kaafaaje e cabbi faa nanngon kam hono mi janoowo? ⁵³ Nannde fuu mido wondunoo e mon ley Suudu Dewal Mawndu nduu, on pawaaali e am junngo. Kaa jooni yo wakkati mon, jooni yo wakkati mo nimre laamotoo.

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa

⁵⁴ Be nanngi Iisaa, 6e ngusi ፫um faa ley galle Jottinoowo Sadaka Mawdo. Piyeer jokkittii mo fali daawre hakkunde ma፭፻. ⁵⁵ Yiite hu፭፻anooma hakkunde daalaare galle oo, Piyeer

wari jooddii e joodiibe ton 6ee. ⁵⁶ Kordo gooto yii omo fewti e fooyre ndee, taykitii mo faa gasi, wii:

—Oo duu e makko wondunoo.

⁵⁷ Nii Piyeer yeddi mo, wii:

—Banndam debbo, mi anndaa mo fey.

⁵⁸ Nde 6ooynoo seeda, goddo yii mo, wii:

—Aan duu e ma66e njeje-daa!

Piyeer wii oon:

—Gido, mi jeyaaka e ma66e!

⁵⁹ Faa wadi leer caggal mum, goddo kasen immi haala kaa, wii:

—Tayoral, kanko duu omo wondunoo e makko, sabi o Galilinke.

⁶⁰ Piyeer jaabii, wii:

—Gido, mi faamataa ko kaalataa koo!

O tilaaki haalde, faa ndontoori joggini. ⁶¹ Nden Iisaa yeecitii, yeewi Piyeer. Non Piyeer miccitii konngol ngol Iisaa haalannoo dum ngol: «Faa ndontoori jogginde hannde, a wiyan a anndaa kam cili tati.» ⁶² O yalti sella, o darii omo woaya faa omo heppiya.

No maw6e diina cariri Iisaa

⁶³ Yim6e nanngu6e Iisaa 6ee ndarii ana njaayra dum, ana piya dum. ⁶⁴ Be cuddi yeeso makko, e6e lamndoo mo, e6e mbiya:

—Annditin homo fii maa!

⁶⁵ Hedde e6e mbiya mo bihiile bonde.

⁶⁶ Nde weetunoo ndee, waalde Saahiibe ndee hawriti, dum woni maw6e lepol ngol e hooree6e yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya. Iisaa waddaa yeeso ma66e. ⁶⁷ Be mbii dum:

—So aan woni Almasiihu oo, haalan min.

O wii 6e:

—Fay so mi wii on non, on nja6ataa. ⁶⁸ So mi lamndike on duu, on njaabataako. ⁶⁹ Kaa gila jooni, Bii Neddo oo joodoyto jaamo Laamdo, Jom Baawde oo.

⁷⁰ Be fuu 6e mbii:

—Ndennoo a Bii Laamdo naa?

O wii 6e:

—No mbii-don nii.

⁷¹ Be mbii:

—En kaajaaka seedee hankasen, nde wonnoo o haaldii hunduko makko, en fuu en nanii!

23

No Pilaatu lamndorii Iisaa

¹ Caggal dum, waalde Saahiibe ndee fuu immii, na6i Iisaa to Pilaatu goforneer oo. ² Be ndarii e6e ngullanoo mo, e6e mbiya:

—Min tawii oo ana jirkita lepol amen, ana hada dum yo6ude kaananke Roma oo lampo, ana wiya hoore mum yo Almasiihu, dum woni kaananke.

³ Pilaatu lamndii mo, wii:

—Aan woni kaananke Yahuudiyankoo6e oo naa?

O jaabii, o wii:

—No mbii-daa nii.

⁴ Pilaatu ja66itii, wii hooree6e yottinoobe sadaka e jamaa oo fuu:

—Mi yiyaali e makko daliili fuu ko jukkata mo.

⁵ Kaa 6e cattini e haala ma66e faa sanne, e6e mbiya:

—Ko o waajotoo koo ana murtina yim6e ley leydi Yahuudiya fuu, gila Galili to o fuddiri too faa doo.

⁶ Nde Pilaatu nanunoo dum ndee, lamndii yalla o Galilinke naa? ⁷ O faami Iisaa e laamu Hirudus iwata, o neldi dum Hirudus. Sabi e ley den palaade tawi Hirudus ana Urusaliima.

⁸ Nde Hirudus yii Iisaa ndee, weltii hen sanne, sabi 6ooyii omo yidi yiide dum saabe ko mo nannoo e mum koo. Kasen duu omo yeloo yiide dum ana wada kaayde. ⁹ O lamndii dum lamndi keewdi, kaa Iisaa jaabaaki fay huunde. ¹⁰ Hooree6e yottinoobe sadaka e dunkee'en Sariya ndarii don, ana ngullanoo mo ko mbaawi fuu. ¹¹ Hirudus duu hoyni mo, jaayri mo, kajum e sordaasi'en mum, 6oorni mo saaya lobba, neltiri mo Pilaatu. ¹² Nannde mum Pilaatu e Hirudus laatii gidiraa6e, arannde 6e honnondirnoobe.

No Iisaa sariraa yo bareteedo

¹³ Pilaatu noddii hooree6e yottinoobe sadaka e maw6e 6ee e yim6e fuu, ¹⁴ wii dum'en:

—On ngaddanii kam oo neddo jirkitoowo yim6e. Mi lamndike mo yeeso mon, kaa ko ngullaniri-don mo koo fuu, mi yiyaali hen daliili ko jukkata mo. ¹⁵ Hirudus duu yiyaali e makko fay huunde, sabi o neltirii en mo. Anndee, oo gorko wadaali fay huunde ko warata dum. ¹⁶ Ndennoo, mi fiyan mo, mi yoppita mo. [^{17*}]

¹⁸ Be fuu 6e ngullidi daande wootere, 6e mbii:

—War mo, njoppitanaa min Barabas!

¹⁹ Barabas nee yo uddiranoodo kasu saabe murtere wadunoonde e ngeenndi ndii, e saabe war-hoore. ²⁰ Pilaatu haaldi e ma66e cilol dida6ol dow yidude yoppitinde Iisaa, ²¹ kaa 6e ndarii e6e ngulla, e6e mbiya:

—Tontu mo! Tontu mo e leggal bardugal!

²² Pilaatu wii 6e tata6ol:

—Kodum o wadi ko boni? Mi yiyaali e makko daliili fuu ko haani warde mo! Ndennoo, mi fiyan mo, mi yoppita mo.

²³ Kaa 6e beydii wullude gullaali mawdi, e6e mbiya o tontee. Gullaali ma66e dii njaalii Pilaatu, ²⁴ o fellisi wadande 6e ko 6e jaagii koo. ²⁵ O yoppitani 6e mo 6e jaagii yoppitee oo, oon yo uddiranoodo kasu saabe murtere e war-hoore. Kaa Iisaa, o wadi dum e juude ma66e, faa 6e ngada dum ko weli 6e.

No Iisaa tontiraa dow leggal bardugal

²⁶ Nde 6e na6ata mo ndee, 6e nanngi gorko Sireenanke biyeteedo Simon, iwru6o ley ladde. Be mbakkini dum leggal bardugal ngal faa jokka e caggal Iisaa. ²⁷ Yim6e heew6e njokki hen. Rew6e duu ana hakkunde ma66e, ana mboya no dum foti mettude dum'en.

²⁸ Iisaa yeecitii rew6e 6ee, wii dum'en:

—Rew6e Urusaliima, pati mboyee kam, mboyee ko'e mon e 6i66e mon! ²⁹ Sabi jalaade ngaran nde yim6e mbiyata: «Rew6e rimar6e e deedi di caawaali abada e endi di muyninaali, mbelii hoore!» ³⁰ Nden, yim6e mbiyan baamle kaaye caama dow mum'en, mbiya tule cudda dum'en. ³¹ Sabi so 6e ngadii nii gila ca6al ngal keccal, hono laatotoo so ngal yoorii?

³² Be na6idi e Iisaa yim6e didon yanoo6e. Been duu yo waretee6e. ³³ Nde 6e njottinoo nokku biyeteedo Laalagal Hoore ndee, 6e tonti mo e leggal bardugal, kanko e yanoo6e didon 6ee, gooto jaamo makko, goddo oo nano makko. ³⁴ O wii:

—Baaba, yaafa 6e sabi 6e anndaa ko 6e ngadata.

Nii 6e pecciri kaddule makko urwa. ³⁵ Yim6e ndarii don ana yeewa. Hooree6e 6ee duu ndarii ana njaayra mo, ana mbiya:

—O biltii wo66e, o bilta hoore makko so o Almasiihu, Cu6aado Laamdo oo!

³⁶ Sordaasi'en 6ee duu njaayri mo, ngaddani mo biineegiri, ³⁷ ana mbiya:

—So aan woni kaananke Yahuudiyankoo6e oo, biltu hoore maa!

³⁸ Tawi ana winndii e tiimde hoore makko: OO YO KAAANANKE YAHUUDIYANKOO6E.

³⁹ Gooto e yanoo6e didon tontidaa6e e makko 6ee ana jinja mo, ana wiya:

—Wanaa aan woni Almasiihu naa? Biltu hoore maa, mbiltaa min minen duu!

⁴⁰ Kaa goddo oo jahii e oo too, wii:

—A hulataa Laamdo naa? Aan e makko fuu, on potu jukkungo. ⁴¹ Enen, en ke6ii ko kaandu-den, jukkeede men yo goonga jaati, sabi ko ngollu-den tan njo6ete-den. Kaa kanko, o wadaali fay huunde ko dagaaki.

⁴² Caggal dum, o wii:

—Iisaa, miccito-daa kam so a laatitike kaananke.

⁴³ Iisaa wii mo:

—Mido haalane goonga: hannde jaati a wondoyan e am ley alijenne.

Haala maayde Iisaa

⁴⁴ Wakkati hakkunde naange, nimre wadi e leydi ndii fuu faa wakkati yamnde tati kiikiide, ⁴⁵ naange ni66i, heedoode faliinde ley Suudu Dewal Mawndu ndee seekii, laatii taye didi. ⁴⁶ Iisaa wulli wullaango manngo, wii:

—Baaba, mi tummbii yonki am kii e junngo maa.

O haali dum tan, o dali aduna. ⁴⁷ Nde hooreejo sordaasi'en oo yii ko wadi koo ndee, yetti Laamdo, wii:

—So goonga nii, oo neddo yo poocitiido!

⁴⁸ Jamaa garnoodo yeewde oo fuu, nde yiinoo ko wadi koo ndee, wirfittii terde mum ana mbaati. ⁴⁹ Kaa anndube mo 6ee fuu, ndarii to toowti ana yeewa. Rew6e jukkuno6e e makko gila leydi Galili 6ee ana e ma66e.

No tew Iisaa wadira e yanaande

* **23:17** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana 6eyda aaya 17:Nde wonnoo ana tilsi e Pilaatu iidi Paska fuu yoppitana 6e kasunke gooto.

⁵⁰⁻⁵¹ Gorko gooto ana jeyaa e waalde Saahii6e ndee, ana wiye Yuusufu. Omo iwa Arimatiya, ngootiri e geelle leydi Yahuudiya. O gorko moyyo, pooccitiido, omo doomunoo 6anngugol Laamdo oo. O tawdaaka e waalde Saahii6e ndee haala e golle. ⁵² O yehi to Pilaatu, o ndaardi dum tew Iisaa, ⁵³ o jippini dum leggal bardugal ngal, o fiili dum e kasanke, o watti dum e yanaande asaande ley haayre, do fay gooto meedaali wateede. ⁵⁴ Dum hawri e jannande laandinal tawi jalaande fowteteende 6adike fuddude.

⁵⁵ Rew6e wondunoo6e e Iisaa gila Galili 6ee njokki e Yuusufu, njii yanaande ndee e no o wattiraa ley mayre, ⁵⁶ kooti, moyyinoyi nebameeji uurooji.

Caggal dum, 6e powti jalaande fowteteende no yamiroore ndee wiiri nii.

24

No Iisaa immintiniraa

¹ Beete law jannande alan, 6e pahi to yanaande too, tawi 6e na6orii nebameeji uurooji di 6e moyyinoo dii. ² Be tawi haayre ndee tallitaama, ittaama e damal yanaande ndee, ³ kaa nde 6e naatunoo ndee, 6e tawaali ton tew Iisaa, Moobbo oo. ⁴ E ley no hakkille ma66e jirkitorii nii, wor6e didon ndarii yeeso ma66e, ana 6oornii kaddule jalbooje. ⁵ Nii kulol nanngi 6e, 6e tuggi tiife ma66e e leydi. Oon wakkati wor6e 6ee mbii 6e:

—Ko saabii so odon tewta guurdo hakkunde maay6e? ⁶ O walaa doo, o immitike. Miccitee ko o haalannoo on leydi Galili koo ⁷ nde o wii: «Ana tilsi 'Bii Neddoo oo wadee e juude luuttooo6e, tontee e leggal bardugal, immitoo jannande tata6ere.»

⁸ Nii 6e micciti haala Iisaa kaa. ⁹ Be iwi to yanaande too, 6e mbirfitii 6e kaalanoyi dum sappo e go'o 6ee e wo66e 6ee fuu. ¹⁰ Been rew6e ngonni: Mariyama mo Magdala e Yowanna e Mariyama inna Yaakuuba. Kam6e e rew6e wondunoo6e e ma66e 6ee kaalani dum nelaar6e 6ee. ¹¹ Nelaar6e 6ee njogorii haala ma66e kaa yo meere, calii goondinde 6e, ¹² kaa Piyeer immii, dogani yanaande ndee. Nde o yuurninoo ndee, kasanke oo tan o yii. Caggal dum, o hooti galle ma66e, o bembbaado saabe ko wadi koo.

No Iisaa banngirani taalibaabe mum didon dow laawol Emmayus

¹³ E oon jalooma jaati, didon e taalibaabe 6ee nanngi laawol wuro wiyeteengo Emmayus. Hakkunde ngoon wuro e Urusaliima ana waara e kilooji sappo e go'o. ¹⁴ E6e ngaajodoo ko wadi koo fuu. ¹⁵ E ley gaajaate ma66e dee e6e ndokkondira hakkillaaji, nii Iisaa e hoore mum hewtii 6e, waddi e ma66e jaadal. ¹⁶ Kaa heedoode wadaa e gite ma66e pati 6e anndita mo. ¹⁷ O wii 6e:

—Kodum ngaajoto-don e laawol mon ngol?

Non 6e ndarii, terde ma66e mbaati. ¹⁸ Gooto e ma66e biyeteedo Kiliyopas jaabii mo, wii:

—Aan tan gooto woni kodo ley Urusaliima mo anndaa ko wadi e ley jalaade dee koo naa?

¹⁹ O wii 6e:

—Kodum?

Be mbii mo:

—Ko wadi e Iisaa Nasaraatunke oo koo. O annabaajo, jom baawde ley haala makko e golle makko yeeso Laamdo e yim6e fuu. ²⁰ Kaa hooree6e yottinoobe sadaka e maw6e men ngadi mo e juude laamu yalla omo jukkee jukkungo maayde, tonti mo e leggal bardugal. ²¹ Miden njikkunoo kanko soottitotoo Israa'ila. Hannde woni jalooma tata6o ko dum wadi. ²² Kasen, yoga e rew6e amen kaaynii min. Be njehi to yanaande too beete law, ²³ 6e tawaali ton tew makko, 6e ngarti, 6e mbii malaa'ika'en bannganii 6e, mbii omo wuuri. ²⁴ Caggal dum, yoga e wondii6e amen njaa6e to yanaande too 6ee, tawri no rew6e 6ee mbiiri nii, kaa kanko e hoore makko, 6e njiyaali mo.

²⁵ Oon wakkati Iisaa wii 6e:

—Hey onon famar6e hakkille! Booyii on ngoondinaali haala annabaa6e! ²⁶ Wanaa ana tilsi Almasiihu torree, naata e teddungal mum naa?

²⁷ Nden o fammini 6e ko Binndi dii fuu kaali haala makko, gila e Tawreeta Muusaa faa e dewte annabaa6e 6ee.

²⁸ Nde 6e paandii wuro ngo 6e immanii ngoo ndee, Iisaa wadi hono o anniyyiido 6ettaade nii. ²⁹ Nii 6e naagii mo, 6e mbii:

—Heddoda e amen, sabi hiirii, jemma warii.

O jokki e ma66e, o jippanii 6e. ³⁰ Nde 6e njoodinoo e6e naama ndee, o 6ami buuru, o yetti Laamdo, o helti buuru oo, o hokki 6e. ³¹ Non gite ma66e peerti, 6e annditi mo. Don e don o iwi e gite ma66e. ³² Gooto fuu darii ana wiya goddo:

—Nde o haaldata e men e laawol ngol omo fammina en Binndi dii ndee, wanaa 6erde men 6uu6ii naa?

³³ Don e don, 6e immii 6e mbirfitii Urusaliima, 6e tawtoyi ton sappo e go'o 6ee e wondii6e mum'en ana kawriti. ³⁴ Been mbii:

—Goonga, Kalfaado men Iisaa wuurtii, o bannganii Simon.

³⁵ Didon 6ee duu njantanii 6e ko wadunoo e laawol mum'en, e no annditiri mo nde o helti buuru ndee.

No Iisaa banngirani taalibaa6e mum sappo e go'o 6ee

³⁶ Be tilaaki haalde, faa Iisaa e hoore mum darii hakkunde ma66e, wii 6e:

—Onon e jam!

³⁷ Be kuli, 6e demyii, 6e miili ko 6e njii koo yo mbeelu. ³⁸ Non o wii 6e:

—Ko hul6ini on? Ko saabii so odon miila dii miilooji e 6erde mon? ³⁹ Yeewee juude am e koyde am, dum miin jaati. Memee kam, yeewon. Sabi mbeelu walaa tew, walaa gi'e no am nii.

⁴⁰ Nde o haalata dum ndee, o holli 6e juude makko e koyde makko. ⁴¹ Nde wonnoo 6e ndonkii goondinde saabe seyo e kaayde, o wii 6e:

—Odon njogii doo ko naametee naa?

⁴² Be ngaddani mo tayre liingu cahaado, ⁴³ o nanngi nde, o naami yeeso ma66e.

⁴⁴ Caggal dum, o wii 6e:

—Ko Tawreeta Muusaa e dewte annabaa6e e Jabuura cappii e am koo fuu, ana tilsi dum goonda. Dum jaati woni ko kaalannoo-mi on nde ngondunoo-mi e mon ndee.

⁴⁵ Oon wakkati, o udditi hakkillaa6e, yalla e6e paama Binndi dii. ⁴⁶ O wii 6e:

—Ana winndii Almasiihu oo torrete faa maaya, immitoto hakkunde maay6e jalooma tata6o. ⁴⁷ Ana winndii kasen: saabe makko lepi dii fuu ooynante faa tuuba, ke6a yaafaamuya luutti. Dum ana fudda gila Urusaliima. ⁴⁸ Onon ngoni seettotoo6e kulle dee!

⁴⁹ Miin, mi neldan on ko Baabiraado am fodi koo fuu. Kaa keddee e ngalluure ndee, faa nde baawde gonde dee njippii e mon fuu.

No Iisaa nabbiniraa dow kammu

⁵⁰ Iisaa nabi 6e faa hedde Baytaniya, hunci juude, duwanii 6e. ⁵¹ Do o duwantoo 6e doo, o seerti e ma66e, o nabbinaa dow kammu. ⁵² Be cujidani mo, caggal dum, 6e mbirfodii Urusaliima e seyo manngo. ⁵³ Wakkati fuu e6e tawee ley Suudu Dewal Mawndu nduu, e6e njetta Laamdo.

Linjiila Iisaa Ngedu Yuhanna

No Konngol Laamdo laatorii neddo

¹ E puddoode biyeteedo Konngol ana woodi. Biyeteedo Konngol oo ana wondi e Laamdo, o Laamdo. ² Omo wondi e Laamdo gila puddoode. ³ E makko Laamdo tagiri huunde fuu. Fay huunde e ko woodi koo, tagaaka so wanaa e makko. ⁴ E makko nguurndam woni, dam nguurndam laatanii yimbe fooyre. ⁵ Fooyre ndee ana yaayna ley nimre. Nimre ndee waawaa pifude nde.

⁶ Wadiino e wakkati, Laamdo nelii neddo biyeteedo Yaayaa. ⁷ O seedee gardo haalde haala ndeen fooyre oo, yalla yimbe fuu ana ngoondinira saabe haala makko kaa. ⁸ Wanaa kanko woni fooyre ndee, kaa o seedee gardo haalde haala mayre oo. ⁹ Kayre woni fooyre goongaraare warnde ley aduna faa yaaynana yimbe fuu.

¹⁰ Biyeteedo Konngol oo ana ley aduna, kanko woni tagudo aduna oo, kaa aduna oo annditaali mo. ¹¹ Mo warii e lejol makko, kaa lejol makko ja66aaki mo. ¹² Kaa ja66iibe mo so ngoondini mo 6ee, o hokkii dum'en baawde laataade bi66e Laamdo. ¹³ Been yo rimraa6e ko wanaa muuyo terde, ko wanaa muuyo gorko, kam6e 6e rimraa6e iwrude to Laamdo.

¹⁴ Konngol ngol laatii neddo. Oon hodidi e meeden, o keewdo hinnee e goonga. Min njii teddeengal makko, teddeengal hono ngal Bajjo he6ata e baam mum.

¹⁵ Yaayaa seettanike mo, eewnii, wii:

—Kanko woni mo kaalannoo-mi on haala mum oo, mbii-mi: «Caggal am ardiido kam waran, sabi omo woodi gila mi tagaaka.»

¹⁶ No hinnee makko foti heewde, en fuu en ke6ii, hinnee dow hinnee. ¹⁷ Saabe Muusaa ke6ir-den Sariya, kaa hinnee e goonga saabe Iisaa Almasiihu he6iraa. ¹⁸ Fay gooto yiyaali Laamdo abada. Jonnoo, Biddo bajjo gondudo e Baabiraado oo, kajum humpiti en mo.

No Yaayaa waajorii

¹⁹ Yahuudiyankoo6e Urusaliima neli Lewinkoo6e* e yottinoo6e sadaka to Yaayaa lamndoo kajum woni homo. ²⁰ O jaabii 6e ko selli:

—Miin, mi wanaa Almasiihu.

²¹ Be lamndii mo, 6e mbii:

—Aan, a homo? A annabi Iliyaasa naa?

O wii:

—Mi wanaa.

Be mbii:

—A Annabaajo oo naa?

O jaabii:

—Mi wanaa!

²² Be mbii mo:

—A homo ndennoo? Haalan min ko min kaaltanoya nelu6e min 6ee. Ko njogori-daa hoore maa?

²³ O jaabii, o wii:

—Miin woni «ooynotoodo ley ladde jeereende so ana wiya: moyyintinee laawol Joomi-raado»,† hono no annabi Esaaya wiiri nii.

²⁴ Nelaabe 6ee to Farisa'en iwri. ²⁵ Be lamndii mo:

—Ko saabii so ada loota yimbe lootogal batisima, tawi a wanaa Almasiihu a wanaa Iliyaasa a wanaa Annabaajo oo?

²⁶ Yaayaa jaabii 6e, wii:

—Miin, mido batisira ndiyam, kaa won dariido hakkunde mon mo on anndaa. ²⁷ Kanko, o waran caggal am. Miin, mi fotaa fay e humtude 6oggi pa6e makko.

²⁸ Dum wadii Baytaniya ootoo bannge maayo Urdun, do Yaayaa batisannoo doo.

²⁹ Janngo mum, Yaayaa yii Iisaa ana wara e mum, wii:

—Annii, njawdiri Laamdo ndoondotoondi luutti aduna. ³⁰ Dum woni ko mbiinoo-mi e makko: «Neddo waran caggal am, ardiido kam, sabi omo woodi gila mi tagaaka.» ³¹ Miin, mi anndaano mo, kaa mi warii mido batisira ndiyam yalla omo 6annzana Israa'iilankoo6e.

³² Yaayaa seettii, wii:

—Mi yii Ruuhu hono wuugaandu ana jippoo iwde dow kammu faa hodi dow makko.

³³ Miin, mi anndaano mo. Kaa neldo kam mi batisira ndiyam oo, kajum wii kam: «Oon

* **1:19** Yimbe lejol Lewi ngonnoo humaniife golle dewal Laamdo gila e jamaanu Muusaa. † **1:23** Esaaya 40.3

mo njiyataa Ruuhu ana jippoo dow mum oo, kaɗum woni batisiroowo Ruuhu Ceniido.»
³⁴ Miin, mi yii, mi seettike kanko woni Bii Laamdo.

No Iisaa suɓorii taalibaaɓe mum aranndeeɓe

³⁵ Janngo mum kasen Yaayaa ana dardii e taalibaaɓe mum didon. ³⁶ O yii Iisaa ana ɓettoo, o wii:

—Annii, njawdiri Laamdo!

³⁷ Taalibaaɓe didon ɓee nani ko o haali koo, njokkitii Iisaa. ³⁸ Iisaa yeecitii, yii eɓe njokki e mum, wii ɓe:

—Kodum tewtaton?

Be njaabii, ɓe mbii:

—*Rabbii* (ɗum woni «Moobbo»), hoto njoodoto-ɗaa?

³⁹ O wii ɓe:

—Ngaree yeewee!

Nden ɓe ngari, ɓe njii do o joodotoo doo. Be ngondi e makko oon jalooma. Dum wadii wakkati kiikiide.

⁴⁰ Andire miji Simon Piyeer oo yo gooto e didon nanɓe haala Yaayaa so njokkitii Iisaa ɓee. ⁴¹ Mawniiko Simon o adii fuu hawrude, o wii ɗum:

—Min njii Almasiihu.

(Dum woni Cuɓaado.)

⁴² O naɓi ɗum to Iisaa. Iisaa yeewi Simon, wii ɗum:

—Aan, Simon ɓii Yuhanna mbiyete-ɗaa, caggal jooni a innditirte Kefas.

(Kefas e Piyeer fuu gootum. Maanaa majjum yo haayre.)

⁴³ Janngo mum, Iisaa anniyii yaade Galili. O hawri e Filipa, o wii ɗum:

—Jokkam!

⁴⁴ Filipa ana jeyaa Baytisayda, ngalluure nde Andire e Piyeer fuu njeyaa e mum ndee.

⁴⁵ Filipa hawri e Natanayel, wii ɗum:

—Min tawii mo haala mum winndaa ley Tawreeta Muusaa e ley dewte annabaaɓe oo. O Iisaa Nasaraatunke ɓii Yuusufu oo.

⁴⁶ Natanayel wii mo:

—Ko moyyi ana waawi iwrude Nasaraatu naa?

Filipa jaabii mo:

—War yeew!

⁴⁷ Iisaa yii Natanayel ana feewi ɗum, wii:

—Oo yo Israa'iilanke jaati, kutee fuu walaa e makko.

⁴⁸ Natanayel wii mo:

—Hoto anndu-ɗaa kam?

Iisaa jaabii mo, wii:

—Mi yii ma ley ibbi gila Filipa noddaali ma.

⁴⁹ Natanayel jaabii, wii:

—Moobbo, a Bii Laamdo, a kaananke Israa'iila.

⁵⁰ Iisaa jaabii mo, wii:

—Saabe mi wii mi yii ma ley ibbi koo tan ngoonɗinir-ɗaa naa? A yiyan ko ɓuri ɗum haaynaade.

⁵¹ Nden o wii Natanayel:

—Mido haalana on goonga: on njiyan kammu ana udditoo, on njiyan malaa'ika'en Laamdo ana ɗabba ana njippoo dow Bii Neddo.

2

No Iisaa wadii haaynde ley kuurtungu

¹ Balde didi caggal mum, kuurtungu wadi ley ngalluure wiyeteende Kaana ley leydi Galili. Inna Iisaa ana tawanoo ton. ² Iisaa e taalibaaɓe mum duu noddaama ngara kawra e kuurtungu oo. ³ Nde peguujam maɓɓe timmunoo ndee, inna Iisaa wii:

—Be ngalaa peguujam.

⁴ Iisaa jaabii mo, wii:

—Tama aan haalanta kam ko kaan-mi wadude? Wakkati am yonaali tafon.

⁵ Inniiko wii gollooɓe ɓee:

—Ko o yamiri on fuu, ngadon.

⁶ Kaaye jeegom, asiide faa laatii hono pakaaje mawɗe do Yahuudiyanlooɓe lootetee faa laɓɓinee banngal diina, ana ngonnoo ton. Honde fuu ana naanna bulki sappo ndiyam.

⁷ Iisaa wii ɓe:

—Kebbinee pakaaje dee ndiyam.

Be kebbini de faa de keewi. ⁸ O wii 6e:

—Jooni kaa, jedee naʼanee hooreejo kuurtungu oo.

Be naʼi. ⁹ Nde hooreejo oo meedunoo ndiyam mbaylitaadam peguujam dam ndee, annditaali to dam ittaa. Kaa golloo6e jedu6e ndiyam dam 6ee ana anndi. O noddi jommbaajo gorko oo, ¹⁰ o wii dum:

—Yim6e fuu peguujam mbeldam mboowi adoraade. Nde yim6e cigirii, nden dam welaa dam yaretee. Kaa aan, ada resi mbeldam dam faa jooni.

¹¹ Nii Iisaa golliri haaynde mum aranndeere ley ngalluure Kaana ley leydi Galili. O 6anngini baawde makko, taalibaa6e makko 6ee ngoondini mo. ¹² Caggal dum, o iwi Kaana, o yehi ngalluure wiyeteende Kafarnahum, kanko e inniiko e mijiraa6e makko e taalibaa6e makko. Be pa66i ton balde seeda.

No Iisaa ribbiri jaagotoo6e ley Suudu Dewal Mawndu

¹³ Nde iidi Yahuudiyankoo6e biyeteedo Paska oo 6adinoo ndee, Iisaa njabbiti Urusaliima. ¹⁴ O tawi ley daalaare Suudu Dewal Mawndu nduu julaa6e ga'i e baali e soottoo6e buugaaji, kajum e wecco6e kaalisi ana njoodii. ¹⁵ O nanngi 6oggi, o sowi, o ribbi 6e fuu 6e njalta Suudu Dewal Mawndu nduu, kam6e e ga'i ma66e e baali ma66e. O sankiti kaalisi wecco6e, o hippa taabe ma66e. ¹⁶ O wii soottoo6e buugaaji 6ee:

—Ittee dum doo, pati nga6ee suudu Baabiraado am nduu soottirdu.

¹⁷ Taalibaa6e makko 6ee miccitii ko Binndi dii mbii koo:

«jilli suudu maa laatanike kam sugulla.»*

¹⁸ Nden hooree6e Yahuudiyankoo6e mbii mo:

—Haaynde honde kollataa min ada foti wadude ko nga6-daa koo?

¹⁹ Iisaa jaabii 6e, wii:

—Ngurjinee Suudu Dewal nduu. So on ngurjinii ndu, on njiyan mido mahitoo ndu ley balde tati.

²⁰ Be njaabii mo:

—Nduu suudu mahiraama duu6i capande nay e jeegom. Dee aan, a mahitoto ndu ley balde tati naa?

²¹ Kaa Iisaa hoore mum wappiri suudu nduu. ²² Nde Iisaa wuurtunoo ndee, taalibaa6e mum 6ee miccitii o haaliino dum. Be ngoondini ko Binndi dii mbii koo e konngol o haalnoo ngol.

²³ Nde Iisaa fa66oynoo Urusaliima iidi Paska ndee, heew6e ngoondini mo saabe njii kaayde de o wadi dee. ²⁴ Kaa Iisaa hoolaaki 6e faa hokkita 6e hoore mum, sabi omo anndi 6e fuu. ²⁵ O hasindinaa fay gooto seettanoo mo ko woni e yim6e, nde wonnoo omo humpitii ko woni e 6ii-aadama.

3

No Iisaa haaldiri e Nikodemus

¹ Won gorko Farisanke biyeteedo Nikodemus, gooto e hooree6e Yahuudiyankoo6e. ² Oon gorko yehi to Iisaa jemma, wii dum:

—Moobbo, miden anndi a jannginoowo iwru6o to Laamdo, sabi fay gooto waawaa wadude hono kaayde de ngadataa dee so Laamdo wondaa e mum.

³ Iisaa jaabii mo, wii:

—Mido haalane goonga: fay gooto waawaa yiide Laamu Laamdo tawee rimtaaka kasen.

⁴ Nikodemus wii mo:

—Hono mawdo waawiri rirtireede? Omo waawi naattude e reedu inniiko, o rimtee kasen naa?

⁵ Iisaa jaabii:

—Mido haalane goonga: so wanaa neddo rirtiree ndiyam e Ruuhu so hefa naatude e Laamu Laamdo. ⁶ Ko 6ii-aadama rimata koo yo 6ii-aadama. Ko Ruuhu oo rimata koo yo ruuhu. ⁷ Pati dum haayne saabe mi wii ma kinaa ndimte-don kasen. ⁸ Henndu ana wibba do muuyiri fuu. Ada nana dillere mayru, kaa a anndaa to ndu iwri, a anndaa to ndu yahata. Hono non oon dimraado Ruuhu oo worri.

⁹ Nikodemus wii mo:

—Hono hen dum laatortoo?

¹⁰ Iisaa jaabii mo:

—Aan, jannginoowo ley Israa'iila oo fuu, a anndaa dum naa? ¹¹ Mido haalane goonga: minen, ko min anndi min kaalata, ko min njii min ceettotoo, kaa onon, on nja6ataa seedaaku amen. ¹² On ngoondinaali nde kaalan-mi on haala kulle leydi ndee. Hono ngoondinirton so mi haalanii on haala kulle dow kammu? ¹³ Fay gooto njabbaali dow

* 2:17 Jabuura 69.10

kammu, so wanaa oon iwrudo dow kammu oo, dum woni Bii Neddo. ¹⁴ Hono no Muusaa toowniri mboddi jakawalle ley ladde jeereende nii, so wanaa Bii Neddo oo duu toowniree hono non, ¹⁵ yalla goondindo mo fuu ana hefa nguurndam nduumiidam.

¹⁶ Sabi Laamdo 6amii ana yida aduna oo faa hokkitiri Biyum bajjo, yalla goondindo Bajjo oo fuu ana waasa naatude yiite, hefa nguurndam nduumiidam.

¹⁷ Laamdo neliraali Biyum oo e aduna faa Biyum oo saroo aduna oo. Ko mo neliraa dee, faa aduna oo hisira saabe makko. ¹⁸ Goondindo mo fuu sarataake. Mo goondinaali fuu tilike sareede, sabi goondinaali Bii Laamdo bajjo oo.

¹⁹ Sariya oo annii: fooyre warii e aduna, kaa yim6e, nimre cu6ii dow fooyre saabe golleeji mum'en bondi. ²⁰ Bondo tagu yidaa fooyre, warataa e mayre, hulde pati golleeji mum bondi 6anngu. ²¹ Kaa goongirante waran e fooyre yalla golleeji di wadiri saabe Laamdo dii ana 6annga.

No Yaayaa seettorii kabaaru Iisaa

²² Caggal mum, Iisaa yaadi e taalibaa6e mum leydi Yahuudiya. O fa66idi e ma66e ton, omo loota yim6e lootogal batisima. ²³ Yaayaa duu ana batisa to Aynon too banngge Salim, sabi cewle ana keewi ton. Yim6e ana ngara ana mbatisee. ²⁴ Tawi Yaayaa nannganooka tafon.

²⁵ Taalibaa6e Yaayaa 6ee njeddondiri e Yahuudiyanke haala laa6al. ²⁶ Be njehi to Yaayaa, 6e mbii dum:

—Moobbo, gorko gondunoodo e maa ootoo banngge maayo Urdun mo ceettani-daa oo, kanko duu omo batisa, yim6e fuu ana njaha to makko.

²⁷ Yaayaa jaabii 6e, wii:

—Neddo waawaa he6ude fay huunde so wanaa ko Laamdo hokki dum. ²⁸ Onon e ko'e mon, on seedee'en am mi wii mi wanaa Almasihu, kaa mido adii mo neleede. ²⁹ Gaddanaado jommbaajo debbo, katum woni jommbaajo gorko. Dammibidii6o gorko oo ana darii, ana hettindii. So o nanii daande jommbaajo gorko oo, o seyoto sanne. Nii seyo am ngoo hi66iri. ³⁰ So wanaa kanko o toowa, so miin mi leyda.

³¹ Oon iwrudo dow, katum tiimti yim6e fuu. Iwdo e leydi yo leydinke. Haalaaji mum duu yo haalaaji leydinkooji. Oon iwrudo dow kammu, katum tiimti yim6e fuu. ³² Ko o yii e ko o nani o seettotoo, kaa fay gooto ja6ataa seedaaku makko. ³³ Oon jabudo seedaaku makko, sellinii Laamdo yo goongirante. ³⁴ Oon mo Laamdo neli, ko Laamdo haali haaltata, sabi Laamdo hokkii mo Ruuhu mo walaa do haadi. ³⁵ Baabiraado oo ana yidi Biddo oo faa wadi huunde fuu e junngo makko. ³⁶ Goondindo Biddo oo, he6ii nguurndam nduumiidam. Mo goondinaali Biddo oo, he6ataa dam, tikkere Laamdo duu ana woodani dum.

4

No Iisaa haaldiri e Samariyanke debbo

¹ Farisa'en nanii wiyaama Iisaa ana loota lootogal batisima ana hefa taalibaa6e faa 6uri Yaayaa. ² Tawi Iisaa e hoore mum kaa batisaali fay gooto. Taalibaa6e makko 6ee tan mbatissannoo. ³ Nde Iisaa nannoo ko haalanoo e mum koo ndee, iwi leydi Yahuudiya, wirfitii leydi Galili. ⁴ kinaa o seeka leydi Samariya. ⁵ O wari e ngalluure Samariya wiyeteende Sikar banngge ngesa nga Yaakuuba hokkunoo 6iyum Yuusufu ngaa. ⁶ Don 6unndu Yaakuuba nduu woni. Iisaa joodii daande 6unndu nduu faa njootinoo. Dum forrii e wakkati hakkunde naange. ⁷ Samariyanke debbo wari yoogude. Iisaa wii mo:

—Hokkam ndiyam, mi yara no!

⁸ Tawi taalibaa6e makko 6ee njehii to ngeenndi too soodoyde jaamdu. ⁹ Debbo oo wii Iisaa:

—Haa! Hono aan, Yahuudiyanke, jaagorto-daa kam miin, Samariyanke, ndiyam njaraa? (Sabi Yahuudiyankoo6e e Samariyankoo6e yo harmondir6e.)

¹⁰ Iisaa jaabii mo:

—Sinndo ada anndunoo no dokke Laamdo poti e oon biido ma ndokkaa dum ndiyam yara oo, a jaagotono mo, o hokke ndiyam nguurndam njaraa.

¹¹ Debbo oo wii mo:

—Gido, a walaa cafirgal. Bunndu nduu ana luggidi. Hoto ke6ataa dam ndiyam nguurndam? ¹² Aan, ada 6uri njaatigi amen Yaakuuba dokkudo min 6unndu nduu oo teddude naa? Kanko e 6i66e makko e daabaaji makko fuu, 6e njarii e mayru.

¹³ Iisaa jaabii mo:

—Neddo fuu jardo dam ndiyam domdan kasen, ¹⁴ kaa jardo ndiyam dam ndokkan-mi dum dam fuu, domdataa abada. Sabi ndiyam ndokkan-mi dum dam laatanto dum ndiyam iloojam nguurnnoojam dum nguurndam nduumiidam.

¹⁵ Debbo oo wii:

—Gido, hokkam dam ndiyam pati mi domda kasen, sako mi warta yoogude doo kasen.

¹⁶ Iisaa wii mo:

—Yaa noddoy jom suudu maa, ngardon!

¹⁷ Debbo oo jaabii mo:

—Mi walaa jom suudu.

Iisaa wii mo:

—A haalii goonga ko mbii-daa a walaa jom suudu koo. ¹⁸ A amanooma worbe njoyon. Gorko ngondu-daa jooni oo duu, wanaa jom suudu maa. A haalii goonga.

¹⁹ Debbo oo wii mo:

—Moobbo, laaʼanani kam a annabaajo. ²⁰ Njaatiraaʼe amen ndewii Laamdo e ndee waamnde haayre, kaa onon Yahuudiyankooʼe, oʼdon mbiya to Urusaliima too Laamdo haani rewede.

²¹ Iisaa wii mo:

—Banndam debbo, jaʼu ko kaalanan-maa-mi koo: wakkati waran, mo ndewaton Baabiraado tawee wanaa e ndee waamnde haayre, wanaa e Urusaliima. ²² Onon Samariyankooʼe, oʼdon dewa ko on anndaa, kaa minen Yahuudiyankooʼe, ko min anndi min ndewata, sabi kisindam to Yahuudiyankooʼe iwrata. ²³ Wakkati ana wara, mo yottike jaati, nde rewirooʼe Laamdo goonga bee ndewirta dum Ruuhu e goonga. Hono bee rewooʼe Baabiraado ndaarti. ²⁴ Laamdo yo Ruuhu. Rewooʼe mo bee kinaa ndewira mo ruuhu e goonga.

²⁵ Debbo oo wii:

—Mido anndi Cuʼaado biyeteedo Almasiihu oo yo garooʼo. Nde o warii, o humpitan min kulle fuu.

²⁶ Iisaa wii mo:

—Miin kaaldoowo e maa oo woni kanko.

No Samariyankooʼe heewʼe ngoondiniri Iisaa

²⁷ E dow dum taalibaaʼe makko bee njottii. Ko Iisaa haaldata e debbo oo koo haaynii 6e, kaa fay gooto e maʼʼe wiyaali dum: «Ko ndaartata? Ko kaaldataa e makko?» ²⁸ Nden debbo oo yoppi mbulku mum ton, wirfitii ngeenndi haalanoyi yimʼe, wii:

²⁹ —Ngaree yeewee gorko kaaltando kam ko ngannoo-mi fuu annii, yalla wanaa kanko woni Almasiihu?

³⁰ Be njehi yeewoyde mo.

³¹ Oon wakkati, taalibaaʼe bee ndaardi mo, ana mbiya:

—Moobbo, tiinna jaamu!

³² O jaabii 6e:

—Mido jogii ko mi jaama ko on anndaa.

³³ Taalibaaʼe bee ana lamndondira:

—Dum nee, won gaddando mo ko jaametee naa?

³⁴ Iisaa wii 6e:

—Jaamdu am yo wadude sago neldo kam oo e timminde golle makko. ³⁵ Onon, oʼdon mbiya: «Faa hannde lebbi nay so kettal wara.» Kaa miin, mido wiya on: tippee gite mon, yeewee gese dee fuu 6enndii, de njonii hetteede. ³⁶ Kettudo heʼan ngeenaari, mooʼtana jamri ndii nguurndam nduumidam, yalla aawudo e kettudo ana ceyodoo. ³⁷ Dum tabintinta banndol biyoowol: «Goto ana aawa, goddo ana hetta.» ³⁸ Mi nelli on kettoyon nga on tampanaali. Woʼʼe tampi. Onon, on ndaamitike e tampere maʼʼe.

³⁹ Samariyankooʼe heewʼe ley ndee ngalluure ngoondinii Iisaa saabe haala debbo ceettii do so wii: «O haaltanii kam ko ngadunoo-mi fuu.» ⁴⁰ Nde Samariyankooʼe bee njottinoo Iisaa ndee, ndaardi mo o faʼʼana dum'en. O wadi don balde didi. ⁴¹ Yimʼe heewʼe ngoondini mo kasen faa ʼuri no arannde nii saabe konngol makko ngol. ⁴² Be mbii debbo oo:

—Jooni, wanaa saabe haalaaji maa dii tan min ngoondiniri. Ko min ngoondiniri dee, minen e ko'e amen, min nanii konngol makko, min anndi kanko jaati woni kisinoowo aduna oo.

No Iisaa selliniri bii howruujo kaananke

⁴³ Caggal balde didi dee, o iwi ton, o yehi Galili. ⁴⁴ Kanko e hoore makko o seettinoke: «Annabaajo teddintaake e ley suudu baam mum.» ⁴⁵ Nde o yottinoo Galili ndee, Galilinkooʼe njaʼʼoriii mo juude didi, sabi kamʼe duu 6e njehiino iidi Urusaliima, 6e njiino ko o gollunoo ley iidi oo koo.

⁴⁶ Nden Iisaa warti Kaana ley leydi Galili, do mo waylitinnoo ndiyam o wadi dam peguujam doo. Howruujo kaananke mo biyum sellaa ana ley Kafarnahum. ⁴⁷ Nde

howruujo oo nannoo Iisaa iwrii Yahuudiya wartii Galili ndee, yehi to Iisaa, ndaardi dūm jippoo sellinoya biyiiko ka፡፡anoowo yonki. ⁴⁸ Iisaa wii mo:

—So on ke፡፡aali finnde, on njiyaali kaayde, on ngoondintaa.

⁴⁹ Howruujo kaananke oo wii mo:

—Moobbo, njehe gila 6iyam oo maayaali.

⁵⁰ Iisaa wii mo:

—Hootu, 6iya oo sellii.

Gorko oo goondini ko Iisaa wii dūm koo, hooti. ⁵¹ Golloo፡፡e makko kawriti e makko e laawol, kumpiti mo, mbii:

—Biya oo dadii.

⁵² O lamndii 6e wakkati homo suka o samtanaa. Be mbii mo:

—Sallifanaa keejen jonte dee njoppiti mo.

⁵³ Baaba suka oo annditi oon wakkati jaati Iisaa wiinoo dūm: «Biya oo sellii!» Nii kanko e koreeji makko fuu 6e ngoondiniri Iisaa. ⁵⁴ Dūm woni haaynde dida፡፡ere nde Iisaa golli kasen leydi Galili nde iwnoo Yahuudiya.

5

No Iisaa selliniri bonnguujo

¹ Caggal majjum, iidi Yahuudiyankoo፡፡e ana wada. Iisaa ፡፡abboyi Urusaliima. ² To Urusaliima too, bannge dammbugal biyeteengal Dammbugal Baali ngal, luggal ndiyam ana ton. Engal wiye Baytijata e ibaraninkoore. Dande joy ana pilii ngal. ³ Naw፡፡e heew፡፡e ana lelii ley deen dande: wum፡፡e e wooy፡፡e e 6e terde mum'en fuu mbaati. [⁴ *] ⁵ Gorko pawdo duubi capantati e jetti ana wonnoo don. ⁶ Iisaa yii omo lelii, anndi o 6ooydii e jaw, lamndii mo:

—Ada yidi sellude naa?

⁷ Nawdo oo jaabii mo, wii:

—Moobbo, mi walaa fay gooto balloowo kam regaade e luggal ngal nde ndiyam dam jirkite. Do mbiyan-mi mi regike fuu, a tawan won adiidu kam jolde.

⁸ Iisaa wii mo:

—Imma, 6amtu daddo maa, yaa!

⁹ Don e don gorko oo selli, 6amti daddo mum fudditi yaade.

Dūm hawrii e jalaande fowteteende, ¹⁰ saabe majjum hooree፡፡e Yahuudiyankoo፡፡e mbii cellinaado oo:

—Hannde yo jalaande fowteteende, dagantaako ma ndoondo-daa daddo maa.

¹¹ O jaabii 6e:

—Cellindo kam oo, ka፡፡um wii kam: «Bamtu daddo maa, yaa!»

¹² Be lamndii mo:

—Homo woni oo neddo biido ma 6amtu daddo maa, yaa?

¹³ Kaa cellinaado oo anndaano mo, sabi Iisaa iwii don sabi yim፡፡e ana keewnoo e oon nokku. ¹⁴ Caggal dūm, Iisaa hawriti e makko ley Suudu Dewal Mawndu nduu, wii mo:

—Yeew, jooni kaa, a sellii, pati luuttu kasen so ko 6uri dūm bonde he፡፡e.

¹⁵ Gorko oo yehi haalanoyi hooree፡፡e Yahuudiyankoo፡፡e 6ee Iisaa woni cellindo dūm oo.

Kabaaru Baabiraado oo e Biddo oo

¹⁶ Nden hooree፡፡e Yahuudiyankoo፡፡e puddi torrude Iisaa sabi o wadii dūm e jalaande fowteteende. ¹⁷ Iisaa wii 6e:

—Baabiraado am ana golla faa jooni, miin duu, mido golla.

¹⁸ Nden hooree፡፡e Yahuudiyankoo፡፡e 6eydi tewtude warde mo, wanaa saabe ko o bonnii jalaande fowteteende ndee koo tan, ko o wii kasen Laamdo yo baam makko koo. O fonndii hoore makko e Laamdo.

¹⁹ Iisaa wii 6e:

—Mido haalana on goonga: Biddo waawaa gollude fay huunde ka፡፡um tan, kinaa ko yii Baabiraado ana golla. Sabi ko Baabiraado oo gollata koo, dūm Biddo oo duu gollata. ²⁰ Sabi Baabiraado oo ana yidi Biddo oo, ana holla dūm huunde fuu ko gollata. O hollan dūm golleeji burdi dii doo fuu teentilaade faa kaayne-don. ²¹ Sabi hono no Baabiraado oo immintinirta maay፡፡e so hokka dūm'en nguurndam nii, non Biddo oo duu hokkirta nguurndam mo muuyi hokkude. ²² Baabiraado oo, ka፡፡um kaa sarataa fay gooto, o wadii sariya kaa fuu e junngo Biddo oo, ²³ yalla yim፡፡e fuu ana teddinira Biddo oo hono no

* **5:4** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana 6eyda aaya 4:E6e ndoomi faa ndiyam dam jirkito, sabi malaa'ika Joomiraado ana jippoo e luggal ngal saatu e saatu ana jirkita ndiyam dam. Nawdo adiidu fuu regaade e ndiyam dam nde dam jirkitti ndee, sellan ko jaw mum oo tawaa fuu.

teddiniri Baabiraado oo nii. Neddo fuu mo teddinaali Biddo oo, teddinaali Baabiraado neldo mo oo.

²⁴ Mido haalana on goonga: nando haala am so goondini neldo kam oo hefii nguurndam nduumiidam. Mo sarataake, mo diwii maayde, mo naatii e nguurndam. ²⁵ Mido haalana on goonga: wakkati ana wara, o yottike jaati, wakkati mo maayde nanata daande Bii Laamdo oo. Nanbe 6ee nguuran. ²⁶ Hono no Baabiraado oo wuuriri e hoore mum nii, hono non o hokkiri Biddo oo duu baawde wuurirde e hoore mum. ²⁷ O hokkii oon baawde sarde, sabi oon yo Bii Neddo. ²⁸ Pati dum haayno on. Wakkati waran mo maayde wonbe ley janaale fuu nanata daande makko, ²⁹ njalta. Gollu6e golleeji lobbi immitanoo nguurndam, gollu6e golleeji bondi immitanoo sariya. ³⁰ Miin, walaa fuu ko mbaaw-mi gollirde hiini hoore am. Ko nanu-mi koo cariran-mi. Sariya am ana dartii, sabi mi jokkataa sago am, sago neldo kam oo njokku-mi.

No Laamdo seettirantoo Iisaa

³¹ —So mi seettanike hoore am, seedaaku am sellataa. ³² Won goddo ceettantoodo kam. Mido anndi seedaaku mo seettantoo kam oo yo goonga. ³³ Onon, on nelii e Yaayaa, o seettike goonga. ³⁴ Miin, mi hasindinaa e seedaaku bii-aadama, walaa ko mbiiru-mi seedaaku Yaayaa oo so wanaa faa kison. ³⁵ Yaayaa laatike lampa ku66oowa, njaaynoowa. On nja6ii weltaade wakkati gooto e fooyre makko. ³⁶ Miin, mido jogii seedaaku burdo mo Yaayaa oo teentilaade: golleeji di Baabiraado yamiri kam mi golla dii, kapum jaati ceettantoo kam Baabiraado neli kam. ³⁷ Kasen duu, Baabiraado neldo kam oo hoore seettantoo kam. Abada on nanaali daande makko, abada on njiyaali mo, ³⁸ haala makko deembilaaki e mon, sabi on ngoondinaali mo o neli oo. ³⁹ Odon mbiditoo Binndi dii sabi on miilii on ke6an e majji nguurndam nduumiidam. Kanji jaati ceettantoo kam. ⁴⁰ Kaa on nja6aali warde e am faa ke6on nguurndam.

⁴¹ Wanaa teddeengal yim6e tewtan-mi. ⁴² Kaa miin, mido anndi on, mido anndi jilli Laamdo ngalaa e mon. ⁴³ Miin, mi wardii saabe Baabiraado am, on nja66aaki kam. Kaa so goddo wardii saabe hoore mum, on nja66oto dum. ⁴⁴ Odon tottondira teddeengal, on tewtataa teddeengal iwrungal to Laamdo gooto, hono mbaawru-don goondinirde? ⁴⁵ Pati miilee miin wullantoo on to Baabiraado. Muusaa, mo pawu-don jikke mon dow mum oo, kapum wullantoo on. ⁴⁶ So nii on ngoondiniino Muusaa, on ngoondinanno kam miin duu, sabi miin o sappinoo e binndi makko. ⁴⁷ Kaa so on ngoondinaali ko o winndi koo, hono ngoondinirton haala am?

6

No Iisaa namminiri ujunaaji joy gorko

¹ Caggal dum, Iisaa lummbi weendu Galili, wiyeteendu Tiberiyas. ² Jamaa keewdo ana jokki e makko sabi 6e njii kaayde de o wadunoo nde o sellinnoo jaw6e 6ee ndee. ³ Iisaa njabbi dow waamnde haayre, jooddii ton e taalibaa6e mum. ⁴ Tawi iidi Yahuudiyanloo6e biyeteedo Paska oo 6adike. ⁵ Iisaa hunci hoore, soynii jamaa keewdo ana fa'i dum. O wii Filipa:

—Hoto coodaten naamdu ko nammina 6ee fuu?

⁶ Tawi o biirudo non tan faa o nana ko Filipa jaabotoo, sabi omo anndi ko o faandii gollude. ⁷ Filipa jaabii mo:

—Buuru teemedi didi cardii heyataa 6e faa gooto e ma66e fuu hefa hen seeda.

⁸ Taalibbo makko goddo, biyeteedo Andire mijii Simon Piyeer, wii mo:

⁹ —Anni, suka gorko gooto ana jogii buuruuje joy e liddi didi, kodum dum nafirta yim6e heew6e hono 6ee?

¹⁰ Iisaa wii:

—Mbiyee 6e njoodoo!

Nde wonnoo nokku oo ana heewi hudo, 6e njoodii. E6e poti e ujunaaji joy gorko. ¹¹ Iisaa 6ami buuruuje dee, yetti Laamdo, hokki taalibaa6e 6ee. 'Been ndokki jooddi6e 6ee. Hono non liddi dii duu. Goto fuu hefi ko haajaa. ¹² Nde 6e kaarnoo ndee, Iisaa wii taalibaa6e mum:

—Ndeentinee kedde dee pati fay huunde mursee.

¹³ Be kawrini kedde taye buuruuje joy de naamnoo6e 6ee keddi dee, de kebbini cagiije sappo e didi. ¹⁴ Nde yim6e 6ee njiinoo haaynde nde Iisaa golli ndee, mbii:

—Kanko jaati wonni Annabaajo cappanoodo ana wara e aduna oo.

¹⁵ Nde Iisaa annditinnoo e6e njarroo nanngirde dum junngo 6e ngada dum kaananke ndee, iwi don njabbi dow waamnde haayre kapum tan.

No Iisaa yaariri koyde dow ndiyam

¹⁶ Nde hiirnoo ndee, taalibaa6e Iisaa 6ee ndegii e weendu nduu. ¹⁷ Be naati laana faa 6e lummba, yaade Kafarnahum. Jemma naatii, tawi Iisaa hewtaaki 6e. ¹⁸ Henndu mawndu ana wibba, bemppeeje immike. ¹⁹ Be ngurfi laana kaa faa 6e ke6i hono kilooji joy naa jeegom. Nden 6e coynii Iisaa ana warda koyde dow weendu nduu, ana fewti 6e. Be kuli.

²⁰ Iisaa wii 6e:

—Dum miin. Pati kulee!

²¹ Be ndaardi mo o naata laana kaa. Don e don 6e panndi do 6e pa'unoo doo.

²² Janngo mum, jamaa keddinoo6o oo too banngweendu nduu oo ana anndunoo laana ngoota tan wonnoo ton. Be njii Iisaa naatidaali e taalibaa6e mum laana kaa. Be njii duu taalibaa6e 6ee tan ngonnoo e makka, ndeerti, mbitti. ²³ Laanaaji iwrudi Tiberiyas ngarii banngweendu doo Iisaa yettunoo Laamdo so 6e jaami buuru doo. ²⁴ Nde jamaa oo yiinoo Iisaa e taalibaa6e mum fuu ngalaa don ndee, naati laanaaji dii, peewti Kafarnahum tewtoyde Iisaa.

No Iisaa wiiri kaqum woni jaamdu wuurnooru

²⁵ Nde 6e tawnoo Iisaa oo too banngweendu nduu ndee, 6e mbii dum:

—Moobbo, mande ngar-daa doo?

²⁶ Iisaa jaabii 6e:

—Mido haalana on goonga: wanaa saabe on njii kaayde tewtirton kam. Ko tewtirton kam dee, saabe on jaamii buuru on kaarii. ²⁷ Pati tampane jaamdu murseteendu. Ko kaandon tampande dee, jaamdu heddotoendu wuurnooru yim6e nguurndam nduumiidam. Nduun jaamdu Bii Neddo hokkata on. Sabi Laamdo Baabiraado oo wadii maande mum e makko.

²⁸ Nden 6e lamndii mo:

—Kodum min ngadata faa min ngolla golleeji di Laamdo yidi?

²⁹ Iisaa jaabii 6e:

—Golle mo Laamdo yidi oo woni ngoondinon mo o neli oo.

³⁰ Be njaabii mo:

—Haaynde honde ngadataa faa min njiya, min ngoondine? Kodum ngollataa? ³¹ Njaatiraa6e amen jaamii jaamdu wiyeteendu «maanu» ley ladde jeereende, hono no winndiraa nii: «O hokkii 6e jaamdu iwrundu dow kammu faa 6e jaama.»*

³² Iisaa jaabii 6e:

—Mido haalana on goonga: wanaa Muusaa hokki on jaamdu iwrundu dow kammu. Ko selli hen dee, Baabiraado am kaqum woni dokkoowo on jaamdu goongaraaru iwrundu dow kammu. ³³ Sabi jaamdu ndu Laamdo hokkata nduu woni iwrooru dow kammu, hokkooru aduna oo nguurndam.

³⁴ Be mbii mo:

—Moobbo, hokku min jannde fuu nduun jaamdu.

³⁵ Iisaa wii 6e:

—Miin woni jaamdu wuurnooru. Gardo e am fuu, yolbataa abada. Goondindo kam fuu domdataa abada. ³⁶ Mi wii on: on njii kam, kaa on ngoondinaali. ³⁷ Mo Baabiraado hokki kam fuu, waran e am. Gardo e am fuu, mi ribbataa dum. ³⁸ Sabi wanaa faa mi wada sago am iwrumi dow kammu, faa mi wada sago neldo kam oo. ³⁹ Annii sago neldo kam oo: pati fay gooto e 6e o hokki kam 6ee majja, mi immintinan 6e jalaande sakitotoonde. ⁴⁰ Annii sago Baabiraado am oo: neddo fuu jiido Biddo oo so goondini dum he6an nguurndam nduumiidam, mi immintinan dum jalaande sakitotoonde.

⁴¹ Hooree6e Yahuudiyankoo6e 6ee ana hermitoo haala makko sabi o wii «Miin woni jaamdu iwrundu dow kammu nduu.» ⁴² Be mbii:

—Oo, wanaa Iisaa gii Yuusufu mo anndu-den inna mum e baam mum oo naa? Hono o wiirata dow kammu o iwri?

⁴³ Iisaa wii 6e:

—Pati hermitee hakkunde mon! ⁴⁴ Fay gooto waawaa warde e am so Baabiraado neldo kam oo foodaali dum. Gardo e am fuu, mi immintinan dum jalaande sakitotoonde. ⁴⁵ Ana winndii ley dewte annabaa6e: «Be fuu, Laamdo anndinan 6e.»† Neddo fuu kettindiido Baabiraado oo so faami, waran e am. ⁴⁶ Fay gooto yiyaali Baabiraado, so wanaa iwrudo to makko oo. Kanko tan yii Baabiraado. ⁴⁷ Mido haalana on goonga: goondindo kam, he6ii nguurndam nduumiidam. ⁴⁸ Miin woni jaamdu wuurnooru. ⁴⁹ Njaatiraa6e moodon jaamii «maanu» ley ladde jeereende. Dum e taweede hadaali 6e maayde. ⁵⁰ Kaa dum doo jooni yo jaamdu iwrundu dow kammu, yalla so neddo jaamii ndu ana waasa maayde.

* 6:31 Pergu 16.4; Jabuura 78.24 † 6:45 Esaaya 54.13

⁵¹ Miin woni naamdu wuurnooru iwrundu dow kammu. So neddo naamii nduun naamdu, wuuran faa abada. Naamdu ndu ndokkiran-mi saabe nguurndam aduna nduu yo terde am.

⁵² Dow dum Yahuudiyankoo6e ana ndukida ko mbaawi fuu, ana mbiya:

—Hono o waawiri hokkude en terde makko faa naamden?

⁵³ Iisaa jaabii 6e:

—Mido haalana on goonga: so on naamaali terde Bii Neddo, on njaraali yiyam mum, nguurndam walanaa on. ⁵⁴ Neddo fuu naamdo terde am so yari yiyam am hebii nguurndam nduumiidam. Miin duu mi immintinan dum jalaande sakitotoonde. ⁵⁵ Sabi terde am yo naamdu jaati, yiyam am duu yo njaram jaati. ⁵⁶ Neddo fuu naamdo tew am so yari yiyam am, jii6ii e am, mi jii6ii e mum. ⁵⁷ Baabiraado neldo kam oo yo guurdo. E makko nguuru-mi. Hono non naamdo kam fuu wuurta e am. ⁵⁸ Kayru woni naamdu iwrundu dow kammu: ndu waldaa e ndu njaatiraa6e mon naamunoo so maayii nduu. Naamdo nduun naamdu, wuuran faa abada.

⁵⁹ Dii waajuuji Iisaa waajinoo ley waajordu Kafarnahum.

⁶⁰ Nde 6e nannoo di ndee, heew6e e taalibaa6e makko mbii:

—Dii waajuuji njoorii sanne. Homo waawi hettinaade di?

⁶¹ Iisaa humpitii ley becce mum taalibaa6e mum 6ee ana nermiteo e majjum, wii 6e:

—Dum hu6indanaaki on naa? ⁶² Ndennoo so on njii Bii Neddo nabbatii to wonnoo too, hono ngadaton? ⁶³ Ruuhu, kajum hokkata nguurndam, kaa terde 6ii-aadama nafataa fay huunde. Haalaaji di kaalanan-mi on dii, kajum woni ruuhu, kajum woni nguurndam.

⁶⁴ Ana e mon 6e ngoondintaa.

Nde wonnoo Iisaa ana anndi gila e puddoode 6e ngoondintaa dum 6ee, kajum e jamm-botoodo dum oo. ⁶⁵ O beydi hen:

—Dum saabii so mbii-mi on: fay gooto waawaa warde e am so Baabiraado hokkaali dum no warda.

⁶⁶ Caggal dum, heew6e e taalibaa6e makko 6ee mbitti, njootti jokkude e makko. ⁶⁷ Nden Iisaa wii sappo e didon 6ee:

—Onon duu, odon njidi wittude naa?

⁶⁸ Simon Piyeer jaabii mo:

—Moobbo, to homo min njahata? Do maa doo haalaaji guurnooji neddo nguurndam nduumiidam ngoni. ⁶⁹ Min ngoondinii, miden anndi a Ceniido Laamdo.

⁷⁰ Iisaa wii:

—Onon sappo e didon 6ee, wanaa miin su6ii on naa? Kaa gooto moodon yo seydaani.

⁷¹ Haala Yahuuda 6ii Simon Isikariyota o haalannoo. Oo woni jamm-botoodo mo oo, haya o gooto e sappo e didon 6ee nee.

7

No Iisaa yaari iidi Buguuji

¹ Caggal mum, Iisaa wonti yiilaade ley Galili. Omo teedii yiilaade ley Yahuudiya sabi hooree6e Yahuudiyankoo6e ana tewta no mbarda mo. ² Tawi iidi Yahuudiyankoo6e biyetee6o iidi Buguuji oo 6adike. ³ Mijiraa6e Iisaa wor6e mbii dum:

—Eggu, njahaa Yahuudiya yalla taalibaa6e maa 6ee ana njiiya golleeji di ngollataa dii. ⁴ Fay gooto suudataa ko gollata so ana yidi anndeede. So ada golla dii golleeji, 6annginan yim6e hoore maa.

⁵ Tawi fay mijiraa6e makko 6ee duu ngoondinaali mo. ⁶ Iisaa wii 6e:

—Wakkati am waraali tafon, kaa onon, wakkati fuu yo wakkati mon. ⁷ Yim6e aduna mbaawaa wajude on, kaa miin e6e mbaji kam, sabi mido seedii golleeji ma66e dii moyyaa. ⁸ Onon, njehee kawroyee e oon iidi. Miin, mi yahataa hawroyde e oon iidi sabi wakkati am yottaaki tafon.

⁹ O haalani 6e dum tan, o heddi Galili.

¹⁰ Nde mijiraa6e Iisaa 6ee njahunoo hawroyde e iidi oo ndee, Iisaa duu yehii ton, kaa o 6annginaali hoore makko, o suudi. ¹¹ Hooree6e Yahuudiyankoo6e ana tewta mo ley jamaa iidi oo, ana mbiya:

—Hoto o woni?

¹² Yim6e heew6e ana liddondira haala makko. Yoga ana wiya:

—O neddo lobbo!

Wo66e ana mbiya:

—Wanaa dee, o majjinoowo yim6e.

¹³ Kaa fay gooto suusaali haalde haala makko faa nanee, sabi e6e kula hooree6e Yahuudiyankoo6e.

¹⁴ Nde iidi oo feccirta, tawi Iisaa fuddii waajaade ley Suudu Dewal Mawndu nduu.
¹⁵ Yahuudiyankoo6e kaaynaa sanne, 6e mbii:

—Hono o waawiri dewte, kanko mo janngaali?

¹⁶ Iisaa jaabii 6e:

—Waaju mo mbaajotoo-mi oo, iwataa e am. To neldo kam oo mo iwranta kam. ¹⁷ So neddo muuyii gollude sago makko, annditan so konngi am ddi to Laamdo iwri, naa so waajuuji am ddi e am iwi. ¹⁸ Oon baajortoodo hiini hoore mum, hoore mum teddinta. Kaa oon teddinoowo neldo dum, goonga haalata, oonaare walaa e mum. ¹⁹ Wanaa Muusaa hokki on Sariya naa? Kaa fay gooto e mon jokkaali Sariya. Ko saabii so odon tewta warde kam?

²⁰ Yim6e 6ee njaabii mo:

—Aan, a laddaado. Homo ndaarata warde ma?

²¹ Iisaa jaabii 6e:

—Golle gooto tan ngollu-mi, on fuu, on kaaynaama. ²² Muusaa yamiri on taadagol. Taweeto to njaatiraabe moodon dum iwrii fuu, wanaa to Muusaa. Odon taada neddo fay jalaande fowteteende. ²³ So nii neddo ana taadee jalaande fowteteende pati on luuttu Sariya Muusaa, kodum tikkiranton kam saabe mi sellinii neddo kuurdo jalaande fowteteende? ²⁴ Pati cariree no njiiru-don, cariree goonga.

No yim6e lamndorii yalla Iisaa woni Almasiihu

²⁵ Yoga e yim6e Urusaliima mbii:

—Wanaa oo woni mo 6e tewtata warde oo naa? ²⁶ Omo nii darii, omo waajoo hakkunde jamaa oo. Be mbiyaali mo fay huunde. Tama maw6e 6ee cellinii kanko woni Almasiihu oo jaati? ²⁷ Oo doo kaa, eden anndi do iwata, kaa nde Almasiihu oo ana wara, fay gooto anndataa to iwrata.

²⁸ Tawi Iisaa ana waajoo ley Suudu Dewal Mawndu nduu. O haali faa toowi, o wii:

—Odon anndi kam, odon anndi do iwan-mi? Wanaa miin waddi hoore am. Neldo kam oo yo goongaraajo. Onon, on anndaa mo. ²⁹ Kaa miin, mido anndi mo sabi to makko iw-mi. Kanko neli kam.

³⁰ Nden 6e ndaari nanngude mo, kaa fay gooto junngo mum fawaaki e makko, sabi wakkati makko waraalino tafon. ³¹ Heew6e e ley jamaa oo ngoondinii mo, mbii:

—So Almasiihu oo warii, gollan kaayde burde de oo gorko golli dee naa?

No hayboobe Suudu Dewal Mawndu neliraa nannga Iisaa

³² Farisa'en nani ko yim6e 6ee ngunndondirta e haala Iisaa koo. Hooree6e yottinoobe sadaka e Farisa'en neli hayboobe Suudu Dewal Mawndu nduu nannga mo. ³³ Non Iisaa wii:

—Miin, mido wondi e moodon seeda tafon. Caggal mum, mi wirfitoto to neldo kam oo.

³⁴ On tewtan kam, kaa on njiitataa kam, sabi on mbaawaa yaade to ngonan-mi too.

³⁵ Yahuudiyankoo6e lamndondiri:

—Hoto o yahata faa tawee en mbaawaa yiitude mo? O tawtoyan yim6e men fer6e to Yunaninkoo6e, o waajoo dum'en naa? ³⁶ O wii en tewtan mo, en njiitataa mo, sabi en mbaawaa yaade to mo tawetee too. Kodum woni maanaa kaa haala?

No Iisaa wiiri goondindo dum fuu domdataa

³⁷ Nalaande sakitotoonde teddunde e iidi, Iisaa darii, haali faa toowi, wii:

—Neddo fuu domdudo wara e am, yara. ³⁸ Neddo fuu goondindo kam, calludi ndiyam nguurnoojam ilan iwde e bernde mum, hono no winndiraa e Binndi ddi nii.

³⁹ Tawi dum o haali haala Ruuhu mo goondindo mo fuu he6ata oo. Nden Ruuhu waraali, sabi Iisaa njabbitaali e teddeengal Laamdo tafon.

No yim6e luurriri saabe Iisaa

⁴⁰ Nde heew6e e jamaa oo nanunoo kaa haala ndee, mbii:

—Kanko jaati woni Annabaajo oo.

⁴¹ Yogaa6e mbii:

—Kanko woni Almasiihu oo.

Wo66e kasen mbii:

—Almasiihu, Galii iwrata naa? ⁴² Binndi ddi mbii e lepol Daawuuda Almasiihu iwata, e geenndi Baytilaama ndi Daawuuda iwata e mum ndii.

⁴³ Jamaa oo fecci saabe makko. ⁴⁴ Won yi66e nanngude mo e ma66e, kaa fay gooto junngo mum fawaaki e makko.

No maw6e Yahuudiyankoo6e calorii goondinde Iisaa

⁴⁵ Non hayboobe Suudu Dewal Mawndu 6ee ngarti to hooree6e yottinoobe sadaka e Farisa'en. Been mbii 6e:

—Ko saabii so on ngaddaali mo?

⁴⁶ Hayboobe 6ee njaabii:

—Abada fay gooto waajoraaki no oo gorko nii.

⁴⁷ Farisa'en njaabii 6e:

—Onon duu on majjinaama naa? ⁴⁸ Won fuu e hooree6e 6ee naa e Farisa'en goondindoo mo naa? ⁴⁹ Bee yim6e paamataa Sariya Muusaa, 6e hudaabe.

⁵⁰ Gooto e Farisa'en biyeteedo Nikodemus, jahunoodo to Iisaa jemma oo, wii 6e:

⁵¹ —Sariya meeden ana sara neddo tawee nanaaka ko haali, anndaaka ko golli naa?

⁵² Be njaabii mo:

—Aan duu, a Galilinke naa? Wifita Binndi dii, a yiyan annabaajo fuu iwrataa Galili.

No Iisaa waddi e debbo ma66aado e jeenu

⁵³ Caggal mum, gooto fuu hooti suudu mum.

8

¹ Nden Iisaa njabbayi waamnde haayre wiyeteende Jaytun. ² Beetee kecco o warti ley Suudu Dewal Mawndu. Jamaa oo fuu wari. O joodii, omo waajoo 6e. ³ Dunkee'en Sariya e Farisa'en ngaddani mo debbo ma66aado e jeenu. Be ndarni dum hakkunde jamaa oo. ⁴ Be mbii Iisaa:

—Moobbo, oo debbo yo ma66aado ana jeena. ⁵ Muusaa yamirii min ley Sariya min mbarda hono 6ee rew6e kaaye. Aan nee, ko mbiyataa?

⁶ Be kaaldi nii faa 6e tuufana mo, yalla e6e ke6a ko 6e kappira mo. Iisaa noo turii, ana diidira fedeendu mum leydi. ⁷ Nde wonnoo e6e njokki e lamndaade mo ndee, Iisaa hunci hoore, wii 6e:

—Gooto mon mo luuttaali abada yo ardo wedaade mo haayre.

⁸ O turii kasen, omo diida e leydi. ⁹ Nde 6e nannoo dum ndee, 6e mbittiri gooto gooto. Nayee6e 6ee fuu adii wittude faa heddii Iisaa tan e debbo oo. ¹⁰ Iisaa hunci hoore, wii mo:

—Banndam debbo, hoto wullaniibe ma 6ee ngoni? Fay gooto jukkaali ma naa?

¹¹ O jaabii:

—Moobbo, fay gooto.

Iisaa wii mo:

—Miin duu, mi jukkataa ma. Yaa, pati luutta kasen.*

No Iisaa wiiri kaɗum woni fooyre aduna

¹² Iisaa waajii 6e kasen, wii:

—Miin woni fooyre aduna oo. Jokkudo kam fuu he6an fooyre nguurndam, yahataa ley nimre.

¹³ Nden Farisa'en mbii mo:

—Ada seettanoo hoore maa, seedaaku maa sellataa.

¹⁴ Iisaa jaabii 6e:

—Fay so mi seettanike hoore am, seedaaku am ana sella, sabi mido anndi do iwru-mi, mido anndi to njahan-mi. Kaa onon, on anndaa do iwru-mi, on anndaa to njahan-mi.

¹⁵ Onon, no njiiru-don yim6e cardaton dum'en, kaa miin, mi sarataa fay gooto. ¹⁶ Fay so mido sara, sariya am ana sella, sabi mi sarataa miin tan, Baabiraado neldoo kam oo ana wondi e am. ¹⁷ Warri e Sariya moodon: seedaaku yim6e didon ana sella. ¹⁸ Miin, mido seettanoo hoore am. Baabiraado neldoo kam oo duu, ana seettanoo kam.

¹⁹ Be mbii mo:

—Hoto Baabiraado maa oo woni?

Iisaa jaabii:

—On anndaa kam miin, sako Baabiraado am. Sinndo odon anndunoo kam, maa on annduno Baabiraado am oo duu.

²⁰ Iisaa haali dii haalaaji nde waajotonoo ley Suudu Dewal Mawndu, nokku do keesuwal sadakaaji ngal woni doo. Fay gooto nanngaali mo, sabi wakkati makko yottaaki tafon.

²¹ Iisaa wii 6e kasen:

—Mido nii yaha, on tewtan kam, on maaydan e luutti mon. On mbaawaa yaade to njahan-mi too.

²² Non Yahuudiyankoo6e mbii:

—Dum nee, o bartoytoodo so o wii en mbaawaa yaade to o yahata too naa?

²³ Iisaa wii 6e:

* **8:11** Aaya 7.53 yaade 8.11 tawaaka e dereeji 6urdi fuu 6ooyde dii.

—Onon, ley njeje-don, kaa miin, dow njejaa-mi. Onon, e aduna njeje-don, kaa miin, mi jeyaaka e makko. ²⁴ Dum saabii so mbii-mi on: on maaydan e luutti mon. Sabi so on ngoondinaali miin woni mo ngon-mi oo, on maaydan e luutti mon.

²⁵ Be mbii mo:

—Aan homo?

Iisaa jaabii:

—Ko mbiinoo-mi on gila arande koo ngon-mi. ²⁶ Mido joganii on ko heewi ko haalettee e ko saretee. Haya neldo kam oo yo goongirante. Ko narru-moo-mi kaalan-mi aduna oo.

²⁷ Be paamaali haala Baabiraado o haalanta 6e. ²⁸ Nden Iisaa wii 6e:

—Nde Bii Neddo toownaa fuu, nden paamaton miin woni mo ngon-mi oo. Mi wadirtaa fay huunde hiini hoore am, mi haalan ko Baabiraado anndini kam koo. ²⁹ Neldo kam oo ana wondi e am, o yoppaali kam mi teeldo, sabi ko weli mo tan ngadan-mi wakkati fuu.

Haala rimbe e maccube

³⁰ Nde Iisaa haaldunoo nii ndee, heew6e ngoondini mo. ³¹ Non Iisaa wii Yahu-udiyankoo6e goondin6e dum 6ee:

—So on jii6ii e konngol am, on taalibaa6e am jaati. ³² Nden anndaton goonga. Goonga oo rimdinan on.

³³ Be njaabii mo:

—Minen, min iwdi Ibarahiima, abada fay gooto maraali min. Hono mbiirataa min ndimdan?

³⁴ Iisaa jaabii 6e:

—Mido haalana on goonga: luuttoowo fuu yo maccudo luutti. ³⁵ Abada maccudo heddataako e galle, kaa biddo ana heddo faa abada. ³⁶ So Biddo rimdini on, on laatoto rimbe dor. ³⁷ Mido anndi on iwdi Ibarahiima, kaa odon tewta warde kam sabi waaju am naataali on. ³⁸ Miin, ko njiiru-mi Baabiraado am mbaajotoo-mi. Onon, ko narru-don baaba mon ngadaton.

³⁹ Be njaabii mo:

—Ibarahiima woni baaba amen.

Iisaa wii 6e:

—Sinndo on iwdi Ibarahiima, maa on ngolluno golleeji Ibarahiima. ⁴⁰ Kaa jooni odon tewta warde kam, miin kaaland on goonga mo narru-mi Laamdo oo. Dum Ibarahiima wadaali. ⁴¹ Onon, golleeji baaba mon ngollaton.

Be mbii mo:

—Minen, min nganaa 6i66e haram, baaba gooto min njogii, oo woni Laamdo.

⁴² Iisaa wii 6e:

—Sinndo Laamdo wonnoo baam mon jaati, maa on njidam, sabi to Laamdo iwru-mi, so ngar-mi. Mi wardaali hiini hoore am, kanko neli kam. ⁴³ Ko saabii so on paamataa haala am? Saabe on nanataa ko kaalan-mi koo. ⁴⁴ Onon, Ibiliisa woni baam mon. Gidaade baam mon ngollaton. O jaadii hoore gila puddoode. O walaa e goonga sabi goonga walaa e makko. So o fenii, gikku makko tan o wadi, sabi mo penoowo, mo inna pene. ⁴⁵ Kaa miin, saabe mido haala goonga woni ko on ngoondiniraali kam. ⁴⁶ Homo e moodon waawi felirde kam luutti? So mi haalii goonga, ko saabii so on ngoondintaa kam? ⁴⁷ Neddo Laamdo hettintoo haala Laamdo. Onon nee, on kettintaako sabi on nganaa yim6e Laamdo.

No Iisaa burdi Ibarahiima

⁴⁸ Yahuudiyankoo6e mbii mo:

—Min kaalaalino goonga nde min mbiinoo a Samariyanke, a laddaado ndee naa?

⁴⁹ Iisaa jaabii:

—Mi wanaa laddaado, mido teddina Baabiraado am. Onon, odon koyna kam. ⁵⁰ Miin, mi tewtanta hoore am teddeengal. Ana woodi tewtanoowo kam ngal. Oon woni caroowo. ⁵¹ Mido haalana on goonga: neddo fuu jokkudo konngol am maayataa abada.

⁵² Yahuudiyankoo6e mbii mo:

—Jooni fuu tabitani min a laddaado. Ibarahiima e annabaa6e fuu maayii, kaa aan, ada wiya neddo fuu jokkudo konngol maa, meedataa deddere maayde. ⁵³ Tama ada buri baaba amen Ibarahiima teentilaade? Oon maayii, annabaa6e duu maayii. Kodum cikku-daa ngon-daa?

⁵⁴ Iisaa jaabii 6e:

—Miin, so hoore am teddinan-mi, teddeengal am yo meere. Baabiraado am mo mbiyat on Laamdo mon oo teddinta kam. ⁵⁵ On anndaa mo. Kaa miin, mido anndi mo. So mi wii mi anndaa mo, naa mi laato penoowo hono mon. Mido anndi mo, mido jokki konngol makko. ⁵⁶ Baaba mon Ibarahiima ana seyortonoo yiide jalaande am. O yii nde, o seyye.

⁵⁷ Yahuudiyankoo6e mbii mo:

—Fay duu6i capande joy a he6aali tafon, kaa a yii Ibarahiima?

⁵⁸ Iisaa jaabii 6e:

—Mido haalana on goonga: gila Ibarahiima tagaaka, miin, mido woodi.

⁵⁹ Non, 6e cu6i kaaye faa 6e mbedoo mo. Nden Iisaa mooltii, yalti Suudu Dewal Mawndu nduu.

9

No Iisaa wumtiniri pindudo e mbumndam

¹ Nden Iisaa ana yahannoo faa yii gorko pindudo e mbumndam. ² Taalibaa6e makko lamndii mo:

—Moobbo, homo luutti so mo findi e mbumndam, kanko naa saaraa6e makko?

³ Iisaa jaabii:

—Wanaa kanko luutti, wanaa saaraa6e makko. Dum wadii yalla baawde Laamdo ana 6aanga e makko. ⁴ So nii jalooma ana heddii, ana haani no ngollen golleeji neldo kam oo, sabi jemma waran naye gooto waawaa gollude. ⁵ So nii mido heddii e aduna oo, miin woni fooyre makko.

⁶ Nde o haalnoo dum ndee, o tutti e leydi, o jii6iri tuttaade dee loope, o wuji e gite bumdo oo. ⁷ O wii dum:

—Yaa sulmoya luggal biyeteengal Silowam.

(Maanaa majjum yo «nelaado».)

O sulmoyii, o warti omo yiya. ⁸ Hoddii6e makko, kanum e yiyannoo6e mo omo garbinoo, mbii:

—Tama wanaa oo woni joodinoodo ana garbinoo oo?

⁹ Bee mbii:

—Dum kanko!

Bee mbii:

—Wanaa! Nanndoore makko!

Gorko oo e hoore mum wii:

—Dum miin jaati!

¹⁰ Be mbii mo:

—Hono mbumtir-daa?

¹¹ O jaabii:

—Gorko biyeteedo Iisaa oo jii6i loope, wuji e gite am, wii kam mi yaha luggal Silowam, mi sulmoyoo. Culmoyii-mi, mbumtu-mi.

¹² Be mbii mo:

—Hoto gorko oo woni?

O wii:

—Mi anndaa!

No Farisa'en lamndorii bumtinaado oo

¹³ Nden 6e na6i bumnoodo oo to Farisa'en. ¹⁴ Nde Iisaa jii6unoo loope so wumtini mo ndee, yo jalaande fowteteende. ¹⁵ Non Farisa'en duu lamndii mo:

—Hono mbumtir-daa?

O jaabii 6e:

—O wuji loope e gite am, culmii-mi, mbumtu-mi.

¹⁶ Yoga e Farisa'en mbii:

—Gorko oo iwraali to Laamdo sabi o jokkaali sariya jalaande fowteteende.

Wo66e mbii:

—Hono neddo luuttudo waawiri wafirde hono dee kaayde?

Dow dum 6e luurri, 6e ceeri. ¹⁷ Farisa'en 6ee lamndii bumnoodo oo kasen:

—Aan nee, ko mbiyataa e bumtindo ma oo?

O jaabii:

—O annabaajo.

¹⁸ Dum fuu e taweede hooree6e Yahuudiyankoo6e nja6aali mo bumnoodo so mo wumtinaa faa 6e noddii saaraa6e makko. ¹⁹ Be lamndii 6een:

—Oo doo yo 6ii moodon naa? Mbii-don e mbumndam mo findi naa? Ndennoo hono mo wumtiri jooni?

²⁰ Saaraa6e 6ee njaabii:

—Miden anndi mo 6ii amen, e mbumndam mo findi. ²¹ Kaa no o wumtiri jooni, min anndaa. Min anndaa duu homo wumtini mo. Kanko duu o mawdo, lamndee mo! Omo waawi jaabanaade hoore makko.

²² Walaa ko saaraa6e makko mbiiri nii so wanaa kammari e6e kula hooree6e Yahu-udiyankoo6e. Saabe 6een kawrii: ned6o fuu cellindo Iisaa woni Almasiihu oo, 6e ndibban dum yalta waajordu. ²³ Dum saabii so saaraa6e makko 6ee mbii: «O maw6o, lamndee mo!»

²⁴ Farisa'en nodditi bumnoo6o oo, mbii mo:

—Haalu hakkunde maa e Laam6o! Minen kaa miden anndi oo gorko yo luuttu6o.

²⁵ O jaabii 6e:

—So o luuttu6o duu, miin kaa, mi anndaa. Gootel tan anndu-mi: mi bumnoo6o, jooni mi wumtii.

²⁶ Be mbii mo:

—Kodum o wadi e maa? Hono o wumtinir ma?

²⁷ O jaabii 6e:

—Mi haalaniino on dum, kaa on nja6aali. Ko saabii so o6on njidi nantude dum kasen? Tama onon duu, o6on njidi laataade taalibaa6e makko?

²⁸ Been njenni mo, mbii mo:

—Aan woni taalibbo makko! Minen, min taalibaa6e Muusaa. ²⁹ Minen, miden anndi Laam6o haaldii e Muusaa, kaa kanko, min anndaa fay to mo iwata.

³⁰ Gorko oo jaabii, wii 6e:

—Hee, ko haaynii! O wumtinii kam. Onon, o6on mbiya on anndaa to mo iwata! ³¹ Eden anndi Laam6o jaabantaako luuttoo6e, kaa omo jaabanoo kul6o mo, ga6oowo sago makko. ³² Abada nanaaka buntindo pindu6o e mbumndam. ³³ Sinndo wanaa to Laam6o oo gorko iwri, o waawataa wadu6e fay huunde.

³⁴ Be njaabii mo:

—Aan, a fuu ley luutti pinu-daa! Aan waajotoo min minen naa?

Be njaltini mo sella.

Haala mbumndam berde

³⁵ Iisaa nani 6e njaltinii mo, yiiti mo, lamndii mo:

—Aan nee, ada goondini Bii Ned6o oo naa?

³⁶ O jaabii:

—Moobbo, homo woni kanko faa mi goondina mo?

³⁷ Iisaa wii mo:

—A yii mo. Kaaldoowo e maa oo woni kanko.

³⁸ O jaabii:

—Moobbo, mido goondini.

O sujidani dum. ³⁹ Nden Iisaa wii mo:

—Sar6e waddi kam e oo aduna, faa wum6e njiya, yiyoo6e mbuma.

⁴⁰ Farisa'en tawanoo6e don 6ee, nani haala kaa, lamndii mo:

—Minen nee, min wum6e naa?

⁴¹ Iisaa jaabii 6e:

—Sinndo on wum6e, on luuttataano. Kaa no mbii-don jooni o6on njiya nii, luutti moodon keddike.

10

Haala duroowo lobbo

¹ —Mido haalana on goonga: ned6o fuu naatoowo hoggo baali mo naatiraali damal, kajum woni gujjo, kajum woni janoowo. ² Kaa naatiroowo damal oo, kajum woni duroowo baali. ³ Kayboowo damal oo udditinan mo, baali dii nana daande makko. O noddira baali makko dii, hongu fuu innde mum, o yaltina di. ⁴ Nde o yaltini di fuu, o ardoto di njokka e makko, sabi edi anndi daande makko. ⁵ Di njokkataa kodo, ko jaasi dum fuu, di ndogan mo sabi di annditataa daande ho66e.

⁶ Iisaa haalani 6e ngol tinndinol, kaa 6e paamaali ko o muuyiri dum.

No Iisaa wiiri kajum woni duroowo lobbo oo

⁷ Iisaa wii 6e kasen:

—Mido haalana on goonga, miin woni damal hoggo baali. ⁸ Adii6e kam warde 6ee fuu yo wuy6e nii e yanoo6e, baali dii nanataa daade ma66e. ⁹ Miin woni damal. Ned6o fuu naatir6o kam, hisan, naatan, yaltan, he6an durdude. ¹⁰ Gujjo wardataa so wanaa faa wujja, hirsaa, bonna. Kaa miin, mi wardii faa yim6e nguura, 6e nguura nguurndam lobbam. ¹¹ Miin woni duroowo lobbo. Duroowo lobbo woni dokkitiroowo yonki mum saabe baali mum. ¹² Kaa kasaado mo wanaa dunkee durngol, mo walaa ko wonani dum e dammuli dii, nde yii nanngiri fuu, yoppan di dogaa, nanngiri ndii nannga ko nanngata, keddiidi dii caakoo. ¹³ Kasaado oo dogan yoppa di sabi o kasaado tan, walaa ko wonani mo e majji. ¹⁴⁻¹⁵ Miin woni duroowo lobbo. Hono no Baabiraado oo anndiri kam so anndir-mi dum nii, hono

non anndir-mi baali am so baali am anndi kam. Non mido hokkitira yonki am saabe majji. ¹⁶ Mido jogii baali goddi kasen di ngalaa ley ngoo hoggo. Diin duu kinaa mi wadda di. Di nana daande am, di laatoo sewre wootere, duroowo gooto. ¹⁷ Baabiraado ana yidi kam saabe mido hokkitira yonki am faa mi hewta ki kasen. ¹⁸ Fay gooto ittanta kam ki. Miin e hoore am hokkitirta ki. Mido jogii baawde hokkitirde ki. Mido jogii baawde wartirde ki. E Baabiraado am kebu-mi ndee yamiroore.

¹⁹ Dii haalaaji beydi waddondirde Yahuudiyankoo6e. ²⁰ Heew6e ma66e ana mbiya:

—O laddaado o kaahaango. Ko saabii so odon kettindoo mo?

²¹ Kaa yogaa6e mbii:

—Dii waajuuji nganaa waajuuji laddaado. Laddaado ana waawi wumtinde bumdo naa?

No Yahuudiyankoo6e calorii goondinde Iisaa

²² Yiitu mawuuri heydintingol Suudu Dewal Mawndu nduu wadii Urusaliima. Dum hawrii e dabbunde. ²³ Do Suudu Dewal Mawndu doo, Iisaa ana wada yaha warta ley ndanki Suleymaana kii. ²⁴ Nden Yahuudiyankoo6e pilii mo, mbii mo:

—Faa mande keddoto-daa ada yoppi min e wemmberere? Haalan min faa laa6a, aan woni Almasiihu oo naa?

²⁵ Iisaa jaabii 6e:

—Mi haalanii on, on ngoondinaali. Golleeji di ngollir-mi e innde Baabiraado am dii, kanji ceettantoo kam. ²⁶ Kaa onon, on ngoondinaali sabi on nganaa baali am. ²⁷ Baali am ana nana daande am. Mido anndi di, edi njokka e am. ²⁸ Mido hokka di nguurndam nduumiidam, di mbaatataa abada. Fay gooto ittataa di e junngo am. ²⁹ Baabiraado dokkudo kam di oo 6uri huunde fuu teddude. Fay gooto waawaa ittude di e junngo Baabiraado am oo. ³⁰ Miin e Baabiraado, min gooto.

³¹ Yahuudiyankoo6e cu6i kaaye kasen faa mbedoo mo. ³² Iisaa wii 6e:

—Mi gollirii baawde Baabiraado golleeji lobbi keewdi yeeso mon. E ley dii golleeji, saabe homo e majji mbedorto-don kam kaaye?

³³ Yahuudiyankoo6e njaabii mo:

—Wanaa saabe golle lobbo min mbedorte kaaye, ko min mbedorte kaaye dee, saabe ada bonkoo Laamdo. Aan a neddo, a wadii hoore maa a Laamdo.

³⁴ Iisaa jaabii 6e:

—Tama winndaaka ley Sariya mon too: Laamdo wii «onon on laamdo'en»?* ³⁵ Laamdo noddirii laamdo'en been 6e o haaldi. Ko Binndi dii mbii koo sottataa. ³⁶ Mo Baabiraado su6ii so neli e aduna oo, hono mbiiraton mo bonkike Laamdo saabe mi wii mi Bii Laamdo? ³⁷ So mi gollaali golleeji Baabiraado am, pati ngoondinee kam. ³⁸ Kaa so mido golla di, fay so on ngoondintaa kam, ngoondinee golleeji dii yalla odon annda, ngoondinon mido e Baabiraado, Baabiraado ana e am.

³⁹ Be tewti nanngude mo kasen. O so66itorii 6e.

⁴⁰ O yehi ootoo banngede maayo Urdun nokku do Yaayaa lootannoo lootogal batisima arande doo kasen, o fa66i ton. ⁴¹ Yim6e heew6e ngari e makko, mbii:

—Yaayaa wadaali haaynde fay wootere. Kaa ko o haali e gorko oo koo fuu goondii.

⁴² Heew6e ngoondini Iisaa ton.

11

Haala maayde Laajaru

¹ Gorko jawdo biyeteedo Laajaru ana Baytaniya, kanum e banndiraa6e mum rew6e Mariyama e Marta. ² Tawi Mariyama woni gujudo Moobbo oo nebam uuroojam so socciri koyde makko sukundu muudum. Laajaru jawdo oo yo mijiiko gorko. ³ Banndiraa6e rew6e 6ee neli e Iisaa, mbii:

—Moobbo, gido maa mo korsin-daa oo jawii.

⁴ Nde Iisaa nanunoo dum ndee, wii:

—Oo jaw wanaa jaw saate. Mo jaw tabintinoowo teddeengal Laamdo, yalla Bii Laamdo oo ana teddiniree mo.

⁵ Iisaa ana horsini Laajaru e banndiraa6e mum rew6e, Marta e Mariyama, ⁶ taweede o nanii Laajaru sellaa fuu, hadaali mo fa66ude ton balde didi godde. ⁷ Caggal dum, o wii taalibaa6e makko:

—Mbifito-den Yahuudiya!

⁸ Taalibaa6e 6ee njaabii:

—Moobbo, 6ooyaa fey ko Yahuudiyankoo6e ndaari wardude ma kaaye, laatoo ton mbirfoto-daa kasen naa?

⁹ Iisaa jaabii:

* 10:34 Jabuura 82.6

—Wanaa wakkatiiji sappo e didi ngoni ley jalooma naa? Jahoowo jalooma fergataako sabi omo yiya fooyre aduna oo. ¹⁰ Kaa jahoowo jemma fergoto sabi fooyre walaa e muudum.

¹¹ Caggal o haalii dii haalaaji, o wii 6e:

—Gido men Laajaru daanike, mi yahan mi finndinoya mo.

¹² Taalibaa6e 6ee mbii:

—Moobbo, so tawii o daaniido, ndennoo o dadii.

¹³ Haala maayde Laajaru o haalannoo. Kam6e 6e miilii haala doyingol o haali. ¹⁴ Iisaa la66inani 6e:

—Laajaru hedditaaki! ¹⁵ Mi seyorike saabe moodon ko mi tawaaka ton koo yalla odon ngoondina. Kaa jonnoo, njehen to makko.

¹⁶ Nden Tomaa noddirteedo Funeeru oo wii taalibaa6e wo66e 6ee:

—Njehen enen duu yalla eden maayda e makko.

No Iisaa wiiri kaɓum woni immital e nguurndam

¹⁷ Nde Iisaa yottinoo ndee, tawi wadii balde nay ko Laajaru iriraa. ¹⁸ Nde wonnoo hakkunde Baytaniya e Urusaliima 6uraa hono kilooji tati, ¹⁹ Yahuudiyankoo6e heew6e ngarii to Mariyama e Marta duwaaru Laajaru, e6e koomta dum'en e maayde mijii6e gorko. ²⁰ Nde Marta nannoo Iisaa warii ndee, yehi sakkitoyii mo. Mariyama kaa heddii cuudi.

²¹ Marta wii Iisaa:

—Moobbo, sinndo ada wonnoo doo, mijam gorko oo maayataano. ²² Kaa fay jooni mido anndi huunde fuu ko ndaardu-daa Laamdo, wadante.

²³ Iisaa wii mo:

—Mina gorko oo immitoto.

²⁴ Marta wii:

—Mido anndi o immitoto jannde immital, jalaande sakitotoonde.

²⁵ Iisaa wii mo:

—Miin woni immital, miin woni nguurndam. Neddo fuu goondindo kam, fay so maayi, wuuran. ²⁶ Guurdo fuu goondindo kam, maayataa abada. Ada goondini dum naa?

²⁷ O jaabii:

—Sanne Moobbo! Mido goondini aan woni AlmasiihuBii Laamdo garoowo e aduna oo.

²⁸ E dow dum, o yehi noddoyde mijii6e Mariyama, o gunndii dum:

—Moobbo oo warii, omo nodde.

²⁹ Nde Mariyama nanunoo dum ndee, hepii law, nootoyii. ³⁰ Tawi fuu Iisaa naataalino ngeenndi ndii tefon. Omo heddii do Marta hawrunoo e makko doo. ³¹ Yahuudiyankoo6e ana ngondunoo e Mariyama ley galle, ana koomtannoo dum. Be njii o gurbitike, o yaltii. Be njokkitii mo, 6e miili o woyoyan dow yanaande too. ³² Mariyama yottii do Iisaa woni doo, yii dum tan, diccii yeeso muudum, wii dum:

—Moobbo, sinndo ada wonnoo doo, mijam gorko oo maayataano.

³³ Nde Iisaa yiinoo Mariyama e Yahuudiyankoo6e wondufe e mum 6ee ana mboya ndee, yonki makko jawi, hakkille makko immii. ³⁴ O wii:

—Hoto ndesu-don mo?

Be njaabii:

—Moobbo, war yeew!

³⁵ Nii Iisaa woyi. ³⁶ Yahuudiyankoo6e 6ee mbii:

—Yeewee no o foti horsinde dum.

³⁷ Yoga e ma66e wii:

—Bumtindo bumdo waawaano hadude Laajaru maayde naa?

No Iisaa wuurtiniri Laajaru

³⁸ Yonki Iisaa beydi pawde, o yehi tiimoyde yanaande ndee. Yanaande ndee yo loowol uddiraangol haayre. ³⁹ Iisaa wii:

—Ittee haayre ndee!

Marta, banndii debbo maaydo oo, wii mo:

—Moobbo, ana haani ko tawee henndu makko waylitike, sabi hannde woni balde makko nay.

⁴⁰ Iisaa jaabii mo:

—Tama mi wiyaali ma, so a goondinii, a yiyan teddeengal Laamdo?

⁴¹ Be itti haayre ndee. Iisaa tiggitii, wii:

—Baabiraado, mido yettire ko njaabani-daa kam koo. ⁴² Miin kaa, mido anndi jannde fuu ada jaabanoo kam. Kaa mi haaldirii nii saabe yim6e filii6e kam 6ee, yalla e6e ngoondina aan neli kam.

⁴³ Caggal dii haalaaji, o duki semmbe, o wii:

—Laajaru, yaltu sella!

⁴⁴ Maaydo oo yalti, juude mum e koyde mum ana piilaa leppi, yeeso mum ana suddii. Iisaa wii be:

—Kumtee mo, njoppon mo o yaha!

No waalde Saahii6e dawriri faa nannga Iisaa

⁴⁵ Heew6e e Yahuudiyankoo6e warnoo6e to Mariyama 6ee njii ko Iisaa wadi koo, ngoondini dum. ⁴⁶ Kaa yogaa6e njehi to Farisa'en, kaaltani dum'en ko Iisaa wadi koo. ⁴⁷ Nden Farisa'en e hooree6e yottino6e sadaka moo6ti waalde Saahii6e ndee, mbii:

—Oo gorko ana wada kaayde keewde. Hono ngadaten? ⁴⁸ So en njoppirii mo nii, jamaa oo fuu goondinan mo. Nden kaa, Romankoo6e ngaran mbonna nokku men ceniido oo e lejol men ngol.

⁴⁹ Gooto ma66e biyeteedo Kayafas, laatinoo6o Jottinoowo Sadaka Mawdo e nden hitaande, wii 6e:

—Onon, on anndaa fay huunde. ⁵⁰ On anndaa neddo gooto maayana yim6e fuu 6uri moyyande en diina lejol meeden fuu halkoo.

⁵¹ Tawi wanaa hiini hoore makko o haaldi kaa haala, kaa nde wonnoo o Jottinoowo Sadaka Mawdo nden hitaande, o sappike Iisaa maayanen lejol ngol. ⁵² Kaa wanaa lejol ngol tan o maayanta, ko o maayanta dee, faa o moo6ta 6i66e Laamdo saakii6e 6ee fuu e fedde woote. ⁵³ Gila oon jalooma, 6e ndawridi faa 6e mbara mo.

⁵⁴ Dum wadi so Iisaa njooti saccude hakkunde Yahuudiyankoo6e. O iwi do o wonnoo doo, o yehi ngalluure wiyeteende Efrayim heettunde e ladde jeereende. O joododii ton e taalibaa6e makko.

⁵⁵ Tawi iidi Yahuudiyankoo6e biyeteedo Paska oo 6adike. Heew6e e yim6e leydi ndii njehi Urusaliima faa cenna ko'e mum'en gila iidi oo yottaaki. ⁵⁶ E6e tewta Iisaa. E6e ndarii ley Suudu Dewal Mawndu nduu, e6e kaalda:

—Odon miila o wara e iidi oo naa on miilaali?

⁵⁷ Tawi hooree6e yottino6e sadaka e Farisa'en njamiriino neddo fuu anndudo to mo woni yo haalu faa mo nanngae.

12

No Mariyama wujiri koyde Iisaa nebam

¹ Balde jeegom fade iidi Paska yottaade, Iisaa yehi Baytaniya do Laajaru mo o wuurtinnoo oo jeyaa doo. ² Don 6e ndefani mo jaamdu. Marta feccani 6e, Laajaru yo gooto e jaamdoo6e e Iisaa 6ee. ³ Nden Mariyama 6ami feccitere liituru nebam laa6udam, uuroojam, tiidudam coggu, wuji dam e koyde Iisaa, socciri de sukundu mum. Suudu nduu fuu ukkiti. ⁴ Gooto e taalibaa6e Iisaa 6ee, dum woni Yahuuda Isikariyota jambotoodo mo oo, wii:

⁵ —Ko saabii so dam nebam soottaaka buudi teeme6e tati card, * hokkee misikiina'en?

⁶ Walaa ko o wiiri non so wanaa o gujjo, wanaa yurmeende misikiina'en. Kanko woni kawjotoodo jawdi ma66e, omo woowi wujitidde hen. ⁷ Iisaa wii:

—Celee e debbo oo. O resirii dam jannde iretee-mi. ⁸ Sabi misikiina'en ana tawdee e mon jannde fuu. Kaa miin, mi tawdataake e mon jannde fuu.

No hooree6e yottino6e sadaka anniyorii warde Laajaru

⁹ Yahuudiyankoo6e heew6e anndi Iisaa ana Baytaniya, njehi ton. Wanaa saabe Iisaa tan waddi 6e, yalla e6e njiya Laajaru guurtinaado oo duu. ¹⁰ Non hooree6e yottino6e sadaka ndawridi mbaran Laajaru duu, ¹¹ sabi Yahuudiyankoo6e heew6e ana njoppa 6e ngoondinoya Iisaa saabe Laajaru.

No Iisaa naatiri Urusaliima

¹² Janngo mum, jamaa keewdo gardo hawrude e iidi oo nani Iisaa garoowo Urusaliima. ¹³ Be 6ami ca6e tamarooje, 6e cakkitooyii mo. E6e kuljina, e6e mbiya:

—Jettooje e barke ngoodanii gardoowo e dow innde Joomiraado ool!† Jettooje ngoodanii mo, kanko kaananke Israa'iila!

¹⁴ Iisaa he6i mola ndakiwa, waddii, hono no Binndi dii mbiiri dum nii:

¹⁵ «Yim6e ngalluure Siyona, pati kulee!

Yeew, kaananke mon ana wara,

ana waddii mola ndakiwa.»‡

¹⁶ Nden taalibaa6e makko 6ee paamaalino ko dum woni. Kaa caggal Iisaa teddinaama, 6e micciti ko mo sappananoo koo 6e ngadi mo. ¹⁷ Jamaa tawdanoo6o e makko nde o wuurtinnoo Laajaru, o noddi dum iwe e yanaande ndee, katum'en duu ana ceettii. ¹⁸ Dum

* **12:5** Buudi teeme6e tati card ana mbaara e njoo6i neddo hitaande. † **12:13** Jabuura 118:25-26 ‡ **12:15** Jakariyaa 9,9

wadi so yim6e heew6e njehi cakkitooyii mo sabi 6e nanii o wadii ndee haaynde. ¹⁹ Non Farisa'en mbiyondiri:

—On njii, walaa fuu ko mbaawan-den mo, aduna oo fuu annii jokki e makko.

²⁰ Won Yunaninkoo6e tawaa6e hakkunde war6e Urusaliima faa ndewa ley jalaade iidi dee. ²¹ Be battitii Filipa jeyaa6o Baytisayda ley leydi Galili, 6e mbii dum:

—Moobbo, miden njidi yiide Iisaa.

²² Filipa yehi haalanoyi Andire. Be njottinoyi haala kaa Iisaa. ²³ Iisaa jaabii 6e:

—Wakkati mo Laamdo hollata teddeengal Bii Neddo oo yottike. ²⁴ Mido haalana on goonga: so wabbere alkama yooraaali aawaama e leydi, heddoto yo wabbere wootere. Kaa so nde yoorii nde aawaa fuu, nde riman faa heewa. ²⁵ Neddo fuu jiddo yonki mum, mursan ki, kaa jeebiido yonki mum e aduna oo, damman ki, he6an nguurndam nduumiidam. ²⁶ So won muuydo gollande kam, yo jokku e am. Do ngon-mi fuu, doo golloowo am duu wonata. Baabiraado teddinan gollanoowo kam.

No Iisaa sapporii maayde mum

²⁷ —Jooni mi wemmbaama. Kodum mbiyan-mi? Mi wiya Abba hisinam e oo wakkati naa? Mi waawaa wiide dum sabi kammari wakkati oo ngardu-mi. ²⁸ Abba, teddin innde maa.

Daande nanaa iwrude dow kammu:

—Mi teddinii nde, mi teddinan nde kasen.

²⁹ Nde yim6e darinoo6e ton 6ee nanunoo nden daande ndee, mbii dum riggaango kammu. Wo66e mbii:

—Malaa'ika haaldi e makko!

³⁰ Iisaa wii 6e:

—Wanaa saabe am daande ndee wardi, saabe moodon. ³¹ Jooni woni sariya aduna oo. Jooni kaananke oo doo aduna tippete sella. ³² Miin, so mi toownaama iwde e leydi ndii, mi foodan yim6e fuu warde e am.

³³ Tawi dii haalaaji o sapporii no mo maayrata nii. ³⁴ Yim6e 6ee njaabii mo:

—Sariya oo anndinii min Almasiihu yo duumotoodo. Hono aan mbiirataa kinaa Bii Neddo oo toownee? Homo woni oo Bii Neddo?

³⁵ Iisaa jaabii 6e:

—Fooyre ana wondi e mon wakkati seeda tafon. Njahon gila fooyre ana heddii e mon, pati nimre hippoo on. Jahoowo ley nimre anndaa do yahata. ³⁶ Ngoondinee fooyre gila ende e mon yalla odon laatoo yim6e fooyre.

No yim6e calorii goondinde Iisaa

Iisaa haalu dum tan, yehi suudoyii 6e. ³⁷ Kaayde de o wadi yeeso ma66e dee fuu, wadaali so 6e ngoondini mo, ³⁸ yalla haala annabi Esaaya kaa ana tabita:

«Joomiraado, homo goondini waaju amen oo?

Homo bannginananaa baawde Joomiraado?»[§]

³⁹ Be mbaawaano goondinde, sabi Esaaya wii kasen:

⁴⁰ «O wumnii gite ma66e,

o helii hakkillaaji ma66e,

pati gite ma66e njiya,

pati hakkillaaji ma66e paama

sako 6e tuuba, so mi sellina 6e.»^{*}

⁴¹ Dum Esaaya wii nde yiinoo teddeengal Iisaa, so haali haala makko ndee.

⁴² Kaa dum fuu e taweede, hooree6e Yahuudiyankoo6e heew6e ngoondinii Iisaa. Kaa saabe Farisa'en, 6e kulii yaadirde pati 6e njaltinee waajordu. ⁴³ Dum woni teddineede yim6e burani 6e teddineede Laamdo.

⁴⁴ Iisaa haali faa toowi, wii:

—Goondindo kam, wanaa miin tan o goondini, neldo kam oo duu o goondinii dum.

⁴⁵ Neddo fuu jiido kam, yii neldo kam oo. ⁴⁶ Miin, mi warii mi fooyre aduna oo, faa goondindo kam fuu pati heddoo ley nimre. ⁴⁷ So won nando waaju am jokkaali dum, miin, mi sarataa dum. Sabi mi wardaali sarde aduna oo, faa mi hisina mo ngardu-mi.

⁴⁸ Oon calaniido kam, so jabaali waajuuji am, ana jogii caroowo. Konngol ngol kaal-mi ngol sarata dum jalaande sakitotoonde. ⁴⁹ Sabi miin, mi haaldaali hiini hoore am. Baabiraado neldo kam oo hokki kam yamiroore ko kaalan-mi e ko mbaajotoo-mi. ⁵⁰ Miin, mido anndi yamiroore makko, kam woni nguurndam nduumiidam. Ko kaal-mi koo, no Baabiraado haalaniri kam nii kaaltir-mi.

13

No Iisaa lootiri koyde taalibaa6e mum

¹ Gila iidi Paska yottaaki, Iisaa ana anndi wakkati mo iwata e aduna so hootana Baabi-raado oo warii. Ga aduna gaa omo yidi yim6e makko, omo yidi 6e kaaddi jilli. ² Wakkati mo 6e kirtotoo oo, Ibiliisa wadi e 6ernde Yahuuda 6ii Simon Isikariyota jammbaade mo. ³ Iisaa e hoore mum ana anndi to Laamdo iwri to Laamdo hootata. Laamdo wadii huunde fuu e junngo makko. ⁴ O immii e hiraande ndee, o 6oortii saaya makko, o 6ami disawel, o filii e makko. ⁵ Non o wayli ndiyam e feere lootorde, o naati e lootude koyde taalibaa6e makko, omo soccira de disawel o filii ngel. ⁶ Nde o yottinoo Simon Piyeer ndee, oon wii mo:

—Moobbo, aan lootata koyde am naa?

⁷ Iisaa jaabii mo:

—A faamaali ko ngadan-mi koo tafon, kaa a faamoyan caggal jooni.

⁸ Piyeer wii mo:

—A lootataa koyde am abada!

Iisaa jaabii mo:

—So mi lootanaali ma, a walaa ngedu e am.

⁹ Simon Piyeer wii mo:

—Moobbo! So non, pati haadu e koyde am tan, lootu juude am e hoore am duu.

¹⁰ Iisaa wii mo:

—Lootiido fuu yo laa6udo. Mo hasindinaa e lootaneede kinaa koyde tan. Onon on laa6ube, kaa wanaa on fuu.

¹¹ Tawi omo anndi jammbootoodo mo oo. Dum wadi so o wii wanaa on fuu ngon laa66e.

¹² Nde Iisaa lootunoo koyde ma66e ndee, 6amti saaya muudum, joottii, wii 6e:

—On paamii ko ngadu-mi on koo naa? ¹³ Odon noddira kam «Moobbo» odon noddira kam «Kalfaado». Ko mbiyatoo koo ana moyyi, sabi dum ngon-mi. ¹⁴ Ndennoo, miin Kalfaado, miin Moobbo, mi lootii koyde mon, waajibi onon duu gooto fuu lootana goddo koyde mum.

¹⁵ Ko ngadu-mi on koo yo tinndinol yalla onon duu, odon ngadondira hono ko ngadu-mi on koo. ¹⁶ Mido haalana on goonga: maccudo 6urataa kalfaado mum teddude, nelaa6o duu 6urataa neldo dum. ¹⁷ Nde wonnoo on anndii dum jooni, so nii on njokkirii non, on mbelan hoore. ¹⁸ Wanaa haala mon on fuu kaal-mi. Mido anndi 6een 6e cu6ii-mi, kaa kinaa ko Binndi dii mbii koo tabita: «Naamdudo e am latiri kam teppere muudum.»* ¹⁹ Gila jooni mido haalana on dum, fade majjum yottaade, yalla nde dum yottii fuu, odon ngoondina miin woni mo ngon-mi. ²⁰ Mido haalana on goonga: neddo fuu ja66iido nelaado am, ja66ike kam. Neddo fuu ja66iido kam, ja66ike neldo kam oo duu.

No Yahuuda jammborii Iisaa

²¹ Nde o haalnoo dum ndee, yonki makko jawi, o wii:

—Mido haalana on goonga: gooto moodon jammbooto kam.

²² Taalibaa6e 6ee yeewondiri. Be anndaa mo o haalata haala mum. ²³ Goto e taalibaa6e 6ee, mo Iisaa horsini oo, ana joodinoo barunge mum. ²⁴ Simon Piyeer himyi mo gite mo lamndoo Iisaa homo o haalata haala mum. ²⁵ Non taalibbo oo naayorii hedde Iisaa, wii:

—Moobbo, dum homo?

²⁶ Iisaa jaabii:

—Mo ndokkan-mi lonngere nde cuuwan-mi ndee oo.

O suuwi lonngere, o hokki Yahuuda 6ii Simon Isikariyota oo. ²⁷ Caggal lonngere ndee, Ibiliisa naati e Yahuuda. Iisaa wii mo:

—Wadu ko ngadataa koo law!

²⁸ Tawi fay gooto e joodi6e don 6ee faamaali ko Iisaa haalani mo koo. ²⁹ Nde wonnoo Yahuuda woni kawjotoodo jawdi ma66e, yoga miilli Iisaa wii mo somonoyoo iidi, naa daja ko o hokki misikiina'en. ³⁰ Yahuuda nanngu lonngere ndee tan, yalti onon wakkati fuu. Dum jemma.

Haala yamiroore heyre

³¹ Nde Yahuuda yaltunoo ndee, Iisaa wii:

—Jooni Bii Neddo teddinaama, Laamdo duu teddiniraama saabe makko. ³² So Laamdo teddiniraama saabe makko,† kajum duu teddinan mo e hoore mum, teddinan mo law. ³³ Sukaabe am, mido wondi e mon seeda tafon. On tewtan kam. Mido wiya on jooni hono ko mbiinoo-mi Yahuudiyankoo6e e bettaade: on mbaawaa yaade to njahan-mi too. ³⁴ Mido hokka on yamiroore heyre: njidondiree! Hono no njidir-mi on nii, onon duu njidondiron hono non! ³⁵ So on njidondirii, yim6e fuu annditan on taalibaa6e am.

* **13:18** Jabuura 41.10 † **13:32** Puddoode aaya 32, «So Laamdo teddiniraama saabe makko», tawaaka e dereeji 6urdi fuu booyde dii.

No Iisaa holliri Piyeer yankiran dūm

³⁶ Simon Piyeer wii mo:

—Moobbo, hoto njahataa?

Iisaa jaabii mo:

—To njahan-mi jooni too, a waawaa jokkude e am. Kaa caggal jooni a jokkan e am!

³⁷ Piyeer wii mo:

—Moobbo, ko saabii so mi waawaa jokkude e maa jooni? Mido hokkitira yonki am saabe maa.

³⁸ Iisaa jaabii mo:

—Goonga fuu, a hokkitiran yonki maa saabe am naa? Mido haalane goonga: fade ndontoori jogginde hannde a wiyan a anndaa kam cili tati.

14

No Iisaa wiiri kaṃum woni laawol ngol

¹ Iisaa wii taalibaaḗe mum 6ee:

—Pati imminee hakkille mon. Ngoondinee Laamdo, ngoondinee kam. ² Cuudi keewdi ana ley galle Baabiraado am. So walaano, mi wiyanno on. Mi yahan, mi moyyinanoya on ton nokku. ³ Ndennoo, so mi moyyinanoyii on nokku, mi wartan kasen mi 6amta on faa onon duu ngonon to ngonan-mi too. ⁴ Odon anndi to njahan-mi too, odon anndi laawol mum.

⁵ Tomaa wii mo:

—Moobbo, min anndaa to njahataa, hono min anndirta laawol mum?

⁶ Iisaa jaabii mo:

—Miin woni laawol ngol, miin woni goonga oo, miin woni nguurndam dam. So wanaa saabe am fay gooto waawaa yaade to Baabiraado. ⁷ Sinndo odon anndunoo kam, maa on anndu Baabiraado am oo duu. Gila jooni on anndii mo, on njii mo.

⁸ Filipa wii mo:

—Moobbo, hollu min Baabiraado, dūm tan ana heya min.

⁹ Iisaa wii mo:

—No ngondir-mi e moodon faa 6ooyi nii fuu, Filipa, a anndaali kam naa? Jiido kam, yii Baabiraado. Hono mbiirataa: «Hollu min Baabiraado»? ¹⁰ A goondinaali mido e ley Baabiraado, Baabiraado ana e am naa? Waajuuji di mbaajii-mi on dii fuu, mi waajortaako di hiini hoore am. Baabiraado gondo e am oo gollata golleeji mum. ¹¹ Ngoondinee kam so mi wii mido e Baabiraado, Baabiraado ana e ley am. Fay so on ngoondinaali dūm, ngoondiniron kam saabe golleeji dii. ¹² Mido haalana on goonga: neddo fuu goondindo kam, gollan kaṃum duu golleeji di ngollan-mi dii, gollan ko 6uri di, sabi mi kootoowo to Baabiraado am. ¹³ Mi wadanan on huunde fuu ko jaagori-don Laamdo saabe am. Mi wadan dūm yalla Baabiraado oo ana teddiniree saabe Biddo oo. ¹⁴ So won ko jaagori-don Laamdo saabe am, mi wadanan on.

No Iisaa fodiri neldan Ruuhu Ceniido

¹⁵ —So odon njidi kam, on njokkan jamirooje am. ¹⁶⁻¹⁷ Mi jaagoto Baabiraado hokka on Balloowo goddo, oo woni Ruuhu goonga, yalla omo wonda e mon faa abada. Aduna oo waawaa jaḗḗaade mo, sabi yiyataa mo, anndaa mo. Kaa onon, odon anndi mo sabi omo wondi e mon, omo e mon. ¹⁸ Mi yoppataa on atiime'en, mi wartan e mon. ¹⁹ So 6ooyii seeda aduna oo yiyataa kam kasen. Kaa onon, on njijan kam, sabi mi guurdo, onon duu on nguuran. ²⁰ Nannde nden on paaman mido e ley Baabiraado, odon e am, mido e ley mon. ²¹ Neddo fuu anndudo jamirooje am so jokki de, kaṃum woni jiddo kam. Jiddo kam, Baabiraado am yidan dūm. Miin duu, mi yidan dūm, mi 6annginan dūm hoore am.

²² Yahuuda, mo wanaa Yahuuda Isikariyota, jaabii mo:

—Moobbo, hono 6annginirantaa min hoore maa, tawee a 6annganaali aduna oo?

²³ Iisaa jaabii mo:

—So neddo ana yidi kam, jokkan konngol am, Baabiraado am yidan dūm. Miin e Baabiraado am oo min ngaran to mum min njooddoo e mum. ²⁴ Neddo fuu mo yidaa kam, jokkataa konngol am. Haala ka nanaton kaa, ka wanaa ka am, ka haala Baabiraado neldo kam oo. ²⁵ Dum kaalan-mi on gila mido tawdaa e mon. ²⁶ Ruuhu Ceniido, Balloowo on mo Baabiraado neldirta on saabe am oo, kaṃum anndinta on kulle fuu. O miccintinan on ko mbaajino-mi on koo fuu.

²⁷ Jam njoppidan-mi on, jam am ndokkan-mi on. Miin, mi hokkirtaa on no aduna oo hokkirta on nii. Pati imminee hakkille mon, pati kulee. ²⁸ On nanii ko mbii-mi on: «mi yahan, caggal mum mi warta e mon.» Sinndo odon njidunoo kam, maa on ceyoro mi jahoowo to Baabiraado, sabi Baabiraado 6uri kam teddude. ²⁹ Mi haalanii on jooni gila dūm waraali, yalla so dūm warii, odon ngoondina. ³⁰ Haala am e moodon heewataa kasen,

sabi kaananke oo aduna ana wara. Fay huunde o waawaa e am. ³¹ No Baabiraado yamiri kam nii, non ngadiran-mi, faa aduna oo faama mido yidi Baabiraado. Immee njehen, iwen doo.

15

No Iisaa wiiri kaɓum woni peguui ngoongaraawi

¹ —Miin woni peguui ngoongaraawi, Baabiraado woni jom ngesa peguue. ² Caɓal am dimaral fuu o feyyan dum, caɓal dimoowal fuu, o saltoto dum yalla engal ɓeydoo rimde. ³ Onon, jooni on laaɓuɓe saabe waaju mo mbaajii-mi on oo. ⁴ Niiɓee e am. So on jiiɓii e am, miin duu mi jiiɓan e mon! Hono no caɓal peguui waawaa rimde e hoore mum kinaa tawee engal jiiɓi e peguui nii, hono non onon duu, on mbaawaa rimde so on jiiɓaali e am. ⁵ Miin woni peguui, onon ngoni caɓe. Neddo fuu jiiɓudo e am, mi jiiɓii e mum, riman duu faa heewa. On mbaawaa waɗude fay huunde so on ngalda e am. ⁶ Neddo fuu mo jiiɓaali e am, tippete sella hono no caɓal peyyaangal nii, yoor. Caɓe joorde dee mooɓtete, tippete ley yiite, de kuɓɓa. ⁷ So on jiiɓii e am, waaju am jiiɓii e mon, nden kaa ɓaagee Laamdo ko muuy-don fuu, on keɓan. ⁸ So on ndimii faa heewii, dum hollititta on laatike taalibaaɓe am, nden yimɓe njiyata teddeengal Baabiraado am. ⁹ Hono no Baabiraado yidiri kam nii, miin duu hono non njidir-mi on. Niiɓee e jilli am. ¹⁰ So on njokkii jamirooje am, on jiiɓan e jilli am, hono no njokkir-mi jamirooje Baabiraado am so jiiɓu-mi e jilli mum nii.

¹¹ Mi waajike on dum yalla seyo am ana jiiɓa e mon, seyo mon hiɓɓa. ¹² Annii yamiroore am: njidondiree hono no njidir-mi on nii. ¹³ Huunde fuu ɓuraa dii doo jilli mawnude: neddo hokkitira yonki mum saabe yiɓɓe mum. ¹⁴ Onon ngoni yiɓɓe am, so on ngollii ko njamir-mi on koo. ¹⁵ Mi wiyataa on maccuɓe kasen sabi maccudo anndaa ko kalfaado mum gollata. Mido wiya on yiɓɓe, sabi ko narru-mi Baabiraado am koo fuu, mi anndinii on. ¹⁶ Wanaa onon cuɓii kam, miin suɓii on so yamiri on njahon ndimoyon ɓiɓɓe, ɓiɓɓe mon nduumoo, yalla Baabiraado ana hokka on huunde fuu ko ɓaagori-don saabe am. ¹⁷ Njidondiree! Dum njamir-mi on.

No aduna oo wajiri Iisaa e taalibaaɓe mum fuu

¹⁸ —So aduna oo ana wajiri on, anndee, miin o adii wajude. ¹⁹ Sinndo on latinoke adunankooɓe, maa aduna oo yidu on. Kaa on nganaa adunankooɓe. Mi suɓike on mi seendnii on e aduna oo. Dum saabanii mo wajude on. ²⁰ Miccitee ko mbiinoo-mi on koo: «Maccudo ɓurataa kalfaado mum.» So ɓe torrii kam, ɓe torran on, onon duu. So ɓe njokkii konngol am, ɓe njokkan ngol mon ngol duu. ²¹ Be ngadiran on dum fuu saabe am, sabi ɓe anndaa neldo kam oo. ²² So mi waraalino, mi waajanooki ɓe, ɓe ɓinjataakeno. Kaa jooni mi warii, mi waajike ɓe, ɓe ngalanaa luutti maɓɓe dii ujuuru fuu. ²³ Neddo fuu ɓajudo kam, wajiri Baabiraado am oo duu. ²⁴ Sinndo mi gollaalino dii gollleeji di fay gooto meedaali gollude yeeso maɓɓe, ɓe ɓinjataakeno. Kaa jooni ɓe njii di fuu, eɓe keddii wajude kam, miin e Baabiraado am. ²⁵ Dum wadii faa tabintina ko winndaa ley Sariya maɓɓe: «Be mbajirii kam dow meere.»*

²⁶ Ruuhu goonga iwroowo to Baabiraado, Balloowo on mo neldan-mi on oo, nde warii, kaɓum seettantoo kam. ²⁷ Onon duu, on ceettanto kam sabi oɗon ngondi e am gila puɗɗoode.

16

¹ —Mi waajike on dum pati on njoppu goondinal. ² Be njaltinan on cuudi baajordi. Wakkati waroyan nde bardo on fuu miilata rewii Laamdo. ³ Be ngadan dum sabi ɓe anndaa Baabiraado oo, ɓe anndaa kam miin duu. ⁴ Mi waajike on dum, yalla so wakkati oo warii, oɗon miccitoo mi haalaniino on dum.

Haala golle Ruuhu Ceniido

—Mi haalanaali on gila arannde sabi mido wondi e mon. ⁵ Jooni mido nii hootana neldo kam oo, kaa fay gooto e mon lamndaaki kam hoto njahan-mi. ⁶ On cunaama sanne saabe ko kaalan-mi on dum koo. ⁷ Dum fuu e taweede, mido haalana on goonga: yaadu am ɓuri moyyande on. Sabi so mi yahaali, Balloowo on oo warataa. Kaa so mi yehii, mi neldan on mo. ⁸ So o warii, o ɓinɗan aduna oo banngal luutti e fooccitaare e sariya. ⁹ Banngal luutti, sabi ɓe ngoondinaali kam. ¹⁰ Banngal fooccitaare, sabi mido hoota to Baabiraado oo, on njiyataa kam kasen. ¹¹ Banngal sariya, sabi kaananke oo doo aduna saraama.

¹² Mido jogii ko heewi kasen ko mi waajoo on, kaa on mbaawtataa dum jooni. ¹³ Nde Ruuhu goonga oo warii fuu, dowan on faade e goonga fuu. Sabi o haaldataa hiini hoore makko, o haalanan on ko o nani fuu, o humpitan on ko waroyta. ¹⁴ Kanko, o teddinan kam,

* 15:25 Jabuura 35:19; 69:5

sabi o ɓaman ko njey-mi koo, o humpitira on. ¹⁵ Ko Baabiraado oo jogii fuu, miin jey. Dum saabii mbii-mi o humpitan on ko o hebi e am koo.

No sunu waylitortoo seyo

¹⁶ —So 6ooyii seeda, on njiyataa kam, so 6ooyii seeda kasen, njiyon kam.

¹⁷ Yoga e taalibaa6e makko 6ee lamndondiri, mbii:

—Kodum woni maanaa haala makko so o wii «so 6ooyii seeda, on njiyataa kam e so 6ooyii seeda kasen, njiyon kam», o wii kasen «sabi mi jahoowo to Baabiraado»?

¹⁸ Be mbii:

—«So 6ooyii seeda», kodum dum firritata? Min paamaali ko o wii koo.

¹⁹ Nde Iisaa anndunoo e6e njidi lamndaade dum ndee, wii 6e:

—Odon lamndondira maanaa haala am kaa: «So 6ooyii seeda on njiyataa kam, so 6ooyii seeda kasen, njiyon kam.» ²⁰ Mido haalana on goonga: onon, on mboyan, on mboytoto, tawee aduna oo ana seyii. On cunlan, kaa sunu mon waylitoto seyo. ²¹ So debbo ana njaywa, mo sunlan sabi wakkati makko warii. Kaa so cukalel ngel rimaama, o miccitataako naawalla njatawere makko, no seyo makko foti heewde dow aduna oo he6ii kodo. ²² Onon duu hono non cunlir-don jooni, kaa mi yiitan on kasen, on ceyoto, fay gooto waawaa bonnude seyo mon. ²³ Nannde nden, on lamndataako kam fay huunde. Mido haalana on goonga: huunde fuu ko jaagi-don Baabiraado oo, hokkiran on saabe am. ²⁴ Faa jooni, walaa fuu ko jaagori-don saabe am. Jaagee, on ke6an, yalla seyo mon ana hi66a.

No Iisaa jaalorii aduna

²⁵ —Ko kaalan-mi on jooni koo yo haala hippaaka. Wakkati waran, wakkati mo mi hippataa haala. Nden kaa mi haalanan on haala Baabiraado faa laa6a. ²⁶ Nannde nden on jaagorto Laamdo saabe am. Mi wiyaali mido jaaganoo on Baabiraado, ²⁷ sabi Baabiraado e hoore mum ana yidi on. O yidirii on saabe odon njidi kam, on ngoondinii to Laamdo iwrumi. ²⁸ Mi iwii to Baabiraado, mi warii e aduna. Jooni mido dala aduna oo, mi hootana Baabiraado.

²⁹ Taalibaa6e makko mbii mo:

—Jooni kaa, a haalii faa laa6i, walaa fuu ko kippu-daa hen. ³⁰ Jooni kaa, min anndii walaa fuu ko a anndaa, fay gooto hasindinaa e lamndaade ma. Dum saabii so min ngoondini a iwdo to Laamdo.

³¹ Iisaa jaabii 6e:

—Jooni, on ngoondinii naa? ³² Wakkati oo ana wara, o warii jooni, do on fuu caakoto-don, homo fuu hoota suudu mum, njoppon kam mi teeldo. Kaa mi wanaa teeldo, sabi Baabiraado oo ana wondi e am. ³³ Mi haalanii on dum, yalla odon kemra jam e am. Odon ngondi e torra ley aduna oo. Kaa ceyo-don, miin, mi jaalike aduna oo!

17

No Iisaa duworii saabe taalibaa6e mum

¹ Nde Iisaa waajinoo waajuuji dii ndee, tiggiti kammu, wii:

—Baabiraado, wakkati oo warii, teddin Biya, yalla Biya oo duu ana teddine. ² Sabi a hokkii mo baawde dow neddo fuu, yalla omo hokka been 6e ndokku-daa mo 6ee fuu nguurndam nduumiidam. ³ Nguurndam nduumiidam woni 6e annde, aan Laamdo goongaraajo gooto oo, 6e annda Iisaa Almasiihu mo nel-daa oo. ⁴ Mi teddinii ma e dow leydi ndii, mi yottinii golle mo ndokku-daa kam mi golla oo. ⁵ Jooni kaa, Baabiraado, teddinam teddeengal ngal njoginoo-mi do maa doo gila aduna oo tagaaka ngal.

⁶ Yim6e 6e ndokku-daa kam e aduna oo 6ee, mi ɓannginanii dum'en innde maa. Aan jey 6e, a hokkii kam 6e, e6e njokki konngol maa. ⁷ Jooni kaa, 6e anndii ko ndokku-daa kam koo fuu to maa iwi, ⁸ sabi mi haaltanii 6e haalaaji di kaalan-daa kam dii, 6e nja6ii di. Be ke6ii tayloral to maada iwru-mi, 6e ngoondinii aan neli kam. ⁹ Mido jaagore saabe ma66e. Mi jaagortaako saabe aduna oo, mido jaagoroo saabe 6e ndokku-daa kam 6ee, sabi aan jey 6e. ¹⁰ Be njey-mi fuu, aan jey, 6e njey-daa fuu, miin jey. Mi teddiniraama saabe ma66e. ¹¹ Kam6e, 6e keddoto e aduna oo, kaa miin, mi heddataako e makko. To maa njahan-mi. Aan Baabiraado Ceniido, reenir 6e baawde maada de ndokku-daa kam dee, yalla e6e laatoo gooto hono no men nii. ¹² Nde ngondunoo-mi e ma66e ley aduna oo ndee, mi reenirii 6e baawde maa de ndokku-daa kam dee, mi tiidii e ma66e. Fay gooto majjaali so wanaa yiitenke oo, yalla ko sappaa e Binndi dii koo ana tabita. ¹³ Jooni kaa mido wara to maa. Mido haala dii haalaaji gila mido heddi e aduna oo tafon, yalla seyo am ana hi66a e ma66e. ¹⁴ Mi yottinii 6e konngol maa. Aduna oo wajii 6e, sabi 6e njeyaaka e makko, hono no miin duu mi jeyiraaka e makko nii. ¹⁵ Mi jaagaaki ittaa 6e e aduna oo, kaa mido jaage ndeenaa 6e e Ibiliisa. ¹⁶ Be njeyaaka e aduna oo, hono no miin duu mi jeyiraaka e makko nii. ¹⁷ Sennir 6e goonga maa. Konngol maa woni goonga. ¹⁸ Hono no nelir-daa kam e oo aduna nii, miin

duu non nelir-mi 6e e makko. ¹⁹ Midó sennira hoore am saabe ma66e, yalla kam6e duu e6e laatoo senniraa6e goonga.

²⁰ Wanaa saabe ma66e tan jaagorto-maa-mi. Midó jaagoroo duu saabe 6een goondinir6e kam waajuuji ma66e, ²¹ yalla 6e fuu e6e laatoo gooto. Hono no aan Baabiraado laatori-daa e am, miin duu midó e maa nii, yalla kam6e duu e6e laatoo gooto e men, yalla aduna oo ana goondina aan neli kam. ²² Mi wadani 6e teddeengal ngal ngadan-daa kam ngal, yalla e6e laatoo gooto, hono no laatori-den gooto nii. ²³ Miin midó e ma66e, aan ada e am, yalla ngootummaaku ma66e ana hi66a, yalla aduna oo ana annda aan neli kam, mo annda duu ada yidi 6e hono no njidir-daa kam nii. ²⁴ Baabiraado, midó yidi 6e ndokku-daa kam 6ee ngonda e am nokku fuu do tawaa-mi, yalla e6e njiya teddeengal ngal ngadan-daa kam ngal sabi a yidii kam gila aduna oo diidaaka.

²⁵ Baabiraado poocciidó, aduna oo anndaa ma, kaa miin noo midó anndu maa, 6ee doo ana anndi aan neli kam. ²⁶ Mi anndinii 6e ko ngon-daa, mi 6eydan anndinde 6e, yalla jilli njid-daa kam dii ana tawee e ma66e, miin duu mi tawee e ma66e.

18

No Iisaa nanngiraa

¹ Nde Iisaa duworinoo nii ndee, yaadi e taalibaa6e mum ootoo banng e callugol biyeteengol Kedoron. 'Be naati ton e nokku keewdo ledde. ² Yahuuda jammbotoodo mo oo ana anndi nokku oo, sabi Iisaa e taalibaa6e mum ana mooftotonoo ton sanne. ³ Yahuuda ardii oorngal sordaasi'en e golloo6e iwru6e to hooree6e yottinoo6e sadaka e Farisa'en. Be ngari ton, e6e njogii cunkume ku66ooje e lampaaji e ka6orde. ⁴ Nde wonnoo Iisaa ana anndi ko fa'i warde e mum fuu, sakkiti 6e, wii:

—Homo tewtaton?

⁵ Be njaabii mo:

—Iisaa Nasaraatunke oo.

O wii 6e:

—Miin woni kanko!

Yahuuda jammbotoodo mo oo duu ana dardii e ma66e. ⁶ Nde Iisaa wiinoo «Miin woni kanko» ndee, 6e njaari cagga-caggarde 6e caami e leydi. ⁷ Iisaa lamndii 6e kasen:

—Homo tewtaton?

Be njaabii:

—Iisaa Nasaraatunke oo.

⁸ Iisaa wii 6e:

—Mbii-mi on, miin woni kanko! So miin tewtaton, accee 6ee kaa njaha.

⁹ Non dum laatorii, yalla haala Iisaa kaa ana tabita: «Mi majjoraaka fay gooto e 6e ndokku-daa kam 6ee.» ¹⁰ Simon Piyeer ana joginoo kaafaawi, soorti ki, soppi golloowo Jottinoowo Sadaka Mawdo e nowru jaamru faa ndu tayi. Golloowo oo ana wiyeer Malkus.

¹¹ Nden Iisaa wii Piyeer:

—Soornu kaafaawi maa kii e jaro mum. Ada miili mi yarataa horde bone nde Baabiraado hokki kam ndee naa?

¹² Don sordaasi'en e kaananke mum e gollanoo6e hooree6e Yahuudiyankoo6e nanngi Iisaa, ka66i dum. ¹³ Be na6i mo to Annas tafon. Annas yo esii Kayafas laatiido Jottinoowo Sadaka Mawdo ley nden hitaande. ¹⁴ Kanko Kayafas oo dawrannoo hooree6e Yahuudiyankoo6e dabare, wii: ko 6uri moyyude e yim6e lepol ngol, neddo gooto maayana 6e.*

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa

¹⁵ Simon Piyeer e taalibbo goddo njokkitii Iisaa. Taalibbo oo ana anndondiri e Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, dum wadi so o hebi naaddude e Iisaa galle mawdo hooree6e yottinoo6e sadaka oo. ¹⁶ Piyeer kaa, darii damal sella too. Taalibbo anndondirdó e Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, yalti haaldi e debbo doomoowo damal ngal oo, naanni Piyeer. ¹⁷ Kordó doomoowo damal oo lamndii Piyeer:

—Aan nee, a wanaa gooto e taalibaa6e gorko oo naa?

Piyeer jaabii mo:

—Mi wanaa!

¹⁸ Nde wonnoo jaangol ana heewi, golloo6e e doomoo6e ku66iino yiite ana yuwloo. Piyeer duu dardii e ma66e ana yuwloo.

No maw6e diina cariri Iisaa

* 18:14 Yuhanna 11.49-50

¹⁹ Nden Jottinoowo Sadaka Mawdo oo lamndii Iisaa haala taalibaa6e mum e waaju mum.
²⁰ Iisaa jaabii mo:

—Mi 6annnginanii aduna oo waaju am. Wakkati fuu mido waajoo ley cuudi baajordi e ley Suudu Dewal Mawndu to Yahuudiyankoo6e fuu kawrititta too. Walaa fuu ko kaaldu-mi cuucuukka. ²¹ Ko lamndorto-daa kam? Lamnda 6een hettindii6e kam. Kam6e kaa, e6e anndi ko mbaajii-mi koo.

²² Nde Iisaa haalnoo dum ndee, gooto e doomo6e 6ee fii mo banaawo, wii:

—Nii jaaborto-daa Jottinoowo Sadaka Mawdo oo naa?

²³ Iisaa jaabii mo, wii:

—So ko boni mbii-mi, haalanam ko boni e majjum. So tawii ko moyyi mbii-mi, ko saabii so pii-daa kam?

²⁴ Nden Annas neldi mo to Kayafas Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, omo ha66ii.

No Piyeer wadi so yankiri Iisaa kasen

²⁵ Simon Piyeer ana darinoo ton ana yuwloo. Faa 6e mbii mo:

—Aan, a wanaa gooto e taalibaa6e makko 6ee naa?

O yeddi, o wii:

—Mi wanaa!

²⁶ Gooto e gollano6e Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, sakiike mo Piyeer tayunoo nowru muudum oo, wii:

—Mi yiidaalino ma e makko ley nokku keewdo ledde too naa?

²⁷ Piyeer yeddi kasen, e oon wakkati fuu, ndontoori joggini.

No Iisaa sariraa yeeso Pilaatu

²⁸ Caggal dum, 6e itti Iisaa to Kayafas gila beete kecco, 6e nafi mo to hu6eere goforneer oo. Na6u6e mo 6ee naataali hu6eere ndee, sabi so 6e naatii nde, 6e co6an, 6e jaamataa ndeendi iidi Paska ndii. ²⁹ Pilaatu, goforneer oo, tawoyi 6e sella too, wii:

—Kodum ngullaniri-don oo gorko?

³⁰ Be njaabii mo:

—Sinndo o gollaalino ko boni, min ngaddataano mo ga maa.

³¹ Nden Pilaatu wii 6e:

—Na6ee mo, cardon mo sariya moodon.

Yahuudiyankoo6e 6ee njaabii:

—Min ndurjanaaka warde fay gooto.

³² Nii haala ka Iisaa haalnoo haala maayde mum kaa tabitiri. ³³ Pilaatu naatti galle mum, noddii Iisaa, wii dum:

—Aan woni kaananke Yahuudiyankoo6e oo naa?

³⁴ Iisaa jaabii mo:

—Aan e hoore maa wii non naa wo66e narru-daa?

³⁵ Pilaatu jaabii mo:

—Miin, mi Yahuudiyanke naa? Ko ngadu-daa so lepol maa e hooree6e yottino6e sadaka ngaddu maa ga am?

³⁶ Iisaa jaabii:

—Laamu am jeyaaka e oo aduna. Sinndo omo jeyanoo e oo aduna, golloo6e am ka6otono pati mi naata juude hooree6e Yahuudiyankoo6e. Kaa jooni laamu am oo wanaa mo doo.

³⁷ Nden Pilaatu wii mo:

—Ndennoo, a kaananke?

Iisaa jaabii:

—No mbii-daa nii, mi kaananke. Walaa fuu ko ndimiraa-mi so ngar-mi ley aduna oo so wanaa faa mi seettoo goonga. Neddo fuu jiddo goonga, ana nana daande am.

³⁸ Pilaatu wii mo:

—Goonga? Kodum woni goonga?

Nde o haalnoo dum ndee, o yalti kasen, o tawtoyi Yahuudiyankoo6e 6ee to sella too, o wii 6e:

—Mi he6aali feloore fay wootere e makko. ³⁹ Kaa ley aada moodon, iidi Paska fuu mido yoppitana on kasunke gooto. Odon njidi mi yoppitana on kaananke Yahuudiyankoo6e oo naa?

⁴⁰ Be fuu 6e ngulli, 6e mbii:

—Wanaa oo, Barabas min njidi.

Barabas nee yo janoowo.

19

¹ Nden Pilaatu nanngi Iisaa, yamiri fiyee dorri. ² Sordaasi'en 6ee cani tenngaade gi'e, kippi e hoore makko, 6oorni mo burmusuure wodeere.* ³ Be 6attitii mo, e6e mbiya:

—Sadi, kaananke Yahuudiyankoo6e!

E6e piya mo banaaje. ⁴ Pilaatu yalti kasen, wii Yahuudiyankoo6e 6ee:

—Mi yaltinan mo faa anndon mi he6aali feloore fay wootere e makko.

⁵ Non Iisaa yaltinaa ana hippii tenngaade gi'e ndee, ana 6oornii saaya mbo6eewa kaa. Pilaatu wii 6e:

—Gorko oo annii!

⁶ Nde hooree6e yottino6e sadaka e doomoo6e 6ee njiinoo mo ndee, ngulli mbii:

—Tontu mo e leggal bardugal! Tontu mo e leggal bardugal!

Pilaatu wii 6e:

—Nanngi mo onon tonton mo, sabi miin kaa, mi he6aali feloore e makko.

⁷ Yahuudiyankoo6e njaabii mo:

—O luuttii sariya amen. E ley sariya amen oo kaa waajibi o waree, sabi o wadii hoore makko o Bii Laamdo.

⁸ Nde Pilaatu nannoo kaa haala ndee, kulol mum 6eydii. ⁹ O naatti hu6eere ndee kasen o wii Iisaa:

—Aan, hoto iwataa?

Iisaa jaabaaki mo fay huunde. ¹⁰ Nden Pilaatu wii mo:

—Miin muroto-daa naa? Tama a anndaa mido waawi yoppitidde ma, mido waawi tontude ma?

¹¹ Iisaa jaabii mo:

—So wanaa Laamdo hokku maa baawde, a waawaano e am fay huunde. Dum saabii so gattudo kam e junngo maa oo 6ur maa jinjaade.

¹² Gila nden Pilaatu ana ndaara yoppitinde mo. Dum saabii so Yahuudiyankoo6e ana ngulla, ana mbiya:

—So nii a yoppitii mo, a wanaa gido kaananke Roma mawdo oo. Neddo fuu gadudo hoore mum kaananke yo gajo kaananke Roma.

¹³ Nde Pilaatu nannoo dii haalaaji ndee, yaltini Iisaa, joodii dow joodorgal sariya, nokku biyeteedo Dinngira Kaaye (e ibaraninkoore omo wiyee Gabbata). ¹⁴ Nden yo jannde lanndinal iidi Paska, wakkati hakkunde naange. Pilaatu wii Yahuudiyankoo6e:

—Kaananke moodon annii!

¹⁵ Be nduki semmbe:

—War mo! War mo! Tontu mo e leggal bardugal!

Pilaatu jaabii:

—Mi tonta kaananke moodon oo naa?

Hooree6e yottino6e sadaka 6ee mbii:

—Min ngalaa kaananke ko wanaa kaananke Roma mawdo oo.

¹⁶ Nden o hokki 6e Iisaa faa 6e tontoya dum.

No Iisaa tontiraa dow leggal bardugal

Nii 6e nanngi Iisaa, 6e nabi dum. ¹⁷ Iisaa yalti ana roondii leggal mum bardugal faa yottii nokku biyeteedo Laalagal Hoore (e ibaraninkoore omo wiyee Golgata). ¹⁸ Don 6e tontidi mo e didon wo66e: oo nano, oo jaamo, Iisaa ana lommbii. ¹⁹ Pilaatu winndi e alluwal: IISAA NASARAATUNKE OO, KAAANANKE YAHUUDIYANKOOBE. O yamiri ngal takkee e leggal bardugal ngal. ²⁰ Yahuudiyankoo6e heew6e njanngii binndi dii sabi do Iisaa tontaa doo woddaa ngalluure ndee. Alluwal ngal winndaama e ibaraninkoore e yunaninkoore e romankoore. ²¹ Nden hooree6e yottino6e sadaka 6ee mbii Pilaatu:

—Pati winndu: «Kaananke Yahuudiyankoo6e», winndu: «o wii kanko woni kaananke Yahuudiyankoo6e».

²² Pilaatu jaabii:

—Ko mbinndu-mi koo winndaama, tilike.

²³ Nde sordaasi'en 6ee tilinoo tontude Iisaa ndee, pecci kaddule makko pecce nay. Homo fuu 6ami feccere mum. Be 6ami saaya makko duu. Saaya kaa walaa jootol. Ka fuu ka lefol gootol. ²⁴ Sordaasi'en 6ee kaaldi:

—Pati ceeken saaya kaa. Ngaden ka urwa, yeewen ke6oowo ka.

Dum wadii, yalla ko sappaa e Binndi dii koo ana tabita:

«Be peccii kaddule am hakkunde ma66e,
6e ngadii saaya am urwa.»†

* **19:2** Wakkati Iisaa, burmusuure wodeere yo saaya ka kaananke 6oornotoo. † **19:24** Jabuura 22.19

Dum sordaasi'en 6ee ngadi.

²⁵ Inna Iisaa, e sakiike mum debbo, Mariyama jom suudu Kolopa, e Mariyama mo Magdala ana ndarii banngge leggal ngal Iisaa tontaa e mum ngal. ²⁶ Iisaa yii inna mum e taalibbo mum korsudo oo ana ndarodii, wii inna mum:

—Inna, 6iya annii!

²⁷ Nden o wii taalibbo oo:

—Inna maa, annii.

Gila nden taalibbo oo nafi Mariyama galle mum.

Haala maayde Iisaa

²⁸ Caggal dum, Iisaa anndi walaa fuu ko heddi. Yalla ko Binndi dñi mbii koo ana tabita, o wii:

—Mi domdii!‡

²⁹ Mbulku keewdo biineegiri ana wonnoo don. Be cuuwi liccere e biineegiri oo, 6e ka66i e loocol hisopiyaawol, 6e cukki e hunduko makko. ³⁰ Nde Iisaa 6uuccinoo biineegiri oo ndee, wii:

—Tilike!

O turi hoore, o dali aduna. ³¹ Nden yo ñannde lanndinal iidi. Hooree6e Yahuudiyankoo6e ndaardi Pilaatu yalla korre tontaa6e 6ee ana kelee, 6een 6amtee, pati terde dee keddo e ledde dee ñalaande fowteteende. Sabi ñalaande ndee yo teddunde. ³² Non sordaasi'en 6ee ngari, keli korre wor6e didon tontidanoo6e e Iisaa 6ee. ³³ Kaa nde 6e njottinoo Iisaa ndee, 6e tawi mo maayii. Dum saabii 6e kelaali korre makko. ³⁴ Kaa gooto e sordaasi'en 6ee yuwi Iisaa labbo e wuttuldu. Don yiyam e ndiyam mbaacii. ³⁵ Neddo ceettiido dum oo yii dum. Seedaaku makko duu ana sella. Kaaldo oo ana anndi haalii goonga, yalla onon duu, oñon ngoondina. ³⁶ Dum fuu wadii, yalla ko Binndi dñi mbii koo ana tabita:

«Fay gootal e gi'e makko helataake.»§

³⁷ Di mbii kasen:

«Be njiitan oon mo 6e njuwnoo oo.»*

No tew Iisaa wadīraa e yanaande

³⁸ Caggal mum, Yuusufu Arimatiyanke ndaardi Pilaatu yalla omo 6amta tew Iisaa oo. Pilaatu jabaani mo. O 6amti oon. Tawi Yuusufu oo yo taalibbo Iisaa e cuucuukka, sabi omo hulannoo hooree6e Yahuudiyankoo6e. ³⁹ Nikodemus jaanoodo to Iisaa jemma oo duu wari, o jillondiri uurdiiji mbiyeteedi miiri e alo'e o waddori. Edum yaha e kilooji capantati e didi. ⁴⁰ Non 6e 6amti tew Iisaa, 6e nguji mo uurdi ndii, 6e ngadi mo e kasanke hono no Yahuudiyankoo6e mboowiri wadude fade mum'en irde maaydo nii. ⁴¹ Nokku keewdo ledde ana wonnoo do Iisaa tontanoo doo. Yanaande heyre ana ley nokku oo, do fay gooto meedaali watteede. ⁴² Dum hawri e wakkati lanndinal Yahuudiyankoo6e, tawi yanaande ndee ana 6adii, dum wadi so 6e ndesi Iisaa don.

20

No Iisaa immintiniraa

¹ Ñanne alan, Mariyama mo Magdala hujji, yehi to yanaande too. O tawi haayre uddiranooode yanaande ndee tallitaama. ² O dogi, o yehi to Simon Piyeer e taalibbo mo Iisaa horsinnoo oo, o wii 6e:

—Be ittii Moobbo oo e yanaande ndee, mi anndaa fuu do 6e ngadi mo.

³ Piyeer e taalibbo oo njalti, njehe to yanaande too. ⁴ E6e ndoga ko 6e mbaawi fuu. Taalibbo oo dadi Piyeer, adii dum e yanaande ndee. ⁵ O yuurnii, o yii kasanke oo yo 6olo, kaa o naataali. ⁶ Simon Piyeer, kañum kaa yottii fuu, naati, tawi kasanke oo ana joodii. ⁷ Pilkol pilkanooñgol e hoore Iisaa ngol tawdaaka e kasanke oo, ngol tawaama engol sowii feere maggol. ⁸ Nden taalibbo ardinoodo warde oo, kañum duu naati, yii, goondini. ⁹ Tawi 6e paamaano tafon ko Binndi dñi mbii koo, Iisaa yo immitintoodo. ¹⁰ Caggal mum, taaliba6e didon 6ee kooti to mum'en.

No Iisaa ñanngirani Mariyama mo Magdala

¹¹ Kaa Mariyama ana darii do damal yanaande doo, ana woya. O turii, o yuurnii ley yanaande ndee. ¹² O yii malaa'ika'en didon 6e kaddule daneeye ana njoodii do tew Iisaa oo resanoo doo, gooto do hoore doo, goddo oo to koyde too. ¹³ Malaa'ika'en 6ee mbii mo:

—Bannam debbo, kodum mboyataa?

O jaabii 6e:

—Be ittii Moobbo am doo, mi anndaa fuu to 6e ndesi dum.

¹⁴ Nde o haalnoo kaa haala ndee, o yeecitii, o yii Iisaa ana darii, kaa o annditaali dum.
¹⁵ Iisaa wii mo:
 —Banndam debbo, koɗum mboyataa? Homo tewtataa?
 Mariyama miili golloowo nokku oo haaldata e mum, wii oon:
 —Gido, so aan itti mo ɗoo, haalanam ɗo ndesu-ɗaa mo, faa mi ɓamta mo.
¹⁶ Iisaa wii mo:
 —Mariyama!
 O yeecitii, o wii e ibaraninkoore:
 —*Rabbunii!*
 (Dum woni «Moobbo».)
¹⁷ Iisaa wii mo:
 —Pati memam, sabi mi njabbitaali to Baabiraado am tafon. Yaa to sakiraaɓe am, mbiyaa ɓe mi njabbitan to Baabiraado am, Baabiraado mon, Laamɗo am, Laamɗo mon.
¹⁸ Mariyama mo Magdala martinoyi taalibaaɓe ɓee kumpa, wii ɓe:
 —Mi yii Moobbo oo.
 O haaltani ɓe ko Iisaa haalani mo koo fuu.

No Iisaa ɓanngirani taalibaaɓe mum

¹⁹ Nde kiikiide alan warnoo ndee, taalibaaɓe Iisaa coki baafal dow hoore mum'en nokku ɗo ɓe kawriti ɗoo, saabe kulol hooreeɓe Yahuudiyankooɓe. Nden Iisaa wari darii hakkunde maɓɓe, wii ɓe:
 —Onon e jam!
²⁰ Nde o jowtunoo ɓe ndee, o holli ɓe nebbe juude makko e wuttuldu makko. Taalibaaɓe ɓee ceyii nde njii Joomiraado oo ndee. ²¹ Nden Iisaa wii ɓe kasen:
 —Onon e jam! Hono no Baabiraado neliri kam nii, neliran-mi on.
²² Nde o haalnoo ɗii haalaaji ndee, o fuufi e maɓɓe, o wii:
 —Njaɓɓee Ruuhu Ceniido! ²³ Mo njaafi-ɗon luutti mum, yaafaama ɗi, mo on njaafaaki luutti mum, yaafataake.

No Iisaa ɓanngirani Tomaa

²⁴ Kaa Tomaa noddirteedo Funeeru, gooto e sappo e ɗiɗon ɓee, walaano ɗon nde Iisaa ɓanngunoo hakkunde maɓɓe ndee. ²⁵ Taalibaaɓe ɓee mbii mo:
 —Min njii Moobbo men!
 O jaabii ɓe:
 —So mi yiyaali batte tontande ɗee e nebbe makko, mi wada fedeendu am e majje, mi wada junngo am e wuttuldu makko, abada mi goondintaa.
²⁶ Yontere wootere caggal mum, taalibaaɓe ɓee kawriti kasen. Tomaa ana wondi e maɓɓe. Baafe ɗee fuu ana cokii. Iisaa ɓanngi, darii hakkunde maɓɓe, wii:
 —Onon e jam!
²⁷ O wii Tomaa:
 —Waddu ɗoo fedeendu maa, yeew juude am, waddu junngo maa, wadu ngo e wuttuldu am. Sel sikkitaade, goondin tan.
²⁸ Tomaa jaabii, wii mo:
 —Joomiraado am, Laamɗo am.
²⁹ Iisaa wii mo:
 —Saabe a yii kam ngoondinir-ɗaa. Been ɓe njiyaali kam so ngoondini, mbelii hoore.

Haala faandaa dewtere ndee

³⁰ Iisaa wadii yeeso taalibaaɓe mum kaayɗe godde keewde ɗe mbinndaaka ley ndee dewtere. ³¹ Dee ɗoo mbinndaama, yalla oɗon ngoondina Iisaa woni Almasiihu Bii Laamɗo oo, yalla so on ngoondinii, oɗon keɓira nguurndam saabe makko.

21

No Iisaa ɓanngirani taalibaaɓe mum njeddon

¹ Caggal dum, Iisaa ɓannganii taalibaaɓe mum ɓee kasen sera weendu Tiberiyas. Annii no mo ɓanngiri: ² Simon Piyeer e Tomaa noddirteedo Funeeru oo e Natanayel mo Kaana leydi Galili e ɓiɓɓe Jebede worɓe ɓee e taalibaaɓe ɗiɗon woɓɓe, ɓe fuu eɓe tawdanoo ton.
³ Simon Piyeer wii ɓe:
 —Mi yahan awgal.
 Be mbii mo:
 —Minen duu, min njaadan e maa.
 Don e ɗon ɓe njalti, ɓe naatoyi laana. Oon jemma, ɓe keɓaali fay huunde. ⁴ Nde fajiri feccii ndee, Iisaa darii dow ɗanɗeere ndee, kaa taalibaaɓe ɓee annditaali dum Iisaa. ⁵ O wii ɓe:

—Sukaaḅe, oḁon jogii ko jaametee naa?

Ḃe mbii:

—Min ngalaa!

⁶ O wii ḅe:

—Tippee bubbol ngol banngge jaamo laana kaa, on keḅan.

Non ḅe tippii ngol. Ḃe keḅi liddi faa ḅe ndonki suutude ngol. ⁷ Taalibbo mo Iisaa horsini oo wii Piyeer:

—Dum Moobbo men!

Nde Simon Piyeer nannoo ḁum moobbo mum'en ndee, ḅoornii saaya mum, sabi mo ḅoortinoodo ka, mo fiyii e ndiyam ḁam. ⁸ Taalibaaḅe heddiḅe ḅee ngaddi laana kaa, ana ndaasa bubbol keewngol liddi ngol. Ḃe ngodḁoraaki ḁanḅeere ndee kinaa ko waarata e meeturuuji teemedere. ⁹ Nde ḅe yeentunoo ndee, ḅe njii liddi ana pawii dow yulḅe yiite, ḅe njii buuru duu. ¹⁰ Iisaa wii ḅe:

—Ngaddee yoga e liddi ḁi nanngu-ḁon jooni ḁii.

¹¹ Simon Piyeer naati laana kaa, foodi bubbol ngol, yenḅini. Ngol keewngol liddi mawḁi. Liddi ḁii yo teemedere e capande joy e tati. No ḁi poti heewde nii fuu, bubbol ngol seekaaki. ¹² Iisaa wii ḅe:

—Ngaree, jaamee!

Nde wonnoo ḅe fuu ḅe anndii ḁum Joomiraado, fay gooto e taalibaaḅe ḅee lamndaaki mo «Aan homo?» ¹³ Nden Iisaa wari, ḅami buuru e liddi, hokki ḅe. ¹⁴ Ngol woni cilol tataḅol ko Iisaa ḅanngani taalibaaḅe mum caggal immitagol mum.

No Iisaa haaldiri e Piyeer

¹⁵ Nde ḅe tayunoo kooyol ndee, Iisaa wii Simon Piyeer:

—Simon ḅii Yuhanna, a ḅuraa ḅee ḁoo yidude kam naa?

O jaabii:

—Goonga, Moobbo, ada anndi mido yidu maa.

Iisaa wii mo:

—Tiidu e baaloy am!

¹⁶ Iisaa wii mo kasen:

—Simon, ḅii Yuhanna, ada yidi kam naa?

O jaabii:

—Sanne, Moobbo, ada anndi mido yidu maa!

Iisaa wii mo:

—Tiidu e baali am!

¹⁷ Iisaa wii mo kasen:

—Simon, ḅii Yuhanna, ada yidi kam naa?

Piyeer sunaa sabi jooni woni cilol tataḅol ko Iisaa wii mo «Ada yidi kam naa?» Piyeer wii mo:

—Joomiraado, ada humpitii huunde fuu, ada anndi mido yidu maa.

Iisaa wii mo:

—Tiidu e baali am! ¹⁸ Mido haalane goonga, e njokollaaku maa a ḅoornike kaddule maa, a yehii to njid-ḁaa fuu. Kaa nde a naywii, a fooccan juude maa, godḁo ḅoorne ḁe, naḅe to a yidaa.

¹⁹ E ḁii haalaaji Iisaa sapporii no Piyeer maayrata e no teddinirta Laamḁo. Nde o haalnoo ḁum ndee, o wii ḁum:

—Jokkam!

No Iisaa haaliri haala taalibbo mum korsudo oo

²⁰ Piyeer yeecctii, yii taalibbo mo Iisaa horsini oo ana jokki e mum'en. Kaḅum woni naayinoodo e Iisaa nde ḅe kirtotonoo ndee, so wii: «Moobbo, homo woni jammbootodo ma oo?»

²¹ Nde Piyeer yiinoo korsudo oo ndee, wii Iisaa:

—Moobbo, hono oo nee wattinirta?

²² Iisaa jaabii mo:

—So mido muuyani mo nguurndam faa nde ngartu-mi, kodum hillu maa hen? Aan kaa, jokkam tan.

²³ Ngol konngol saakii hakkunde goondinḅe Iisaa fuu: «Taalibbo oo maayataa.» Kaa Iisaa wiyaali mo maayataa, ko o wii dee: «So mido muuyani mo nguurndam faa nde ngartu-mi, kodum hillu maa hen?»

²⁴ Oo taalibbo seettii ḁee kulle so winndi ḁe, eden anndi duu seedaaku makko oo yo goonga.

Timmooḍe dewtere ndee

²⁵ Iisaa wadii kudde godde keewde kasen. So de mbinndiranooma gootel gootel, mido miila dee dewte mbaawataano heyude e aduna oo.

Golle Nelaabe

¹ Waayam Tawfilus, e ley dewtere am aranndeere ndee, mi winndii hen ko Iisaa fuddiri gollude e waajaade fuu, ² faa jannnde nde mo njabbinaa ndee, caggal o wasike nelaabe 6e o suɓorii Ruuhu Ceniido 6ee.

³ Caggal nde o torraa ndee, o ɓannginani 6e hoore makko, o hollirii 6e e daliilaaji keewɗi omo wuuri. O wondi e maɓɓe balde capande nay, omo waajoo 6e haala Laamu Laamdo. ⁴ Nannde wootere omo jaamda e maɓɓe, o wasii 6e pati 6e ngodɗoo Urusaliima, 6e kettoo fodoore Baabiraado nde 6e naniri mo ndee.

O wii:

⁵ —Yaayaabatisirannoo ndiyam, kaa e ley balde seeda, onon, on mbatisirte Ruuhu Ceniido.

⁶ Be fuu 6e kawri, 6e lamndii mo, 6e mbii:

—Joomiraado, e oo wakkati ngartirtaa laamu Israa'iila naa?

⁷ Iisaa jaabii 6e, wii:

—On mbaawaa anndude jamaanuui e wakkatiiji di Baabiraado wadiri baawɗe mum.

⁸ Kaa so Ruuhu Ceniido oo jippike e moodon, on keɓan baawɗe, on laatoto seedee'en am ley Urusaliima e ley leydi Yahuudiya fuu, kaɗum e Samariya, faa to leydi haadi.

⁹ Nde o haalnoo dum ndee, o njabbinaa. Be tiggiti, eɓe yeewa faa luurde suddi mo.

¹⁰ Do 6e tiggiti kammu oo tawi omo njabbinee doo, worɓe diɗon 6e kaddule daneeje ngari ndardii e maɓɓe, ¹¹ mbii:

—Galilinkooɓe, ko saabii so ndari-ɗon, oɗon yeewa kammu? Iisaa ittaado e mon so njabbintinaa dow kammu oo wartiran hono no njiiru-ɗon omo njabbira dow kammu nii.

¹² Nde 6e iwnoo to waamnde haayre wiyeteende Jaytun ndee, 6e mbirfitii Urusaliima. Ton e Urusaliima ana waara e kilon gooto. ¹³ Nde 6e njottii ndee, 6e njabbayi suudu dowuuru ndu 6e mboownoo mooɓtaade e mum nduu. Nelaabe 6ee ngoni: Piyeer e Yuhanna e Yaakuuba e Andire e Filipa e Tomaa e Bartolome e Matta e Yaakuuba ɓii Alfaa e Simon kiranoowo suudu baaba e Yahuuda ɓii Yaakuuba. ¹⁴ Be fuu 6e laatii daande wootere, eɓe tiidi e duwaawu, kamɓe e miɗiraabe Iisaa e Mariyama inna Iisaa e rewɓe woɓɓe.

No Mattiyas loomtorii Yahuuda

¹⁵ Ley deen jalaade, goondinɓe ko waarata e teemedere e noogay kawri. Piyeer immii, darii hakkunde maɓɓe, wii:

¹⁶ —Sakiraabe, ko Ruuhu Ceniido haaliri e hunduko Daawuuda, ko woni e Binndi dii koo, tabitirii no haaniri nii: o haaliino haala Yahuuda, kolluɗo nannguɓe Iisaa 6ee laawol oo. ¹⁷ E meeden Yahuuda hiisetenoo, o heɓii ngeɗu makko e golle e nelal. ¹⁸ (Kaalisi mo o yeenanoo e golle makko bonɗo oo, o soodi dum ngesa, o yehi o wartoyii ley magga, reedu makko seekii, teketi makko fuu mbaylii e leydi. ¹⁹ Yimɓe Urusaliima fuu nanii dum. Dum wadi so 6e inndiri ngesa ngaa Akeldama. E ley demngal maɓɓe dum woni «Ngesa Yiiyamaawa».) ²⁰ Sabi dum winndii e ley dewtere Jabuura:

«Yo galle makko laato saabeere, pati fay gooto hoɗu hen.

Yo godɗo darto darnde makko.»*

²¹ Haya, worɓe yogaabe njaadii e men ko juuti gila nde Joomiraado men Iisaa wondi e men ndee, ²² iwde e wakkati mo Yaayaa looti mo lootogal batisima yaade e jalaande nde o ɓamtaa faade e kammu ndee. Joonnnoo, ana tilsi gooto e maɓɓe laatidoo e men seedee immitagol Iisaa.

²³ Be ndarni worɓe diɗon: Yuusufu noddirteedo Barasaba coowirteedo Yustus, kaɗum e Mattiyas. ²⁴ Be nduwii, 6e mbii:

—Joomiraado, aan annduɗo ɓerde yimɓe fuu, fammin min mo cuɓi-ɗaa e 6ee doo diɗon ²⁵ faa roondoo golle e nelal, loomtoo Yahuuda joppuɗo dum so yehi to nokku mo haandi e mum oo.

²⁶ Be ngadi urwa maɓɓe. Urwa oo hawri e Mattiyas. O hiisodaa e nelaabe sappo e go'o 6ee.

2

No Ruuhu Ceniido jipporii dow goondinɓe

¹ Nde iidi biyeteedo Pantekot warnoo ndee, goondinɓe Iisaa 6ee fuu mooɓtii e nokku gooto. ² Oon wakkati fuu, dillere wa'unde no henndu mawndu nii iwri dow kammu,

* 1:20 Jabuura 69.26; 109.8

hebbini suudu do 6e njoodii doo fuu. ³ Ko wa'i no demde yiite nii banngani 6e. De peccii, de pawii e gooto maä6e fuu. ⁴ Be fuu 6e keewi Ruuhu Ceniido, 6e puddi haalde demde janane no Ruuhu oo hokkiri 6e 6e kaala nii.

⁵ Wor6e Yahuudiyankoo6e hul6e Laamdo iwoo6e e tatteeji dii fuu ana njoodii Urusaliima. ⁶ Nde dillere ndee wadunoo ndee, jamaa oo fuu hawriti, wemmbaa, sabi gooto fuu nanii demngal mum ana haalee. ⁷ Be fuu 6e mbemmbaa, 6e kaaynaa, 6e mbiyondiri:

—Bee haalo6e fuu nganaa Galilinkoo6e naa? ⁸ Dum nee, hono hen gooto e meeden fuu nanirta ko 6e kaalata e demngal ngal muyni? ⁹ En Partiyankoo6e e Mediyankoo6e e Elamiyankoo6e, en joodi6e Mesopotamiya, kajum e Yahuudiya e Kappadokiya e Ponta e Asiya ¹⁰ e Firigiya e Pamfliya e Misira e leyde sera Libiya hedde Sireene. Yoga e meeden iwii e Roma, ¹¹ en Yahuudiyankoo6e kajum e naatu6e e diina Yahuudiyankoo6e. Yoga kasen iwii Kereta, yoga iwii leydi Arabiya. Kaa dum e taweede fuu, en fuu eden nii nana e6e kaala e demde meeden golleeji mawdi di Laamdo wadi dii!

¹² Be fuu 6e mbemmbaa, 6e cikkitii, 6e mbiyondiri:

—Kodum dum foti laataade?

¹³ Wo66e ana njaayra goondin6e 6ee, ana mbiya:

—Be haar6e doro so e6e cigira!

No Piyeer waajorii jamaa oo

¹⁴ Piyeer dardii e sappo e go'o 6ee, toowni daande muudum, wii jamaa oo:

—Onon Yahuudiyankoo6e e onon joodi6e Urusaliima fuu, kettinee haala am yalla odon paama kabaaru gadudo oo. ¹⁵ Bee yim6e nganaa sigir6e hono no onon miildaton nii, sabi jooni yo pawlal tan. ¹⁶ Dum woni ko annabi Yo'ila wii:

¹⁷ «Laamdo wii:

E ley jalaaäde cakitotoode dee
mi saakan Ruuhu am e dow tagaa6e fuu.

¹⁸ Bi66e moodon wor6e e rew6e
kaaliran hono no annabaa6e nii,
jokol6e moodon njiyan ko yellitii e mum'en,
nayee6e moodon koydinte.

¹⁸ Fay golloo6e am wor6e e golloo6e am rew6e,
mi saakan Ruuhu am dow muudum'en e ley deen jalaaäde,
6e kaaltan konngol ngol loow-mi e ma66e ngol.

¹⁹ Mi wadan kaayde dow kammu,
mi wadan taagumansaaji dow leydi,
di laatoo yiyam e yiite e cuurki.

²⁰ Fade jannde gartol Joomiraado mawnde teddunde ndee warde,
naange ni66an,
lewru wojjan hono no yiyam nii.

²¹ Nden, neddo fuu noddudo innde Joomiraado hisinte.»*

²² Piyeer wii kasen:

—Israa'iilankoo6e, kettinee dii haalaaji: Iisaa Nasaraatunke oo yo neddo mo Laamdo subanii on. Laamdo hokki dum baawde, o hokki dum wadude kaayde e taagumansaaji hakkunde mon, no onon e ko'e mon anndir-don nii. ²³ On ngadii oon neddo e juude bon6e, on tontii mo e leggal bardugal, on mbaririi mo no Laamdo muuyrunoo dum laatoo gila arande nii. ²⁴ Kaa Laamdo wuurtinii mo, itti mo e naawalla maayde, sabi maayde ndee waawaanoo heddoraade mo. ²⁵ Sabi Daawuuda ana haala haala makko nde wii:

«Wakkati fuu mido yiya Joomiraado,
sabi omo naamo am, pati mi yeryerta.

²⁶ Saabe majjum 6ernde am seyii,
demngal am jaarii
faa terde am duu mbaaltoo dow jikke,

²⁷ sabi a yoppataa yonki am hakkunde maay6e,
a accataa Ceniido maa oo jola.

²⁸ A anndinii kam laawi nguurndam,
mido seyii sabi ada wondi e am.»†

²⁹ Piyeer jokkini hen:

—Sakiraa6e, mido haalana on ko laa6i haala njaati meeden Daawuuda: o maayii, o iraama, yanaande makko ndee ana do meeden doo faa hannde. ³⁰ O annabaajo, omo anndi Laamdo hunanike mo gooto e taaniraa6e makko joottoto e bimmbeere makko laamu. ³¹ O adii o yii o haali haala immitagol Almasiihu, kajum yonki muudum accaaka hakkunde

* 2:21 Yo'ila 3.1-5 † 2:28 Jabuura 16.8-11

maay6e, terde muudum jolaali. ³² Oo woni Iisaa mo Laamdo immintini, min fuu miden ceedii. ³³ Laamdo toowni mo, heedini mo jaamo muudum, mo he6i e Baabiraado Ruuhu Ceniido podananoodo en oo, o saaki dum. Jooni odon njiya dum, odon nana dum. ³⁴ Sabi Daawuuda meedaali jabbude dow kammu, kaa wii:

«Joomiraado wii Joomam:

Jooda jaamo am,

³⁵ faa mi wada nja66aa way6e maa.»[‡]

³⁶ Yo suudu baaba Israa'iila fuu taylor Laamdo wadii Iisaa mo tontu-don e leggal bardugal oo Joomiraado, wadii dum Almasiihu.

Haala deental adiibe goondinde

³⁷ Nde 6e nannoo kaa haala ndee, 6e tayi sanne, 6e mbii Piyeer e nelaä6e heddiibe 6ee:

—Sakiraa6e, kodum min ngadata?

³⁸ Piyeer jaabii 6e, wii:

—Tuubee, gooto e moodon fuu lootiree lootogal batisima e innde Iisaa Almasiihu, yalla odon ke6a yaafeede luutti. Nden on ndokkete Ruuhu Ceniido. ³⁹ Sabi fodoore ana woodani on, onon e 6i66e moodon e woddu6e fuu. Ende woodani neddo mo Joomiraado Laamdo meeden noddii fuu.

⁴⁰ Caggal dum, Piyeer seedanike 6e haalaaji goddi keewdi, ana waajoo 6e, ana wiya:

—Celee e ndee fedde bonnde yalla odon kisa.

⁴¹ Ja6u6e haala makko 6ee lootaa lootogal batisima. Nannde nden, ana foti ujunaaji tati neddo ko naati e deental goondin6e ngal.

⁴² E6e njokki waaju nelaä6e 6ee, e6e nanngondiri e deental ma66e ngal, e6e taya buuru, [§] kasen e6e ngadida duwaawuui. ⁴³ Kulol naati e gooto fuu, sabi nelaä6e 6ee kajum'en duu ana ngadannoo kaayde e taagumansaaji keewdi. ⁴⁴ Goondin6e 6ee fuu yo daande wootere, 6e ngadi fii ma66e fuu foroba. ⁴⁵ Be cootti jawleee ma66e, 6e ndokki gooto fuu ko hasindini e muudum. ⁴⁶ Nannde fuu 6e kawritan ley Suudu Dewal Mawndu nduu, 6e laatii daande wootere, e6e taya buuru, e6e jaamda ley cuudi ma66e ley weltaare e seyo. ⁴⁷ E6e njetta Laamdo, yim6e fuu ana njidi 6e. Nannde fuu Joomiraado ana beydana deental ngal hisoo6e.

3

No Piyeer selliniri bonnguujoo e no waajorii yim6e

¹ Piyeer e Yuhanna naaddi ley Suudu Dewal Mawndu nduu wakkati sallifanaa. ² Tawi gorko bonnguujoo pindudo e bonnguwaaku ana joodii damal Suudu Dewal Mawndu mbiyeteengal Damal Lobbal. Nannde fuu yim6e makko njoyyinan mo don faa o garbinoo naatoo6e Suudu Dewal Mawndu 6ee sadaka. ³ Nde o yii Piyeer e Yuhanna ana naata ndee, o garbinii dum'en. ⁴ Be taykitii mo, non Piyeer wii:

—Yeew min!

⁵ O yeewi 6e, sabi omo miilii he6ude e ma66e huunde. ⁶ Piyeer wii:

—Mi walaa kaalisi, mi walaa kanje, kaa mi hokkete ko njogii-mi koo: saabe Iisaa Almasiihu Nasaraatunke oo, imma yaa!

⁷ O nanngi junngo muudum jaamo, o darni dum. Don e don koyde muudum teeni e leydi, ⁸ gurbatii, darii, ana yiiloo. O naatidi e ma66e ley Suudu Dewal Mawndu nduu, omo yiiloo, omo fitta, omo yetta Laamdo. ⁹ Yim6e 6ee fuu njii mo, omo yiiloo, omo yetta Laamdo. ¹⁰ Be annditi mo, kanko woni joodotonooodo e Damal Lobbal ngal so ana garbinoo oo. Kaayde e wemmberre nanngi 6e sanne saabe ko o he6i koo.

¹¹ Do o jokkondirnoo e Piyeer e Yuhanna doo, yim6e 6ee fuu ndogi kawriti e ma66e to ndanki mbiyeteeki ndanki Suleymaana too mo poti haayneede. ¹² Nde Piyeer yiinoo dum ndee, wii yim6e 6ee:

—Israa'iilankoo6e, ko wadi so odon kaaynee dum doo? Ko wadi so odon puttina min gite, hono baawde amen naa kulol amen Laamdo wadi so oo gorko ana yaha e koyde muudum? ¹³ Laamdo Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba, Laamdo njaatiraä6e meeden, teddini kaadime muudum Iisaa. Kaa onon on ngadii mo e juude laamu, on njankirii mo yeeso Pilaatu, fay so taweede Pilaatu ana yidunoo yoppitinde mo. ¹⁴ Kaa onon, on njankirii Ceniido Pooccitiido oo, on ndaartii yoppitaneede bardo hoore. ¹⁵ Gaddoowo nguurndam nduumidam oo, on mbar-don. Kaa Laamdo wuurtinii mo e maayde. Miden ceedii dum. ¹⁶ Gorko mo njiyaton mo anndu-don oo, ko mo goondini Iisaa koo sellini mo yeeso moodon on fuu.

¹⁷ Haya, sakiraa6e, hono ko onon e hooree6e moodon ngadu-don Almasiihu koo, mido anndi yo majjere tan. ¹⁸ Kaa hono nii Laamdo tabintiniri ko annabaa6e muudum fuu kaali

[‡] 2:35 Jabuura 110.1 [§] 2:42 Maanaa tayude buuru woni rewirde Laamdo hiraande seniinde.

koo: Almasiihu torroto. ¹⁹Ndennoo tuubee, ngarton, yalla luutti moodon ana tosee, ²⁰yalla Joomiraado ana waddana on wakkatiiji ceyniidi, nelda on Iisaa Almasiihu cuʼananoodo on gila arannde oo. ²¹Ana tilsi oon heddoo dow kammu faa nde Laamdo heydintini kulle dee fuu, no annabaaʼee seniife ʼee kaaldunoo haala muudum gila arannde nii.

²²Sabi Muusaa wii: «Joomiraado Laamdo moodon nelan e mon annabaaʼjo hono am, sakiie mon. Njaʼon huunde fuu ko o haalanta on. ²³Neddo fuu mo jaʼanaali annabaaʼjo oo, yaltinte e suudu baaba, halkete.»*

²⁴Gila e Samuyila faa e annabaaʼee jokkuʼe e muudum, ʼee fuu eʼee kaalannoo haala dee jalaade. ²⁵Onon ngoni ronooʼee annabaaʼee ʼee, onon ngoni ronooʼee aadi ndi Laamdo nannani njaatiraaʼee men ʼee nde wii Ibarahiima: «E iwdi maa, cuudi baaba aduna oo fuu keʼirta barke.»†

²⁶Nde Laamdo immintinnoo Iisaa kaadime muudum oo ndee, e moodon o adii nelde dum, faa o wada e mon barke e ley ko o wartirta homo e mon fuu e makko so njoppon golle mon bondo.

4

Kabaaru Piyeer e Yuhanna yeeso waalde Saahiife

¹Nde Piyeer e Yuhanna kaaldata e yimʼee ʼee ndee, yottinoobe sadaka e mawdo hayboobe Suudu Dewal Mawndu oo, kaɗum e Saduki'en ngari e maʼʼee. ²Eʼee mettaa sabi Piyeer e Yuhanna ana njanngina yimʼee ʼee haala immital maayʼee, ko ʼee mbii Iisaa wuurtii koo. ³ʼBe nanngi ʼeen, ʼee uddi dum'en e kasu faa janngo muudum, sabi tawii hiiriino. ⁴Kaa heewʼee e nanʼee waaju oo ʼee ngoondini, faa ʼee laatii ko foti ujunaaji joy gorko.

⁵Janngo muudum, hooreeʼee maʼʼee e mawʼee e dunkee'en Sariya kawritoyi Urusaliima. ⁶Annas Jottinoowo Sadaka Mawdo oo e Kayafas e Yuhanna e Aleksandere e iwdi hooreeʼee yottinoobe sadaka ndii fuu ana ton. ⁷ʼBe ndarni Piyeer e Yuhanna yeeso maʼʼee, ʼee lamndii dum'en e dow dabare honde naa alhorma homo ʼee celliniri bonnguujoo oo.

⁸Nden, Piyeer keewdo Ruuhu Ceniido oo wii ʼee:

—Hooreeʼee e mawʼee, ⁹so on lamndike min hannde moyyere nde min ngadani bonnguujoo oo ndee, on lamndike min no o selliri, ¹⁰odon kaani anndineede dum, onon e Israa'iilankooʼee ʼee fuu. Saabe Iisaa Almasiihu Nasaraatunke mo tontuno-don e leggal bardugal so Laamdo wuurtini dum oo, kaɗum darni mo yeeso mon so sellini mo. ¹¹Iisaa woni:

«haayre nde onon mahooʼee tippiti-don,

laatiinde haayre ʼurnde fuu teentilaade e maadi ndii.»*

¹²Kisindam heʼirtaake e goddo fey, innde wonnde duu walaa ley aduna oo fuu nde Laamdo hokki yimʼee nde kaan-den hisinireede.

¹³Nde waalde Saahiife ʼee njiinoo cuusal Piyeer e Yuhanna ndee, ʼee kaaynaa, sabi eʼee anndi ʼeen njannginaaka, ʼee baadiyankooʼee. ʼBe annditi ʼeen ana ngondunoo e Iisaa. ¹⁴Kaa nde ʼee njiinoo gorko cellinaado oo ana dardii e maʼʼee, walaa fuu ko ʼee mbaawi yeddude. ¹⁵ʼBe njamiri yo ʼeen njaltu sarirde ndee, eʼee ndawrida, ¹⁶eʼee mbiya:

—Kodum ngadaten ʼee doo worʼee didon? Tabitanii hodube Urusaliima fuu, ʼee ngadii doo haaynde maanunde, kasen duu en mbaawaa yeddude dum. ¹⁷Kaa ndaalo-don ʼee, kaʼden ʼee haalande fay gooto innde Iisaa ndee pati dum saakoo e ley yimʼee ʼee.

¹⁸Nden ʼee nodditi ʼeen kasen, ʼee njaggini dum'en pati mbaajoo, pati njanngina innde Iisaa. ¹⁹Kaa Piyeer e Yuhanna njaabii ʼee, mbii:

—Onon e ko'e moodon, yeewee yalla downtanaade on luutta Laamdo woni goonga.

²⁰Minen kaa, min mbaawaa njoottude haalde ko min njiiri gite amen e ko min naniri noppi amen.

²¹ʼBe ndaalii ʼeen kasen. Caggal dum, ʼee njoppiti dum'en, tawi ʼee kebaali fay huunde ko ʼee njukkira dum'en saabe yimʼee ʼee. Sabi yimʼee fuu ana njetta Laamdo dow ko wadi koo.

²²Celliniraado haaynde ndee oo, duudi muudum ana ʼuri capande nay.

²³Nde ʼee njoppaa ndee, Piyeer e Yuhanna mbirfitii to yimʼee muudum'en, njantanii dum ko hooreeʼee yottinoobe sadaka e mawʼee mbii dum'en koo fuu. ²⁴Nde ʼeen nani dum ndee, ʼee fuu ʼee laatii daande wootere, ʼee eewnii Laamdo, ʼee mbii:

—Laamdo, tagudo kammu e leydi e geeci e ko woni e muudum'en fuu, ²⁵aan kaalirdo dow baawde Ruuhu Ceniido e hunduko njaati amen Daawuuda kaadime maa nde oon wii:

«Ko saabanii leɗi jirkitaade?

Ko saabanii yimʼee miilde miilooji ʼoli?

²⁶Kaanankooʼee aduna ndarii,

* 3:23 Fillitagol Tawreeta 18.15,18,19 † 3:25 Puddoodde 12.3

* 4:11 Jabuura 118.22

ardii6e moo6tondiri faa ka6a

e Joomiraado e Almasiihu muudum.»[†]

²⁷ Tayoral, e ley ndee ngalluure Hirudus e Pontiyu Pilaatu nanngondirii e Israa'ilankoo6e e leji goddi faa ka6a e Iisaa, kaadime maa ceniido mo cu6i-daa oo, ²⁸ yalla e6e ngolla ko koddirno-daa baawde maa e muuyde maa fuu. ²⁹ Jooni Joomiraado, yeew gidi ma66e dii, ndokkaa gollo6e maa wajaaraade haala maa fuu cuusal, ³⁰ banngin baawde maa, sellin jaw6e, wadu taagumansaaji e kaayde saabe Iisaa, kaadime maa ceniido oo.

³¹ Nde 6e tilinoo jaagaade Laamdo ndee, nokku do 6e kawritinnoo doo dimmbii. Be fuu 6e kebbinaa Ruuhu Ceniido, e6e mbaajoroo konngol Laamdo ngol cuusal.

No goondin6e 6ee nguurdi

³² Jamaa goondin6e oo fuu yo daande wootere yo hakkille gooto. Be ngadi ko 6e njogii fuu foroba, fay gooto e ma66e wiyantaa jawdi muudum fay huunde. ³³ Baawde mawde nelaabe 6ee ceettortonoo immitagol Iisaa Joomiraado, kasen duu moyyere mawnde ana e ma66e 6e fuu. ³⁴ Fay gooto e ma66e hasindinaa, sabi jogiibe gese e galleeji fuu coottan, ngadda kaalisi oo, ³⁵ tummba dum e juude nelaabe 6ee. Nden homo e ma66e fuu hokkee ko hasindini e muudum.

³⁶ Iwdo e lejol Lewi[‡] biyeteedo Yuusufu, mo nelaabe 6ee coowirannoo Barnabas (dum woni gii koomtoowo), pindo Kiprus, ³⁷ ana joginoo ngesa, sootti nga, waddi kaalisi oo, tummbi dum e juude nelaabe 6ee.

5

No Ananiyas e Siftira penirani Ruuhu Ceniido

¹ Gorko biyeteedo Ananiyas ana wondi e jom suudu muudum Safiira. O sootti ngesa makko. ² O suudi feccere e kaalisi oo, jom suudu makko oo ana anndani. O na6i ko heddi koo, o hokki nelaabe 6ee. ³ Piyeer wii:

—Ananiyas, ko saabii so accu-daa Ibiliisa naata e 6ernde maa faa penanaa Ruuhu Ceniido, cuudaa yoga e coggu ngesa ngaa? ⁴ Tama wanaa aan e hoore maa jeynoo nga? Tama nde coottu-daa nga ndee, a waawaano nawtoraade kaalisi oo? Ko hewti maa so ngad-daa nii? Wanaa yimbe penan-daa, Laamdo penan-daa.

⁵ Nde Ananiyas nani kaa haala ndee, tayi, saami, maayi. Dum laatanii nan6e dum 6ee fuu kulol manngol. ⁶ Sukaa6e jokol6e immii, ngadi mo e kasanke, ndoondii mo, njalti sella, iri mo.

⁷ Caggal muudum, ko waarata e leeruui tati, jom suudu makko naati, tawi nanaali ko wadi koo. ⁸ Piyeer wii mo:

—Haalanam so tawii dum jaati coottu-don ngesa moodon ngaa?

O wii:

—Ooho, dum jaati min cootti.

⁹ Nden Piyeer wii mo:

—Hono aan e jom suudu maa kawrir-don faa itton koro Ruuhu Joomiraado? Muju, iroynoo6e jom suudu maa ana ngara, naa 6e na6e, aan duu!

¹⁰ Oon wakkati fuu, kanko duu o tayi, o saami yeeso Piyeer, o maayi. Jokol6e 6ee naati, tawi o maayii, 6e ndoondii mo, 6e njalti sella, 6e iri mo banngue jom suudu makko. ¹¹ Kulol manngol nanngi deental goondin6e 6ee e nan6e dum 6ee fuu.

No nelaabe 6ee ngolliri taagumansaaji e kaayde

¹² Nelaabe 6ee ana ngadannoo taagumansaaji e kaayde keewde hakkunde yim6e 6ee. Goondin6e 6ee fuu ana kawrita ley ndanki Suleymaana kii, 6e fuu 6e daande wootere. ¹³ Fay gooto e wob6e 6ee suusaa takkaade e ma66e. Kaa dum e taweede yim6e 6ee ana teddina 6e. ¹⁴ Goondin6e Joomiraado 6ee ana beydoro yim6e heew6e, jamaa wor6e e rew6e, ¹⁵ faa 6e ndoondii jaw6e, 6e njaltini dum'en dow mbeddaaji, e6e lelina dum'en e dow leese e daage, yalla so Piyeer warii, mbeelu muudum ana mema yoga ma66e. ¹⁶ Yim6e heew6e iwri e geelle piliide Urusaliima dee, ngaddi jaw6e e laddaa6e. Been fuu cellinaa.

No nelaabe 6ee torrira

¹⁷ Ndennoo, Jottinoowo Sadaka Mawdo oo e tawdaabe e muudum hakkille 6ee, dum woni Saduki'en, haasidaaku naati e ma66e. ¹⁸ Be nanngi nelaabe 6ee, 6e uddi dum'en ley kasu. ¹⁹ Kaa e oon jemma, malaa'ika Joomiraado udditi dame kasu oo dee, yaltini 6e, wii:

²⁰ —Njehee ndaroyee ley Suudu Dewal Mawndu too, mbaajo-don yim6e haalaaji dokkooji nguurndam kesam dii fuu.

[†] 4:26 Jabuura 2.1-2 [‡] 4:36 Yim6e lejol Lewi ngonnoo humaniibe golle dewal Laamdo gila e jamaanu Muusaa.

²¹ Nde 6e nannoo dum ndee, 6e naatoyi e Suudu Dewal Mawndu nduu gila beetee, ebe njanngina.

Non Jottinoowo Sadaka Mawdo oo e battaa'en mum noddii waalde Saahii6e e maw6e Israa'iila fuu batu. Be njamiri nelaafé 6ee ittooyee to kasu too, ngaddee. ²² Kaa nde doomoo6e 6ee njottinoo ndee, tawaali 6een e ley kasu oo. Be mbirfittii, 6e kaaltani waalde Saahii6e 6ee, 6e mbii:

²³ —Min tawii kasu oo ana uddii ana sokii, doomoo6e 6ee ana ndarii sella ana pewtondiri e dame dee, kaa nde min uddittinnoo ndee, min tawaali fay gooto ley too.

²⁴ Nde mawdo doomoo6e Suudu Dewal Mawndu oo e hooree6e yottinoo6e sadaka 6ee nani dum ndee, 6e mbemmbaa ko dum foti laataade. ²⁵ Nden neddo gooto wari, humpiti 6e, wii:

—Wor6e 6e udduno-don kasu 6ee, annii ndarii ley Suudu Dewal Mawndu too, ana njanngina yim6e!

²⁶ Nden, mawdo doomoo6e oo yaadi e doomoo6e, ngartiri nelaafé 6ee. Kaa 6e ngadiraali dum doole sabi ebe kula pati yim6e mbedoo 6e kaaye.

²⁷ Nde 6e ngartiri 6een ndee, 6e ndarni dum'en yeeso waalde Saahii6e 6ee. Jottinoowo Sadaka Mawdo oo lamndii 6e, ²⁸ wii:

—Min ndaalinoke on daalooe sattunde, pati njannginon haala gorko oo. Kaa onon on caakii waaju moodon oo ley Urusaliima. Kasen duu, odon njidi min ngoytiree gorko oo.

²⁹ Piyeer e nelaafé 6ee njaabii, mbii:

—Neddo ana haani dowlanaade Laamdo faa bura no dowlirantoo yim6e nii. ³⁰ Laamdo njaatiraa6e meeden wuurtinii Iisaa mo tontu-don e leggal so mbar-don dum oo. ³¹ Kanko Laamdo teddini so toowni, so joyyini banngge muudum jaamo, wadi mo hooreejo, wadi mo kisinoowo faa o hokka Israa'iilankoo6e no tuubira, yalla ana keba yaafeede luutti. ³² Minen ngonni seedee'en kabaaruuji ddi, minen e Ruuhu Ceniido mo Laamdo hokki 6een dowlaniio6e dum.

³³ Nde 6e nani dum ndee, 6e mbilaa sanne, 6e ndawridi no 6e mbarda 6een. ³⁴ Gorko jeyaado e waalde Farisa'en biyeteedo Gamaliyel, jannginoowo Sariya Muusaa, tedduo e yim6e fuu, immii darii hakkunde waalde Saahii6e 6ee, yamiri nelaafé 6ee njaltinee seeda.

³⁵ Caggal dum, o wii 6e:

—Israa'iilankoo6e, ndeenee ko'e mon e 6ee yim6e e ko anniya-don wafude koo. ³⁶ Tewdas 6anngiino ko 6ooyaali. Omo jogorinoo hoore makko won no o foti. Ko waarata e yim6e teemeede nayon ana njokkunoo e makko. O waraama, jokkunoo6e e makko 6ee fuu caaiki, fay gooto heddaaki. ³⁷ Caggal makko, Yahuuda Galilinke oo wariino wakatti limgal, yim6e heew6e njokkii e makko. O halkike kanko duu, jokkunoo6e e makko 6ee fuu caaiki. ³⁸ Jooni, mido haalana on: ngoortee 6ee yim6e, celon e ma66e. Sabi so anniyaaji ma66e e golle ma66e to yim6e iwri, firritoto. ³⁹ Kaa so nii tawii to Laamdo iwri, on mbaawaa sakkaade dum. Kaybee, pati on luutti Laamdo!

⁴⁰ Waalde Saahii6e 6ee nja6i dabare makko. Be nodditi nelaafé 6ee, 6e pii dum'en, 6e ndaalii dum'en pati kaala haala innde Iisaa kasen, 6e njoppiti dum'en. ⁴¹ Nelaafé 6ee iwi yeeso waalde Saahii6e 6ee. Be ceyii sabi Laamdo ana teddini 6e, ko yim6e koyini 6e saabe Iisaa koo. ⁴² Gila dum wadi, 6e keraali e waajaade e jannginde Kabaaru Lobbo haala Iisaa Almasiihu ley Suudu Dewal Mawndu nduu e ley galleeji.

6

No wor6e njeddon cubiraa faa mballa nelaafé 6ee

¹ E deen balde, tawi taalibaa6e 6ee ana beydoo heewde, Yahuudiyankoo6e haalo6e yunaninkoo6e ngullanii Yahuudiyankoo6e haalo6e ibaraninkoo6e, sabi rew6e mum'en talka'en 6e wor6e mum'en maayi 6ee njakkantaake hiraande so yim6e fuu ana njakkanee.

² Nelaafé sappo e didon 6ee noddii jamaa goondin6e oo fuu, mbii:

—Minen, yoppude konngol Laamdo, min kiinnoo jakkaade hiraande, sellantaa min. ³ Sakiraa6e, cu6ee hakkunde moodon wor6e njeddon anndiraafé gikku lobbo, heew6e Ruuhu Ceniido e caahu, faa min keettina dum'en e oon golle. ⁴ Minen kaa, accon min kiinnoo wafude duwaawu e waajaade konngol Laamdo.

⁵ Haala kaa weli goondin6e 6ee fuu. Nden 6e cubii Eciyen, gorko goondindo keewdo Ruuhu Ceniido oo, kapum e Filipa e Porokor e Nikanor e Timon e Parmenas e Nikolas, jeyaado Antiyokiya naatudo e diina Yahuudiyankoo6e oo. ⁶ Be ndarnaa yeeso nelaafé 6ee. Been pawii juude muudum'en e dow ma66e, nduwani 6e.

⁷ Konngol Laamdo ana yaaja yaade, taalibaa6e ana beydoo heewde sanne e ley Urusaliima. Yottinoo6e sadaka heew6e ngoondini Iisaa.

No Eciyen nanngiraa

⁸ Eciyen, keewdo moyyere e baawde Laamdo oo, ana wadannoo kaayde e taagumansaaaji mawdi hakkunde yimbe. ⁹ Kaa won yoga e jeyaa6e e waajordu wiyeteendu waajordu rimdinaa6e, kaajum e iw6e Sireene e Aleksandiri e Silisi e Asiya, immanii6e mo ana ndukida e makko, ¹⁰ kaa 6e ndonkii jaalaade mo saabe omo haaldira e ma66e hakkilantaaku e Ruuhu. ¹¹ Nden 6e kaaldi e yimbe yalla ana mbiya nanii omo yenna Muusaa e Laamdo. ¹² Nii 6e njirkitiri jamaa oo e maw6e 6ee e dunkee'en Sariya 6ee. Nden, 6e nanngi Eciyen, 6e na6i dum to waalde Saahii6e too, ¹³ 6e ngaddi seedee'en penee6e, ana mbiya:

—Oo gorko noottaali yennude Suudu Dewal Mawndu nduu, o noottaali yennude Sariya Muusaa. ¹⁴ Min nanii omo wiya Iisaa Nasaraatunke oo wurjinan suudu nduu, waylita aadaaji di Muusaa daldi en dii.

¹⁵ Saahii6e joodii6e ton 6ee fuu puttini Eciyen gite, njii yeeso makko ana wa'i no yeeso malaa'ika nii.

7

No Eciyen waajorii

¹ Nden Jottinoowo Sadaka Mawdo oo lamndii:

—Ko 6e mbii koo, hono non worri naa?

² Eciyen jaabii, wii:

—Sakiraa6e e baabiraa6e, accee hakke, kettinee! Laamdo tedduudo oo bannganii njaati meeden Ibarahiima nde wonnoo leydi Mesopotamiya, fade muudum hodoyde Haran, ³ wii dum: «Eggu e leydi maa e suudu baam maa, njahaa e leydi ndi kollan-maa-mi ndii.»* ⁴ Nden Ibarahiima iwi leydi Kaldiya, yehi hodoyi Haran. Caggal maayde baam mum, Laamdo eggini dum don, waddi dum e ndii doo leydi, ndi kodu-don e muudum joonin ndii. ⁵ Laamdo hokkaali mo e leydi ndii fay taabannde, kaa fodii hokkude mo ndi, ndi laatoo halal makko, kanko e iwdi makko, fay so taweede o walaa biddo tafon. ⁶ Annii ko Laamdo wii: «Iwdi maa feran joodoyoo leydi janannadi, maree, torree duubi teemedde nay. ⁷ Kaa lepol marngol 6e ngol, mi jukkan dum'en. Caggal dum, 6e njaltan, 6e ndewa kam e oo doo nokku.»† ⁸ Nden Laamdo nanngondiri e Ibarahiima aadi. Taadagol laatii finnde aadi ndii. Hono non, Ibarahiima he6i Isiyaaka, taadi dum nde hefunoo balde jetti. Hono non Isiyaaka taadiri Yaakuuba, hono non Yaakuuba duu taadiri 6i66e muudum sappo e didon, laati6e njaatiraa6e lepi sappo e didi 6ee.

⁹ Njaatiraa6e 6ee kaasidii Yuusufu, cootti dum Misira. Kaa Laamdo ana wondi e makko, ¹⁰ hinnii mo e torraaji makko fuu, hokki mo moyyere e hakkilantaaku yeeso Fira'awna kaananke Misira oo. Oon wadi mo o dawranoowo galle muudum e Misira fuu. ¹¹ Nden yollbere wadi ley Misira e Kanaana fuu. Billaare mawni faa njaatiraa6e meeden ndonki nguure. ¹² Nde Yaakuuba nannoo jamri ana Misira ndee, neli ton njaatiraa6e meeden. Be ngarti, 6e njehi kasen. ¹³ Nden Yuusufu annidintini sakiraa6e muudum 6ee hoore mum. Suudu baaba Yuusufu duu banngani Fira'awna. ¹⁴ Nden Yuusufu neli noddanee baam mum Yaakuuba e koreeji muudum fuu, 6e capande njeddon e njoyon neddo. ¹⁵ Yaakuuba nootoyii Yuusufu Misira. O maayi ton, kanko e njaatiraa6e meeden 6ee. ¹⁶ Be na6taa Sikem, 6e iraa e yanaande nde Ibarahiima soodunoo e 6i66e Hamor to Sikem too kaalisi cardii.

¹⁷ Nde fodoore nde Laamdo fodannoo Ibarahiima 6adinoo yottaade ndee, Ibaraninkoo6e keewi ley Misira. ¹⁸ Oon wakkati, kaananke goddo mo anndaano Yuusufu laamii Misira. ¹⁹ Oon kaananke hiili lepol meeden, torri njaatiraa6e meeden faa tilsini 6e 6e njoppa cukaloy ma66e yalla ana maaya. ²⁰ Ley oon wakkati, Muusaa fini, laatii moy-jaro sanne. O muyninaa lebbi tati e galle baam makko. ²¹ Nde o tippaa ndee, 6ii Fira'awna debbo hoocitti mo, joggarii mo 6iyum. ²² Hono non Muusaa jannngiri annde Misirankoo6e fuu, o laatii barkaani haalaaji e golleeji.

²³ Nde Muusaa hefunoo duubi capande nay ndee, anniyii faabaade sakiraa6e muudum 6i66e Israa'iila. ²⁴ O yii Misiranke ana toona gooto ma66e, o yobtii ko neddo makko mo toonaa koo, o fii Misiranke oo, o wari dum. ²⁵ O sikkuno sakiraa6e makko 6ee paaman Laamdo ana hisinira dum'en saabe makko, kaa 6e paamaali. ²⁶ Janngo muudum o forri e didon ma66e ana ka6a. O yidi rewrintinde 6e, o wii: «Gidira6e am, onon, on sakiraa6e! Ko waddondiri on?» ²⁷ Non toopudo tanaa muudum oo dunyi mo, wii: «Homo wadu maa hooreejo naa caroowo amen?» ²⁸ Dum nee a muuydo warde kam no mbarduno-daa Misiranke oo keejen nii?‡ ²⁹ Muusaa dogiri saabe konngol ngol, feri, yehi leydi Madiyan. O he6i ton 6i66e wor6e didon.

³⁰ Nde mo hi66innoo ton duubi capande nay ndee, malaa'ika banngani mo e ley metangal wuutuure hu66oore ley ladde jeereende banngi waamnde haayre wiyeteende Siinaayi.

³¹ Nde Muusaa yii dum ndee, haaynaa e ko yii koo. Omo battitoo faa mo yeewa, nii

* 7:3 Puddoode 12.1 † 7:7 Puddoode 15.13-14 ‡ 7:28 Pergu 2.11-14

daande Joomiraado wii: ³² «Miin woni Laamdo njaatiraafe maa, Ibarahiima e Isiyaaka e Yaakuuba.» Muusaa darii ana siyna, huli yeewde. ³³ Joomiraado wii mo: «Boorta paäe maa, sabi nokku do ndari-daa doo yo leydi seniindi. ³⁴ Mi yii torra kewtiiäo yimbe am bee to Misira, no dum foti naawde, mi nanii boytaali maäbe, mi jippiima faa mi tonngita be. Joonin, war mi nele Misira.»§

³⁵ Muusaa mo be calanii so be mbii: «Homo wadu maa hooreejo naa caroowo?» oo Laamdo neli, so wadi dum ardiido e kisinoowo, saabe malaa'ika banngannoodo dum e ley wuutuure oo. ³⁶ Kanko yaltini be, o wadi kaayde e taagumansaaji ley leydi Misira e ley maayo Maaliya e ley ladde jeereende duubi capande nay. ³⁷ Oo woni Muusaa biido 6ibbe Israa'iila: «Laamdo nelan e mon annabaajo hono am, sakiike mon.» ³⁸ Kanko wondi e malaa'ika kaaldunoodo e makko to waamnde haayre wiyeteende Siinaayi, kanko wondi e njaatiraafe meeden nde be moobtinoo ley ladde jeereende ndee, kanko hefi konngi guurnooji faa o hokka en.

³⁹ Kaa njaatiraafe meeden njaäali dwtanaade mo. Be calanii mo, hakkillaaji maäbe mbirfii Misira, ⁴⁰ be mbii Haaruuna: «Wadan en tooruji ardotoodi en, sabi en anndaa ko hewtii Muusaa jaltinnoodo en leydi Misira oo.»* ⁴¹ E ley deen jalaade be tafi tooru suuriindu suura gahel, be ngadani ndu sadaka, be ceyorii golle juude maäbe. ⁴² Laamdo duurtii be, yoppiri be rewde kooäde kammu, hono no winndiraa e dewtere annabaabe nii: «Hey suudu baaba Israa'iila!

Duubi capande nay di ngadu-don ley ladde jeereende dii,
on ngadanii kam sadakaaji kirsamaaji naa?

⁴³ On ngadaali. On ndoondiima hukkum tooru Moloko,
kajum e hoodere tooru moodon Refan,
nate de moyyin-don faa kujidanon dum'en!

Dum wadi so mido eggina on,
faa naäbe-don caggal Baabila.»†

⁴⁴ Eciyen jokkini hen:

—Njaatiraafe meeden bee ana njoginoo hukkum seedaaku ley ladde jeereende. Onon hukkum moyyiniraama hono no Laamdo tinndiniri Muusaa nii. ⁴⁵ Njaatiraafe meeden ndoni hukkum oo. Be eggidi e makko wakkati mo Yosuwa ardii be, be naanni mo leydi ndi be teeti leji di Laamdo ribbi dii. Dum worri non faa jamaanu Daawuuda. ⁴⁶ Daawuuda hefi moyyere Laamdo, o jaagii dum yalla omo yarranee mo mahana Laamdo Yaakuuba hoäorde. O heäali. ⁴⁷ Suleymaana, kajum mahi ndu. ⁴⁸ Kaa Laamdo Toowdo oo joodataako e cuudi di yimbe ngolli, hono no annabaajo wiiri nii:

⁴⁹ «Joomiraado wii:

Kammu yo joodorgal am,
leydi yo njaaäirdi koyde am.

Suudu hondu mahanton kam?
E nokku homo powtintoo-mi?

⁵⁰ Tama wanaa miin tagiri kulle dee fuu baawde am?»‡

⁵¹ Eciyen jokkini hen, wii:

—Onon tiiduäe ko'e, yooräe beäde, pahinkiniiäe, abada oäon calanii Ruuhu Ceniido oo hono no njaatiraafe moodon bee nii. ⁵² Homo woni annabaajo mo njaatiraafe moodon torraali dum? Be mbarii ardinoäe haalde haala garol Poocitiido, mo onon e ko'e mon njammibi-don, so mbar-don dum jooni oo, ⁵³ onon heäbeäe Sariya Muusaa mo malaa'ika'en njippini so njokkaali dum bee.

No Eciyen wardiraa kaaye

⁵⁴ Nde Saahiiäe bee nannoo dii haalaaji ndee, be tikki faa be ndarii eäe nattanoo mo eäe picä pedeeli. ⁵⁵ Kaa kanko kebbinaado Ruuhu Ceniido oo, o tiggiti kammu, o yii teddeengal Laamdo, o yii Iisaa ana darii jaamo Laamdo. ⁵⁶ O wii:

—Yeewee! Midu yiya kammu ana udditii, Bii Neddo ana darii jaamo Laamdo!

⁵⁷ Be fuu be ngulli semmbe, be cukki noppi maäbe, be ndiirani mo, ⁵⁸ be njaltini mo ngalluure ndee, be mbedii mo kaaye. Seede'en beäe boortii saayaaji muudum'en, njoyyini bannge koyde jokolle biyeteäde Sool. ⁵⁹ Eäe mbedoo Eciyen kaaye forri omo jaagoo Laamdo omo wiya:

—Iisaa Joomiraado, jaäba yonki am!

⁶⁰ Ndennoo, o dicci, o wulli faa toowi, o wii:

—Joomiraado, pati rewta be e dii luutti!

Nde o haalnoo dum ndee, o maayi.

8

¹ Sool ana yarrii ko 6e mbari Eciyen koo.

Oon jalooma, torra mawdo hewtii deental goondin6e to Urusaliima too. Be fuu 6e caakii ley leyde Yahuudiya e Samariya, so wanaa nelaabe 6ee. ² Wor6e hul6e Laamdo iri Eciyen, mboyi dum bojji mawdi sanne. ³ Kaa Sool tewtii timminde deental goondin6e ngal. Omo naata cuudi, o nannga wor6e e rew6e, o daasa dum'en, o uddoya dum'en kasu. ⁴ Kaa saakinoobe 6ee naati e yiilaade ana mbaajoo Kabaaru Lobbo oo.

No Filipa waajorii Kabaaru Lobbo oo ley leydi Samariya

⁵ Filipa yehi e ngalluure wonnde ley leydi Samariya, waajii 6e haala Almasiihu. ⁶ Be fuu 6e kettinii ko Filipa waajotoo koo faa gasi, 6e njii taagumansaaji di o wadi dii. ⁷ Sabi laddaabe heew6e, seydaani'en muudum'en njaltiri gullaali mawdi. Bonnguube heew6e e layoobe cellii. ⁸ Dum laatanii ngalluure ndee seyo manngo.

⁹ Gorko biyeteedo Simon ana wonnoo e ngalluure ndee. Omo gollannoo ndaggadaaku, omo haaydinannoo Samariyankoo6e sanne, omo jogorinoo hoore makko won no o foti.

¹⁰ Be fuu e6e njarranii mo, gila suka faa mawdo, 6e mbii:

—Oo gorko woni mo Laamdo lufii baawde biyeteede «Baawde mawde».

¹¹ Be njokkii mo ko 6ooyi saabe omo haaydinannoo 6e e bidiga makko. ¹² Kaa nde Filipa waajinoo 6e Kabaaru Lobbo haala Laamu Laamdo e haala Iisaa Almasiihu ndee, 6e ngoondini, wor6e e rew6e fuu lootaa lootogal batisima. ¹³ Simon e hoore muudum goondini, kaam duu. Nde o batisaa ndee, o takkondiri e Filipa, o haaynaa nde o yiinoo taagumansaaji e kaayde mawde gadaade dee.

¹⁴ Nelaabe won6e Urusaliima 6ee nani Samariyankoo6e ngoondinii konngol Laamdo. Be neli e muudum'en Piyeer e Yuhanna. ¹⁵ Nde 6een njottinoo ndee, nduwanii 6e yalla e6e ke6a Ruuhu Ceniido, ¹⁶ sabi Ruuhu Ceniido jippaaki e fay gooto e ma66e tafon. Saabe Iisaa Joomiraado oo tan 6e mbatisiraa. ¹⁷ Nden Piyeer e Yuhanna pawii juude muudum'en dow ma66e so 6e ke6i Ruuhu Ceniido.

¹⁸ Nde Simon yii Piyeer e Yuhanna ana pawii juude muudum'en dow ma66e ana ndokka 6e Ruuhu Ceniido ndee, waddani 6e kaalisi, ¹⁹ wii:

—Ndokkee kam miin duu deen baawde yalla mo paw-mi juude am e dow muudum fuu ana he6a Ruuhu Ceniido.

²⁰ Nii Piyeer jaabii mo, wii:

—Yo Laamdo halke, aan e kaalisi maa, sabi a miilii dokke Laamdo ana coottitiree kaalisi!

²¹ A walaa gedal, a walaa yolannde e ley haala kaa, sabi 6ernde maa fooccitanaaki Laamdo.

²² Tuubu, iw e bonannda maa oo, jaago-daa Joomiraado yaafe ko miilataa koo. ²³ Sabi mi yii ma a 6aleejo yonki, bonannda maa jaalike ma.

²⁴ Simon jaabii, wii:

—Naagane kam Joomiraado pati fay huunde e ko mbii-don koo hewtoo kam.

²⁵ Caggal ko 6e ceettii so 6e mbaajii konngol Joomiraado ngol koo, Piyeer e Yuhanna mbirfittii Urusaliima. E laawol ngol, 6e mbaajii Kabaaru Lobbo oo e geelle Samariya keewde.

No Filipa batisiri howruujo kaananke Ecopii

²⁶ Malaa'ika Joomiraado wii Filipa:

—Imma, yaaru 6aleeri, laawol iwrungol Urusaliima so ana fa'i Gaaja, kanngol ngol jeewnugol.

²⁷ O immii, o yehi. Nden o tawi gorko Ecopiyanke, howruujo kaananke debbo Ecopii biyeteedo Kandaake, yehiino Urusaliima juuroyaade. Kanko haybata beembal jawdi kaananke debbo oo. ²⁸ Nde o wirfittinoo ndee, omo joodii e wotoro makko, omo jannga ley dewtere annabi Esaaya. ²⁹ Ruuhu wii Filipa:

—Batta, sawnda wotoro oo.

³⁰ Filipa dogi hewtii mo, nani omo jannga dewtere annabi Esaaya, wii mo:

—Ada faama ko njannngataa koo naa?

³¹ Gorko oo jaabii, wii:

—Hono paamiran-mi so fay gooto firritanaali kam?

O ndaardi Filipa jabba jooddoo e makko. ³² Dee aayaaje o janngannoo e dewtere ndee:

«O na6iraa hono no mbaalu kirsoyteeo nii.

E no njawdiri deyyirta yeeso kesooowo dum nii,

hono non o deyyiri.

³³ Leydinkinaare makko bonni sareede makko.

Homo waawi jantaade janta iwdi makko?

Sabi o mursinanaama yonki makko ga aduna gaa.»*

³⁴ Howruujo oo wii Filipa:

—Mido ndaarde, haalanam homo annabaajo oo haalata haala muudum, hoore muudum naa goddo?

³⁵ Non Filipa jaabii, yeewi binndi dii, waajii mo Kabaaru Lobbo haala Iisaa. ³⁶ E6e njokki laawol ma66e ngol faa 6e njii ndiyam. Howruujo oo wii:

—Ndiyam annii! Ko haadata kam looteede lootogal batisima? [³⁷ †]

³⁸ O yamiri wotoro oo daroo. Be didon fuu 6e njippii, 6e ndegii e ndiyam dam. Filipa batisi mo. ³⁹ Nde 6e yeentunoo ndiyam dam ndee, Ruuhu Joomiraado diwtii Filipa. Howruujo oo yiitaali mo kasen, jokkiri laawol muudum seyo. ⁴⁰ Filipa tawoyaa Ajootus. Gila don faa Kaysariya, ngeenndi fuu ndi mo wari e muudum, o waajoto Kabaaru Lobbo oo.

9

No Sool tuubiri

¹ Sool ana heddi e gidoraade taalibaa6e Joomiraado 6ee waran 6e. O yehi to Jotinoowo Sadaka Mawdo. ² O ndaardi dum talki yamiroore naannooyi mo cuufi baajordiYahuudiyankoo6e gondi Damas, yalla so o tawii ton yim6e jokku6e laawol Iisaa, wor6e naa rew6e, o nannga dum'en, o ha66a, o na6a Urusaliima. ³ Nde o yahunoo faa o 6adii Damas ndee, wakkati gooto fooyre iwri dow kammu filii mo. ⁴ O saami e leydi, o nani daande ana wiya mo:

—Sool, Sool, ko saabii so ada torra kam?

⁵ O lamndii:

—Aan homo, gido Laamdo?

Jaabu wari e makko:

—Miin Iisaa mo torru-daa oo. ⁶ Imma naatu e ley ngalluure ndee. Be kaalante ko kaandaa wadude.

⁷ Wor6e wondufe e makko 6ee, nanii daande ndee kaa njiyaali fay gooto. Be ndarii, 6e mugaa. ⁸ Sool immii e leydi, darii ana futtini gite muudum, kaa yiyataa fay huunde. Nden o dowaa, o naannaa Damas. ⁹ O wadi balde tati o bumdo, o jaamaali o yaraali.

¹⁰ Taalibbo biyeteedo Ananiyas ana wonnoo Damas. Joomiraado noddii dum ley koydol, wii dum:

—Ananiyas!

O jaabii, o wii:

—Haa, Joomiraado.

¹¹ Joomiraado wii mo:

—Imma yaaru Bolol Dartingol, naataa galle Yahuuda, ndaartaa gorko biyeteedo Sool, jeyaado Tarsus, sabi jooni omo wondi e wadude duwaawu. ¹² O yii e ley koydol gorko biyeteedo Ananiyas ana naata, ana fawa juude muudum e makko, yalla omo wumta.

¹³ Ananiyas jaabii, wii:

—Joomiraado, mi narrii yim6e heew6e haala oo gorko e torraaji keewdi di o wadi seniife maa won6e Urusaliima 6ee. ¹⁴ O wardii doo e yamiroore hooree6e yottinoobe sadaka, faa o ha66a noddoo6e innde maa fuu.

¹⁵ Joomiraado wii mo:

—Yaa wadoy no mbii-mi nii, sabi oo gorko cu6ii-mi faa anndina yim6e innde am. O waajoo dum leni e kaanankoo6e, kaɗum e 6i66e Israa'iila. ¹⁶ Mi hollan mo no tilsiri mo torriree torraaji keewdi saabe am.

¹⁷ Nden, Ananiyas yehi, naatoyi suudu nduu, fawi juude muudum e makko, wii:

—Sakiike am Sool, Joomiraado men Iisaa 6anngannoodo ma e laawol ngardanno-daa ngol oo, nelii kam faa mbumtaa, keewaa Ruuhu Ceniido.

¹⁸ Oon wakkati fuu, huunde wa'unde no ko66aaje nii ho66itii e gite Sool, o wumti, o immii, o lootaa lootogal batisima. ¹⁹ O jaami, o warti e noone makko. O heddodii e taalibaa6e won6e Damas 6ee balde seeda.

No Sool waajorii kabaaru Iisaa ley Damas

²⁰ Sool hepii law fudfi waajaade haala Iisaa ley cuufi baajordi. O wii kaɗum jaati woni Bii Laamdo. ²¹ Hettintonoo6e mo 6ee fuu kaaynaa, mbii:

—Wanaa kanko wonnoo torrannoodo goondin6e Iisaa won6e ley Urusaliima 6ee naa? Wanaa faa o ha66a goondin6e o na6a dum'en to hooree6e yottinoobe sadaka waddi mo doo naa?

† **8:37** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana 6eyda aaya 37:Filipa wii: —So tawii ada goondiniri 6ernde laa6unde, walaa ko ha6ete batisiinde. O jaabii, o wii: —Mido goondini Iisaa Almasiihu woni Bii Laamdo.

²² Ana 6ooya fuu Sool ana beydoroos soobee e ley waaju mum oo, faa dum wemmibi Yahuudiyankoo6e won6e Damas 6ee fuu, o la66inani 6e Iisaa woni Almasiihu oo.

²³ Nalaade njehi, ngarti, Yahuudiyankoo6e ndawridi faa mbara Sool. ²⁴ Sool humpitii dabare ma66e oo. Jemma e jalooma e6e kayba dame ngalluure ndee pati o yalta, yalla e6e ke6a no 6e mbarda mo. ²⁵ Jemma gooto taalibaa6e makko 6ami mo, ngatti mo e sagiire, ka66i hen 6oggol, njawtini mo tatawol piliingol ngalluure ndee ngol.

No taalibaa6e won6e Urusaliima ke6iri hoolaade Sool

²⁶ Nde Sool warnoo Urusaliima ndee, yidi takkaade e taalibaa6e Iisaa 6ee, kaa 6e fuu e6e kula mo, 6e koolaaki yalla o laatike taalibbo Iisaa jaati jaati. ²⁷ Nden Barnabas na6i mo to nelaabe 6ee too, haalani dum'en no o yiiri Joomiraado oo ana haalda e makko e laawol ngol, e no o waajorii haala Iisaa to Damas too e cuusal. ²⁸ Caggal dum, Sool wondi e ma66e, ana naata ana yalta ley galleeji ma66e Urusaliima, ana waajoroo haala Joomiraado kaa cuusal. ²⁹ Omo haalda e Yahuudiyankoo6e haalannoo6e yunaninkoo6e 6ee, omo yeddondira e ma66e, jaka 6een ana tewtannoo no mbarda mo. ³⁰ Nde deental goondin6e ngal annditinnoo dum ndee, na6i Sool Kaysariya. Caggal dum, 6e neli mo Tarsus.

³¹ Nii deental goondin6e ngal he6iri jam ley Yahuudiya e Galili, ka6um e Samariya fuu. Ngali jii6i, ngal wattiniri kulol Joomiraado, ngal beydorii heewde saabe ballal Ruuhu Ceniido.

No Piyeer golliri kaayde ley geelle biyeteede Lidda e Yoppe

³² Piyeer ana yiilotonoo e ley leydi ndii fuu, o jippanii seniibe won6e Lidda 6ee duu. ³³ O tawi ton gorko jawdo mo terde muudum fuu mbaati, biyeteedo Ayneyas. Wadii duu6i jetti ana lelii. ³⁴ Piyeer wii mo:

—Ayneyas, Iisaa Almasiihu sellinii maa! Imma, moyyintin lelnde maa!

Oon wakkati fuu o immii. ³⁵ Won6e Lidda e feeyo Saron fuu njii mo, tuubani Joomiraado.

³⁶ Taalibbo debbo biyeteedo Tabita ana wonnoo Yoppe. Tabita woni Dorkas e yunaninkoo6e, maanaa mum yo lewla. Omo golla golleeji lobbii, omo wadana misikiina'en moyyere. ³⁷ E deen balde o jawi, o maayi, o lootaa, o lelanaa dow sooro tafon. ³⁸ Nde wonnoo Yoppe woddondiraa e Lidda, taalibaa6e 6ee nani Piyeer ana ton, neli wor6e didon ndaarda mo o yottoo dum'en law. ³⁹ Piyeer immii, yaadi e ma66e. Nde yottinoo ndee, 6e njabbini dum dow sooro too. Rew6e talka'en 6e wor6e mum'en maayi 6ee fuu 6attii dum ndarii ana mboya, ana kolla dum forgooji e dollokaaji di Dorkas jo'unoo nde wondunoo e muudum'en ndee. ⁴⁰ Piyeer yaltini yim6e 6ee fuu, diccii, ana duwoo. Caggal dum, yeecitii e maaydo oo, wii:

—Tabita, imma!

Non Tabita feerti gite muudum, yii Piyeer, joodii. ⁴¹ Piyeer nanngi junngo makko, immini mo. Caggal dum, o noddii seniibe 6ee e rew6e talka'en 6ee, o holli dum'en Tabita yo guurdo. ⁴² Dum nanaa e ley Yoppe fuu, heew6e ngoondini Joomiraado. ⁴³ Piyeer fa66i Yoppe balde kurde e galle jnobboowo guri biyeteedo Simon.

10

No Piyeer noddiraa to suudu Korneliyus too

¹ Gorko biyeteedo Korneliyus ana wonnoo Kaysariya. O hooreejo konu biyeteedo Italiyanke. ² O kuppiddo e diina, kanko e koreeji makko fuu 6e hul6e Laamdo. Omo sakkoo Yahuudiyankoo6e sadakaaji keewdi, omo jaagoo Laamdo wakkati fuu. ³ Kiikiide gooto hono wakkati sallifanaa 6uu6udo, o he6i holleede, o yii malaa'ika ana naata ley suudu makko ana wiya mo:

—Korneliyus!

⁴ O huli faa gite makko paapii, o wii dum:

—Gido Laamdo, kori jam?

Malaa'ika oo wii mo:

—Laamdo jaabanike ma duwaawuui maa e sadakaaji maa. ⁵ Nel jooni wor6e to ngeenndi Yoppe, noddii biyeteedo Simon, noddirteedo Piyeer. ⁶ Omo jippii galle jnobboowo guri biyeteedo Simon, mo galle muudum heedi e maayo geeci.

⁷ Nde malaa'ika kaaldannoo6e e makko oo wittunoo ndee, o noddii gollooo6e makko didon e sordaasi gooto kuldo Laamdo jeyaado e howruu6e makko. ⁸ O haalani 6e ko malaa'ika oo wii koo fuu, o neli 6e Yoppe.

⁹ Janngo muudum, e6e e laawol. Nde wor6e taton 6ee 6attii ngeenndi ndii ndee, tawi Piyeer njabbii dow bene muudum wakkati hakkunde naange faa wada duwaawu. ¹⁰ O yolbi faa sanne, omo yidi jaamde. Nde 6e moyyinanta mo jaamdu ndee, Laamdo holli mo, ¹¹ o yii kammu udditike, huunde wa'unde no daddamaare mawnde, nde cob6uli muudum nay

fuu ka66aa, ana rennee faade e leydi. ¹² Sii daabaaji fuu, di koyde nay e njaarooji, kaɲum e sii pooli fuu ana e mayre. ¹³ Daande wii mo:

—Piyeer, imma, hirsu, ɲaam!

¹⁴ Piyeer wii:

—Sawra Joomiraado! Abada mi ɲaamaali ko harmi naa ko so6i.

¹⁵ Daande ndee wii mo kasen:

—Pati harmin ko Laamdo senni.

¹⁶ Dum wadi non cili tati. Nden daddamaare ndee ɲabbintinaa dow kammu.

¹⁷ Ko Piyeer hollaa koo, omo miiloo no dum waawi laatoraade. Tawi e oon wakkati, wor6e 6e Korneliyus nelnoo 6ee, lamndike galle Simon. Be ngari, 6e ndarii e damal ngal. ¹⁸ Be noddii, 6e lamndii yalla Simon noddirtee6o Piyeer don jippii. ¹⁹ Piyeer ana heddiil miilde ko yii koo, faa Ruuhu wii dum:

—Wor6e taton ana tewte. ²⁰ Imma, jippa, njaadaa e ma66e tawa a sikkitaaki, sabi miin neli 6e.

²¹ Piyeer jippii, wii wor6e 6ee:

—Mido nii, miin woni mo tewtaton oo. Kori jam waddi on?

²² Be njaabii, 6e mbii:

—Korneliyus hooreejo konu neli min. O gorko dartiido, kuldo Laamdo, mo leɲol Yahuudiyankoo6e fuu seettanii moyyere. Malaa'ika ceniido yamirii mo min nodde, ngaraa suudu makko, yalla omo nana waaju maa.

²³ Piyeer noddii 6e, silmini 6e, jippini 6e galle muudum.

Janngo muudum, o immii, o yaadi e ma66e. Yoga e sakiraäfe jeyaa6e Yoppe njaadi e makko. ²⁴ Fa66i-janngo muudum 6e njottii Kaysariya. Korneliyus ana tijjinoo 6e, noddii sakiraäfe muudum e yi66e muudum 6adii6e. ²⁵ Nde Piyeer naatannoo ndee, Korneliyus ja66ii dum, sujidani dum. ²⁶ Piyeer itti mo e sujuudu nduu, wii:

—Imma, sabi miin duu mi neddo tan.

²⁷ Piyeer ana haalda e makko, faa 6e naati galle oo, tawi ton yim6e heew6e ana moo6tii.

²⁸ O wii 6e:

—Odon anndi dagantaako Yahuudiyanke jokkondira e mo wanaa Yahuudiyanke, naa naatude suudu muudum. Kaa Laamdo hollii kam pati mi nanngira fay gooto karmudo naa co6udo. ²⁹ Dum wadi nde nelan-don kam ndee, mi warii, mi ujaaki. Dum nee, kaalanee kam, saabe kodum noddir-don kam?

³⁰ Korneliyus jaabii, wii:

—Hannde woni balde nay, mido wada duwaawu ley suudu am e oo doo wakkati, faa gorko mo kaddule jalbooje wari, darii yeeso am, ³¹ wii: «Korneliyus, Laamdo jaabanike ma duwaawuujii maa e sadakaaji maa. ³² Jooni, nel e ngeenndi mbiyeteendi Yoppe, noddane-daa gorko biyeteedo Simon, noddirtee6o Piyeer. Omo jippii galle ɲobboowo guri biyeteedo Simon, mo galle muudum heedi e maayo geeci.» ³³ Dum wadi so nel-mi noddoye-daa oon wakkati fuu. Ko ngar-daa koo gasii sanne. Jooni min fuu miden nii yeeso Laamdo faa min kettinoo ko Joomiraado yamir maa mbaajo-daa fuu.

³⁴ Nden Piyeer fuddi waajaade, wii:

—Jooni mi yii goonga jaati Laamdo burdintaa yim6e. ³⁵ Neddo kuloowo mo, gadoowo ko foocitii, o yidan dum ko leɲol muudum tawaa fuu. ³⁶ Odon anndi konngol ngol Laamdo neldi 6i66e Israa'iila ngol, ngol ceyniroowol jam he6iraama saabe Iisaa Almasiihu, kaɲum woni Joomiraado yim6e fuu. ³⁷ Odon anndi ngol konngol kuufungol leydi Yahuudiya fuu, puddirngol gila Galili, caggal Yaayaa waajike yo yim6e loote batisima. ³⁸ Odon anndi no Laamdo suborii Iisaa Nasaraatunke oo, no jippiniri e muudum Ruuhu Ceniido e baawde. Odon anndi no Iisaa yiilorii e nokkuuje fuu ana golla golleeji lobbii, ana sellina wonnoo6e e margal Ibiliisa fuu sabi Laamdo ana wondi e muudum. ³⁹ Minen min seedee'en ko o golli Yahuudiya e ko o golli Urusaliima fuu. Be gili mo e leggal bardugal, 6e mbari mo, ⁴⁰ kaa Laamdo wuurtinii mo ɲannde tata6ere, 6anngintini mo hakkunde amen. ⁴¹ Kaa wanaa yim6e fuu o 6anngani. O 6annganii seedee'en 6e Laamdo adii subaade 6ee, minen ɲaamdu6e e makko so njardi e makko caggal wuurtugol makko 6ee. ⁴² O yamirii min mbaajoo yim6e, min ceettoo kanko woni mo Laamdo wadi caranoowo wuur6e e maay6e. ⁴³ Annabaäfe fuu ceettanike mo, mbii goondindo mo fuu he6an yaafeede luutti muudum saabe makko.

⁴⁴ Nde Piyeer waajotoo waaju oo ndee, Ruuhu Ceniido jippii e hettintoo6e 6ee fuu.

⁴⁵ Yahuudiyankoo6e goondin6e wardunoo6e e Piyeer 6ee fuu kaaynaa, no dokkal Ruuhu Ceniido ngal saakorii e yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e nii. ⁴⁶ Sabi e6e nanannoo 6een yim6e ana kaala e demde janane ana njetta Laamdo. Nden, Piyeer jaabii, wii:

⁴⁷ —Yim6e 6ee ke6ii Ruuhu Ceniido hono no meeden nii. Homo waawi ha6ude 6e looteede lootalgal batisima?

⁴⁸ O yamiri 6e mbatisiree e innde Iisaa Almasiihu. Caggal dum, 6e ndaardi mo o fa66ana 6e balde.

11

No Piyeer jaaborii deental goondin6e gonngal Urusaliima

¹ Nelaabe 6ee e sakiraa6e wonnoo6e Yahuudiya 6ee nani yim6e 6e nganaa Yahu-udiyankoo6e 6ee duu ke6ii konngol Laamdo. ² Nde Piyeer njabbunoo Urusaliima ndee, goondin6e tilsin6e taadagol 6ee peli dum, ³ mbii:

—A jippike e yim6e 6e taadaaki, a jaamdii e muudum'en!

⁴ Nden Piyeer haalani 6e ko wadi koo gila e puddoode faa e timmoode, wii:

⁵ —Ngeenndi Yoppe ngonnoo-mi, mido duwoo faa njii-mi huunde yellitike e am. Huunde wa'unde no dadamaare mawnde nde co66uli muudum nay fuu ka66aa, ana rennee iwde e kammu faade e am. ⁶ Taykitii-mi nde faa gasi, njii-mi daabaaji fuu, di koyde nay e kulle ladde e njarooji e sii pooli fuu. ⁷ Nanu-mi daande ana wiya kam: «Piyeer, imma, hirsu, jaam!» ⁸ Mbii-mi: «Sawra Joomiraado! Abada mi jaamaali ko harmi naa ko so6i.» ⁹ Daande dow kammu ndee jaabitii kam kasen, wii: «Pati harmin ko Laamdo senni.» ¹⁰ Dum wadi non cili tati. Caggal mum, kulle dee fuu njabbintinaa dow kammu. ¹¹ E oon wakkati, wor6e taton nelaabe e am iwde Kaysariya ngari e suudu do min ngonnoo doo. ¹² Ruuhu Ceniido wii kam mi yaada e ma66e pati mi sikkitoo fay huunde. Bee doo sakiraa6e njeegom njaadi e am, min naaddi suudu Korneliyus. ¹³ O haalani min no o yiiri malaa'ika darinoo6o suudu makko ana wiya mo: «Nel e ngeenndi mbiyeteendi Yoppe noddane-daa Simon noddirteedo Piyeer. ¹⁴ O waajete waaju kisinoowo ma, aan e koreeji maa fuu.» ¹⁵ Nde puddu-mi waajaade ndee, Ruuhu Ceniido jippii e ma66e hono no jipporinoo e meeden arande nii. ¹⁶ Nden, micciti-mi ngol doo konngol ngol Joomiraado wiinoo: «Yaayaabatisirannoo ndiyam, kaa onon, on mbatisirte Ruuhu Ceniido.» ¹⁷ So Laamdo fonndii en e ma66e, hokkii 6e ko hokkunoo en koo nde ngoondinno-den Joommen Iisaa Almasiihu ndee, ndennoo miin, ko ngon-mi so mi hada Laamdo?

¹⁸ Nde 6e nannoo dum ndee, 6e ndeyyinii, e6e njetta Laamdo, e6e mbiya:

—Laamdo tuubinii yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e duu yalla ana ke6a nguurdam ngoongaraajam.

No Kabaaru Lobbo waajiraa ley Antiyokiya

¹⁹ Yoga e saaki6e saabe torraaji gadudi caggal maayde Eciyen 6ee, njehi faa Finikiya e Kiprus e Antiyokiya. Be mbaajaaki konngol ngol so wanaa Yahuudiyankoo6e. ²⁰ Kaa yoga e goondin6e iwoo6e Kiprus e Sireene naati Antiyokiya ana mbaajoo Kabaaru Lobbo haala Iisaa Joomiraado oo hakkunde Yunaninkoo6e. ²¹ Baawde Joomiraado ana e ma66e. Yim6e heew6e ngoondini, tuubi, ngarti e Joomiraado.

²² Deental goondin6e won6e Urusaliima 6ee nani kabaaru gadudo Antiyokiya oo, neli ton Barnabas. ²³ Nde oon yottinoo so yii e ma66e moyyere Laamdo ndee, seyii, waajii 6e fuu 6e tiinoo 6e tabita e Joomiraado 6ernde laa6unde. ²⁴ Barnabas yo gorko moyyo, kebbinaado Ruuhu Ceniido e goondinal. Jamaa keewdo goondini Joomiraado saabe makko.

²⁵ Caggal dum, Barnabas yehi Tarsus faa tewtoya Sool. ²⁶ Nde o yiiti dum ndee, o na6i dum Antiyokiya. Be ngondii e deental goondin6e won6e ton 6ee hitaande hi66ere, 6e njannginii yim6e heew6e. Taalibaabe won6e Antiyokiya 6ee adii fuu wiyeede yim6e Iisaa.

²⁷ E deen balde, yim6e loowaa6e konngol Laamdo iwrube Urusaliima ngari Antiyokiya. ²⁸ Gooto e ma66e biyeteedo Agabus, immii, darii, sapporii saabe Ruuhu yolbere mawnde wadan ley laamu Roma fuu. Nde wadi e laamu kaananke mawdo biyeteedo Kalawdiyus.*

²⁹ Taalibaabe 6ee anniyii hawrintinde gooto fuu ko waawi, faa 6e nelda sakiraa6e ma66e won6e Yahuudiya 6ee paabitoroo. ³⁰ Be ngadi dum, 6e neldi ballal ngal Barnabas e Sool tummba e juude maw6e deental ton.

12

No goondin6e torrira

¹ Oon wakkati, kaananke biyeteedo Hirudus fuddi torrude yoga e deental goondin6e ngal. ² O yamiri Yaakuuba sakiike Yuhanna oo wardee kaafaawi. ³ Nde o yiinoo edum weli Yahuudiyankoo6e ndee, o nanngi Piyeer duu. Dum hawri e wakkati iidi mo buuru yuufinaaka. ⁴ Nde o nanngunoo Piyeer ndee, o uddi dum, o yamiri pelle nay sordaasi'en loomtondira e haybugol mum, fedde fuu yim6e nayon. O anniyike na6ude dum yeeso

* **11:28** Kalawdiyus yo kaananke Roma mawdo joya6o. O laamike hakkunde duu6i 41 e 54 caggal pinaade Iisaa. Taariki oon jamaanu ana holla yolbere mawnde wadiino ley laamu Roma fuu hakkunde duu6i 46 e 48 caggal pinaade Iisaa.

yim6e fuu, so iidi Paska oo ya66ike. ⁵ Dum wadi so Piyeer haybaa e ley kasu oo, kaa deental goondin6e ngal noottaali jaaganaade mo Laamdo.

⁶ Nde Hirudus anniinoo na6ude mo ndee, oon jemma omo daaninoo hakkunde sordaasi'en didon, omo ha66iraa calali didi. Hayboo6e damal kasu oo 6ee duu ana kayba. ⁷ Nii malaa'ika Joomiraado wari e makko, suudu nduu fuu fooyini, memi mo, finndini mo, wii:

—Heja law, imma!

Non calali dii kumtii, iwi e juude makko, caami. ⁸ Malaa'ika oo wii mo:

—Huma kumorgol maa, 6oorna pa6e maa.

Piyeer wadiri non. Malaa'ika oo wii mo:

—Waanda suddamaare maa, njokkaa e am.

⁹ Piyeer yalti, jokki e makko. O anndaa ko malaa'ika oo wadata, ana wa'ani mo hono no koydol nii, kaa dum goonga jaati. ¹⁰ Be 6ettii kayboowo arano oo, kajum e dida6o oo, 6e njottii damal njamndi pewtungal e ngalluure ndee ngal. Ngali udditi hoore maggal yeeso ma66e, 6e njalti, 6e njokki e laawol ngol. Oon wakkati, malaa'ika oo seerti e makko.

¹¹ Hakkille Piyeer warti, o wii:

—Jooni mi tayorii Joomiraado neli malaa'ika muudum, faa hisina kam e junngo Hirudus e ko Yahuudiyankoo6e njoondorinoo mi wadete fuu.

¹² Nde hakkille makko jippitinoo ndee, o yehi galle Mariyama, inna Yuhanna noddirteedo Marka, ton yim6e heew6e mo6totonoo ana ngada duwaawu. ¹³ Nde Piyeer tappunoo damal galle too ndee, golloowo debbo biyeteedo Rode wari e damal ngal faa humpitoo. ¹⁴ Nde o annditinnoo daande Piyeer ndee, o yeggiti udditinde damal ngal no o foti seyaade, o dogi o naatoyi, o humpiti 6e Piyeer darii damal sella too. ¹⁵ Be mbii mo:

—A kaahaango!

Kaa omo heddii nanngude dum Piyeer. Be mbii kasen:

—Dum yo malaa'ika makko.

¹⁶ Kaa dum fuu Piyeer ana heddii tappude. Nde 6e udditinnoo so 6e njii mo ndee, 6e kaaynaa sanne. ¹⁷ O huncani 6e junngo yalla e6e ndeyyinoo, o jantanii 6e no Joomiraado yaltiniri mo kasu, o wii:

—Kaalanee dum Yaakuuba, kajum e sakiraa6e wo66e 6ee.

Caggal muudum, o yalti, o yehi nokku goddo.

¹⁸ Nde finnoo beete ndee, sordaasi'en 6ee ana lamndondira hoto Piyeer woni, 6e mbemmbaa faa hakkillaaji ma66e keli. ¹⁹ Nde Hirudus ndaarnoo faa nannga mo, so he6aali mo ndee, lamndii hayboo6e 6ee no laatii, yamiri 6e mbaree. Caggal dum, Hirudus regii Yahuudiya, yehi Kaysariya joodoyii ton.

No Hirudus maayiri maayde bonnde

²⁰ Hirudus tikkani yim6e Tirus e Sidon. Been kaaldi, kawri, ngari e makko. Be adorii Bilastus howruujo makko oo, 6e ke6i hakkille muudum, 6e jaagii yalla dewral ana wada hakkunde ma66e, sabi leydi ma66e ndii e leydi Hirudus etata.

²¹ Sarti ma66e oo yottii, Hirudus 6oornii kaddule kaananke, joodii dow bimmbeere laamu, haaldi e ma66e. ²² Yim6e 6ee ngulli, mbii:

—Dum daande laamdo, wanaa daande neddo!

²³ Oon wakkati fuu, malaa'ika Joomiraado fii Hirudus, sabi o jabii teddinireede o Laamdo, tawi o wanaa. O yumi gildi, o maayi.

²⁴ Kaa konngol Laamdo ngol ana yaara yeeso, ana 6eydoo saakaade. ²⁵ Nde Barnabas e Sool tilinoo e golle muudum'en Urusaliima ndee, 6e mbirfodii e Yuhanna noddirteedo Marka.

Dawol Pool aranol

13

No Barnabas e Pool cubiraa so nelaa faa ngolla golle Laamdo

¹ Annabaa6e e jannginoo6e ana e ley deental goondin6e gonngal Antiyokiya ngal. Kam6e ngoni Barnabas e Simeyon noddirteedo Baleejo e Lukiyus mo Sireene e Manahen, bammbidanoo6e e Hirudus hooreejo leydi oo, kajum e Sool. ² Nannde wootere e6e ndewa Joomiraado tawi e6e ngoni e koorka, faa Ruuhu Ceniido wii 6e:

—Keertanee kam Barnabas e Sool saabe golle mo noddir-mi 6e oo.

³ Caggal 6e koorii, 6e nduwiki, 6e pawii juude ma66e e dow 6een, 6e njoppiti dum'en ndawi.

⁴ Nii Ruuhu Ceniido neliri 6e, 6e ndegii e Selewkiya, 6e naati laana geeci 6e peewi Kiprus. ⁵ Nde 6e njottinoo Salamis ndee, 6e mbaajii konngol Laamdo ngol ley cuudi baajordi Yahuudiyankoo6e. E6e ngondi e Yuhanna (noddirteedo Marka) ana faaboo 6e. ⁶ Nde 6e taccunoo ruunde ndee so 6e njottii Pafos ndee, 6e tawi ton daggada Yahuudiyanke

biyeteedo Bar-Iisaa, jaarooowo yo annabaajo, ⁷ howruujo Segiyus Pool. Oon yo kaananke hakkilante, caahiido. O noddii Barnabas e Sool sabi ana yidi nande konngol Laamdo ngol. ⁸ Kaa Elimas daggada oo yo calaniido 6e, omo tewta bonnitidde goondinal kaananke oo. (Maanaa Elimas woni daggada.) ⁹ E ley dum, Sool biyeteedo kasen Pool kebbinaado Ruuhu Ceniido oo futtini mo gite, ¹⁰ wii:

—Bii Ibiilisa! Aan keewdo jammba e njiido, gaŋo ko moyyi fuu! A seerataa e oonude laawi Joomiraaŋo poocciitiidii dii naa? ¹¹ Jooni jukkungo Joomiraaŋo saaman e maa, a wuman, a yiyataa naange faa sarti cartaado oo yottoo.

Oon wakkati fuu, gite makko ngadi mbummbaalu, de ni66i, omo wummbiloo, omo tewta dowaowo. ¹² Nde kaananke oo yiinoo ko wadi koo ndee, goondini Iisaa, haaynaa e ko nani haala Joomiraaŋo kaa koo.

No Pool waajorii ley ngalluure Antiyokiya ley leydi Pisidiya

¹³ Pool e yaadu6e e muudum naati laana geeci ngalluure wiyeteende Pafos, peewi Perge ley leydi Pamfiliya. Don Yuhanna Marka seerti e ma66e, wirfitii Urusaliima. ¹⁴ Be ya66ii Perge, 6e ngari Antiyokiya ley leydi Pisidiya. Be naati waajordujalaande fowteteende, 6e njoodii. ¹⁵ Caggal janngede Sariya Muusaa e annabaabe, hooree6e waajordu nduu 6ee neli e ma66e, mbii:

—Sakiraa6e, so won ko mbaajoto-don yim6e 6ee, kaalee.

¹⁶ Pool immii, hunci junngo muudum, wii:

—Israa'iilankoo6e e hul6e Laamdo wo66e, kettinee: ¹⁷ Laamdo Israa'iilankoo6e oo suliima njaatiraa6e meeden, teddinii lejol ma66e nde ngol hodoyi leydi Misira ndee, kasen yaltinirii 6e ton baawde muudum. ¹⁸ O munanii* 6e ko foti duu6i capande nay e ley ladde jeereende. ¹⁹ Caggal o halkii leji jeddi e ley leydi Kanaana, o hokki ndi yim6e makko ndona ndi. ²⁰ Edum waara e duu6i teemede nay e capande joy. Caggal dum, o hokki 6e saro6e faa jamaanu annabi Samuyila. ²¹ Nde dum 6ettii ndee, 6e naagii Laamdo hokka 6e kaananke. Laamdo hokki 6e Sawul bii Kis iwdi e lejol Benjamin. Oon laamii 6e duu6i capande nay.

²² Nden Laamdo 6oorti Sawul, lammini Daawuuda, mo o haali haala muudum so o wii: «Mi hebii Daawuuda bii Yessa gorko 6uufinoowo 6ernde am, gadoowo sago am.» ²³ E iwdi makko Laamdo yaltini Iisaa, kisinoowo Israa'iila no fodiirnoo nii. ²⁴ Fade Iisaa warde, Yaayaa waajinoke lejol Israa'iila fuu yo tuubu, lootee lootogal batisima. ²⁵ Kasen, nde Yaayaa timminta golle muudum ndee, wiino: «Mi wanaa mo miilaton ngon-mi oo. Kaa mo mi fotaa fay e humtude 6oggi pade muudum ana wara caggal am.»

²⁶ Sakiraa6e, onon iwdi Ibraahiima e 6een hul6e Laamdo won6e hakkunde mon! Onon neldaa oo kabaraon kisinoowo. ²⁷ Sabi won6e Urusaliima 6ee e hooree6e muudum'en fuu annditaali Iisaa. Kasen duu 6e paamaali haalaaji annabaabe janngetenoodi jalaande fowteteende fuu dii. Kaa 6e njottinii diin haalaaji nde 6e carunoo mo ndee. ²⁸ Fay so taweede 6e kebaali feloore fay wootere nde 6e pelira mo yalla omo maaya, 6e ndaardii Pilaatu o waree. ²⁹ Nde 6e ngolli ko Binndi dii mbiinoo e makko koo faa hi66i ndee, 6e njippini mo leggal bardugal ngal, 6e ngadi mo e yanaande. ³⁰ Kaa Laamdo wuurtinii mo. ³¹ Balde kuurde o 6anngani wonduno6e e makko 6ee gila Galili faa Urusaliima. Been ngonni seettantoo6e mo yeeso yim6e jooni. ³² Minen, miden ceynira on fodoore nde njaatiraa6e meeden podanaa ndee, ³³ Laamdo hi66inanii en dum, enen 6i66e ma66e, nde wuurtinnoo Iisaa ndee. No winndiraa kasen e jimol Jabuura dida6ol:

«Aan, a 6iyam, hannde ndimu-maa-mi.»†

³⁴ Kasen, haala immitagol makko e hakkunde maay6e e waasugol makko jolde, nii Laamdo wii:

«Mi tabintinanan on podooje ceniide de mbontataa, de podannoo-mi Daawuuda dee.»‡

³⁵ Dum wadi so o wii e nokku goddo:

«A accataa Ceniido maa jola.»§

³⁶ Daawuuda wadii sago Laamdo e jamaanu muudum. Caggal dum, o maayi, o moo6tidaa e njaatiraa6e makko, o joli. ³⁷ Kaa mo Laamdo wuurtini oo jolaali. ³⁸ Sakiraa6e, anndee saabe makko mbaajore-don yaafeede luutti. ³⁹ Sariya Muusaa waawaa wadude neddo poocciitiido, kaa kanko, goondindo mo fuu, o nanngiran dum poocciitiido. ⁴⁰ Dum nee, kaybee pati ko annabaabe cappinoo koo hewto on:

⁴¹ «Onon hoynu6e,

yo on kaayne yo on kalko!

Sabi mido nii golla golle e ley wakkati moodon,

* 13:18 Won binndande biideo jamminii 6e. † 13:33 Jabuura 2.7 ‡ 13:34 Esaaya 55.3 § 13:35 Jabuura 16.10

golle mo on ngoondintaa so neddo haalaniino on.»*

⁴² Caggal Pool e Barnabas njaltii waajordu nduu, jamaa oo ndaardi 6e yo 6e ngartu fowteteende waroore, yalla ebe njokka e waaju ma66e oo. ⁴³ Caggal moo6tagol ngol, Yahuudiyankoo6e heew6e e naatu6e e diina ma66e njokki e Pool e Barnabas. Been didon duu ana kaalda e ma66e ana mbaajoo 6e yo 6e nii6u e mooyere Laamdo.

⁴⁴ Fowteteende jokkunde hen ndee, ngalluure ndee fuu moo6tii yalla ana hettinoo konngol Laamdo. ⁴⁵ Kaa nde Yahuudiyankoo6e 6ee njiinoo oo jamaa ndee, haasidaaku naati e muudum'en, ebe njedda ko Pool waajotoo koo, ebe njenna dum. ⁴⁶ Nden Pool e Barnabas kaalaniri 6e cuusal, mbii:

—Waajibi min adoo haalande on konngol Laamdo ngol, kaa ko tippiti-don ngol so car-don ko'e moodon on kaandaa e nguurndam nduumiidam koo, min njahan to yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e. ⁴⁷ Sabi ko Joomiraado yamiri en koo annii:

«Mi darnii ma yalla ada laatanoo lepi dii fooyre,

faa kisinaa aduna oo fuu.»†

⁴⁸ Nde yim6e lepi goddi dii nannoo dii haalaaji ndee, ceyii, teddini konngol Joomiraado ngol. Be Laamdo su6anii nguurndam nduumiidam 6ee fuu ngoondini.

⁴⁹ Konngol Joomiraado ngol saakii e leydi ndii fuu. ⁵⁰ Kaa Yahuudiyankoo6e 6ee loofi rew6e rewoo6e Laamdo saahi6e, kapum e maw6e ngalluure ndee 6ee. Be ndoo6i torra dow Pool e Barnabas, 6e njaltini dum'en leydi ma66e. ⁵¹ Been duu pididi e ma66e colla koyde muudum'en, peewti ikoniya. ⁵² Taalibaa6e 6ee kebbinaa seyo e Ruuhu Ceniido.

14

No Pool e Barnabas mbaajorii ley ngeenndi Ikoniya

¹ Ley Ikoniya duu Pool e Barnabas naati e ley waajordu Yahuudiyankoo6e. E6e mbaajoo faa Yahuudiyankoo6e e yim6e lepi goddi heew6e ngoondini. ² Kaa Yahuudiyankoo6e salii6e goondinde 6ee loofi lepi goddi dii, mbonni 6erde muudum'en yalla ana mbaa sakiraa6e 6ee. ³ Dum e taweede hadaali 6e booyde ton, e6e pawii jikke ma66e e Joomiraado, e6e mbaajoroo cuusal. Joomiraado seettii konngol hinnee muudum, nde hokkunoo 6e baawde wadude taagumansaaji e kaayde dogooje e juude ma66e. ⁴ Yim6e ngeenndi ndii 6ee peccii: yoga heedani Yahuudiyankoo6e 6ee, yoga heedani nelaabe 6ee.

⁵ Yim6e lepi goddi e Yahuudiyankoo6e e ardi6e muudum'en anniyii torrude 6e e wardude 6e kaaye. ⁶ Nde 6e maatunoo dum ndee, 6e ndogani Listara e Derbe e geelle seraaji muudum'en ley leydi Likoniya, ⁷ e6e mbaajoo ton Kabaaru Lobbo oo.

No Pool e Barnabas mbaajorii ley ngeenndi Listara

⁸ Gorko bonnguujoo, dimdaado e bonnguwaaku, mo meedaali daraade e koyde muudum, ana wonnoo Listara. ⁹ Omo hettinoo waaju Pool. Pool yeewi mo, yii goondinal makko sellinta mo, ¹⁰ haaldi semmbe, wii:

—Imma, dara e koyde maa!

Gorko oo gurbitii, darii, ana yaha. ¹¹ Nde yim6e 6ee njii ko Pool wadi koo ndee, ngulliri gullaali likoniyankoore, mbii:

—Laamdo'en nanndinkinike e yim6e, njippiima e meeden!

¹² Be inndiri Barnabas «Jewus», 6e inndiri Pool «Hermes»,* sabi Pool wonnoo kaaloowo. ¹³ Galle do Jewus rewetee ana wonnoo to naatirde ngeenndi too. Jottinoowo sadaka oo waddi ga'i pariraadi piindi e dame dee. Omo yidi wadude sadaka, kanko e yim6e 6ee. ¹⁴ Kaa nde Barnabas e Pool nannoo dum ndee, ceeki kaddule muudum'en, kejanii jamaa oo ana ngulla, ¹⁵ ana mbiya:

—Wor6e, kodum ngadaton doo? Minen duu min yim6e hono moodon. Miden mbaajoo Kabaaru Lobbo oo faa tuubon, iwoni e dii golleeji laaliidi, ngarton e Laamdo guurdo, tagudo kammu e leydi e geeci e ko woni e muudum'en fuu. ¹⁶ E jamaanuujii jawtudi dii o yoppii lepi dii fuu njokka laawi muudum'en. ¹⁷ Dum e taweede, omo golla ko mooyi faa dum seettanoo mo, omo hokka on to6o kammu, omo 6eennidana on jamri e wakkati muudum, omo waaltinraji hakkillaaji mon nguure e seyo.

¹⁸ Ko 6e mbaajii koo fuu, semmbe 6e kadiri jamaa oo hokkude 6e sadaka.

¹⁹ Caggal dum, Yahuudiyankoo6e iwi Antiyokiya e Ikoniya. Be ke6i hakkillaaji yim6e 6ee, 6een mbedii Pool kaaye, ndaasi dum faa nafi dum caggal ngeenndi ndii, sabi miilii mo maaydo. ²⁰ Kaa nde taalibaa6e 6ee ngari pilii mo ndee, o immii, o naatti e ley ngeenndi ndii.

No Pool e Barnabas mbirfitorii Antiyokiya

* 13:41 Habaakuk 1.5 † 13:47 Esaaya 49.6 * 14:12 E ley diina Yunaninkoo6e Jewus woni hooreejo tooruujii, Hermes woni nelaado majji.

Janngo muudum, o yaadi e Barnabas ngeenndi mbiyeteendi Derbe. ²¹ Be mbaajii ton Kabaaru Lobbo oo, 6e kebi taalibaa6e faa keewi. Caggal muudum, 6e mbirfii Listara e Ikoniya, kaɗum e Antiyokiya. ²² E6e cuusina yonkii taalibaa6e, e6e mbaajoo ɗum'en yo niibu e goondinal, e6e mbiya:

—Kinaa tampen tampereeei keewdi so naaten e Laamu Laamdo.

²³ E ley deente goondin6e dee fuu, 6e cu6anii ɗum'en hooree6e. Caggal ɗum, 6e koori, 6e nduwii, 6e kalfini ɗum'en Joomiraado mo 6e ngoondini oo.

²⁴ Nde 6e ceekunoo Pisidiya ndee, 6e ngari Pamfiliya. ²⁵ Be mbaajii konngol ngol ley ngeenndi Perge. Caggal muudum, 6e njippoyii Attaliya. ²⁶ Ton 6e naati laana geeci, 6e mbirfii Antiyokiya do 6e kalfinanoo moyyere Laamdo faa 6e ngolla golle mo 6e tilii jooni oo.

²⁷ Nde 6e njottinoo ndee, 6e moo6ti deental goondin6e ngal, 6e kaalani ngal ko Laamdo wadii e ma66e fuu, no o udditirani yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e damal goondinal.

²⁸ Be ngondi don e taalibaa6e 6ee faa 6ooyi.

15

Haala kawrital gadaangal Urusaliima

¹ Yim6e yogaa6e iwi Yahuudiya ngari Antiyokiya, ana njanngina sakiraa6e 6ee, ana mbiya:

—So on taadiraaka no Muusaa wiiri nii, on kisataa.

² Pool e Barnabas poodondiri e ma66e, nduddi e ma66e faa naawi. Dum wadi so 6e tabintini nelde Pool e Barnabas e yim6e wo66e faa Urusaliima, faade e nelaabe 6ee e hooree6e 6ee, saabe haala kaa. ³ Dum saabii so deental goondin6e ngal neli 6e. Be ceeki Finikiya e Samariya, e6e kaalana ɗum'en haala tuubugol yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e. Dum laatani sakiraa6e 6ee fuu seyo manngo. ⁴ Nde 6e njottinoo Urusaliima ndee, deental goondin6e ngal e nelaabe 6ee e hooree6e 6ee nja66ii 6e. Be kaalani ɗum'en ko Laamdo wadani 6e fuu.

⁵ Kaa yoga e goondin6e jeyaa6e e fedde Farisa'en immii, mbii:

—Waajibi 6e taadee, 6e njamiree jokkude Sariya Muusaa oo.

⁶ Nelaabe 6ee e maw6e 6ee kawriti faa yeewa haala kaa. ⁷ Caggal haali-haalti keewdo, Piyeer immii, wii 6e:

—Sakiraa6e, oɗon anndi Laamdo su6ike kam e ley moodon gila ko 6ooyi, faa mi waajoo Kabaaru Lobbo oo hakkunde yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e, yalla e6e nana 6e ngoondina. ⁸ Laamdo anndudo 6erde oo hollii ja6anii 6e, nde hokki 6e Ruuhu Ceniido oo hono no meeden nii. ⁹ Walaa fuu ko o seenndiri en e ma66e, nde wonnoo o la66inirii 6erde ma66e goondinal. ¹⁰ Jooni, ko saabii so oɗon itta koro Laamdo? Oɗon pawa e taalibaa6e 6ee donngal, ngal enen e maamiraa6e meeden en mbaawaa roondaade. ¹¹ E moyyere Joomiraado men lisaa ngoondinir-den so kisu-den, hono non kam6e duu.

¹² Deental ngal fuu deyyini teen, ana hettinoo Barnabas e Pool ana njantoo no Laamdo wadii taagumansaaji e kaayde hakkunde lepi goddi. ¹³ Caggal 6e ndeyyinike, Yaakuuba ja66itii, wii:

—Sakiraa6e, kettinane kam! ¹⁴ Simon humpitii en no Laamdo su6orii gila e puɗɗoo6e yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e, faa wada ɗum'en yim6e muudum. ¹⁵ Dum hawri e haalaaji annabaa6e dii, hono no winndiraa nii:

¹⁶ «Joomiraado wii:

Caggal ɗum, mi wartan,

mi mahitoo suudu Daawuuda saamundu nduu,

mi reentinan taye tuufeeje dee,

mi darna ndu kasen,

¹⁷ yalla yim6e heddi6e 6ee ana tewta Joomiraado.

Dum woni, lepi di innde am noddaa e muudum'en dii.

Joomiraado tabintindo deen kulle

¹⁸ anndaade gila huunde fuu tagaaka,

wii non.»*

¹⁹ Dum saabii miin kaa ko njii-mi, pati tiidinanen yim6e lepi goddi tuubu6e so ngarti e Laamdo 6ee. ²⁰ Kaa ko haani hen, nelen e ma66e 6e nantoo e ko tooruuji co6ini e jeenu e naamde jii6e e naamde yiyam. ²¹ Gila e jamaanuui 6ooydi, Sariya Muusaa ana jannginee ley geelle dee fuu, e6e njannga mo jalaande fowteteende fuu ley cuudi baajordi.

Haala bataaki faade e goondin6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e

* 15:18 Amos 9.11-12

²² Dum wadi so nelaabe 6ee kajum e hooree6e 6ee e deental goondin6e ngal fuu ndawridi faa cu6oo wor6e e ley muudum'en faa nela dum'en Antiyokiya, 6e tawta Pool e Barnabas. Be cu6ii hooree6e didon ley sakiraa6e 6ee, Yahuuda noddirteedo Barasaba, kajum e Silas. ²³ Be ndokki dum'en oo doo bataaki:

Minen sakiraa6e moodon, nelaabe kajum e hooree6e, miden njowta on, onon sakiraa6e amen leji goddi won6e Antiyokiya e Siriya e Silisi.

²⁴ Min nanii yim6e iwii ga amen giryinirii on haalaaji, njii6ii hakkillaaji mon. Minen nee, min njamiraali 6e. ²⁵ Min ndawridii, min kawrii, min cu6ike wor6e faa min nela dum'en e moodon, 6e tawta yi66e amen Barnabas e Pool, ²⁶ yeebii6e yonkijji muudum'en saabe Joommen lisaa Almasiihu. ²⁷ Dum wadi so min neli Yahuuda e Silas, pammina on ko min mbinndi e mon koo hunduko e hunduko. ²⁸ Minen e Ruuhu Ceniido, min kawrii pati min njappa on ko teddi so wanaa ko tilsii koo: ²⁹ nanto-don e kirsanaadi tooruui e yiyiyam e jilbudi e jeenu. So on ndeenii ko'e mon e majji, on ngadii ko moyyi. Yo Laamdo faabo en!

³⁰ Be ndokkaa laawol, 6e njeji Antiyokiya. Nde 6e njottinoo ndee, 6e moo6ti deental goondin6e ngal, 6e ndokki ngal bataaki oo. ³¹ Nde 6een janngunoo mo ndee, ceyii sabi haalaaji dii ndokkii dum'en semmbe. ³² Yahuuda e Silas, Laamdo loowi e mum'en konngol mum faa 6e mbaajii sakiraa6e waajuui keewdi, cuusini dum'en. ³³ Caggal 6e pa66ii ton, 6e ceerti e sakiraa6e 6ee e dow jam, 6e mbirfittii to nelnoo6e 6ee too. [³⁴ †]

³⁵ Pool e Barnabas njoodii ley Antiyokiya ana njanngina ana mbaajoo konngol Joomiraado. Wo66e heew6e ana mballa 6e.

Dawol Pool dida6ol

No Pool e Barnabas ceertiri

³⁶ Caggal balde seeda, Pool wii Barnabas:

—Mbirfo-den e geelle de mbaajino-den konngol Joomiraado ngol dee fuu, njippano-den sakiraa6e meeden 6ee, yeewen no 6e ngorri.

³⁷ Barnabas ana yidunoo 6e njaada e Yuhanna noddirteedo Marka. ³⁸ Kaa dum welaali Pool sabi oon seeriino e ma66e Pamfiliya yaadaali e ma66e faa gollida e ma66e. ³⁹ Barnabas e Pool mettondiri faa ceerti. Homo e ma66e fuu su6ii neddo goddo. Barnabas yaadi e Marka, naati laana geeci feewi Kiprus. ⁴⁰ Pool su6ii Silas, yaadi e muudum caggal sakiraa6e 6ee kalfinii dum e hinnee Joomiraado. ⁴¹ O seeki Siriya e Silisi, omo yaha omo hokka deente goondin6e dee semmbe.

16

No Timote yaadiri e Pool e Silas

¹ Pool wari Derbe, caggal dum, o yottii Listara. Goondindo biyeteedo Timote ana wonnoo don. Inniiko yo Yahuudiyanke goondindo, kaa baam makko yo Yunaninke. ² Sakiraa6e won6e Listara e Ikoniya 6ee ana njetta mo. ³ Pool yidi na6orde mo, taadi mo, nde wonnoo Yahuudiyankeoo6e ho6ufe e deen leyde 6ee fuu ana anndi baam makko yo Yunaninke. ⁴ Ley geelle de 6e ceeki dee, e6e njottina goondin6e 6ee sariya mo nelaabe e maw6e won6e Urusaliima 6ee 6ami oo, e6e njamira been yo njokku mo. ⁵ Hono non, deente goondin6e dee ana beydoro semmbe banngal goondinal, ana beydoo heewde jannde fuu.

No Pool noddiraa Makedoniya

⁶ Ruuhu Ceniido hadi 6e waajaade konngol ngol ley Asiya, saabe majjum 6e ceeki leydi Firigiya e leydi Galaatiya. ⁷ Nde 6e ngarnoo keerol Misiya ndee, 6e tewti yaade Bitiniya, kaa Ruuhu lisaa yarranaaki 6e 6e naata. ⁸ E ley dum, 6e ya66ii Misiya, 6e ndegii e ngeenndi mbiyeteendi Torawas. ⁹ E ley jemmaaku muudum won ko yellitii e Pool. O yii gorko Makedoniyanke ana darii, ana ndaarda mo ana wiya:

—Lummbu, ngaraa Makedoniya paabo-daa min!

¹⁰ Nde Pool yiinoo won ko yellitii e mum ndee, oon wakkati fuu min ndaari yaade Makedoniya, min tayori Laamdo noddii min faa min mbaajoo 6e Kabaaru Lobbo oo.

No Lidiya goondiniri waaju Pool ley Filipa

¹¹ Hono non, min naati laana geeci iwde Torawas, min paati ruunde Samotaras. Janngo muudum, min pahi Neyapolis. ¹² Min iwi don, min pahi Filipa, ngeenndi 6urndi fuu teentilaade e leydi Makedoniya ndi Romankoo6e kumanii. Min ngadii don balde. ¹³ Nalaande fowteteende, min njaltiri ngeenndi ndii hedde daande maayo, ton Yahuudiyankeoo6e mboownoo wadude duwaawu. Min tawi don rew6e ana moo6tii, min njoodii, min mbaajii 6e. ¹⁴ Debbo dewoowo Laamdo, biyeteedo Lidiya, coottoowo kaddule bodeeje, jeyaaado

† 15:34 E dereeji 6ooydi dii, yoga ana beyda aaya 34:Kaa Silas, kajum kaa, heddi ton.

ngalluure wiyeteende Tiyyatira, ana hettinoo. Joomiraado udditi bernde makko yalla omo goondina ko Pool waajotoo koo. ¹⁵ Kanko e koreeji makko fuu 6e lootaa lootogal batisima. Caggal dum, o naagii min, o wii:

—So odon njogorii kam mi goondindo Joomiraado, njippe suudu am.

O tilsini min njippanoo mo.

No Pool e Silas ngattiraa ley kasu

¹⁶ Nannde wootere miden njahannoo to nokkuure wadirde duwaawu. Kordo debbo bataado anndudo ko warata hawriti e amen. Halfaa6e makko paggike kaalisi keewdo e ndaggadaaku makko oo. ¹⁷ Mo jokki e amen, minen e Pool, omo wulla, omo wiya:

—Bee yim6e yo gollano6e Laamdo Toowdo oo! E6e mbaajoo on laawol kisindam.

¹⁸ Balde kuurde omo wada non faa Pool mettaa, yeecitii, wii ladde ndee:

—Saabe Iisaa Almasiihu, yaltu e makko!

Ladde ndee yalti oon wakkati fuu. ¹⁹ Nde halfaa6e 6ee anndunoo jikke muudum'en iwii e faggitoraade kordo oo ndee, nanngi Pool e Silas, ndaasi dum'en faa sakoro to saro6e.

²⁰ Non 6e na6i been to hooree6e ngeenndi ndii, mbii:

—Bee wor6e didon 6e Yahuudiyankoo6e, e6e nii ngadda baasi e ngeenndi meeden ndii.

²¹ E6e mbaajoo aadaaji di ndagantaako en nja6en naa ngollen, enen Romankoo6e.

²² Jamaa oo diirani 6e. Hooree6e 6ee njamiri kaddule ma66e ceekee, 6e piyee. ²³ Be piyaa faa naawi, 6e uddaa ley kasu. Hooree6e 6ee njamiri kayboowo kasu oo hayba 6e faa gasa.

²⁴ Oon nee, gila hebi ndee yamiroore, naanni 6e e ley suudu kasu hakkundeeru, o geyyii koyde ma66e geyyelle ledde.

²⁵ Nde hejjere jemma warnoo ndee, Pool e Silas ana ndewa Laamdo, e6e njaaroo dum. Kasunkoo6e wob6e 6ee ana kettinanoo 6e. ²⁶ Oon wakkati fuu, leydi dimmbii dimmbagol manngol faa po6e kasu dee njergi. Dame dee fuu udditii, geyyelle kasunkoo6e dee fuu kumtii. ²⁷ Nde kayboowo oo finnoo so yii dame kasu dee ana udditii ndee, soorti kaafaawi muudum faa wartoo, miili kasunkoo6e 6ee ndogii. ²⁸ Pool wulli faa toowi, wii mo:

—Pati wadu hoore maa fay huunde ko boni, min fuu miden doo!

²⁹ Nde o he6unoo fooyre ndee, o dogani kasu to Pool e Silas ngoni too, o sujidi, hedde omo siyya. ³⁰ Caggal dum, o yaltini 6e, o wii 6e:

—Baabiraa6e, hono fuu kaan-mi wadude yalla mido hisa?

³¹ Be njaabii mo, 6e mbii:

—Goondin Iisaa Joomiraado oo faa kisaa, aan e koreeji maa.

³² Be mbaajii mo konngol Joomiraado ngol, kanko e koreeji makko fuu. ³³ Oon jemma fuu o na6i 6e, o lootoyi barme ma66e. Oon wakkati fuu o lootaa lootogal batisima, kanko e koreeji makko fuu.

³⁴ O naanni Pool e Silas suudu makko, o hokki dum'en jaamdu. Kanko e koreeji makko fuu 6e ceyii sabi 6e ke6ii goondinde Laamdo. ³⁵ Nde weetunoo ndee, hooree6e Romankoo6e 6ee neli laamunkoo6e mbiya kayboowo oo yoppa wor6e didon 6ee. ³⁶ Kayboowo oo haalanoyi dum Pool, wii:

—Hooree6e 6ee neli njoppite-don. Njalton jooni, yo on njottoyo e jam.

³⁷ Pool jaabii, wii:

—Be njamirii min piyee yeeso yim6e tawee min caraaka, 6e naanni min e kasu. Minen wor6e didon 6ee, min fuu min Romankoo6e. Jooni 6e yaltiniroo6e min cuucuukka naa? Patti, dum waawaa laataade. Kinaa kam6e e ko'e ma66e, 6e ngara 6e njaltina min!

³⁸ Laamunkoo6e 6ee kaaltani hooree6e Romankoo6e 6ee haala kaa. Been kuli nde nannoo Pool e Silas yo Romankoo6e ndee. ³⁹ Be njeji, 6e curoyi 6een, 6e njaltini dum'en kasu oo. Be ndaardi dum'en njaltana 6e ngeenndi ndii. ⁴⁰ Nde Pool e Silas njaltunoo e kasu oo ndee, naati galle Lidiya. Be nii sakiraa6e 6ee, 6e mbaaltini hakkillaaji mum'en. Caggal dum, 6e mbitti.

17

No Pool e Silas mbaajorii ley Tesaloniiki

¹ Pool e Silas ceeki Amfipolis e Apolloni, njottii Tesaloniiki, toon duu waajorduYahu-udiyankoo6e won. ² Pool wadi no woowri nii, naati e ley waajordu nduu. Nalaade powteteede tati omo liddondira e ma66e omo dallinoroo Binndi dii. ³ O fammini 6e, o holli 6e ana tilsii Almasiihu oo torree, immintinee e maayde. O wii 6e:

—Iisaa mo mbaajotoo-mi on haala muudum oo, kaɗum woni Almasiihu.

⁴ Yoga e ma66e taylori dum goonga, njokki e Pool e Silas, kaɗum e Yunaninkoo6e rewo6e Laamdo heew6e e rew6e saahi6e yon6e. ⁵ Yahuudiyankoo6e 6e nganaa goondin6e 6ee konnii Pool e Silas, nanngi yim6e laali6e yiilotoo6e ley sakoro, ndeentini dum'en. Be njirkiti ngalluure ndee fuu. Be naati e galle Yason, e6e tewta Pool e Silas faa 6e na6a dum'en

to yimbe 6ee too. ⁶Nde 6e ndonki yitunde 6een ndee, 6e ndaasi Yason e yoga e sakiraafe 6ee faa to sarakoo 6e ngalluure ndee, e6e ngulla e6e mbiya:

—Yimbe imminoo6e baasi e aduna oo fuu ngarii doo, ⁷Yason jippinii dum'en! 'Be fuu ko 6e ngadata koo ana luuttondiri e sariya kaananke Roma mawdo oo, e6e mbiya ana woodi kaananke goddo biyeteedo Iisaa.

⁸Diin haalaaji njirkiti jamaa oo e sarakoo6e ngalluure ndee 6ee. ⁹Yason e sakiraafe 6ee njobi kaalisi, caggal muudum 6e njoppitaa.

No yimbe Bereya nja66orii Kabaaru Lobbo oo soobee

¹⁰Oon wakkati fuu e ley jemmaaku muudum, sakiraafe 6ee neli Pool e Silas Bereya. Nde 6e njottii ndee, 6e njehi to waajorduYahuudiyankoo6e too. ¹¹Been 6uri Yahuudiyankoo6e won6e Tesaloniiki 6ee laafude 6ernde. 'Be nja66orii konngol ngol soobee, e6e mbiido Binndi dii jannde fuu faa 6e yeewa yalla ko Pool waajii koo yo goonga. ¹²Heew6e e ma66e ngoondini, kajum e rew6e Yunaninkoo6e saahii6e e wor6e Yunaninkoo6e heew6e. ¹³Nde Yahuudiyankoo6e Tesaloniiki 6ee anndunoo Pool waajike konngol Laamdo ngol ley Bereya ndee, 6e ngari ton, 6e njiifi jamaa oo. ¹⁴Oon wakkati fuu, sakiraafe 6ee neli Pool faa maayo geeci, Silas e Timote keddii don. ¹⁵Liwndii6e Pool 6ee njaadi e muudum faa Ateena. 'Be ngarti, 6e ngaddani Silas e Timote nelal ngara to Pool law.

No Pool waajorii ley ngalluure wiyeteende Ateena

¹⁶Nde Pool doomannoo 6e Ateena fade ma66e warde ndee, yonki muudum pawu sanne ko yii no ngalluure ndee foti heewde tooruuji nii. ¹⁷Dum wadi so o haaldi e Yahuudiyankoo6e e rewo6e Laamdo wo66e ley waajordu nduu, omo haalda e 6e o hawrannoo e mum jannde fuu ley sakoro 6ee duu. ¹⁸Yoga e mijotoo6e wiyeteede Epikuri'en e Sitoyko'en njaabondiri e makko. Yogaafe ana mbiya:

—Kodum oo ndoryoo6e haalata?

Wo66e duu ana mbiya:

—Omo nanndi e baajotoodo haala tooruuji janani.

Walaa ko 6e mbiiri non so wanaa haala Iisaa kajum e immital maay6e o waajinoo 6e.

¹⁹Nden 6e 6ami Pool 6e nabi dum waamnde haayre wiyeteende Areyopagus, ^{*} 6e mbii dum:

—Miden njidi anndude diina keso mo mbaajoto-daa oo. ²⁰Sabi a to66ii e noppi amen haalaaji di min mboowaa nande. Miden njidi anndude maanaa majji.

²¹Tawi Ateenankoo6e e ho66e joodii6e ton 6ee ngollataa huunde fuu so wanaa haalde huunde heyre nde 6e nani.

²²Nden Pool darrii hakkunde Areyopagus, wii:

—Ateenankoo6e, mi yii e mon on diinankoo6e sanne, ²³sabi nde njiilino-mi e ngalluure moodon ndee, mi yii cuudi moodon dewirdi, mi tawii ana winndaa e ittirde sadaka wootere: «laamdo mo anndaaka».† Ndennoo, ko ndewaton ko on anndaa koo, dum mbaajotoo-mi on e muudum. ²⁴Laamdo tagudo aduna e ko woni e muudum fuu oo, kajum woni Jom kammu e leydi, o joodataako ley cuudi mahiraadi juude. ²⁵O hasindinaa e yimbe ngollana mo fay huunde, sabi kanko hokkata tageefu oo fuu nguurndam e yonki e foofaango e huunde fuu. ²⁶E neddo gooto Laamdo yaltini lepi dii fuu, joyyini dum'en e aduna oo. Gila dum wadaali, o darnani dum'en jamaanuui e keeri hakkunde kodorde muudum'en, ²⁷yalla e6e tewta Laamdo, 6e moomoo faa 6e njiita dum. 'Dum e taweede o woddaaki fay gooto e meeden. ²⁸«Nguurndam e dillinaade e goodal, saabe makko kefir-den.» No yoga e yimoo6e moodon mbii: «Enen duu, en iwdi makko.»

²⁹Nde wonnon en iwdi makko, en kaanaa miijaade omo nanndi e tooru moyyiniiraandu kanje naa kaalisi naa haayre sehaande, nde neddo moyyiniirta jeeenal e hakkille. ³⁰Laamdo rewtaaki yimbe nde ngonnoo e majjere ndee. Jooni, o yamirii yimbe fuu tuuba do tawaa fuu, ³¹sabi o sartiike wakkati mo o sarirta aduna oo e fooccitaare, o sarira dum neddo mo o subii oo. O hollii yimbe fuu dum yo goonga nde o immintini oon neddo e maayde.

³²Nde 6e nannoo Pool ana waajoo haala immital maay6e ndee, yoga ana uyyoo mo, yoga ana wiya:

—Min kettinante oo waaju jannde wonnde.

³³Non Pool iwi hakkunde ma66e. ³⁴Yoga jokkii e makko, goondinii. Ana jeyaa e 6een biyeteedo Diyonisius, jeyaado e deental Areyopagus, kajum e debbo biyeteedo Damaris, e wo66e kasen.

^{*} **17:19** Areyopagus yo deental 6urngal toowde deentinoowal ardii6e ngalluure Ateena. [†] **17:23** Ateenankoo6e ngadi e rewruude innde laamdo mo anndaaka, yalla tooru fuu mo 6e njeggiti ana waasa mettinde.

18

No Pool golliri ley ngalluure wiyeteende Korintu

¹ Caggal dum, Pool iwi Ateena, yehi Korintu. ² O tawi ton Yahuudiyanke biyeteedo Akilas, pindo leydi mbiyeteendi Ponta. Booyaali ko oon e jom suudu muudum biyeteedo Piriskilla iwi Italiya, sabi Kalawdiyus kaananke mawdo oo yamiriino Yahuudiyankoo6e fuu njalta Roma.* Pool yehi yeewoyde 6e. ³ O woni don, omo gollida e ma66e sabi o moyyiinoowo hukkummaaji no ma66e nii. ⁴ Nalaande fowteteende fuu, Pool ana liddondira e Yahuudiyankoo6e e Yunaninkoo6e ley waajordu, yalla omo he6a hakkillaaji ma66e.

⁵ Nde Silas e Timote iwnoo Makedoniya njottii Korintu ndee, Pool watti hakkille muudum fuu e waajaade, ana seettanoo Yahuudiyankoo6e 6ee Iisaa woni Almasiihu oo. ⁶ Kaa nde wonnoo e6e calanii mo, e6e njennannoo mo, o fiddi kaddule makko, o wii 6e:

—Yo diina mon fiito on! Mi walaa hen hannde, mi walaa hen janngo. Gila jooni mi yahan to 6e nganaa Yahuudiyankoo6e.

⁷ O iwi don, o yehi to gorko dewoowo Laamdo, biyeteedo Titus Yustus, mo galle muudum takkii e waajordu nduu. ⁸ Kirispus, hooreejo waajordu nduu oo, kajum e koreeji muudum fuu ngoondini Joomiraado. Heew6e e Korintunkoo6e hettintonoo6e 6ee ngoondini, lootaa lootogal batisima.

⁹ Jemma gooto Joomiraado yellintini e Pool, wii:

—Pati hul, pati deyyina, waaja. ¹⁰ Mido wondi e maa. Fay gooto waawaa torrude ma, sabi yim6e am ana keewi ley ndee ngalluure.

¹¹ Pool joodii hakkunde ma66e hitaande e feccere, ana janngina 6e konngol Laamdo ngol.

¹² Nde Galliyon laaminoo leydi Akaya ndee, Yahuudiyankoo6e kaaldi, kawri, nanngi Pool, na6i dum sarirde, ¹³ kappi dum, mbii:

—Oo gorko yo yojjooowo yim6e yalla ana ndewra Laamdo ko waldaa e sariya oo.

¹⁴ Pool anniyii faa haala, forri Galliyon wii Yahuudiyankoo6e 6ee:

—Yahuudiyankoo6e, so tawii toonange naa golle bondo, mi ja6anan on ko ngullani-don mo koo, ¹⁵ kaa nde wonnoo dum jeddi dow haalaaji diina moodon e inde, kajum e sariya moodon onon tan, dum onon e ko'e moodon carata. Miin, mi sarataa dee kudde!

¹⁶ O yaltini 6e sarirde ndee. ¹⁷ Nden, 6e fuu 6e nanngi Sosteni, hooreejo waajordu nduu oo, 6e pii dum do yeeso sarirde doo. Kaa fuu Galliyon bilaaki hen fey.

No Pool wirfitorii Antiyokiya

¹⁸ Pool fa66i don balde kuurde. Caggal dum, o waynondiri e sakiraa6e 6ee, o naati laana, o feewi Siriya, kanko e Piriskilla e Akilas. Fade makko naatude, tawi o la6ii hoore makko nokku biyeteedo Kankiriya sabi o fodiino fodoore. ¹⁹ Be njottii Efeesu, Pool yoppi don Piriskilla e Akilas, kajum naati waajordu ana liddondira e Yahuudiyankoo6e 6ee. ²⁰ Be ndaardi mo o fa66ana 6e, kaa o ja6aali. ²¹ Nde o waynondirta e ma66e ndee, o wii:

—Mi wartan e moodon so Laamdo jabii.

O naati laana, o iwi Efeesu, ²² o yottii Kaysariya, o njabbiti Urusaliima faa o jowta deental goondin6e ngal. Caggal dum, o yehi Antiyokiya.

Dawol Pool tata6ol

²³ Caggal Pool wadii ton wakkati, o witti. O seeki leydi Galaatiya e leydi Firigiya, omo yaha omo beydana taalibaabe cuusal.

No Apollos waajorii ley Efeesu e Korintu

²⁴ Yahuudiyanke biyeteedo Apollos, pindo Aleksandiri, wari Efeesu. O gorko fasiilante haala, baawdo Binndi dii, ²⁵ anndudo laawol Joomiraado. Omo waajoroo soobirantaaku e seyo, diina Iisaa kaa pay o jannginta. Kaa o anndaa so wanaa lootogal batisimaYaayaa ngal. ²⁶ Omo waajoroo cuusal e ley waajordu nduu. Nde Piriskilla e Akilas kettinaninoo mo ndee, 6e na6i mo, 6e pirritani mo laawol Laamdo ngol faa 6uri no arannde nii laa6ude. ²⁷ Nde Apollos anniyinoo yaade leydi Akaya ndee, sakiraa6e 6ee mballi mo, 6e mbinndi e taalibaabe won6e ton 6ee bataaki nja66oo mo faa gasa. Nde o yottii ton ndee, o walli goondin6e 6ee e dow moyyere Laamdo sanne. ²⁸ Sabi o li6ii Yahuudiyankoo6e 6ee ngattu naawdo hakkunde yim6e, omo dallinoroo Binndi dii, omo tabintina Iisaa woni Almasiihu.

19

No Pool hawrintiniri taalibaabe Yaayaa ley Efeesu

¹ Nde Apollos wonnoo Korintu ndee, Pool jokki laawol haayre, yehi Efeesu. O tawi ton taalibaabe, ² o lamndii dum'en, o wii:

—Yalla on ke6iino Ruuhu Ceniido oo nde ngoondin-don ndee naa?

* **18:2** Yamiroore Kalawdiyus ribbunde Yahuudiyankoo6e Roma ndee darnaama hitaande 49 naa 50 caggal pinaade Iisaa.

Be njaabii mo:

—Min nanaali Ruuhu Ceniido ana woodi duu, sako min kefa.

³ O lamndii 6e, o wii:

—Ndennoo, lootogal batisima hongal kefu-don?

Be njaabii, 6e mbii:

—Lootogal batisima Yaayaa ngal.

⁴ Pool wii:

—Yaayaa batisima tuubugol batisannoo, ana wiya yimbe 6ee yo ngoondin garoowo caggal muudum oo, dum woni Iisaa.

⁵ Nde 6e nannoo dum ndee, 6e mbatisiraa saabe Iisaa Joomiraado oo. ⁶ Nde Pool fawnoo juude muudum e ma66e ndee, Ruuhu Ceniido jippii e ma66e, e6e kaala e demde janane, e6e kaalta ko Laamdo loowi e ma66e koo. ⁷ E6e mbaara e yimbe sappo e didon.

⁸ Pool naati e ley waajordu nduu, ana waajoroo 6e cuusal hakke lebbi tati, omo haalda e ma66e, omo liddondira e ma66e, omo ha6anoo famminde 6e haala Laamu Laamdo. ⁹ Kaa tiidu6e ko'e ngon e ma66e, calii goondinde, ana mbonnita laawol Joomiraado ngol yeeso yimbe fuu. Dum wadi so Pool seerti e ma66e, na6i taalibaa6e 6ee feere, ana waajoo dum'en jannde fuu e ley janngirde neddo biyeteedo Tirannus. ¹⁰ O worri non faa hi66i duu6i didi, faa hodunoo6e e Asiya 6ee fuu, gila e Yahuudiyankoo6e faa e Yunaninkoo6e, nani konngol Joomiraado ngol.

¹¹ Laamdo wadiri juude Pool kaayde mawde, ¹² fay e sarbetiiji e kaddule memnoode terde makko ana na6ee pawee e jaw6e, jawuui muudum'en cella, seydaani'en njalta e muudum'en. ¹³ Yoga e Yahuudiyankoo6e yiilotoo6e faa ndibba seydaani'en, ndaarii ribbirde dum'en innde Iisaa, mbii:

—Alhorma Iisaa mo Pool waajotoo haala muudum oo, njalte!

¹⁴ Gooto e hooree6e yottinoo6e sadaka, Yahuudiyanke biyeteedo Sikewas, 6i66e muudum wor6e njeddin ngadii non, ¹⁵ faa seydaani jaabii dum'en, wii:

—Midó anndi Iisaa, midó anndi Pool, kaa onon, on ho6e?

¹⁶ Neddo laddaado oo ha6i e ma66e, jaalii 6e, torri 6e faa 6e ndogi, 6e njaltiri galle oo terde teete e barme. ¹⁷ Kabaaru majjum saakii hakkunde Yahuudiyankoo6e e Yunaninkoo6e joodi6e Efeesu. Kulol nanngi 6e fuu, innde Iisaa Joomiraado oo teddinaa. ¹⁸ Heew6e e goondin6e 6ee ngari njaadiri, kaalti gollleeji di ngadunoo. ¹⁹ Bonjobii'en heew6e ndeentini dewte muudum'en, nduppi de yeeso yimbe fuu. Be kiisii coggu majje, 6e tawi ana foti ujunaaji capande joy kaalisi daneejo.* ²⁰ Hono nii, haala Joomiraado kaa beydorii saakaade e heewde semmbe.

No fitina mawdo wadiri ley Efeesu saabe laawol Joomiraado

²¹ Caggal dum, Pool fellisi seekude Makedoniya e Akaya faade Urusaliima. O wii:

—So mi tilike ton, waajibi mi yaha Roma duu.

²² O neli gollidoo6e makko didon, Timote e Erasta, njaha Makedoniya. Kanko, o fa66i Asiya. ²³ E oon wakkati, fitina mawdo wadi sabaabu laawol Joomiraado ngol. ²⁴ Baylo ndaneeri biyeteedo Demeteriyus ana tafa cuuroy kaalisi nanndukoy e rewruu tooru biyeteedo Artemis. Omo hefa hen tino heewngo, kanko e golloo6e makko. ²⁵ O reentini 6een e wo66e 6e nanndi golle, o wii dum'en:

—Yi66e, odon anndi e oo doo golle kefal meeden ngal fawii. ²⁶ Odon ngalla, odon nana Pool majjinii yimbe heew6e, wanaa ley Efeesu doo tan, ley leyde Asiya fuu. O haalani 6e kulle deweteede de yimbe moyyiniri juude mum'en dee nganaa deweteede. ²⁷ So jokkii nii, yimbe mbonnan golle meeden. Wanaa dum tan, yimbe joottan teddinde rewruu Artemis nduu duu, tooru men mawdo mo hodu6e Asiya e aduna oo fuu ndewata oo.

²⁸ Nde 6e nani diin haalaaji ndee, 6e mettaa sanne, hedde e6e ngulla, e6e mbiya:

—Artemis Efeesunkoo6e yo mawdo! Artemis Efeesunkoo6e yo mawdo!

²⁹ Ngalluure ndee fuu jii6ii. Gooto fuu dogani boowal manngal ngal. Be ndaasi Gayus e Aristarka Makedoniyankoo6e, yaadu6e Pool 6ee. ³⁰ Pool ana yidi naatude hakkunde jamaa oo, kaa taalibaa6e 6ee kadí mo dum. ³¹ Yoga e hooree6e leydi Asiya, yi66e makko, neli e makko ana ndaarda mo pati o naata boowal too. ³² E oon wakkati, jamaa oo ana jii6ii sanne. Bee ana ngullana dum doo, 6ee too ana ngullana dum gaa. Ko 6uri heewde e yimbe 6ee anndaa fay ko hawrintini dum'en. ³³ Yoga e jamaa oo kaaltani haala kaa gorko biyeteedo Aleksandere mo Yahuudiyankoo6e 6ee ngadi kaaloowo muudum'en oo. Aleksandere huncani 6e junngo faa jinngana yimbe muudum 6ee. ³⁴ Kaa nde 6e annditinnoo o Yahuudiyanke ndee, 6e fuu e6e ngulla ko waarata e leeruui didi, e6e mbiya:

—Artemis Efeesunkoo6e yo mawdo!

* **19:19** Dum hawrata e golle jokole duu6i teemedere e capande joy.

³⁵ Nden binndoowo ngalluure ndee deyyini jamaa oo, wii:

—Onon Efeesunkooḃe, homo woni mo anndaa ngalluure Efeesu ndee woni hayboore rewrudu Artemis deweteedo mawdo oo, kapum e natal muudum iwrungal dow kammu ngal? ³⁶ Nde wonnoo fay gooto waawaa yeddude dum, oḃon kaani jippinde hakkillaaji moodon pati ngolliron fay huunde e hejaare. ³⁷ Worḃe 6e ngaddu-don 6ee, nganaa wujjoḃe kulle rewrudu, nganaa yennoḃe deweteedo meeden oo. ³⁸ So tawii Demeteriyus e golloḃe wondufe e muudum 6ee won mo njidi wullanaade, jalaade careteede ana ndarnaa, kaanankoḃe saroḃe ana ngoodi, yo 6e noddondir! ³⁹ Kaa so tawii won goddum ko ndaartaton, to deental saahiḃe dum saroytee. ⁴⁰ Eden mbaawi felireede murtere wadunde hannde ndee, sabi fitina baado nii walaa fay daliili gooto.

⁴¹ Caggal dii haalaaji, o firriti jamaa oo.

20

No Pool dawiri yaade leyde Makedoniya e Yuunan

¹ Nde fitina oo yawti ndee, Pool mooḃti taalibaabe 6ee, waajii dum'en. Caggal dum, waynii dum'en, feewi Makedoniya. ² O seeki ndiin leydi, omo waajoo yimḃe 6ee haalaaji keewdi. Caggal dum, o yehi Yuunan. ³ O wadi ton lebbi tati. O lanndinii faa o naata laana faade Siriya. Kaa caggal nde Yahuudiyankoḃe ndawridi faa njammboo mo, o anniyii wirfitoraade laawol Makedoniya. ⁴ Bee doo dwtunoo mo: Sopater ḃii Pirrus jeyaado Bereya, e Aristarka e Sekundus jeyaaḃe Tesaloniki, e Gayus jeyaado Derbe e Timote e Tikikus e Torofim jeyaaḃe leydi Asiya. ⁵ Been ardii min, ndoomoyi min Torowas. ⁶ Minen, min naati laana faade Filipa caggal iidi mo buuru yuufinaaka. E ley balde joy min kewtii 6e Torowas, min ngadi don yontere.

No Pool wuurtiniri Ewtikus

⁷ Nannde arandeere e yontere, tawi miden mooḃtii faa min taya buuru. * Pool ana waajoo yimḃe 6ee, nde wonnoo omo anniyii wittude janngo mum. O jokki e waaju oo faa hejjere jemma. ⁸ Lampaaji keewdi ana ngonnoo e ley suudu dowuuru ndu min mooḃtinoo e muudum nduu. ⁹ Suka jokolle biyeteeḃe Ewtikus ana joodii dow falanteere. Ko Pool juutini waaju muudum oo koo, Ewtikus daanii doyngol teddungol. O saami iwde e falanteere sooro tataḃo ngoo. Nde 6e 6amti mo ndee, tawi o maayii. ¹⁰ Kaa Pool jippii, hippii e makko, 6ami mo e juude muudum, wii:

—Mbaaltee! Yonki makko wartii e makko!

¹¹ Nii Pool ḃabbiti, tayi buuru, jaami. Caggal dum, o jokki waaju makko faa weenndoogo, o witti. ¹² Suka jokolle oo naḃtaa ana wuuri. Dum ḃuuḃini 6erde maḃḃe sanne.

No Pool waynorii hooreeḃe goondinḃe wonḃe Efeesu

¹³ Minen, min adii wirfitaade, min naati laana faade Assos do min kaani naatinde Pool, sabi o anniyiido jaarude ton koyde. ¹⁴ Nde min tawondiri Assos ndee, min naanni mo laana, min peewi Mitilene. ¹⁵ Min iwi don e laana, min njottoyii janngo mum yeeso ruunde Kiyos. Faḃḃi-janngo mum min yaḃḃorii banng'e ruunde Samos, faḃḃiti-janngo mum min njottii Miletus. ¹⁶ Pool fellisii yaḃḃoraade Efeesu, sabi o yidaa neeptude e leydi Asiya ndii, omo hepoḃo yottaade Urusaliima jannde iidi Pantekot so tawii ana laatoḃ.

¹⁷ Nde Pool wonnoo Miletus ndee, nelani hooreeḃe deental goondinḃe Efeesu 6ee. ¹⁸ Nde 6e ngari ndee, o wii 6e:

—Oḃon anndi no ngorru-mi e moodon gila jannde koyngal am adii naatude e leydi Asiya ndii faa hannde. ¹⁹ Mi golliranii Joomiraado leydinkinaare fuu, kapum e gonḃi keewdi e torraaji Yahuudiyankoḃe kewtiidi kam dii. ²⁰ Oḃon anndi mi suudaali on huunde fuu ko nafata on, mi waajike on, mi jannginii on hakkunde yimḃe kapum e ley galleeji moodon. ²¹ Mi tinndinii Yahuudiyankoḃe e Yunaninkooḃe fuu tuubana Laamdo, ngoodina Joomiraado meeden Iisaa. ²² Jooni, mido nii jokki e Ruuhu Ceniido, mido yaha Urusaliima, mi anndaa ko hewtoytoḃo kam ton, ²³ so wanaa ko Ruuhu Ceniido oo hollata kam: ley geelle dee fuu ana wiya kam geyyelle e torra ana ndoomi kam. ²⁴ Kaa miin, mi jataaki nguurndam am e maayde am fuu so mi heḃii yottinirde golle mo Iisaa Joomiraado haffini kam oo seyo. Oon golle woni seettaade Kabaaru Lobbo haala hinnee Laamdo.

²⁵ Jooni, mido anndi on njiitataa kam kasen, onon 6e ngondunoo-mi so mido waajoo dum'en haala Laamu Laamdo oo 6ee. ²⁶ Dum wadi so mido seettanoo on hannde dum doo: so tawii gooto e moodon halkiima, wanaa sabaabu am. ²⁷ Sabi mi waajike on anniyaaji Laamdo fuu, mi suudaali on fay huunde. ²⁸ Ndeenee ko'e moodon, ndeenon sewre nde Ruuhu Ceniido oo daldi on ndee, laato-don duroḃe deental goondinḃe Laamdo ngal, sabi yiyam makko o soottitorii ngal. ²⁹ Miin, mido anndi caggal am yimḃe bonḃe cooroto e ley

* **20:7** Tayude buuru ana firrita rewirde Laamdo hiraande seniinde.

moodon hono no pobbi nii, kasen duu di njokkan e sewre ndee. ³⁰ Fay e ley moodon dapan worfe immiife ana mbaajoo waajuuji peneeji faa pooda taalibaafe 6ee njokka caggal muudum'en. ³¹ Dum nee, njeertee! Miccito-don duufi tati, jemma e jalooma, mi njootaali waajoraade gooto e moodon fuu gondi.

³² Jooni, mi halfinii on Laamdo, kajum e konngol hinnee muudum baawngol nañude on yeeso e ley goondinal, hokka on ko resani sennaaf 6ee fuu. ³³ Abada mi muuyaali fay huunde e mon, wanaa kaalisi, wanaa kanje, wanaa kaddule. ³⁴ Onon e ko'e moodon, oñon anndi juude am ðee kumti haajuuji am e haajuuji wondufe am. ³⁵ Mi hollii on e kabaaruuji ðii fuu, kinaa ngolliron non, mballon lo'ufe tawa oñon miccitoo ðii ðoo haalaaji ði Joomiraado men Iisaa haali kajum e hoore muudum: «Hokkude ðuri mbelko'aaku ðiina hokkoreede.»

³⁶ Nde Pool tilinoo haalde ðum ndee, kajum e ma66e fuu 6e ndiccii, 6e nduwii. ³⁷ Be fuu 6e mboyi bojji mawdi, 6e kippii e Pool, 6e ca66indii ðum. ³⁸ Ko beydi sunjinde 6e ko o wii 6e njitataa mo kasen koo. Caggal ðum, 6e liwndii mo faa to laana too.

21

No Pool ñabbtiri Urusaliima

¹ Nde min ceerti e ma66e ndee, min naati laana geeci, min peewi ruunde Kos. Janngo mum, min njottii ruunde Rodusa, min iwi ðon, min peewi ngeenndi Patara. ² Min kebi laana lummboowa yaade Finikiya, min naati hen, min 6ettii. ³ Nde min njahunoo faa min coynorii Kiprus banng e amen nano, min peewi Siriya, min njottoyii Tirus.

Don laana kaa jippinta kaaki muudum. ⁴ Min tawi ðon taalibaafe, min ngoni ðon balde jeddi. E6e mbiira Pool ley Ruuhu Ceniido pati ñabbita Urusaliima. ⁵ Nde yontere ndee hi66unoo ndee, min mbitti. Be fuu 6e liwndii min faa min njalti ngeenndi ndii, kam6e e rew6e e sukaa6e. Min ndiccii dow fonngo maayo geeci, min nduwii. ⁶ Nde min mbaynondirnoo ndee, minen min naati laana, kam6e 6e mbirfitii cuudi ma66e.

⁷ Nde min naati laana Tirus ndee, min njottoyii Ptolemayis. Min njowti sakiraa6e, min ñallani 6e, min mbaali. ⁸ Janngo mum, min ndawi, min njottii Kaysariya, min naati suuda Filipa baajotoodo Kabaaru Lobbo oo, min njippanii ðum. Kanko omo jeyaa e njeðdon su6aa6e Urusaliima 6ee. ⁹ Omo jogii bi66e rew6e nayon 6e 6amaaka, haaltoof 6e ko Laamdo loowi e mum'en koo. ¹⁰ Nde min pa66unoo ðon ndee, gorko loowaado konngol Laamdo biyeteedo Agabus iwri Yahuudiya. ¹¹ O wari e amen, o 6ami kumorgol Pool, o ha66i juude makko e koyde makko, o wii:

—Ruuhu Ceniido wii: nii Yahuudiyankoo6e won6e Urusaliima 6ee ka66irta jeydo ngol kumorgol oo, ngada ðum e juude heefer6e.

¹² Nde min nani ðum ndee, minen e jeyaa6e ðon 6ee fuu, min ndaardi Pool pati ñabba Urusaliima. ¹³ Pool jaabii, wii:

—Kodum wadi so oñon mboya, oñon taya 6ernde am? Miin, mido lanndinanii ko wanaa ha66eede tan, mido lanndinanii fay maayde Urusaliima saabe innde Iisaa Joomiraado oo.

¹⁴ Nde min ndonkunoo waylitinde mo ndee, min celi e makko, min mbii:

—Yo muuyde Joomiraado laato!

No Pool yottorii Urusaliima e no hawritiri e Yaakuuba

¹⁵ Caggal ðeen balde, min lanndinii, min ñabbiti Urusaliima. ¹⁶ Yoga e taalibaa6e Kaysariyankoo6e ñaadi e amen, na6i min galle gorko biyeteedo Manason, jeyaa6e Kiprus, laatiido taalibbo gila ko 6ooyi, yalla miden jippanoo ðum.

¹⁷ Nde min njottii Urusaliima ndee, sakiraa6e 6ee ña66orii min weltaare. ¹⁸ Janngo mum, min ñaadi e Pool to Yaakuuba. Hooree6e deental goondin6e 6ee fuu ana tawanoo ton. ¹⁹ Caggal ko o jowti 6e koo, o haalani 6e huunde fuu ko Laamdo wadani yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e saabe golle makko. ²⁰ Nde 6e nani ðum ndee, 6e njetti Laamdo. Be mbii Pool:

—Sakiike, hono foti ujunaaji Yahuudiyankoo6e njii-ðaa ko ngoondini, haya faa hannde e6e tiinnii e jokkude Sariya Muusaa oo. ²¹ Be kaalanaama ada janngina Yahuudiyankoo6e won6e hakkunde leni goddi njoppa Sariya Muusaa, mbii-ðaa pati taada sukaa6e muudum'en kasen, pati njokka neesuuji ðii kasen. ²² Ndennoo, hono ngadaten? Sabi min taylorii 6e nanan a warri. ²³ Wadu ko min kaalante koo. Miden njogii ðoo wor6e nayon 6aman6e Laamdo fodoode. ²⁴ Na6u 6e cennidaa hoore maa e ma66e, njoo6aa ko 6e kaani yofude koo, yalla e6e mbaawa la6eede. Yim6e fuu anndan ko haaletenoo e maa koo fuu wanaa goonga, 6e anndan kasen aan e hoore maa, ada jokki Sariya Muusaa.

* 21:8 Golle Nelaäfe 6.1-6; 8.5

²⁵ Goondinbe iwbe e lepi goddi bee, min mbinndii e mum'en ndeentoo e ko hirsanaa tooruuji e yiyam e jibudi, kapum e jeenu.

²⁶ Pool 6ami nabi worbe bee, yaadi e mum'en. Janngo mum, 6e cennidaa. O naati Suudu Dewal Mawndu nduu, o haalani yottinoobe sadaka jalaade sennugol dee kibbi, faa gooto e ma6be fuu wafanee sadaka.

No Pool nanngiraa ley Suudu Dewal Mawndu

²⁷ Nde balde jeddi dee 6adinoo hi6bude ndee, yoga e Yahuudiyankee leydi Asiya njii Pool e ley Suudu Dewal Mawndu nduu, 6e njirkiti yimbe bee fuu, 6e nanngi mo. ²⁸ E6e ngulla, e6e mbiya:

—Israa'ilankoo6e, paabee min! Oo woni gorko jannginoowo yimbe e ley nokkuuje dee fuu ana bekkisoo yimbe lepol meeden, ana bekkisoo sariya meeden oo, ana bekkisoo nokku ceniido oo. Jooni kaa, o waddii fay Yunaninkoo6e e ley Suudu Dewal Mawndu nduu. O sobinii oo nokku ceniido!

²⁹ Walaa ko 6e mbiiri non so wanaa 6e njiino Torofim Efeesunke oo ana wondi e Pool ley ngalluure ndee. Be cikkiino Pool naanniino mo e ley Suudu Dewal Mawndu nduu.

³⁰ Jirkitagol ngol huubi ngalluure ndee. Yimbe ana njaltira tatteeji dii fuu. 'Be nanngi Pool, 6e ndaasi dum faa 6e njaltini dum Suudu Dewal Mawndu nduu, 6e uddi dame dee oon wakkati fuu. ³¹ Nde 6e tewti faa 6e mbara Pool ndee, tawi hooreejo sordaasi'en oo humpitike Urusaliima fuu ana darorii koyngal gootal. ³² Don e don, o 6ami sordaasi'en e maw6e muudum'en, o dogani 6e. Nde yimbe bee njii mo kanko e sordaasi'en 6ee ndee, njootti fiide Pool. ³³ O 6attii Pool, o yamiri Pool nanngi, o wii ha66iree calali didi, o lamndii kapum yo homo e kodum wadi? ³⁴ Jamaa oo ana wulla. Bee ana ngulla gedel, 6ee too ana ngulla gonngel. Nde wonnoo jirkitaare ndee hadii mo faamde, o yamiri Pool na6ee to hu6eere too. ³⁵ Nde Pool wari faa njabba kalikali hu6eere oo ndee, sordaasi'en 6ee ndoondii mo saabe jirkitaare jamaa oo, ³⁶ sabi yimbe heew6e ana njokki e makko ana ngulla, ana mbiya:

—War mo!

No Pool jaaborii Urusaliimankoo6e

³⁷ Nde 6e ngari faa 6e naanna mo e damal hu6eere ngal ndee, Pool wii hooreejo oo:

—Ana daganoo kam mi haalda e maa naa?

Oon wii mo:

—Ee? Ada waawi yunaninkoo6e naa? ³⁸ Ndennoo wanaa aan woni Misiranke gadu6o murtere ko 6ooyaali, wardi e waroo6e ko'e ujunaaji nasyon, nabi dum'en ley ladde jeereende oo?

³⁹ Pool jaabii, wii:

—Miin, mi Yahuudiyanke pindo Tarsus ley leydi Silisi, e ndee ngalluure nde wanaa jo6bunde njeyaa-mi. Mido naage ndunano-daa kam mi haalda e yimbe bee.

⁴⁰ O dunanii dum. Pool darii e dow njabbirde ndee, huncani yimbe bee junngo. Nde 6e ndeyyinino ndee, o haali e ibaraninkoo6e, o wii:

22

¹ —Sakiraa6e e baabiraa6e, kettinee jooni faa mi fammina on mi wadaali ko boni.

² Nde 6e nani ibaraninkoo6e o haaldata e ma6be ndee, 6e ndeyyinii teen. O wii:

³ —Mi Yahuudiyanke pindo Tarsus ley leydi Silisi. Kaa do Urusaliima doo mawnu-mi. Gamaliyel wonnoo moobbo am. Kanko janngini kam sariya njaatiraa6e meeden oo faa paamu-mi. Mido jootunoo e Laamdo hono no on fuu ngoru-don hannde nii. ⁴ Mi torrii jokku6e ngol doo Laawol 6ee faa maayi. Mi nanngii worbe e rew6e, mi uddii dum'en kasu. ⁵ Jottinoowo Sadaka Mawdo e waalde Saahi6e 6ee fuu ana ceettanoo kam kapum'en duu. Ke6u-mi e ma6be kasen talki faa mi holla sakiraa6e ma6be won6e Damas 6ee, njaa-mi ha66oyde jokku6e laawol Iisaa won6e ton 6ee, faa mi wadda dum'en Urusaliima yalla ana caree.

⁶ Njaa-mi faa 6adii-mi Damas, wakkati hakkunde naange, fooyre mawnde iwi dow kammu, yaayni, filii kam. ⁷ Caamu-mi e leydi, nan-mi daande ana wiya kam: «Sool, Sool, ko saabii so ada torra kam?» ⁸ Njaabii-mi, mbii-mi: «Aan homo, gido Laamdo?» O wii kam: «Miin, Iisaa Nasaraatunke mo torru-daa oo.» ⁹ Wondube e am 6ee njii fooyre ndee, kaa 6e nanaali daande kaaldudo e am oo. ¹⁰ Nden, mbii-mi: «Joomiraado, kodum ngadan-mi?» Joomiraado wii kam: «Imma, yaa Damas, a haalante ton ko njamire-daa ngadaa koo fuu.» ¹¹ Wondube e am 6ee dowi kam faa ley Damas, sabi fooyre ndee wumniino kam no nde sattiri yaaynude.

¹² Ananiyas yo gorko kuldo Laamdo, jokkudo Sariya Muusaa, mo Yahuudiyankee ho6ube ton fuu ceettii moyyo oo, ¹³ wari, darii yeeso am, wii kam: «Sool, sakiike, wumtu!» Don e don njii-moo-mi. ¹⁴ O wii: «Laamdo njaatiraa6e meeden oo su6ike ma yalla ada annda

sago muudum, njiyaa Pooccitiido oo, nanaa haala muudum. ¹⁵ Sabi aan seettantoo mo yeeso yimbe fuu ko njii-daa e ko nan-daa. ¹⁶ Jooni, kodum ndoomataa? Imma, loote-daa lootogal batisima, njaafire-daa luutti maa e noddude innde Joomiraado.»

¹⁷ Caggal mi wirifitike Urusaliima, mido rewa Laamdo ley Suudu Dewal Mawndu nduu, faa won ko yellitii e am, ¹⁸ nden njii-mi Joomiraado, wii kam: «Heja law, yaltu Urusaliima, sabi 6e njaabataa seedaaku mo ceettanto-daa kam oo.» ¹⁹ Njaabii-mi, mbii-mi: «Joomiraado, ebe anndi mido yahannoo ley cuudi baajordi dii fuu, mido uddannoo mido fiyannoo goondinbe ma 6ee. ²⁰ Nde yiyyam Eciyen seede maa oo yuppettee ndee, mido darii, edum weli kam ko o waraa koo, miin haybannoo kaddule warbe mo 6ee.» ²¹ Joomiraado jaabii kam, wii: «Yaa, mi nelete to woddii to yimbe 6e nganaa Yahuudiyankoo6e.»

No Pool wiiri yo Romanke

²² E6e kettinanii mo faa o haali ngol konngol. Nden 6e ngulli, 6e mbii:

—Ittu mo e leydi ndii! Hono oo haanaa wuurde!

²³ E6e ngulla, e6e mbeeynaa saayaaji ma66e, e6e immina colla. ²⁴ Hooreejo oo yamiri Pool na6ee to ley hu6eere too, lamndoree piide faa 6e annda ko saabii so jamaa oo ana wulla e makko hono nii. ²⁵ Nde 6e ka66i mo faa 6e piya mo ndee, o wii mawdo gondo don oo:

—Ana daganoo on piyon Romanke sako mo saraaka naa?

²⁶ Nde mawdo oo nani dum ndee, haalanoyi hooreejo oo, wii:

—Ada anndi ko kosu-daa faa ngadaa naa? Gorko oo yo Romanke non!

²⁷ Nden hooreejo oo yehi to Pool, lamndii dum, wii:

—Haalanam, soobee fuu a Romanke naa?

Pool jaabii, wii:

—Kajum!

²⁸ Hooreejo oo jaabii, wii:

—Miin, so wanaa njo6u-mi kaalisi keewdo nde ke6u-mi laataade Romanke.

Pool wii mo:

—Miin, mi finii mi tawii mi kajum.

²⁹ Don e don anniyyi6e fiide mo faa tilsina mo haaltude 6ee njalti. Hooreejo oo huli, sabi anndii Pool yo Romanke, ha66iino dum.

No Pool na6iraa yeeso waalde Saahii6e

³⁰ Janngo mum, kammari hooreejo oo ana yidunoo tayorde ko Yahuudiyankoo6e 6ee ngullanirii Pool, humti dum, yamiri hooree6e yottinoo6e sadaka e waalde Saahii6e ndee fuu kawrita. Caggal dum, o waddi Pool, o darni dum yeeso ma66e.

23

¹ Pool yeewi waalde Saahii6e 6ee, wii:

—Sakiraa6e, hakkille baaltiido nguurdu-mi yeeso Joomiraado gila pinu-mi faa yottaade nalooma hannde oo.

² Nii Ananiyas, Jottinoowo Sadaka Mawdo oo, yamiri darinoo6e bannge makko 6ee piya mo e hunduko. ³ Nden, Pool wii mo:

—Laamdo fiyete, aan kokowol dawninaangol! A joodoto faa cariraa kam Sariya Muusaa, ko njamir-daa mi fiyee koo a luuttii Sariya Muusaa.

⁴ Darinoo6e don 6ee mbii Pool:

—A yennan Jottinoowo Sadaka Mawdo mo Laamdo subii oo naa?

⁵ Pool jaabii, wii:

—Sakiraa6e, mi anndaa o Jottinoowo Sadaka Mawdo, sabi mido anndi ana winndii: «Pati yennu hooreejo lejol maa!»*

⁶ Nde wonnoo Pool ana anndi yoga e Saahii6e 6ee yo Saduki'en, yoga mum'en yo Farisa'en, duki semmbe, wii:

—Sakiraa6e, miin mi Farisanke, bii Farisanke. Saabe fawgol jikke e immital maay6e carirtee-mi.

⁷ Nde o haalnoo dum ndee, Farisa'en 6ee e Saduki'en 6ee njeddondiri, deental ngal feccii.

⁸ Tawi Saduki'en ana mbiya immital walaa, malaa'ika'en ngalaa, ruuhuui ngalaa, kaa Farisa'en ana ngoondini dum fuu. ⁹ Duko ngoo beydii mawnude. Yoga e dunkee'en Sariya heedaan6e Farisa'en 6ee ndarii, immiini duko manngo, ana mbiya:

—Walaa fuu ko boni ko min njii e oo gorko. Ana waawi taweede ruuhu naa malaa'ika haaldi e makko!

¹⁰ Jeddi dii mawni faa hooreejo sordaasi'en oo huli pati Pool seekee. Dum wadi so o yamiri sordaasi'en njippoo to deental too, itta Pool e juude yimbe 6ee, na6ta dum to hu6eere too.

* 23:5 Pergu 22.27

¹¹ Jemma jokkudo hen oo, Joomiraado darii yeeso Pool, wii dum:

—Pati hul! No ceettanori-daa kam ley Urusaliima nii, ana haani ceettanoro-daa kam non Roma duu.

No Yahuudiyankoo6e ngadiri gaddal faa mbara Pool

¹² Nde weetunoo ndee, Yahuudiyankoo6e 6ee ngadi gaddal, kunii naamataa njarataa gila doo faa mbara Pool. ¹³ Wannoo6e ngal gaddal 6ee ana furi capande nayon gorko. ¹⁴ Be njehi to hooree6e yottinoo6e sadaka e maw6e, 6e mbii:

—Min kunike hunoore fay huunde min naamataa min njarataa gila doo faa min mbara Pool. ¹⁵ Jooni, onon e waalde Saahi6e 6ee, mbiyee hooreejo sordaasi'en oo waddana on Pool, mbiyon odon njidi faamtindaade ko o haalannoo koo. Minen, miden lanndinii faa min mbara mo gila mo yottaaki.

¹⁶ Baadii Pool gorko nani haala gaddal ngal, yehi to hu6eere too, naati, humpiti Pool. ¹⁷ Pool noddii gooto e maw6e sordaasi'en 6ee, wii dum:

—Na6u oo suka gorko to hooreejo too, sabi won ko o yidi haalande dum.

¹⁸ Mawdo sordaasi'en oo na6i mo to hooreejo muudum too, wii dum:

—Nanngaado biyeteedo Pool oo noddii kam, jaagii kam mi wadda oo suka gorko to maa, sabi won ko oon yidi haalande ma.

¹⁹ Hooreejo oo nanngi junngo makko, sawdintini mo, wii:

—Kodum kaalantaa kam?

²⁰ O wii dum:

—Yahuudiyankoo6e kaaldii, kawrii, ndaardete janngo yalla ada waddana dum'en Pool yeeso waalde Saahi6e 6ee, 6e nanndinkino o yi66e faamtindaade ko o haalannoo koo.

²¹ Pati nja6anaa 6e! Sabi ko furi wor6e capande nayon e ma66e ana jugganii mo, kunike naamataa njarataa so mbaraali mo. Be lanndinike, e6e ndoomi yamiroore maa.

²² Hooreejo oo wii suka gorko oo:

—Pati haalan fay gooto a haalanii kam dum.

O yoppi dum witti.

No Pool neldiraa Kaysariya

²³ Caggal dum, o noddii maw6e sordaasi'en makko didon, o wii dum'en:

—Moobtee wor6e teemedede didon e waddi6e pucci capande njeddon, kaɗum e teemedede didon jom'en gaawe. On fuu, lanndinee yaade Kaysariya wakkati jeena6o jemma. ²⁴ Ka66ee pucci faa na6iron Pool e dow jam, to Filikus goforneer oo too.

²⁵ Hooreejo oo winndi oo 6ataaki:

²⁶ Miin, Kalawdiyus Lisiyas, mido jowte, aan Filikus goforneer teddu6o oo.

²⁷ Gorko mo neldu-maa-mi oo, Yahuudiyankoo6e nanngunoo dum, anniyii warde dum. Nde kumpitinoo-mi o Romanke ndee, naatu-mi hen, miin e fedde sordaasi'en ndee, mbiltu-moo-mi. ²⁸ Nde wonnoo mido yidi faamde ko 6e ngullanirii mo ndee, ngaddu-moo-mi yeeso waalde Saahi6e ma66e. ²⁹ Taw-mi banngal sariya ma66e tan 6e ngullanirii mo, kaa ko o wullanaa e muudum koo, waawaa waddande mo wareede naa udeede. ³⁰ Caggal dum, martu-mi kumpa Yahuudiyankoo6e ndawridii faa nannga mo. Dum wadi so neldu-maa-mi mo don e don, njamir-mi wullanii6e mo 6ee duu njaha to maa.

³¹ Sordaasi'en 6ee ngadi ko njamiraa koo, 6ami Pool ley jemmaaku, na6i dum faa Antibatiris. ³² Janngo mum, sordaasi'en yaarannoo6e koyde 6ee mbirfitii to hu6eere too, daldi Pool waddi6e pucci 6ee njottinoya dum. ³³ Nde 6een njottinoo Kaysariya ndee, ndokki goforneer oo 6ataaki oo, kolli dum Pool. ³⁴ Nde kaananke oo janngi 6ataaki oo ndee, lanndii hoto o jeyaa. Nde o nani Silisi Pool jeyaa ndee, ³⁵ o wii dum:

—So wullanii6e ma 6ee ngarii, mi nanan haala maa.

O yamiri oon moobtooyee to suudu laamordu Hirudus too.

24

No Pool wulliranaa to Filikus

¹ Balde joy caggal muudum, Ananiyas Jottinoowo Sadaka Mawdo oo yottii Kaysariya ana wondi e yoga e maw6e 6ee, kaɗum e dunkee sariya Romankoo6e biyeteedo Tartulus. Be ngullanii Pool to goforneer oo. ² Nde Pool noddaa ndee, Tartulus fuddi wullanaade mo yeeso kaananke oo, wii:

—Filikus kaananke teddu6o, laamu maa waddanii min jam 6ooydo, kasen jeenal maa waylitii lejol ngol sanne. ³ Dum fuu saabe maa min ke6iri tatteeji fuu, min njettii ma sanne. ⁴ Mi yidaa joonnde ndee juuta, kaa mido ndaarde saabe moyyuki maa, kettinano-daa min seeda. ⁵ Min tawii oo doo gorko yo bondo sanne, gaddoowo fitina hakkunde

Yahuudiyankoo6e won6e e aduna oo 6ee fuu. O hooreejo diina Nasaraatunkoo6e oo. ⁶ O naatii e so6inde Suudu Dewal Mawndu nduu, ɗum nee min nanngii mo. [⁷ *] ⁸ Aan e hoore maa, lamndo-daa mo, paamaa ko min ngullanirii mo koo fuu.

⁹ Yahuudiyankoo6e tawdaa6e e makko 6ee mbii non jaati worri.

¹⁰ Nde goforneer oo hokkunoo Pool haala ndee, jaabii:

—Mido anndi wadii duu6i ada sara ngol lejol. ɗum wadi so mido seyoro liddi am ɗii. ¹¹ Buraa balde sappo e ɗiɗi ko ngar-mi Urusaliima faa mi rewa Laamɗo. So a taykiima, aan e hoore maa, a tawan hono non worri. ¹² Fay gooto tawaali kam mido hiitondira e nedɗo naa mido jirkita jamaa, wanaa e ley Suudu Dewal Mawndu nduu, wanaa e ley cuudi baajordi, wanaa e ley ngalluure ndee. ¹³ Be mbaawaa tabintinde ko 6e ngullanirii kam e muuɗum jooni koo. ¹⁴ Kaa mido ja6i yeeso maa: mido rewri Laamɗo njaatiraa6e meenden oo diina mo 6e mbiyata diina peneejo oo. Mido goonɗini ko winndaa e Tawreeta Muusaa koo e ko winndaa e dewte annabaaf 6e koo fuu. ¹⁵ Kasen duu mido fawi jikke am e Laamɗo mo 6e paw jikke ma66e e muuɗum kam6e duu oo, o wuurtinan foocciiti6e e 6e poocciitaaki fuu. ¹⁶ ɗum saabii so tiinnitii-mi yalla ana laatanoo kam hakkille baaltiido jannde fuu ko waldaa e feloore yeeso Laamɗo e yeeso yim6e.

¹⁷ Caggal duu6i keewɗi, ngartu-mi faa mi wadana yim6e am dokke, mi itta sadakaaji. ¹⁸ E ley majjum 6e tawi kam e ley Suudu Dewal Mawndu nduu caggal mi sennaama, mi waldaa e jamaa, mi waldaa e dillere. ¹⁹ Yoga e Yahuudiyankoo6e leydi Asiya wonnoo6e ɗon, 6een kaannoo warde wullanaade kam yeeso maa, so tawii won ko 6e ngullantoo kam. ²⁰ Naa 6ee ɗoo, kaɗum e hoore mum'en kaala boofi ɗi njii e am nde ndarinoo-mi yeeso waalde Saahii6e ndee, ²¹ so wanaa konngol gootol ngol ndarii-mi so ngullu-mi, mbii-mi: «Saabe immital maay6e carirtan kam hannde!»

²² Nde Filikus nannoo ɗum ndee, riiwti 6e e dow no mo anndiri diina oo. O wii:

—So Lisiyas hooreejo oo warii, mi saran haala moodon kaa.

²³ O yamiri mawɗo sordaasi'en oo hayba Pool, wadana ɗum mosolaa, pati haɗa fay gooto e yi66e muuɗum 6ee gollande ɗum naa warde e muuɗum.

²⁴ Balde seeda caggal muuɗum, Filikus wardi e jom suudu muuɗum Yahuudiyanke biyeteɗo Durusilla. O neli Pool waddoyee, o nanii ana haala haala goondinal Iisaa Almasiihu. ²⁵ Kaa nde Pool haalannoo haala foocciitaare e nantaare e sariya garoowo ndee, Filikus huli, wii:

—Jooni kaa, gasii, yaa! Nde ke6indii-mi fuu, mi nodditete.

²⁶ O miilii Pool hokkan mo kaalisi. ɗum saabii so omo nodda ɗum cili keewɗi faa 6e ngaajodoo.

²⁷ Kaa nde ɗum hefunoo duu6i ɗiɗi ndee, Porsiyus Festus loomtii Filikus, laatii kaananke. Nde wonnoo Filikus ana yiɗi seynude Yahuudiyankoo6e 6ee, yoppi Pool e ley kasu oo.

25

No Pool ɗaagorii sariya mum na6ee to kaananke Roma

¹ Balde tati caggal ko Festus wari e ley leydi ndii koo, iwi Kaysariya, yehi Urusaliima. ² ɗon, hooree6e yottinoo6e sadaka e maw6e Yahuudiyankoo6e ngari to makko ngullitanii Pool. Be ndaardi mo soobe ³ o hokka 6e Pool, 6e ngadda ɗum Urusaliima, sabi e6e tewta no 6e njanira mo, 6e mbara mo. ⁴ Festus wii Pool ana uddii kasu Kaysariya too, kanko e hoore makko o birfitotoodo ton law. ⁵ O wii:

—Maw6e moodon ngara njaada e am Kaysariya, ngullanoo gorko oo so tawii won ko wadi.

⁶ Festus fa66idaali e ma66e ko ɗuri balde jetti naa sappo, caggal ɗum, o regii o feewi Kaysariya. Janngo mum, o joodoyii to sarirde too, o yamiri Pool waddee. ⁷ Nde Pool yottii ndee, Yahuudiyankoo6e iw6e Urusaliima 6ee pilii ɗum, kappi ɗum kuɗɗe bonde keewɗe, ɗe ngalaa daliili. ⁸ Pool jaabii, ana wiya:

—Mi meedaali toɗnude, wanaa sariya Yahuudiyankoo6e oo, wanaa Suudu Dewal Mawndu nduu, wanaa kaananke Roma mawɗo oo.

⁹ Nde wonnoo Festus ana yiɗi seynude Yahuudiyankoo6e 6ee, lamndii Pool, wii:

—Ada ja6a yaade Urusaliima faa miin e hoore am mi saroya ton kabaaru maa oo naa?

¹⁰ Pool wii:

—E sarirde kaananke Roma mawɗo ngon-mi, ɗo kaan-mi sareede ɗoo. Mi toɗnaali Yahuudiyankoo6e 6ee, no aan e hoore maa anndir-daa ɗum nii. ¹¹ So tawii miin toɗni, mi wadii ko foti warde kam, mi salataako wareede. Kaa so fay huunde e ko 6e kappi kam koo

* **24:7** E dereeji 6ooydi ɗii, yoga ana 6eyda aaya 7:Miɗen njidi sarde mo sariya amen, tawi Lisiyas hooreejo sordaasi'en oo ittirii mo e juude amen semmbe, yamiri wullaniife mo 6ee ngara yeeso maa.

wanaa goonga, fay gooto waawaa wattude kam e juude ma66e. Sariya am 6ettinee, yaha to kaananke Roma mawdo oo.

¹² Caggal nde Festus haaldi e howruube muudum, jaabii, wii:

—Sariya maa 6ettinee to kaananke Roma mawdo njid-daa, dum nee, a 6ettinte yaade to kaananke Roma mawdo!

No Pool waddiraa yeeso Agirippa e Barniki

¹³ Balde seeda caggal muudum, Agirippa kaananke oo e Barniki ngari Kaysariya jowtude Festus. ¹⁴ Nde 6e pa66unoo don balde seeda ndee, Festus haalani kaananke oo haala Pool, wii:

—Won gorko mo Filikus yoppi doo e kasu. ¹⁵ Nde njaa-mi Urusaliima ndee, hooree6e yottinoobe sadaka e maw6e Yahuudiyankoo6e kaalanii kam haala makko, jaagiima mi sara mo. ¹⁶ Njaabii-mi 6e: Romankoo6e neesoraaki sarde neddo tawee jooddaaki e happu6e dum 6ee, jaaboo dum'en. ¹⁷ Nde 6e moo6tinoo so 6e ngari doo ndee, miin nee, mi neemtinaali fay huunde. Janngo mum, njoodoyii-mi to sarirde too, njamir-mi gorko oo waddee. ¹⁸ Nde wullaniibe mo 6ee ndarii bannge makko ndee, ngaddaali fay feloore wootere e ko miilannoo-mi koo. ¹⁹ Be ngaddi e makko haalaaji banngal diina ma66e, kajum e gooto biyeteedo Iisaa maaydo, mo Pool wiyata ana wuuri oo. ²⁰ Miin nii, haala wa'uka nii ana wemmibi kam, dum wadi so lamndi-moo-mi yalla omo ja6a saroyeede Urusaliima naa? ²¹ Kaa o jaagiima kabaaru makko watee e juude kaananke mawdo oo, ndennoo njamir-mi o haybee doo faa mi he6a neldude mo kaananke Roma mawdo oo.

²² Agirippa wii Festus:

—Mido yidi hettinaade oo gorko, miin e hoore am.

Festus wii:

—A hettinto mo janngo.

²³ Janngo mum, Agirippa e Barniki ngardi e fuukinaare mawnde, naati e ley sarirdu nduu, kam6e e hooree6e sordaasi'en 6ee e maw6e ngalluure ndee. Festus yamiri Pool waddee. ²⁴ Festus wii:

—Agirippa kaananke e deental tawaa6e doo! On njii oo gorko. Yahuudiyankoo6e fuu ngullanike mo ga am ley Urusaliima e doo fuu, e6e ngulla e6e mbiya o haanaa yoppeede o wuura. ²⁵ Miin e hoore am, mi tawii o wadaali fay huunde ko haani warde mo. Kaa nde wonnoo kanko e hoore makko o jaagiima sariya makko 6ettinee, na6ee to kaananke Roma mawdo oo, mi fellisii neldude mo ton. ²⁶ Mi walaa tayoral fuu e makko ko kaan-mi winndude e kaananke oo. Dum wadi so ndarnu-moo-mi yeeso moodon on fuu, faa dum teenja e maa, aan Agirippa kaananke oo, yalla so en kettinike haala makko, mido he6a ko mi winnda. ²⁷ Sabi dum gasataa no kasunke neldirtee kaananke mawdo oo tawee ko nanngiraa koo hollitaaka faa laa6a.

26

¹ Agirippa wii Pool:

—A hokkaama haala, haal haala maa.

Nden, Pool hunci junngo, jaabii, wii:

² —Agirippa kaananke, mi seyorike hujjaade yeeso maa hannde ko Yahuudiyankoo6e ngullanirii kam koo fuu. ³ Sabi ada anndi neesuui Yahuudiyankoo6e e haalaaji muudum'en fuu. Saabe majjum mido jaage, mupaa, kettinano-daa kam.

⁴ Yahuudiyankoo6e fuu ana anndi no nguurdu-mi gila mi cukalel tusukel. E6e anndi no ngorrundoo-mi e ley suudu baaba am e ley Urusaliima fuu. ⁵ E6e anndi gila aranne, so 6e nja6ii seettaade: mido jokki laawol diina amen 6urngol tiidude ngol, mido hiisodaa e Farisa'en. ⁶ Jooni, mi darike faa mi saree saabe mi fawii jikke am dow fodoore nde Laamdo wadani njaatiraa6e meeden ndee. ⁷ Leji meeden sappo e didi dii ana pawii jikke muudum e tabital fodoore ndee, ana ndewira soobee jemma e jalooma. Kaananke, saabe oo jikke Yahuudiyankoo6e ngullanorii kam! ⁸ Ko saabii so onon Yahuudiyankoo6e miil-don Laamdo waawaa immitinde maay6e?

⁹ Miin e hoore am, e 6ettaade mi tayoriino mido haani bonnude innde Iisaa Nasaraatunke oo, no laatorii fuu. ¹⁰ Dum woni ko ngadu-mi Urusaliima. Hooree6e yottinoobe sadaka 6ee njarraninoo kam mi udda seniibe heew6e e kasu. Nde 6e caranoo 6e waretee6e ndee, mido yarii dum. ¹¹ Mi torrii 6e cili keewdi e cuudi baajordi dii fuu, mi tilsinii 6e mbonkoo Joomiraado. Torra am e ma66e ana mawnunoo sanne faa mido tawoyannoo 6e ley geelle janane.

¹² Hono non njaaru-mi Damas nde hooree6e yottinoobe sadaka 6ee njarranii kam ndee. ¹³ Kaananke, mido e laawol wakkati hakkunde naange, njii-mi fooyre ana iwa dow kammu ana filoo kam, miin e yaadu6e e am 6ee fuu. Fooyre ndee ana 6uri naange jalbude. ¹⁴ Miin

fuu, min caami e leydi, nan-mi daande ana wiya kam e ley ibaraninkoore: «Sool, Sool, ko saabii so ada torra kam? So ndemoori wii saloto ko nanngudo ginol mum wadata fuu, beydan naawnaade.» ¹⁵ Njaabii-mi, mbii-mi: «Aan homo, gido Laamdo?» Joomiraado wii: «Miin, Iisaa mo torru-daa oo. ¹⁶ Imma dara, sabi mi 6annganii ma mi subike ma faa ngollanaa kam, ceedano-daa kam ley ko njii-daa koo e ko anniyii-mi 6annginanoyde ma caggal hannde. ¹⁷ Mi reenete e Yahuudiyankoobe e yimbe leji goddi, 6e nelan-maa-mi e muudum jooni 6ee, ¹⁸ yalla ada feerta gite ma66e, 6e iwa e nimre, 6e ngarta e fooyre, 6e iwa e junngo ibiliisa, 6e ngarta e Laamdo, 6e ke6a yaafeede luutti, 6e ndonida e sennaabe 6ee saabe ko 6e goondini kam koo.»

¹⁹ Kaananke Agirippa, dum wadi so mi salaaki dwtanaade ko njii-mi, ko iwrani kam dow kammu koo. ²⁰ Be mido adoo waajaade fuu yo yimbe Damas e yimbe Urusaliima e piilol Yahuudiya fuu. Caggal dum, njokkin-mi hen yimbe leji goddi tuuba, ngarta e Laamdo, ngolla golleeji kollitooji 6e tuubii. ²¹ Saabe dum Yahuudiyankoobe nanngiri kam ley Suudu Dewal Mawndu nduu, tewti warde kam. ²² Kaa faa hannde, Laamdo ana reeni kam. Mido seettanoo teddu6e e lo'u6e. Mi waajataako fay huunde so wanaa ko annabaabe e Sariya Muusaa kaali waroyan koo: ²³ Almasiihu torroto, adoo maay6e immitaade. Caggal dum, o waajoto fooyre, ko wanaa yimbe meeden tan, o waajoto leji goddi duu.

²⁴ Nde Pool haalata dum ndee, Festus jahii jahaango manngo, wii:

—Pool, a haandii! Heewgol maa anndal ngol haandinii ma!

²⁵ Pool jaabii, wii:

—Teddudo, mi haandaali. Ko kaalan-mi koo yo haalaaji goondudi, jogiidi maanaa.

²⁶ Agirippa kaananke oo ana anndi kudde dee. Dum wadi so mido hoolii haalde dum yeeso makko. Sabi mido taylori fay huunde joobanaali mo hen, sabi dum wadaali e cuucuukka.

²⁷ Kaananke! Ada goondini annabaabe naa? Mido anndi ada goondini!

²⁸ Agirippa wii Pool:

—Seeda tan hafete wadude kam neddo Iisaa.

²⁹ Pool jaabii, wii:

—Yaawi taadi fuu, mi jaagoto Laamdo faa aan e hettintoo6e kam jooni 6ee fuu laato-don ko ngon-mi koo, tawee 6oggol e calali ngalaa e mon.

³⁰ Kaananke oo e goforneer oo e Barniki e jooddinoo6e e muudum'en 6ee fuu immii.

³¹ Nde 6e njalti suudu nduu ndee, e6e mbiyondira:

—O wadaali ko haani warde mo naa ko haani uddude mo kasu.

³² Agirippa wii Festus:

—Omo waawnoo yoppiteede so o wiyaalino sariya makko 6ettinee na6ee to kaananke Roma mawdo oo.

27

No Pool neldiraa Roma

¹ Nde jaarugol amen Italiya laana tabitinnoo ndee, Pool e kasunkoo6e wo66e ngadaa e junngo mawdo sordaasi'en biyeteedo Yuliyus, jeyaa6o e fedde sordaasi'en kaananke Roma mawdo oo. ² Min naati laana geeci iwka Adaramatiya njahoowa so ana faja ley leydi Asiya, min ndeerti. Miden ngondi e Aristarka gorko Makedoniyanke iwoowo Tesaloniki. ³ Janngo mum, min njottii Sidon. Yuliyus wadani Pool mosolaa, dunanii dum yaha to yi66e mum yalla ana paaboroo dum ko hasindini e mum. ⁴ Nde min iwi don ndee, min 6attitii fonngo ruunde Kiprus, sabi e henndu min peewtunoo. ⁵ Min lumbbiri maayo geeci ngoo hedde Silisi e Pamfiliya, min njottii Mira ley leydi Lisiya. ⁶ Don, mawdo sordaasi'en oo he6ani min laana iwka Aleksandiri ana fa'i Italiya, naanni min hen.

⁷ Balde kuurde laana amen kaa wadi ana yaara seese. Semmbe e doole min njottorii danjeere Kinidus. Nde wonnoo henndu nduu hadii min yawtude ndee, min lumbbiri Salmone. Gila don min takkii e fonngo ruunde Kereta. ⁸ Nde min ya66orinoo don semmbe e doole ndee, min ngari e nokku biyeteedo Hodorde Lobbere nde woddaa e ngeenndi Lasiya.

⁹ Nde wonnoo min pa66ii sanne ndee, dawirde laana geeci hul6iniima sabi jannde hooreteende 6ettike, jaangol ngol duu fuddii. Pool ana jeertina 6e, ¹⁰ ana wiya:

—Sakiraabe, mi yii ngol doo dawol yo keewoowol kunkooji e mursee, wanaa laana kaa e kaaki dii tan, ana waawi laataade yonkiiji men duu.

¹¹ Kaa mawdo sordaasi'en oo, haala mawdo laana oo kapum e joomiika 6uri hoolaade, diina ko Pool haali koo. ¹² Danjeere nde 6e ngoni e muudum ndee, welaa dabbunde, dum wadi so 6ur6e heewde e won6e e laana 6ee mbii 6e njaha 6e tewta yottaade Feniksa, danjeere Kereta fewtunde e so66undu hiirnaange 6aleeri e so66undu hiirnaange saahal, yalla e6e ndabba ton.

¹³ Nde henndu iwrundu 6aleeri fuddi mooyde ndee, 6e cikki 6e mbaawan yottinde faandaare ma66e ndee. Be njabbini torooje dee, 6e takkii e fonngo Kereta, 6e mbirftii. ¹⁴ Kaa

caggal düm seeda, henndu mawndu wiyeteendu henndu funnaange saahal iwri to ruunde too, jippii. ¹⁵ Laana kaa hayti, min ndonki hadude henndu nduu naä6ude ka. Dum wadi so min acci ka doya. ¹⁶ Nde min fettotoo duungel tusukel biyeteengel Kawda ndee, duungel ngel huuri min seeda e henndu, min cippiri don e laanawel tusukel ngel, min kewti ngel. ¹⁷ Nde 6e bamtunoo ngel ndee, 6e 6ami boggi, 6e cacci e laana mawka kaa. Ko 6e kuli pati 6e njanoy e so66undu Sirta koo, 6e jippini wiir oo, 6e njoppi eka doya. ¹⁸ Henndu nduu wibbi semmbe. Dum wadi so janngo mum 6e puddi tippaade donngal laana kaa. ¹⁹ E jalooma tata6o oo, 6e mbedorii juude ma66e kaaki laana dii. ²⁰ Balde kuurde naange e kooe fuu njiyataake. No henndu nduu foti mawnude, min tayi jikke amen fuu e hisude.

²¹ Nde wonnoo yim6e 6ee pa66ii ke6aali ko jaama, Pool darii hakkunde ma66e, wii:
—So on nja6iino haala am on iwaalino Kereta, dii kunkooji e oo mursee hewtataakono en. ²² Jooni, mido haalana on: ceyee, sabi fay gooto e moodon yonki muudum mursataake, laana kaa tan mursetee. ²³ Jemma hanken, malaa'ika iwrii to Laamdo mo ndewan-mi oo warii e am, ²⁴ wii kam: «Pool, pati hul, a daroto yeeso kaananke Roma mawdo oo, Laamdo reenete aan e dawdu6e e maa 6ee fuu.» ²⁵ Ndennoo, tiinne, sabi mido hoolii ko Laamdo haalani kam koo, hono non jaati worrata, ²⁶ kaa waajibi en njanoyan e ruunde.

²⁷ E ley jemma sappo e naya6o oo, nde min ndoydata e geeci Adiriyatiki ndee, wakkati hejjere jemma donnoo6e laana kaa 6ee cikki 6adike fanndude. ²⁸ Be tippii boggol ka66aangol ko teddi, 6e tawi luggeendi ndii yo hakke darde noogay. Be njehi yeeso seeda, 6e tippii kasen, 6e tawi luggeendi ndii yo hakke darde sappo e joy. ²⁹ Ko 6e kuli pati 6e njanoy e kaaye koo, 6e njippini torooje nay caggal laana kaa, e6e ndoomi beetee. ³⁰ Nde wonnoo donnoo6e laana kaa 6ee ana njidunoo so66itaade, 6e njippini laanawel pamarel ngel e ndiyam, 6e mbii e6e ni6oya torooje to yeeso laana kaa too. ³¹ Pool wii mawdo oo e sordaasi'en 6ee:

—So yim6e 6ee keddaaki e ley laana kaa, onon, on nda6ataa.

³² Nden sordaasi'en 6ee tayi boggi nanngunoodi laanawel pamarel ngel dii, njoppi ngel doyi.

³³ Nde 6adinoo weetude ndee, Pool ndaardi 6e fuu 6e jaama, wii:

—Hannde woni balde sappo e nay o6on kettii on jaamaali fay huunde. ³⁴ Dum wadi so mido ndaarda on jaamon, yalla o6on ndada, sabi fay gooto e moodon lee6ol hoore muudum solataa so saama.

³⁵ Nde o haalnoo düm ndee, o 6ami buuru, o yetti Laamdo yeeso ma66e 6e fuu, o helti, o fuddi jaamde. ³⁶ Nden 6e fuu 6e ceyii, kam6e duu 6e 6ami 6e jaami. ³⁷ Minen won6e ley laana kaa 6ee, min yim6e teemedde didon e capande njeddon e njeegom. ³⁸ Nde 6e jaamnnoo faa 6e kaari ndee, 6e 6ami caakuuji alkama gondi e laana kaa dii, 6e tippii di ley geeci yalla edum hoyfina ka.

³⁹ Nde weetunoo ndee, 6e coynii leydi, kaa 6e annditaali ndi. Be njii so66undu e fonngo muudum. Be kawri 6e naban ton laana kaa so 6e mbaawii. ⁴⁰ Be tayi torooje dee, 6e njoppi de ley ndiyam dam, 6e njorjini boggi kummbeeje gurfirde dee. Caggal düm, 6e piilti wiir oo, 6e njabbini düm to hoore laana too, yalla henndu nduu ana dunyira ka yeeso. Be peewi fonngo ngoo. ⁴¹ Be porri e siwre, laana kaa higgi. Becce makka ni6ii e ley njaareendi ndii faa ka ronki dillinaade, bempjeej keli laaci makka.

⁴² Sordaasi'en 6ee anniyii warde kasunkoo6e 6ee pati fay gooto e ma66e yinoo so dogo. ⁴³ Kaa nde wonnoo mawdo sordaasi'en oo ana yidi danndude Pool, hadi 6e wadude anniya ma66e oo, yamiri waaw6e yinaade 6ee adoo fiyaade e ndiyam yeentoya, ⁴⁴ heddi6e 6ee, yoga muudum'en nanngi bamuuje laana kaa, yoga nanngi taye makka. Hono nii 6e fuu 6e njottorii njoorndi e jam.

28

¹ Nde min ndadi ndee, min nani ruunde ndee Malta wiyetee. ² Hodu6e don 6ee nja66orii min caahu mawdo. Nde wonnoo oon wakkati kammu ana to6a jaangol ana woodi, 6e ku66i yiite, 6e nja66ii min faa min yuwlao. ³ Pool moo6i ledde, wedii e yiite ngee. Nguleefi kii yaltini e majje mboddi, ndi soppi junngo makko. ⁴ Nde hodu6e don 6ee njii mboddi ndii ana weelta e junngo Pool ndee, mbiyondiri e ko'e muudum'en:

—Tayoral oo gorko yo bardo hoore, taweede o dadii to geeci too fuu, hakkeeji makko dii accataa mo wuura.

⁵ O ficci mboddi ndii e yiite ngee, düm torraali mo fay huunde. ⁶ Be miili o 6uutan naa o saama don e don o maaya. Kaa nde 6e kettinoo faa 6ooyi ndee, 6e njii düm torriraali mo fay huunde, hakkillaaji ma66e mbaylitii e makko, 6e mbii o gooto e laamdo'en 6ee.

⁷ Publiyu, hoorejo ruunde ndee oo, ngesa muudum ana e sera nokkuure ndee. O ja66iima min faa gasi, o jippini min, o saahii e amen, min ngadi to makko balde tati. ⁸ Hawri baaba Publiyu ana lelii sellaa, jontaa6o, reedu muudum ana dogo yiyyam. Pool yehi to

makko, duwii, fawii juude muudum e makko, sellini mo. ⁹ Nde dum wadunoo ndee, jawwe won6e e ruunde ndee 6ee ngari, cellinaa. ¹⁰ Be teddini min teddeengal manngal. Nde min njahata ndee, 6e njoo6ini min ko min kasindini e mum fuu.

No Pool dawiri iwde Malta yaade Roma

¹¹ Caggal lebbi tati, min naati e laana iwka Aleksandiri, ndabbunooka e ruunde ndee kaa, min mbitti. Eka jeejaa jeejugol Tooruujii Puneerji.* ¹² Min njottii ngeenndi mbiyeteendi Sirakusa, min ngadi don balde tati. ¹³ Min naati don, min takkii e fonngo geeci faa Regiyus. Janngo mum, henndu 6aleeri wifii. E ley balde didi min njottii Potiyoli. ¹⁴ Min tawii ton sakiraa6e, ndaardi min pa66ana dum'en yontere. Hono nii min njottorii Roma. ¹⁵ Nde wonnoo sakiraa6e won6e Roma 6ee nanii garol amen, ngarii faa sakoro Abiya e nokku biyeteedo Jippule Tati sakkitaade min. Nde Pool yiinoo 6e ndee, yetti Laamdo, beydorii cuusal. ¹⁶ Nde min njottii Roma ndee, Pool dujanaa jippoo feere muudum, kajum e sordaasi kayboowo dum oo.

No Pool waajorii ley Roma

¹⁷ Balde tati caggal muudum, Pool noddii maw6e Yahuudiyankoo6e. Nde 6e moo6tinoo ndee, o wii 6e:

—Sakiraa6e! Mi wadaali fay huunde ko luuttondirta kam e yim6e meeden 6ee naa aadaaji njaatiraa6e meeden dii, kaa mi nanngaama Urusaliima, mi wattaama e juude Romankoo6e. ¹⁸ Nde 6een yeewi kabaaru am ndee, njidiino yoppude kam, sabi 6e tawaali e am fay daliili gooto kaando warde kam. ¹⁹ Kaa kammari Yahuudiyankoo6e 6ee caliima mi yoppitee, dum waddani kam jaagaade sariya am 6ettinee na6ee to kaananke Roma mawdo oo, tawee mi happaali lejol am ngol fay huunde. ²⁰ Dum wadi so noddum-mi on yalla mido yiya on mi haalana on. Mido ha66orii dii calali saabe mo Israa'iilankoo6e pawii jikke e muudum oo.

²¹ Be mbii mo:

—Min ke6aali 6ataaki iwdo Yahuudiya kaaloowo haala maa. Kasen duu fay gooto e sakiraa6e 6ee waraali humpita min naa haala ko boni ko ngad-daa. ²² Kaa miden njidi kaalanaa min ko njii-daa e hakkille maa, sabi miden annadi diina mo njokku-daa oo ana luurraa ley nokkuuje dee fuu.

²³ Be cartanii mo nde 6e ngartata. Nalaande ndee yottii, heew6e ngari kawriti to jippunde makko too. Gila beetee kecco faa caggal kiraade omo waajoo 6e, omo fammina 6e haala Laamu Laamdo. Omo dallinoroo Tawreeta Muusaa e dewte annabaa6e haala Iisaa. ²⁴ Yoga e ma66e jabi ko o haali koo, yoo6a6e nja6aali. ²⁵ Nde 6e caakotoo, tawii 6e nganaa hawru6e ndee, Pool beydi hen konngol gootol, wii:

—Ruuhu Ceniido haalii goonga nde yottiniri haala annabi Esaaya, nde oon wii njaatiraa6e moodon:

²⁶ «Yaa to ngol lejol mbiyaa dum:

On kettinto faa palon noppi, kaa on paamataa.

On yeewan faa puttinon gite, kaa on njiyataa.

²⁷ Sabi ngol lejol 6ernde mum yoorii.

Be cukkii noppi ma66e, 6e mbumnii gite ma66e,

pati gite ma66e njiya, pati noppi ma66e nana,

pati hakkillaajii ma66e paama,

sako 6e ngarta mi sellina 6e.»†

²⁸ Pool jokkini hen, wii:

—Anndee, kisindam Laamdo neldaama 6e nganaa Yahuudiyankoo6e. Kam6e 6e kettinto! [²⁹ ‡]

³⁰ Pool wadii duu6i didi ki66i e ley suudu hasunoo nduu. Don o silminannoo warannoo6e yeewe mo 6ee fuu, ³¹ omo waajoo Laamu Laamdo, omo jannginira cuusal kabaaru Iisaa Almasiihu Joomiraado oo, walaa kadudo mo.

* **28:11** E oon jamaanu, summo6o6e laanaaji mbii kanji ndeenata dum'en. † **28:27** Esaaya 6.9-10 ‡ **28:29** E dereeji 6ooydi dii, yoga ana beyda aaya 29:Nde Pool haalnoo dii haalaaji ndee, Yahuudiyankoo6e 6ee mbitti ana ndukida hakkunde mum'en semmbe.

Bataaki Pool faade e Romankoo6e

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Pool. Mi maccudo Iisaa Almasiihu, mi noddaado faa mi laato nelaado mum, mi cubaado faa mi yottina Kabaaru Laamdo Lobbo oo. ² Oon Kabaaru Lobbo, Laamdo fodiriino mo gila arannde annabaa6e mum e ley Binndi ceniidi dii. ³ Kabaaru oo haala Biyiiko haalata, iwdó e Daawuuda banngal 6ii-aadamaaku mum, ⁴ banngal Ruuhu Ceniido oo holliraa mo Bii Laamdo Jom Baawde ko o immitii e maayde koo. Kanko woni Joomiraado men Iisaa Almasiihu, ⁵ saabe makko kefir-mi moyyere laataade nelaado faa goondin6e dowlaniibe mo kefee ley lepi dii fuu, yalla innde makko ndee ana teddinee. ⁶ Onon won6e Roma 6ee duu, odon njeyaa e ma66e, onon 6e Laamdo noddí faa ka66o-don e Iisaa Almasiihu 6ee. ⁷ Midó jowta on fuu, onon 6e Laamdo horsini, onon 6e Laamdo noddí faa laato-don seniibe. Yo on ke6u moyyere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

No Pool yidiri yiide goondin6e won6e Roma 6ee

⁸ Ko adii fuu, midó yetta Laamdo e innde Iisaa Almasiihu saabe moodon on fuu, sabi haala goondinal mon haalaama e aduna oo fuu. ⁹ Laamdo mo ndewiran-mi 6ernde laa6unde e ley ko njottinan-mi Kabaaru Lobbo haala Biyiiko oo koo, o seede midó miccítóo on wakkati fuu ¹⁰ e ley duwaawuui am fuu. Midó jaagoo Laamdo newnana kam laawol e ley muuyde muudum no mi warda to mon. ¹¹ Sabi midó yidi yiide on sanne, yalla ana daja ko njottin-mi on e dokkal ngal Ruuhu hokkata ngal faa jii6ina on. ¹² Mi 6eyda hen: yalla goondinal ngal ndeentu-dén e mum ngal ana hokka en fuu semmbe. ¹³ Sakiraa6e, midó yidi anndon: cili kuurdi ngadu-mi anniya mi waran to mon, yalla ana daja 6e ke6u-mi hakkunde mon no kefir-mi yim6e hakkunde lepi goddi dii nii, kaa faa jooni mi he6aali warde. ¹⁴ Waajibi mi yaha to yim6e fuu, joodiibe e fer6e, jannu6e e 6e njanna6aali. ¹⁵ Dum saabanii kam yidude yottinde on, onon Romankoo6e 6ee duu Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo.

Haala baawde Kabaaru Lobbo oo

¹⁶ Mi yaagortaako Kabaaru Lobbo oo, sabi o baawde Laamdo, omo waawi hisinde goondindo mo fuu: Yahuudiyankoo6e tafon, caggal dum, lepi goddi dii duu. ¹⁷ Sabi Kabaaru Lobbo oo bannginta no Laamdo nanngirta neddo poocitiido yeeso mum – goondinal tan wadata dum, iwde e fuddoode yaade e timmoode, no Binndi dii mbiiri nii: «Poocitiido wuurdan goondinal.»*

Haala tikkere Laamdo faade e yeddu6e

¹⁸ Tikkere Laamdo ana bannga iwde dow kammu ana jippoo e yeddu6e e oojiibe fuu 6e oonpaare mum'en deddata goonga oo 6ee, ¹⁹ sabi ko neddo waawi annude e Laamdo koo ana laa6ani 6e, Laamdo jaati bannginanii 6e dum. ²⁰ Sabi gila Laamdo tagi aduna oo faa hannde, golle mum ana banngina sifa mum mo yiyataake oo faa laa6a, dum woni baawde makko faa abada dee e allankaaku makko oo. Saabe dum, yeddu6e mo 6ee ngalaa dadirgal fey. ²¹ Fay so taweede e6e anndi Laamdo, 6e teddiniraali dum no foti teddinireede nii, 6e njettaali mo duu. Miilooji ma66e dii laatike 6oli, fay ko 6e anndi seeda koo duu ni66ii. ²² E6e njaara 6e hakkilante'en, kaa 6e kaandii. ²³ Be loomtinirii teddeengal Laamdo duumiido oo tooruui nanndudi e yim6e maayoo6e e pooli e daabaaji di koyde nay e 6oggi leydi.

²⁴ Saabe dum, Laamdo daldi 6e e co6e no yonkiiji ma66e dii njidiri nii faa 6e koyni terde ma66e, kam6e e ko'e ma66e. ²⁵ Be loomtinirii Laamdo goongaraajo oo fenaande, 6e teddinii ko tagaa 6e ndewii dum, 6e njoppii Tagudo oo. Yo jettooje ngoodan mo faa abada! Aamiina. ²⁶ Saabe dum, Laamdo daldi 6e e gidaa6e yonki ma66e kersiniide. Rew6e ma66e 6ee njoppii lelde wor6e mum'en dee, ndeentii e rew6e hono mum'en faa woortondiri e no Laamdo muuyrunoo dum nii. ²⁷ Hono non wor6e 6ee duu njoppi waaldude e rew6e faa ngatti muuyondirde. Wor6e ana ngadondira ko hersinii. Be njukkaama kam6e e ko'e ma66e jaati hakke majjere ma66e.

²⁸ Saabe ko 6e miijinoo annude Laamdo walaa ko nafata koo, Laamdo daldi 6e e majjere ma66e, faa 6e ngadi ko neddo haanaa wadude. ²⁹ Be oojiibe, 6e 6alee6e yonki, e6e keewi joote e comndam fuu, kaɽum e haasidaaku e war-hoore e poofondiral e jamma e anniya bondo. Be jo'oo6e yim6e, ³⁰ 6e jinoo6e yim6e, 6e wajube Laamdo, 6e hoynoo6e yim6e, 6e mawninkiniibe, 6e mantotoo6e, 6e see6an6e ko boni, 6e murtir6e saaraa6e ma66e, ³¹ 6e ngalaa hakkille, 6e nganaa hoolniibe, 6e yoor6e 6erde, 6e ngalaa yurmeende. ³² Fay so

* 1:17 Habaakuk 2.4

taweede e6e anndi Laamdo yamirii gadoowo hono dee kulle fuu ana haandi e maayde, 6e kaadataa e wadude de tan, e6e nja6ani duu gadoowo de fuu.

2

Haala jukkungo Laamdo

¹ Ndennoo, aan peloowo wo66e oo, ko mbaaw-daa laataade fuu a walaa dadirgal. Sabi so a felii wo66e tawi golle moodon yo gooto, a lifii hoore maa. ² Eden anndi Laamdo ana sarira golliroo6e hono dii golleeji 6ee ko waarata e goonga oo. ³ Hey! Aan peloowo golloowe hono dii golleeji 6ee tawe hono non ngollirtaa, tama ada sikki a dadan sarri jukkungo Laamdo ngoo? ⁴ Naa a jawdo moyyuki Laamdo mawki kii, kajum e mujal mum e sawraare mum? Tama a anndaa Laamdo ana holle moyyuki mum yalla ada tuuba? ⁵ Kaa ko a joordo 6ernde a callido tuubude koo, ada waddana hoore maa tikkere Laamdo jannde Laamdo 6annginta tikkere mum e sariya mum poocitiido oo. ⁶ Sabi Laamdo barjoto gooto fuu golle mum. ⁷ Tewtoo6e darja e teddeengal e ko duumotoo, tewtiroo6e dum mujal ley golle lobbo 6ee ke6an nguurndam nduumiidam. ⁸ Kaa haasidi'en salii6e goonga so ana ka66ii e bonannda 6ee, jukkungo naawngo ke6ata. ⁹ Torra e wemmbere ngoodanii gadoowo ko boni fuu: Yahuudiyankoo6e tapon, leji goddi njokka hen. ¹⁰ Darja e teddeengal e jam ngoodanii gadoowo ko moyyi fuu, Yahuudiyankoo6e tapon, leji goddi njokka hen. ¹¹ Sabi Laamdo furdintaa yim6e.

¹² Laamdo jukkan luuttoo6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e, fay so 6e anndaa Sariya Muusaa oo. Kasen duu luuttoo6e so tawi ana anndi Sariya Muusaa oo, carirte Sariya oo. ¹³ Neddo nanngirtaake poocitiido yeeso Laamdo e hettinaade Sariya tan, jukkude Sariya oo wadata so nanngiree poocitiido. ¹⁴ Be nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee, kam6e e waasude anndude Sariya Muusaa oo fuu, so 6e ngadirii no Sariya Muusaa oo wiiri nii, 6e kollii e6e njogii sariya e ley hakkillaaji ma66e kam6e e ko'e ma66e fay so 6e ngalaa Sariya Muusaa oo. ¹⁵ Be kollii ko Sariya Muusaa oo yamiri koo ana winndaa e 6erde ma66e. Hakkillaaji ma66e ceediima dum, wakattiiji e6e anndi ley miilooji ma66e 6e ngadii ko boni, wakattiiji e6e anndi 6e ngadii ko moyyi. ¹⁶ Dum woni ko 6anngoyta jannde Laamdo yamirta lisaa Almasiihu sara ko suudii ley 6erde koo, sarira dum no Kabaaru Lobbo mo mbaajotoo-mi oo wiiri nii.

No Yahuudiyankoo6e ngorri e Sariya Muusaa

¹⁷ Aan, so a wii a Yahuudiyanke, a tuugike Sariya Muusaa oo, a mantorike Laamdo, ¹⁸ ada anndi sago Laamdo, a jannginaado Sariya Muusaa oo faa mbaaw-daa su6aade ko moyyi, ¹⁹ a tayorii a dowoowo wum6e, a fooyre won6e e nimre 6ee, ²⁰ ada waajoo 6e njanngaali 6ee, ada janngina sukaa6e saabe ko njogi-daa anndal e goonga faa hi66i e ley Sariya Muusaa oo koo - ²¹ ada tinndina wo66e, ndennoo a tinndintaa hoore maa naa? Ada waajoo pati wujjee, a wujjataa naa? ²² Ada wiya pati jeenee, a jeenataa naa? Ada harmina tooruuji, a wujjataa ley to di ndewetee too naa? ²³ Aan mantortoodo Sariya Muusaa oo, a luuttataa mo koynaa innde Laamdo ndee naa? ²⁴ Dum wadi so Binndi dii mbii: «Onon ngadi so 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee ana mbonkoo innde Laamdo ndee.»*

²⁵ Sabi taadagol ana waawi nafude ma so ada haybi Sariya Muusaa oo, kaa so a yaa6ii Sariya Muusaa oo, a laatike hono mo taadaaki nii. ²⁶ So mo taadaaki haybii jamirooje Sariya Muusaa dee, yalla waasude taadaade makko hiisataake no o taadiido nii naa? ²⁷ Mo taadaaki kaybudo Sariya Muusaa oo ana sare aan luuttudo Sariya oo, fay so a taadiido annudoo Binndi dii. ²⁸ Sabi wanaa ko yiyetee koo wadata neddo Yahuudiyanke jaati, wanaa ko golletee e terde koo woni taadagol. ²⁹ Ko yiyataake koo wadata neddo Yahuudiyanke jaati, taadagol duu ley 6ernde neddo tawetee. E Ruuhu oo dum fawii, wanaa e binndi dii. Neddo baado non, wanaa yim6e njettata dum, Laamdo yettata dum.

3

¹ Ndennoo, kodum Yahuudiyanke 6urdi leji goddi dii? Kodum woni nafaa taadagol? ² Nafaa taadagol ana heewi e alhaaliiji dii fuu. Ko adii fuu, Yahuudiyankoo6e kalfinaa konngol Laamdo ngol. ³ Kaa so yoga ma66e nganaa hoolniife, dum ana waawi bonnude ko Laamdo yo koolniido koo naa? ⁴ Waawaa! Fay so yim6e fuu yo fenoo6e, Laamdo kaa yo goongirante. Sabi nii winndorii:

«Fooccitaare maa ana annditee
e ko kaalataa koo,
so a sardaama a lifan.»*

* 2:24 Esaaya 52.5

* 3:4 Jabuura 51.6

⁵ Doo mido haalda no yim6e nii: so oopaare men ana beyda 6annginde fooccitaare Laamdo ndee, dum ana wada so mbiyen Laamdo yo oopiido so jippinii e men tikkere mum naa? ⁶ Fes! Sabi so Laamdo yo oopiido, hono o sarirta aduna oo? ⁷ So tawii fenaande am ana beyda 6annginde goonga Laamdo oo edum teddina mo, saabe kodum carirtee-mi mi luuttoowo? ⁸ Won jo'oo6e en wiyoo6e eden mbiya: «Ngaden ko boni yalla ko moyyi ana funta hen.» Been yim6e, jukkungo mum'en ana foti e golleeji mum'en.

No yim6e fuu ndonkiri laataade fooccitiife

⁹ Ndennoo, enen Yahuudiyankoo6e 6ee, eden 6uri heddiife 6ee naa? En 6uraa. Sabi mi hollii Yahuudiyanke e mo wanaa Yahuudiyanke fuu e ley luutti ngoni, ¹⁰ no Binndi dii mbiiri nii:

«Walaa fuu pooccitiido, fay gooto,

¹¹ fay gooto walaa faamu,

fay gooto tewataa Laamdo.

¹² Yim6e fuu yo majju6e, fuu yo bon6e,

walaa fuu gadoowo ko moyyi, fay gooto.»[†]

¹³ «Kundude ma66e ana mba'i no janaale udditiide nii,

demde ma66e ana mbowla pene bonde.

Toni ma66e ana caawi tooke posoke.»[‡]

¹⁴ «Haala ma66e fuu yo kuddi e konngi mettudi.»[§]

¹⁵ «Koyde ma66e ana njaawani yuppude yiyyam,

¹⁶ bonannda e kunkoo ana jokki e ma66e to 6e njahata fuu,

¹⁷ 6e anndaa laawol jam.»^{*}

¹⁸ «Kulol Laamdo walaa e berde ma66e fey.»[†]

¹⁹ Eden anndi huunde fuu ko Sariya Muusaa oo wii, won6e e ley mum 6ee haaldi, yalla kundude fuu ana mu66oo, yim6e aduna fuu paama potii e jukkungo Laamdo. ²⁰ Sabi fay gooto nanngirtaake pooccitiido yeeso Laamdo saabe haybude mum Sariya Muusaa oo, sabi walaa ko Sariya Muusaa oo waawi so wanaa anndinde yim6e ko woni luuttal.

No yim6e laatortoo fooccitiife yeeso Laamdo

²¹ Kaa jooni Laamdo 6annginii no nanngirta yim6e fooccitiife ko wanaa haybude mum'en Sariya Muusaa – no Sariya oo e dewte annabaa6e dee ceedorii nii: ²² o nanngiran goondin6e 6ee fuu fooccitiife saabe goondinal mum'en Iisaa Almasiihu. Sabi walaa ko burdini yim6e: ²³ yim6e fuu luuttii, ngalaa ngedu e annoora Laamdo. ²⁴ Kaa Laamdo nanngirii 6e fooccitiife meere meere kammari hinnee mum. O wadii dum saabe Iisaa Almasiihu coottitiido 6e oo. ²⁵ Oon Laamdo fodi hokkitirde yonki mum faa yaafoo luutti goondin6e dum, saabe yiyyam mum dam. Hono non Laamdo holliri fooccitaare mum, fay so jukkaalino luuttoo6e arande ²⁶ saabe mujal mum. O wadirii dum faa o 6anngina fooccitaare makko wakkati mo ngon-den e mum oo, yalla omo holla o pooccitiido, kasen neddo fuu goondindo Iisaa, o nanngiran dum pooccitiido.

²⁷ Ndennoo, kodum fuu woni daliili wasu mo neddo heddorii? Fay gooto! Haybude Sariya Muusaa oo saabii dum naa? Wanaa! Goondinal tan saabii dum! ²⁸ Sabi miden anndi neddo goondinal mum nanngirtee pooccitiido, wanaa saabe haybugol mum Sariya Muusaa oo. ²⁹ Naa Laamdo yo Laamdo Yahuudiyankoo6e tan? Wanaa kanko woni Laamdo lepi goddi dii duu naa? Kanko jaati woni Laamdo lepi goddi dii duu, ³⁰ sabi Laamdo gooto woodi, nanngiroowo taadiife 6ee fooccitiife saabe goondinal mum'en, 6e taadaaki 6ee duu o nanngiran dum'en fooccitiife saabe goondinal mum'en. ³¹ Ndennoo, min ittiroo6e Sariya Muusaa oo goondinal naa? Fes! Min ittaali mo, min tabintin6e mo!

4

Haala goondinal Ibarahiima

¹ Kodum mbiyaten e Ibarahiima njaati men oo? ² So tawiino nii mo laatike pooccitiido saabe golleeji makko dii, nden omo waawi mantaade. Kaa mo waawaa mantaade yeeso Laamdo. ³ Sabi Binndi dii mbii: «Ibarahiima goondinii Laamdo, Laamdo jatorike mo saabe majjum mo pooccitiido.»^{*} ⁴ Golloowo, njo6di mum jatortaake wadaneede moyyere, dum tilsudum. ⁵ Kaa mo fawataa jikke mum e golleeji mum lobbi, pawoowo jikke oo e goondinde Laamdo baawdo nanngirde yeddu6e fooccitiife oo, kanko, Laamdo jatorto mo saabe goondinal makko ngal mo pooccitiido. ⁶ Nii Daawuuda siforii mbelko'aaku neddo mo Laamdo jatorii pooccitiido tawi walaa golleeji lobbi:

⁷ «Be boofi mum'en njaafaa,

[†] 3:12 Jabuura 14.1-3; 53.2-4 [‡] 3:13 Jabuura 5.10 [§] 3:14 Jabuura 10.7 ^{*} 3:17 Esaaya 59.7-8 [†] 3:18 Jabuura 36.2 ^{*} 4:3 Puddoo6e 15.6

6e luutti mum'en tosa,
mbelii hoore.

⁸ Neddo mo Joomiraado hiisaaki luutti mum,
welii hoore.»[†]

⁹ Tama taadii6e 6ee tan njeý oon mbelko'aaku? Tama 6e taadaaki 6ee ngalaa hen? Tama wanaa saabe goondinal Laamdo jatorii Ibarahiima yo pooccitiido? ¹⁰ Ndennoo, hono Ibarahiima worrunoo nde nanngiraa pooccitiido ndee? O taadiido naa o wanaa? O nanngiraama o pooccitiido gila o taadaaki. ¹¹ Taadagol makko duu yo maande holloore fooccitaare makko ndee saabe goondinal o hefiri gila o taadaaki. Hono non, o laatorii njaati goondin6e 6e taadaaki 6ee fuu, yalla 6een duu ana njatoree yo fooccitiio6e. ¹² Kasen kanko woni baaba taadii6e 6e kaadaali e taadagol tan, jokku6e laawol makko, kanko baaba men Ibarahiima goondindo Laamdo gila taadaaki oo.

Haala ko Laamdo fodani Ibarahiima

¹³ Laamdo fodanii hokkude Ibarahiima e iwdi mum aduna oo. Wanaa kammari Ibarahiima ana jokki Sariya oo Laamdo fodiri dum, o fodirii dum kammari fooccitaare nde o hokkiri Ibarahiima saabe goondinal mum ndee. ¹⁴ Sabi so tawii jokkude Sariya ana heya neddo faa hokkee ko fodaa koo, goondinal laatike meere, fodoore ndee duu nafataa. ¹⁵ Sabi Sariya oo jukkungo Laamdo waddata, kaa do sariya walaa, boofi duu ngalaa.

¹⁶ Ndennoo, fodoore Laamdo ndee e goondinal fawii, yalla ende laatoo moyyere makko, nde tabitana iwdi Ibarahiima fuu, wanaa jokku6e Sariya 6ee tan, nde tabitana goondinir6e no Ibarahiima goondiniri nii 6ee fuu. Kanko woni njaati meeden en fuu ¹⁷ yeeso Laamdo, no winndorii nii: «Mi wadii ma baaba lepi keewdi.»[‡] Ibarahiima goondinii Laamdo guurtinoowo maay6e, biyoowo ko woodaa yo laato. ¹⁸ Do Ibarahiima haannoo tayude jikke doo, don fawi jikke goondini, nii laatorii baaba lepi keewdi no Laamdo wiirunoo mo nii: «Hono nii iwdi maa fotata.»[§] ¹⁹ Ibarahiima duu6i mum ana mbaara e teemedere, kaa goondinal makko lo'aali nde o yiinoo terde makko naywii, Saaratu jom suudu makko oo duu naywii yawtii rimde. ²⁰ O sikkitaaki fodoore Laamdo ndee, ko laatii dee, goondinal makko beydi hebude semmbe, mo teddini Laamdo, ²¹ sabi o tayorii Laamdo ana waawi tabintinde fodoore mum. ²² Saabe dum, «Laamdo jatorii mo o pooccitiido.» ²³ Ko Binndi dii mbii «Laamdo jatorii mo o pooccitiido» koo, wanaa kammari makko tan winndorii, ²⁴ ana winndorii kammari meeden enen duu, enen waroo6e jatoreede en fooccitiio6e, goondin6e Laamdo guurtindo Joomiraado men Iisaa e hakkunde maay6e oo, ²⁵ oon bardaado saabe luutti men, guurtiniraado yalla eden nanngiree en fooccitiio6e.

5

Haala jam hakkunde men e Laamdo

¹ Nde wonnoo en nanngiraama fooccitiio6e saabe goondinal, jam wadii hakkunde men e Laamdo kammari Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ² Kanko udditani en damal hinnee Laamdo mo ngon-den e mum jooni oo, dum laatorike saabe goondinal men ngal. Eden ceyoroo jikke hebude ngedu e annoora Laamdo. ³ Wanaa dum tan, eden ceyoroo torraaji men duu sabi eden anndi torraaji ndimata mujal, ⁴ mujal ngal rima neddaaku, neddaaku oo rima jikke. ⁵ Jikke oo noo fuurataa, sabi Ruuhu Ceniido mo ndokke-den oo hebbinani en jilli Laamdo dii.

⁶ Sabi nde en ngalaano semmbe ndee, nden Almasiihu maayani en, enen yeddu6e Laamdo, e ley wakkati mo Laamdo su6ii oo. ⁷ Ana tiidi neddo ja6a maayande goddo fay so oon yo pooccitiido, ana moyya neddo ja6a maayande neddo moyyo. ⁸ Kaa Laamdo tabintinani en jilli mum e men ko Almasiihu maayani en gila en luuttoo6e koo. ⁹ Jooni ko nanngira-den en fooccitiio6e saabe yiyyam makko dam koo, tayoral en ndadan e jukkungo Laamdo ngoo saabe makko. ¹⁰ Sabi nde ngonno-den en konnee'en Laamdo ndee, Laamdo rewrintinii en e mum saabe maayde Biyum oo ndee. Ko ndewrintina-den e makko jooni koo, tayoral en kisinirte saabe nguurndam Biyiiko oo dam. ¹¹ Kasen duu eden ceyoroo Laamdo saabe Joomiraado men Iisaa Almasiihu, dewrintindo en e Laamdo oo.

No Aadama nannditirta e Almasiihu garoynoodo oo

¹² Jooni, saabe neddo gooto luutti naatiri e aduna oo, kasen duu luutti dii ngaddi maayde. Non maayde ndee yottorii yim6e fuu, sabi 6e fuu 6e luuttii. ¹³ Gila Sariya Muusaa oo jippinaaka, luutti ana ngoodi e aduna oo, kaa so sariya walaa, luutti kiisataake. ¹⁴ Gila e Aadama faa e Muusaa, walaa fuu mo maayde heerii. Fay 6e luuttiraali no Aadama luuttudo yamiroore Laamdo 6ee nii duu maayan. Oon Aadama ana nanndita e garoyoowo oo.

[†] 4:8 Jabuura 32.1-2 [‡] 4:17 Puddfoode 17.5 [§] 4:18 Puddfoode 15.5

¹⁵ Kaa en kaanaa fonndude luuttal Aadama e dokkal Laamdo. Goonga, yim6e heew6e maayii saabe luuttal neddo gooto, kaa hinnee Laamdo furi fuu mawnude, kajum e moyyere nde o wadani yim6e heew6e saabe neddo gooto ndee, dum woni Iisaa Almasiihu. ¹⁶ Kasen duu en kaanaa fonndude ko dokkal Laamdo waddata koo e ko luuttal neddo gooto waddata koo. Sabi sariya banngal luuttal neddo gooto jukkungo waddi, kaa moyyere Laamdo mawnde caggal luutti keewdi wadi faa yim6e nanngiraa foocciti6e. ¹⁷ Ko luuttal neddo gooto (dum woni Aadama) waddani maayde laamaade yim6e koo, tayoral he6oo6e hinnee Laamdo keewdo hokkaa6e fooccitaare 6ee, kajum'en laamoto ley nguurndam saabe neddo gooto (dum woni Iisaa Almasiihu).

¹⁸ Ndennoo, no luuttal neddo gooto waddirani yim6e fuu jukkungo nii, hono non kasen golle pooccitiido mo neddo gooto golli wadirta yim6e fuu nanngiree foocciti6e hokka dum'en nguurndam. ¹⁹ No salaare neddo gooto wadiri yim6e heew6e luuttoo6e nii, hono non dowtaare neddo gooto duu wadiroyta heew6e nanngireede foocciti6e.

²⁰ Sariya Muusaa oo wardii faa luutti beyda annditeede, kaa do luutti keewi fuu, don hinnee Laamdo 6urata fuu heewde. ²¹ Hono no luuttal laamorii saabe maayde ndee nii, hono non hinnee Laamdo oo duu laamoroytoo saabe fooccitaare ndee faa na6a en to nguurndam nduumiidam dam Joomiraado men Iisaa Almasiihu hokkata en dam.

6

Haala maaydude e Almasiihu e wuurtidinde e mum

¹ Ndennoo, kodum mbiyaten? En keddoto e luuttal yalla hinnee Laamdo oo ana 6eydoo naa? ² Dum waawaa laataade! En maay6e banngal luutti, dum woni en ceertii e majji. Ndennoo hono mbaawraten kasen wuurde e ley luutti? ³ Odon anndi lootogal men batisima ka66ungal en e Iisaa Almasiihu ngal ha66ii en e maayde mum duu. ⁴ Ndennoo, e ley batisima oo en maaydii e makko en irdaama e makko, yalla no Almasiihu wuurtiri e hakkunde maay6e saabe baawde Baabiraado teddude dee nii, enen duu eden nguurda non nguurndam kesam. ⁵ E ley dum, no ndeentir-den e makko maayde nanndunde e nde makko ndee nii, hono non ndeentirten e makko immital nanndungal e ngal makko ngal. ⁶ Sabi eden anndi ko hiidii ko woni ley men koo tontidaama e makko dow leggal bardugal, yalla terde men luuttooje dee ana kalkoo, tonngite-den iwde e tonngoode luuttal. ⁷ Sabi maaydo tonngitaama iwde e tonngoode luuttal, nanngiraama pooccitiido. ⁸ Ko maaydu-den e Almasiihu koo, eden koolii en nguurndam e makko duu, ⁹ sabi eden anndi ko Almasiihu wuurti e hakkunde maay6e koo, maayataa kasen, maayde duu jaalataako mo kasen. ¹⁰ Sabi nde o maayi ndee, o tayii tonngoode luuttal cilol gootol keyoowol yim6e jamaanuuii dii fuu. Jooni e nguurndam makko dam, Laamdo o wuurani. ¹¹ Hono non, onon duu, laatee no maay6e nii banngal luuttal, no wuuran6e Laamdo nii e ha66agol mon e Iisaa Almasiihu ngol.

¹² Ndennoo, pati accee luuttal jaaloo terde mon maayooje dee faa njokkon gidaade majje. ¹³ Pati ndokkee caldi mon dii luuttal, pati ngadon di ka6orde oopaare. Ndokkee ko'e mon Laamdo. Kammari on maaynoo6e, jooni kaa on wuur6e, ngadon caldi moodon dii ka6orde fooccitaare. ¹⁴ Luuttal jaalataako on kasen, sabi on noottii taweede e ley Sariya oo, ko ngon-don e mum dee, e ley hinnee Laamdo.

No yim6e laartortoo golloo6e downtaniibe fooccitaare

¹⁵ Kodum hen, ndennoo? En luuttan saabe e ley hinnee ngon-den wanaa e ley Sariya naa? Dum waawaa laataade! ¹⁶ Odon anndi so on ngadii ko'e mon e gollande neddo faa downtano-dum, on laatiima maccu6e mo downtano-don oo. Ndennoo, naa on laatiima maccu6e luutti na6ooji on e maayde, naa on downtaniima Laamdo na6oowo on e fooccitaare. ¹⁷ Kaa jettotoje ngoodanii Laamdo! Arannde e tonngoode luuttal ngonno-don, kaa jooni odon nii downtorii berde laa6ude laawol ngol njanngine-don ngol. ¹⁸ On tonngitaama iwde e tonngoode luuttal, on laatike golloo6e downtaniibe fooccitaare ndee. ¹⁹ Mido haalda doo no yim6e paamirita nii kammari on njaaawaali faamde. No ngadirno-don caldi mon dii e maral tuundi e oopaare faa ngollu-don ko boni nii, jooni ngadiron non caldi mon dii e maral fooccitaare faa ngollon ko seni.

²⁰ Nde ngonno-don e tonngoode luuttal ndee, on laatanooki golloo6e downtaniibe foocci-taare. ²¹ Kodum ke6uno-don e majjum? Fay huunde, so wanaa ko kersirton hannde koo, sabi battane majjum yo maayde. ²² Kaa jooni, on tonngitaama iwde e tonngoode luuttal, on laatiike gollanoo6e Laamdo, odon nguura e senaare. Battane majjum yo nguurndam nduumiidam. ²³ Sabi mbarjaari luuttal yo maayde, kaa moyyere nde Laamdo hokkata ndee yo nguurndam nduumiidam e ley ha66agol men e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

7

No yim6e tonngitirtee iwde e tonngoode Sariya

¹ Sakiraa6e, mido haaldana on no yim6e anndu6e Sariya Muusaa oo 6ee nii. Odon anndi faa laa6i paca neddo e ley Sariya tawetee so nii ana heddi wuorde. ² Hono nii debbo 6amaado, sariya tonngi dum e gorum oo so nii gorko oo ana wuuri. Kaa so gorko oo maayii, mo tonngitaama iwde e sariya tonngunoodo mo oo. ³ So goddo 6amii mo e ley nguurndam goriiko oo, wiyete mo jeenoowo. Kaa so goriiko oo maayii, sariya oo yoppitan mo, mo wiyataake jeenoowo so mo 6amondirii e gorko goddo. ⁴ Sakiraa6e am, onon duu on maayanii Sariya Muusaa, on iwii e ley mum kammari maayde Almasiihu ndee, on jeyaama e goddo, dum woni Almasiihu mo Laamdo wuurtini e hakkunde maay6e oo yalla eden ngolla ko welata Laamdo. ⁵ Wakkati nde ngonno-den e hiini hoore men ndee, gidaade yonki bonde e Sariya Muusaa oo tekkini dee ana ngolla e terde men faa na6a en to maayde. ⁶ Kaa jooni, en tonngitaama iwde e tonngoode Sariya Muusaa, sabi en maayii bannal Sariya tonngunoodo en oo faa mbaawen gollande Laamdo ley nguurndam kesam tuugiidam e Ruuhu oo, tawee dam tuugaaki e Sariya kiiddo binndaado oo.

No Sariya Muusaa anndiniri ko woni luuttal

⁷ Ndennoo, kodum mbiyaten? Sariya Muusaa oo yo luuttal naa? Wanaa! Kaa noo, Sariya oo anndini kam ko woni luuttal. Sabi mi anndataano ko woni tuuyo so Sariya oo wiyaalino: «Pati tuuye-daa!» ⁸ Luuttal ngal tuugike kadaadi ddi, wadi e am sii tuuyooji fuu. Sabi so Sariya walaa, luutti ddi yo baatudii. ⁹ Arannde, nde mi anndaano Sariya oo ndee, miin, mido wuurnoo, kaa ko kadaadi ddi ngari koo, luuttal laattii guurngal, ¹⁰ miin, maay-mi. Jamirooje kaannoodde waddande kam nguurndam dee, laatii na6ooje kam to maayde. ¹¹ Sabi luuttal ngal tuugike kadaadi ddi, yoyyi kam, wardi kam di. ¹² Ndennoo, Sariya Muusaa yo ceniido, jamirooje dee duu yo ceniide yo poocitiide yo moyyude.

¹³ Jooni, ko moyyi waddanii kam maayde naa? Waddanaali! Luuttal woni ko waddani kam maayde. Hono nii ngal annditirtee ngal luuttal jaati, sabi ngal nawtorike ko moyyi faa rima e am maayde. Ndennoo, saabe jamirooje dee luuttal ngal 6anngii ngal luuttal ya66itiingal.

No yim6e njogoraaki semmbe ha6ude e luutti

¹⁴ Eden anndi Sariya Muusaa oo to Ruuhu Ceniido iwi. Kaa miin mi neddo lo'udo mo luutti njaalii. ¹⁵ Sabi mi faamaali ko ngadan-mi koo: ko njidu-mi wadude koo, mi wadataa dum, kaa ko mba6u-mi koo, dum ngadan-mi. ¹⁶ So mido wada ko mi yidaa koo, dum ana holla mi ja6ii Sariya Muusaa oo ana moyyi. ¹⁷ Joonnoo, wanaa miin wadirta non, luuttal gonngal e am ngal wadirta non. ¹⁸ Mido anndi e ley am, dum woni e ley terde am, ko moyyi walaa e mum. Yidude wadude ko moyyi ana e am, kaa mi waawaa wadude dum. ¹⁹ Mi wadataa ko moyyi ko njidu-mi koo, ko boni ko mi yidaa koo ngadan-mi. ²⁰ Kaa so mi wadii ko mi yidaa, wanaa miin gollirta non, luuttal gonngal e am ngal gollirta non. ²¹ Ko taykii-mi hen dee: wakkati fuu mido yidi wadude ko moyyi, kaa ko boni koo hu6indii kam. ²² To ley hakkille am too, Sariya Laamdo oo ana weli kam jaati, ²³ kaa mido maata neesu bondo e ley terde am, ana ha6a e sariya gondo ley hakkille am oo. Neesu bondo oo ana wada kam maccudo luuttal gonngal e terde am ngal. ²⁴ Hee mido yurminii! Homo waawi ittude kam e dee terde na6ooje kam to maayde? ²⁵ Jettooje ngoodanii Laamdo saabe Joomiraado men lisaa Almasiihu!

Ndennoo miin, e ley hakkille am mi gollanoowo Sariya Laamdo, kaa e terde am mi gollanoowo luuttal.

8

Haala nguurndam ka66iidam e Ruuhu Laamdo

¹ Jooni kaa, jukkungo fuu walaa e ha66iie e lisaa Almasiihu 6ee, ² sabi baawde Ruuhu dokkooje en nguurndam saabe lisaa Almasiihu dee itti en e baawde luuttal, ka6um e maayde fuu. ³ Ko Sariya Muusaa ronki timminde saabe loore terde men koo, dum Laamdo timmini. Faa o tosa luutti o neldi Biyiiko jaati dow mbaadi nanndundi e ndi 6i66e aadama luuttoo6e ndii. E mum o jukki luuttal golloowal e ley terde men ngal. ⁴ Dum fuu yalla laa6al ngal Sariya oo yamiri ngal ana hi66a e meeden, enen jokku6e Ruuhu 6e njokkaali e gidaade yonki mum'en 6ee. ⁵ Ha66iie e gidaade yonki 6ee, gidaade yonki miilata, kaa ha66iie e Ruuhu 6ee, ko Ruuhu jey koo miilata. ⁶ Miilde gidaade yonki mum tan, maayde waddanta neddo, kaa noo, miilde ko Ruuhu jey koo, nguurndam e jam waddanta neddo. ⁷ Sabi miiloowo gidaade yonki mum tan yo ga6o Laamdo, sabi joomum downtaako Sariya Laamdo oo, ko selli hen dee, waawaa jaati. ⁸ Ha66iie e gidaade yonki 6ee mbaawaa welde Laamdo.

⁹ Kaa onon, on ka66ataako e gidaade yonki so Ruuhu Laamdo ana e mon, e Ruuhu oo ka66oto-don. Neddó fuu mo walaa Ruuhu Almasiihu oo, waldaa e Almasiihu. ¹⁰ Kaa so Almasiihu wonii e mon, fay so taweede terde mon dee yo maayde saabe luuttal ngal, yonkijji mon dñi kaa yo guurdi kammari on nanngiraama foocitií6e. ¹¹ Laamdo guurtindo íisaa Almasiihu e hakkunde maay6e oo, so Ruuhu mum ana e mon, kapum jaati hokkata terde mon maayooje dee nguurndam, o hokkiran dum Ruuhu makko gondo e mon oo.

¹² Jooni kaa, sakiraa6e, so won ko tilsinte-den, wanaa jokkude gidaade yonki tilsinte-den. ¹³ So on nguurdii no gidaade yonki ngorri nii fuu, on maayan. Kaa so on mbardii gidaade dee Ruuhu Laamdo oo, on nguuran. ¹⁴ Be Ruuhu Laamdo oo dowata 6ee yo 6i66e Laamdo. ¹⁵ Sabi Ruuhu mo Laamdo hokki on oo wadataa on maccu6e faa wartira on e kulol. Ko ke6u-don dee, Ruuhu gadoowo on 6i66e Laamdo. Kanko wadata en noddiren Laamdo «Abba». ¹⁶ Ruuhu oo jaati, kapum e 6erde men dee ana ceedoo en 6i66e Laamdo. ¹⁷ So en 6i66e, en ronoo6e duu. So en ronoo6e ko Laamdo fodi koo, en rondoo6e e Almasiihu. So eden torri6e e makko, en ke6idan e makko teddeengal duu.

Haala teddeengal garoyoowal

¹⁸ Midó anndi torraaji meeden hannde dñi mbaawaa fonndeede e teddeengal ngal Laamdo 6annginanta en janngo ngal. ¹⁹ Tagoore ndee fuu ana heppi jalaande nde Laamdo 6annginta teddeengal 6i66e mum ndee. ²⁰ Sabi tagoore ndee, baawde na6ooje nde e meere laamotoo nde. Wanaa e sago mayre dum wadaa, Laamdo muuyrunoo dum non. Kaa jikke ana woodi, ²¹ sabi tagoore ndee tonngitete iwde e tonngoode polgol, soottitee he6a ngedu e teddeengal ngal 6i66e Laamdo 6ee ke6ata ngal. ²² Sabi eden anndi, faa jooni tagoore ndee fuu ana uuma ana tampi e naawalla njatawere. ²³ Wanaa dum tan, enen he6ir6e Ruuhu Laamdo oo no dokkal Laamdo adiingal nii 6ee duu eden uuma, sabi eden keppe Laamdo soottitaaki terde men dee wada en 6i66e mum. ²⁴ Sabi e ley jikke kisina-den. Kaa jikke ke6aado njootii laataade jikke, sabi neddo fawataa jikke e ko he6i. ²⁵ Kaa so eden pawa jikke e ko en ke6aali tapon, en ndoomiran dum sawraare.

²⁶ Hono non Ruuhu oo waran walla en e loore men duu, sabi en anndaa no kaan-den wadirde duwaawu nii. Kaa Ruuhu oo e hoore mum naaganto en Laamdo, naagoroo uumaali di mbaawaa sifeede e haalaaji. ²⁷ Laamdo kumpitiido ko woni ley 6erde men oo duu ana anndi anniya Ruuhu, sabi e sago makko Ruuhu oo naagirantoo senií6e 6ee.

²⁸ Eden anndi, yidu6e Laamdo noddiraa6e anniya makko 6ee, Laamdo ana wada huunde fuu gollida faa laatanoo dum'en ko moyyi. ²⁹ Sabi 6e Laamdo anndi gila tagaaka 6ee, o hoddiranii dum'en nanndude e Biyiiko oo, yalla Biddo oo ana laatoo hammadii6o sakiraa6e heew6e. ³⁰ Kasen duu 6e o hoddiranii 6ee, o noddii dum'en, 6e o noddii 6ee, o nanngirii dum'en foocitií6e, 6e o nanngiri foocitií6e 6ee, o hokkii dum'en ngedu mum'en e teddeengal makko.

Haala jilli Almasiihu

³¹ Caggal dum fuu, kodum mbiyaten? So Laamdo ana wondi e men, homo waawi honude en? ³² Kanko, fay Biyiiko oo e hoore mum mo ha6aali en, o hokkitirii dum kammari men en fuu. Fay huunde hadataa mo hokkude en ko moyyi fuu, o hokkida en dum e mum. ³³ Homo na6ata 6e Laamdo subii 6ee sariya? Fay gooto, sabi Laamdo nanngirii 6e foocitií6e! ³⁴ Homo waawi li6ude 6e e sariya? Walaa, sabi íisaa Almasiihu maayanii en, ko 6uri dum fuu, o wuurtanii en. Omo joodii naamo Laamdo omo naaganoo en. ³⁵ Kodum waawi seenndude en e jilli di Almasiihu yidi en dñi? Billaare naa, wemmbere naa, torra naa, yolbere naa, kolndam naa, farati naa, naa kaafaawi? ³⁶ Nii Binndi dñi mbiiri: «Saabe maa miden nii kosa maayde

jannde fuu,

miden nanngiraa no baali kirsoyteedi nii.»*

³⁷ Dum fuu e taweede, eden ke6ira jaalogal manngal saabe jiddo en oo. ³⁸ Sabi mido tayori, wanaa maayde, wanaa nguurndam, wanaa malaa'ika'en, wanaa laamu, wanaa ko wari jooni, wanaa ko waroyta, wanaa semmbe, ³⁹ wanaa baawde gonde dow, wanaa gonde ley, wanaa huunde fuu ko tagaa, fay huunde waawaa seenndude en e jilli di Laamdo wadi e men dñi e ley ha66agol men e Joomiraado men íisaa Almasiihu.

9

Haala lepol ngol Laamdo subii

¹ Ko kaalan-mi doo koo yo goonga, sabi ko ngon-mi e Almasiihu koo kaaliran-mi, mi fenataa. Hakkille am mo Ruuhu Ceniido dowata oo, ana seedanoo kam ² mboy-yonki cattudo, kapum e naawalla duumiido ana e am ³⁻⁴ saabe Israa'iilankoo6e sakiraa6e am 6ee.

* 8:36 Jabuura 44.23

Mido yelinoo laataade kudaado mi seerta e Almasiihu miin e hoore am so ana nafannoo lejol am ngol. Kam6e ngoni 6e Laamdo wadi 6i66e mum, holli 6e teddeengal mum. Kam6e njei aadiiji ddi e Sariya Muusaa oo. Kasen duu Laamdo anndinii 6e no rewirtee, wadanii 6e podooje mum. ⁵ Lejol am yo iwdi maamiraa6e Israa'iila aranndee6e 6ee, Almasiihu duu banngal 6ii-aadamaaku mum e lejol ngol iwi, kanko woni Laamdo, o tiimdo huunde fuu, yo o yette faa abada. Aamiina.

⁶ Dum wanaa wiide konngol Laamdo ngol laatike meere. Sabi wanaa iw6e e Israa'iila 6ee fuu ngoni Israa'iilankoo6e, ⁷ wanaa iw6e e Ibarahiima 6ee fuu ngoni 6i66e mum jaati. Sabi Laamdo wii Ibarahiima: «Iwdi Isiyaaka ndii, kayri innditortoo innde maa.»* ⁸ Dum woni: wanaa 6i66e Ibarahiima rimiraa6e no yim6e fuu ndimirttee nii ngoni 6i66e Laamdo, rimiraa6e saabe fodoore ndee 6ee nanngiraa no iwdi makko jaati nii. ⁹ Sabi Laamdo fodii ddi konngi wii: «Mi wartan e hono oo wakkati mawuuri, Saaratu he6an 6iddo gorko.»† ¹⁰ Wanaa dum tan. Rebekka duu 6amii reedu funee6e. Baaba ma66e yo Isiyaaka, maama men oo. ¹¹⁻¹² Gila 6i66e 6ee ndimaaka sako 6e ngada ko moyyi naa ko boni, nden Laamdo wii Rebekka: «Mawniraado oo laototo maccudo mijiraado oo.»‡ ¹³ O wadiri non faa anniya makko banngal subagol tabita, dum woni: subagol makko ngol fawaaki e golle yim6e, e Laamdo noddoo6e oo ngol fawii ¹³ no Binndi ddi mbiiri nii: «Yaakuuba korsin-mi, tisuwa koynu-mi.»§

¹⁴ Ndennoo, kodum mbiyaten? Laamdo yo oojiido naa? Fes! ¹⁵ Annii ko o wii Muusaa: «Mi hinnoto mo muuy-mi hinnaade,

mi yurmoto mo muuy-mi yurmaade.»*

¹⁶ Ndennoo, subagol makko fawaaki e sago neddo naa e golle mum, ko fawii e mum dee, dow Laamdo jurmootoo6e oo. ¹⁷ Sabi e ley Binndi ddi, Laamdo wii Fira'awna: «Ko ngadir-maa-mi kaananke dee, faa mi hollira baawde am e maa, kasen duu faa innde am ooynee e aduna oo fuu.»† ¹⁸ Ndennoo, Laamdo yurmoto mo muuyi, yooran 6ernde mo muuyi.

¹⁹ Ana moyya daja biido kam: «So non dum worri, kodum Laamdo felirta yim6e so fay gooto waawaa salaade muuyde makko dee?» ²⁰ Aan neddo oo, kodum ngon-daa faa njeddaa Laamdo? Loonde mahaande ana wiya mahudo dum oo: «Ko saabii so mahir-daa kam nii?» ²¹ Mahoowo loode ana waawi wadude e loope dee ko yidi fuu: e loopal gootal o maha loonde nde gollirtaake so wanaa e dow ko hensaa, o maha wonnde gollirteende ko wanaa ko hensaa. ²² Haya, fay so taweede Laamdo muuyii 6annginde tikkerre mum ka6um e baawde mum, o mupanii 6e o tikkani 6ee mujal cattungal, dum woni haandu6e e halkaade 6ee. ²³ O wadirii nii faa o 6anngina annoora makko mawdo dow 6e o yurmotoo 6ee, 6e o lanndinanii gila ko 6ooyi yalla ana kefa ngedu e annoora makko. ²⁴ Been yim6e ngoni enen 6e o noddii 6ee, wanaa ley Yahuudiyankoo6e 6ee tan, ley lepi goddi ddi duu. ²⁵ Nii Laamdo wiiri dum e dewtere annabi Hosee'a:

«Lejol ngol wanaa lejol am ngol,
mi noddiroyan ngol lejol am,
yim6e 6e korsinaaka 6ee,

mi noddiroyan 6e yim6e am horsu6e.

²⁶ Kasen duu do 6e mbiyetenoo 6e nganaa yim6e am doo,

don 6e mbiyoytee 6i66e Laamdo guurdo oo.»‡

²⁷ Annabi Esaaya duu haalii haala Israa'iilankoo6e, wii: «Fay so 6i66e Israa'iila keewiri no njaareendi geeci nii, seeda ma66e tan hisintee, ²⁸ sabi Joomiraado tabintinan konngol mum faa hi66a e leydi ndii ko yaawi.»§ ²⁹ Kasen duu nii Esaaya wiirunoo gila arannde: «Sinndo Joomiraado Jom Semmbe oo daldaalino en iwdi,

tawanno en laatike no ngeenndi Sodooma nii, en nanndii e ngeenndi Gomoora.»*

No Laamdo nanngirta goondin6e Iisaa 6ee foocciti6e

³⁰ Ndennoo, kodum mbiyaten? Ko mbiyaten annii: yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6e tewtaalino nanngireede foocciti6e yeeso Laamdo 6ee, been kefi fooccitaare, dum woni fooccitaare saabe goondinal. ³¹ Israa'iilankoo6e tewtunoo6e nanngireede foocciti6e yeeso Laamdo saabe jokkude Sariya 6ee ndonkii he6ude nanngireede foocciti6e. ³² Ko saabii? Saabe 6e tewtiraali dum goondinal, golle ma66e 6e tewtiri dum faa 6e pergitii e «haayre fergitoo6e ndee» ³³ no haala kaa hippiraa ley Binndi ddi nii:

«Mi fawan e Siyona haayre nde yim6e pergitotoo e mum so li6a dum'en.

Kaa goondindo nde fuu hersataa abada!»†

* 9:7 Pudfodoo6e 21.12 † 9:9 Pudfodoo6e 18.10,14 ‡ 9:11-12 Pudfodoo6e 25.23 § 9:13 Malakiya 1.2-3 * 9:15

Pergu 33.19 † 9:17 Habaakuk 9.16 ‡ 9:26 Hosee'a 2.25; 2.1 § 9:28 Esaaya 10.22-23 * 9:29 No Sodooma e Gomoora kalkiraa nii winndaama e ley Pudfodoo6e 19.1-29 † 9:33 Esaaya 28.16

10

¹ Sakiraa6e, ko njiđu-mi e 6ernde am jaati, e ko naagotoo-mi Laamdo: Israa'ilankoo6e kisinee. ² Mido seedanoo 6e e6e kirana Laamdo sanne, kaa kiram ma66e dam waldaa e faamu. ³ Be paamaali fooccitaare nde Laamdo hokkata neddo ndee, faa 6e piyani ko'e ma66e dabare laataade fooccitiibe. Hono nii 6e dɔwtanaaki sariya mo Laamdo darni faa nanngira neddo pooccitiido oo. ⁴ Sabi Almasiihu woni timmoode Sariya Musaa oo, yalla goondindo Almasiihu fuu ana nanngiree pooccitiido.

No kisindam woodirani goondindo Almasiihu fuu

⁵ Ko Musaa winndi banngal fooccitaare iwnde e Sariya ndee annii: «Neddo fuu jokkudo Sariya oo, wuurdan saabe Sariya oo.»* ⁶ Kaa ko fooccitaare iwnde e goondinal ndee wii koo: pati wii e 6ernde maa «Homo njabbata dow kammu?» Dum woni faa jippina Almasiihu, ⁷ naa «Homo yahata laakaraa?» Dum woni faa immintina Almasiihu e hakkunde maay6e. ⁸ Ndennoo, kodum fooccitaare iwnde e goondinal wiyata? Dum doo nde wiyata: «Konngol Laamdo ana 6adi maa, engol e hunduko maa, engol e 6ernde maa.» Ngol konngol woni kabaaru goondinal ngal min mbaajotoo ngal. ⁹ So a seedorike hunduko maa lisaa yo Joomiraado, a goondinii e 6ernde maa Laamdo wuurtinii mo e hakkunde maay6e, a hisinte. ¹⁰ Sabi goondindo e ley 6ernde mum, Laamdo nanngiran dum pooccitiido, ceedoriido hunduko mum, Laamdo hisinan dum ¹¹ no Binndi dii mbiiri nii: «Goondindo mo fuu hersataa.» ¹² Jooni, walaa ko seenndi Yahuudiyanke e mo wanaa Yahuudiyanke, 6e fuu 6e Joomiraado gooto, o kebbinoowo moyyereeji makko e noddoo6e mo 6ee fuu. ¹³ Sabi «neddo fuu noddudo innde Joomiraado, hisinte.»†

¹⁴ Kaa hono 6e mbaawiri noddude mo so 6e ngoondinaali mo? Hono 6e mbaawiri goondinde mo so 6e nanaali kabaaru makko? Hono 6e mbaawiri nande kabaaru makko so baajotoodo walaa? ¹⁵ Hono yim6e mbaawiri waajaade so nelaaka? Binndi dii mbii: «Huunde fuu 6uraa yiigol waroo6e yottinde Kabaaru Lobbo 6ee ngol woodude.»§ ¹⁶ Kaa wanaa yim6e fuu njabani Kabaaru Lobbo oo. Annabi Esaaya wii: «Joomiraado, homo goondini waaju amen oo?»* ¹⁷ Hono nii goondinal he6iraa e nande waaju, waaju duu he6iraa e konngol Almasiihu.

¹⁸ Kaa mido lamndoo dum doo: Israa'ilankoo6e nanaali naa? Be nanii jaati! Nii Binndi dii mbii:

«Daade ma66e nanaama e aduna oo fuu,
konngi ma66e njottiima faa hoore leydi.»†

¹⁹ Mido lamndoo kasen: Israa'ilankoo6e paamaali naa? Ley Tawreeta Musaa Laamdo wii tafon:

«Mi wadan kiron 6e laataaki lejol 6ee,
mi wadan tikkanon lejol ngol walaa hakkille.»‡

²⁰ Nden kaa, annabi Esaaya hulaali wiide caggal mum:

«Be tewtaalino kam 6ee tawii kam,
6e lamndanaaki kam 6ee,

mi 6annganii dum'en.»§

²¹ Kaa banngal Israa'ila, Laamdo wii:

«Nannde fuu mido lanndinii ja66aade lejol caliingol jeddungol ngol.»*

11

No Laamdo holliri ana yurmoo Israa'ilankoo6e

¹ Ndennoo, mido lamndoo: Laamdo yoppii yim6e mum Israa'ilankoo6e 6ee naa? O yoppaali! Sabi miin e hoore am mi Israa'ilanke, mi iwdi Ibarahiima, e suudu baaba Bejamin njeyaa-mi. ² Laamdo yoppaali yim6e mum 6e su6inoo gila arannde 6ee. Tama on anndaa ko Binndi dii mbii nde annabi Iliyaasa wullantonoo Israa'ilankoo6e 6ee to Laamdo, wii: ³ «Joomiraado, 6e mbarii annabaabe maa, 6e ngurjinii ittirde maa sadaka, miin tan gooto heddi, e6e ndaara no 6e mbarda kam.» ⁴ Kodum Laamdo jaabii mo? Dum doo: «Mi moo6tanii hoore am ujunaaji njeddɔn gorko 6e kujidanaali tooru wiyeteendu Ba'ala.» ⁵ Hono non, hakkunde yim6e hannde 6ee, ana woodi yim6e seeda 6e Laamdo su6orii saabe hinnee mum. ⁶ Kaa so o su6orike 6e hinnee, en anndan o su6oraaki 6e saabe golle ma66e. So wanaa dum, hinnee Laamdo oo heddataako laataade hinnee hankasen.

⁷ Ndennoo, hono laatii? Ko laatii dee, Israa'ilankoo6e 6ee ke6aali ko ndaartunoo koo, 6e Laamdo su6ii 6ee nii ke6i dum. Wo66e 6ee, 6erde mum'en mburnaa ⁸ no winndorii nii:

* **10:5** Lewinkoo6e 18.5 † **10:8** Fillitagol Tawreeta 30.12-14 ‡ **10:13** Yo'ila 3.5 § **10:15** Esaaya 52.7 * **10:16** Esaaya 53.1 † **10:18** Jabuura 19.5 ‡ **10:19** Fillitagol Tawreeta 32.21 § **10:20** Esaaya 65.1 * **10:21** Esaaya 65

«Laamdo uddii hakkillaaji ma66e,
wumnii gite ma66e, faadinii noppi ma66e.

Faa hannde non worri.»*

⁹ Daawuuda duu wii:

«Yo rewgol ma66e bonngol ngol laatano 6e piccal kajum e yammbuure,
laatanoo 6e fergitere yalla e6e njukkee.

¹⁰ Yo gite ma66e ni66ine pati 6e njiya,
yo cagge ma66e ture faa abada!»†

¹¹ Ndennoo, mido lamndoo: ko Yahuudiyankoo6e 6ee pergitii koo, yalla faa 6e caama faa abada naa? Wanaa! Kaa saabe luutti ma66e dii, yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee ke6iri kisindam dam, yalla Yahuudiyankoo6e 6ee ana kira. ¹² So luutti ma66e dii ngaddanii aduna oo ko moyyi, so waasude ma66e goondinde iisaa duu waddanii 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee ko moyyi, wanaa haala so Yahuudiyankoo6e 6ee fuu tuubii.

Haala hisineede 6e nganaa Yahuudiyankoo6e

¹³ Jooni, onon 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee kaaldan-mi: ko laatii-mi nelaado e moodon koo, mido mantaroo golle mo ndokkaa-mi oo ¹⁴ yaama mi he6a waddude kiram e ley lejol am, faa mi hisina yoga e ma66e. ¹⁵ So woddineede Yahuudiyankoo6e rewrintinii aduna oo e Laamdo, hono laatoytoo so 6e nja66oyaama? Walaa fuu no laatoytoo so wanaa iwde e maayde so naata e nguurndam.

¹⁶ So tamre aranndeere sakkaama Laamdo, tame keddii6e dee duu cakkaama. So dadi lekki cakkaama Laamdo, ca6e dee duu cakkaama. ¹⁷ Jonnoo, Israa'iilankoo6e ana mba'i no maangoroowi tutaaki ki ca6e mum yogaaje caltaa. Aan mo wanaa Yahuudiyanke nanndudo e cabal maangoroowi ki tutaaka, a waddaama a dobaama e maangoroowi kii. Nii ke6ir-daa ngedu e ko iwata e dadi maangoroowi tutaaki kii no ca6e godde dee ke6iri nii. ¹⁸ Kammari majjum, pati manta yeeso ca6e caltaade dee. Kaa so ada mantoo, anndaa wanaa aan wuurni dadi dii, dadi dii nguurnu maa. ¹⁹ Ana moyya tawee ada wiya: «Ca6e caltaama yalla mido dobee do de ngonnoo doo.» ²⁰ Ana selli! Kaa ko de caltiraa dee, rafi goondinal majje, aan ada heddi e dobeede saabe goondinal maa. Ndennoo, pati mawninkina, tawde-daa e kulol Laamdo. ²¹ Sabi so Laamdo dalaali ca6e layliije dee, dalataa ma aan duu. ²² Ndennoo, taykita moyyuki Laamdo e janngere mum fuu: omo janngana saam6e 6ee, kaa omo moyya e maa so nii ada jii6i e kii moyyuki. So wanaa dum, aan duu a saltete. ²³ Israa'iilankoo6e duu, so 6e jii6aali e salaare ma66e ndee, 6e ndoboyte, sabi Laamdo ana waawi dobirde 6e e maangoroowi kii no 6e caltiranoo nii. ²⁴ Ndennoo aan iwdo e maangoroowi ki tutaaka kii oo, so a saltaama iwde e makki a dobaama e maangoroowi tutaaki kii, haala walaa ca6e iwde e lekki tutaaki kii, so caltanooma ana mbaawi dobeede e inna mum'en.

No Laamdo yurmortoo yim6e fuu

²⁵ Sakiraa6e, mido yidi anndinde on oo doo sirri, pati yeewron ko'e mon on hakkilante'en: yoga e Israa'iilankoo6e, ko'e mum'en tiidinaa faa nde 6e nganaa Yahuudiyankoo6e goondinoyoo6e 6ee fuu kisinaa. ²⁶ Hono non Israa'iilankoo6e 6ee fuu kisinirtee, no Binndi dii mbiiri nii:

«Kisinoowo oo Siyona iwrata,
mo ittan iwdi Yaakuuba fuu e geddi Laamdo.»‡

²⁷ «Dum woni aadi am e ma66e
wakkati mo tosoyan-mi luutti ma66e dii fuu.»§

²⁸ Ko 6e calii Kabaaru Lobbo oo koo, Yahuudiyankoo6e 6ee laatorii konnee'en Laamdo kammari mon. Kaa ko Laamdo subii 6e koo, 6e laatike yi66e mum saabe maamiraa6e ma66e. ²⁹ Sabi mimsee walaa e dokkal Laamdo, kajum e noddaango mum. ³⁰ No calorino-don Laamdo arande, ke6u-don jooni yurmeende saabe salaare Yahuudiyankoo6e nii, ³¹ hono non, jooni 6e calorii mo yalla e6e ke6a yurmeende kam6e duu saabe yurmeende nde ngadana-don ndee. ³² Sabi Laamdo uddii yim6e fuu e ley salaare, yalla omo yurmoo 6e fuu.

³³ Hee ngalu Laamdo ana mawni! Hakkilantaaku makko e anndal makko ana luggidi! Fay gooto waawaa anndude anniyaaji makko. Fay gooto waawaa faamde laawi makko.

³⁴ Sabi nii winndorii:

«Homo anndi miilooji Joomiraado?

Naa homo waawi laataade howruujo makko?»*

³⁵ «Homo adii hokkude mo sako o yoo6a dum?»†

* 11:8 Fillitagol Tawreeta 29.3, Esaaya 29.10 † 11:10 Jabuura 69.23-24 ‡ 11:26 Esaaya 59.20 § 11:27 Yeremiya

31.33-34 * 11:34 Esaaya 40.13 † 11:35 Ayyuuba 41.3

³⁶ Sabi, huunde fuu e makko iwi, huunde fuu saabe makko woodiri, huunde fuu kanko woodani. Yo teddeengal woodan mo faa abada! Aamiina!

12

No goondin6e Iisaa kaani wuurdude

¹ Ndennoo sakiraabe, mido ndaarda on saabe yurmeende Laamdo ndee, cakkee ko'e mon laattoo sadaka guurdo, ceniido, beldo Laamdo. Dum woni dewal ngal kaan-don rewirde mo ngal. ² Pati jemmabee aduna, kaa daalee Laamdo heydintina hakkillaaji mon yalla berde mon ana mbaylitoo. Nden, on mbaawan annudude muuyde Laamdo: ko moyyi e ko weli mo e ko hi66i.

³ Saabe moyyere nde Laamdo hokki kam ndee, mido wiya gooto e mon fuu: pati na6ee ko'e mon to on njottaaki. Ko kaan-don wadude dee, yeewron ko'e mon miilooji hakkilantaaku baarooji e goondinal ngal Laamdo etani on ngal. ⁴ Gooto e men fuu ana jogii caldi keewdi, kaa caldi dii fuu ngaldaa golle. ⁵ Hono non, enen e heewde fuu, en neddo gooto e ley ha66agol men e Almasiihu, en fuu eden njeйдаa no gooto fuu jeydiri e goddo nii.

⁶ En ndokkaama dokke ceertude de Laamdo hokkiri en moyyere mum. Dokkaado haaltude konngol ngol Laamdo loowi e mum, haaltira ngol no hawwirta e goondinal nii. ⁷ Dokkaado gollande deental goondin6e Laamdo, golla. Dokkaado tinndinde tinndina. ⁸ Dokkaado waajaade waajoo. Dokkitiroowo oo hokkira bernde laa6unde. Hooreejo fuu ardoroo soobee. Jurmotoodo yurmoroow neddo dow seyo.

⁹ Jilli mon dii laattoo di ngaldaa e naafigaaku. Ngoddee ko boni, tiidee e ko moyyi. ¹⁰ Njidondiree jilli sakiraagu, gooto fuu teddina bannum faa 6urna dum hoore mum.

¹¹ Pati laatee nattube, laatee soobirante'en, ndewiron Joomiraado berde laa6ude, ¹² mbeltee e ley jikke oo, mujee torra, pati ceeree e duwaawu. ¹³ Mballee seniibe Laamdo 6ee e haajuuji mum'en dii, laatee jippinoobe ho66e, ¹⁴ nduwanee torroobe on 6ee, nduwo-don, pati kudon. ¹⁵ Mbeltodee e weltotoobe 6ee, mboydee e woyoo6e 6ee. ¹⁶ Laatodee miilooji gooti, laatee leydinkiniibe, pati mawninkinee, pati njogoree ko'e mon on hakkilante'en. ¹⁷ So won gadudo on ko boni, pati njo6tee dum. Ndaaree wadude ko yim6e fuu miilli ana moyyi. ¹⁸ Nguurdee e yim6e fuu dow jam so ana waawi laataade, dow no mbaawru-don. ¹⁹ Sakiraabe horsube, pati njo6tane ko'e mon, ko kaan-don wadude dee, daalee tikkere Laamdo ndee yo6tano on. Sabi e ley Binndi dii Joomiraado wii: «Miin yo6toytoo mi yo6oyan 6e.»* ²⁰ Nii winndorii kasen: «So gano maa yolbii jamminaa dum, so domdii njarnaa dum. So a wadii nii, a wadan o yaagoo saabe ko o wadi ko boni koo.»† ²¹ Pati dal ko boni jaale, jaalora ko boni koo moyyere.

13

Haala dwtanaade laamiibe

¹ Yo gooto fuu dwtano laamiibe 6ee, sabi laamu walaa so wanaa iwrudo to Laamdo oo, kasen duu laamiibe 6ee Laamdo lammini dum'en. ² Saabe dum, neddo fuu calaniido laamu saliima yamiroore Laamdo, caliido yamiroore Laamdo nee jukkete. ³ Gadoowo ko moyyi walaa ko huldada hooreebe 6ee, kuloowo 6e dee, gadoowo ko boni. Ada yidi waasude hulde laamu naa? Ndennoo, wadu ko moyyi, o yette. ⁴ Sabi laamu yo gollanoowo Laamdo faa nafe. Kaa so tawii ko boni ngadataa, hul, sabi wanaa meere laamu wakkorii kaafaawi, o gollanoowo Laamdo faa o tabintina jukkungo mum faade e gadoowo ko boni fuu. ⁵ Ndennoo, waajibi dwtano-don laamiibe 6ee, wanaa saabe hulde jukkeede tan, pati hakkillaaji mon nina on duu. ⁶ Dum saabii so odon njo6a lampo, sabi laamiibe 6ee e ley golle mum'en nanngugol lampo ngol, 6e gollanoobe Laamdo. ⁷ Ndokkee 6e fuu hakkeeeji ma66e. Ndokkee lampo mo kaan-don hokkude lampo, ndokkon usuru mo kaan-don hokkude usuru, kulon mo kaan-don hulde, teddinon mo kaan-don teddinde.

⁸ Pati namaande fuu 6iloo hakkunde mon so wanaa namaande jilli. Homo fuu rewa bannum jilli. Sabi jiddo neddo hono mum fuu, tabintinii Sariya Muusaa oo. ⁹ E ley dum, dii doo kadaadi: «Pati jeenu, pati paadu hoore, pati wujuu, pati tuuye-daa», kanji e jamirooje godde dee fuu ede kawriti e ndee doo yamiroore wootere: «Njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.» ¹⁰ Jiddo tanaa mum gollataa dum ko boni, ndennoo, jilli tabintinta Sariya oo.

¹¹ Odon anndi wakkati mo ngon-den e mum. Wakkati mo kaan-don finde oo yonii. Sabi jooni kisindam 6uri badaade en diina nde naatuno-den e goondinal ndee. ¹² Jemma oo woddiima, jalooma oo 6attiima. Ndennoo, njoppen gollude golleeji nimre dii, 6amen ka6itorde fooyre, ¹³ nguurden no haaniri, no won6e e fooyre jalooma nii, tawee wanaa e

* 12:19 Fillitagol Tawreeta 32.35 † 12:20 Tinndi 25.21-22

ley wanngiyaare e sigiro e ko sofi e njaahilaaku e poondondiral e haasidaaku. ¹⁴ Boornoree Joomiraado men Iisaa Almasiihu no kaddungal nii, pati kiinne gidade yonki mon, pati njokkon de.

14

Haala tewtude ko na6ata deental goondin6e yeeso

¹ Nja66ee mo goondinal mum lo'i tawa on njiraali dum ko woni e hakkille mum. ² To banngal jaamdu, oo ana tawree goondinal faa waawa jaamde huunde fuu, tawee ootoo goondinal mum ana lo'i faa waasa jaamde tew. ³ Naamoowo tew oo pati yawa mo jaamataa tew oo. Mo jaamataa tew oo pati njira jaamoowo tew oo, sabi Laamdo ja66iima mo. ⁴ Aan, kodum ngon-daa faa njiraa gollanoowo goddo? Mo heddo tarsinaade naa mo saama, yo donngal kalfaado makko oo. Kaa mo tarsinto faa gasa, sabi Joomiraado ana waawi niibinde mo.

⁵ To banngal jalaade, oodoo ana jogorii jalaade dee ana burdi moyyude, ootoo ana jogorii jalaade dee fuu potu. Gooto fuu yo hebu tayoral e ley hakkille mum. ⁶ Burdindo jalaade dee oo wadirii dum kammari Joomiraado. Kasen duu, jaamoowo ko yidi fuu oo wadirii dum kammari Joomiraado, sabi o yettan Laamdo. Mo jaamataa tew oo wadirii dum kammari Joomiraado, o yettan Laamdo kanko duu. ⁷ Sabi fay gooto e men wuuranaali hoore mum, kasen duu fay gooto e men maayanaali hoore mum. ⁸ So en nguurii, Joomiraado oo nguuran-den, so en maayii, Joomiraado oo maayan-den. So en nguur naa so en maay, Joomiraado oo jey en. ⁹ Sabi Almasiihu maayii, kasen duu wuurtii faa laatanoo wuur6e e maay6e fuu Joomiraado.

¹⁰ Aan, ko wadi so ada njira sakiike maa goondindo oo? Naa aan, ko wadi so ada yawa sakiike maa goondindo oo? En fuu, en ndaroyto yeeso sarirde Laamdo, ¹¹ sabi ana winndii: «Joomiraado wii:

« Mi hunorike baawde am:

Koppi fuu kofanto kam,

gooto fuu sellinan miin woni Laamdo. » » *

¹² Nden gooto men fuu jaabantoo hoore mum yeeso Laamdo.

¹³ Dum nee, pati pelondiren e ko'e men hankasen, 6amee anniya reentaade e huunde fuu ko waawi fergitinde sakiike mon li6a dum. ¹⁴ Saabe Joomiraado men Iisaa mido tayori jaamdu fuu harmaa e hoore mum. Kaa so neddo miilli won harmundu, dum harmanan dum kanum. ¹⁵ So a torrii sakiike maa goondindo oo saabe jaamdu maa, a jokkaali laawol jilli. Pati halku mo Almasiihu maayani oo saabe jaamdu maa nduu. ¹⁶ Ndennoo, ko ke6u-don so taw-don ana moyyi koo, pati waddana yim6e haalde haala mbonka. ¹⁷ Sabi Laamu Laamdo fawaaki e jaamdu naa e yardu, ko fawii e mum dee, fooccitaare e jam e seyo e ley ha66agol men e Ruuhu Ceniido oo. ¹⁸ Golliranoowo Almasiihu hono non fuu, Laamdo welete dum, yim6e 6ee duu teddinan dum. ¹⁹ Ndennoo, tewten 6eydude jam hakkunde men, kasen duu homo fuu tewta ko na6ata bannndum yeeso e ley goondinal.

²⁰ Pati bonnitin golle Laamdo saabe jaamdu. So goonga, jaamdu fuu ana dagii, kaa so jaamdu ndu jaamataa nduu ana li6a sakiike maa, jaamde ndu moyyaa. ²¹ Ko moyyi dee, waasude jaamde tew e waasude yarde doro, kanum e waasude hafude huunde fuu ko fergitata sakiike mum. ²² Huunde fuu ko goondin-daa hen, yo laato hakkunde maa e Laamdo. Mo sikkitataako ko woni e hakkille mum, welii hoore! ²³ Kaa neddo fuu cikkitiido e ko jaamata, jukkete, sabi joomum jaamirtaa goondinal. Huunde fuu ko waldaa e goondinal yo luuttal.

15

¹ Enen sellu6e goondinal 6ee, eden kaani wallude 6e goondinal mum lo'i 6ee, mbaasen tewto ko weli en tan. ² Gooto e men fuu yo tewtu ko welata tanaa mum, faa oon yaara yeeso e ley goondinal. ³ Sabi Almasiihu tewtaalino ko weli dum, kaa o wii no winndorii nii: «Bonkaaji bonkii6e ma dii e am njani.» * ⁴ Ko winndanoo arannde e ley Binndi dii koo fuu, faa janngina en winndiraa, yalla mupal e 6erde fuu6ude de Binndi dii ndokkata en dee ana laatanoo en jikke. ⁵ Yo Laamdo jom mupal, fuu6inoowo 6erde oo, hokku on laataade miilo wooto no Iisaa Almasiihu anndiniri on nii, ⁶ faa teddiniron Laamdo anniya gooto e daande wootere. Sabi kanko Laamdo woni Baaba Iisaa Almasiihu Joomiraado men oo.

⁷ Nja66ondiree no Almasiihu ja66orii on nii, faa Laamdo teddinee. ⁸ Mido wiya on: Almasiihu warii gollande Yahuudiyankoo6e faa hollita Laamdo yo koolniido. Sabi Almasiihu tabintinii podooje de Laamdo wadannoo njaatiraabe Yahuudiyankoo6e dee ⁹ yalla lepi goddi dii duu ana teddinira Laamdo saabe yurmeende mum, no Binndi dii mbiiri nii:

* 14:11 Esaaya 45.23 * 15:3 Jabuura 69.10

«Saabe dum, mi jaarete hakkunde lepi,
mi yimete faa teddina innde maa.»[†]

¹⁰ Binndi dii mbii kasen:

«Lepi, mbeltodee e yim6e Joomiraado 6ee.»[‡]

¹¹ Kasen:

«Onon lepi dii fuu, njettee Joomiraado,
yo yim6e fuu njettu mo.»[§]

¹² Annabi Esaaya duu wii:

«Iwdo e Yessa waroyan,
oon immoytoo faa laamoo lepi dii,

di pawoyan jikke majji e makko.»^{*}

¹³ Yo Laamdo Jom jikke oo hebbin on seyo e jam fuu e ley goondinal mon, yalla ofon 6eydoo heewde jikke saabe baawde Ruuhu Ceniido oo!

No Pool haaldi kabaaru golle mum

¹⁴ Sakiraa6e am, miin jaati mido taylori ofon moyyi sanne, ofon keewi anndal, kasen duu ofon mbaawi waajondirde. ¹⁵ Kaa ley bataaki oo mido suusi haalande on haalaaji yogaaaji faa laa6a faa mi miccintina on di. Mi haaldii non saabe moyyere nde Laamdo hokki kam ¹⁶ nde wadi kam gollanoowo Iisaa Almasiihu e ley 6e nganaa Yahuudiyankoo6e ndee. Ko mbaajotoo-mi Kabaaru Lobbo oo koo yo golle ceniido yalla 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee ana laatoo sadaka beldo Laamdo mo Ruuhu Ceniido oo senni. ¹⁷ Ndennoo, e ha6bagol am e Iisaa Almasiihu, mido waawi mantoraade golleeji di ngollan-mi Laamdo dii. ¹⁸ Sabi wala fuu ko cuusu-mi haalde so wanaa ko baawde Almasiihu tabintini e ley golle am faa waddana 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee downtanaade Laamdo. Haala am e golle am duu, ¹⁹ Laamdo tabintinirii dum baawde taagumansaaji e kaayde e ley baawde Ruuhu Laamdo oo. Hono non njottinir-mi Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo nokkuuje dee fuu gila Urusaliima e seraaji mum faa leydi Illiriya. ²⁰ Kasen duu, gila arannde anniya am yo waajaade Kabaaru Lobbo oo do innde Almasiihu ndee yottanooki pati mi maha dow maadi neddo goddo, ²¹ no Binndi dii mbiiri nii:

«Be njottinanooka haala makko 6ee njiyoyan,
6e nanaalino kabaaru makko ana haalee 6ee paamoyan.»[†]

Haala anniyaaji Pool

²² Golle am oo hadi kam warde to moodon too cili keewdi. ²³ Kaa jooni golle oo huufii dee doo leyde, kasen duu ko njidu-mi warde to moodon koo wadii duu6i kuurdi jooni. ²⁴ Mido yidi fañude to mon so mido yaha Espaniya, mi wonda e moodon seeda, njoo6inon kam ko kasindinan-mi e laawol am ngol.

²⁵ Kaa jooni Urusaliima njahan-mi faa mi walla seniife won6e ton 6ee. ²⁶ Sabi deente goondin6e gonde Makedoniya e Akaya dee anniyeke hawrintinde kaalisi faa mballa misikiina'en jeyaa6e e seniife Urusaliima 6ee. ²⁷ Be anniyorii dum berde laa6ude, kaa e6e kaani wadande 6een dum duu. Sabi tawii 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee ke6ii ngedu e moyyereji di Ruuhu oo hokki Yahuudiyankoo6e 6ee dii, ndennoo, 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee duu ana kaani feccude jawle mum'en e Yahuudiyankoo6e 6ee. ²⁸ So dum yawtii, so mi hokkii 6e ko hawrintinaa koo, mi ya6borto to moodon too so mido yaha Espaniya. ²⁹ Mido anndi so mido wara to moodon, mi wardan e barke Almasiihu ki66udo oo.

³⁰ Sakiraa6e, saabe Joomiraado men Iisaa Almasiihu e saabe jilli di Ruuhu oo hokkata dii, mido ndaarda on: ka6odo-don e am e ley duwaawuujii mon faade e Laamdo saabe am, ³¹ yalla mido dada e 6e ngoondinaali won6e Yahuudiya 6ee, kasen seniife won6e Urusaliima 6ee nja66oo ballal ngal na6anan-mi dum'en ngal. ³² Hono non, so Laamdo muuyii, mi yottorto on weltaare, kasen duu mi fowta hakkunde mon. ³³ Yo Laamdo gaddoowo jam oo wonda e mon, on fuu. Aamiina!

16

Jowtaali

¹ Mido haalana on kabaaru banndii men debbo biyetee6o Febe, gollanoowo deental goondin6e gonngal ley Kankiriya oo. ² Nja66oro-don mo e dow innde Joomiraado no seniife 6ee kaani wadude nii, kasen duu mballee mo e huunde fuu ko mo hasindini e mum, sabi kanko duu o wallii heew6e, miin e hoore am mido hen. ³ Mido jowta Piriskilla e Akilas, gollidoowe e am golle Iisaa Almasiihu 6ee. ⁴ Sabi 6e kosii mursude yonkijji

[†] 15:9 2 Samuyila 22.50, Jabuura 18.50

[‡] 15:10 Fillitagol Tawreeta 32.43

[§] 15:11 Jabuura 117.1

^{*} 15:12

Esaaya 11.10 [†] 15:21 Esaaya 52.15

ma66e faa 6e ndannda yonki am. Wanaa miin tan yettata 6e, deente goondin6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e dee fuu ana njetta 6e. ⁵ Mido jowta deental goondin6e kawroowal galle ma66e ngal fuu. Mido jowta Epaynetus, gido am korsudo oo. Kanko adii goondinde Almasiihu ley leydi Asiya fuu. ⁶ Mido jowta Mariyama tampando on sanne oo. ⁷ Mido jowta Andoronikus e Yuniyas, suudu baabaa6e am wor6e 6e uddidanoo-mi kasu 6ee. Be nelaa6e teddinaa6e, kasen duu kam6e adii kam goondinde Almasiihu.

⁸ Mido jowta Ampiliyatus mo korsinir-mi saabe Joomiraado oo. ⁹ Mido jowta Urbanus, gollidoowo e men golle Almasiihu oo, kajum e Estakis gido am korsudo oo. ¹⁰ Mido jowta Apelles mo goondinal mum Almasiihu horaa so tawaa ana laa6i oo. Mido jowta galle Aristobil. ¹¹ Mido jowta Herodiyon suudu baabaajo am oo. Mido jowta yim6e galle Narsisi ha66i6e e Joomiraado 6ee. ¹² Mido jowta Tirifena e Tirifosa, 6een yo rew6e gollanoowe Joomiraado. Mido jowta Persis mo korsin-mi, oon yo debbo tampudo sanne e ley gollande Joomiraado. ¹³ Mido jowta Rufus mo Joomiraado su6ii oo, mido jowta inna makko mo nanngir-mi no innam nii, miin duu. ¹⁴ Mido jowta Asinkiriti e Felegon e Hermes e Patorobas e Hermasa e goondin6e Iisaa wondufe e ma66e 6ee. ¹⁵ Mido jowta Filolog e Yuliya, mido jowta Nere e bannandum debbo, kajum e Olimpasi, mido jowta seniife wondufe e ma66e 6ee fuu. ¹⁶ Gooto gooto mon fuu jowtira sakiike mum jowtaango wondungo e jilli. Deente goondin6e Almasiihu dee fuu ana njowta on.

¹⁷ Sakiraa6e, mido ndaarda on, ndeento-don e waddoo6e ceeraagu e pergite saabe salagol mum'en jannde nde ke6u-don ndee, ngoddee 6e! ¹⁸ Sabi yim6e wa'u6e non ngollantaa Joomiraado men Almasiihu, ko 6e ngollanta dee, deedi ma66e dii. Haalaa6i ma66e beldi e manooje ma66e jaayde 6e majjinirta hакkillaa6i yim6e 6e yoyaa 6ee. ¹⁹ Kaa onon, kabaaru dowtaare mon yottike yim6e fuu. Saabe dum mido weltanii on, kaa mido muuyani on laato-don hакkillante'en banngal ko moyyi, laato-don laa6u6e banngal ko boni. ²⁰ Laamdo gaddoowo jam oo wadan niison Ibiliisa ley teppe mon 6ooyataa. Yo hinnee Joomiraado men Iisaa wonu e mon!

²¹ Timote gollidiido am oo ana jowta on. Lukiyus e Yason e Sosipatoros suudu baabaa6e am 6ee ana njowta on. ²² Miin, Tertiyus, binndando Pool oo 6ataaki oo, mido jowta on saabe ha66agol meeden e Joomiraado. ²³ Gayus, njaatigi am mo deental goondin6e ngal hawrata galle mum oo, ana jowta on. Erasta kalfinaado kaalisi ngeenndi ndii oo ana jowta on, kajum e Kartus sakiike men oo. [²⁴*]

Jettooje

²⁵ Jettooje ngoodanii Laamdo baawdo hokkude on semmbe oo. O hokkiran on dum Kabaaru Lobbo haala Iisaa Almasiihu mo mbaajii-mi oo. Oon Kabaaru Lobbo yo 6anngugol sirri Laamdo cuudanoodo gila arannde ²⁶ kaa jooni o 6annginaama. Dewte annabaabe anndinii dum lepi dii fuu no Laamdo duumiido oo yamiri nii, faa di ngoondina Laamdo di dowanoo dum. ²⁷ Yo teddeengal woodan Laamdo gooto hакkillante oo faa abada saabe Iisaa Almasiihu. Aamiina!

* **16:24** E dereeeji 6ooydi dii, yoga ana 6eyda aaya 24:Yo hinnee Joomiraado men Iisaa Almasiihu wonu e mon, on fuu. Aamiina!

Bataaki Pool arano faade e Korintunkoo6e

¹ Oo fataaki ga amen iwri, miin Pool, kaɲum e sakiike men Sosteni. Miin Pool, mi noddiraado sago Laamdo faa mi laatoon nelaaroo Iisaa Almasiihu. ² Miden njowta deental goondin6e Laamdo gonngal ngalluure Korintu.* Laamdo la66inirii on saabe Iisaa Almasiihu, noddii on faa laato-don yim6e mum, onon e noddoo6e innde Joomiraado men Iisaa Almasiihu do mbaawi wonde fuu. Sabi Iisaa yo Joomiraado ma66e, yo Joomiraado men. ³ Yo on ke6u moyyere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

No Pool yettiri Laamdo banngal Korintunkoo6e

⁴ Mi6o yetta Laamdo saabe mon wakkati fuu dow moyyere makko nde ndokkire-don Iisaa Almasiihu ndee. ⁵ Saabe makko on ke6ii arsuku fuu e ley haala e ley anndal fuu. ⁶ Seedaaku amen haala Almasiihu jii6ii e mon jaati, ⁷ dum wadi so on jakoraaka fay dokkal Laamdo gootal e ley doomugol mon Joomiraado men Iisaa Almasiihu faa warta. ⁸ Kanko hokkata on semmbe faa do aduna haadi, yalla o6on laato 6e ngalaa jii6e jannde gartol makko, kanko Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ⁹ Laamdo yo koolniido, kanko noddii on ka66o-don e Biyiiko Iisaa Almasiihu Joomiraado men oo.

Haala poondondiral hakkunde goondin6e

¹⁰ Sakiraabe, mi6o ndaarda on dum doo e innde Joomiraado men Iisaa Almasiihu: nanngondiree, laato-don daande wootere, pati ceerton, laato-don hakkille gooto e anniya gooto. ¹¹ Sakiraabe am, mi narrii yim6e suudu Kolowe poondondiral won hakkunde mon. ¹² Ko njidu-mi wiide dee, yogaa6e mon ana mbiya ana ngoodani Pool, wo66e ana mbiya ana ngoodani Apollos,[†] wo66e duu ana mbiya ana ngoodani Piyeer, wo66e kasen duu ana mbiya ana ngoodani Almasiihu. ¹³ Tama Almasiihu yo pecciido? Tama Pool maayani on dow leggal bardugal, naa e innde Pool lootira-don lootogal batisima? ¹⁴ Mi yettiri Laamdo ko mi lootaaali fay gooto e mon lootogal batisima koo, so wanaa Kirispus e Gayus. ¹⁵ Non, fay gooto waawaa wiide e innde am lootira-don lootogal batisima. ¹⁶ Ooho, goonga mi batiisii kasen duu galle Istifanas. Ko yawti dum, mi anndaa yalla mi batiisii goddo. ¹⁷ Sabi Almasiihu nelaali kam mi batisa, ko mo neli kam dee, mi haala Kabaaru Lobbo oo, tawa mi haaliraali dum neejal haala, pati maayde makko dow leggal bardugal ndee laato meere.

No Almasiihu holliri baawde Laamdo e hakkilantaaku Laamdo

¹⁸ Haala maayde Iisaa dow leggal bardugal yo safiyaaku banngal halkotoo6e 6ee, kaa banngal men enen hisintee6e 6ee, ka baawde Laamdo. ¹⁹ Sabi ana winndii:

«Mi bonnitan hakkilantaaku hakkilante'en 6ee,

mi jii6an faamu faamu6e 6ee.»[‡]

²⁰ Ndennoo, hakkilante won ko woni naa? Dunkee Sariya won ko woni naa? Baawdo haala e oo jamaanu won ko woni naa? Wanaa Laamdo waylitii hakkilantaaku oo aduna wadii dum majjere naa? ²¹ Yim6e aduna oo e hakkilantaaku mum'en fuu annditaali no Laamdo holliri hoore mum e ley hakkilantaaku mum nii. Dum saabii so Laamdo yidi hisinirde goondin6e dum 6ee waaju amen nanndudo e safiyaaku oo. ²² Yahuudiyankoo6e ana ndaarta kaayde, Yunaninkoo6e ana njidi kaɲum'en hakkilantaaku. ²³ Kaa enen, kabaaru tonteede Almasiihu e leggal bardugal mbaajoto-den. Banngal Yahuudiyankoo6e dum metti, banngal leji goddi dum safiyaaku. ²⁴ Kaa banngal noddaa6e 6ee, Yahuudiyankoo6e e leji goddi fuu potu, Almasiihu yo baawde Laamdo yo hakkilantaaku Laamdo. ²⁵ Sabi golle Laamdo mo yim6e njogorii yo safiyaaku oo ana 6uri hakkilantaaku neddo, kasen duu ko 6e njogorii yo loore Laamdo koo ana 6uri semmbirantaaku neddo.

²⁶ Yeewee ko'e mon, onon sakiraabe 6e Laamdo noddii: banngal yim6e, hakkilante'en keewaa e ley mon, jom'en semmbe keewaa e ley mon, iw6e e leji teddu6i keewaa e ley mon. ²⁷ Kaa Laamdo su6ike ko aduna jogorii yo safiyaaku koo faa hoyna hakkilante'en 6ee, ko aduna jogorii yo loore koo faa o hoyna ko jogii semmbe koo. ²⁸ O su6ike ko hoyi, ko yawonii, ko jataaka e aduna oo koo faa o wada ko jataa koo yo meere, ²⁹ yalla 6ii-aadama fuu ana ronka mantaade yeeso Laamdo. ³⁰ Kanko ha66i on e Iisaa Almasiihu faa Iisaa laatanii en hakkilantaaku iwdo e Laamdo, laatanii en fooccitaare e senaare e coottitaari ³¹ faa «mantotoodo fuu mantoroo golle Joomiraado» hono no winndorii nii.

* 1:2 Golle Nelaabe 18.1-17 † 1:12 Golle Nelaabe 18.24-28 ‡ 1:19 Esaaya 29.14

2

Haala hakkilantaaku Laamdo

¹ Sakiraa6e, miin, nde ngarnoo-mi to mon faa mi waajoo on goonga Laamdo teddu6o oo ndee, mi waajoraaki on haalaaji beldi, mi waajoraaki on hakkilantaaku yim6e. ² Sabi mi fellisiino mi waajataako on fay huunde so wanaa haala Iisaa Almasiihu e tonteede mum e leggal bardugal. ³ Nde ngondunoo-mi e mon ndee, mido lo'i, mido huli, mido siyna sanne. ⁴ Haala am e waaju am fawanooki e neenal haala jaalotoongal neddo. Ko dum fawinoo e mum dee, baawde de Ruuhu Ceniido hollata dee ⁵ pati goondinal mon fawoo e hakkilantaaku yim6e, fawoo e baawde Laamdo.

⁶ Dum e taweede, miden mbaajoo hakkilantaaku hakkunde jii6u6e e ley goondinal. Wanaa hakkilantaaku oo doo aduna min mbaajotoo naa hakkilantaaku jom'en baawde halkotoo6e e ley oo doo jamaanu - ⁷ hakkilantaaku Laamdo min mbaajotoo. Hakkilantaaku oo yo goonga teddu6o cuudaado yim6e mo Laamdo fodani en gila aduna tagaaka faa naaten e teddeengal mum. ⁸ Fay gooto e adunankoo6e laamiio6e 6ee anndaa oo hakkilantaaku, sabi sinndo e6e anndunoo mo, 6e tontataano Joomiraado teddu6o oo. ⁹ Kaa nii winndorii:

«Ko yitere yiyaali nowru nanaali,
e ko hakkille waddaali abada,

dum jaati woni ko Laamdo moyyinani yidu6e dum.»*

¹⁰ Kaa enen, Laamdo hollirii en dum Ruuhu Ceniido. Oon Ruuhu ana yiya fuu, fay ko luggidi to Laamdo. ¹¹ Homo waawi anndude neddo faa laa6a so wanaa yonki wonki e mum kii? Laamdo duu hono non, fay gooto anndaa mo faa laa6a so wanaa Ruuhu gondo e makko oo. ¹² Enen, wanaa adunankaaku ke6-den, Ruuhu iwdo e Laamdo oo ke6-den, yalla eden annda moyyere nde Laamdo wadani en ndee fuu. ¹³ So miden mbaajoo dum, min nawtortaako haalaaji di hakkilantaaku gi66e aadama waajotoo min dii - haalaaji di Ruuhu oo waajotoo dii min nawtortoo. Hono non min pamminiirta he6u6e Ruuhu 6ee goongaaji Ruuhu dii. ¹⁴ Mo he6aali Ruuhu Laamdo oo waawataa ja66aade kulle oon Ruuhu, sabi de safiyaaku do joomum. O waawataa faamude de, sabi Ruuhu oo tan waawi hollude no kulle dee carirtee. ¹⁵ Neddo ke6udo Ruuhu oo, ana waawi sarde fuu, kaa fay gooto waawaa sarde dum. ¹⁶ Sabi nii Binndi dii mbiiri:

«Homo anndi anniya Joomiraado oo?

Homo waawi waajaade dum?»†

Kaa enen, anniya Almasiihu oo njogi-den.

3

Haala gollanoo6e Laamdo

¹ Miin noo, sakiraa6e, mi waawaa haalirande on hono no on he6u6e Ruuhu Ceniido nii. No kaaliran-mi on dee, hono no on adunankoo6e nii, hono no on cukaloy keccoy e ley goondinal Almasiihu ngal nii. ² Biraadam ndokku-mi on, wanaa naamdu tekkundu, sabi on mbaawanaano ndu. Fay jooni duu, on mbaawanaa ndu, ³ sabi adunankaaku tan nguurdun-don tafon. Ko haasidaaku e poofondiral woni hakkunde mon koo, wanaa dum ana holla e oo doo aduna njeya-don? Wanaa edum holla nguurdan 6ii-aadama nguurdun-don naa? ⁴ So gooto e mon wii Pool woodani, goddo kasen wii Apollos woodani, wanaa dum ana holla miilooji oo doo aduna njokku-don?

⁵ Ko Apollos woni? Ko Pool woni? Min gollanoo6e Laamdo tan, gooto fuu ko Joomiraado hokki dum. E juude amen ngoondin-don. ⁶ Miin, mi tutii, Apollos yarnii, kaa Laamdo woni mawninoowo. ⁷ Hono non, tutudo oo e jarnudo oo fuu nganaa hen fay huunde, Laamdo mawninoowo oo tan woni fuu. ⁸ Tutudo oo e jarnudo oo fuu potu, homo e ma66e fuu barjete ko waarata e tampere mum. ⁹ Sabi minen min gollidoo6e e Laamdo, onon on ngesa Laamdo, on maadi Laamdo.

¹⁰ Kammari moyyere nde Laamdo wadani kam ndee, mi asii gasol no mahoowo hakkilante wadanta nii, mi wadii mahol aranol. Jooni goddo ana maha e maggol. Kaa gooto fuu wada hakkille e no mahirta nii. ¹¹ Sabi fay gooto waawaa wadude mahol gonngol so wanaa aranol ngol, kanngol woni Iisaa Almasiihu. ¹² Neddo ana ji6a e maadi aranndeeri ndii kanje naa cardii naa kaaye dime naa ledde naa hudo naa gawye. ¹³ Namnde gartol Almasiihu, neddo fuu sariya 6annginan fayda golle mum, sabi nden, neddo fuu yiite 6annginan golle mum, holla gooto fuu fayda golle mum. ¹⁴ Mo golle mum heddiid daraade dow mahol aranol ngol, he6an mbarjaari. ¹⁵ Kaa mo yiite ngee naamii golle mum, waasii mbarjaari mum, kaa kajum hisinte, ana wa'i no co66itiido e yiite nii.

* 2:9 Esaaya 64.3 † 2:16 Esaaya 40.13

¹⁶ Tama on anndaa on suudu Laamdo, kasen Ruuhu Laamdo oo ana e mon? ¹⁷ Ndennoo, neddo fuu kalkudo suudu Laamdo nduu, Laamdo halkan dum. Sabi suudu Laamdo nduu yo seniindu, kasen duu onon ngonni suudu nduu.

¹⁸ Pati fay gooto jaayra hoore mum. Miildo e mon yo hakkilante e oo aduna fuu yo laato safi, yalla ana laato hakkilante jaati. ¹⁹ Sabi hakkilantaaku e oo aduna yo safiiaaku yeeso Laamdo. Sabi ana winndii: «Laamdo nanngiran hakkilante'en 6ee hiila mum'en.» * ²⁰ Ana winndii kasen: «Joomiraado ana anndi miilooji hakkilante'en 6ee, omo anndi di meere.» † ²¹ Ndennoo, pati fay gooto mantoroo yim6e, sabi onon njei fuu: ²² Pool e Apollos e Piyeer, kajum e aduna oo, nguurndam e maayde, hannde e janngo, fuu onon njei. ²³ Onon, Almasiihu jey on, Almasiihu duu, Laamdo jey dum.

4

Haala golle nelaar6e Almasiihu e tampereji mum'en

¹ Ndennoo, njogoree min min gollano6e Almasiihu, njogoree min min halfinaa6e goongaaji Laamdo teddudi cuudaadi dii. ² Kalfinaado, hoolaare tan ndaardaa. ³ Jooni, banngal am, so on pelii kam naa so mi darnaama e sarirde 6i66e aadama wiyoo6e mi wanaa koolniido, walanaa kam baasi. Mi felataa hoore am duu jaati. ⁴ So goonga nii, fay so mi walaa ko mi felda hoore am, dum wadataa kam mi poocitiido. Joomiraado woni caroowo kam. ⁵ Saabe dum, pati pelee fay gooto fade wakkati oo yottaade, fade Joomiraado oo warde. Kanko yaltinta ko suudino e nimre, kanko 6annginta ko woni e 6erde yim6e. Nannde nden, gooto fuu he6an e Laamdo jettooje de foti he6ude.

⁶ Sakiraabe, haalaaji dii fuu mi fawii dum dow amen miin e Apollos kammari moodon, yalla miden laatanoo on misaalu, paamon pati njawton ko winndii koo, tawa on mawninkinaaki e ja6ande oodoo e salanaade ootoo. ⁷ Ndennoo homo burnu maa wo66e 6ee? Kodum njogi-daa ko a hokkaaka? Ko njogi-daa fuu a dokkaado, ko wadi so ada mantoroo dum hono dum wanaa dokke Laamdo?

⁸ Woy on kaarii, woy on ke6ii arsuku, woy on laamiima, minen min laamaaki! Haya miden njidi laamo-don jaati, yalla miden mbaawa laamodaade e mon minen duu! ⁹ Sabi ana nanndani kam, minen nelaar6e 6ee, Laamdo heedini min caggal no saraabe waretee6e nii. Sabi min laatike fiirtee6e yeeso aduna oo fuu: yeeso malaa'ika'en e yim6e fuu. ¹⁰ Min majju6e saabe Almasiihu, onon on hakkilante'en e ha66agol mon e Almasiihu. Min lo'u6e, onon on jom'en semmbe. Min hoynaabe, onon on teddinaabe. ¹¹ Fay wakkati mo ngon-den e mum jooni oo, min ceeraali e yolbere e domka e kolndam e fiyeede, kajum e yiilaaru, ¹² miden tiinnitoo wuurdude semmbe terde amen. So min njennaama, min nduwoto. So min torraama, min mujan. ¹³ So min jo'aama, min mbaaltinan hakkillaaji joomum'en. Faa jooni miden njogoraa no mbuuwdi nii ley aduna oo, hono tuundi ndi yim6e fuu mbedotoo.

¹⁴ Mi winndiraali dum faa mi hersina on, ko mbinndir-mi dum dee, faa mi jannginira on no sukaabe am horsu6e nii. ¹⁵ Fay so taweede e ley ha66agol mon e Almasiihu odon njogii dowoo6e ujunaaji ujunaaji, on keewaa baabiraa6e kaa. Sabi e ha66agol mon e Almasiihu, miin laati baaba mon nde mbaajii-mi on Kabaaru Lobbo oo ndee. ¹⁶ Dum wadi so mido ndaarda on nemmbon kam. ¹⁷ Dum wadi duu so nel-mi e mon Timote 6iyam korsudo koolniido e ley ha66agol mum e Joomiraado. O miccintinan on laawi di njokku-mi saabe Almasiihu e no mbaajortoo-mi diin laawi nii nokku fuu e ley deente goondin6e dee fuu. ¹⁸ Won e mon mawninkiniibe dow jikkude mi warataa to mon. ¹⁹ Kaa 6ooyataa mi waran to mon so Joomiraado ja6ii. Nden mi humpitoto ko wanaa haala mawninkiniibe 6ee tan, mi humpitoto baawde mum'en duu. ²⁰ Sabi Laamu Laamdo wanaa haala tan, yo baawde. ²¹ Hono njid-don mi warda e mon? Sawru naa jilli e newaare?

5

Haala ko yaannii hakkunde goondin6e

¹ Haya, ko so6i nanaama wadi hakkunde mon. Hono ndee somnde wadaali fay hakkunde heefer6e: gooto e mon ana wondi e jom suudu baam mum! ² Kasen duu odon mantoroo dum! Ko kaanon-don wadude dee, metteede dum, yalla odon itta gadudo oo golle bondo e hakkunde mon.

³ Miin, mido woddorii on banngal terde, kaa mido 6attorii on e hakkille. Gila jooni hono no mi tawaado ton nii, mi sarri gadudo golle oo. ⁴ So on kawritii e dow innde Joomiraado men lisa, hakkille am ana tawde e mon, baawde Joomiraado men lisa duu ana e men, ⁵ yo oon neddo wade e juude Ibiliisa, terde mum kalkee, yalla yonki mum ana hisinee jannde gartol Joomiraado.

* 3:19 Ayyuuba 5.13 † 3:20 Jabuura 94.11

⁶ So goonga dee, on ngalaa ko mantoro-don fey! Tama on anndaa yuufinirdi seeda ana yuufina conndi farani njiifaandi fuu? ⁷ La66inee ko'e mon, itton yuufinirdi kiinndi ndii hakkunde mon, yalla odon laatoo conndi farani njiifaandi keyri ndi walaa yuufinirdi. Non ngorru-don jaati, sabi layyaari men iidi Paska ndii hiraama, dum woni Almasiihu. ⁸ Ndennoo, teddiniren iidi oo ko wanaa luutti e bone hono no yuufinirdi kiinndi naa yuufinirdi cõfundi naa mbonndi. Teddiniren mo buuru mo walaa yuufinirdi, buuru laa6al kaŋum e goonga.

⁹ E fataaki mo mbinndunoo-mi e mon oo, mi wii on e ley makko pati nawtondiron e so6u6e. ¹⁰ Nde mbiinoo-mi non ndee, mi faandoraakino so6u6e won6e e oo doo aduna 6ee fuu, naa haasidi'en fuu naa wuy6e fuu naa rewo6e tooruui fuu. So non fii worri, waajibi njalton aduna oo. ¹¹ Ko njidunoo-mi wiide on, pati nawtondiron e innditortoo6o sakiike tawee yo cõ6udo naa haasidi naa dewoowo tooruui naa jo'oo6o yim6e naa jaroowo doro naa gujjo. Baado hono non, pati jaamdon e mum duu. ¹²⁻¹³ Sabi 6e ngalaa e ley deental goondin6e Laamdo ngal 6ee, wanaa miin sarata 6e, Laamdo sarata 6e. Kaa won6e ley deental goondin6e Laamdo ngal 6ee, onon carata dum'en. Sabi nii winndorii: «Ittee neddo bon6o oo e ley mon.»*

6

Haala gullondiral hakkunde sakiraabe goondin6e

¹ So luurral wadii hakkunde mon, hono joomum'en cuusirta wullitaade oonjiibe 6ee njoppa fooccitiibe 6ee? ² Tama on anndaa fooccitiibe 6ee caroyta aduna oo? Ndennoo, so onon fooccitiibe 6ee caroyta aduna oo, hono ndonkirton sarde kulle pamare dee? ³ Tama on anndaa enen caroyta malaa'ika'en 6ee? Sako kulle dam doo nguurndam! ⁴ Ndennoo, so luurral wadii hakkunde mon banngal kulle aduna, ko saabii so odon ngullitoyoo 6e deental goondin6e ngal jataaki 6ee? ⁵ Faa njaago-don mbiiru-mi non. Tama on ngalaa fay hakkilante gooto baawdo sarde sakiraabe luurru6e? ⁶ Ee, goondindo wullanoo goondindo bannum, tawa to 6e ngoondinaali!

⁷ Haya, ko cardaton e mum hakkunde mon koo duu yo ayiibe bon6o jaati. Ko saabii so on cu6aaki mujude toonanne? Ko saabii so on cu6aaki mujude 6oleede? ⁸ Kaa onon toonata, onon 6olata fay sakiraabe mon.

⁹ Tama on anndaa oonjiibe naatataa e Laamu Laamdo oo? Pati njaayree ko'e mon: so6u6e e rewo6e tooruui e jeeno6e e luufunkoo6e ¹⁰ e wuy6e e haasidi'en e yaro6e doro e jo'oo6e yim6e e yano6e, fay gooto e 6ee naatataa e Laamu Laamdo oo. ¹¹ Yoga mon laatinoko hono non, kaa jooni on lootaama on laa6ii, on nanngiraama fooccitiibe saabe innde Joomiraado men isaa Almasiihu, kaŋum e Ruuhu Laamdo men oo.

No goondin6e kaaniri teddinirde Laamdo terde mum'en

¹² Odon mbiya: «Huunde fuu ana daganii kam.» Ooho, kaa wanaa fuu nafata. So goonga «huunde fuu ana daganii kam», kaa mido salii huunde fuu mara kam. ¹³ Odon mbiya: «Naamdu jey reedu, reedu jey jaamdu.» Ooho, kaa Laamdo halkan di didi fuu. Terde bii-aadama tagiraaka kammari ko so6i, ko de tagiraa dee, faa de ndewa Joomiraado, Joomiraado duu hayba de. ¹⁴ Laamdo immintindo Joomiraado men iwde e maayde oo, immintiniran en enen duu e baawde mum. ¹⁵ Tama on anndaa terde mon ngon caldi Almasiihu? Ndennoo, ana dagoo mi 6ama caldi Almasiihu dii mi wada dum caldi debbo coottoowo hoore mum? Abada! ¹⁶ Tama on anndaa piilondir6o e debbo coottoowo hoore mum fuu, laatodike e mum terde goote? Sabi ana winndii: «Be didon fuu 6e laatoto neddo gooto.»* ¹⁷ Kaa ka66ondir6o e Joomiraado laatodike e mum ruuhu gooto. ¹⁸ Ndogee ko so6i! Luuttal fuu ngal neddo luutti, takkataako e terde mum. Kaa cõfindo hoore mum toonii terde mum. ¹⁹ Tama on anndaa terde mon dee ngon suudu Ruuhu Ceniido gondo e mon mo Laamdo hokki on oo? Wanaa onon njei ko'e mon, ²⁰ sabi Laamdo soottitorii on coggu tiidudo. Ndennoo, teddiniree Laamdo terde mon dee.

7

Haala dewgal

¹ Jooni kaa mido yidi jaabaade lamndi di mbinndan-don kam dii. Goonga, ana moyyi e gorko waasude 6amde debbo. ² Kaa pati fijirde wada, gorko fuu yo tawre debbo, debbo duu tawree gorko. ³ Yo gorko hokku genndum hakke mum, debbo duu hokka gorum hakke mum. ⁴ Debbo jeyaa terde mum, gorum jey de. Gorko duu hono non, jeyaa terde mum, genndum oo jey de. ⁵ Pati fay gooto e mon salanoo goddo so wanaa tawee e dow kawral mon wakkati keertaado faa kebon no jaagoro-don Laamdo. Kaa caggal dum, keddo-don

* 5:12-13 Fillitagol Tawreeta 13.6; 17.7

* 6:16 Pu6doo6e 2.24

wuurdude no haaniri nii pati mbaason nantaade so Ibiliisa seytoo on. ⁶ Ko kaalan-mi on doo koo, wanaa ko tilsii, mi kolludo on laawol lobbol nii. ⁷ Miin, mido yidi yim6e fuu laatoo hono am, kaa gooto fuu no Laamdo hokkiri dum: yoga hokkiraa nii enne, yoga hokkiraa nii too.

⁸ Faade e 6e bamaali e 6e bamaaka, kajum e rew6e 6e wor6e mum'en maayi, mido wiya worrude no am nii furi moyyude e mum'en. ⁹ Kaa so tawii 6e mbaawaa nantaade, 6e ndewla, sabi dum furi joodoraade nii tan ana maaya muuyo.

¹⁰ Won6e e dewle 6ee, mido yamira dum'en ndee yamiroore nde iwaali e am, iwnde e Joomiraado: debbo haanaa seerde gorum. ¹¹ So taweede mo seerii oon yo heddoro non, naa duu o warta e mum. Gorko duu haanaa seerde genndum.

¹² Kaa wo66e 6ee, miin e hoore am haalanta dum'en, wanaa Joomiraado: so goondindo iisaa ana jogii debbo mo goondinaali tawee debbo oo ana yarii wondude e makko, pati o seera dum. ¹³ Naa so debbo goondindo ana dewlaa gorko mo goondinaali tawee gorko oo yarii wondude e makko, pati o seera dum. ¹⁴ Sabi gorko mo goondinaali oo ana la66iniree genndum, kasen duu debbo mo goondinaali oo ana la66iniree gorum. So wanaa dum, 6i66e mon laatoto 6e anndaa Laamdo, tawee nee 6e senii6e. ¹⁵ Kaa mo goondinaali, so yidii seerde goondindo oo, yo seer. Goondindo oo kaa, so debbo so gorko, tilsinaaka e dewgal ngal, sabi Laamdo noddii en faa nguuren e jam. ¹⁶ Debbo goondindo, hono anndirtaa ada waawi hisinde gora? Gorko goondindo, hono anndirtaa ada waawi hisinde gennda?

No gooto fuu haani worrude no Joomiraado feccirani dum nii

¹⁷ Dum nee, yo gooto fuu wuurdum no Joomiraado feccirani dum nii, no worrunoo nde Laamdo noddii dum ndee. Dum njamir-mi deente goondin6e dee fuu. ¹⁸ Tawaado yo taadiido nde Laamdo noddii dum ndee, pati tewta bonnitidde ko taadaa koo. Noddaado so tawi taadaaki, pati taado. ¹⁹ Taadaade e waasude taadaade fuu walaa ko nafata, ko nafata dee, jukkude jamirooje Laamdo. ²⁰ Yo gooto fuu heddoro no worrunoo wakkati nde Laamdo noddata dum ndee. ²¹ Nde noddete-daa ndee, so tawii a diimaajo, pati dum laatane sugulla. Kaa so a he6ii laawol no ndimdiraa, rimdu. ²² Sabi maccudo mo Joomiraado noddii, laatike coottitaado Joomiraado. Dimo noddado duu, laatike diimaajo Almasiihu. ²³ On coottitoraama coggu tiidudo, ndennoo pati laatee maccu6e yim6e. ²⁴ Sakiraa6e, gooto fuu no worrunoo nde noddete ndee, yo heddoro non yeeso Laamdo.

Haala dewlude e waasude dewlude

²⁵ Banngal yim6e 6e ndewlaali 6ee, mi walanaa 6e yamiroore iwnde to Joomiraado, kaa mi haalan ko woni miilo am, miin mo yurmeende Joomiraado wadii koolniido oo: ²⁶ saabe torraaji jooni dii, mido miila neddo heddoro no worri nii furi moyyude e mum. ²⁷ So dewgal won hakkunde maa e debbo, pati tewtaa tayude ngal. So dewgal walaa hakkunde maa e debbo, pati tewtaa debbo. ²⁸ Kaa so a 6amii duu, a luuttaali. Mboomri duu so bamaama, luuttaali. Kaa naatu6e e dewle 6ee billoto e nguurndam mum'en, mi yidanaa on dum. ²⁹ Sakiraa6e, ko kaalunoo-mi koo annii: wakkati oo 6adike. Jooni, yo 6am6e 6ee mba'u no bamaali nii, ³⁰ woyoo6e mba'a no mboyaali nii, weltii6e mba'a no mbeltaaki nii, soodo6e mba'a no njogaaki nii, ³¹ he6oo6e e oo doo aduna mba'a no meedaali he6ude e makko nii. Sabi oo doo aduna no wa'i nii, annii yawta.

³² Ko njidu-mi dee, ceerton e sugulla. Mo dewlaali, hakkille mum to kulle Joomiraado yahata, ko welata Joomiraado tewtata. ³³ Kaa dewludo, hakkille mum to kulle aduna yahata, ko welata genndum tewtata, ³⁴ joomum fecciima. Hono non, mo bamaaka, kajum e mboomri, hakkille mum to kulle Joomiraado yahata, yalla terde mum e yonki mum fuu ana cenoo. Kaa bamaado, hakkille mum to kulle aduna yahata, ko welata gorum tewtata. ³⁵ Faa nafa on mbiiru-mi non, wanaa faa tonnga on. Mido yidi nguurdon no kaan-don wuurdude nii, ka66o-don e Joomiraado, tawa hakkillaaji mon peccaaki.

³⁶ So muuyo mawnii e neddo sanne faa huli pati ronka nantaade e cabbaado mum, miila dewgal ngal ana haani timmineede, yo ngal timmine no joomum yidiri nii, luuttaali. ³⁷ Kaa so gorko fellisii e 6ernde mum fuu tawa tilsinaaka, faa 6ami anniya huurtintaa cabbaado mum, so ana waawi nantaade, wadii ko moyyi. ³⁸ E ley dum, kuurtindo cabbaado mum wadii ko moyyi, kaa mo huurtinaali cabbaado mum furi wadu6e ko moyyi.

³⁹ Debbo bamaado yo ka66aado so nii gorum ana heddii wuude. Kaa so goriiko oo yawtii, mo o yidi fuu ana waawi 6amde mo, yo tawe e laawol Joomiraado ngol tan. ⁴⁰ Dum nee, so o heddiima e ngoortaalaaku o 6urata welde hoore. Dum woni miilo am, kasen duu mido miila miin duu, mi he6ii Ruuhu Laamdo.

¹ Jooni mido jaaboo lamndal mon banngal tew cakkanaado tooruuji dii. Eden tayori «en fuu eden njogii anndal». «Anndal» nee waddan mawninkinaare, jilli ngoni ko na6ata deental goondin6e ngal yeeso. ² Neddo fuu miiludo ana anndi huunde, anndaa tafon no haani anndirde. ³ Kaa neddo fuu jiddo Laamdo, Laamdo ana anndi dum.

⁴ Ndennoo e banngal naamugol tew cakkanaado tooruuji, eden anndi «so goonga, ley aduna, tooru wanaa fay huunde», «Laamdo walaa so wanaa gooto oo». ⁵ Sabi fay so ko yim6e mbiyata rewetee6e koo ana ngoodi dow kammu e dow leydi – so goonga, wiyetee6e «rewetee6e» e «joomiraa6e» keewii – ⁶ enen, banngal men, Laamdo gooto tan woodi, Baabiraado tagudo huunde fuu mo nguuran-den oo. Kasen Joomiraado gooto tan woodi, Iisaa Almasiihu mo huunde fuu laatorii oo, mo kefir-den nguurndam oo.

⁷ Kaa wanaa yim6e fuu paami dum tafon. Yogaabe woownoo6e rewde tooruuji, faa hannde e6e jaama tew cakkanaado tooruuji e miilde tew oo tooruuji jaati njei dum. Dum wadata so e6e miila 6e coban, tawi 6e mbaawaa seenndude goonga e pene. ⁸ Tayoral, naamdu 6attintaa en Laamdo. So en naamii, nafataa en fay huunde, so en naamali, bonnantaa en fay huunde. ⁹ Goonga, on ndokkaama laawol faa mbaawon naamde huunde fuu. Kaa ndeentee pati ngol laawol li6a 6e piibaali e ley goondinal 6ee. ¹⁰ Sabi aan anndudo goonga oo, so lo'udo yii ma ada jaama ley suudu tooru, hakkille mum hokkataa dum naamde tew cakkanaado tooruuji kapum duu naa? ¹¹ Hono non, on sakiike men lo'udo mo Almasiihu maayani oo, halkortoo saabe anndal maa ngal. ¹² So on toopirii non sakiraa6e 6e piibaali e ley goondinal 6ee, so on njiibii hakkillaaji ma66e, on luuttii Almasiihu. ¹³ Dum nee, so tawii naamdu ana li6a sakiike am, mi naamataa kasen tew abada, pati mi li6a sakiike am.

9

Haala ko nelaado foti wadaneede

¹ Mi jeyaa hoore am naa? Mi laataaki nelaado naa? Mi yiyaali Joomiraado men Iisaa naa? Goondinal mon, wanaa e ley golle mo ngollan-mi Joomiraado oo iwi naa? ² Fay so banngal yogaabe mi wanaa nelaado, banngal mon onon mi nelaado, sabi ko ngoondin-den Iisaa koo ana holla Joomiraado neli kam jaati.

³ Annii ko mbiyan-mi feloo6e kam 6ee: ⁴ min kaandaa e he6ude naamdu e yardu e ley golle amen naa? ⁵ Min kaandaa e na6orde rew6e amen no nelaabe wo66e 6ee nii naa? No mijiraa6e Joomiraado 6ee nii, kapum e Piyeer? ⁶ Naa miin e Barnabas tan ngoni haan6e gollude faa ke6a no nguurda? ⁷ Homo e mon yii sordaasi jo6oowo hoore mum? Homo woni demoowo mo naamataa ko hetti e ngesa mum? Homo woni duroowo mo yarataa kosam sewre mum?

⁸ Ko kaalan-mi koo, e dow miilooji yim6e tan fawii naa? Sariya oo yamiraali dum naa? ⁹ Sabi nii winndiraa e Sariya Muusaa: «A hadataa ngaari aloori tappoori gawri muudude gawri.»* Ga'i alooji dii tan ngoni ko Laamdo wattani hakkille naa? ¹⁰ Tama wanaa saabe men o haalirta? Goonga, enen mbinndanaa ngol konngol, sabi demoowo e tappoowo fuu ana ngollira jikke he6ude ngedu mum'en. ¹¹ Min aawii e mon kulle ruuhunkooje. So min kettii e mon kulle adunankooje, yalla miden kaawaneede dum naa? ¹² So wo66e ana kaandi e he6ude naamdu e junngo mon, wanaa minen 6uri haandude hen?

Kaa minen, min njokkaali ngol laawol. Miden muja huunde fuu pati min kada Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo yaade yeeso. ¹³ Tama on anndaa golloo6e e ley Suudu Dewal Mawndu 6ee ana nguuri e kulle de yim6e ndokkata Suudu nduu 6ee? Tama on anndaa halfinaa6e golle ittirde sadaka 6ee ana ke6a ngedu mum'en e mayre? ¹⁴ Hono non, Joomiraado yamirii waajotoo6e Kabaaru Lobbo 6ee nguura e Kabaaru Lobbo oo.

¹⁵ Kaa miin, mi jokkaali hen fay laawol gootol, kasen duu mi winndiraali dum faa mi he6a huunde. Maayde 6urani kam jaagaade huunde. Sabi dum woni ko mantortoo-mi, mi ja6ataa fay gooto itta kam e majjum duu. ¹⁶ Sabi waajaade Kabaaru Lobbo oo manataa kam, dum tilsudum kam. Bone woodanii kam so mi waajaaki Kabaaru Lobbo oo! ¹⁷ Sinndo mi golliriino oo golle saabe mido fellisinnoo dum miin e hoore am, nden kaa mi he6anno njoo6di. Kaa laatike tilsere ngolliran-moo-mi, mo golle mo kalfinaa-mi. ¹⁸ Ndennoo kodum woni njoo6di am? Njoo6di am, dum woni seyo am ko mbaajotoo-mi Kabaaru Lobbo meere meere koo, tawti e ko mi lamndataako ko waajotoo6e Kabaaru Lobbo oo 6ee poti he6ude.

¹⁹ Mi walaa e marginal fay gooto, kaa mi wadii hoore am maccudo yim6e fuu, yalla mido he6a ko 6uri heewde e ma66e. ²⁰ E ley Yahuudiyankoo6e, mi wadii hoore am Yahuudiyanke, yalla mido he6a 6e. E ley jokku6e Sariya Muusaa, mi wadii hoore am jokkudo Sariya Muusaa, yalla mido he6a 6e, fay so wanaa waajibi mi jokka Sariya oo. ²¹ E ley 6e ngalaa e Sariya Muusaa 6ee, mi wadii hoore am mo walaa e Sariya oo, yalla mido he6a 6e, fay so miin e hoore am, mi waasaali taweede e sariya Laamdo oo, sabi ley sariya Almasiihu

* 9:9 Fillitagol Tawreeta 25.4

ngon-mi. ²² E ley lo'u6e, mi wadii hoore am mi lo'udo, yalla mido he6a 6e. Walaa fuu no mi wadaali hoore am kammari yim6e fuu, yalla ana daja 6e kisin-mi. ²³ Ko ngadan-mi fuu, mi wadiran dum kammari Kabaaru Lobbo oo yalla mido he6a hen ngefufu.

²⁴ Tama on anndaa dadondirtee6e 6ee fuu yo dogoo6e, kaa gooto tan he6ata deesewal? Ndennoo, ndogiree he6ude ngal. ²⁵ Lanndinantoo6e ndaggu fuu, mbiiran terde mum'en biirugol cattungal. Ko 6e ngadirta dum dee, faa 6e ke6a deesewal ngal duumataako. Enen nee, faa ke6en deesewal duumotoongal. ²⁶ Saabe majjum mi dogiraali meere, mi wa'aali no ka6oo6e e henndu nii. ²⁷ Kaa mido biira terde am no naawiri mido jaalii de, yalla miin baajotoodo wo66e Kabaaru Lobbo oo, pati mi waasa yarraneede.

10

Haala waasude rewde tooruuji

¹ Sakiraabe, mido yidi paamon faa gasa ko hewtii maamiraabe men jamaanu Muusaa koo. Be fuu 6e ngonniino e ley luurde ndee, 6e fuu duu 6e lumbbiino geeci oo. ² E ley ha66agol ma66e e Muusaa 6e fuu 6e ke6ii lootogal batisima e ley luurde ndee, kaɲum e ley geeci oo. ³ Kasen duu 6e fuu 6e ɲaamdii ɲaamdu wooturu ruuhunkooru, ⁴ 6e fuu 6e njardii njaram ngootam ruuhunkoojam, sabi e6e njarannoo dam e haayre ruuhunkoore jokkunoonde e ma66e ndee. Nden haayre woni Almasiihu. ⁵ Kaa ko ɓuri heewde e ma66e, Laamdo welaaka dum'en. Dum saabii so 6e kalkii ley ladde jeereende ndee.

⁶ Dum fuu edum holla en pati njokken gidaade yonki bonde no ma66e nii. ⁷ Pati laatee rewo6e tooruuji no yoga ma66e nii, hono no winndorii nii: «Yim6e 6ee njoodiima ana ɲaama ana njara, kasen immii ana mboma.»* ⁸ Pati naaten e fijirde no yogaa6e e ma66e naatiri e fijirde nii. Dum saabii so ujunaaji noogay e taton neddo maayi ɲanne wootere. ⁹ Pati itten koro Almasiihu no yoga ma66e nii. Dum saabii so bolle kalki dum'en. ¹⁰ Pati ɲermitee no yoga ma66e nii. Dum saabii so malaa'ika baroowo oo halki 6e. ¹¹ Dum fuu wadii yalla ana laatanoo en misaalu, dum winndiraama faa dum waajoo en, enen won6e e cakite jamaanu 6ee. ¹² Dum nee, miiloowa ana darii fuu, wada hakkille pati bo66oo e leydi. ¹³ Walaa torra ittoowa koro he6uka on ka he6aali ɓi66e aadama. Laamdo yo koolniido, o dalataa torra koroowa ɓurka on semmbe fawee e mon. Torra fuu koroowa on, o hokkan on no mbaawron mujude dum, o hokkan on laawol no njaltiron e mum.

¹⁴ Saabe dum, sakiraabe am horsu6e, ngoddee dewal tooruuji. ¹⁵ Mido haalirana on hono no on hakkilante'en nii, caree onon e ko'e mon ko mbii-mi koo. ¹⁶ Horde hiraande seniinde nde njettaten Laamdo kammari mum ndee, so en njarii nde, tama en ndeentaali e yiɲam Almasiihu dam? Buuru mo tayaten oo, so en ɲaamii mo, tama en ndeentaali e terde Almasiihu dee? ¹⁷ Tawi buuru oo yo gooto, enen duu, enen e heewde fuu, en terde goote, sabi eden njogii ngefufu e oon buuru gooto. ¹⁸ Taykee leɲol Israa'iila ngol: tama yim6e ma66e ɲaamo6e sadakaaji 6ee ndeentaali e Laamdo gadanaado ittirde sadaka ndee oo? ¹⁹ Mido yidi wiide tew cakkanaado tooruuji won ko woni naa? Naa tooru e hoore mum won ko woni? ²⁰ Walaa! Ko njidu-mi wiide dee, ko heefer6e 6ee cakkotoo koo, sakkete seydaani'en, wanaa Laamdo. Mi yidaa ndeenton e seydaani'en. ²¹ On mbaawaa yarde e horde Joomiraado ndee njaron kasen e horde seydaani'en, on mbaawaa ɲaamde e la'al Joomiraado ngal ɲaamon kasen e la'al seydaani'en 6ee. ²² Naa iirtude tikkere Joomiraado njid-den? Naa en miilli eden ɓuri mo semmbe?

Haala ngadiree huunde fuu faa Laamdo teddinee

²³ Mbii-don: «Huunde fuu ana dagii.» Ooho, kaa wanaa fuu nafata. So goonga, «huunde fuu ana dagii», kaa wanaa fuu na6ata deental goondin6e ngal yeeso. ²⁴ Pati fay gooto laatoo hammadi haaje mum tan, ndaarta nafaa wo66e 6ee duu. ²⁵ Tew cootteteedo luumo fuu, o6on mbaawi ɲaamirde dum hakkillaaji di ɲinɲataa on tawa on lamndaaki yalla dum tew cakkanaado tooruuji naa wanaa. ²⁶ Sabi «leydi e ko woni e mum fuu Joomiraado woodani.»† ²⁷ So neddo mo goondinaali noddii on, on nja6ii nootaade, ɲaamon ko ndokke-don fuu, tawa hakkillaaji mon ɲinɲataa on. ²⁸ Kaa so won biido on: «Dum ko sakkanaa tooruuji», nden, pati ɲamee dum saabe biido non oo e saabe hakkille mum ɲinɲoowo dum. ²⁹ Wanaa ko wartata e hakkillaaji mon onon kaalan-mi doo, ko wartata e hakkille biido non oo kaalan-mi.

Kaa fotaa ko hakkille neddo goddo sara ndimaaku am. ³⁰ So mido yetta Laamdo e dow ko ɲaaman-mi, ko wadi so mido bonkee e nduun ɲaamdu ndu njettu-mi Laamdo kammari mum?

³¹ Ndennoo, so on ɲaaman, so on njaran naa ko ngadaton fuu, ngadiree dum faa Laamdo teddinee. ³² Pati laatanee fay gooto fergitere, wanaa Yahuudiyankoo6e wanaa 6e nganaa Yahuudiyankoo6e wanaa deental goondin6e Laamdo ngal. ³³ Ngolliiree no am nii, sabi mido

* 10:7 Pergu 32.6 † 10:26 Jabuura 24.1

tewta ko welata yim6e fuu e dow huunde fuu, tawee mi tewtaali nafaa am miin tan, ko nafata heew6e tewtan-mi, yalla e6e kisinee.

11

¹ Nemmbee kam no jemmmbiran-mi Almasiihu nii.

Haala banngal soomugol hoore

² Mido yetta on ko micciti-don kam e huunde fuu koo, e ko njokku-don waajuuji di mbaajii-mi on dii koo. ³ Kaa noo, mido yidi paamon Almasiihu woni hooreejo gorko fuu, gorko woni hooreejo debbo, kasen duu Laamdo woni hooreejo Almasiihu. ⁴ Ndennoo, gorko fuu kippiido kufina so ana duwoo naa so ana haalta konngol ngol Laamdo loowi e mum ngol, hoynii hooreejo mum oo. ⁵ Kaa debbo fuu mo soomaaki so ana duwoo naa so ana haalta konngol ngol Laamdo loowi e mum ngol, hoynii hooreejo mum oo, sabi omo wa'i hono no o la6iido nii. ⁶ Sabi so debbo soomaali hoore mum, yo mesu sukundu mum. Kaa so nii mesude hoore mum naa la6ude nde ana yaannoo debbo, yo soomu hoore mum. ⁷ Gorko noo haanaa hippaade kufina, sabi yo mbaadi Laamdo, kajum e darja mum. Kaa debbo yo darja gorko. ⁸ Sabi wanaa gorko ittaa e debbo, debbo ittaa e gorko. ⁹ Wanaa gorko taganaa debbo, debbo taganaa gorko. ¹⁰ Saabe dum ana wajibii e debbo soomude e hoore mum taagumansa baawde saabe malaa'ika'en. ¹¹ Kaa dum e taweede, e ley ha66agol men e Joomiraado, debbo ana ha66ii e gorko, gorko duu ana ha66ii e debbo. ¹² Sabi no debbo ittiraa e gorko nii, hono non debbo duu rimirta gorko. Kaa dum fuu, to Laamdo dum iwi. ¹³ Caree onon e ko'e mon: yalla ana njardi e debbo rewa Laamdo tawa soomaaki? ¹⁴ Wanaa neesu oo e hoore mum ana anndina on sukundu juutundu ana yaaginii e gorko, ¹⁵ kaa e debbo, yo darja? Sabi o hokkiraama sukundu juutundu yalla ana sudda hoore ndee. ¹⁶ Muuydo yeddude dum fuu yo anndu en ngalaa oon aada, wanaa minen, wanaa deente goondin6e Laamdo dee.

Haala hiraande seniinde

¹⁷ Won ko njidu-mi yamirde on kasen, haala no kawritirton. Haala majjum mi waawaa yettude on, sabi kawrite mon dee na6ataa on yeeso, to boni de nafata on. ¹⁸ Ko adii fuu, mi nanii so on kawritii, luurral ana hakkunde mon, kasen duu won ko ngoondin-mi hen. ¹⁹ Ana tilsi pelle-pelle ngada hakkunde mon, yalla hoolniife jaati won6e e ley mon 6ee ana annditee. ²⁰ So on kawritii e nokku gooto, wanaa hiraande Joomiraado ndee jaamaton. ²¹ Sabi gooto gooto mon fuu hejoto jaamde hiraande mum faa 6ee doo njolba, 6ee too cigira. ²² Tama on ngalaa cuudi do kaan-don jaamde e yarde? Naa on yaw6e deental goondin6e Laamdo ngal? Naa odon njidi hoynude 6e ngalaa ko njogii 6ee? Ko mbiyan-mi on? Mi yetta on naa? Mi waawataa yettude on e dum.

²³ Sabi miin, e Joomiraado ke6u-mi ko njottin-mi on koo: e ley jemma mo Joomiraado men liisaa jammabaa e mum oo, o 6ami buuru, ²⁴ o yetti Laamdo, o heli buuru oo, o wii: «Dum yo terde am keliraade kammari mon. Ngadee dum faa miccito-don kam.» ²⁵ Hono nii, nde 6e tilii hiraande ndee, o 6ami horde peguujam, o wii: «Ndee doo horde woni aadi keyri tabintiniraandi yiyyam am. Faa nde njaraton fuu, miccito-don kam.» ²⁶ Sabi nde jaamaton oon buuru e nde njaraton nden horde peguujam fuu, odon mbaajoo haala maayde Joomiraado faa nde o warti.

²⁷ Dum nee, neddo fuu jaamirido buuru Joomiraado no haanaa, yardi horde makko no haanaa, oon luuttii terde Joomiraado dee e yiyyam makko dam fuu. ²⁸ Ndennoo, gooto fuu yo yeewto hoore mum fade mum jaamde oon buuru naa yarde nden horde. ²⁹ Sabi neddo fuu jaamdo buuru oo so yari horde ndee, so miilaaki dum terde Joomiraado dee, jukkete saabe ko jaami koo e ko yari koo. ³⁰ Dum saabii so jaw6e e lo'u6e ana keewi e mon, kasen duu won yawtu6e. ³¹ Sinndo eden yeewtotonoo ko'e men, en yeewtatanooke. ³² Kaa Joomiraado ana sara en faa ne'a en, pati njukkide-den e aduna oo.

³³ Ndennoo sakiraa6e am, so odon kawrita faa jaamdon hiraande Joomiraado ndee, ndoomondiree. ³⁴ So tawii won jolbudo e mon, yo jaamu to suudu mum too, pati kawrite mon dee laatanoo on jukkungo. Kaa ko heddii koo mi biltan dum so mi warii.

12

Haala dokke Ruuhu Ceniido

¹ Haala dokke de Ruuhu Ceniido hokkata dee, sakiraa6e, mido yidi paamon de faa gasa. ² Nde ngonno-don heefer6e ndee, odon anndi no tooruuji muumi dii majjiniri on. ³ Dum wadi so njidu-mi paamon dum doo: fay gooto waawaa wiide «liisaa yo kudaado» so Ruuhu Laamdo ana e mum, kasen duu fay gooto waawaa wiide «liisaa yo Joomiraado» so Ruuhu Ceniido walaa e mum.

⁴ Dokke ɗe Ruuhu Ceniido hokkata en ɗee ana ceerti sifaaji, kaa Ruuhu oo yo gooto. ⁵ Gollanoobe deental ɓee ana ceerti sifaaji, kaa Joomiraado oo yo gooto. ⁶ Golleeji ana ceerti sifaaji, kaa Laamɗo gooto oo kaɗum gollata ɗi fuu ley yimɓe ɓee fuu. ⁷ Ruuhu Laamɗo oo ana ɓanngina e gooto fuu dokkal nafoowal deental ngal fuu. ⁸ O hokka oodoo waaju kebbinaado hakkilantaaku, o hokka ootoo waaju kebbinaado anndal. ⁹ Kanko Ruuhu gooto oo hokkata oodoo goondinal, ootoo sellinde jawɓe. ¹⁰ O hokka oodoo wadude kaayde, ootoo haaltude konngol ngol Laamɗo loowi e mum ngol, oodoo seenndude ko woni seydaani'en e Ruuhu goonga oo, ootoo haalirde demɗe Ruuhu Ceniido, o hokka godɗo duu maandinde ɗeen demɗe. ¹¹ Ruuhu gooto oo tan gollata dum fuu, feccirana gooto fuu dokkal ngal muuyi.

Haala calɗi keewɗi ɗi nedɗo gooto

¹² E ley dum, no nedɗo gooto jogorii calɗi keewɗi nii, e no calɗi ɗii e heewde fuu laatorii nedɗo gooto nii, hono non Almasiihu duu wa'i. ¹³ Sabi en fuu en mbatisiraama Ruuhu gooto faa laato-ɗen nedɗo gooto, so en Yahuudiyankooŋe naa so en nganaa Yahuudiyankooŋe, so en rimɓe naa so en riimayɓe, kasen duu en fuu en njarnaama Ruuhu gooto oo.

¹⁴ Nedɗo wanaa salndu wooturu, yo calɗi keewɗi. ¹⁵ So koyngal wii: «Nde mi wanaa junngo, mi jeyaaka e nedɗo oo», dum haɗataa ngal jeyeeɗe e makko. ¹⁶ Naa so nowru wii: «Nde mi wanaa yitere, mi jeyaaka e nedɗo oo», dum haɗataa ndu jeyeeɗe e makko. ¹⁷ So calɗi ɗii fuu yo gite, hono nedɗo oo nanirta? Naa so ɗi fuu ɗi noppi, hono nedɗo oo maatirta ko urata e ko luuɓata? ¹⁸ Kaa noo, Laamɗo reentini calɗi ɗii fuu e nedɗo gooto hono no muuyiri nii. ¹⁹ Salndu wooturu laatataako nedɗo. ²⁰ Ndennoo, calɗi ɗii ana keewi, kaa nedɗo oo yo gooto. ²¹ Yitere waawaa wiide junngo: «Haaje am walaa e maa.» Hoore duu waawaa wiide koyɗe: «Haaje am walaa e mon.» ²² Kaa noo, calɗi nedɗo nanndudi e ɓurɗi lo'ude ɗii, ɗiin ngoni kasindinaadi sanne. ²³ ɗi nanngir-ɗen ɓurɗi jaasude ɗii, ɗiin ɓur-ɗen teddinde. ɓurɗi gaccinaade ɗii, ɗiin ɓur-ɗen suudude, ²⁴ sabi calɗi men godɗi ɗii kasindinaa e suudeede. Laamɗo reentini calɗi fuu, hokki calɗi lo'udi ɗii teddeengal, ²⁵ pati ceeraagu wada e nedɗo oo, yalla calɗi ɗii fuu ana tiidondira. ²⁶ So tawii salndu wooturu naawii, godɗi ɗii fuu naawdan e mum. So salndu wooturu teddinaama, godɗi ɗii fuu mbeltidoto e mum.

²⁷ Onon, on fuu on terɗe Almasiihu, gooto e mon fuu yo salndu e calɗi makko ɗii. ²⁸ Nii Laamɗo darniri deental goondinɓe ngal: ko adii fuu o joiyyini nelaarɓe, o jokkini hen haaltoobe konngol ngol Laamɗo loowi e mum'en, o jokkintini hen jannginoobe, caggal dum, wadoobe kaayɗe e sellinoobe jawɓe e faabotoobe e ardotoobe, kaɗum e haaliroobe demɗe Ruuhu. ²⁹ Yimɓe fuu yo nelaarɓe naa? Naa haaltoobe konngol ngol Laamɗo loowi e mum'en? Naa jannginoobe? Yimɓe fuu ngadataa kaayɗe naa? ³⁰ Yimɓe fuu ndokkaa sellinde jawɓe naa? Naa haalirde demɗe Ruuhu? Naa maandinde ɗeen demɗe? ³¹ Hono non, tiinneɗ, poodanee dokke ɓurɗe heewde nafaa ɗee.

Kaa jooni mi hollan on laawol ɓurngol fuu moyyude ngol.

13

Haala jilli

¹ So kaalir-mi demɗe yimɓe e demɗe malaa'ika'en, kaa fuu so jilli ngalaa e am, mi lennguru senyooru naa mi mbaggu dinndoowo tan. ² So Laamɗo loowii kam konngol mum mi annda sirriiji fuu e annde fuu, naa so tawraa-mi goondinal faa mi sottina baamle kaaye, kaa fuu so jilli ngalaa e am, mi wanaa fay huunde. ³ So ndokku-mi jawɗi am fuu misikiina'en naa so ndokkitir-mi tew am duppee, kaa fuu so jilli ngalaa e am, nafataa kam fay huunde.

⁴ Jilli ana njogii muɗal, ana njogii moyyuki. ɗi ngalɗaa e haasidaaku, ɗi ngalɗaa e haawtaare, mawninkinaare duu walɗaa e majji. ⁵ Jilli ngaddataa ko yaannii, nganaa hammadi haaje mum, eɗi caloo metti, ɗi caawataa rikke. ⁶ Jilli kuyantaa oɗaare, goonga ɗi kuyanta. ⁷ Jilli ana njaafoo fuu, ana kooloo fuu, ana njoonndoroo fuu, ana muɗa fuu.

⁸ Jilli mbonataa abada. Haaltude ko Laamɗo loowi e men koo ana timma, demɗe ana timma, anndal ana timma. ⁹ Sabi anndal men ana naki, looweede men konngol Laamɗo ana naki, ¹⁰ kaa so ko hiɓɓi koo warri, ko naki koo fuu wittan. ¹¹ Nde mi cukalel ndee, no cukalel haaldata nii kaaldan-mi, no cukalel miilortoo nii miilortoo-mi, no cukalel yiirata nii njiiran-mi. Kaa ko mawnu-mi koo, mi seerii e golle cukaaku. ¹² Jooni en njiyataa kulle ɗee faa laaɓa, ko wa'i hono no timtorgal niɓɓungal nii njiiraten. Kaa wakkati waran en njiiran ɗe gite men jaati. Jooni anndal am hiɓɓaali, kaa wakkati waran nde anndan-mi faa hiɓɓa, no Laamɗo anndiri kam faa hiɓɓi nii.

¹³ Ndennoo, kulle tati ngoni duumotoode: goondinal e jikke e jilli. Kaa jilli ɓuri ɗe fuu teddude.

14

Haala dokke Ruuhu Ceniido

¹ Ndennoo, poodanee jilli no mbaawru-don fuu, tewton kasen dokke Ruuhu Ceniido dee. Ko bur-don fuu haande tewtude e majje, haaltude konngol ngol Laamdo loowi e mon ngol. ² Sabi kaaliroowo demde Ruuhu e Laamdo haaldata, wanaa e yimbe. Sabi fay gooto faamataa ko joomum haalata, Ruuhu oo hokkata joomum haalde goongaaji Laamdo teddudi cuudaadi dii. ³ Kaa loowaado konngol Laamdo oo, yimbe haalanta, faa naa dum'en yeeso e ley goondinal, hokka dum'en semmbe, fuufina berde mum'en. ⁴ Kaaliroowo demde Ruuhu, hoore mum naŋata yeeso, loowaado konngol Laamdo oo noo, deental goondinbe naŋata yeeso. ⁵ Mido yidi kaaliron demde Ruuhu on fuu, kaa ko burani kam, kaalton konngol ngol Laamdo loowi e mon ngol. Sabi kaaltoowo konngol ngol Laamdo loowi e mum buru kaaliroowo demde Ruuhu, so wanaa tawa neddo ana waawi maandinde, yalla deental goondinbe ngal ana yaara yeeso.

⁶ Ndennoo sakiraabe, so mi wariino to mon mi haalirananno on demde Ruuhu, so haala am waddaanaalino on ko Laamdo bannginani kam koo, naa anndal, naa konngol ngol Laamdo loowi kam ngol, naa waaju, kodum dum fuu dum naŋata on? ⁷ Tayko-den kaaki wanngiyaare hono sereendu naa hoddu. So di piyaaka faa laaŋa, hono annditirten ko sereendu nduu fiyataa naa ko hoddu nduu hodaŋa? ⁸ Naa so puufoowo buututal wolde fuufaali faa laaŋa, homo lanndinantoo wolde ndee? ⁹ Hono non, onon duu, so on njottinirii kabaaru oo demde Ruuhu tawa ko famminii fuu walaa hen, hono paamirte-don? On tippike haala mon! ¹⁰ No demde dee keewiri e no ceertiri e aduna oo nii fuu, walaa haala ka nanataake hen. ¹¹ Kaa so neddo haaldii e am demngal ngal mi nanataa, mi laatike janano mum, laatike janano am. ¹² Hono non, onon duu e ley foodanagol mon dokke Ruuhu dee, tewtee dokke naŋooje deental goondinbe ngal yeeso dee, tewtee de faa sanne.

¹³ Dum nee, kaaliroowo demde Ruuhu fuu naagoo Laamdo waawde maandinde de. ¹⁴ Sabi so mido naagoroo Laamdo demde Ruuhu, goonga, yonki am ana e duwaawu, kaa mi faamataa miin e hoore am. ¹⁵ Ndennoo, hono ngadan-mi? Mi naagorto yonki am, mi naagorto hakkille am. Mi yimiran yonki am, mi yimiran hakkille am. ¹⁶ So wanaa dum, so a yettirii Laamdo demde Ruuhu tan, hono tawaado ton mo woowaa dum waawirta wiide «Aamiina» e yettugol maa ngol? Sabi joomum nanataa ko kaalataa koo. ¹⁷ Fay so yettugol maa ngol ana woodi sanne, ngol naŋataa joomum. ¹⁸ Mido yetta Laamdo, ko bur-mi on on fuu heewde haalirde demde Ruuhu koo. ¹⁹ Kaa e ley deental goondinbe, haalde konngi joy pamminiidi baajotoodi heddiibe 6ee, burani kam haalirde konngi ujunaaji ujunaaji demde Ruuhu.

²⁰ Sakiraabe, pati laatee 6e ngalaa hakkille no cukaloy nii. Laatee cukaloy banngal bone, kaa laatee baaliki'en banngal hakkille. ²¹ Nii winndorii e Sariya:

«Yimbe 6e demde godde,
 kaŋum e kundude woŋŋe
 kaaliranani-mi yimbe am 6ee.
 Dum fuu e taweede,
 6e kettintaako kam.»*

Hono non joomiraado wiiri.

²² Hono non, demde Ruuhu dee yo maande do 6e ngoondinaali 6ee, kaa do goondinbe 6ee, wanaa non worri. Haaltude konngol ngol Laamdo loowi e mum duu yo maande do goondinbe 6ee, kaa do 6e ngoondinaali 6ee, wanaa non worri. ²³ Ndennoo, so yimbe deental goondinbe ngal fuu njoodiima, so 6e fuu 6e naatii e haalirde demde Ruuhu, so yimbe 6e mboowaa dum naa 6e ngoondinaali ngarii, joomum'en mbiyataa on haanduŋe naa? ²⁴ Naa so gooto e 6een yimbe warii, tawii yimbe fuu ana kaalta konngol ngol Laamdo loowi e mum'en ngol, ko o nanata koo fuu ana fammina mo luutti makko, ana sara mo duu, ²⁵ sirriiji bernde makko bannginee, o diccoo o sujidana Laamdo, o wiya: «So goonga nii, Laamdo ana wondi e mon.»

No deental goondinbe haani worrude

²⁶ Ndennoo sakiraabe, hono wadette? So on kawritii, dokkaado yimre e dokkaado janngingol e dokkaado ko Laamdo bannginani dum e dokkaado haalirde demde Ruuhu e dokkaado maandinde de, fuu yo wadire faa naa deental goondinbe ngal yeeso. ²⁷ So demde Ruuhu kaalirtee, didon naa taton so heewii kaani waduŋe dum, gooto fuu e wakkati mum. Yo gooto mon maandin. ²⁸ Kaa so maandinoowo walaa, joomum deyyinoo e ley deental ngal, gunndoo e ley bernde mum, haalda e Laamdo. ²⁹ Didon naa taton kaalta konngol ngol Laamdo loowi e mum'en, heddiibe 6ee cara haala maŋŋe kaa. ³⁰ Kaa so won ko Laamdo

* 14:21 Esaaya 28.11-12

6annginani gooto e joodi6e 6ee, yo kaaloowo arano oo deyyino. ³¹ Sabi on fuu, odon mbaawi haaltude konngol ngol Laamdo loowi e mon ngol, tawa gooto gooto kaaldaton, yalla deental ngal fuu ana heba anndal e cuusal. ³² Haaltoo6e konngol ngol Laamdo loowi e mum'en 6ee ana poti waawde jogaade konngol mum'en ngol, ³³ sabi Laamdo wadataa ko jii6ata kawrital, o Laamdo gaddoowo jam.

No worri e deente seni6e dee fuu nii, ³⁴ yo rew6e ndeyyino ley deente dee, sabi 6e ndunanaaka haalde ley hen. Yo 6e dowtoro no sariya oo wiiri nii. ³⁵ So tawii won ko 6e njidi faamtinaade, yo 6e accu faa 6e koota, 6e lamndoo jom'en cuudi ma66e. Sabi konngol debbo nanee ley deental goondin6e ana yaaginii. ³⁶ Naa odon miila konngol Laamdo ngol to mon iwi? Naa onon tan ke6i ngol?

³⁷ Neddo fuu miiludo ana waawi haaltude konngol ngol Laamdo loowi e mum ngol naa miiludo yo ke6udo Ruuhu Ceniido, ana haani annditidde ko mbinndan-mi faade e mon koo yo yamiroore Joomiraado. ³⁸ Mo annditaali dum fuu, Laamdo annditataa joomum. ³⁹ Ndennoo sakiraabe, poodanee looweede konngol Laamdo, kasen duu pati kaade demde Ruuhu haalireede. ⁴⁰ Kaa huunde fuu yo wadire no haaniri, tawee jii6aaki.

15

Haala immital Almasiihu

¹ Sakiraabe, mido miccintina on Kabaaru Lobbo mo njottin-mi on, mo nja6u-don, mo jii6u-don e mum oo. ² Saabe oon Kabaaru kisinirte-don so tawii on nanngirii mo no kaalanir-mi on nii. So wanaa dum, goondinal mon laatoto meere.

³ Mi yottinii on kabaaru burdo faydinde mo ke6u-mi oo, dum woni: Almasiihu maayirii saabe luutti men, no Binndi dii mbiiri nii, ⁴ o iraama, o immitike e jalooma tata6o oo no Binndi dii mbiiri nii, ⁵ o 6anngani Piyeer, caggal dum, o 6anngani taalibaa6e sappo e didon 6ee, ⁶ caggal dum, o 6anngani ko buri sakiraabe teemedo njoyon darannde wootere. Ko buri heewde e ma66e ana nguuri faa jooni, kaa won yawtu6e e ma66e. ⁷ Jokkiti hen kasen, o 6anngani Yaakuuba, o 6anngani nelaar6e 6ee fuu. ⁸ Ko sakitii koo, o 6anngani kam miin baado no 6inngel ngel lebbi mum ki66aali nii. ⁹ Sabi miin buri nelaar6e 6ee fuu famdude, mi fotaa fay noddireede nelaar6e, sabi mi torriino deental goondin6e Laamdo ngal. ¹⁰ Jonnoo, saabe moyyere Laamdo ndee laatorii-mi ko ngon-mi koo. Moyyere nde mo wadani kam ndee duu laatanaaki kam meere, sabi miin buri nelaar6e 6ee fuu gollude. So goonga, wanaa miin gollata, moyyere Laamdo wonnde e am ndee gollata. ¹¹ Kaa so miin so kam6e, fuu fotu, hono non min mbaajorii, hono non ngoondinir-don.

Haala immital maay6e

¹² Jooni, miden mbaajoo Almasiihu immitike e maayde. Ndennoo, hono yoga mon wiirata maay6e immitataako? ¹³ Sinndo immital maay6e walaa, Almasiihu e hoore mum immitaaki, ¹⁴ so Almasiihu immitaaki, waaju amen yo meere, goondinal mon duu yo meere. ¹⁵ Edum holla duu ko min kaali haala Laamdo koo yo fenaande, sabi min mbii Laamdo immintinii Almasiihu, tawi wanaa goonga so maay6e immitataako. ¹⁶ Sabi so maay6e immitataako, Almasiihu e hoore mum immitaaki, ¹⁷ so Almasiihu immitaaki, goondinal mon yo meere, odon ngondi e luutti mon faa jooni, ¹⁸ maaynoo6e e ley goondinal lisaa Almasiihu 6ee duu kalkike. ¹⁹ So jikke men e Almasiihu e ley dam doo nguurdan tan nafannoo, enen burannoo yim6e fuu yurminaade.

²⁰ Kaa jooni, Almasiihu immintinaama e maayde, laatike arano e immitotoo6e. ²¹ Sabi no neddo gooto sabinbiniri maayde nii, hono non kasen neddo gooto sabinbiniri immital e maayde. ²² No yim6e fuu maayirta saabe Aadama nii, hono non kasen yim6e fuu immintinirtee saabe Almasiihu, ²³ kaa gooto fuu e wakkati mum immitotoo. Dum woni Almasiihu woni arano oo, caggal dum, 6e o jey 6ee njokka hen pannde gartol makko. ²⁴ So dum 6ettike, darngal daroo, Almasiihu halka kaanankaaku e baawde e semmbe fuu, totta Laamdo Baabiraado men oo Laamu oo. ²⁵ Sabi ana tili Almasiihu laamoo faa nde Laamdo wadi o ya66a way6e 6ee fuu. ²⁶ Gajo cakitotoodo halkeede oo yo maayde, ²⁷ sabi ana winndii: «Laamdo wadii huunde fuu ley koyde makko.»* Kaa so wiyaama non, tayoral Laamdo gadudo huunde fuu ley koyde makko oo walaa hen. ²⁸ So huunde fuu heedii ley Bajjo oo, Bajjo oo e hoore mum heedan ley gadudo huunde fuu ley makko oo faa Laamdo laamoo huunde fuu e neddo fuu.

²⁹ Haya, won yogaabe ja6u6e lootireede lootogal batisima saabe maay6e. So tawii maay6e immitataakono, kodum wadi so yim6e ana mbatisiree saabe ma66e? ³⁰ Enen e ko'e men, ko wadi so eden njarroo wakkati fuu naatude e farati? ³¹ Sakiraabe, pannde fuu mido hosa maayde saabe golleeji am dii. Mido haalana on dum kammari ko mantortoo-mi on saabe hab6agol mon e Joomiraado men lisaa Almasiihu koo. ³² So no neddo wa'i nii tan

miilortonoo-mi ko kaŋannoo-mi e waasooji ley Efeesu koo, kodum dum nafata kam? So maayŋe immitataakono, ngaden no wiiraa nii: «Naamen njaren, sabi en maayooŋe janngo.»³³ Pati njaayree ko'e mon: «Yaadude e bonŋe ana bonna needi.»³⁴ Ngartiree hakkillaaji mon e ko haani, pati luuttee. Sabi yoga mon anndaa Laamdo. Ko mbiiru-mi non yalla odon njaagoo.

³⁵ Kaa dajan lamndiidŋ: «Hono maayŋe immitortoo? Terde hode ŋe tawreteŋ?»³⁶ Pamaro hakkille! Aawdi ndi aaw-daa fuu, sinaa waata so fuda. ³⁷ Aawdi ndi aaw-daa fuu, so gawri so goddum yo wabbere tan, a aawataa wullere ndee e hoore mum. ³⁸ Caggal dum, Laamdo wadata ndi sii wullere nde muuyi, aawdi fuu e sii wullere mum. ³⁹ Kulle jogiide yonki duu ngaldaa terde: yimbe terde mum, daabaaji terde mum, pooli terde mum, liddi terde mum. ⁴⁰ Ana woodi terde kammunkooŋe e terde leydinkooŋe. Kammunkooŋe dee e nari mum, leydinkooŋe dee e nari mum. ⁴¹ Naange e jalbugol mum, lewru e jalbugol mum, kooŋe e jalbugol mum. Fay kooŋe dee e ko'e mum'en jalbugol mum'en ana seerti.

⁴² Immital maayŋe duu hono non worri. Ko iretee koo ana nola, ko immitotoo koo nolataa. ⁴³ Ko iretee koo ana hoyi, ko immitotoo koo ana teddi. Ko iretee koo ana lo'i, ko immitotoo koo ana jogii semmbe. ⁴⁴ Ko iretee koo yo terde leydinkooŋe, ko immitotoo koo yo terde ruuhunkooŋe. Terde leydinkooŋe ana ngoodi, ndennoo terde ruuhunkooŋe duu ana ngoodi. ⁴⁵ Dum wadi so ana winndii: «Neddo arano oo, dum woni Aadama, laatii yonki wuurki.» Aadama cakito oo noo yo Ruuhu dokkoowo nguurndam. ⁴⁶ Wanaa ko jeyaa e Ruuhu koo ardii warde, ko jeyaa e leydi koo ardii warde, caggal dum, ko jeyaa e Ruuhu koo jokki hen. ⁴⁷ Neddo arano oo e leydi iwi, leydi moyyiniraa. Neddo didaŋo oo e kammu iwi. ⁴⁸ No iwdo e leydi oo wa'i nii, hono non iwŋe e leydi ŋee duu mba'i. No iwdo dow kammu oo wa'i nii, hono non iwŋe dow kammu ŋee duu mba'ata. ⁴⁹ Hono no nanndir-dŋen e iwdo e leydi oo nii, hono non nanndirten e iwdo dow kammu oo duu. ⁵⁰ Sakiraaŋe, ko kaalunoo-mi koo annii: tew e yiŋam baawataa naatude e Laamu Laamdo oo, kasen duu ko nolata waawataa tawreede ko nolataa.

⁵¹ Midŋ ɓannginana on sirri: en maayataa en fuu, kaa en fuu en mbaylitete ⁵² e wakkati gooto, no himyaango yitere nii, so buututal cakite jamaanu ngal fuufii. Sabi ngal fuufan, maayŋe ŋee immitoto ŋe nolataa, enen, mbaylite-dŋen. ⁵³ E ley dum, ana tilsi terde noloŋe dee ɓoornoo ko nolataa, terde maayooŋe dee duu ɓoornoo ko maayataa. ⁵⁴ So terde noloŋe dee ɓoornike ko nolataa, maayooŋe dee ɓoornike ko maayataa, e oon wakkati, ngol konngol biindaangol tabitan: «Jaalogal modii maayde.»†

⁵⁵ «Maayde, hoto jaalogal maa woni?

Maayde, hoto semmbe maa woni?»‡

⁵⁶ Maayde, e luuttal heɓata semmbe, luuttal duu e Sariya oo heɓata baawde. ⁵⁷ Kaa jettŋŋe ngoodanii Laamdo dokkiroowo en jaalogal saabe Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

⁵⁸ Ndennoo sakiraaŋe am horsuŋe, laatee joottiŋe ŋe ndimmbataako, ɓeydo-dŋon ɓannde fuu soobaade e golle Joomiraado oo, sabi odon anndi ko ngollaton e haɓɓagol mon e Joomiraado koo wanaa meere.

16

Haala wallugol seniŋe wonŋe ngalluure Urusaliima

¹ Jooni kaa, haala ballal mon faade e seniŋe wonŋe ngalluure Urusaliima ŋee, onon duu ngaden no njamir-mi deente goondinŋe gonde leydi Galaatiya dee nii. ² Alan fuu, gooto e mon fuu mooɓta ko waawi, pati ndoomon faa mi wara, kawrinon ballal ngal. ³ So mi warii, mi waddanan ŋe cuɓoto-dŋon ŋee ɓataakiiji anndinoŋi ko ŋe ngoni, faa ŋe naɓa ballal mon ngal Urusaliima. ⁴ So ana foti ko mi yaha miin duu, min njaadan.

Haala anniyaaji Pool

⁵ Mi garoowo to mon so mi iwii leydi Makedoniya, sabi ton yaɓɓortoo-mi. ⁶ Ana moyya mi faɓɓa to mon seeda naa mi dabba ton jaati. E ley dum odon mbaawi yooɓinde kam faa mi yaha to njahan-mi fuu. ⁷ Sabi e ngol laawol, mi yidaa faɓude on tan so mi yaɓɓoo, midŋ yidi faɓɓude to mon seeda so Joomiraado jaɓii. ⁸ Kaa mi faɓɓan do Efeesu doo faa iidi Pantekot, ⁹ sabi mi heɓii doo laawol manngol no mi gollira golle nafaowo, wayŋe duu ana keewi.

¹⁰ So Timote warii e mon, njaɓŋee dum faa gasa pati hula, sabi Joomiraado o gollanta no am nii. ¹¹ Ndennoo, pati fay gooto yawa mo. Njoŋinee mo e laawol ngol yalla omo warta e am e jam, sabi midŋ doomi mo, kanko e sakiraaŋe ŋee.

¹² Haya, sakiike men Apollos, mi ndaardii mo cili keewdi o yaada e sakiraaŋe ŋee to mon, kaa faa hannde o jaɓaali fey. O waran so o heɓindiima.

Baynondiral

¹³ Njeertee, nii6ee e ley goondinal, laatee wor6e, 6eydoro-don semmbe. ¹⁴ Ko ngadaton fuu, ngadiree dum jilli.

¹⁵ Odon anndi Istifanas e koreeji mum. Kapum'en adii fuu goondinde ley leydi Akaya, 6e tiinnike e gollande senii6e 6ee. Sakiraa6e, mido waajoo on: ¹⁶ njarranee yim6e wa'u6e non, kapum e gollidoo6e e ma66e, tiinnii6e e golle oo fuu. ¹⁷ Mido weltii e garol Istifanas e Fortunatus e Akaykus ngol. 'Be ngadanii kam ko onon on mbaawaa wadande kam saabe waasude mon taweede. ¹⁸ Be mbaaltinii hakkille am, kapum e hakkillaaji mon fuu. Teddinee hono ma66e.

¹⁹ Deente goondin6e gonde leydi Asiya dee ana njowta on. Akilas e genndum Piriskilla e deental goondin6e kawroowal galle ma66e ngal ana njowta on sanne e innde Joomiraado. ²⁰ Sakiraa6e 6ee fuu ana njowta on. Gotoo gotoo mon fuu jowtira sakiike mum jowtaango wondungo e jilli.

²¹ E junngo am jaati mbinndiran-mi ngoo doo jowtaango: miin Pool mido jowta on. ²² Neddo fuu mo yidaa Joomiraado, kuddi woodanii dum! Joomiraado amen Iisaa, war! ²³ Yo hinnee Joomiraado men Iisaa wonu e mon! ²⁴ Jilli am ana e mon on fuu saabe ha66agol men e Iisaa Almasiihu.

Bataaki Pool dida6o faade e Korintunkoo6e

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Pool nelaar6o Iisaa Almasiihu e sago Laamdo, kapum e sakiike men Timote. Miden njowta deental Laamdo gonngal Korintu ngal, miden njowta seniife won6e leydi Akaya 6ee fuu. ² Yo on kefu mooyere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

No Pool yettiri Laamdo

³ Jettooje ngoodanii Laamdo Baaba Joomiraado men Iisaa Almasiihu. Kanko woni Baabiraado jom yurmeende, o Laamdo 6uu6inoowo berde faade e huunde fuu. ⁴ Kanko 6uu6inta berde men e ley torraaji men fuu, yalla enen duu, eden mbaawa 6uu6inde berde won6e e sii torraaji fuu no kanko o 6uu6inirta berde men nii. ⁵ Sabi, no njogori-den nge6u e torraaji Almasiihu keewdi dii nii, hono non Almasiihu duu 6uu6inirta berde men. ⁶ So min torraama, dum faa kisine-don, berde mon 6uu6a. So berde amen 6uu6inaama minen, dum yalla berde mon ana 6uu6a, mbaawon mupude sii torraaji di min torrete minen e ko'e amen dii. ⁷ Jikke amen e moodon ana selli, sabi miden anndi no njogori-don nge6u e torraaji amen dii nii, hono non kasen njogori-don nge6u e 6uu6inegol berde ngol min ndokkaa ngol duu.

⁸ Sakiraabe, miden njidi anndinde on torraaji kewtiidi min e leydi Asiya dii. Torraaji kewtiidi min ton dii ana ya66itii sanne faa min tayi jikke fay e yonkiiji amen. ⁹ Ana wa'annoo min hono no min saraabe sariya wareede. Kaa noo, dum wadii pati min pawa jikke amen e ko'e amen, kaa min pawa de e Laamdo immintinoowo maay6e oo. ¹⁰ Kanko danndi min e nden maayde, o danndan min kasen duu. E makko jaati min paw jikke o danndan min kasen ¹¹ e ley ko mballirton min duwaawuui mon koo, yalla mooyere nde min ke6irta duwaawuui yim6e heewe6e ndee ana wada heewe6e njetta Laamdo saabe amen.

Haala bantugol Pool

¹² Senaare e laa6al berde iwngal to Laamdo min nguudi e aduna oo, sako hakkunde mon. Dum woni paayo amen, kasen duu berde amen ana mbaaltii e majjum. Min njokkaali hakkilantaaku 6i66e aadama, hinnee Laamdo dowi min. ¹³ Sabi ko min mbinndanta on koo, fay huunde walaa ley hen so wanaa ko njanngaton so paamon. Mido yidi paamon ¹⁴ ko puddu-don faamude jooni koo faa laa6a: jannde gartol Joomiraado men Iisaa min mantorto on hono no onon duu mantorto-don min nii.

¹⁵ Saabe nden hoolaare anniyorinoo-mi arannde warde to mon yalla o6on ceyoo cili didi. ¹⁶ Ko njidunoo-mi dee, mi faa to mon, mi yaha leydi Makedoniya, caggal dum, mi warta to mon kasen lanndinano-don kam mi yaha leydi Yahuudiya. ¹⁷ Nde mbiyan-mi mi waran to mon too ndee, mi soobaaki naa? So mi fellisii huunde, tama muuyde am tan ngadan-mi faa dum waddana ooho e a'aa fuu taweede e am? ¹⁸ No Laamdo laatorii koolniido nii, hono non konngol ngol min kaalani on ngol waasiri laatoraade ooho e a'aa. ¹⁹ Sabi Iisaa Almasiihu Bii Laamdo oo wanaano ooho e a'aa: ooho tan woni e makko. Kanko woni mo miin e Silas e Timote min mbaajii kabaaru mum to mon too oo. ²⁰ Sabi podooje Laamdo dee fuu tabitii e ley makko. Ndennoo enen duu, kanko mbiiraten Aamiina faa Laamdo teddinee. ²¹ Laamdo jaati jii6ini min, minen e mon fuu, ha66agol men e Almasiihu. Kanko jaati su6ii en. ²² Kasen kanko wadi maande makko e men, o loowi Ruuhu makko e berde men laatoo pi6iraado mooyereji di o moo6tani en dii.

²³ Laamdo ceennu-mi, yurmaade on hadi kam wirfitaade Korintu. ²⁴ Wanaa yidude dawrande goondinal moodon - sabi o6on tabiti e goondinal ngal - ko min njidi dee, wallondirde e moodon faa ceyo-don.

2

¹ Dum nee, mi fellisiino mi wirfataako to mon, pati mi waddana on sugulla kasen. ² Sabi so mi sunlinii on, homo seynata kam so wanaa onon 6e cuplin-mi 6ee? ³ Dum wadi so mbinndir-mi no mbinndir-mi nii e ley bataaki am oo. Mi yidaano warde to mon so fotube seynude kam 6ee cuplina kam. Mido hoolii on fuu seyo am yo seyo mon on fuu. ⁴ Ruubu e 6erde mettunde e gondi keewdi mbinndiran-mi on. Mi yidaa sunlinde on, ko njidu-mi dee, anndinde on no jilli am poti mawnude e mon on fuu.

No Pool yaaforii toopudo oo

⁵ So gooto e mon laatike sabaabu sunu, wanaa miin o suni, on fuu - naa yoga e moodon, pati mi yawta goonga. ⁶ Jukkungo ngo 6ur6e heewe6e e mon njukki joomum ngoo heyii, ⁷ jooni kaa, ko buri mooyude dee: njaafo-don mo, koomton mo pati mboy-yonki jaaloo

mo. ⁸ Ndennoo, mido ndaarda on tabintinon jilli mon e makko. ⁹ Sabi ittude koro mon saabanii kam winndande on kasen faa mi annda odon downtanii kam. ¹⁰ Mo njaafi-don fuu mi yaafoto dum miin duu. Banngal am, ko njaafotoo-mi koo – so won ko kaan-mi yaafaade mo – mi yaafoto dum yeeso Almasiihu faa nafa on ¹¹ pati Ibiliisa jammboo en, sabi eden anndi anniyaaji mum.

Haala jaalogal Almasiihu

¹² Nde njaa-mi Torowas faa mi waajoo Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo ndee, mi tawii Joomiraado udditanii kam ton damal ¹³ kaa hakkille am waaltaaki, sabi mi tawaali ton Titus sakiike am oo. E oon wakkati, mbaynii-mi sakiraa6e 6ee, paa-mi leydi Makedoniya.

¹⁴ Kaa jettooje ngoodanii Laamdo dokkoowo en jaalogal wakkati fuu saabe ha66agol men e Almasiihu. Laamdo hokki min saakude anndal Almasiihu nokku fuu hono no uurdi mbelndi nii. ¹⁵ E ley dum, do Laamdo, min uurdi Almasiihu e ley hisintee6e 6ee e halkotoo6e 6ee. ¹⁶ Do halkotoo6e 6ee, min kaccol maayde na6oo6e 6e e maayde, do hisintee6e 6ee, min uurdi nguurndam na6oori 6e e nguurndam.

Homo foti gollude oo gelle? ¹⁷ Min nganaa julortoo6e konngol Laamdo ngol no heew6e ngadata nii, sabi min nelaa6e Laamdo, miden kaalda berde laa6ude yeeso Laamdo ley ha66agol amen e Almasiihu.

3

Haala gollanoo6e aadi keyri

¹ Kori min pudditaali mantaade kasen? Naa miden kaajaa bataakiiji anndinooji ko min ngoni paadi e mon naa iwdi e mon hono no yim6e yogaa6e kaajiraa nii naa? ² Onon jaati ngoni bataaki amen binndaado e berde amen, mo yim6e fuu mbaawi anndude e janngude. ³ Sabi ana tayoraa on bataaki Almasiihu saabe golle amen. Bataaki oo winndiraaka dawa, Ruuhu Laamdo guurdo o winndiraa. Kasen duu mo winndaaka e alluuje kaaye, do mo winndaa e mum dee, e berde yim6e.

⁴ Miden njogii hoolaare mawnde e Laamdo saabe Almasiihu. ⁵ Minen min ngalaa baawde faa min ngolla oo golle. Baawde amen to Laamdo iwri. ⁶ Kanko wadi min fotube laataade gollanoo6e aadi keyri. Ndiin aadi fawaaki e Sariya binndaado, e Ruuhu Ceniido ndi fawii. Sabi Sariya binndaado oo ana na6a yim6e to maayde, kaa Ruuhu oo to nguurndam na6ata yim6e.

⁷ Sariyaaji binndaadi e alluuje kaaye, na6ooji yim6e to maayde dii, ana njogii darja faa Israa'iilankoo6e ndonki yeewde yeeso Muusaa saabe darja gondo hen oo, fay so taweede o jifoowo. ⁸ Kaa golle Ruuhu oo furi darja! ⁹ Golle li6ooowo oo ana jogii darja, sako golle fooccitaare oo. ¹⁰ Eden mbaawi fay wiide ko joginoo darja arannde koo majjii kammari darja gardo jooni mo wala naando oo. ¹¹ Ko jifata koo ana waawi jogaade darja, kaa ko jii6ata faa abada koo furi fuu jogaade darja.

¹² Nde wonnoo miden njogii oo jikke, ngorgu min kaaldata. ¹³ Min ngadataa no Muusaa nii, gadunoodo heedoode e yeeso mum pati Israa'iilankoo6e keddoow yeewde darja jifoowo oo faa timma. ¹⁴ Kaa berde ma66e mbumii. Sabi faa hannde so e6e keddii janngude aadi kiinndi ndii, heedoode ndee ana heddii e geese ma66e. Nde huncaaka tafon, sabi e ka66iido e Almasiihu tan nde huncetee.* ¹⁵ Goonga, faa e palooma mo ngon-den e mum jooni oo, so Tawreeta Muusaa ana janngde, heedoode ndee ana heddii huurde hakkillaaji ma66e. ¹⁶ Kaa so neddo warti e Joomiraado fuu, heedoode ndee huncete iwde e mum. ¹⁷ Sabi Joomiraado woni Ruuhu oo, kasen do Ruuhu Joomiraado oo woni fuu, don ndimaaku duu woni. ¹⁸ Enen 6e geese mum'en cudditaa 6ee fuu, darja Joomiraado oo ana 6annga e meeden no e timtorgal nii. Omo nii waylita en faa nannden e makko mbaadi, darja makko 6eydoo e meeden. Dum woni golle Joomiraado, kanko woni Ruuhu oo.

4

Haala jawdi ley loode

¹ Ndennoo, min kaafataa, sabi Laamdo hokki min oo golle kammari yurmeende mum. ² Min calike kulle cuudiide kersinooje dee. Min yonjataa yim6e, min mbaylitataa konngol Laamdo ngol. Ko min ngadata dee, e ley 6anngingol amen goonga ngol miden tewta he6ude hakkillaaji yim6e fuu yeeso Laamdo. ³ So Kabaaru Lobbo mo min mbaajii oo suudaama, halkotoo6e 6ee tan o suudantee. ⁴ Been ngalaa goondinal, sabi Ibiliisa wumni hakkillaaji ma66e pati 6e njiya fooyre Kabaaru Lobbo kolloowo darja Almasiihu jogiido mbaadi Laamdo oo. ⁵ Sabi wanaa kabaaru amen min mbaajotoo, ko min mbaajotoo dee,

* **3:14** Yogaa6e ana paamira aaya oo hono nii: Sabi faa hannde so e6e keddii janngude aadi kiinndi ndii, heedoode ndee ana heddii e geese ma66e, 6e paamaali aadi ndii huncaama saabe Almasiihu.

kabaaru Iisaa Almasiihu, Joomiraado men oo. Minen, saabe makko min laatorii maccu6e moodon. ⁶ Sabi Laamdo biido: «Yo fooyre yaaynu e ley nimre» oo, kaɗum yaayni fooyre mum e ley 6erde amen, faa hokka min anndal darja mum jiyeteedo e yeeso Almasiihu oo.

⁷ Miden njogorii ndiin jawdi mawndi e ley amen hono no ley loode de ngalaa semmbe nii, yalla ana anndee deen baawde mawde e Laamdo iwi, wanaa e amen. ⁸ E huunde fuu miden nii 6illee, kaa min kalkaaki, miden nii e wemmbere wakkati fuu, kaa min tayaali jikke, ⁹ miden nii torree, kaa Laamdo yoppaali min, miden nii tippee e leydi, kaa min maayaali. ¹⁰ Wakkati fuu, maayde Iisaa ndee ana e terde amen, yalla nguurndam Iisaa dam duu ana yiyee e terde amen. ¹¹ Fay so miden nguuri, miden kosa maayde wakkati fuu saabe ko min mbaajotoo kabaaru Iisaa koo, yalla nguurndam Iisaa dam ana yiyee e terde amen maayooje dee. ¹² Hono nii, maayde gollirta e amen, nguurndam gollirta e mon.

¹³ Ana winndii: «Mi goondinii Joomiraado, dum wadi so mido waajoo.»* Minen duu min goondinee hono no makko nii, dum wadi so miden mbaajoo. ¹⁴ Sabi miden anndi immintindo Joomiraado men Iisaa e maayde oo immintinidan min e makko minen duu, kasen duu waddan min yeeso makko, minen e moodon fuu. ¹⁵ Ko hewtii min fuu yo kammari moodon yalla moyyere Laamdo ndee ana yottoo yim6e heew6e. Hono nii yim6e heew6e njettirta Laamdo faa Laamdo beydoo teddineede.

Haala teddeengal manngal duumiingal

¹⁶ Dum wadi so min kaabataa. Fay so terde amen dee yo kalkotoode, yonkiiyi amen ddi ana keydintinee jannde fuu. ¹⁷ Sabi torraaji amen hannde ddi ana kakinndii ana njawta, kasen duu di lanndinanto min teddeengal manngal ngal timmataa, 6urngal diin torraaji abada. ¹⁸ Sabi wanaa e ko yiyetee min ngatti hakkillaaji amen, e ko yiyataake min ngatti hakkillaaji amen. Sabi ko yiyetee koo, yawtan, kaa ko yiyataake koo, heddoto faa abada.

5

No ndarorto-den yeeso Almasiihu

¹ Eden anndi so suudu leydiiru ndu kodu-den e mum jooni nduu wurjinaama, dum woni terde men, Laamdo darnanii en suudu dow kammu ndu junngo darnaali, darotoondo faa abada. ² Eden nii ca66itoo saabe heppugol men naatude e ley suudu men dow kammu nduu, eden 6ooronoroo ndu no kaddungal nii, ³ yalla so en 6oorniima ndu pati tawe-den en wuttini6e. ⁴ Sabi e ley nduu suudu, en tampii en ottii. En njidaa 6oorntaade ndu, ko njid-den dee, 6oorntaade wonndu dow mayru, yalla nguurndam dam ana moda ko halkotoo ko woni e men koo. ⁵ Laamdo jaati lanndinanii en e kabaaru majjum, mo loowi en Ruuhu makko laato pibiraado moyyereji desanaadi en ddi.

⁶ Ndennoo, eden njogii hoolaare wakkati fuu, fay so eden anndi so nii eden keddii e dee doo terde, eden ngoddii suudu Joomiraado nduu tafon. ⁷ Sabi ko ngoondin-den nguurndu-den, wanaa ko njiyaten nguurndu-den. ⁸ Ndennoo eden njogii hoolaare, kaa ko 6urani en, eggude e dee doo terde kammari faa kodoyen banngge Joomiraado. ⁹ Kaa wadude ko welata mo woni ko 6ur-den fuu tewtude, hodude doo e eggude doo fuu fotu. ¹⁰ Sabi ana tilsii en fuu ndaro-den yeeso Almasiihu faa care-den, yalla gooto fuu ana yobee golle mum mo wadunoo e aduna, so golle lobbo naa so golle bondu.

No Iisaa hawrintiniri en e Laamdo

¹¹ Ndennoo, tawee min anndii ko woni hulde Joomiraado, min tewtan he6ude hakkillaaji yim6e 6ee. Laamdo ana anndi min, mido joonndorii onon duu odon anndi min e ley 6erde mon. ¹² Min njidaa mantaade yeeso mon. Ko min njidi dee, hokkude on dalili no mantoro-don min, yalla odon ke6a ko njaabo-don mantortoobe kulle gonde sella, 6e mantortaako kulle gonde e 6erde. ¹³ So min njogoraama min haandu6e, dum saabe Laamdo. So min njogoraama min yeeddu6e, dum kammari moodon. ¹⁴ Sabi jilli Almasiihu njaalike min, sabi min taylorii, gooto maayanii yim6e fuu, ndennoo yim6e fuu maayii. ¹⁵ O maayanii yim6e fuu, yalla wuur6e 6ee ana njoota wuurande ko'e mum'en, mo 6e nguuranta dee, maayando 6e so wuurtani 6e oo.

¹⁶ Ndennoo, gila jooni, walaa fuu mo min njogorii no 6ii-aadama jogortoo neddo nii. So min njogorikeno non Almasiihu, jooni min njootii jogoraade mo non. ¹⁷ So neddo ha6bika e Almasiihu, tagitaama tagu keso. Ko hiiddi koo yawtii, hankasen kabaaru oo fuu heyditii. ¹⁸ Dum fuu to Laamdo iwri, kanko neli Almasiihu faa rewrintina en e makko, o halfini min golle rewrintingol hakkunde makko e yim6e. ¹⁹ Sabi Laamdo wonnoo e ley Almasiihu faa rewrintina yim6e aduna fuu e mum e waasude jataade luutti mum'en. Kanko halfini min kabaaru rewrintingol ngol. ²⁰ Ndennoo, min daranii6e Almasiihu, hono no Laamdo jaati waajortoo ko iwata e kundude amen koo. Miden ndaarda on dum doo e innde Almasiihu:

* 4:13 Jabuura 116.10

ngartee e Laamdo! ²¹ Almasiihu meedaali luuttude abada. Kaa Laamdo fawii luutti men fuu dow makko, yalla ha66agol men e Almasiihu ana wada en fooccitiibe yeeso Laamdo.

6

No Pool'en ngolliranta Laamdo

¹ Minen, kammari min gollidoobe e Laamdo, miden ndaarda on pati pijiron moyyere Laamdo nde ke6-don ndee. ² Sabi o wii:

«Mi hettindanike ma wakkati lobbo,

mi faabike ma jalaande kisindam.»*

Jooni jaati woni wakkati lobbo, jooni woni jalaande kisindam. ³ Min njidaa wadude fay huunde ko fergitata yimbe so feloore tawee e golle amen. ⁴ Kaa e huunde fuu, min kolliran miden kaandi e laataade gollanoobe Laamdo ley tiinnitaare mawnde, ley torraaji, ley cadeele, ley wemmber, ⁵ ley piide, ley kasu, ley murtere, ley tampere, ley rafi doyingol, ley yolbere, ⁶ ley laa6al, ley anndal, ley munaal, ley moyyuki, ley Ruuhu Ceniido, ley jilli di ngaladaa e naafigaaku, ⁷ ley konngol goonga, ley baawde Laamdo, e ka6orde fooccitaare gonde e juude amen nane e jaame, ⁸ ley teddeengal, ley koyeendam, ley ko yimbe jo'ata min, ka'um e ko njettata min. Miden kolla yimbe min gollanoobe Laamdo ley ko min njogoraa min majjinoobe tawee min goongirante'en, ⁹ ley ko min njogoraa min anndaaka tawee min anndaabe, ley ko min njogoraa min maayoobe jooni tawee min wuur6e, ley ko min njogoraa min jukkaabe tawee min maayaali, ¹⁰ ley ko min njogoraa min sunaabe tawee min seyotoobe wakkati fuu, ley ko min njogoraa min misikiina'en tawee miden ngada heewe6e arskunte'en, ley ko min njogoraa min ngalaa fay huunde tawee minen njei fuu.

¹¹ Korintunkoo6e, min kaaldanii on laa6al reedu, min njaajinanii on berde amen. ¹² Minen, min paadinanaali on berde amen, onon paadinani ko'e mon berde mon. ¹³ Jooni mido haaldira e moodon no kaaldoowo e bikkoy mum nii: njaajinee berde moodon.

No laatori-den suudu Laamdo guurdo

¹⁴ Pati ka6bondiree e 6e ngoondinaali 6ee, sabi edum wa'i hono no reentinde daabaaji diidi di ngaladaa faa ndemda. Won ko reentini fooccitaare e oopaare naa? Won ko reentini fooyre e nimre naa? ¹⁵ Won ko reentini Almasiihu e Ibiliisa naa? Won ko reentini goondindo e mo goondinaali naa? ¹⁶ Aadi won hakkunde suudu Laamdo nduu e tooruuji dii naa? Anndee, enen ngoni suudu Laamdo guurdo oo. Sabi Laamdo wii:

«Mi hodidan e ma66e,

mi yiilodoto e ma66e,

mi laatoo Laamdo ma66e,

6e laatoo yimbe am.»†

¹⁷ Dum saabii so Joomiraado wii kasen:

«Iwee hakkunde ma66e!

Ceertee e ma66e!

Pati memee ko sobi!

Nden, mi ja66oto on.»‡

¹⁸ Mi laatanto on baaba,

laatano-don kam 6i66e rew6e e wor6e.

Dum Joomiraado Jom Baawde oo wii.»§

7

¹ Sakiraabe horsu6e, en ngadanaama dee podooje fuu, ndennoo la66inen ko'e men iwde e tuundi ngonndi e terde men e yonkijji men fuu, tabintinen senaare men e ley kulol Laamdo.

Haala sunu e seyo

² La66inanee min berde moodon! Min toopaali fay gooto, min mbonnanaali fay gooto, min jaamaali jawdi fay gooto. ³ Mi haaldaali dum faa laatanoo on jukkungo. Sabi mi haaliino gila naanen: miden njidi on sanne, fay huunde seenndataa en, wanaa nguurndam wanaa maayde. ⁴ Mido hoolii on sanne, mi he6ii jaati no mi mantoroosaa moodon, on 6uu6inii berde am sanne, mido heewi seyo e ley tampereji amen dii fuu.

⁵ Sabi, fay nde min njottii leydi Makedoniya ndee, min powtinaaki fey, torraaji tan min njii, gila e kulol ley berde faa e sippirooji. ⁶ Kaa Laamdo 6uu6inoowo berde sunaabe oo, 6uu6inirii berde amen garol Titus. ⁷ Wanaa garol makko ngol tan wadi dum, ko 6uu6innodon berde makko koo waaltinii hakkillaaji amen, ka'um e ko mo wii odon njidi yiide kam sanne e ko o haalani min haala sunu mon kammari ko wadi koo e haala tiinnaare mon e

* 6:2 Esaaya 49.8 † 6:16 Lewinkoo6e 26.12, Esekiyel 37.27 ‡ 6:17 Esaaya 52.11 § 6:18 2 Samuyila 7.14, Esaaya 43.6

am, dum buri fuu beydude seyo am. ⁸ So bataaki am oo sunjiniino on, mi mimsitaali dum jooni. Fay so mi mimsitiino – sabi mi yii bataaki oo sunjiniino on fay so e wakkatiwel gootel – ⁹ mido seyii jooni. Wanaa ko cunjuno-don koo waddani kam seyaade, ko sugulla moodon waddani on tuubude koo. Sabi sugulla kewtinoodo on oo ana hawri e sago Laamdo, hono non, walaa ko min mbonnannoo on. ¹⁰ Sabi sugulla kawroowo e sago Laamdo oo waddata tuubugol, tuubugol ngol ngadda kisindam, mimsee walaa e majjum. Kaa sugulla aduna, maayde waddata. ¹¹ Ndennoo, yeewee sugulla kawroowo e sago Laamdo oo ko waddani on: o waddanii on soobaade, o wallii on daranaade ko'e mon, o waddanii on metteede e gadudo bone oo, kajum e kulol, o waddanii on yeeweede kam, kajum e tiinnaade, o wallii on jukkude bondo oo. E huunde fuu on kollii odon laa6i e oon kabaaru. ¹² Ndennoo so mi winndanii on, wanaa saabe toojudo mbinndir-mi, wanaa saabe toojaado duu mbinndir-mi, ko mbinndiran-mi on dee, yalla odon bannginanee soobee mo njogani-don min oo yeeso Laamdo. ¹³ Hakkillaaji amen mbaaltorike saabe majjum.

Ko jokkiti hen kaseen, seyo Titus ngoo beydi waaltinde hakkillaaji amen, sabi on fuu on buu6inii 6ernde makko. ¹⁴ So mi mantorike on seeda yeeso makko duu, on kersinaali kam. Kaa no min kaalanirta on goonga wakkati fuu nii, hono non ko min mantorii on e yeeso Titus koo laatorii goonga. ¹⁵ Bernde makko beydoto yidude on so o miilike no dowtiri-don on fuu e no nja66ori-don mo kulol e siyyugol nii. ¹⁶ Mido seyii ko ke6u-mi e mon hoolaare e dow huunde fuu koo.

8

Haala wallugol seniibe won6e Urusaliima

¹ Sakiraa6e, miden njidi anndinde on moyyere Laamdo jippiinde e deente goondin6e Iisaa gonde leydi Makedoniya dee. ² Kam6e e horireede gillaare sattunde fuu, keewal ma66e seyo waddanii 6e hokkitirde ko heewi, fay so e6e e talkaaku cattudo. ³ Mi seedee: 6e ndokkitirii ko 6e mbaawu fuu fay ko 6uri baawde ma66e, 6erde laa6ude tal 6e ndokkiri. ⁴ Be ndaardii min sanne yalla e6e ke6a laawol wadude juude ma66e e wallugol seniibe won6e Urusaliima 6ee. ⁵ Be ngadii ko 6uri miilo amen. Ko adii fuu, 6e ndokki ko'e ma66e Joomiraado, caggal dum, e sago Laamdo 6e ndokki min ko'e ma66e minen duu. ⁶ Dum wadi so min ndaardi Titus timmintinoya to moodon ngal dokkal no fuddirnoo ngal nii. ⁷ On arsukunte'en e huunde fuu – goondinal e waaju e anndal, odon njogii soobee dow huunde fuu, odon korsini min duu. Tiinno-don faa arsinkinire-don non e ngal dokkal duu.

⁸ Wanaa kammari tilsera wadi so mbii-mi non, ko mbiiru-mi non dee, faa mi hokka on laawol hollude jilli mon dii ana celli. ⁹ Sabi odon anndi moyyere Joomiraado meeden Iisaa Almasiihu: kanko arsukunte oo, o wadii hoore makko talka kammari mon yalla odon laatoroo arsukunte'en talkaaku makko oo. ¹⁰ Mido haalana on ko woni miilo am haala wallugol seniibe won6e Urusaliima 6ee, sabi dum buri nafude on: rowanen onon adii fiide dabare wallude 6e, onon adii fuddude golle oo duu. ¹¹ Jooni noo, ki66inee dum. No tiinnori-don fiide dabare nii, tiinnoree non gollude dum duu, ndokkiron no baawde mon mbaarata. ¹² Sabi so neddo anniyike wadude moyyere, Laamdo jafanan dum hakke ko jogii koo, wanaa hakke ko jogaaki. ¹³ Mi wiyaali naaton e gillaare yalla wo66e 6ee ana powta, yim6e fuu pota njidu-mi. ¹⁴ Jooni dum forran onon on ke6ii faa heewi faa mbaawon wallude won6e e baasal 6ee. Caggal jooni, so tawii onon on ngonii ley baasal, kam6e 6e ke6ii ko heewi faa 6e mbaawa wallude on. Hono nii yim6e potirta, ¹⁵ no winndorii nii: «Moo6tunoodo ko heewi oo ya66intinaali, moo6tunoodo seeda oo jakoraaka.»*

Kabaaru Titus e yaadu6e mum

¹⁶ Jettooje ngoodanii Laamdo e ko wadi e 6ernde Titus sii soobee mo min njoganii on oo. ¹⁷ Titus jabii ko min jaagii dum wirfitaade to mon koo. Ko 6uri dum fuu, soobirantaaku mawdo e 6ernde laa6unde tal o wirfitorii faade to moodon. ¹⁸ Miden neldida e makko sakiike men jetteteedo e deente goondin6e dee fuu saabe golle mo o gollani Kabaaru Lobbo oo. ¹⁹ Wanaa dum tan, deente goondin6e dee cubii mo, yalla omo laato jaado amen faa min nafa dokkal ngal Urusaliima. Ngol dokkal ana teddina Joomiraado, ana banngina anniya amen lobbo duu. ²⁰ Miden ngada ko min mbaawi fuu pati min ke6a feloore e ndiin jawdi keewndi nii min ndaranii. ²¹ Sabi wanaa ko woodi yeeso Joomiraado tan min tewtata, miden tweta ko woodi yeeso yim6e duu. ²² Miden neldida e didon 6ee sakiike meeden mo min taykitii soobee mum wakkatiiji keewdi e kulle keewde. Jooni mo 6uri fuu tiinnaade e golle oo kammari hoolaare mawnde nde mo joganii on ndee. ²³ Titus duu yo gondiido am yo gollidiido am kammari moodon. Sakiraa6e men wonduu6e e makko 6ee yo nelaar6e deente goondin6e dee, 6e teddeengal Almasiihu. ²⁴ Ndennoo jooni, kollee 6e jilli moodon, kollee 6e kam6e e deente goondin6e dee fuu miden njogii daliili e mantoraade on.

* 8:15 Pergu 16.18

9

No Laamdo yidiri dokkiroowo seyo

¹ Fotaa ko mi winndana on banngal wallugol seniibe won6e Urusaliima 6ee, ² sabi mido anndi on muuyii wallude 6e sanne. Mi mantorike on dum yeeso Makedoniyankoo6e, mbii-mi 6e: Akayankoo6e lanndiniima gila rowanen wallude. Tiinnaare moodon soobini ko 6uri heewe6e e ma66e. ³ Kaa mido nela e moodon 6ee sakiraa6e pati ko min mantorii on koo laatoo meere, kaa tawee odon lanndinii no mbiiru-mi nii. ⁴ So wanaa dum, so Makedoniyankoo6e ngardii e amen to moodon tawi on lanndinaaki, hoolaare nde min njoginoo e moodon ndee laatanto min gacce, kasen duu onon 6urata fuu hersude. ⁵ Dum nee, ko njii-mi hen ana tilsi mi ndaarda sakiraa6e 6ee ardoos kam to moodon, ndaranoo ballal ngal poduno-don ngal. Nden so mi warii fuu mi tawan engal hawriti, ngal laatoo ballal 6ernde laa6unde tal, tawee wanaa tilkere. ⁶ Taykee: aawudo seeda, seeda hettata, aawudo ko heewi, ko heewi hettata. ⁷ Gooto fuu yo hokku ko anniyii e 6ernde mum, tawa wanaa dow metti, wanaa e tilkere. Sabi Laamdo ana yidi dokkiroowo seyo. ⁸ Laamdo ana waawi hokkude on sii moyyereji fuu, yalla e huunde fuu odon ke6a ko heyata on wakkati fuu, keddoro-don ko heewi kammari golle lobbo fuu, ⁹ hono no winndorii nii:

«Omo saaka moyyere makko e ley talka'en,
moyyuki makko duumoto faa abada.»*

¹⁰ Laamdo dokkoowo demoowo aawdi hokka dum nguure oo, hokkan on aawdi heyoori on onon duu, o funnan ndi, yalla moyyuki mon ana rima faa heewa. ¹¹ Sabi o arsinkinani on e huunde fuu, faa mbaawon hokkitirde wakkati fuu. Nden heew6e njettan Laamdo e ko mballir-don dum'en ko iwri e juude amen koo. ¹² Sabi ngal ballal wanaa faa nafa seniibe 6ee tan wadira, ko ngal wadira de, faa ngal waddana heew6e yettude Laamdo. ¹³ So 6e yeewii ballal moodon ngal, 6e teddinan Laamdo saabe dowaare mon nde ceettorto-don Kabaaru Lobbo haala Almasiihu, 6e teddinan mo duu saabe ko caakaton jawdi mon e ma66e, kam6e e yim6e fuu. ¹⁴ Be kolliran korsa ma66e faade e moodon duwaawuui di 6e nduwantoo on dii saabe moyyere mawnde nde Laamdo wadani on ndee. ¹⁵ Jettooje ngoodanii Laamdo saabe dokkal mum da6ungal sifa!

10

No Pooljaaborii felu6e dum

¹ Miin Pool biyeteedo lo'udo so mido hakkunde moodon kaa cuuso so mido woddi on oo, mido waajaroo on newaare e moyyuki Almasiihu, ² mido ndaarda on: pati ngadee so mi garoo on nde ngaroy-mi to mon fuu. Sabi banngal wiyoo6e miden ngollana muuyooji 6ii-aadama 6ee anniyii-mi gollirde ngorgu. ³ Goonga, min 6i66e aadama tan, kaa no min ka6irtee nii wanaa no 6i66e aadama ka6irtee. ⁴ Sabi ka6orde de min ka6ortoo de nganaa de 6ii-aadama, semmbe majje to Laamdo iwri faa de mbaawi wurjinde tataaji e leydi. Minen, min wurjinoobe miilooji way6e e leydi ⁵ ka6um e mawninkinaare fuu hadoore yim6e anndude Laamdo. Kasen min nanngoo6e miilo fuu faa min ngartira dum e dowaanaade Almasiihu. ⁶ So dowaare moodon hi66ii, min lanndiniima jukkude neddo fuu mo dowaaki.

⁷ Yeewree kudde de no ngorri nii – so won e moodon kooliido yo neddo Almasiihu, yo miccito dum doo duu: no joomum laatorii neddo Almasiihu nii, minen duu, non min laatorii yim6e Almasiihu. ⁸ Joomiraado men lisaa hokkii min baawde faa min na6a goondinal mon yeeso, wanaa faa min ngurjina ngal. Fay so mantii-mi hen faa kosu-mi ya66itaade, dum hersintaa kam. ⁹ Mi yidaa miilon mi tewtoowo hulbinde on e bataakiiji am dii. ¹⁰ Sabi ana wiyee gataakiiji am dii ana teddi, ana njogii semmbirantaaku, kaa so mido hakkunde mon, mido lo'i, haala am ana yawonii. ¹¹ Neddo fuu biyoowo non, yo anndu ko min mbinndata so miden ngoddi on koo, dum min ngollata so min ngondii e moodon duu. ¹² Min cuusaa fonndude ko'e amen e mantotoo6e 6ee. Min nanndaa e ma66e duu. Kam6e, e6e ponnda ko'e ma66e e etirdum ma66e, 6e nanndintaa ko'e ma66e e fay gooto so wanaa e ko'e ma66e tan! Be ngalaa hakkille.

¹³ Minen noo, min njidaa mantaade faa ya66itoo keerol, miden kaada e keerol ngol Laamdo darnani min ngol, faa min njottii on onon duu. ¹⁴ So min njottanooki to mon, min ya66itinoke keerol e manti amen. Kaa min ya66itaaki keerol, sabi minen adii waddude e mon Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo. ¹⁵ Min mantortaako golle wo66e mo walanaa min. Kaa no goondinal moodon beydortoo nii, miden njikkii beydoraade non teddungal e hakkunde moodon, tawee min ya66itaaki ko Laamdo darnani min koo. ¹⁶ Nii wadata so min ke6a no min mbaajaroo Kabaaru Lobbo oo e nokkuuje gonde caggal moodon de, min mbaasa mantoraade golle gollaado faa timmi e ley nokkuuje de wo66e kalfinaa. ¹⁷ Ana

* 9:9 Jabuura 112.9

winnndii: «Mantotoodo fuu, yo mantoro golle Joomiraado.» * 18 Sabi wanaa manooowo hoore mum woni jabaado, jabaado dee, mo Joomiraado mani.

11

No Pool feliri nelaarabe penee6e

¹ Jooni kaa dalee kam mi haaldana on no badiido haandude nii. Mido jaagii on mupanon kam. ² Mido joganii on kiram iwurdam to Laamdo jaati, sabi mi ha66ii dewgal mon e gorko gooto, dum woni Almasiihu. Mido yidi na6ude on to makko no mboomri ceniindi nii. ³ Kaa mido huli pati hakkillaaji mon mbaylite, nanndon e Hawwaa mo mboddi yoyundi ndii yojni oo faa njoppon hoolaare mon laabunde sellunde wonnde e Almasiihu ndee. ⁴ Mido huli dum sabi so won gardo waajaade on Iisaa goddo mo waldaa e mo min mbaajii e ley moodon oo, naa so on kebii ruuhu goddo naa kabaaru lobbo mo waldaa e mo ke6uno-don e amen oo, on nja66oto dum sanne. ⁵ Kaa mido miila diin kalahali mawdi, dum woni nelaarabe moodon 6ee, walaa fuu ko burdi kam. ⁶ Ana waawi taweede mi wanaa fasiilante banngal haala, kaa mi wanaa baaydo anndal, min kollii on dum faa laa6i wakkati fuu e ley huunde fuu.

⁷ Nde kaalan-mi on Kabaaru Laamdo Lobbo oo tawi on njo6aali ndee, mi leydinkinike kammari teddinde on, mi mboofii e ley majjum naa? ⁸ Deente goondin6e godde ndokki kam ko mi wuurda faa mi gollana on. ⁹ Nde ngonnoo-mi to moodon too ndee tawi mido hasindini, mi fawaaki e dow fay gooto e mon. Sabi sakiraa6e iw6e Makedoniya 6ee ngaddanii kam ko jakiranoo-mi koo. E oon wakkati, mido wajunoo laatanaade on donngal. Non worri faa hannde duu. ¹⁰ Goonga Almasiihu gondo e am oo kaalan-mi on: ley leydi Akaya ndii fuu fay gooto waawaa ha6ude kam mantoraade ko mi laatanaaki on donngal koo. ¹¹ Ko saabii so ngadir-mi non? Saabe mi yidaa on ngadir-mi non naa? Laamdo ana anndi mido yidi on!

¹² No ngorrunoo-mi nii, mi heddoto e worrude non. Sabi yogaa6e ana tewta laawol mantoraade ko 6e ngorri no amen nii koo. Ngol laawol, mido yidi ha6ude 6e ngol. ¹³ Been yo nelaarabe penee6e yo golloo6e jammbootoo6e yo 6oorni6e saaya nelaarabe Almasiihu. ¹⁴ Dum haaynaaki, sabi fay Ibiliisa ana 6oornoo saaya malaa'ika jom fooyre. ¹⁵ Ndennoo haaynaaki duu so gollanoo6e Ibiliisa 6oorniima saaya gollanoo6e fooccitaare. Kaa jukkungo ma66e laatoto hakke golle ma66e.

Haala torraaji kewtiidi Pool

¹⁶ Mi haalanii on naanen, mido wiya on kasen duu: pati fay gooto e moodon nanngira kam kaahaango. Kaa fay so on nanngirii kam non, njabee kaandi am dii, yalla miin duu mido mantoo seeda. ¹⁷ Nde mantortoo-mi nii ndee, wanaa no gollanoowo Laamdo nii kaaldan-mi, no kaandudo nii kaaldan-mi. ¹⁸ Sabi heew6e ana mantoro kulle aduna, miin duu, mido waawi mantaade. ¹⁹ Sabi onon jogorii6e ko'e mum'en yo hakkilante'en 6ee, odon njarranii haandube 6ee no weliri on. ²⁰ Goonga, odon muja nelaarabe penee6e 6ee maccina on, jaama jawdi mon, njana on, pamdina on, piya on banaaje. ²¹ Mido yaagoo wiide on miden lo'unoo e majjum sanne.

Tawe nee, huunde fuu ko 6e cuusi mantoraade kam6e, mido suusi mantoraade dum miin duu. Mido haalda doo hono no mi kaandudo nii. ²² So 6e Yahuudiyankoo6e, miin duu mi Yahuudiyanke. So 6e Israa'iilankoo6e, miin duu mi Israa'iilanke. So 6e iwdi Ibarahiima, miin duu mi iwdi Ibarahiima. ²³ So 6e gollanoo6e Almasiihu, miin 6uri 6e fuu laataade dum – doo kaaldan-mi hono no mi kaandudo nii. Miin 6uri 6e tiinnaare, 6uri 6e uddede kasu, 6uri 6e fiyeede. Wakkati fuu, mido hosa maayde. ²⁴ Cili joy Yahuudiyankoo6e ana piya kam, cilol fuu dorrii capantati e jeenay. ²⁵ Cili tati Romankoo6e ana piya kam cabbi. Mi wedaama kaaye cilol gootol. Cili tati mido naata laana ana mutida e am, mi doyii jemma e palooma ley geeci. ²⁶ Mido e laawol wakkati fuu, mido e farati banngal maaje e banngal yanoo6e, banngal lepl am e banngal lepl goddi, mido e farati e ley geelle e ley ladde jeereende, ley geeci e ley sakiraa6e penee6e. ²⁷ Mi gollii faa mi tampii, wakkati fuu mi daanataako doyingol juutungol. Mi yolbii, mi domdii, wakkati fuu mido hoora, mi jaangaama, mi holii. ²⁸ Mi haalaali ko heddi koo so wanaa huunde wootere: nannde fuu miilooji banngal deente goondin6e dee fuu ana ka66i hoore am. ²⁹ So won lo'udo, loore mum ana hewta kam. So won pergitiido, ana jawna yonki am.

³⁰ So ana tilsii mi mantoo, loore am ndee mantortoo-mi. ³¹ Laamdo ana anndi mi fenaali. Jettooe ngoodanii mo kanko Baaba Iisaa Joomiraado men oo faa abada. ³² Nde ngonnoo-mi Damas ndee, battaa kaananke biyeteedo Aretas joyyiniimo yimbe faa kayba ngeenndi ndii yalla ana nannga kam, ³³ kaa ngadaa-mi e ley sagiire, ndiwniraa-mi e falanteere tatawol ngeenndi ngol, njippinaa-mi caggal mayri, teetori-moo-mi.

* 10:17 Yeremiya 9.23

12

Haala ko Laamdo bannginani Pool

¹ Ana tilsi mi mantoo fay so gasaa. Dum e taweede, mi haalan ko yellitii e am, kaɗum e ko Joomiraado bannginani kam koo. ² Ana foti duu6i sappo e nay, gorko gooto mo anndu-mi, ka66iido e Almasiihu, ɗabbinaama faa dow kammu burdo fuu toowde. Mi anndaa yalla terde makko duu ɗabbinaama naa ɗabbinaaka, Laamdo tan anndi. ³⁻⁴ Mido anndi oon gorko naannaama alijenne – omo heddorii terde makko dee naa mo heddoraaki de? Mi anndaa, Laamdo anndi – o nani ton haala daɗuka hakkille ka 6ii-aadama fotaa haaltude. ⁵ Kanko mantortoo-mi, mi mantortaako hoore am so wanaa e loore am. ⁶ Fay so mi muuyiino mantaade, mi haandaali, sabi goonga kaalannoo-mi. Kaa mido nanta hoore am e majjum, pati yim6e miila mido 6uri ko njii mido wada naa ko nani mido haala. ⁷ Ko Laamdo loowi e am koo ana daɗi hakkille, kaa pati mi mawninkinoroo dum, ko wa'i hono gi'al suufaama e terde am, dum woni nelaarɗo Ibiliisa ana fiya kam faa haɗa kam mawninkinaare fuu. ⁸ Cili tati mido ɗaagoo Joomiraado yo doofanam ngal, ⁹ kaa o wii kam: «Hinne am oo heyii ma, sabi baawde am e loore ki66irta.» Saabe dum mi beydiima seyaade e mantaade dow loore am ndee, yalla baawde Almasiihu dee ana tawee e am. ¹⁰ Dum saabii so mido seyyoroo loore e jennooje e caɗeele e torraaji e wemmberɗe fuu kammari Almasiihu. Sabi nde lo'u-mi fuu, nden keban-mi semmbe.

No Pool sunjiri banngal Korintunkoo6e

¹¹ Mi haaldii hono no mi kaandudo, kaa onon ngaddani kam haalirde non. Onon kaannoo jinngande kam, sabi fay so mi wanaa fay huunde, kalahali moodon mawɗi dii, dum woni nelaarɗe moodon 6ee, burdaali kam fay huunde. ¹² Golleeji mawɗi e kaayeeffiiji e taagumansaaji kollooji mi nelaarɗo ngollaama to mon, kaaddi mupal duu di ngolliraa. ¹³ Kodum deente goondin6e Iisaa godde dee burdi on, so wanaa ko mi fawaaki e mon koo? Njaafee kam e oon toɗanngel!

¹⁴ Jooni, mi lanndiniima warde to mon cilol tata6ol, mi fawataako e mon. Wanaa jawdi moodon tewtan-mi, onon e ko'e mon tewtan-mi. Sabi wanaa 6i66e kaani fagganaade saaraa6e mum'en jawle, saaraa6e kaani fagganaade 6i66e mum'en jawle. ¹⁵ Miin, mi seyorto hokkude on ko njogii-mi fuu, mi seyorto hokkude on fay hoore am, yalla mido walla on. So mi mawninii jilli am e moodon, on buytoto e yidude kam naa? ¹⁶ Ndennoo en kawrii mi fawanooki e dow mon, kaa wiyaama mi yonjii on, mi hefirii on hiila. ¹⁷ Won nelaarɗe am 6e nelir-mi faa mi jaama jawdi mon naa? ¹⁸ Titus jaagii-mi yo yaa to moodon, neldidin-mi e mum sakiike men oo. Titus jaamaali jawdi moodon, goonga naa pene? Wanaa minen ngonni miilo wooto e laawol gootol naa?

¹⁹ Booyii odon miila min la66inoo6e ko'e amen yeeso moodon. Kaa ko min ngadata dee, miden kaalda yeeso Laamdo ley ha66agol amen e Almasiihu. Sakiraa6e horsu6e, ko min ngadata koo fuu, yalla odon nyaara yeeso. ²⁰ Mido hula, so mi warii to moodon, pati mi tawira on no mi yidaa, tawiron kam no on njidaa. Mido huli pati mi tawda on e poondondiral e haasidaaku e konnaagu e tikkere e jinɗondiral e joore e mawninkinaare e fitina. ²¹ Mido hula, so mi wirfitiima to moodon, pati Laamdo hoyna kam hakkunde mon kasen, mi sunja saabe heew6e luuttunoo6e 6e tuubaali iwde e tuundi mum'en e fijirde mum'en e njaahilaaku mum'en.

13

Baynondiral

¹ Mido wara to mon jooni cilol tata6ol. «Huunde fuu ko neddo happaa ana hasindini e seedaaku yim6e didon naa taton.»* no winndorii nii. ² Mi haalaniino luuttunoo6e nde ngonnoo-mi to mon cilol dida6ol ndee, jooni duu ko mi walaa to mon koo, mido haaltana 6e kasen kam6e e heddi6e 6ee fuu: so mi wartii, mi yurmataako fay gooto. ³ Onon, odon tewta finnde holloore Almasiihu oo e am haalirta haala mum. On keban finnde ndee duu. Almasiihu lo'aali banngal moodon, mo cemmbediddo e moodon. ⁴ Sabi o tontiraama e leggal bardugal dow loore makko, kaa omo wuuri baawde Laamdo. E ley ha66agol amen e makko, min lo'u6e, kaa min kollan on, miden nguurdira e makko dow baawde Laamdo.

⁵ Yeewtee ko'e mon faa njiiyon so odon ngoondini, taykitee ko'e moodon. Tama on maataali Iisaa Almasiihu ana e moodon? So on maataali, yeewtagol mon ngol ana holla on ngalaa e goonga. ⁶ Kaa mido joonndorii on anndan minen banngal amen miden e goonga. ⁷ Miden ɗaagoo Laamdo pati ngadon fay huunde ko boni, wanaa faa holla minen miden e goonga, faa ngollon ko mooyi, fay sinndo tawii minen banngal amen, min laatii hono 6e ngalaa e goonga. ⁸ Sabi min mbaawaa yeddude goonga oo, ko min mbaawi dee, daranaade mo. ⁹ So

* 13:1 Fillitagol Tawreeta 19.15

min lo'ii tawi onon odon njogii semmbe, miden ceyii hen, min jaagoto Laamdo faa laato-don hi66u6e. ¹⁰ Saabe dum, mido winndana on dum gila mi waraali tafon, yalla so mi warii, pati mi bonna e moodon hakke baawde de Joomiraado oo hokki kam dee. Ko ndokkiraa-mi de, faa yaara yeeso, wanaa faa wurjina.

¹¹ Sakiraabe, walaa ko heddii so wanaa waynaade. Poodanee hi66ude, nja6ee waajeede, njogee miilo wotoo, nguuree e jam. Nden, Laamdo Jom jilli e jam oo wondan e moodon.

¹² Yo gooto e moodon fuu jowtir banndum jowtaango wondungo e jilli. Senii6e 6ee fuu ana njowta on.

¹³ Yo hinnee Joomiraado men Iisaa Almasiihu e jilli Laamdo e deental moodon e Ruuhu Ceniido oo ngonu e moodon, on fuu!

Bataaki Pool faade e Galaatiyankoo6e

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Pool nelaado oo. Wanaa yim6e neli kam, mi neliraaka saabe neddo fuu, Iisaa Almasiihu jaati neli kam, kaɗum e Laamdo Baabiraado men immintindo mo e maayde oo. ² Miin e sakiraa6e wondube e am 6ee fuu, miden mbinnda oo bataaki faade e mon, onon deente goondin6e Iisaa gonde leydi Galaatiya dee. ³ Yo on kefu moyyere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ⁴ Almasiihu hokkitirii hoore mum kammari luutti men yalla ana dannda en e oo jamaanu bondo. Nii o wadiiri sago Laamdo Baabiraado men. ⁵ Yo teddeengal woodan Laamdo faa abada abadin. Aamiina.

No Kabaaru Lobbo oo laatorii gooto

⁶ Ana haayinii kam sanne no njaawir-don yoppude Laamdo, noddirdo on moyyere Almasiihu oo, so njokku-don kabaaru lobbo goddo. ⁷ Wanaa wiide kabaaru lobbo goddo won, kaa yim6e ana njii6a on, ana njidi waylitinde Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo. ⁸ So neddo waajike on ko seerti e Kabaaru Lobbo mo min mbaajii on oo, fay so minen e ko'e amen naa so malaa'ika iwdo dow kammu, yo kuddi wonu e joomum. ⁹ Min kaalaniino on dum, jooni duu mido haaltana on: so neddo waajike on ko seerti e Kabaaru Lobbo mo ke6-don oo, yo kuddi wonu e mum.

¹⁰ Dum nee, yarraamuya yim6e ndaaran-mi naa yarraamuya Laamdo? Tama ko welata yim6e ndaaran-mi? So faa jooni mi ndaarannoodo ko welata yim6e, mi laatataakono maccudo Almasiihu.

No Pool laatorii nelaado

¹¹ Sakiraa6e, mido yidi paamon: Kabaaru Lobbo mo mbaajotoo-mi oo, wanaa e neddo iwi. ¹² Sabi wanaa neddo hokki kam mo, wanaa neddo janngini kam mo, Iisaa Almasiihu 6annginani kam mo. ¹³ On nanii no ngorrundoo-mi arannde e ley diina Yahuudiyankoo6e oo. Mi torririi deental goondin6e Iisaa ngal no mbaawru-mi fuu, mi siinii wurjinde ngal. ¹⁴ Mido burnoo heew6e e waalde6e am Yahuudiyankoo6e jokkude diina Yahuudiyankoo6e, kaɗum e hirande neesuuji njaatiraa6e amen. ¹⁵ Kaa Laamdo su6ike kam gila mi finaali, noddi kam saabe moyyuki mum nde muuynoo ndee, ¹⁶ o 6annginani kam Biyiiiko yalla mido waajoo kabaaru mum ley heefer6e. Oon wakkati, mi lamndondiraali e fay gooto, ¹⁷ mi yahaali Urusaliima to adii6e kam laataade nela6e 6ee, njaa-mi don e don leydi Arabiya, ngartu-mi Damas. ¹⁸ Duu6i tati caggal mum, njaa-mi Urusaliima yalla mido anndondira e Piyeer. Ngundu-mi e makko balde sappo e joy. ¹⁹ Mi yiyaali nelaado fay gooto, so wanaa Yaakuuba njinii Joomiraado oo. ²⁰ Ko mbinndan-mi on doo koo, hakkunde am e Laamdo mbinndir-mi, mi fenaali. ²¹ Caggal dum, njaa-mi leydi Siriya e leydi Silisi. ²² E oon wakkati, deente ka66iide e Almasiihu gonde leydi Yahuudiya dee meedaali yiirude kam gite mum'en. ²³ Be nananno tan ana wiye: «Neddo torrannoodo en nden oo, ana waajoo jooni diina ka siinunoo jifude kaa.» ²⁴ E6e teddinannoo Laamdo saabe am.

2

No nela6e njafirani Pool

¹ Duu6i sappo e nay caggal mum, njabbitin-mi kasen Urusaliima, miin e Barnabas. Titus duu ana wondi e amen. ² Mi yaarii ton saabe ko Laamdo 6annginani kam koo. Mi hawritii ton e maw6e deental goondin6e, miin tan e ma66e, mi anndinii 6e Kabaaru Lobbo mo mbaajii-mi 6e nganaa Yahuudiyankoo6e oo. Sabi mi yidaa golle am ya66iido oo e mo jooni oo fuu laatoo meere. ³ Kaa fay Titus jaado am oo, kaɗum e taweede yo Yunaninke fuu, tilsinaaka taadeede. ⁴ Dum e taweede sakiraa6e penee6e coorike e deental goondin6e ngal. Ko 6e ndaarti dee, anndande ndimaaku mo ke6-den e ley ha66agol men e Iisaa Almasiihu oo faa 6e ngartira en e maccungaaku. ⁵ Min njafanaali 6e fay wakkati gooto yalla goonga Kabaaru Lobbo oo ana heddanoo on. ⁶ Haya, jogoraa6e maw6e 6ee, no 6e njogoranoo nii, miin walaa ko hilli kam e majjum, sabi Laamdo 6urdintaa yim6e. Been maw6e tilsinaali min goddum fey. ⁷ Be paamii Laamdo halfini kam waajaade Kabaaru Lobbo oo faade e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e, hono no halfiniri Piyeer waajaade Yahuudiyankoo6e 6ee nii. ⁸ Sabi no Laamdo neliri Piyeer hakkunde Yahuudiyankoo6e 6ee nii, non o neliri kam miin duu hakkunde heefer6e. ⁹ Yaakuuba e Piyeer e Yuhanna, nuyde deente goondin6e teddinaade dee, nde njiinoo moyyere nde Laamdo hokki kam ndee, 6e ndokki kam miin e Barnabas fuu juude faa tabintina kawral hakkunde amen. Ndennoo minen, min njaha

to heefere6e, kam6e 6e njaha to Yahuudiyankoo6e. ¹⁰ Ko 6e jaagii min tan, min miccitoo misikiina'en 6ee. Mi tiinnike e majjum jaati.

No Pooljinjiri Piyeer to Antiyokiya too

¹¹ Kaa nde Piyeer wari e ngeenndi mbiyeteendi Antiyokiya ndee, mi jinjii dum yeeso yim6e sabi o boofudo. ¹² Sabi fade nelaar6e Yaakuuba 6ee warde, omo jaamdannoo e goondin6e Iisaa 6e nganaa Yahuudiyankoo6e. Kaa nde 6een ngarnoo ndee, o wodditii 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee, o njotti naamdude e mum'en, hultude jokku6e sariya taadagol 6ee. ¹³ Yahuudiyankoo6e goondin6e Iisaa wo66e duu tawti mo faa na6i fay Barnabas e naafigaaku mum'en. ¹⁴ Nde njiinoo-mi no 6e ngorri nii dartaaki, e6e ngoorti goonga gondo e Kabaaru Lobbo oo, mbii-mi Piyeer yeeso yim6e fuu: «Aan Yahuudiyanke, a worraano doo hono no Yahuudiyankoo6e ngorri nii, no lepi goddi dii ngorri nii ngorrundaa. Hono mbaawru-daa tilsinirde yim6e 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee kinaa laatoo hono no Yahuudiyankoo6e nii?»

No Laamdo hisinirta yim6e saabe goondinal

¹⁵ Minen, min iwdi Yahuudiyankoo6e, min njeyaaka e lepi goddi luuttooji dii. ¹⁶ Tawee nee, miden anndi neddo nanngirtaake pooccitiido saabe jokkugol Sariya Muusaa oo, e goondinal mum Iisaa Almasiihu nanngirtee pooccitiido. Minen duu min ngoondinii Iisaa Almasiihu, yalla miden nanngiree fooccitiide saabe goondinal amen Almasiihu, tawee wanaa jokkugol Sariya Muusaa. Sabi fay gooto nanngirtaake pooccitiido saabe jokkugol Sariya Muusaa. ¹⁷ Minen, miden ndaarta nanngireede fooccitiide saabe ha66agol amen e Almasiihu. E ley majjum so min tawaama min luuttoo6e minen duu hono no 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee nii, dum ana holla Almasiihu yo daraniido luuttal naa? O wanaa! ¹⁸ Sabi so mi wii mi maatoto ko ngurjinnoo-mi, mi tabintinanno mi bofoowo. ¹⁹ Kaa banngal Sariya Muusaa, miin mi maaydo, Sariya oo jaati wadi dum, yalla mido wuurana Laamdo. Mi tontidaama e Iisaa Almasiihu dow leggal bardugal, ²⁰ mi wuuraa miin e hoore am, Almasiihu wuuri ley am. Nguurndam neddo dam nguuran-mi jooni dam, e ley goondinal Bii Laamdo nguuran-mi dam, oon jiddo kam so hokkitiri hoore mum saabe am. ²¹ Mi tippitataako moyyere Laamdo ndee. Sabi so tawii jokkude Sariya oo wadata neddo pooccitiido, Almasiihu oo maayii meere.

3

Haala jokkude Sariya Muusaa naa goondinde Iisaa

¹ Eehey Galaatiyankoo6e, woy odon pamdi hakkille! Homo dawri on? On cifanaama faa laa6i paca no Iisaa Almasiihu tontiraa e leggal bardugal. ² Njaabee kam dum doo tan: saabe jokkude mon Sariya Muusaa kebir-don Ruuhu Ceniido oo, naa on kebirii mo saabe on nanii Kabaaru Lobbo oo, on ngoondinii? ³ Kodum famdiniri on nii hakkille? On puddiri semmbe Ruuhu Laamdo oo, hono njidir-don jooni timminirde tinnaare mon jaati? ⁴ Ko hewtii on koo fuu laatike meere naa? Dum waawaa laataade meere. ⁵ Dokkoowo on Ruuhu so wada kaayde hakkunde mon oo, dum nee saabe odon njokki Sariya o wadirta dum naa saabe on nanii Kabaaru Lobbo on ngoondinii?

⁶ Nii winndorii: «Ibarahiima goondinii Laamdo, Laamdo jatorii mo saabe majjum mo pooccitiido.» ⁷ Ndennoo anndee: goondin6e 6ee, kanum'en jaati ngoni iwdi Ibarahiima. ⁸ Sappaama e ley Binndi, Laamdo nanngiran 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee fooccitiide saabe goondinal mum'en. Dum saabii so Binndi dii mbiyani Ibarahiima oo kabaaru lobbo gila wadaali tafon: «Leji dii fuu kebiran barke saabe maa.» ⁹ Ndennoo, goondin6e fuu kefan barke no Ibarahiima goondindo oo hefiri barke nii. ¹⁰ Kaa faw6e jikke mum'en e jokkude Sariya Muusaa, yo hufaa6e. Sabi ana winndii: «Kuddi woodanii neddo fuu mo jokkaali faa hi66i ko woni e dewtere Sariya ndee fuu.» ¹¹ Tayoral, fay gooto nanngirtaake pooccitiido yeeso Laamdo saabe Sariya oo. Sabi ana winndii: «Pooccitiido wuurdan goondinal.» ¹² Sariya oo noo fawaaki e goondinal, sabi ana winndii: «Jokkudo Sariya oo wuurdan saabe Sariya.» ¹³ Almasiihu soottitike en iwde e kuddi ndi Sariya oo fawi e men ndii, ko mo roondanii en ndi koo. Sabi ana winndii: «Bilaado e leggal bardugal fuu yo kudaado.» ¹⁴ Dum Iisaa wadi yalla 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee duu ana kefa barke mo Ibarahiima hefi oo saabe Iisaa Almasiihu, kebiran Ruuhu podaado oo e ley goondinal.

Haala Sariya e fodoore

¹⁵ Sakiraabe, mido sifanoo on ko woodi pannde fuu koo: so neddo moyyinii talkuru ndonu no sariya laamu ja6iri nii, fay gooto waawaa imminde dum, waawaa beydude hen fay

* 3:6 Puddoode 15.6 † 3:8 Puddoode 12.3 ‡ 3:10 Fillitagol 27.26 § 3:11 Habaakuk 2.4 * 3:12 Lewinkoo6e 18.5 † 3:13 Fillitagol Tawreeta 21.23

huunde. ¹⁶ Laamdo wadani Ibarahiima e iwdo e mum podooje. Binndi dii mbiyaali: «Iw6e e mum», hono no di cappike heew6e, gooto nii di cappii nde di mbii: «Iwdo e maa». Dum woni Almasiihu oo. ¹⁷ Ko njidu-mi wiide koo annii: aadi ndi Laamdo fi6i ndii, Sariya gardo duufi teemed e nay e capantati caggal mum oo fi6tataa dum, bonnataa fodoore Laamdo ndee. ¹⁸ Sabi so ndonu mo Laamdo fodunoo oo e Sariya oo fawinoo, mo fawatanooko e fodoore ndee. Kaa noo, saabe fodoore ndee Laamdo hokkiri moyyere mum ndee Ibarahiima.

¹⁹ Ndennoo, ko Sariya Muusaa nafata? O waddiraama faa o 6anngina luutti faa nde iwdo e Ibarahiima podanaado fodoore ndee oo wari fuu. Laamdo hokki yim6e Sariya oo, o hokkiri 6e malaa'ika'en, kapum e curoowo. ²⁰ Kaa so gooto tan curoowo nafataa. Fodoore ndee, Laamdo tan fodi.

²¹ Ndennoo, Sariya oo ana luuttondiri e podooje Laamdo dee naa? Luuttondiraa! Sinndo sariya baawdo hokkude yim6e nguurndam jippinanooma, fooccitaare iwanoo e sariya oo jaati. ²² Kaa Binndi dii mbii aduna oo fuu, luutti mari dum, yalla goondin6e 6ee fuu ana ndokkee ko podanaa koo saabe goondinal mum'en Iisaa Almasiihu.

²³ Fade wakkati goondinal warde, en kawjanooma ley hawju Sariya faa goondinal ngal 6annginaa. ²⁴ Hono non Sariya oo laatorii dowoowo en faa wakkati mo Almasiihu wari e mum oo, yalla eden nanngiree foocciti6e saabe goondinal ngal. ²⁵ Jooni ko wakkati goondinal ngal wari koo, en njaltii e maral dowoowo oo.

²⁶ Jonnoo, on fuu on fi66e Laamdo saabe goondinal mon Iisaa Almasiihu. ²⁷ On fuu on ka66ike e Almasiihu saabe looteede mon lootogal batisima. Hono nii 6oornori-don mo no kaddungal nii. ²⁸ Ndennoo, ceenndiigu walaa hakkunde Yahuudiyanke e Yunaninke, naa dimo e diimaajo, naa gorko e debbo, on fuu on gootum e ha66agol mon e Iisaa Almasiihu. ²⁹ So tawii Almasiihu jey on, on iwdi Ibarahiima, on ndonan ko Laamdo fodunoo koo.

4

¹ Mido wadana on misaalu: so nii donoowo yo cukalel, walaa fuu ko seenndata dum e maccudo, tawee nee kapum jey jawdi ndii fuu. ² Mo heddoto ley hawju hayboo6e mo e dawranoo6e jawdi makko faa sarti mo baaba makko sartanii mo oo yottoo. ³ Enen duu, nde en sukaa6e ndee, en maccu6e semmbeeji aduna dii. ⁴ Kaa nde wakkati cartaa6o oo hi66i ndee, Laamdo neli Bajjo muudum mo debbo rimi, dowlaniido Sariya Muusaa, ⁵ yalla omo soottitoo won6e e ley Sariya 6ee, kefen laataade fi66e Laamdo. ⁶ Kammari on fi66e makko, Laamdo neli Ruuhu'Biyyum oo e ley 6erde men. Ruuhu oo wadata so noddiren Laamdo «Abba». ⁷ Hankasen, en nganaa maccu6e, en fi66e. Kammari en fi66e, Laamdo duu wadii en rono6e.

No Pool hultirani Galaatiyankoo6e

⁸ Nden, nde on anndaano Laamdo ndee, odon ngonnoo e maral rewete6e 6e nganaa rewete6e jaati 6ee. ⁹ Kaa jooni ko anndu-don Laamdo koo, naa mido haannoo wiide jooni ko Laamdo anndi on koo: hono mbaawirton wirfitaade e semmbeeji aduna lo'udi di ngalaa nafaa dii? Ko saabii so odon njidi laataade maccu6e majji kasen? ¹⁰ Odon teddini jalaade yogaaje e lebbi yogaaji e wakkatiiji yogaaji e kitaale yogaaje. ¹¹ Mido huli pati golle mo ngollan-mi on oo fuu mursee.

¹² Sakiraabe, mido ndaarda on, mba'ee no am nii, sabi miin duu mi laatinoke hono mon. On ngadaali kam baasi fuu, ¹³ sabi odon anndi rafi-cellal waddani kam haalande on arannde Kabaaru Lobbo oo. ¹⁴ Naw am oo ittii koro mon, dum fuu e taweede on njawaali kam on nefaali kam kammari jaw oo. Ko ngadu-don dee, on nja66orike kam no malaa'ika Laamdo nii, naa hono mi Iisaa Almasiihu. ¹⁵ Oon wakkati, odon keewnoo seyo sanne! Mido waawi seettanaade on: so odon mbaawnoo, on doofanno gite mon ndokkon kam. Ndennoo hono seyo mon ngoo laatii? ¹⁶ Mi laatike gajo mon saabe mido haalana on goonga naa? ¹⁷ Anniya mo 6een yim6e njoganii on oo moyyaa. Ko 6e njidi dee, seenndude on e am yalla odon ndaranoo 6e. ¹⁸ Sikke walaa, daranaade neddo ana moyyi so faa moyya, kasen duu waajibi dum wadee wakkati fuu, wanaa yeeso am tan. ¹⁹ Sukaabe am, kammari mon mido naawaa kasen naawalla naawdo hono no njatawere nii, faa mbaadi Almasiihu tawee e mon. ²⁰ Hee mi yidii tawdeede e mon jooni yalla mido he6a haaldude e mon ko wanaa no kaaldirannoo-mi e mon nii, sabi kabaaru mon ana wemmbinii kam sanne.

Haala aadi kiinndi e aadi keyri

²¹ Onon yidu6e jokkude Sariya Muusaa, mido lamndoo on: on nanaali ko Sariya wii naa? ²² Ana winndii: Ibarahiima ana joginoo fi66e wor6e didon, gooto o he6di dum e kordo, goddo oo o he6di dum e dimo. ²³ Bii kordo oo rimiraama no yim6e fuu ndimirtee nii, kaa 6ii dimo oo rimiraama saabe fodoore Laamdo. ²⁴ Won ko saawii e ley kaa janta. Rew6e didon 6ee ana capporaa aadiiji didi. Ngootiri, ndi Haajara ndii yo aadi waamnde haayre wiyeteende Siinaayi ndii. Kayri, maccungaaku ndi rimata. ²⁵ Haajara yo waamnde haayre

wiyeteende Siinaayi wonnde Arabiya ndee, ende sapporaa ngalluure Urusaliima hannde ndee. Sabi Urusaliima e hodufe e mum 6ee fuu e margal ngoni. ²⁶ Kaa Urusaliima gondo dow kammu oo yo dimo, kanko woni inna men. ²⁷ Sabi ana winndii:

«Aan dimaro mo meedaali rimude,
welta!

Aan mo anndaa naawalla n̄atawere,
ilina gullaali seyo!

Sabi debbo jeebaado he6an sukaa6e

faa fura debbo kaybaado gorum.»*

²⁸ Kaa onon sakiraa6e, on 6i66e he6aa6e dow fodoore Laamdo ndee hono no Isiyaaka nii.

²⁹ Nden, dimiraado no yim6e ndimirtee nii, ana torra dimiraado Ruuhu Laamdo oo. Fay hannde duu non worri. ³⁰ Kaa kodum Binndi dii mbii? Di mbii: «Ribbu kordo oo e 6iyum, sabi 6ii kordo oo rondataa e 6ii dimo oo abada.»† ³¹ Ndennoo sakiraa6e, en nganaa 6i66e kordo oo, en 6i66e dimo oo.

5

Haala ndimaaku goondin6e Iisaa

¹ Almasiihu rimdinii en yalla eden ndimda dor. Dum nee, tiinnee pati on ngartire e maccungaaku. ² Kettinanee kam! Miin Pool, mido wiya on: so on nja6ii taadeede, Almasiihu nafataa on fay huunde. ³ Kasen mido haalana neddo fuu jabudo taadeede: ana tili e mum jukkude Sariya Muusaa oo fuu. ⁴ Onon tewtoo6e nanngireede fooccitii6e saabe Sariya 6ee, on seertu6e e Almasiihu, on ngodfitiima moyyere Laamdo ndee. ⁵ Kaa minen, kammari goondinal miden pawa jikke amen e Laamdo nanngiroowo en fooccitii6e oo. Dum woni ko min njoonndorii saabe Ruuhu oo. ⁶ Sabi ka66iido e Iisaa Almasiihu, taadagol e waasude taadagol fuu fotu, ko nafata tan, goondinal tabintinoowal jilli.

⁷ On puddirii no woodi. Homo hadi on jukkude goonga? ⁸ Ko wayliti hakkille mon koo iwwaali to Laamdo noddudo on oo. ⁹ Ana wiyee: yuufinirdi seeda ana yuufina conndi farani nji6aandi fuu. ¹⁰ Dum fuu e taweede Joomiraado hokkii kam hoolaare e mon, mi tayorii miilo mon seerataa e miilo am. Kaa jii6oowo on oo, ko waawi laataade fuu, jukkete. ¹¹ Kaa miin sakiraa6e, so tawii faa hannde mido waajoo kinaa neddo taadee, ko saabii so mido torree faa jooni? Sinndo dum mbaajotonoo-mi, waaju am haala maayde Iisaa dow leggal bardugal mettataano fay gooto. ¹² Jii6oo6e on 6ee, yo 6e der ko'e ma66e.

¹³ Sakiraa6e, on noddaama faa ndim-don. Jonnoo, pati ngadee so ndimaaku mon laatanoo on sabaabu faa njokkon gidaade yonki. Ko kaan-don wadude dee, homo fuu gollana goddo e dow jilli. ¹⁴ Sabi Sariya oo fuu wadaama e ley ndee yamiroore wootere: «Njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii.»* ¹⁵ Kaa so odon n̄atondira, odon naamondira hono no dawaadi nii, njeertee pati on timmondir.

Haala Ruuhu Ceniido, kajum e gidaade yonki

¹⁶ Ndennoo, mido wiya on: dalee Ruuhu Ceniido dowa on, nden on njokkataa gidaade yonki mon. ¹⁷ Sabi gidaade yonki ana ka6a e Ruuhu oo, Ruuhu oo duu ana ha6a e gidaade yonki dee. Hongel e majji fuu ana ha6a e gonngel faa mbaasu-don gollude ko muuy-don. ¹⁸ So Ruuhu dowa on, on ngalaa e ley Sariya Muusaa oo hankasen.

¹⁹ Ko gidaade yonki 6annginta yo tuundi e ko so6i e njaahilaaku ²⁰ e dewal tooruui e mbonobaaku e konnaagu e poodondiral e kiram e tikkere e haawtaare e luurral e rafikawral ²¹ e haasidaaku e sigiro e wanngiyaare e ko nanndi e mum'en. Mido jeertina on dum doo no njeertinirnoo-mi on dum nii, golloo6e kulle baade non 6ee naatataa e Laamu Laamdo oo. ²² Kaa ko Ruuhu Ceniido rimata e men koo woni jilli e seyo e jam e mujal e moyyuki e yurmeende e goondinal ²³ e leydinkinaare, kajum e nantaare. Tayoral, Sariya oo hadataa kulle baade non. ²⁴ Jeyaa6e e Iisaa Almasiihu 6ee tippitorike himmeeji mum'en e gidaade yonki mum'en fuu caggal, ana wa'i hono no 6e tontii de e leggal bardugal nii.

²⁵ Kammari Ruuhu oo kefir-den nguurndam kesam dam, ndennoo njokken e Ruuhu, ²⁶ pati mawninkino-den, pati toojondiren, pati haasidaaku tawee hakkunde men.

6

No goondin6e kaaniri wallondirde

¹ Sakiraa6e, so won tawaado ana wada ko boni, onon jogi6e Ruuhu 6ee kaani ooncude dum, tawee e needi. Kaa gooto mon fuu hayba hoore mum pati seyte kajum duu. ² Mballondiree roondaade donnge mon teddude, hono non ki66inirtan sariya Almasiihu oo. ³ So neddo miilii won ko woni, tawi walaa ko woni, yojjii hoore mum. ⁴ Yo gooto

* 4:27 Esaaya 54.1 † 4:30 Puddfoode 21.10 * 5:14 Lewinkoo6e 19.18

fuu yeeewto golle mum. So won ko waawi mantoraade, mantorto golle mum jaati, fotaa ko nanndina dum e golle neddo goddo. ⁵ Sabi gooto fuu donngal mum roondotoo.

⁶ Jannginteedo konngol Laamdo ngol ana haani fecondirde e jannginoowo dum ko he6i ko woodi fuu.

No gooto fuu hettirta ko aawi

⁷ Pati njaayree ko'e mon, Laamdo jabataa yaweede. Gooto fuu, ko aawi koo hettata. ⁸ Aawdo ko welata yonki mum, hettan maayde. Kaa aawdo ko welata Ruuhu Ceniido, hettan hen nguurndam nduumiidam. ⁹ Pati kaa6en gollude ko moyyi. Sabi so en kaa6aali, en kettan so wakkati oo warii. ¹⁰ Ndennoo, e ley wakkati keddaniido en oo, ngadanen yim6e fuu moyyere, 6ur6e fuu haandude hen, sakiraa6e men goondin6e Iisaa Almasiihu 6ee.

Baynondiral

¹¹ Yeewee dii binndi 6utti di mbinndiran-mi on junngo am. ¹² Tilsin6e on taadeede 6ee, tewtoo6e yalla ana manee. Walaa ko 6e ngadiiri non so wanaa pati 6e torriree saabe leggal bardugalAlmasiihu ngal. ¹³ Sabi fay kam6e taadaa6e 6ee, 6e njokkataa Sariya. Ko 6e njidiiri taado-don dee, faa 6e mantoro0 dum. ¹⁴ Miin e hoore am kaa, mi mantortaako kinaa leggal bardugal Joomiraado men Iisaa Almasiihu ngal. Saabe ngal bardugal mi hillaaka e kabaaru aduna, aduna duu hillaaka kam. ¹⁵ Sabi taadaade naa waasude taadaade, fayda walaa hen. Ko jogii fayda dee, tagiteede tagu keso. ¹⁶ Jokku6e ngol laawol fuu, yo ke6u jam e hinnee, kam6e e Israa'iilankoo6e Laamdo 6ee fuu.

¹⁷ Hankasen fay gooto pati tampina kam, sabi terde am ngadii batitande saabe Iisaa.

¹⁸ Sakiraa6e, yo hinnee Joomiraado men Iisaa Almasiihu wonu e mon! Aamiina.

Bataaki Pool faade e Efeesunkoo6e

¹ Oo bataaki ga am iwri miin Pool nelaar6o Iisaa Almasiihu e sago Laam6o. Mid6o jowta seniife hoolniife e ley ha66agol mum'en e Iisaa Almasiihu 6ee. ² Yo on ke6u moyyere e jam iwde e Baabiraado men Laam6o e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

No Laamdo hokkirta yim6e moyyere saabe Almasiihu

³ Jettooje ngoodanii Laamdo Baaba Joomiraado men Iisaa Almasiihu gadando en barkeeeji di Ruuhu oo hokkata ddi fuu to dow kammu too saabe ha66agol men e Almasiihu. ⁴ Sabi fade aduna oo tageede, Laamdo su6iima en saabe Almasiihu, yalla eden laatoo seniife 6e ngalaa felooore yeeso makko. Saabe jilli makko ⁵ o hoddiranii en gila arannde laato-den 6i66e makko saabe Iisaa Almasiihu. Dum woni ko o yidani en saabe moyyuki makko ⁶ yalla omo yettiree moyyere makko mawnde nde walaa do haadi ndee. Nden moyyere o hokki en saabe Biyiiko korsudo oo. ⁷ E ha66agol men e makko coottitira-den yiyam makko dam, luutti meeden njaafaa ko waarata e keewal makko hinnee. ⁸ Oon hinnee o wayli e meeden, o hokki en hakkilantaaku ki66undo e anndal ki66ungal, ⁹ mo anndini en sago makko suudinoongo ngoo. Gila arannde mo anniyorii tabintinirde ngo Biyiiko oo saabe moyyuki makko. ¹⁰ Sago ngoo yo hawrintinde huunde fuu e hawju hooreejo gooto, dum woni Almasiihu, wanaa ko woni dow kammu wanaa ko woni e leydi. Laamdo timminan sago mum ngoo so wakkati hi66ii.

¹¹⁻¹² E ley ha66agol men e makko, en cu6aama, enen faw6e jikke men e Almasiihu gila jooni 6ee. Laamdo tabintiniroowo huunde fuu no muuyiri oo, hoddiranii en laataade sabaabu mawnineede teddeengal mum.

¹³ Saabe Almasiihu, onon duu, on nanii konngol goonga ngol, dum woni Kabaaru Lobbo kisindo on oo. Nde ngoondin-don Almasiihu ndee, Laamdo wadii e mon maande mum nde loowi e mon Ruuhu Ceniido podanoodo oo ndee. ¹⁴ Oon Ruuhu Ceniido woni pi6iraado moyyereji desanaadi en, faa jannde ke6aten soottiteede. Hono non Laamdo yettirtee saabe teddeengal muudum.

Haala duwaawu Pool

¹⁵ Kammari majjum, gila nan-mi kabaaru goondinal moodon Joomiraado men Iisaa, kapum e jilli di njogani-don seniife 6ee fuu ddi, ¹⁶ mi seerataa e yettude Laamdo kammari moodon nde jaagantoo-mi on Laamdo fuu. ¹⁷ Mid6o jaagoo Laamdo Joomiraado meeden Iisaa Almasiihu oo, Baabiraado Jom darja, hokka on Ruuhu mum Ceniido gadoowo on hakkilante'en, 6annginanooowo on Laamdo faa anndon dum. ¹⁸ Kasen duu mid6o jaagoo Laamdo uddita 6erde moodon faa paamon jikke mo o hokki on nde o noddi on ndee, paamon no moyyereji desanaadi seniife ddi keewiri e no teddiri, ¹⁹ paamon kasen no baawde makko mawde de ngalaa kaaddi dee ngorri e meeden, enen goondin6e 6ee. Deen baawde keewde sembe ²⁰ o holli e ley Almasiihu nde o wuurtini dum e hakkunde maay6e so o joyyini dum jaamo makko dow kammu, ²¹ ton o 6urni dum laamu e baawde e sembe e kaanankaaku fuu, kapum e inde fuu baawde inndeede, wanaa de hannde dee tan, de janngo dee duu. ²² Laamdo fawii Almasiihu dow huunde fuu, hokkii mo laataade hooreejo deental goondin6e, hokkii mo 6urde huunde fuu. ²³ Deental goondin6e ngal yo terde Almasiihu. Ngal hebbinaama mo kanko keewoowo huunde fuu e yim6e fuu oo.

2

No kisinirte-den saabe hinnee Laamdo

¹ Onon, on maaynoo6e saabe junuubaaji moodon e luutti moodon, ² on jukkuno6e laawol bonngol ngol aduna oo jokki ngol, on dowanino6e laamiido baawde gonde dow mbeeyu dee oo. Laamiido oo yo Ibiliisa golloowo faa hannde ley yim6e salii6e Laamdo 6ee. ³ En fuu e ma66e njezano-den, e gidaade yonki men ngonno-den, en jukkuno6e gidaade dee, en jukkuno6e miilooji men bondi. No ngorrundo-den nii jaati, eden kaandunoo e jukkungo Laamdo ngoo no ma66e nii. ⁴ Kaa Laamdo yo keewdo yurmeende. Saabe jilli mawdi di mo yidi en ddi ⁵ mo wuurtindinii en e Almasiihu, enen maaynoo6e saabe luutti men 6ee. Goonga, saabe hinnee Laamdo oo kisinira-don. ⁶ E ley ha66agol men e Iisaa Almasiihu, Laamdo wuurtindinii en e makko, joyyindinii en e makko to dow kammu too. ⁷ Hono nii o 6annginirta no hinnee makko 6urdi huunde fuu mawnude. Jamaanuui garooji ddi fuu njiyan moyyuki makko ki o wadani en e Iisaa Almasiihu. ⁸ Saabe hinnee Laamdo oo kisinira-don e dow hoolaade mon Almasiihu. Dam kisindam, wanaa e golle moodon ha66ii, ko dam ha66ii e mum dee, e dokkal Laamdo. ⁹ Dam wanaa njo6di golle neddo pati fay gooto

heŋa mantoraade ɗam. ¹⁰ Sabi Laamɗo wadi en ko ngon-ɗen jooni koo: e ley haɓɓagol men e Iisaa Almasiihu o tagiri en faa ngollen golleeji lobbi di o lanndinanii en gila arannde dii.

No Almasiihu wadi en leɗol gootol

¹¹ Jooni mido haalda e mon onon heefordirnooŋe arannde ɓee. Mantortooŋe yo «taadiiɓe» ana koyna on noddira on «yimbe ɓe taadaaki» fay so taadagol maɓɓe ngol ko junngo ɓiiaadama gollata e terɗe tan. Ndennoo onon, miccilee ko ngonno-ɗon arannde koo: ¹² oon wakkati, on ngalaano Almasiihu, on jananɓe woddiiɓe leɗol Israa'iila ngol Laamɗo suɓii ngol, on ngalaano e aadiiji pawiiɗi e fodoore Laamɗo dii, on nguurdiino on ngalaano jikke, on ngalaano Laamɗo e ley aduna oo. ¹³ Kaa jooni, e haɓɓagol moodon e Iisaa Almasiihu, onon woddunoŋe arannde ɓee on ɓattiniraama saabe yiyyam makko ɗam.

¹⁴ Sabi kanko Almasiihu, kanko woni jam meeden ko o wadi Yahuudiyankooŋe e leɗi godɗi fuu leɗol gootol koo. Nde o hokkitirnoo hoore makko ndee, nden o wurjini kokowol palaangol ngol, dum woni o ittii nganaadi hakkunde leɗi dii. ¹⁵ O ittii jamirooŋe e kadaadi Sariya Muusaa fuu faa o wadi Yahuudiyankooŋe e leɗi godɗi leɗol gootol kesol e ley haɓɓagol mum e makko. Nii mo wadi jam oo. ¹⁶ E maaygol makko dow leggal bardugal o ittiri nganaandi ndii, mo reentini leɗi dii laatii terɗe goote, mo rewrintini ɗe e Laamɗo. ¹⁷ O warii wajaade on jam onon woddunoŋe ɓee, o warii wajaade ɓadinooŋe ɓee duu jam. ¹⁸ Sabi kammari makko en fuu keɓirten laawol yottaade Baabiraado saabe Ruuhu Ceniido gooto oo.

¹⁹ Ndennoo, on nganaa jananɓe hankasen, on nganaa hoɓɓe duu, ko ngon-ɗon dee, on wondube e seniibe, on jeyaaɓe e suudu Laamɗo. ²⁰ On mahaama e dow ko nelaarɓe e annabaɓe jiɓi, Iisaa Almasiihu e hoore mum woni haayre dooɓiraande maadi ndii. ²¹ Kanko wadata maadi ndii fuu nanngondira, faa ndi toowa ndi laatoo suudu Joomiraado seniindu. ²² Ley haɓɓagol mon e makko on mahondiraama faa laati-ɗon hoɗorde Laamɗo ɗo o hoɗiri Ruuhu makko doo.

3

No Pool halfiniraa golle banngal ɓe nganaa Yahuudiyankooŋe

¹ Saabe dum mido diccanoo Laamɗo, miin Pool uddaado kasu saabe Iisaa Almasiihu mo ngollanan-mi hakkunde mon onon ɓe nganaa Yahuudiyankooŋe ɓee. ² Tayoral on nanii kabaaru golle mo Laamɗo halfini kam e ley moyyuki mum faa nafa on oo ana haalee. ³ Sabi o ɓannginani kam sirri makko. Mi winndanii on haala majjum no raɓɓidiri, ⁴ so on njanngii dum on anndan no paamir-mi sirri haala Almasiihu oo. ⁵ Oon sirri anndinanooka ɓiɓɓe aadama ley jamaanuujii jawtudi dii, kaa jooni Laamɗo ɓannginirii mo Ruuhu Ceniido oo faa nelaarɓe mum e annabaɓe mum seniibe fuu paami mo. ⁶ Annii no sirri oo worri: saabe Kabaaru Lobbo oo, ɓe nganaa Yahuudiyankooŋe ɓee keɓii ngeɗu e moyyereji desaadi dii no Yahuudiyankooŋe ɓee keɓiri nii, kasen duu ɓe ndeentii e mum'en terɗe goote, ɓe ndeentii e mum'en fodoore nde Laamɗo fodi saabe haɓɓagol maɓɓe e Iisaa Almasiihu.

⁷ Oon Kabaaru Lobbo laatii-mi golloowo mum. Golle oo yo moyyere nde Laamɗo wadirani kam baawde mum. ⁸ Miin ɓurɗo seniibe ɓee fuu famɗude oo, mi wadanaama moyyere faa mi waajoo ɓe nganaa Yahuudiyankooŋe barkeeki gondi e Almasiihu di ngalaa ɗo kaadi dii. ⁹ Mi wadanaama kasen famminde yimbe fuu no Laamɗo tagudo huunde fuu oo tabintinirta sirri mum cuudinoŋo gila arannde oo, ¹⁰ yalla laamu e baawɗe gonde e mbeeyu ɗe nijyataake dee fuu ana paama no anndal Laamɗo yaajiri e huunde fuu, paamira dum kammari deental goondinɓe ngal ¹¹ ko waarata e anniya ɓooyɗo mo Laamɗo tabintiniri Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ¹² E ley haɓɓagol men e makko kanko Almasiihu eden mbaawi ɓadaraade Laamɗo hoolaare saabe ko ngoondin-ɗen mo koo. ¹³ Saabe dum, mido ndaarda on pati tayan jikke saabe torraaji kewtotoodi kam kammari moodon dii, sabi diin torraaji yo teddeengal moodon.

Haala jilli di Almasiihu yiɗi en

¹⁴ Saabe majjum, mido nii diccanoo Baabiraado ¹⁵ jeyɗo leɗol gonngol dow kammu e gonngol e leydi fuu oo. ¹⁶ Mido jaagoo mo kanko jom teddeengal manngal oo o hokka on semmbe saabe Ruuhu makko Ceniido oo ¹⁷ faa Almasiihu wona e ley ɓerɗe moodon ko ngoondin-ɗon mo koo. Mido jaagoo mo kasen o jiɓina on e ley jilli, o tabintina on ley majji. ¹⁸ Non paamirton, onon e seniibe ɓee fuu, no jilli Almasiihu dadudi hakkille dii poti mawnude faa ngalaa ɗo di kaadi, ¹⁹ anndon di yalla oɗon keewa kiɓɓal Laamɗo ngal.

²⁰ Tayoral, Laamɗo gollirɗo ley meeden baawɗe mawɗe oo ana waawi gollude ko ɓuri duwaawuujii men e miilooji men. ²¹ Yo teddeengal woodan mo ley deental goondinɓe saabe Iisaa Almasiihu e ley jamaanuujii dii fuu faa abada abadin! Aamiina.

4

No goondin6e Iisaa 6ee laatorii terde goote

¹ Miin uddaado kasu saabe gollande Joomiraado oo, mido ndaarda on: nguuron nguurn-dam kawroojam e noddaango ngo Laamdo noddii on e mum ngoo ² tawee e leydinkinaare e newaare e mupal. Tiidondiron e ley jilli. ³ Ruuhu Ceniido wadirii on gooto e jam ka66ondirdo on oo. Tiinno-don e heddaade ley oon ngootummaaku. ⁴ On terde goote, odon njogii Ruuhu gooto, no jikke mo Laamdo noddii on faade e mum oo yo gooto nii. ⁵ Kasen Joomiraado gooto woodi, goondinal gootal woodi, batisima gooto woodi, ⁶ kajum e Laamdo gooto Baaba yim6e fuu, tiimdo 6e fuu, golliroowo 6e fuu, gondo e ma66e 6e fuu.

⁷ Homo e men fuu he6ii moyyere Laamdo ko waarata no Almasiihu hokkiri dum nii. ⁸ Sabi nii winndorii:

«O njabbii dow, o naborii honaabe heew6e,

o hokkii yim6e dokke.»*

⁹ Kodum woni maanaa «o njabbii»? Walaa ko woni maanaa majjum, so wanaa o jippinoke e nokkuuje 6urde fuu leydu6e e leydi ndii. ¹⁰ Jippinoodo oo, kajum e hoore mum woni njabbudo faa tiimi kammuuji dii fuu, yalla ana heewa aduna oo fuu. ¹¹ Dokke makko dee annii: o wadi yogaa6e nelaar6e, yogaa6e haalto6e konngol ngol Laamdo loowi e mum'en, yogaa6e waajoto6e, yogaa6e duroo6e yim6e kajum e janngino6e. ¹² Ko o wadiri non, faa o lanndina seniibe 6ee faa mbaawa gollande deental goondin6e, yalla terde Almasiihu dee – dum woni deental goondin6e ngal – ana yaara yeeso e ley goondinal, ¹³ laato-don daande wootere e ley goondinal meeden e anndugol meeden Bii Laamdo oo, kasen duu laato-don hi66u6e, njotto-don darnde Almasiihu hi66unde ndee. ¹⁴ Ndennoo, en laatataako sukaa6e na6iraabe bempeeje e kenuuli no laana nii. Jannde yim6e yidu6e na6ude wo66e ley majjere yojnataa en hankasen. ¹⁵ Ko laato-don dee, haalo6e goonga ley jilli, yaaroo6e yeeso e huunde fuu faade e Almasiihu, oon laatiido hooreejo oo. ¹⁶ Kanko waddani terde dee fuu nanngondirde faa gasa saabe jokkold6e de de ndokkaa dee. Hono non, so tergal fuu gollii golle mum, nden terde dee mawnan, njahan yeeso ley jilli.

Haala neddaaku keso ley Almasiihu

¹⁷ Ndennoo, ko jekkata koo mbiyan-mi on: mido ndaarda on yeeso Joomiraado pati nguurdon hankasen no heefer6e nii, sabi miilooji ma66e dii yo 6oli, ¹⁸ hakkillaaji ma66e nji6i6ike, 6e njeyaaka e nguurndam dam Laamdo hokkata dam saabe majjere ma66e e tiidugol ma66e ko'e. ¹⁹ Be ngalaa yaage, 6e ngadii ko'e ma66e jaahili'en, 6e noottataa gollude kudde cobude. ²⁰ Kaa onon, wanaa non njanngir-don haala Almasiihu. ²¹ Tayoral, on nanii kabaaru makko, on njannгии goonga gondo e makko oo. ²² Ndennoo, ittee ko hiiddi ko woni ley mon koo, njoppee nguurndam moodon aranam bonniraadam muuyooji jaayrooji dam, ²³ dalon yonkiiji mon e hakkillaaji mon keydintinee. ²⁴ Njogitee neddaaku keso mo Laamdo tagi dow mbaadi mum ley senaare e fooccitaare goongaraare.

²⁵ Ndennoo, celon fenaande, homo fuu haalda e tanaa mum goonga, sabi homo e men fuu ana jeydaa e goddo no caldi neddo gooto njejdii nii. ²⁶ So on mettaama, pati luuttee. Pati janal naange tawdu on e tikkere. ²⁷ Pati ndokkon Ibiliisa laawol e ley mon. ²⁸ Yo gujjo noottu wujjude, ko haani wadude dee, wuura e semmbe terde mum, yalla ana waawa wallude hasindin6e. ²⁹ Pati konngol bonngol yaltu e kundude mon, ko kaan-don wadude tan yo haalde haalaaji nafooji baawdi na6ude wo66e 6ee yeeso e ley goondinal, yalla odon ngadana hettinto6e on 6ee ko moyyi. ³⁰ Pati cunlinee Ruuhu Laamdo Ceniido oo, kanko wadi maande makko e mon kammari jannde coottitaari mon ndee. ³¹ Ittee metti fuu e 6erde moodon, ceeron e konnaagu e tikkere e dukooji e joore, kajum e ko boni fuu. ³² Moyyondiree e ko'e mon, njurmondiron, njaafondiron no Laamdo yaaforii on e ley ha66agol mon e Almasiihu nii.

5

Haala wuurde e ley fooyre

¹ Ndennoo, laatee jemmbo6e Laamdo kammari on 6i66e makko 6e o horsini. ² Nguurdon e yidondirde, no Almasiihu yidiri en so hokkitiri hoore mum saabe men no layyaari nii, no sadaka beldo Laamdo nii. ³ Ko on seniibe Laamdo koo, on kaanaa fay haalde haala huunde fuu ko wartata e fijirde e ko sobi e joote. ⁴ Pati kaalee haalaaji bondi naa 6oli naa cobudi, sabi hono majji kaanaa taweede e mon. Ko kaan-don wadude dee, njetton Laamdo. ⁵ Paamee dum doo faa gasa: piijoowo e cobudo e jootaado, dum woni dewoowo tooruji, kam6e 6e ngalaa ngedu e laamu Almasiihu e Laamdo oo. ⁶ Pati fay gooto jaayrira on haalaaji 6oli, sabi hono majji cabinbinta tikkere Laamdo e dow saliibe mo 6ee.

* 4:8 Jabuura 68.19

⁷ Ndennoo, pati njokkondiree e 6een. ⁸ Arannde e nimre njeyano-don, kaa jooni e ha66agol mon e Joomiraado e fooyre njeya-don. Ndennoo nguurdee no 6i66e fooyre nii, ⁹ sabi fooyre rimata moyyuki e fooccitaare e goonga fuu. ¹⁰ Tewton faamude ko welata Joomiraado. ¹¹ Pati ngadon juude mon e golleeji di ngalaa nafaa golleteedi e ley nimre, ko haani dee, njaltinon di. ¹² Ko 6een yim6e ngadata e cuucuukka koo, ana yaannii fay jantaade. ¹³ Kaa huunde fuu ko yaltinaa, 6anngan ley fooyre, ¹⁴ huunde fuu ko 6annginaa fooyan. Dum wadi so ana wiye:

«Aan daaniido, fin!

Imma e hakkunde maay6e,

fooyre Almasiihu ndee yaaynan e maa.»

¹⁵ Ndennoo, ngadee hakkille faa sanne no nguurdaton nii, tawee wanaa no nuykaa6e nii, no hakkilante'en nii. ¹⁶ Wakkati fuu mo ke6-don, nawtoro-don dum, sabi jamaanu oo yo bondo. ¹⁷ Saabe dum, pati laatee 6e ngalaa hakkille, paamee ko woni sago Joomiraado. ¹⁸ Pati njaree doro faa cigiron, sabi dum naannan on e laalu. Ko haani dee, keewee Ruuhu, ¹⁹ mbaajondiron jime Jabuura e jettooje e jime de Ruuhu hokkata on dee, njimanon Joomiraado, njettiron mo 6erde laa6ude. ²⁰ Njetton Baabiraado men Laamdo wakkati fuu dow huunde fuu saabe Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ²¹ Homo e mon fuu downtano bandnum saabe teddinde Almasiihu.

Haala rew6e e wor6e mum'en

²² Onon rew6e, downtano-don wor6e mon no downtiranto-don Joomiraado nii. ²³ Sabi gorko woni hoore jom suudu mum no Almasiihu woniri hoore deental goondin6e ngal nii, dum woni terde mum de hisini dee. ²⁴ No deental goondin6e ngal downtiranii Almasiihu nii, hono non debbo fuu haani downtiranaade jom suudu mum e huunde fuu. ²⁵ Onon wor6e, njidiree rew6e mon no Almasiihu yidiri deental goondin6e ngal so hokkitiri hoore mum saabe maggal ²⁶ faa senna ngal nii, caggal o la66inirii ngal lootogal e haala makko, ²⁷ yalla omo darna deental goondin6e ngal yeeso makko tawee ngal teddinaangal, ngal ceniingal, ngal walaa ayiibe naa yuundi naa joofi-joofi naa ko nanndi e mum fuu. ²⁸ Honon non, ana tilsi e wor6e njida rew6e mum'en no njidiri terde mum'en nii. Neddo fuu jiddo jom suudu mum, hoore mum yidi. ²⁹ Sabi fay gooto wajaa caldi mum, ko wadata dee, namminan di, hinnoo di no Almasiihu hinnortoo deental goondin6e ngal nii, ³⁰ sabi en caldi terde makko dee. ³¹ Binndi dii mbii: «Dum wadi so gorko yoppa inna mum e baam mum, nanngondira e jom suudu mum, 6e didon fuu 6e laato neddo gooto.»* ³² Dum yo sirri mawdo. Mido wiya on: sirri oo, ko woni hakkunde Almasiihu e deental goondin6e ngal koo haalata. ³³ Kaa no waawi laataade fuu, gorko fuu yidira jom suudu mum no yidiri hoore mum nii. Debbo duu teddina gorum.

6

Haala 6i66e e saaraa6e

¹ Onon 6i66e, downtanee saaraa6e moodon saabe Joomiraado, sabi dum woni ko dartii. ² «Teddin inna maa e baam maa.» Ndee woni yamiroore aranndeere nde fodoore ha66ii e mum. ³ Fodoore ndee woni: «yalla ada he6a moyyere, balde maa njuuta e leydi ndii.»* ⁴ Onon saaraa6e, pati nannginee 6i66e mon, ko kaan-don dee, biirdude 6e dow yamiroore Joomiraado e needi mum.

Haala maccu6e e halfaa6e

⁵ Onon maccu6e, downtanee halfaa6e moodon dow kulol e siɲɲugol tawee e 6erde laa6ude no downtiranto-don Almasiihu nii. ⁶ Downtanee 6e tawa wanaa yeeso ma66e tan yalla 6i66e aadama ana njetta on. Ko haani dee, downtanee 6e no maccu6e Almasiihu ngollirta muuyde Laamdo 6erde laa6ude nii. ⁷ Ngollirane 6e anniya lobbo faa wa'a no Joomiraado ngollanton, wanaa yim6e, ⁸ sabi odon anndi neddo fuu golludo ko moyyi, so dimo so diimaajo, Joomiraado yoban dum hakke golle mum oo. ⁹ Onon halfaa6e, ngorree non e maccu6e moodon. Pati ngidee 6e, anndon Kalfaa6e moodon onon e ma66e fuu ana dow kammu, kasen duu oon burdintaa yim6e.

Haala ka6orde de Laamdo hokkata faa Ibiliisa jaaloree

¹⁰ Walaa ko heddi so wanaa wiide on keewon semmbe e ley ha66agol mon e Joomiraado, tuugo-don baawde makko mawde dee. ¹¹ Bamee ka6orde de Laamdo hokki on dee fuu, yalla odon mbaawa daraade faa cakko-don dabareeji Ibiliisa dii. ¹² Sabi wanaa yim6e ka6aten, ko ka6aten dee, laamu e baawde e hooreyaaku ley oo doo aduna ni66udo, kaɲum e seydaani'en bon6e won6e e mbeeyu 6ee. ¹³ Saabe dum, 6amee ka6orde de Laamdo hokki on dee fuu,

* 5:31 Puddoodde 2.24

* 6:3 Fillitagol Tawreete 5.16

yalla oḁon mbaawa ha6aade nde jalaande bonnde ndee warii, ke6on kasen jii6ude caggal nde ka6i-ḁon fuu faa timmi.

¹⁴Ndennoo, ndaree, kumo-ḁon goonga, 6oorno-ḁon fooccitaare no saaya ndeenaagu nii. ¹⁵Lanndinaade waajaade Kabaaru Lobbo gaddoowo jam oo laatanoo on paḁe. ¹⁶Wakkati fuu yo goondinal laatano on wawaade nde mbaaw-ḁon sakkoraade kure ku66ooje ḁe Bondo oo wedotoo on ḁee fuu. ¹⁷Yo kisindam laatano on kufina njamndi, nanngon kaafaawi ki Ruuhu Ceniḁo hokkata kii, kanki ki konngol Laamḁo. ¹⁸Wakkati fuu ngadee duwaawuujii e jaagundeeji ley ha66agol mon e Ruuhu Ceniḁo. Kakkilee pati on joottu jaaganaade senii6e 6ee fuu Laamḁo. ¹⁹Naagano-ḁon kam miin duu newnaneede konngol, yalla nde mu66itin-mi hunduko am fuu, mido anndinira cuusal goonga tedduḁo gondo e Kabaaru Lobbo ²⁰mo ndarantoo-mi ley geyyelle am ḁee oo. Naagane kam mi waajoroo ḁum cuusal, no tilsiri kam nii.

Baynondiral

²¹Tikikus, sakiike men korsuḁo gollanoowo Joomiraado koolniḁo, humpitan on ḁum fuu, yalla onon duu oḁon jootta humpeede kam anndon no ngorru-mi. ²²Mi nelii mo e moodon yalla oḁon annda no min ngorri e yalla omo waaltina hakkillaaji mon.

²³Sakiraabe, yo Baabiraado men Laamḁo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu ngadan on jam e jilli gonduḁi e goondinal. ²⁴Yiḁu6e Joomiraado men Iisaa Almasiihu jilli ḁi timmataa 6ee fuu, yo hinnee Laamḁo wonu e mum'en.

Bataaki Pool faade e Filipiyankoo6e

¹ Miin Pool e Timote, maccu6e Iisaa Almasiihu, mbinndi oo 6ataaki faade e deental goondin6e Iisaa gonngal ngeenndi Filipa. Min njowtii on, onon hooree6e e gollanoo6e deental ngal, min njowtii on fuu, onon senii6e ha66ii6e e Iisaa Almasiihu 6ee. ² Yo on ke6u moyyere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

No Pool yettirta Laamdo kammari Filipiyankoo6e

³ Mido yetta Laamdo nde micciti-mi on fuu. ⁴ Wakkati fuu nde naagantoo-mi on Laamdo on fuu, e seyo naagirantoo-mi on, ⁵ sabi gila naande ngoondin-don Kabaaru Lobbo haala Iisaa faa jooni odon ndarodii e am. ⁶ Mido taylori Laamdo puddudo golle lobbo e mon oo, o jokkan dum faa dum hi66a e ley gartol Iisaa Almasiihu. ⁷ Ana haani mi miilana on diin miilooji on fuu, sabi hakkille am ana e mon. On fuu on ndeentii e am moyyere nde Laamdo hokki kam nde ngeyyaa-mi e nde ndaranii-mi tabintinde Kabaaru Lobbo oo ndee. ⁸ Mido horsiniri on fuu korsa Iisaa Almasiihu, Laamdo ana seedii. ⁹ Ko naagantoo-mi on Laamdo annii: yo jilli mon 6eydo jaarude yeeso, 6eydoroos annadal, 6eydoroos seenndude pene e goonga, ¹⁰ yalla odon mbaawa su6aade ko moyyi. Nden on laatoto laa6u6e 6e ngalaa niije naande gartol Iisaa Almasiihu. ¹¹ On laatoto duu hebbinaa6e golleeji poocciitiidi iwdi e Iisaa Almasiihu, yalla Laamdo ana teddinee, yettee.

No uddeede Pool na6iri Kabaaru Lobbo oo yeeso

¹² Sakiraa6e, ko njidu-mi anndon dee, torra ke6udo kam oo waddanii Kabaaru Lobbo oo jaarude yeeso ¹³ faa hayboo6e galle kaananke oo e heddi6e 6ee fuu taylori ko ngeyyiraa-mi koo yo saabe Iisaa Almasiihu. ¹⁴ Ko 6uri heewde e sakiraa6e 6ee duu, geyyelle am dee 6eydaniidum'en hoolaade Joomiraado. Dum saabii so e6e mbaajoroo konngol Laamdo ngol rafi kulol.

¹⁵ Goonga, yogaa6e ana mbaajoroo kabaaru Iisaa Almasiihu oo haasidaaku e poodondiral, kaa wo66e ana e anniyaaji lobbi. ¹⁶ Been ngolliranta Almasiihu jilli, sabi e6e anndi Laamdo hokki kam daranaade Kabaaru Lobbo oo. ¹⁷ Kaa 6ee too ko mbaajortoo kabaaru Almasiihu faa nafa dum'en ka6um'en tan, anniyaaji ma66e moyyaa, kasen duu ko 6e miilotoo dee, 6eydude torra am ley geyyeede am oo. ¹⁸ Dum kaa bonnataa fay huunde! Ko waawi laataade fuu, so Iisaa Almasiihu inndaama hen tan ana heya, so laatii anniyaaji bondi naa anniyaaji lobbi fuu mido seyii.

Goonga, mi seyoto caggal mum duu ¹⁹ sabi mido anndi saabe duwaawuui mon e ballal Ruuhu Iisaa Almasiihu, dum fuu dum sakitanto kam kisindam. ²⁰ Mido joonndorii e hakkille am fuu, mi hersataa e dow fay huunde. Mido hoolii Almasiihu teddinte saabe ko hewtii kam koo gila jooni faa abada, nguur-mi maay-mi fuu. ²¹ Sabi banngal am, Almasiihu yo yonki am, maayde duu yo tino am. ²² Kaa so mi wuurii, ana moyya nguurndam am waddana kam gollude golle nafaowo. Ndennoo mi anndaa ko cu6otoo-mi. ²³ Hakkille am feccike pecce didi: ko 6ur-mi yidude, yaade mi joodooyoo e Almasiihu, dum jaati 6uri moyyude. ²⁴ Kaa mi heddoo wuurde 6uri nafude on, onon. ²⁵ Mido taylori dum, mido anndi mi heddoto e aduna mi wonda e mon on fuu, yalla odon njaara yeeso, ceyo-don ley goondinal ²⁶ faa gartol am hakkunde mon 6eydana on mantoraade ha66agol mon e Iisaa Almasiihu kammari am.

Haala daranaade Kabaaru Lobbo oo

²⁷ Onon, nguuree nguurndam kawroojam e Kabaaru Lobbo haala Iisaa Almasiihu, yalla so mi warii tuumtaade on naa so mi waraali, mi nana kabaaru mon, mi annda odon tabiti e anniya gooto, odon ndarodii gootal e ha6anaade goondinal Kabaaru Lobbo oo, ²⁸ tawa on accataa konnee'en 6ee kul6ina on e dow fay huunde. Banngal ma66e, dum yo maande halkagol, kaa onon, dum maande kisindam mon. Dum to Laamdo iwrata. ²⁹ Sabi onon ndokkaa moyyere Laamdo saabe Almasiihu. Wanaa faa ngoondinon mo tan ndokkire-don, on ndokkaama dum kasen faa torrire-don kammari makko, ³⁰ ka6um e daranaade ha6o ngo njii-don mido ha6ee, ngo nan-don mido ha6ee faa jooni ngoo.

2

Haala ley6inkinaare Almasiihu e teddeengal mum

¹ Ko Iisaa Almasiihu heddiid hokkude on semmbe e suusinde on ley jilli koo, ko ndeentudon e Ruuhu Ceniido so njidondir-don njurmondirdon, ² ki66iniree seyo am ko laati-don daande wootere e jilli gooti e 6ernde wootere e anniya gooto koo. ³ Pati ngolliree huunde

fuu haasidaaku naa haawtaade dow pene, ngolliree leydinkinaare, yalla gooto fuu ana jogoroo hoore mum bannidum ana 6uri 6um. ⁴ Pati fay gooto laatoo hammadi haaje mum tan, ndaarta nafaa wo66e 6ee duu. ⁵ Yo anniya Iisaa Almasiihu tawe e mon:

⁶ Kanko, fay so taweede mbaadi Laamdo ana e makko,
o tuugaaki e majjum faa o heddo fotude e Laamdo,

⁷ o famdinii hoore makko,
o 6ami mbaadi maccudo,
o laatii hono neddo.

O jogoraa o neddo
⁸ o leydinkinii,
o downtanii Laamdo faa o maayi,
o maayi e dow leggal bardugal.

⁹ Saabe dum kasen, Laamdo toownii mo faa sanne,
hokki mo innde 6urnde inde fuu,

¹⁰ yalla koppi fuu ana koforoo saabe innde makko to tawaa fuu,
so dow kammu so dow leydi so ley leydi,

¹¹ yalla gooto fuu ana sellina
Iisaa Almasiihu woni Joomiraado,
faa Baabiraado men Laamdo teddinee.

No goondin6e pooynirta ley aduna

¹² Dum e taweede, sakiraa6e am horsu6e, nde ngondunoo-mi e mon ndee, o6on downtanii Laamdo wakkati fuu. Sako jooni nde ngodditii-mi, nden kaan-don 6urde downtanaade mo. Njirwiniron hono non kisindam dam Laamdo hokki on dam, ngadiron dum kulol e sijnyugol.

¹³ Sabi Laamdo ana golla e mon faa muuyon ko weli dum, ngollon dum.

¹⁴ E ko ngollaton fuu, pati njermondiree pati ndukidee, ¹⁵ yalla o6on laatoo laa6u6e 6e ngalaa ni6e, laato-don 6i66e Laamdo 6e ngalaa ayiibe hakkunde yim6e hannde oopii6e bon6e. On pooynan hakkunde ma66e hono no koode pooyniri ley aduna nii ¹⁶ ko nanngudon konngol nguurndam ngol faa gasi koo. Nii wadata so mi mantoroo on jannde gartol Iisaa Almasiihu. Sabi mi don-donnaali meere, mi tampaali meere. ¹⁷ Fay so dum yaadi e yonki am mi laatoto sadaka mabayleteedo dow sadaka mo goondinal mon sakkantoo Laamdo oo, mi seyoto, mi weltoto e mon. ¹⁸ Onon duu ceyoree hono non, mbeltodo-den.

Haala gollidiibe didon hoolniibe

¹⁹ So Joomiraado men Iisaa ja6ii, mi nelan Timote e mon ko 6ooyataa, yalla so mi humpitike kabaaruuij mon ddi ana waaltina hakkille am. ²⁰ Sabi kanko tan woni gondudo e am anniya gooto, kasindind e kabaaru mon, ²¹ heddiibe 6ee fuu hammadi haaje mum'en tan, wanaa saabe Iisaa Almasiihu. ²² Kaa Timote, o6on anndi no holliri neddaaku mum, sabi mo wallii kam waajaade Kabaaru Lobbo oo no bi6do wallirta baaba mum nii. ²³ Kanko anniyii-mi nelude wakkati mo paamu-mi no alhaali am laatotoo fuu. ²⁴ Kaa Joomiraado hokkii kam tayloral, 6ooyataa mi waran to mon, miin e hoore am.

²⁵ Hono non mi yii tilsii mi nela e mon sakiike men Epaforodit, gollidiido am oo. O wallii kam ha6anaade Kabaaru Lobbo oo. Kanko woni mo neluno-don faa walla kam e haaje oo. ²⁶ Omo yeewaa on fuu, kasen o wemmbanooma sanne ko nan-don o sellaano koo. ²⁷ Tayloral, o jawiino faa o hosi maayde. Kaa Laamdo yurmike mo, yurmike kam miin duu, pati mi he6a sugulla dow sugulla. ²⁸ Dum saabii so kenjii mi law faa mi nela mo e mon, yalla so on njiitii mo o6on ceyoo, miin duu sugulla am 6uytoo. ²⁹ Ndennoo, nja66oree mo saabe Joomiraado seyo manngo. Teddinee yim6e wa'u6e non fuu, ³⁰ sabi kanko kammari gollande Iisaa Almasiihu o hosiri maayde, mo hokkitiri yonki makko faa o waddana kam ballal ngal ndonkuno-don waddande kam onon e ko'e mon ngal.

3

Haala anndude Iisaa Almasiihu

¹ Caggal dum, sakiraa6e am, ceyoree Joomiraado. Winnditanaade on kulle dee tampintaa kam, sabi kanje ndokkata on hoolaare: ² ndeento-don e dawaadi - dum woni golloo6e ko boni, waajotoo6e haala taadagol penewol 6ee! ³ Sabi enen ngoni taadiibe jaati 6ee, eden ndewira Ruuhu Laamdo, eden mantoroo Iisaa Almasiihu, en pawaaali jikke men e dow ko'e men. ⁴ Haya, miin mido waawnoo fawde jikke am dow hoore am. So wo66e miilii ana mbaawi fawde jikke mum'en dow ko'e mum'en, miin 6uri haandude e majjum, ⁵ sabi mi taadaama gila e jalooma jetta6o mo pinu-mi e mum oo, mi Israa'iilanke iwdo e suudu Bejamin, mi Yahuudiyanke 6ii Yahuudiyanke. E banngal Sariya Muusaa mido jeyaa e waalde Farisa'en, ⁶ mido hirana Sariya oo sanne faa mido torrannoo deente goondin6e Iisaa dee, fay gooto waawaano njijude kam banngal foocitanaade Sariya oo. ⁷ Kaa ko

njogorinoo-mi yo tino am koo fuu, saabe Iisaa Almasiihu mi tawii yo mursee. ⁸ Goonga, mido jogorii dum fuu yo mursee saabe anndude Joomiraado am Iisaa Almasiihu buri kulle dee fuu. Saabe makko njarrii-mi mursude ko njogii-mi, mido jogorii huunde fuu yo mbuuwdi yalla Almasiihu ana laatanoo kam tino, ⁹ mi hefa tawdeede e mum. Mi walaa fooccitaare nde mbaaw-mi hefude miin e hoore am e jokkugol am Sariya oo, mi poocitiido saabe fooccitaare iwrannde kam e hoolaade Almasiihu, kayre woni fooccitaare nde Laamdo hokki goondin6e mo 6ee. ¹⁰ Sago am mi annda mo kanko Iisaa Almasiihu, mi annda baawde de Laamdo wuurtiniri mo dee, mi reenta e makko torra, mi nannda e makko maayde, ¹¹ yalla miin duu mido hefa immintineede hakkunde maay6e nannde darngal.

¹² Mi wiyaali mi hefii dum gila jooni naa mi ki66udo, kaa mido wondi e dogude hono no dadondirteedo nii yalla mido hefa dum, sabi miin e hoore am, Iisaa Almasiihu hefii kam. ¹³ Goonga sakiraa6e, mi wiyaali mi hefii dum. Kaa mido wada huunde wootere: mido yeggita ko ya66ii, mido foodanoo ko warata. ¹⁴ Mido dogana haattirde, faa mi hefa mbarjaari dow kammu ndi Laamdo noddada en e mum saabe Iisaa Almasiihu. ¹⁵ Enen hakkilante'en 6ee fuu, miiloro-den hono non. So odon miiloo huunde wonnde, Laamdo 6annginanen on dum. ¹⁶ Kaa no wa'i fuu, do tawe-den fuu, njokken laawol no ngorru-den jooni nii.

¹⁷ Sakiraa6e, on fuu jemmbee kam, yeewee worru6e no njii-don miden ngorri nii 6ee. ¹⁸ Sabi heew6e laatike konnee'en leggal bardugal Iisaa Almasiihu. Mi haalanii on dum cili kuurdi, mi haaliranen on jooni duu e bojji. ¹⁹ Kam6e, battane ma66e yo halkere, deedi ma66e ngonni laamdo'en ma66e, hersa ma66e 6e naayirta, aduna tan 6e ka6anta. ²⁰ Kaa enen, dow kammu njeye-den, eden keppe kisinoowo men iwoowo ton oo, dum yo Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ²¹ Kanko, o waylitan terde men lo'ude dee faa de kefa teddeengal no terde makko dee nii, sabi omo jogii baawde faa o wada huunde fuu downtanoo mo.

4

Haala seyoraade Joomiraado

¹ Sakiraa6e am horsu6e, on njeeewnii kam sanne, on laatike seyo am e deesewal am. Gidiraa6e am, tabitee e Joomiraado.

² Mido ndaarda banndiraa6e am rew6e, dum woni Ewodi e Sintis, yo 6e laato daande wootere saabe Joomiraado. ³ Aan Sinsigis, gollidiido am koolniido oo duu, mido ndaarde paabo-daa 6e, sabi 6e mballii kam ha6anaade Kabaaru Lobbo oo, kam6e e Keleman e gollidiibe am wo66e, 6e inde mum'en mbinndaa e dewtere nguurndam 6ee.

⁴ Ceyoree Joomiraado wakkti fuu. Mido wiya on kasen, ceyee! ⁵ Yo yim6e fuu anndu newaare mon. Joomiraado ana 6adii. ⁶ Pati fay huunde sunjina on abada, ko haani dee: naagoree Laamdo haajuuji mon fuu duwaawu gondudo e jettooje. ⁷ Nden, Laamdo hokkan on jam dadudo hakkille, niibinan 6erde mon e hакkillaaaji mon e Iisaa Almasiihu.

⁸ Haya, sakiraa6e, tiide e ko moyyi e ko haani yetteede fuu, dum woni teddungal e goonga, kapum e fooccitaare e senaare e ko haani yideede e ko haani teddineede. ⁹ Ngolliiree ko pammin-mi on e ko ke6-don e am, ko narru-don kam e ko njiiru-don kam. Nden Laamdo gaddoowo jam oo tawdete e mon.

No Pool barkiniri dokkal Filipiyankoo6e

¹⁰ Mido seyorii Joomiraado seyo manngo sabi jooni on keydintinii ballal mon faade e am. Tayoral, hакkillaaaji mon ana ngonnoo e am, kaa on ke6aali yottinde ballal ngal. ¹¹ Wanaa saabe won ko kaajaa-mi wadi so mbii-mi non, sabi mi woowtinike hejpitoraade no tawraa-mi fuu. ¹² Mido waawi wuurdude e baasal, mido waawi wuurdude e ke6al. E no waawi worrude fuu, mi biirorike haarannde e yolbere, mi biirorike hebbinde e jakoreede, ¹³ mido waawi fuu e ley ha66agol am e Iisaa Almasiihu dokkoowo kam semmbe oo. ¹⁴ Kaa dum e taweede, on ngadii ko moyyi ko mballu-don kam e ley torra am oo koo.

¹⁵ Filipiyankoo6e, odon anndi e ley puddoode mon nande Kabaaru Lobbo oo, nde iw-mi leydi Makedoniya ndee, fay deental goondin6e gootal wallondiraali e am, so wanaa ngal mon ngal. ¹⁶ Nde ngonnoo-mi Tesaloniiki ndee duu, on neldii kam ko kasindin-mi e mum jaati, wanaa fay nde wootere, cili kuurdi! ¹⁷ Wanaa dokkal tewtan-mi - faa tino golle mon lobbo oo 6eydoo tewtan-mi. ¹⁸ Ko neldu-don Epaforodit koo yottike faa gasi, humtii haajuuji am fuu, mi hefii faa heewi. Dokkal mon ngal laatike uurdi mbelndi, no sadaka beldo Laamdo ja6aado nii. ¹⁹ Laamdo teddudo jom ngalu oo humtiran haajuuji mon fuu saabe Iisaa Almasiihu. ²⁰ Yo teddeengal woodan Baabiraado men Laamdo faa abada abadin. Aamiina.

Baynondiral

²¹ Njowtanee kam senii6e ha66ii6e e Iisaa Almasiihu fuu. Sakiraa6e wondufe e am 6ee ana njowta on. ²² Senii6e 6ee fuu ana njowta on. Be ana adoo jowtude on fuu won6e ley galle kaananke Roma mawdo oo 6ee.

²³ Yo hinnee Joomiraado men Iisaa Almasiihu wonu e mon!

Bataaki Pool faade e Koloosiyankoo6e

¹ Oo bataaki ga am iwri miin Pool nelaado Iisaa Almasiihu e sago Laamdo, kajum e sakiike men Timote. ² Min njowtii on onon seniibe won6e Koloosi, sakiraa6e hoolniibe ha66iibe e Almasiihu. Yo Baabiraado meeden Laamdo wadan on moyyere e jam!

No Pool yettirta Laamdo kammari Koloosiyankoo6e

³ Min ceerataa e yettude Laamdo, Baaba Joomiraado men Iisaa Almasiihu, nde min jaagantoo on Laamdo fuu, ⁴ sabi min kaalanaama kabaaru goondinal mon Iisaa Almasiihu, kajum e jilli di njogani-don seniibe 6ee fuu ⁵ saabe jikke mo ndesana-don dow kammu oo. On ke6ii oon jikke nde nan-don konngol goonga ngol ndee, dum woni Kabaaru Lobbo oo. ⁶ Oon Kabaaru Lobbo yottoriima on no mo yottorii aduna oo fuu nii, omo wa'i no lekki mawnoowi ndimoowi 6idde mum nii. Hono non Kabaaru Lobbo oo worri hakkunde mon onon duu, gila jannde ke6-don hettinaade haala hinnee Laamdo oo so paamu-don no mo wa'i jaati nii. ⁷ Dum woni ko Epafaras gollidiido amen korsudo waajii on, kanko gollanoowo Almasiihu koolniido hakkunde mon oo. ⁸ O haalani min duu jilli di Ruuhu oo hebbini e mon dii.

⁹ Saabe dum, minen duu, gila min nani dum, min ceeraali e jaaganaade on Laamdo. Miden jaagoo mo o hebbina on hakkilantaaku e faamu mo Ruuhu hokkata oo, yalla odon annda ko woni sago makko faa gasa. ¹⁰ Hono non, ke6on wuurde nguurndam beloojam Joomiraado kawroojam e muuyde mum e dow huunde fuu, tabiton e golle lobbo fuu, beydo-don annude Laamdo. ¹¹ Miden jaaganoo on Laamdo kasen hokka on semmbe mawdo no baawde mum teddude dee mawniri nii, yalla odon tawree tiinnitaare e mupal fuu. ¹² Njettiree Baabiraado oo seyo, sabi o wadii on fotu6e he6ude ngedu e moyyereji desanaadi seniibe gondi e fooyre dii. ¹³ Kanko yaltini en e baawde nimre, so o naanni en e laamu Biyiiko korsudo ¹⁴ coottitiido en so yaafii luutti meeden oo.

Haala teddungal Almasiihu

¹⁵ Kanko Almasiihu o mbaadi Laamdo mo yiyataake oo.

Kanko woni hammadi e dow tagoore ndee fuu.

¹⁶ Sabi huunde fuu saabe makko tagiraa,

ko woni dow kammu e ko woni e leydi fuu,

ko yiyetee e ko yiyataake fuu,

dum woni bimmbeeje laamu naa kaanankaaku naa hooreyaaku naa baawde,

dum fuu kanko tagiraa, kanko taganaa.

¹⁷ O woodii gila fay huunde woodaa,

huunde fuu ana yu66ondiri saabe makko.

¹⁸ Kanko woni hoore terde,

dum woni kanko woni hoore deental goondin6e ngal.

Kanko woni fuddoode,

kanko woni hammadiijo e wuurtu6e hakkunde maay6e,

yalla omo 6ura huunde fuu.

¹⁹ Sabi Laamdo muuyi ko woni e mum koo fuu

wona e makko kanko Almasiihu.

²⁰ E oon Bajjo mo rewrintiniri huunde fuu e makko

ko o waddani 6e jam saabe yiiyam mum juppiidam dow leggal bardugal koo.

Ko woni dow kammu e ko woni dow leydi fuu

rewrintinaama e makko.

²¹ Arannde, on fuu on woddiibe Laamdo, on laatinoke way6e makko saabe miilooji mon e gollleeji mon bondi. ²² Kaa jooni, mo rewrintinii on e makko saabe maayide nde Biyiiko laatiido neddo oo maayi ndee, yalla omo darna on yeeso makko tawee on seniibe on ngalaa ayiibe on ngalaa jine. ²³ Kaa noo, kinaa keddo-don e goondinal, jii6on e ley maggal, laato-don joottiibe 6e ndimmbataako 6e iwataa e jikke mo Kabaaru Lobbo hokkata oo. Oon Kabaaru Lobbo, on nanii mo, sabi tagoore ndee fuu waajaama mo. Kanko ngollanan-mi miin Pool.

No Pool ha6orii banngal deental goondin6e Iisaa

²⁴ Mido seyii jooni saabe torraaji di ke6u-mi kammari ko ngollan-mi on koo. Hono non, ko heddi e torraaji Almasiihu koo, dum ki66iniran-mi caldi am kammari terde makko dee, dum woni deental goondin6e ngal. ²⁵ Kanngal laatii-mi golloowo mum. Laamdo halfini kam oo golle, yalla mido waajoo on haala makko kaa fuu. ²⁶ Kaan haala yo sirri

cuudaninoo6o jamaanuujj gila arannde, kaa jooni Laamdo 6annginanii mo seniibe mum. ²⁷ Sabi 6een Laamdo anniyii anndinde sirri mum goodando lepi fuu, no sirri oo teddiri e no mawniri nii. Oon sirri annii: Almasiihu ana e moodon, dum hokki on jikke he6ude ngedu e annoora Laamdo. ²⁸ Oon Almasiihu min kaalata haala mum, miden mbaajoo yim6e fuu, miden anndinira dum'en hakkilantaaku fuu yalla miden njottina neddo fuu yeeso Laamdo tawa yo kib6udo e ley ha66agol mum e Almasiihu. ²⁹ Saabe dum mido golla mido sooboroo baawde makko gollirooje semmbe e ley am dee.

2

¹ Mido yidi anndon ha6o naawngo ngo ka6etee-mi saabe moodon, onon e yim6e won6e Lawdikiya e wo66e 6e meedaali yiide kam 6ee fuu, ² yalla 6erde mon ana 6uu6a, laato-don gooto saabe jilli, keewon hakkilantaaku kib6udo faa paamon sirri Laamdo oo, dum woni Almasiihu ³ mo ngalu Laamdo fuu suudii e mum oo. Ngalu oo yo hakkilantaaku e anndal. ⁴ Ko kaalanir-mi on dum, pati kiilire-don haalaaji beldi. ⁵ Sabi fay so taweede mido woddiri on terde, hakkille am kaa ana wondi e moodon, mido seyooroo gondal mon lobbal ngal, kajum e no tiidir-don e goondinal mon e Almasiihu ngal nii.

Haala jukkude e Almasiihu

⁶ Jooni, ko nja6u-don Iisaa Almasiihu laato Joomiraado moodon koo, njokkon e makko, ⁷ niifon e makko, accon o na6a on yeeso e ley goondinal, keddo-don e ngal goondinal ko waarata e jannde nde ke6-don ndee, njetton Laamdo sanne.

⁸ Ndeentee pati fay gooto hiilira on haalaaji luggi e haalaaji boli iwdi e neesuui 6i66e aadama kajum e semmbeeji aduna dii. Deen ged6 iwaali e Almasiihu. ⁹ Sabi ko woni e Laamdo fuu ana e Almasiihu, e ley terde mum jaati. ¹⁰ Onon duu, on ke6ii ko woni e Laamdo koo fuu e ley ha66agol mon e Almasiihu, kanko tiimudo laamu e baawde fuu oo. ¹¹ E makko on taadanooma, kaa wanaa taadagol ngol yim6e ngadata ngol, dum taadagol iwngol e Almasiihu ngol nde o itti on e terde 6ii-aadamaaku luuttooje dee ndee. ¹² E ley ko loota-don lootogal batisima koo, on irdanooma e makko, kasen, on nguurtindinanooma e makko saabe on ngoondinii baawde Laamdo guurtindo mo oo. ¹³ On maaynoo6e saabe junuubaaji moodon e saabe on laatanooki yim6e Laamdo. Kaa Laamdo wuurtindinii on e Almasiihu,

yaafike en luutti men fuu,

¹⁴ tosii derewol kiiti nijooji en dii,

ittii ngol, tontii ngol dow leggal bardugal.

¹⁵ O 6oorti laamu e baawde,

o hersini dum'en yeeso yim6e fuu

nde o jaalorii dum'en maayde Almasiihu ndee.

¹⁶ Ndennoo, pati fay gooto nijir on dow ko jaamaton e ko njaraton naa saabe teddingol nalaade yogaaje e darde lewru e nalaade powteteede. ¹⁷ Dum fuu dum cappotoodum kudde garoyooje tan, kaa goonga oo e Almasiihu woni. ¹⁸ Pati accon rewoo6e malaa'ika'en wiyo6e yo leydinkiniibe pela on. Been yim6e ana ka66ii e ko njii ley koydi, kasen e6e mawninkinii e dow meere saabe miilooji ma66e aduna, ¹⁹ 6e njokkaali ha66aade e Almasiihu hooreejo oo. Oon hokkata terde dee fuu ko kaajaa, hawrintinira de jokkolde e dadi. Kasen duu saabe makko terde dee ana mawniri no Laamdo muuyiri nii.

Haala maaydude e Almasiihu e wuurdude e mum

²⁰ On maaydii e Almasiihu, on iwii e semmbeeji aduna oo dii. Ndennoo, kodum wadi so odon nguurda no jeyaabe e oo doo aduna nii? Kodum wadi so odon nja6a daaleede: ²¹ «Pati 6amu, pati meedu, pati memu»? ²² Dum fuu dum kadaadam dow meere, dum fuu dum waaju iwdi e yim6e tan. Laamdo tagii kulle dee fuu faa nawtoro-den dum'en sakitoo nola. ²³ So goonga, yim6e ana miila kadaadi dii yo hakkilantaaku, sabi wiyeteno kinaa yim6e kujidira no semmbe mum'en foti, kinaa yim6e leydinkinoo, kinaa yim6e mbiira caldi mum'en. Kaa noo, tawaama diin kadaadi fuu paabataako yim6e jaalaade gidaa6e yonki.

3

¹ Ndennoo, ko nguurtindina-don e Almasiihu koo, tewtee kudde gonde dow kammu to Almasiihu joodii naamo Laamdo too. ² Ngattee hakkillaaji moodon e kudde gonde dow kammu, pati ngattee di e kudde gonde e leydi. ³ Sabi on maayii, nguurndam dam ke6-don jooni dam ana suudidaa e Almasiihu to Laamdo. ⁴ So Almasiihu laatiido nguurndam moodon oo 6anngii, on 6anngidan e makko onon duu, ke6on ngedu e teddeengal makko.

Haala ko hiidadi e ko heydi

⁵ Ndennoo, mbaree kulle adunankooje gonde e moodon dee, ko wa'i hono ko so6i, kajum e fijirde e gidaa6e yonki e muuyooji bondi, kajum e joote, sabi joote yo rewde tooruuji.

⁶ Diin luutti kajum'en njippinta tikkere Laamdo e dow salii6e goondinde mo 6ee. ⁷ Onon duu, hono non ngorrundon arande, hono non nguurduno-don e diin luutti. ⁸ Kaa jooni, njoppee dee doo kulle: tikkere e janngere e ko boni e mbonka, kajum e wulde hunduko. ⁹ Pati fay gooto e moodon fenana banndum, sabi on ittii ko hiiddi ko wonnoo ley mon koo, kajum e golleeji mum fuu, ¹⁰ on laatike yim6e hey6e. Laamdo tagudo ko heydi ko woni ley mon oo seerataa e heydintinde dum faa dum nannda e muudum, yalla odon ke6a anndal ki66ungal. ¹¹ Ndennoo jooni, walaa ko seenndi Yahuudiyanke e Yunaninke, taadiido e mo taadaaki. Jooni wanaa mo janngaali, wanaa neddo ladde, wanaa dimo, wanaa diimaajo, sabi Almasiihu woni fuu, woni e ma66e 6e fuu.

¹² Ndennoo, saabe Laamdo subike on, sennii on, horsinii on, tawre-don jilli e yurmeende e moyyuki e leydinkinaare e newaare kajum e mujal. ¹³ Mujondiree, so yoga moodon ana jogii ko njira goddo, njaafondiron. No Joomiraado yaaforii on nii, njaafondiron. ¹⁴ E ley dum fuu, berde moodon keewa jilli, sabi jilli nju66ata huunde fuu faa gasa. ¹⁵ Accon jam Almasiihu oo laamoo miilooji mon, sabi Laamdo noddii on faa ngondon e jam laaton terde goote. Njetton Laamdo sanne. ¹⁶ Yo konngol Almasiihu ngol heew e moodon. Yo gooto e moodon fuu waajo goddo oo, jeertinira dum hakkilantaaku. Njimanee Laamdo e ley berde laa6ude, njettiree mo Jabuura e jaarooje, kajum e jime de Ruuhu Ceniido oo hokkata on dee. ¹⁷ Ko ngadaton fuu, so haala so golle, ngadiiree dum fuu e innde Joomiraado men Iisaa, njetton Baabiraado men Laamdo saabe makko.

No jokku6e Almasiihu poti wuurdude

¹⁸ Onon rew6e, dwtano-don wor6e moodon no rew6e woodan6e Joomiraado poti wadude nii. ¹⁹ Onon wor6e, njidee rew6e moodon, pati janngon e ma66e.

²⁰ Onon sukaa6e, dwtano-don saaraa6e moodon e huunde fuu, sabi dum woni ko welata Joomiraado. ²¹ Onon saaraa6e, pati jannginee sukaa6e moodon so berde mum'en metta.

²² Onon maccu6e, dwtano-don halfaa6e moodon e huunde fuu, tawa wanaa yeeso ma66e tan yalla 6i66e aadama ana njetta on. Ko haani dee, dwtiranee 6e berde laa6ude e ley kulol Joomiraado. ²³ Huunde fuu ko ngollanton, ngadiron dum berde laa6ude, sabi Joomiraado ngollanton, wanaa yim6e ngollanton, ²⁴ anndon Joomiraado barjoto on, hokkan on moyyereji desanaadi yim6e mum. Sabi kalfaado mo ngollanton oo yo Almasiihu. ²⁵ Gadoowo ko boni fuu, he6an mbarjaari golle mum bondo oo, sabi Laamdo furdintaa yim6e.

4

¹ Halfaa6e, njogoree maccu6e moodon 6ee jogaa6e lobbe e dow fooccitaare, anndon onon duu odon njogii kalfaado dow kammu.

² Nduumee e duwaawu, tawee odon njeertii odon njetta Laamdo. ³ Nduwanee min minen duu, yalla Laamdo ana udditana min damal faa min mbaajoo konngol mum ngol, yalla miden mbaawa saakude goonga teddu6o kaaloowo haala Almasiihu oo. Saabe makko jaati uddiraa-mi jooni e ley kasu. ⁴ Naagee Laamdo yalla mido waajoroo oon goonga teddu6o no haaniri nii.

⁵ Laatee hakkilante'en hakkunde yim6e 6e ngoondinaali 6ee. Nde ke6-don wakkati fuu, nawtoro-don dum. ⁶ Haala mon ana haani laataade haala mbelka ngadaaka lamdam, yalla odon annda no kaan-don jaaboraade gooto fuu.

Baynondiral

⁷ Tikikus, sakiike men korsudo gollidiido am koolniido e ley golle Joomiraado oo, humpitan on kabaaruji am dii fuu. ⁸ Ko wadi so nel-moo-mi e moodon, yalla odon annda no min ngorri e yalla omo waaltina hakkilaaji mon. ⁹ Mido neldida e makko Onesim, jeyaado e moodon oo. Oon yo sakiike amen korsudo koolniido. Kam6e didon, 6e kumpitan on ko wadi gaa koo fuu.

¹⁰ Aristarka mo uddidaa-mi oo ana jowta on, kajum e Marka sakiike Barnabas mo mbiinoo-mi so warii to moodon nja66o-don dum oo. ¹¹ Iisaa noddirteedo Yustus oo duu ana jowta on. Kam6e tan ngoni Yahuudiyankoo6e gollidoo6e e am kabaaru Laamu Laamdo oo. E6e mballa kam sanne.

¹² Epafaras, gollanoowo Iisaa Almasiihu oo, ana jowta on. Kanko duu e moodon o jeyaa. Wakkati fuu omo soobii e duwaawu saabe moodon yalla odon jii6a e ley ki66al, timminon muuye Laamdo fuu. ¹³ Mido seedanoo mo omo tampani on, onon e Lawdikiyankoo6e e Hiyerapolisankoo6e fuu. ¹⁴ Luuka cawroowo mo korsin-mi oo, kajum e Demas ana njowta on. ¹⁵ Miden njowta sakiraa6e men won6e Lawdikiya 6ee, miden njowta Nimfa e deental goondin6e kawroowal galle mum ngal. ¹⁶ Nde on njanngii oo bataaki, ngadee dabare faa deental goondin6e Lawdikiya ngal jannga mo. Onon duu, njanngon bataaki

garoowo iwrande on Lawdikiya oo. ¹⁷ Mbiyee Arkippa yo tiinno e timminde golle mo Joomiraado halfini dum oo.

¹⁸ E junngo am jaati mbinndiran-mi ngoo doo jowtaango: miin Pool mido jowta on. Pati njeggitee e geyyelle ngon-mi.

Yo hinnee Laamdo wonu e moodon!

Bataaki Pool arano faade e Tesaloniikiyankoo6e

¹ Oo 6ataaki ga am iwri, miin Pool, kaɗum e Silas e Timote. Miden njowta deental goondin6e gonngal Tesaloniiki ka66iingal e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu. Yo on kebu moyyere e jam.

Goondinal Tesaloniikiyankoo6e

² Miden njetta Laamdo wakkati fuu saabe moodon on fuu, sabi min ceerataa e miccitaade on e ley duwaawuui amen. ³ Miden miccitoo on wakkati fuu yeeso Laamdo Baabiraado men, miden miccitoroo on golleeji di ngollir-don saabe goondinal, miden miccitoroo on tiinnitaare moodon saabe jilli, miden miccitoroo on mujal moodon saabe fawgol mon jikke e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

⁴ Sakiraabe amen 6e Laamdo yidi, miden anndi Laamdo su6ike on. ⁵ Sabi ko min mbaajii on Kabaaru Lobbo oo koo laataaki haala 6ola, baawde duu ana e makko, sabi Ruuhu Ceniido hokki on tayloral ki66ungal e ko min mbaajii koo yo goonga. Odon anndi no min ngorrunoo hakkunde moodon duu. Kammari moodon tan min ngolliri.

⁶ On jemmbii min, on jemmbii Joomiraado sabi on nja6ii konngol Laamdo fay e ley torraaji mawdi, nja66ori-don ngol seyo ngo Ruuhu Ceniido waddata ngo. ⁷ Nii wadi so kollu-don goondin6e won6e ley leyde Makedoniya e Akaya fuu no kaani worrude. ⁸ Sabi on mbaajike konngol Joomiraado ngol, on caakii ngol, wanaa ley leyde Makedoniya e Akaya tan, goondinal mon Laamdo nanaama e nokkuuje dee fuu. Fotaa ko min beyda hen haala ngokka. ⁹ Kam6e goondin6e 6ee jaati kumpitata min no nja66ori-don min arannde, no njoppir-don tooruui so ngartu-don e Laamdo faa ngollanon Laamdo guurdo goongaraajo oo, ¹⁰ faa ndoomon 'Biyiiko iwoowo dow kammu. Kanko woni Iisaa mo o immintini hakkunde maay6e, kisinoowo en e jukkungo waroowo ngoo.

2

No Pool golliri ley Tesaloniiki

¹ Sakiraabe, onon Tesaloniikiyankoo6e 6ee, odon anndi ko min ngari e mon koo laataaki meere. ² Fade amen warde, min torraama, min koynaama ley ngeenndi Filipa, hono no anndir-don nii. Kaa Laamdo men hokki min ngorgu min mbaajoroo Kabaaru Lobbo oo soobee. ³ Sabi waaju amen fawaaki dow majjere, fawaaki dow fugaaraaku, dum wanaa hiila duu. ⁴ No Laamdo hordi min faa halfini min Kabaaru Lobbo oo nii, hono non min mbaajortoo, wanaa ko welata yim6e min tewtata, ko welata Laamdo kumpitiido 6erde amen oo min tewtata. ⁵ Hono no anndir-don nii, abada min mbaajoraaki haalaaji beldi, min daminaaki e kaalisi. Laamdo ana seedii.

⁶ Min tewtaali faa 6i66e aadama teddina min, wanaa onon wanaa wo66e. ⁷ Kaa fay so e doole min ngardunoo duu, min mboofaali sabi min nelaar6e Almasiihu. Kaa bele tan min ngardi. Miden kinnorii on hono no inna hinnortoo 6i66e muudum nii. ⁸ Sabi korsa amen e moodon ana satti sanne, min njarriike hokkude on ko wanaa Kabaaru Lobbo haala Laamdo tan, miden njarrii hokkude on fay yonkiiji amen, sabi on laatiike sakiraabe amen horsu6e.

⁹ Sakiraabe, nde min mbaajotonoo on Kabaaru Lobbo haala Laamdo oo ndee, odon miccitoo min ngollino sanne, min tampii sanne duu. Min ngollii jemma e jalooma fuu faa min njogoo ko'e amen, pati min laatanoo on donngal. ¹⁰ Odon ceedanii min, Laamdo ana seedanii min, no min ngorri hakkunde mon nii, onon goondin6e 6ee. Miden cenii, miden poocitii, min ngalaa jiijoore fuu. ¹¹ Gooto gooto mon fuu min ngolliranii dum no baaba golliranta 6i66e mum, hono no anndir-don nii.

¹² Min mbaajike on, min mbaaltinii hakkillaaji mon, min ndaardii on nguurdon nguurn-dam kawroojam e muuyde Laamdo, noddoo wo on faa naaton e Laamu mum tedduu oo.

¹³ Kasen won ko saabanii min yettude Laamdo wakkati fuu: nde nan-don konngol Laamdo ngol e kundude amen ndee, on nja66oraaki ngol konngol yim6e. Ko nja66ori-don ngol dee, konngol Laamdo. Ngol kaɗum jaati. Kanngol gollata e ley moodon, onon goondin6e 6ee. ¹⁴ Sakiraabe, ko hewtii deente goondin6e Laamdo gonde Yahuudiya jii6ude e Iisaa Almasiihu dee koo, hewtiike on onon duu. Sabi onon duu on mujii torraaji di 6e mujunoo dii, yim6e moodon jaati torrata on, hono no Yahuudiyanoo6e torriri 6e nii. ¹⁵ Kam6e mbari Joomiraado men Iisaa. Be mbari annabaa6e. Haya, 6e torrii min minen duu. E6e ngolla ko welaa Laamdo, 6e konnee'en yim6e fuu. ¹⁶ Sabi e6e njidi hadude min waajaade leji goddi yalla ana kisa. Nii wadata so luutti ma66e ki66a, kaa jukkungo Laamdo sakitiike hewtaade 6e.

No Pool yid̄irnoo wirfitoraade Tesaloniiki

¹⁷ Kaa minen, sakiraa6e, min ceerii e moodon wakkatiwel gootel e jiile gite wanaa 6erde. Min tiinnike sanne yalla miden ke6a yiide on. Miden njeewaa on sanne sanne. ¹⁸ Saabe majjum, miin Pool, mi muuyiino warde to mon cili kuurdi, kaa ibiliisa hadi kam. ¹⁹ Homo woni jikke amen e seyo amen e deesewal amen yeeso Joomiraado men Iisaa nde wartoyii? Wanaa onon naa? Jaati! ²⁰ Sabi onon ngoni teddeengal amen e seyo amen.

3

¹ Dum wadi nde wonnoo min mbaawaa kaariya mon, walanaa min baasi minen tan min keddoo ley ngalluure Ateena. ² Min nelii sakiike amen Timote gollidoowo e Laamdo saakude Kabaaru Lobbo haala Almasiihu oo, yalla omo hokka on semmbe, o jii6ina on saabe goondinal mon. ³ Dum fuu walaa ko wadi dum, so wanaa e ley dii torraaji pati fay gooto e mon yeryerta, sabi odon anndi en fodanaa6e dum. ⁴ Gila nde min ngondunoo e moodon ndee, miden kaalanannoo on torraaji kewtotoodi en. Non dum laatorii hono no anndir-don nii. ⁵ Dum saabii so ndonku-mi waawde kaariya mon, nel-mi faa mi annda yalla odon coobii e goondinal ngal, naa ceytotoodo seytike on, golle amen laatike meere. ⁶ Kaa jooni Timote iwii to mon, wartii e amen. O seynirii min goondinal mon e jilli mon sabi odon miccadoo min wakkati fuu, odon njidi yiide min sanne, hono no minen duu min njidiri yiide on nii. ⁷ Sakiraa6e, ko tawde-don e goondinal koo, waaltinii min e ley billaare amen e ley torra amen. ⁸ Jooni min nguurtii kammari odon jii6i e Joomiraado. ⁹ Jettooje fuu de min mbaawi yettirde Laamdo kammari moodon, min njettiran dum saabe seyo amen fuu ngo ceynir-don min yeeso makko. ¹⁰ Jemma e jalooma miden ndaarda Laamdo yiide on faa min ki66intina ko paki e goondinal mon.

No Pool duwanorii deental goondin6e gonngal Tesaloniiki

¹¹ Yo Laamdo Baabiraado men e Joomiraado men Iisaa newnan min laawol faa min njaha to mon. ¹² Yo Joomiraado beydu jilli hakkunde moodon faa sanne, njidondiron, njidon yim6e fuu hono no min njidiri on nii, ¹³ faa o hokka on semmbe, laato-don yim6e 6e ngalaa njipoore, won6e ley senaare yeeso Laamdo Baabiraado men e ley gartol Joomiraado men Iisaa kajum e seniife mum fuu.

4

Haala nguurndam dam Laamdo yidi

¹ Caggal dum, sakiraa6e, min njannginii on no kaan-don worrude faa wela Laamdo. Odon ngada dum jaati. Kaa miden ndaarda on saabe Joomiraado men Iisaa tiinno-don, beydon soobee. ² Sabi odon anndi jamirooje de min ndokki on iwde e Joomiraado men Iisaa dee. ³ Ko woni sago Laamdo dee, senaare moodon. Nanto-don e njaahilaaku. ⁴ Homo e mon fuu reena terde mum* reenira de laa6al e teddeengal, ⁵ pati jokka gidaade yonki hono no heefer6e 6e anndaa Laamdo fay seeda nii. ⁶ Fay gooto pati yaha naato banndum, pati toona dum, sabi dee kudde fuu Joomiraado woni jo6totoodo de, hono no min kaalanirnoo on gila arande e no min njeertirnirnoo on nii. ⁷ Sabi Laamdo noddiraali en faa co6en, ko mo noddiri en dee, faa nguuren e senaare.

⁸ Ndennoo, caliido ko haalaa jooni koo fuu, wanaa neddo salanii. Laamdo dokkudo on Ruuhu mum Ceniido oo o salanii. ⁹ Kaa banngal jilli hakkunde sakiraa6e, fotaa ko min mbinndana on, sabi onon e ko'e moodon, Laamdo anndini on no njidondirton. ¹⁰ Hono non ngollirton hakkunde sakiraa6e won6e ley leydi Makedoniya fuu. Sakiraa6e, miden ndaarda on beydon soobe. ¹¹ Tiinno-don ndeeyon, kiinno-don haaju mon, homo fuu wuura e semmbe terde mum, hono no min mbiirunoo on nii. ¹² Nden 6e ngoondinaali Iisaa 6ee njogorto on yim6e, on kasindintaa e neddo fuu fay huunde.

Haala gartol Joomiraado

¹³ Sakiraa6e, miden njidi paamon faa gasa ko wartata e banngal maay6e, pati cunliree hono no yim6e 6e ngalaa jikke 6ee nii. ¹⁴ So nii en ngoondinii Iisaa maayii, wuurtii, hono non Laamdo hawrindinirta maay6e goondinnoo6e 6ee duu e makko. ¹⁵ Miden kaalana on ko Joomiraado wii: enen wuur6e forru6e e gartol Joomiraado 6ee, en ardataako maay6e 6ee nabeede to makko. ¹⁶ Sabi Joomiraado e hoore mum jippoto iwde dow kammu dow ooyanaango manngo, nde eewnaango hooreejo malaa'ika'en nanetee e nde buututal Laamdo fuufetee ndee. Nden maay6e goondinnoo6e Almasiihu 6ee adotoo fuu immिताade. ¹⁷ Caggal dum, enen wuur6e heddinoo6e 6ee, en fuu en mbeewtidinte e ma66e, na6ide-don

* 4:4 Yaga6e ana paamira aaya oo hono nii: Homo e mon fuu wada suudu, jogoroo ndu laa6al e teddeengal.

ley duule, faa kawren e Joomiraado ley mbeeyu. Hono nii ngondirten e makko faa abada.
¹⁸ Dum saabii homo e mon fuu waaltinira hakkille bannndum diin haalaaji.

5

¹ Sakiraa6e, fotaa ko min mbinndana on haala jamaanuuj e wakkatiiji gartol Joomiraado oo. ² Sabi onon, odon anndi tuur jannnde gartol Joomiraado ndee wardan no gujjo wardata ley jemma nii. ³ Wakkati nde yim6e miilataa njaalataa, nde mbiyata jam tan e hoolaare woodi, nden kunkoo saamata e mum'en, hono no natawere juhirta haamili nii. Be mbaawaa dadude e oo kunkoo fey. ⁴ Kaa sakiraa6e, onon on ngalaa ley nimre, dum hadata jalaande ndee juhude on no gujjo juhirta nii. ⁵ On fuu on bi66e fooyre, on yim6e jalooma. En njeyaaka e jemma, en njeyaaka e nimre. ⁶ Ndennoo pati daano-den hono no wo66e 6ee nii. Mbaalen e jeerngo, ndeento-den. ⁷ Sabi daanotoo6e jemma daanotoo, sigiroo6e jemma cigirta. ⁸ Kaa enen yim6e jalooma 6ee, ndeento-den. Boorno-den goondinal e jilli, dum yo saaya men ndeenaagu. Jikke he6ude kisindam duu laatanoo en kufina ndeenaagu. ⁹ Sabi Laamdo yidanaa en jukkungo mum, ko o yidani en dee, ke6iren kisindam saabe Joomiraado men Iisaa Almasiihu, ¹⁰ maayrudo kammari men yalla en fuu eden nguurda e mum so wartii, tawe-den en wuur6e tawe-den en maay6e fuu fotu. ¹¹ Dum saabii homo e mon fuu waaltina hakkille bannndum, gooto fuu faaboo goddo bannngal goondinal, hono no ngollirton nii.

No deental goondin6e haani worrude

¹² Sakiraa6e, miden ndaarda on anndanon golloo6e hakkunde mon 6ee. E6e dowa on faade e Joomiraado, e6e mbaajoo on. ¹³ Teddiniron 6e sii teddeengal fuu, njidiron 6e saabe golle ma66e.

Ngondon gondal sabu Laamdo hakkunde moodon. ¹⁴ Miden ndaarda on, sakiraa6e, njeertinin nattu6e, maalto-don hul6e, paabo-don lo'u6e, tawde-don e mupal hakkunde yim6e fuu, ¹⁵ tiinno-don pati fay gooto yo6too so won ko bannndum wadi dum. Wakkati fuu tewton wadondirde ko moyyi, ngadanon yim6e fuu hono non.

¹⁶ Ceyo-don wakkati fuu, ¹⁷ pati ceeron e duwaawu, ¹⁸ njetton Laamdo no ngorru-don fuu. Sabi dum woni ko Laamdo muuyani on, onon jii6ube e Iisaa Almasiihu 6ee.

¹⁹ Pati kadon Ruuhu Ceniido gollude hakkunde moodon, ²⁰ pati koynon waaju annabaa6e, ²¹ kaa tayko-don huunde fuu, nanngon ko moyyi e muudum. ²² Ngoddo-don sii bone fuu.

Baynondiral

²³ Yo Laamdo gaddoowo jam oo e hoore mum sennu on senaare hi66unde, reena gooto gooto mon fuu ndeenaagu timmudo faa laato-don yim6e 6e ngalaa nijjoore jannnde gartol Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ²⁴ Noddudo on oo yo koolniido, kasen duu kanko tabintinoyta dum.

²⁵ Sakiraa6e, miden naagoo on duwaawu.

²⁶ Njottinin sakiraa6e 6ee fuu calminaali amen e jilli amen.

²⁷ Mido tilsinira on saabe Joomiraado, njannganon sakiraa6e 6ee fuu oo bataaki.

²⁸ Yo hinnee Joomiraado men Iisaa Almasiihu wonu e mon.

Bataaki Pool dida6o faade e Tesaloniikiyankoo6e

¹ Oo 6ataaki ga am iwri, miin Pool, kaɗum e Silas e Timote. Miden njowta deental goondin6e goongal Tesaloniiki, ka66iingal e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ² Yo on kefu moyyere e jam iwde e Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

No Laamdo sarirta yim6e wakkati gartol Iisaa

³ Sakiraa6e, waajibi min njetta Laamdo wakkati fuu saabe mon. Edum foti jaati, sabi goondinal mon ana beydoo jaarude yeeso, kasen duu jilli hakkunde mon ana beydoo soobaade e gooto gooto mon fuu. ⁴ Dum saabii so miden mantoroo on e deente goondin6e Laamdo dee. Miden mantoroo on saabe mupal mon e goondinal mon e ley torraaji e 6illaareeji di pawe-don dii fuu. ⁵ Ko torri-don saabe Laamu Laamdo koo, Laamdo wadan on fotu6e he6ude Laamu Laamdo. Dum fuu edum holla Laamdo ana sarira no foocitorii. ⁶ Sabi Laamdo yo poocitiido, o yo6iran torru6e on 6ee torra, ⁷ kaa onon torrii6e jooni 6ee, o fowtindinan on e amen. O wadan dum so Joomiraado men Iisaa gondo dow kammu oo wartii, ana wondi e malaa'ika'en mum anndinoobe baawde makko 6ee. ⁸ O 6anngan ley metangal yiite faa o jukka 6e anndaa Laamdo, 6e nja6aali Kabaaru Lobbo haala Joomiraado men Iisaa 6ee. ⁹ Jukkungo waroowo e ma66e ngoo yo halkere duumiinde, 6e ngoddinee Joomiraado e darja mum e semmbe mum fuu. ¹⁰ Dum waroyan jannde Joomiraado wartoyii faa teddinee hakkunde seniife mum, goondin6e dum 6ee kaaydinee e mum. Onon duu, odon njeyaa e ma66e, sabi on ngoondinii waaju mo min mbaajii on oo. ¹¹ Kammari dum, miden nduwanoo on wakkati fuu, yalla Laamdo ana wada on fotu6e he6ude nguurndam dam noddi on e mum dam. Miden jaagoo Laamdo yo wallir on semmbe mum faa njottinon golleeji lobbi di njid-don gollude dii fuu saabe odon ngoondini mo. ¹² Hono nii, innde Joomiraado men Iisaa teddinirtee e ley mon, onon duu teddinire-don saabe makko e dow moyyere makko, kanko Laamdo men e Joomiraado men Iisaa Almasiihu.

2

Haala gartol Joomiraado e ko ardii ngol

¹ Sakiraa6e, miden njidi haalande on haala gartol Joomiraado men Iisaa Almasiihu e deental men e makko. Miden ndaarda on: ² pati hakkillaaji mon njaawa jii6aade, naa kulon saabe wiyegol jannde gartol Joomiraado ndee yottiima. Pati kulon fay so goddo wii on Laamdo loowi dum kaan haala, wanaa so on narrii dum waajotoobe, wanaa so on kaalanaama minen mbinndi dum e 6ataaki. ³ Pati fay gooto he6a no yojmira on e fay huunde. Sabi nden jalaande warataa so wanaa yim6e heew6e murtira Laamdo, Neddo Bondo oo 6annga, dum woni yiitenke oo, ⁴ konnee, pawdo hoore mum e dow huunde fuu ko wiyetee laamdo naa ko sujidantee, faa joodoyii ley suudu Laamdo, wii hoore mum yo Laamdo. ⁵ Tama on miccitaaki mido haalanannoo on dum nde ngondunoo-mi e mon ndee? ⁶ Jooni kaa odon anndi ko faddii Neddo Bondo oo warde, kaa mo 6anngan nde wakkati makko yottike. ⁷ Sabi gila jooni baawde Bondo cuudaade dee ana ngolla e aduna oo, kaa paddiido de oo ana doo tafon. So oon iwii doo tan, ⁸ Neddo Bondo oo 6anngan, kaa Joomiraado men Iisaa warden mo henndu hunduko mum, halkira mo fooyre garol mum. ⁹ Neddo Bondo oo warden e doole Ibiliisa, warda e semmbe mawdo e kaayeeffiji e taagumansaaji peneeji, ¹⁰ kaɗum e oopaare fuu faa jaayra halkotoobe 6ee, sabi 6e nja6aali yidude goonga baawdo hisinde 6e oo. ¹¹ Saabe dum, Laamdo hokki 6e semmbe majjinoowo, faa waddana 6e goondinde fenaande ¹² yalla 6e ngoondinaali goonga oo so ana mbeltoroo oopaare 6ee fuu ana njukkee.

No goondin6e kaaniri jii6ude e Iisaa Almasiihu

¹³ Sakiraa6e 6e Laamdo horsini, minen, waajibi min njetta Laamdo wakkati fuu saabe mon, sabi Laamdo su6ike on gila fuddoode faa hisinira on ko Ruuhu Ceniido wadi on seniife e ko ngoondin-don goonga oo koo. ¹⁴ Dum o noddiri on e Kabaaru Lobbo mo min kaalani on oo, yalla odon kefa ngedu mon e darja Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ¹⁵ Sakiraa6e, ndennoo tiinne, jii6ee e ko min anndini on koo so e haala amen e so 6ataaki amen.

¹⁶ Joomiraado men Iisaa Almasiihu kaɗum e Laamdo Baabiraado men njidi en so 6uubini berde men faa abada, ndokki en jikke lobbo saabe moyyere mum'en. ¹⁷ Yo 6e ndokku on semmbe, 6e jii6ina on e golle lobbo e haala lobba fuu.

3

No Tesaloniikiyankoo6e kaaniri jaaganaade Pool Laamdo

¹ Caggal dum, sakiraa6e, jaagano-don min Laamdo, yalla konngol Joomiraado ngol ana yaawa saakaade, kasen duu ngol teddinee hono no to mon nii, ² yalla miden kisa e yim6e oonji6e, bon6e. Sabi wanaa yim6e fuu ngonni goondin6e. ³ Kaa Joomiraado yo koolniido, mo hokkan on semmbe, mo reena on e Bondo oo. ⁴ Joomiraado hokki min tayloral e mon, sabi jooni odon njokki jamirooje de min ndokki on dee, kasen duu on keddoto jokkude de. ⁵ Yo Joomiraado men wadu berde mon keewa jilli Laamdo, keewira mujal no Almasiihu heewiri mujal nii!

No tilsiri gooto fuu golla

⁶ Sakiraa6e, miden njamira on e innde Joomiraado men Iisaa Almasiihu, ngoddito-don sakiraa6e nattu6e 6e njokkaali waaju mo narri min oo 6ee. ⁷ Onon e ko'e mon, odon anndi no min kaani jemmmbireede, sabi min ngondiraali e mon dow nattere. ⁸ Walaa fuu mo min jaamani meere meere, jemma e jalooma fuu min ngollii faa min tampi pati min laatanoo on donngal. ⁹ Miden mbaawnoo ndaardude on nguure, kaa min ngadiraali non, yalla miden ngada e ko'e amen misaalu faa jemmmbon min. ¹⁰ Sabi nde min ngonnoo to mon ndee, miden mbiyannoo on dum doo: mo ja6ataa gollude, pati jaama. ¹¹ Walaa ko min mbiiri non, so wanaa min nanii yoga e mon ana natti, ngollataa fay huunde so wanaa naatude e ko walanaa dum'en. ¹² Miden njamira 6een yim6e, miden mbaajoo dum'en e innde Joomiraado men Iisaa Almasiihu 6e ngollira deeyere, 6e nguura e semmbe terde ma66e.

¹³ Kaa onon sakiraa6e, pati kaa6ee wadude ko moyyi. ¹⁴ So won caliido jokkude ko min kaali e oo doo 6ataaki koo, ngattanee joomum hakkille, ngoddito-don dum, yalla ana hersa. ¹⁵ Kaa noo, pati nanngiree joomum yo gajo. Njeertiniree dum no sakiike nii.

Baynondiral

¹⁶ Joomiraado gaddoowo jam oo, yo wadan on jam wakkati fuu e ley huunde fuu. Yo Joomiraado wundu e mon, on fuu.

¹⁷ E junngo am jaati mbinndiran-mi ngo doo jowtaango no mboowru-mi nii: miin Pool mido jowta on. Nii ngadiran-mi maande am ndee e 6ataakiiji am fuu. ¹⁸ Yo hinnee Joomiraado men Iisaa Almasiihu wonu e mon, on fuu!

Bataaki Pool arano faade e Timote

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Pool nelaaroo Iisaa Almasiihu e dow yamiroore Laamdo kisinoowo en oo e dow yamiroore Iisaa Almasiihu jikke men oo. ² Aan Timote, a biyam jaati e ley goondinal, mido jowte. Yo Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu njurme, ndokke moyyere e jam.

Haala fammingol ngol walaa nafaa

³ Timote, hedda ngeenndi Efeesu hono no njamir-maa-mi nde njahan-mi Makedoniya ndee nii, yalla ada hada yogaafe jannginde ko luuttondiri e waaju men oo ⁴ hono taali e mantoragol dammbe ngol walaa do haadi. Dee kulle jeddi tan ngaddata, nafataa no Laamdo fodirnoo hisinirde yimbe e ley goondinal nii. ⁵ Sabi faandaa yamiroore ndee yo jilli iwooji e bernde laa6unde e hakkille baaltiido kapum e goondinal ngal waldaa e naafigaaku. ⁶ Won yogaafe celii e faandaa oo, njokkii haalaaji boli. ⁷ He6ude laataade jannginoofe Sariya Laamdo tan 6e tewtata, kaa 6e paamataa, wanaa ko 6e kaalata koo wanaa ko 6e tilsinta koo.

⁸ Eden anndi Sariya oo ana moyyi, so golliraama golle Sariya. ⁹ Paamen Sariya Laamdo oo wanaa fooccitii6e 6ee wadanaa. Be o wadanaa dee, bon6e e salii6e, yeddoo6e e luuttoofe, 6e teddinaali ko senii e 6e teddinaali Laamdo, waroo6e inna mum'en e abba mum'en e yuppoo6e yiyam yimbe wo66e ¹⁰ e jeenoofe e luudunkoo6e e soodoofe yimbe so cootta dum'en e fenoo6e e hunotoofe dow pene - Sariya oo darniraama faa sakkoo huunde fuu ko luuttondirta e waaju celludo oo. ¹¹ Oo waaju ana hawra e Kabaaru Lobbo mo kalfinaa-mi 6anngindo teddeengal Laamdo Jom mbelko'aaku oo.

No Pool yettiri Joomiraado

¹² Mi yettii Joomiraado men Iisaa Almasiihu dokkudo kam semmbe oo saabe ko o jogorii kam mi koolniido o watti kam e golle makko koo. ¹³ Arannde mido bonkotonoo mo, mido torranoo yimbe makko, mido hoyannoo mo. Kaa Joomiraado men oo yurmike kam sabi mi anndaano ko ngollannoo-mi e ley waasude am goondinde. ¹⁴ Moyyere makko heewi e am sanne, hokki kam goondinal e jilli kebirteedi saabe Iisaa Almasiihu. ¹⁵ Mido haalane haala koolniika ka yimbe fuu kaani yarraade: Iisaa Almasiihu warii e aduna oo faa hisina luuttoofe, miin woni 6urdo bonde e ma66e. ¹⁶ Kaa ko njurmiraami, miin 6urdo bonde oo, yalla Iisaa Almasiihu ana wadira kam misaalu munaal mum ki66ungal, yalla waroo6e goondinde mo 6ee fuu ana ke6a nguurndam nduumiidam. ¹⁷ Laamdo gooto, laamiido duumiido e laamu mum, mo maayataa yiyataake oo yo darja e teddeengal ngoodan mo faa abada abadin. Aamiina!

¹⁸ Biyam Timote, waaju mo kalfinan-maa-mi oo annii: miccito-daa ko Laamdo loowi yimbe haala maa koo. E ley majjum ka6o-daa hono no sordaasi cuuso hafortoo nii ¹⁹ tawee e ley goondinal e hakkille mo jirjaali ma. Won yoppu6e oon hakkille, goondinal ma66e heli hono no laana helirta nii. ²⁰ Himene e Aleksandere ana njeyaa e ma66e. Mi wadii 6e fuu e junngo Ibiliisa faa 6e annda 6e kaanaa bonkaade Laamdo.

2

Haala duwaawu

¹ Annii ko adotoo-mi waajaade goondin6e: 6e ngadana yimbe fuu duwaawuui e jaagundeeji e jettooje. ² Nduwano-dan kaanankoo6e e jom'en doole duu, yalla eden nguurda deeyere e waaltaare e neddaaku e kulol Laamdo e dow huunde fuu. ³ Dum woni ko moyyi ko welata Laamdo kisinoowo en, ⁴ jiddo yimbe fuu kisa, ke6a anndude goonga. ⁵ Sabi Laamdo yo gooto, gooto duu woni curoowo hakkunde makko e yimbe, oo woni Iisaa Almasiihu neddo oo ⁶ dokkitirido hore mum faa soottitoo yimbe fuu. Hono nii o famminiri nde wakkati oo yottinoo, Laamdo ana yidi yimbe fuu kisa. ⁷ Dum Laamdo wadiri kam baajotoodo e nelaaroo faa mi fammina yimbe 6e nganaa Yahuudiyankoo6e 6ee goondinal e goonga. Goonga kaalan-mi, mi fenaali.

⁸ Ndennoo, mido yidi do wor6e kawriti faa ngada duwaawu fuu kuncira juude mum'en berde laa6ude, tawee ngaldaa e tikkere naa jeddondiral.

No rew6e kaaniri jokkirde Laamdo

⁹ Rew6e duu paroroo kaddule jottiide, tawee e needi e leydinkinaare. Pati 6e codoroo moollu e kanje naa jaaye, pati 6e paroroo bagiiji tiidudi coggu, ¹⁰ yo 6e paroro golleeji lobbi. Sabi dum woni ko hawrata e rew6e hul6e Laamdo. ¹¹ Yo debbo nantu hunduko

mum, tawree dɔwtaare timmunde wakkati nde janngintee ndee. ¹² Mi jaɓanaali debbo jannginde naa ardaade gorko. Ko wajibii e mum dee, tiidude e hunduko mum. ¹³ Sabi Aadama adii Hawwaa tageede. ¹⁴ Kasen duu wanaa Aadama Ibiliisa yoyyi, debbo oo o yoyyi so luutti yamiroore Laamɗo. ¹⁵ Kaa ɗum fuu debbo ana hisinee e ɓeynugol, so ana heddi e goondinal e jilli e senaare e leyɗinkinaare.

3

No hooreɓe deental goondinɓe kaani worrude

¹ Kaa haala ana hoolnii: muuyɗo laataade hooreejo deental goondinɓe fuu, muuyii golle lobbo jaati. ² Ndennoo, ana tilsi hooreejo oo laatoo neddo mo walaa jiɓe, jom debbo gooto, nantiiɗo, hakkilante, jom needi, jippinoowo hoɓɓe, baawɗo jannginde, ³ tawee wanaa jaroowo doro, wanaa kaɓeteedo, laatoo newiido, jaajudo ɓernde, kaariyante e jawdi janannɗi, ⁴ kawjiido koreeji mum faa gasi, biirudo ɓiɓɓe mum faa ɓe dɔwtanii ɗum e dow teddeengal. ⁵ Sabi so neddo waawaali hawjaade koreeji mum, hono hinnortoo deental goondinɓe Laamɗo ngal? ⁶ Pati tawee joomum yo tuubudo ko ɓooyaali nde mawninkinoo so jukkiree no Ibiliisa jukkirtree nii. ⁷ Ana tilsi kasen wonɓe sella ɓee ceettanoo mo ko moyyi, pati o heɓa gacce so piccal Ibiliisa nannga mo.

No gollanoobe deental goondinɓe kaani worrude

⁸ Gollanoobe deental goondinɓe ngal ɓee duu ana kaani taweede yo tedduɓe, ngalaa ɓerde ɗiɗi, njaɓataa doro jaaloo ɗum'en, jaamataa ribaa, ⁹ tawa eɓe kaybira goonga tedduɗo gondo e goondinal oo hakkillaaji ɗi jijnataa ɓe. ¹⁰ Aranel hen fuu, ɓe yeewee kori ɓe ngalaa jiɓe. So tawii ɓe ngalaa jiɓe, nden kaa eɓe mbaawi fuddude laataade gollanoobe deental goondinɓe lisaa. ¹¹ Hono non rewɓe ɓee duu tawree teddeengal, tawa ɓe nganaa jo'ooɓe yimɓe, ɓe nantiiɓe, hoolniibɓe e banngal huunde fuu. ¹² Gollanoowo deental pati dewla ko ɓuri debbo gooto, hawjoo koreeji mum faa gasa. ¹³ Gollanɓe deental goondinɓe ngal faa moyyi fuu keɓan teddeengal, kasen duu keɓan cuusal kiɓɓungal ley goondinal mum'en lisaa Almasiihu.

Haala sirri diina men

¹⁴ Mido yidi warde to maa ko ɓooyataa. Kaa ko waddani kam winndude e maa oo ɓataaki, ¹⁵ yalla fay so ɓooyii mi waraali, ada annda no kaan-den worrude e ley suudu Laamɗo. Suudu nduu yo deental goondinɓe Laamɗo guurɗo oo jaati. Deental ngal jaati woni nuygal goonga. ¹⁶ Sikke fuu walaa, sirri diina men oo ana mawni:

O ɓanngirii e suura ɓii-aadama,
Ruuho oo ɓannginii fooccitaare makko,
malaa'ika'en njii mo,
o ooynaama ley lejɗi,
o goondinaama ley aduna,
o njabbintinaama dow kammu,
o heɓii teddeengal Laamɗo.

4

Haala jannde majjinoore

¹ Ruuhu Ceniido oo haalii faa laaɓi nde o wii cakite jamaanu ɗanan yimɓe yoppuɓe goondinal, njokka e caggal seydaani'en majjinoobe, kanum e waaju seydaani'en. ² Be njokkan naafigaaku fenooɓe ɓe ɓerde mum'en mbaati faa jiɓe naawataa ɗum'en, hono ɓerde dee cumiraaɗe njamndi ngulndi taw. ³ Been yimɓe ana karmina dewle, ana kada kulle yogaaje jaameede, tawee kanje nee ko Laamɗo tagiri ɗe yalla goondinɓe annduɓe goonga ɓee fuu ana jaama ɗe, njettira ɗe Laamɗo. ⁴ Sabi ko Laamɗo tagi fuu ana moyyi, walaa fuu ko haani ɗunyiteede, so neddo hemrii ɗum jettooje Laamɗo. ⁵ Sabi konngol Laamɗo e duwaawu ana laɓɓina huunde fuu.

Haala laataade gollanoowo lisaa lobbo

⁶ So a waajike ɗum sakiraaɓe men ɓee, a laatoto gollanoowo lisaa Almasiihu lobbo, sabi a waajitorike konngi goondinal e waaju lobbo mo njokku-daa faa gasi oo. ⁷ Kaa taali ɓoli ɗi kawrataa e diina ɗii, woddita ɗi. Eeltir hoore maa kulol Laamɗo. ⁸ Sabi eeltude caldi mum ana nafa e kulle yogaaje, kaa kulol Laamɗo ana nafa e huunde fuu, sabi e maggol keɓu-den tayloral e nguurndam jooni ɗam, podane-den garoyoojam ɗam duu. ⁹ Kaa haala hoolnii, huunde fuu furaa ka haande yarreeɗe! ¹⁰ Saabe majjum eden ngolla, eden tiinnitoo, sabi eden pawɗi jikke men e Laamɗo guurɗo, kisinoowo yimɓe fuu sako goondinɓe. ¹¹ Dum woni ko kaan-daa yamirde, ɗum woni ko kaan-daa waajaade.

¹² Pati fay gooto yawore a suka, laatano-daa goondin6e misaalu haala e golle, jilli e goondinal, kajum e laa6al. ¹³ Fade am warde, tiidaa e janngande yim6e Binndi dñi, mbaajoro-daa 6e, pamminaa 6e. ¹⁴ Pati yeeba dokkal Ruuhu Ceniido ngal ndokke-daa nde Laamdo loowi yim6e haala maa, maw6e duu pawnoo juude mum'en dow maa ndee. ¹⁵ E deen kulle kaan-daa tiinnaade, yalla yim6e fuu ana njiya no beydorto-daa yaarude yeeso. ¹⁶ Haybu hoore maa, kaybaa ko njanngintaa koo, tiidaa e majjum. Sabi so a tiidii e majjum, a hisinan hoore maa, a hisinan hettinantoo6e ma 6ee fuu.

5

Waaajuui Pool faade e goondin6e Iisaa

¹ Pati fel gorko mawdo, waaajora dum needi no baaba maa nii. Waaajora jokol6e no mipiraa6e maa nii, ² mbaajoro-daa debbo mawdo no inna maa nii, mbaajoro-daa sukaa6e rew6e no banndiraabe maa rew6e nii, tawee e dow laa6al e nantaare.

³ Teddin rew6e 6e wor6e mum'en maayi, dum woni rew6e maayiraa6e 6e ngaldaa e fay gooto 6ee. ⁴ Kaa so debbo mo gorum maayi ana jogii 6i66e naa taaniraa6e, ko ana adoo fuu wajibaade e 6i66e 6ee, 6e pamminee no Laamdo huldete e ley cuudi ma66e, 6e mbarjoo saaraa6e ma66e mbarjaari lobbiri. Sabi dum woni ko welata Laamdo. ⁵ Debbo mo gorum maayi mo walaa doondii6o dum mo waldaa e fay gooto, fawii jikke mum e Laamdo. Omo duumoo e duwaawu jemma e jalooma, omo jaaganoo yim6e Laamdo. ⁶ Kaa maayraado ka6anoowo aduna tan, yo maaydo fay so maayaali. ⁷ Dum kaan-daa yamirde 6e pati 6e ke6a feloore. ⁸ Mo hinnaaki sakiraa6e mum, wanaa haala 6e wondi galle, oon yo jankirido goondinal, omo 6uri fay mo goondinaali oo bonde.

⁹ Mo kaan-daa tonngude innde mum e ley dewal rew6e maayraabe haan6e walleede, ko famdi fuu sinnaa joomum he6a duubi capande jeegom, tawee duu gorko gooto dewlunoo dum. ¹⁰ O seettanee golle lobbo ko wa'i hono ne'ude sukaa6e, jippinde kodo, lootude koyde seniife, weemtinde beemudo e gollude huunde fuu ko moyyi. ¹¹ Kaa haabuube 6e wor6e mum'en maayi 6ee, pati winndu inde ma66e. Sabi so muuyooji ma66e ndunyii 6e e yidude 6ameede, nden kaa 6e kuuccan Iisaa Almasiihu, ¹² sariya Laamdo dogo dow ma66e, sabi 6e mbonnii aadi ma66e arandeeri ndii.* ¹³ E ley dum 6e ngontan laalii6e, 6e naata e nduu suudu nii, 6e njalta 6e naata e nduu. Kaa ko 6uri fuu bonde kasen, 6e laatike heew6e haala, haaltoo6e sirri, e6e kaala haalaaji di ngalanaa 6e. ¹⁴ Dum saabii so mido yidi haabuube rew6e maayraabe 6ee ndewlee, 6eyna, kayba cuudi mum'en, yalla gajo oo ana ronka damal no bonnira inde men. ¹⁵ Sabi jooni yoga e ma66e njoppii laawol ana njokki e Ibiliisa jaati. ¹⁶ Debbo goondindo fuu mo rew6e maayraabe ngonni ley galle mum yo wallu dum'en, pati ngal donngal fawoo e deental goondin6e ngal. Hono non wadata so deental ngal waawa wallude rew6e maayraabe 6e ngaldaa e fay gooto 6ee.

¹⁷ Hooree6e deental goondin6e dawranoo6e faa gasa 6ee ana kaani teddineede teddeengal manngal. Bur6e fuu haandude e teddeengal manngal yo tampitotoo6e dow waaaju e jannde 6ee. ¹⁸ Sabi Binndi dñi mbii: «A hadataa ngaari aloori tappoori gawri muudude gawri.»† Di mbii kasen: «Golloowo ana haandi e njo6di mum.»‡ ¹⁹ Pati ja6u felde mawdo deental goondin6e so wanaa dow seedaaku yim6e didon naa taton. ²⁰ Nii6u6e e luuttal, fel dum'en yeeso yim6e fuu, yalla ana laatanoo heddiife 6ee kulol. ²¹ Midoo ndaarde yeeso Laamdo e yeeso Iisaa Almasiihu e yeeso malaa'ika'en 6e o su6ii 6ee, dwtano-daa deen jamirooje, tawee a jinngantaa fay gooto, a burdintaa yim6e duu. ²² Pati yaaw fawde juude maa dow hoore fay gooto faa kalfinaa dum golle deental goondin6e. Pati reentu e luutti wo66e, jogora hoore maa laa6al.

²³ Hankasen, pati yar ndiyam 6olam tan, njaraa peguujam seeda kammari reedu maa nduu e pawuui keewdi ngar-ngartooji e maa dñi.

²⁴ Luutti yim6e yogaa6e 6anngan gila caraaka. Kaa luutti yogaa6e dñi, caggal sareede di 6anngata. ²⁵ Dum e taweede gollleeji lobbi dñi njiyete faa laa6a paca. Fay di njiyataake law dñi duu keddadataako ana cuudii.

6

¹ Goondin6e won6e e maccungaaku fuu, yo njogoro halfaa6e mum'en haandu6e e teddungal ki66ungal pati innde Laamdo ndee e diina kaa mbonkee. ² Kasen duu tawaa6e ana njogii kalfaado goondindo fuu, pati miila o sakiike mum'en so njaworoo mo dum. Yo 6e ngolliran mo soobe faa 6ura no 6ee too nii, sabi o goondindo, kasen duu o korsudo. Pamminaa dee kudde, mbaajoro-daa de.

Haala jannde peneere e joote jawdi

* **5:12** So debbo mo gorum maayi winndama ley dewal rew6e maayraabe fuu, 6amii aadi jokkan Iisaa tan, 6amataake kasen. † **5:18** Fillitagol Tawreeta 25.4 ‡ **5:18** Luuka 10.7

³ Baajotoodo goddum mo jokkaali haala Joomiraado men Iisaa Almasiihu selluka hawroowa e kulol Laamdo kaa, ⁴ oon yo mawninkiniido mo anndaa fay huunde, o kaahaango keewdo duko e jeddi. Dum waddata haasidaaku e poodondiral e mbonka e sikkitaare bonnde. ⁵ Dum waddata dukooji di ngalaa do kaadi hakkunde yimbe 6e hakkillaaji mum'en mbitti. Been yimbe njoppii goonga, njogorike kulol Laamdo ana hokka jawdi. ⁶ Goonga, kulol Laamdo yo jawdi mawndi, so neddo heyyitorike ko jogii. ⁷ Sabi juude 6ole ngardu-den e aduna oo, kasen duu juude 6ole kootirten. ⁸ Ndennoo, so en kefii nguure e koltal tan keyyitoro-den dum. ⁹ Kaa yiduube jawdi sanne 6ee ceytete, njomoo e piccal, njumpa e gidaade yonki keewde laaliide majjinooje, joolooje yimbe e ley halkere mawnde. ¹⁰ Sabi joote jawdi woni inna bonanndaaji dii fuu. Yoga yaari banngal jawdi faa majji laawol goondinal, ngaddani ko'e mum'en torraaji keewdi.

Haala haybude ko yamiraa

¹¹ Kaa aan neddo Laamdo oo, wodda dee kudde, tewtu fooccitaare e kulol Laamdo e goondinal e jilli e mujal e leyfinkinaare. ¹² Wadu ko mbaaw-daa fuu faa ke6aa jaalaade golle Ibiliisa e ley goondinal, nanngaa nguurndam nduumiidam dam. E majjam Laamdo noddu maa, saabe majjam njaadir-daa goondinal maa no woodiri yeeso yimbe heewbe. ¹³ Mido yamire yeeso Laamdo guurnoowo huunde fuu oo, e yeeso Iisaa Almasiihu ceettiido no woodiri yeeso Pontiyu Pilaatu kaananke oo, ¹⁴ haybu ko njamira-daa koo tawa tuundi walaa hen jine ngalaa hen, faa jannde gartol Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ¹⁵ Gartol ngol wadan e wakkati mum. Kanko woni gooto oo, Jom mbelko'aaku, Jom Baawde, Kaananke kaanankoo6e, Joomiraado joomiraa6e. ¹⁶ Kanko tan woni Bajjo duumotoodo, gondo ley fooyre nde fay gooto waawaa 6adaade. Kanko woni mo neddo fuu yiyaali, waawaa yiide mo duu. Yo teddeengal e baawde duumiide ngoodan mo. Aamiina.

Baynondiral

¹⁷ Yamir arsukunte'en e oo aduna pati mawninkinoo, pati pawa jikke mum'en e jawle de niibataa. Ko 6e kaani wadude dee, 6e pawa jikke ma66e e Laamdo dokkoowo en huunde fuu faa heewa yalla eden neemoo hen, ¹⁸ 6e ngolla ko moyyi, arsuku ma66e laatoo golleeji lobbi, 6e laatoo saahii6e tawa wakkati fuu e6e mballa wo66e e ley jawle ma66e. ¹⁹ Nii 6e pagganortoo ko'e ma66e jawle ko waroyta, faa 6e ke6a nguurndam jaati dam.

²⁰ Timote, haybu ko kalfine-daa koo, woddita haalaaji cobudi 6oli dii, kapum e miilooji biyeteedi anndal dii. ²¹ Yogaa6e ana mantaroo ngal anndal, faa celi e goondinal.

Yo hinnee Laamdo wonu e mon.

Bataaki Pool dida6o faade e Timote

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Pool nelaar6o Iisaa Almasiihu e sago Laamdo faa mi fammina yim6e haala nguurndam dam Laamdo fodani en ngondam e Iisaa Almasiihu dam. ² Mi jowtii ma, aan Timote 6iyam korsudo oo. Yo Baabiraado men Laamdo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu njurme, ndokke moyyere e jam!

No Pool jeertiniri Timote

³ Mido yetta Laamdo mo ngollanan-mi oo. Hakkille mo jinjaali kam ngolliranan-moo-mi, hono no maamiraa6e am 6ee ngadirnoo nii. Jemma e jalooma fuu mi seerataa e miccitaade ma e ley duwaawuui am, ⁴ sabi mido miccitoo gondi maa. Mido yidi yiide ma sanne yalla seyo am ana hi66a. ⁵ Mido miccitoo goondinal maa ngal waldaa e naafigaaku ngal maama maa debbo Loyis e inna maa Enis njoginoo, mido taylori aan duu kanngal njogi-daa. ⁶ Dum saabii so mido miccintine: heydintin kasen dokkal ngal Laamdo hokku maa nde paw-mi juude am dow maa ndee. ⁷ Sabi Laamdo hokkiraali en Ruuhu faa kulen yim6e. Ko o hokkiri en dee, faa Ruuhu hokka en semmbe e jilli e nantaare.

⁸ Ndennoo, pati yaaga waajaade kabaaru Joomiraado men oo, pati yaagora duu ko uddiraa-mi kasu saabe makko koo. Reentu e am torraaji saabe Kabaaru Lobbo haala Iisaa, tawa a pawii6e e dow baawde Laamdo. ⁹ Kanko o hisinii en, o noddii en faa laato-den yim6e makko senii6e. Wanaa saabe golle men o noddiri en, ko o noddiri en dee, saabe ko o anniyii hisinde en koo e saabe hinnee makko mo o wayli e men oo kammari Iisaa Almasiihu gila e al'ajal. ¹⁰ Kaa jooni moyyere ndee 6annginiraama saabe 6anngugol kisinoowo en, Iisaa Almasiihu kalkudo maayde, 6anngindo nguurndam e duumagol e ley Kabaaru Lobbo oo. ¹¹ Saabe oon Kabaaru Lobbo Laamdo wadiri kam baajotoodo e nelaar6o e jaarnginoowo. ¹² Dum saabii so mido torree diin torraaji, kaa mi yaagaaki fey, sabi mido anndi mo ngoondin-mi oo, mido taylori omo waawi reenude ko kalfinaa-mi koo faa jannde gartol makko. ¹³ Jogora haalaaji celludi di narru-daa kam dii misaalu e ley goondinal e jilli di ke6u-den e ley ha66agol men e Iisaa Almasiihu dii. ¹⁴ Oo kaliifa moyyo, haybir dum Ruuhu Ceniido jippiido e men oo.

¹⁵ Ada anndi Asiyankoo6e fuu celii e am, Fijela e Hermoseena ana njeyaa e ma66e. ¹⁶ Yo Joomiraado neemin koreeji Onesifoor, sabi o 6uu6inii 6ernde am cili keewdi, kasen duu geyyelle am dee nyaaginaaki mo. ¹⁷ Ko 6uri dum fuu, nde mo warnoo Roma ndee, mo tewtiri kam soobee faa mo yiiti kam. ¹⁸ Yo Joomiraado yo6u mo o he6a yurmeende jannde darngal. Ko mo gollani kam ley ngeenndi Efeesu koo, ada anndi dum sanne.

2

Haala laataade gollanoowo Iisaa koolniido

¹ Ndennoo aan 6iyam, semmbindinira moyyere wonnde e Iisaa Almasiihu ndee. ² Ko kaalan-maa-mi yeeso seedee'en heew6e koo, halfin dum yim6e hoolniibe waaw6e famminde wo66e. ³ Torride-daa e am no sordaasi Iisaa Almasiihu lobbo nii. ⁴ Walaa fuu sordaasi cunjanoowo ko wanaa ha6o so mawdo mum welee dum. ⁵ Dadondirteedo doddu duu hebataa deesewal sinaa jekkira no yamiraa nii. ⁶ Kasen duu demoowo golludo faa tampi, kajum haani adaade hebude ngedu mum e ko hettaa koo. ⁷ Miila ko kaalanan-maa-mi koo, sabi Joomiraado udditan hakkille maa faa paamaa huunde fuu.

⁸ Miccita Iisaa Almasiihu immintinaado e maayde, mo lepol Daawuuda, no Kabaaru Lobbo mo mbaajotoo-mi oo famminiri nii. ⁹ Saabe makko torriraa-mi faa ka66aa-mi hono no mi janoowo nii, kaa konngol Laamdo ngol kajum kaa ha66aaka. ¹⁰ Dum wadi so mido muja huunde fuu saabe su6aabe 6ee, yalla kam6e duu e6e ke6a kisindam iwdam e Iisaa Almasiihu dam, 6e naata e teddeengal mum faa abada. ¹¹ Haala kaa ana hoolnii:

- So en maaydii e makko,
- en nguurdan e makko.
- ¹² So eden muja torraaji,
- en laamodoto e makko.
- So en mbii en anndaa mo,
- o wiyan o anndaa en enen duu.
- ¹³ So en laataaki hoolniibe,
- kanko omo heddii o koolniido,
- sabi o waawaa yeddude hoore makko.

Haala golloowo mo Laamdo yarrtii

¹⁴ Dum woni ko kaan-daa miccintinde goondin6e. Njeertinaa 6e yeeso Laamdo pati 6e poodondira e haalaaji di nafataa fay huunde so wanaa bonnitidde hettintoo6e. ¹⁵ Tiinna, yalla so a darike yeeso Laamdo, ada laatoo golloowo jarranaado mo golle mum hersinaali, laato-daa naftortoodo konngol goonga ngol no haaniri nii. ¹⁶ Sel haalaaji co6udi 6oli, sabi wondufe e hono dii haalaaji 6ee ittiraaka so wanaa beydude woddaade Laamdo. ¹⁷ Haala ma66e ana lapira no uubere lapoore nii. Himene e Filitus ana nejyaa e ma66e. ¹⁸ Been woortufe goonga ana mbiya immital bettike, ana mbonnitira non goondinal yogaa6e. ¹⁹ Kaa Laamdo wadii nuygal cellungal, ana winndii dow maggal: «Joomiraado ana anndi yim6e mum.» Ana winndii kasen: «Noddoowo innde Joomiraado fuu woddo ko boni.»

²⁰ Wanaa kanje e card tan ngoni kaaki defirdi ley galle jom jawdi, leddeji e loopeji duu ana hen. Ardiidi dii ngollirtaake so wanaa e dow ko hensaa, goddi dii ana ngolliree ko wanaa ko hensaa. ²¹ Ndennoo, so neddo la66inii hoore mum e golleeji bondi dii fuu, laatoto hono no kaakol keertaangol, ceniingol nafoowol joomum, lanndinanaangol faa golliree golle lobbo fuu.

²² Dogu fijirde cukaaku. Ndaartu fooccitaare e goondinal e jilli e jam, aan e noddiroo6e Joomiraado berde laa6ude 6ee fuu. ²³ Woddiita jeddi haalaaji laaliidi di ngalaa ko nafata, ada anndi dukooji tan di ngaddoyta. ²⁴ Sabi maccudo Joomiraado haanaa dukideede, ko haani tan laataade newaniido yim6e fuu, baawdo jannginde, jom mupal, ²⁵ ne'iroowo yeddoo6e 6ee jam-jam miilde Laamdo hokka 6e no 6e tuubira, 6e paama goonga, ²⁶ faa hakkillaaji ma66e ngarta, 6e kisa e piccal Ibiliisa nanngudo 6e so ana gollina 6e muuyde mum oo.

3

Haala cakite jamaanu

¹ Anndu, ley cakite jamaanu tiidallaaji ngadan, ² sabi yim6e laatoto yidu6e ko'e mum'en, jootufe e jawdi, mantotoo6e, mawninkiniio6e, bonkotoo6e Laamdo, murtiroo6e saaraa6e mum'en, bonnoo6e moyyere, 6e teddintaa ko senii, ³ yoor6e berde, 6e njaafataako, jo'oo6e yim6e, 6e ngalaa nantaare, 6alee6e yonki, wayufe ko moyyi fuu, ⁴ jammbootoo6e, wul6e, haawtiio6e, 6e joote aduna 6urani dum'en Laamdo. ⁵ Be nanndinkinto e hul6e Laamdo, kaa e6e njedda baawde mum. Woddiita 6een yim6e. ⁶ Won e ma66e naatoo6e e galleeji, ke6a hakkillaaji ndewoy luuttoowoy sanne njokkoowoy sii gidaade yonki fuu. ⁷ Wakkati fuu ekoy njidi faamude, kaa abada koy mbaawataa faamude goonga. ⁸ Been wor6e naatoo6e e galleeji njeddi goonga hono no Yannes e Yamberes njeddinnoo Muusaa nii. Be ngalaa hakkille, goondinal ma66e walaa ko nafata. ⁹ Kaa 6e njaarataa yeeso, sabi yim6e fuu annditan 6e ngalaa hakkille no Yannes e Yamberes nii.

Haala Binndi ceniidi dii

¹⁰ Kaa aan a yii fammingol am e neesu am e anniyaaji am e goondinal am e mupal am e jilli am e tiinnitaare am ¹¹ e torraaji am e tampere am. A yii duu ko hewtii kam Antiyokiya e Ikoniya, kapum e Listara koo fuu, a yii no mujir-mi torraaji kewtiidi kam dii. Kaa Joomiraado biltii kam e majji di fuu. ¹² Goonga, ka66iido e lisaa Almasiihu fuu so yidii wuurdude e kulol Laamdo, torrete. ¹³ Kaa yim6e bon6e hiilo6e yim6e 6ee beydorto bone. E6e majjina wo66e, e6e majjina ko'e ma66e duu. ¹⁴ Kaa aan, nii6u e ko njanngu-daa ko njarri-daa faa laabi koo, ada anndi janngin6e ma 6ee. ¹⁵ Gila a suka ada anndi Binndi ceniidi dii. Kanji mbaawi famminde ma laawol kisindam ke6irteedam goondinal lisaa Almasiihu. ¹⁶ Binndi ceniidi dii fuu Laamdo loowi di winndufe 6ee, nafaa majji yo jannginde, kapum e 6annginande neddo boofi mum, ooncude en e ne'ude en ley nguurndam pooccitiidam ¹⁷ yalla neddo Laamdo fuu ana hi66a, lanndinanoo golle lobbo fuu.

4

Haala tiidude e waaju

¹ Mido ndaarde saabe Laamdo e saabe lisaa Almasiihu caroyoowo wuur6e e maay6e oo, mido ndaardire saabe gartol makko kapum e Laamu makko: ² mbaajo-daa konngol Laamdo ngol yaafu maa tiidu maa fuu, hollitin 6e boofi ma66e, fel 6e, hokku 6e semmbe e kaaddi mupal maa e waaju maa fuu. ³ Sabi wakkati waran nde 6e calotoo nande waaju celludo oo, 6e njokka muuyooji ma66e faa 6e 6amana ko'e ma66e janngino6e ko 6e njidi nande koo, ⁴ 6e cukka noppi ma66e pati 6e nana goonga, 6e mbaylitoo e taali. ⁵ Kaa aan, nanto-daa e huunde fuu, mujjaa torra, mbaajo-daa Kabaaru Lobbo oo, timminaa golle mo ngollantaa Laamdo oo faa laa6a.

⁶ Kaa miin, yiyyam am 6adike laataade no sadaka kirsamaajo nii sabi wakkati am 6adike. ⁷ Mi wadii ko mbaaw-mi fuu faa mi he6a jaalaade golle Ibiliisa e ley goondinal, mi yottinii do kaan-mi haadude, mi haybii goondinal ngal. ⁸ Gila jooni mido resanaa deesewal fooccitaare

ngal Joomiraado pooccitiido caroowo oo hokkata kam jannde darngal. Wanaa miin tan hokketee ngal, miin e heppu6e gartol makko 6ee fuu.

Haala waajuuji cakitiidi

⁹ Tiinna ngaraa e am law. ¹⁰ Sabi Demas yoppii kam saabe yidude mum aduna, fa'ii Tesaloniiki. Keresna yehii Galaatiya, Titus duu fa'ii Dalmaatiya, ¹¹ Luuka tan wondi e am. Farju Marka ngardaa e mum, sabi omo waawi faabaade kam sanne e ley golle oo. ¹² Tikikus, mi nelii dum Efeesu. ¹³ So ada wara, ngaddanoraa kam saaya am ka njoppunoo-mi Torowas ley galle Karapo kaa, kajum e dewte dee. Ko 6ur-mi yidude ngaddanaa kam, dewte guri dee. ¹⁴ Aleksandere baylo oo wadii kam ko naawi kam sanne. Joomiraado yohan mo ko waarata e golle makko. ¹⁵ Aan duu, reenta e makko, sabi o yeddii waaju amen sanne.

¹⁶ Nannde ndarnaa-mi arannde yeeso caroowo faa mi bilta hoore am ndee, fay gooto faabaaki kam, 6e fuu 6e celu e am. Pati Laamdo nanngir 6e dum! ¹⁷ Kaa Joomiraado faabike kam, hokki kam semmbe yalla mido ooynoo waaju makko, faa leji dii fuu nana. Nii woni no kisiniraa-mi e hunduko rawaandu ladde. ¹⁸ Joomiraado ittan kam e bone fuu, hisina kam faa mi hewta laamu mum dow kammu oo. Yo teddeengal woodan mo faa abada abadin. Aamiina!

Baynondiral

¹⁹ Mido jowta Piriskilla e Akilas, mido jowta koreeji Onesifoor. ²⁰ Erasta ana heddii Korintu, Torofin, mi yoppii dum Miletus sabi wanaa celludo. ²¹ Tiinno-daa ngaraa gila dabbunde waraali. Ebulus e Pudes e Lina e Kalawdiya e sakiraa6e 6ee fuu, ana njowte.

²² Yo Joomiraado tawde e maa! Yo hinnee Laamdo wonu e mon.

Bataaki Pool faade e Titus

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Pool. Mi maccudo Laamdo, mi nelaado Iisaa Almasiihu faa mi wada subaa6e Laamdo 6ee ngoondina dum, kasen duu 6e annda goonga gondo e kulol Laamdo, ² 6e pawa jikke ma66e e nguurndam nduumiidam. Laamdo mo bonnataa aadi oo fodiino dam nguurndam gila e al'ajal. ³ Nde sarti makko oo yottinoo ndee, kanko Laamdo kisinoowo en oo, o 6anngini konngol makko ngol, kasen duu o yamirii mi halfinee waajaade ngol. ⁴ Titus, mi jowtii ma. A 6iyam jaati kammari goondinal Iisaa ngal ndeentu-den e mum jooni ngal. Yo Laamdo Baabiraado men e Iisaa Almasiihu kisinoowo en ngadane moyyere e jam!

No Titus golliri ley Kereta

⁵ Mi dalii ma ruunde Kereta faa njokkito-daa ko heddinoo e golle oo koo, kasen duu cu6ano-daa ngeenndi fuu maw6e deental goondin6e hono no njamir-maa-mi nii. ⁶ Tawee mawdo cu6aado oo walaa feloore, jom debbo gooto, tawee 6i66e mum yo goondin6e 6e yim6e mbaawaa jinirde dum'en neetaraaku naa salaare. ⁷ Sabi hooreejo deental goondin6e, Laamdo halfini dum golle oo, ndennoo ana tilsi joomum tawee walaa feloore, wanaa mawninkiniido, wanaa guldo 6ernde, wanaa jaroowo doro, wanaa kabeteedo, wanaa paamoowo ribaa. ⁸ Joomum ana haani laataade jippinoowo ho66e, jiddo ko moyyi, hakkilante, pooccitiido, kuldo Laamdo, nantiido, ⁹ tawa joomum ana downtanii konngol goongaraawol ngol no ngol waajoraa nii. Hono non joomum waawirta hokkude wo66e 6ee sembe e ley waaju celludo oo, kasen duu waawa li6ude yeddoo6e dum 6ee.

¹⁰ So goonga dee, heewe6e calike jokkude goonga, sako hakkunde Yahuudiyankoo6e tilsin6e goondin6e Iisaa fuu taadee 6ee. Kam6e 6e laatike haalo6e haalaaji 6oli, yoppoo6e yim6e. ¹¹ Ana tilsi mu66aa kundude ma66e, sabi e6e nii mbonnira galleeji kuurdi waaju mo haanaa waajeede, faa 6e ke6ira dum kaalisi no harmiri.

¹² E ley keretankoo6e, gooto ma66e mo 6e njogorii yo hakkilante, wii: «Keretankoo6e yo fenoo6e wakkati fuu, 6e daabaaji bondi, 6e nattu6e himmir6e e deedi mum'en.» ¹³ Ko keretanke oo wii koo yo goonga. Dum nee, dartin 6e, yalla e6e ke6a goondinal cellungal, ¹⁴ 6e njoota jokkude taali Yahuudiyankoo6e kapum e jamirooje yim6e yoppu6e goonga 6ee. ¹⁵ Laa6u6e, huunde fuu ana daganii dum'en. Kaa sobu6e kapum e 6e nganaa goondin6e 6ee, fay huunde daganaaki dum'en, sabi miilooji ma66e e hakkillaaji ma66e fuu ana co6i. ¹⁶ E6e mbiya e6e anndi Laamdo, kaa golleeji ma66e ana kollita 6e anndaa mo. Be waja6e, murtu6e, fay golle lobbo gooto 6e mbaawaa gollude.

2

Haala waaju celludo

¹ Kaa aan, waaja ko hawrata e waaju celludo oo. ² Wor6e nayee6e, wii 6e laatoo kaariyante'en, 6e ne'oo, 6e nantoo, 6e laatoo sellu6e goondinal e jilli e mujal. ³ Rew6e nayee6e duu nguurda e senaare, mbaasa laataade jo'oo6e yim6e, caloo doro jaaloo dum'en. Be laatoo famminoo6e ko moyyi, ⁴ yalla e6e mbaajoo sukaa6e rew6e 6ee yidude wor6e mum'en e sukaa6e mum'en. ⁵ Be mbaajoo been laatoo nanti6e, laa6u6e, hiinni6e cuudi mum'en, moyyu6e, downtantoo6e wor6e mum'en, pati konngol Laamdo ngol bonkee. ⁶ Sukaa6e wor6e duu, waajora dum'en non yalla e6e nantoo e ⁷ huunde fuu. Aan e hoore maa, laatana 6e misaalu e ley golle lobbo fuu, mbaajoro-daa laa6al e teddeengal ⁸ e haala selluka ka yeddadatako, yalla way6e men ana kersa, ndonka he6ude e men feloore. ⁹ Maccu6e, waaja dum'en downtantoo halfaa6e mum'en e huunde fuu, mbelna 6erde ma66e, mbaasa yeddude 6e, ¹⁰ wanaa haala wujjude 6e. Be laatoo hoolni6e hi66u6e, faa yim6e fuu teddina waaju haala Laamdo kisinoowo en oo.

¹¹ Laamdo 6annginii moyyere mum faa yim6e fuu kisa. ¹² Nden moyyere ekkintinta en no ceerdaten e geddi Laamdo, kapum e gidaade yonki oo aduna. Kayre moyyere ndee ekkintinta en kasen no laortoto-den nanti6e, foocciti6e, hul6e Laamdo e oo doo aduna, ¹³ tawa eden ndoomti jikke belnoowo en hoore oo e wakkati mo teddeengal Laamdo mawdo oo 6anngata kapum e teddeengal Iisaa Almasiihu kisinoowo en oo. ¹⁴ Kanko Iisaa Almasiihu woni dokkitirido yonki mum kammari men, yalla omo soottitoo en e bone fuu, o la66inana en hoore makko, laato-den lejol makko kanko tan, tiinniingol e gollude golleeji lobbi.

¹⁵ Dum kaan-daa jannginde, dum kaan-daa waajaade e felirde hettintoo6e ma 6ee no baawde maa poti. Pati fay gooto yawe.

3

No goondin6e Iisaa poti worrude

¹ Miccintin goondin6e 6ee leydinkinanoo kaanankoo6e, 6e dōwtanoo dūm'en, 6e lanndinanoo golle lobbo fuu. ² Pati 6e mbonkoo fay gooto, pati 6e laatoo habete6e, 6e newoo, 6e kolla yim6e fuu leydinkinaare hi66unde. ³ Sabi arannde enen duu en laalinoo6e, salinoo6e, majjunoo6e. En laatinoke maccu6e gidaade yonki, kajum e dakameeji di ngaldaa sii. Eden ngondunoo e nganaandiiji e haasidaaku, eden mbananoo eden mbanondirnoo e ko'e men. ⁴ Kaa nde Laamdo kisinoowo en oo bannginnoo moyyuki mum e jilli mum ndee, ⁵ o hisinii en. Wanaa saabe golle men lobbo o hisiniri en, saabe yurmeende makko o hisiniri en. O hisinirii en lootogal ndimtotoongal en, keydintiniroowal en saabe Ruuhu Ceniido ⁶ mo o loowiri en kammari Iisaa Almasiihu kisinoowo en oo faa keew-den. ⁷ O wadirii dūm yalla eden nanngiree fooccitii6e kammari hinnee makko, ndonen nguurndam nduumiidam dam paw-den jikke men e mum dam. ⁸ Kanka woni haala hoolniika.

Mido yidi tilsinaa kulle dee, yalla goondin6e Laamdo 6ee ana jii6a e golle lobbo. Dūm woni ko moyyi, ko nafata yim6e. ⁹ Kaa wodɗita jeddi 6oli e mantoragol dammbe e poodondiral e duko banngal Sariya oo. Diin golleeji ngalaa fayda, walaa ko di nafata. ¹⁰ Ceenndoowo yim6e fuu, daala dūm faa hi66a cili diidi. So joomum ja6anaali ma, celaa e mum. ¹¹ Anndaa baaɗo hono non yo majjuɗo yo luuttoowo, hono non sariri hoore mum.

Baynondiral

¹² So mi nelii e maa Aretemas naa Tikikus, njaawno-daa ngaraa tawaa kam Nikopolis, sabi ton anniyii-mi dabbude. ¹³ Tiinno-daa mballaa Jenas janngudo sariya laamu oo kajum e Apollos e dow dawol mum'en ngol, pati 6e jakoree fay huunde. ¹⁴ Yim6e men 6ee duu ekkitoo gollude golle lobbo, 6e mballa hasindin6e e walleede 6ee pati nguurndam ma66e laatoo meere.

¹⁵ Wondii6e am 6ee fuu ana njowte. Miden njowta gidiraabe men goondin6e Iisaa 6ee fuu. On fuu, yo hinnee Laamdo wonu e mon.

Bataaki Pool faade e Filemon

¹ Oo bataaki ga amen iwri, miin Pool, kaɗum e sakiike men Timote. Miin Pool, mi uddiraado kasu sabaabu waajaade kabaaru Iisaa Almasiihu. Miden njowte, aan Filemon gollidiiɗo amen korsuɗo oo. ² Miden njowta duu deental goondinaɗe Iisaa gonngal galle maa ngal kaɗum e Appiya sakiike amen debbo oo e Arsippa balludo kam haɓanaade Kabaaru Lobbo oo. ³ Yo Baabiraado men Laamɗo e Joomiraado men Iisaa Almasiihu ngadan on moyyere e jam.

Haala jilli Filemon e goondinal mum

⁴ Filemon, mi seerataa e yettude Laamɗo nde jaaganto-maa-mi Laamɗo fuu, ⁵ sabi mi nanii jilli di njid-daa seniife 6ee dii e goondinal maa Joomiraado men Iisaa. ⁶ Midɗo jaagoo Laamɗo yo deental maa e amen ley goondinal nafu faa pamminaa yimɓe moyyere fuu nde keɓaten saabe Iisaa Almasiihu. ⁷ Sakiike, mi seyike sanne, hakkille am duu waaltike saabe jilli gonɗi e maa dii, sabi a ɓuuɓinii 6erɗe seniife 6ee.

No Pool surirani Onesim

⁸ Kammari dɗum, fay so taweede midɗo jogii baawɗe saabe Iisaa Almasiihu yamirde ma ko wajibii e maa, ⁹ ko ɓurani kam mi ndaarde saabe jilli. Miin Pool nayeejo oo, kasen duu jooni mi uddaado kasu saabe Iisaa Almasiihu, ¹⁰ midɗo jaage haala Onesim* laatiido ɓiyam e laawol Iisaa e ley ɗo ngeyyaa-mi doo. ¹¹ Arannde, walaano ko mo nafete, kaa jooni, o nafan en sanne, miin e maa fuu. ¹² Midɗo neltire mo, anndaa o feccere yonki am. ¹³ Ko ɓurannoo kam, nanngude mo bannge am, o walla kam no kaanno-daa wallirde kam nii e oo doo wakkati mo ngon-mi e geyyelle sabaabu Kabaaru Lobbo oo. ¹⁴ Kaa mi yidaa waɗude fay huunde tawa en mbaddaali, sabi mi yidaa tilsinde ma waɗude moyyere, ko njidu-mi dee, ngadiraa nde sago maa.

¹⁵ Ana moyya tawee ko Onesim seenndiranoo e maa wakkatiwel seeda faa o wonda e maa faa abada, ¹⁶ tawa wanaa no maccuɗo nii tan, ko ɓuri maccuɗo, hono no sakiike men korsuɗo nii. Miin, midɗo horsini mo sanne, kaa aan ɓuri horsinde mo, sabi ada horsiniri mo o maccuɗo maa, kaɗum e ko o laatii sakiike maa saabe Joomiraado koo. ¹⁷ Ndennoo, so nii ada nanngiri kam deento maa, jaɓɓora mo no kaan-daa jaɓɓoraade kam miin nii. ¹⁸ So tawii won ko o waɗu maa, naa won ko ndewataa mo, faw dɗum fuu e dow am. ¹⁹ Miin Pool winndiri junngo am mi yobete, miin e hoore am, fotaa ko mi miccintine midɗo rewe nguurndam maa dam. ²⁰ Goonga sakiike, midɗo ndaarde dɗum doo saabe Joomiraado: ɓuuɓiniraa 6ernde am deental men e Iisaa Almasiihu.

²¹ Kammari midɗo taylori dowtaare maa saabanii kam winndude e maa, anndude a waɗan ko ɓuri ko jaagi-maa-mi koo. ²² Kasen duu, fewjanam jippunde, sabi midɗo jikki njaabane-ɗon duwaawuuji mon mi wara to mon.

Baynondiral

²³ Epafaras mo uddidaa-mi saabe Iisaa Almasiihu oo ana jowte. ²⁴ Gollidiiɓe am 6ee doo ana njowte: Marka e Aristarka e Demas e Luuka.

²⁵ Yo hinnee Joomiraado men Iisaa Almasiihu wonu e mon!

* **1:10** Maanaa Onesim woni «Nafaa».

Bataaki faade e Ibaraninkoo6e

No Laamdo haaldiri e men 'Biyum

¹ Laamdo haaldiino e njaatiraa6e men gila ko 6ooyi cili keewdi e sifaaji keewdi, o haaldiri e ma66e annabaabe. ² Kaa e ley dee jalaade cakitotoode o haaldirii e men 'Biyiiko mo o tagiri aduna oo fuu, mo o wadi donoowo huunde fuu oo. ³ Kapum woni jalbugol annoora teddeengal Laamdo, kapum nanndi e Laamdo jaati, omo tammoborii huunde fuu konngol makko jogingol semmbe. Caggal nde o tilii la66inde luutti yim6e dii ndee, o joodii jaamo Laamdo Toowdo oo to dow kammu too. ⁴ Dum burni mo malaa'ika'en teddude fotude e innde nde Laamdo hokki mo burnde inde ma66e dee.

Haala Biddo burdo malaa'ika'en

⁵ Fay gooto e malaa'ika'en 6ee Laamdo wiyaali:
«Aan a 'Biyam,

hannde laatii-mi baam maa.»*

Naa kasen:

«Mi laatoo Baaba mum,

laatoo 'Biyam.»†

⁶ Kasen duu, nde o nelata hammadiijo makko oo e aduna oo ndee, o wii:

«Yo malaa'ika'en Laamdo fuu kujidana dum.»‡

⁷ Laamdo wii banngal malaa'ika'en 6ee:

«O wadii malaa'ika'en makko kenuuli,
o wadii kaadime'en makko lewle yiite.»§

⁸ Kaa banngal Biddo oo, mo wii:

«Laamu maa, aan Laamdo, woodan faa abada abadin!

Fooccitaare yo tuugorde laamu maa.

⁹ Ada yidi fooccitaare,

ada wani oonaare,

saabe dum, Laamdo Joomiraado maa su6ori maa,

hokku maa seyo burngo ngo wondii6e maa ngoo.»*

¹⁰ O wii kasen:

«Gila e fuddoode, Joomiraado,

aan tabintini leydi,

juude maa tagir-daa kammuuji dii,

¹¹ kanji di timman, kaa aan, a heddoto,

di fuu di kiiddiran no kaddule nii,

¹² a sowiran di no saaya nii,

di mbattitoroo no neddo wattitortoo e saayaaji mum nii.

Kaa aan, a wattitataako,

nguurndam maa duu timmataa.»†

¹³ Fay nde wootere, Laamdo wiyaali gooto e malaa'ika'en:

«Jooda jaamo am,

faa mi wada nja66aa way6e maa.»‡

¹⁴ Malaa'ika'en 6ee fuu yo ruuhuuji gollanooji Laamdo, di mo nelata faa ngollana he6oo6e kisindam 6ee.

2

Haala kisindam mawdam

¹ Ndennoo, eden kaani wattude hakillaaji men sanne e ko nan-den koo, pati en cerindo goonga so majjoyen. ² Nelal Laamdo ngal malaa'ika'en 6ee njottini ngal yo goonga, luuttu6e naa yeddu6e mo fuu, ke6ii jukkungo ngo kaandi. ³ Hono ndadirten enen so en njeebiima hono dam kisindam mawdam? Dam kisindam, Joomiraado men jaati ardino haalde haala majjam, kasen duu hettininoo6e mo 6ee cellini haala makko. ⁴ Laamdo beydi e dow seedaaku ma66e oo kasen maandeeji e taagumansaaji e kaayde mawde, kapum e dokke Ruuhu Ceniido de o fecciri muuyde makko dee.

Haala dowudo en faade e kisindam

* 1:5 Jabuura 2.7 † 1:5 2 Samuyila 7.14 ‡ 1:6 Fillitagol Tawreeta 32.43 § 1:7 Jabuura 104.4 * 1:9 Jabuura 45.7-8 † 1:12 Jabuura 102.26-28 ‡ 1:13 Jabuura 110.1

⁵ E ley dūm, wanaa malaa'ika'en 6ee Laamdo hokki laamaade aduna garoowo mo kaalaten haala mum oo. ⁶ Mo o hokki laamaade oo – won do Binndi dii ceettii, mbii:

«Kodum fuu yim6e ngoni sako ada wadana dūm'en hakkille?

Kodum 6i66e aadama ngoni sako ada hayba dūm'en?

⁷ A lo'inii 6e wakkatiwel seeda e ley malaa'ika'en, a filkii 6e pilki darja e teddungal,

⁸ a wadii huunde fuu e ley hawju ma66e.»*

So wiyaama Laamdo wadii huunde fuu ley hawju ma66e, dūm ana holla o lamminii dūm'en huunde fuu, fay huunde heddaaki ko dōwtanaaki 6e. Kaa so goonga, wanaa kulle dee fuu dōwtanii 6e tafon. ⁹ Ko njii-dēn koo yo Iisaa ley dinkiniido ley malaa'ika'en wakkatiwel seeda, jooni omo filkaa darja e teddungal saabe ko o yii torra maayde koo. Hono non, saabe hinnee Laamdo, o maayanii yim6e fuu.

¹⁰ E ley dūm, ana haani tagudo huunde fuu mo huunde fuu woodani, anniyiido naannude yim6e heew6e e darja mum oo, wadii Iisaa buuwudo laawol kisindam oo ki66udo, o hi66inirii dūm torraaji. ¹¹ Sabi Iisaa cennoo goondin6e oo kajum e sennaabe 6ee yo iwdi ngootiri, o yaagortaako noddirde 6e sakiraa6e. ¹² Omo wiya Laamdo:

«Mi haalanan sakiraa6e am 6ee innde maa ndee,

mi manete hakkunde kawrital ma66e.»†

¹³ O wii kasen:

«Mi fawan jikke am e Laamdo.»

Kasen duu o wii:

«Mido nii, miin e koreeji di Laamdo hokki kam dii.»‡

¹⁴ Hono non, nde wonnoo dii koreeji yo tew e yiyam, Iisaa duu reentii e majji ndiin mbaadi faa o jaaloo laamiido maayde oo, dūm woni Ibiliisa. O jaaloroo dūm maayde makko ¹⁵ faa o rimdina worrunoo6e hono maccu6e saabe kulol maayde 6ee – kulol ngol nanngunoo 6e e ley nguurndam ma66e fuu. ¹⁶ Sabi eden tayori wanaa malaa'ika'en o wari wallude. Ko o wari wallude dee, iwdi Ibrahiima. ¹⁷ Ndennoo ana wajibii o nannda e sakiraa6e makko 6ee e huunde fuu, yalla omo laatanoo 6e Jottinoowo Sadaka Mawdo jom yurmeende koolniido e golle Laamdo. Dūm o wadi yalla o ittana 6e e jukkungo ngo 6e kaandi saabe luutti ma66e. ¹⁸ Nde wonnoo kanko e hoore makko o torraama nde Ibiliisa tewti seytaade mo ndee, saabe dūm, omo waawi faabaade wo66e tewtete6e faa ceytee 6ee duu.

3

No Iisaa burdi annabi Muusaa teddude

¹ Onon sakiraa6e seni6e jeydu6e noddango Laamdo 6ee, nde wonnoo Iisaa Almasiihu faabiike on, ngadee hakkillaaji mon e makko, kanko mo ceettorto-dēn bernde wootere yo nelaado, yo Jottinoowo Sadaka Mawdo. ² Oon yo koolniido banngal Laamdo cu6iido dūm oo hono no Muusaa laatorii koolniido ley suudu Laamdo nduu fuu nii. ³ E ley dūm, Laamdo jatorii teddeengal Iisaa buri ngal Muusaa ngal, no teddeengal mahoowo suudu burdi maadi mum nii. ⁴ Sabi suudu fuu ana woodi moyyindo dūm, moyyindo huunde fuu oo yo Laamdo. ⁵ Muusaa laatike koolniido e suudu Laamdo nduu fuu, o maccudo Laamdo. Golle makko laatike seedaaku, omo sappoo ko Laamdo bannginta caggal makko. ⁶ Kaa Almasiihu yo koolniido e suudu Laamdo nduu no biddo nii. Enen ngoni suudu makko nduu, so tawii en tiidii e hoolaare e jikke ko mantorto-dēn koo.

Haala naatude e ley fowtere Laamdo

⁷ Saabe dūm, no Ruuhu Ceniido oo wiiri nii:

«Hannde, so on nanii daande makko,

⁸ pati tiidinee ko'e mon hono no njaatiraa6e mon ngadunoo so murti nii,*
pannde 6e itti koro Laamdo ley ladde jeereende ndee.

⁹ Ton 6e itti koro am faa 6e kumpitoo kam,

fay so taweede 6e njii golleeji am ko foti duu6i capande nay.

¹⁰ Saabe dūm tikkiran-mi yim6e oo jamaanu,

mbii-mi: wakkati fuu, berde ma66e ana ndunya 6e faade e majjere,
6e anndaa laawi am fey!

¹¹ Faa kunii-mi ley tikkere am, mbii-mi:

Be naataata ley fowtere am abada.»†

* 2:8 Jabuura 8.5-7 † 2:12 Jabuura 22.23 ‡ 2:13 Esaaya 8.17-18 * 3:8 Dūm yim6e Israa'iila murtirnoo6e annabi Muusaa so mbii ana mbirfitoo leydi Misira. † 3:11 Jabuura 95.7-11

¹² Ndennoo sakiraa6e, kaybee pati fay gooto e mon tawree 6ernde bonnde nde wanaa goondinnde, murtanne Laamdo guurdo oo. ¹³ Nde Laamdo wiinoo «hannde» ndee, o sappike wakkati moodon, ndennoo mballondiron nannde fuu pati luuttal hoomta on, so yoorina 6erde mon. ¹⁴ So en tiidii e hoolaare nde ke6u-den gila puddoo6e ndee, so en keddike e mayre faa timmoode, nden kaa en ndeentii e Almasiihu. ¹⁵ Nii Binndi dii mbii naanen:

«Hannde, so on nanii daande makko,

pati tiidinee ko'e mon hono no njaatiraa6e mon ngadunoo so murti nii.»

¹⁶ Ho6e ngoni murtu6e fay so taweede nanii daande Laamdo 6ee? Tama wanaa yim6e 6e Muusaa dowi iwde leydi Misira 6ee? ¹⁷ Ho6e ngoni 6e Laamdo tikkani ko foti duu6i capande nay? Tama wanaa luuttu6e so kalkii e ley ladde jeereende 6ee? ¹⁸ Ho6e ngoni 6e o hunanii naatataa e fowtere makko 6ee? Tama wanaa murtir6e mo 6ee? ¹⁹ En njii 6e ke6aali naatude e fowtere makko saabe 6e ngoondinaali.

4

¹ Nde wonnoo fodoore naatugol e ley fowtere Laamdo ndee ana heddi, kulen pati fay gooto e men waasa naatude. ² Sabi enen duu en mbaajiraama kabaaru lobbo no njaatiraa6e men mbaajiraano nii. Kaa kam6e, waaju mo 6e nani oo nafaali 6e sabi 6e kettinoraaki mo goondinal. ³ Kaa enen goondin6e 6ee, en naatan e fowtere Laamdo ndee. Kayre woni nde o wii banngal murtu6e 6ee:

«Ley tikkere am kunii-mi, mbii-mi:

«Be naatataa ley fowtere am abada!»*

Dum e taweede, golleeji Laamdo tilike gila nde o tagi aduna ndee. ⁴ Sabi nokku gooto e ley Binndi dii haalii haala jalaande jedda6erde ndee, wii:

«Laamdo fowtii e golleeji mum fuu e ley jalaande jedda6erde ndee.»†

⁵ O wii kasen:

«Be naatataa ley fowtere am abada.»

⁶ Adii6e nande kabaaru lobbo oo 6ee naataali e ley ndee fowtere saabe 6e calike goondinde. Kasen, edum holla ana woodi fodanaa6e naatude. ⁷ Ley majjum, Laamdo wadiri sarti goddo biyeteedo «hannde», dum woni mo cifi-den dow too oo. Caggal duu6i keewdi, o yottiniri haala makko Daawuuda, o wii:

«Hannde, so on nanii daande makko,

pati tiidinee ko'e mon.»‡

⁸ Be ke6aali fowtere Laamdo nde Yosuaa dowunoo 6e faade e mum ndee. So 6e ke6iino dum, Laamdo haalataano caggal dum haala sarti goddo. ⁹ Jonnoo, yim6e Laamdo 6ee ana keddorii fowtere hono nde Laamdo fowti ley jalaande jedda6erde ndee. ¹⁰ Sabi naatudo e fowtere Laamdo, kajum duu fowtiran no Laamdo fowtiri e golleeji mum nii. ¹¹ Ndennoo, waajibi tiinnito-den no mbaawru-den fuu naatude e fowtere Laamdo ndee pati fay gooto saamira no salani6e Laamdo 6ee caamiri nii.

¹² Konngol Laamdo ngol ana wuuri ana jogii barke. Engol 6uri kaafaawi ki banngeeji mum didi fuu mbelnaa welde, engol sooroo hakkunde yonki e hakkille, hakkunde gi'e e mbuso, ngol seennda dum'en. Engol itta koro miilooji e anniyaaji gondi e 6ernde. ¹³ Walaa fuu ko tagaa ko suudanii Laamdo, huunde fuu ana 6annginaa yeeso makko kanko mo ngaraten daraade yeeso mum oo.

No Iisaa laatorii Jottinoowo Sadaka Mawdo

¹⁴ Ndennoo tiiden e goondinal men ngal ceedori-den 6ernde wootere ngal, sabi en ke6ii Jottinoowo Sadaka Mawdo jottiido nokku Laamdo, dum woni Iisaa Bii Laamdo oo. ¹⁵ Eden njogii Jottinoowo Sadaka Mawdo mo waasaali yurmaade en e loore men ndee. Sabi o tewtaama seytoorede no he6iraa fuu no ceytora-den nii, kaa noo he6aaka, nde wonnoo o luuttaali. ¹⁶ Ndennoo, 6adoro-den bimmbeere Jom moyyere oo hoolaare, yalla eden ke6a yurmeende e moyyere faa paabe-den nde kasindin-den fuu.

5

No Iisaa laatorii jottinoowo sadaka ki66udo

¹ So neddo subaama hakkunde yim6e honoro6e mum faa laato Jottinoowo Sadaka Mawdo, halfinte golle Laamdo, yalla ana yottina sadakaaji namri e kirsamaaji faa tosa luutti. ² Joomum ana waawi yurmaade 6e anndaa Sariya Laamdo so majji 6ee, sabi kajum e hoore mum yo lo'udo no ma66e nii. ³ Saabe nden loore omo haani yottinde sadakaaji kammari luutti makko kanko e hoore makko e kammari luutti yim6e 6ee fuu. ⁴ Fay gooto

* 4:3 Jabuura 95.11 † 4:4 Puddoo6e 2.2 ‡ 4:7 Jabuura 95.7-8

waawaa hokkude hoore mum darja Jottinoowo Sadaka Mawdo, sinaa so Laamdo su6ii dum no su6orii Haaruuna nii.

⁵ Almasiihu duu, wanaa kajum hokki hoore mum darja Jottinoowo Sadaka Mawdo, dokkudo mo oo yo Laamdo. Kajum wii mo:

«Aan a Biyam,

hannde laatii-mi baam maa.»*

⁶ O wii e ley nokku goddo:

«A jottinoowo sadaka faa abada
no Malkisedekee† nii.»‡

⁷ Nde Iisaa wonnoo e leydi ndii ndee, jaagoriima gullaali cattudi e gondi, jaagundeeji faade e Laamdo baawdo hisinde mo e maayde oo. Laamdo jabanii mo saabe ko o downtanii dum koo. ⁸ Fay so taweede kanko woni Biddo oo, tampereeeji makko ekkintinii mo dowaatare.

⁹ Caggal nde o hi6binnoo golle makko fuu, o laatanike downtaniibe mo 6ee fuu sewnde kisindam faa abada, ¹⁰ sabi Laamdo wadii mo Jottinoowo Sadaka Mawdo no Malkisedekee nii.

Haala ko nafata goondinal yeeso

¹¹ Miden njogii haalaaji keewdi e oo kabaaru, kaa firritande on dum ana tiidi sabi on paamataa law. ¹² Odon kaannoo laataade jannginoobe 6ooyii, kaa faa jooni odon kaani janngineede puddoode konngi Laamdo dii. Odon kaannoo taweede jaamdu tekkundu jaamatan, kaa faa jooni e muynam ngon-don. ¹³ Muynoowo fuu seenndataa ko boni e ko moyyi, sabi yo baddo. ¹⁴ Kaa hillifaabe 6ee njejj jaamdu tekkundu nduu, biiru6e hakkillaaji mum'en so mboowni dum'en seenndude ko boni e ko moyyi 6ee.

6

¹ Ndennoo, njaaren yeeso faade e ko maw6e anndintee, pati keddo-don e ko fuddoo6e anndintee e ley goondinal mum'en Almasiihu. Fotaa ko ngarten e haala tuubude iwde e gollleeji na6ooji en to maayde, e haala goondinde Laamdo. ² Fotaa ko ngarten e haala lootogal batisima, e hono fawugol juude dow neddo faa duwanoo dum, e immital maay6e, kajum e jukkungo duumiingo. ³ Njaaren yeeso! Non ngadaten so Laamdo ja6ii. ⁴ Won fuu no murtu6e so iwi e laawol Laamdo 6ee tuubirta kasen naa? Be njii fooyre Laamdo, 6e ke6ii moyyre Laamdo, 6e ke6ii ngedu e Ruuhu Ceniido, ⁵ 6e meedii haala Laamdo moyyuka kaa e kaayde wakatti garoyoowo oo. ⁶ Dum fuu e taweede hadaali 6e saamde. Be mbaawaa tuubineede kasen, ana nanndi hono kam6e e ko'e ma66e e6e tontitoo Bii Laamdo oo e dow leggal bardugal, e6e kersina dum. ⁷ Tayko-don leydi: so ndi haarii yiiwoole tawtawtondirde, so ndi funnii nguure nafaowo remu6e 6ee, ndiin leydi he6ii barke iwrudo to Laamdo. ⁸ Kaa so ndi funnii kebbe e tuppe, ndi walaa nafaa, 6ooyataa ndi hufee, sakitoo ndi duppee.

⁹ Kaa onon, sakiraa6e am horsu6e, fay so min kaaldii nii, miden taylori e laawol lobbol ngon-don, dum woni laawol kisindam ngol. ¹⁰ Sabi Laamdo wanaa oojiido sako yeeboo golle moodon naa jilli di kollu-don dum nde ngollan-don seniibe 6ee ndee e no ngadaton faa jooni nii. ¹¹ Kaa miden muuya gooto e moodon fuu holla soobee mum faa do maayi, yalla odon taylori jikke mo ke6u-don oo tabitan. ¹² Min njidaa laato-don waamu6e, ko min njidi dee, nemmbon he6oo6e podooje Laamdo 6ee saabe goondinal e mujal.

Haala podooje Laamdo cellufe

¹³ Nde Laamdo fodanta Ibarahiima ndee, hoore mum hunorii, sabi fay gooto fotaa mo kande e hoore makko teddeengal faa mo hunoroo dum. ¹⁴ O wii: «Mi hunike, mi wadan e maa barke, mi hebbinan iwdi maa faa heewa!»* ¹⁵ Dow dum, Ibarahiima muji faa he6i ko Laamdo fodunoo hokkude dum koo. ¹⁶ Yim6e ana kunoroo burdo dum'en teddude, hunoree ndee ana tabintina haala mum'en, itta jeddi gondi hakkunde mum'en fuu. ¹⁷ Bannal he6oo6e fodoore Laamdo ndee 6ee, Laamdo yidunoo ke6a tayoral anniya mum waylitataako fey, dum saabii so Laamdo beydi hunoree e dow fodoore mum ndee. ¹⁸ Dee kudde didi, dum woni hunoree ndee e fodoore ndee, mbaylitataako abada sabi Laamdo fenataa. Ndennoo, enen tuugiibe e Laamdo 6ee, edum 6uu6ina berde men, yalla eden keddo e jikke mo ndokka-don oo. ¹⁹ Oon jikke yo juggal cellungal koolniingal e yonkiiji men. Omo dowa en faa njawten heedoode faliinde e nokku burdo fuu senaade to dow kammu too. ²⁰ Iisaa seekani en laawol naatirgol ton, sabi mo laatanike en Jottinoowo Sadaka Mawdo faa abada no Malkisedekee nii.

7

Kabaaru jottinoowo sadaka biyetee6o Malkisedekee

* 5:5 Jabuura 2.7 † 5:6 Yeew 7.1-10 ‡ 5:6 Jabuura 110.4 * 6:14 Puddoode 22.16-17

¹ Malkisedeke oo laatinoke kaananke ngalluure wiyeteende Salaam, o jottinoowo sadaka Laamdo Toowdo oo. Kanko hawritoynoo e Ibarahiima wakkati wartannoo wolde tawi jaaliido kaanankoo6e, mo duwanii dum.* ² Ibarahiima hokki mo sappo6erde huunde fuu ko hefunoo e wolde ndee. Maanaa innde Malkisedeke woni: «kaananke poocitiido». Nde wonnoo o kaananke Salaam duu, maanaa mum yo «kaananke jom jam». ³ Binndi dii cifaaki baabiiko naa inniiko naa dammbe makko fey. ⁴ Di cifaaki pinaade makko naa battane makko. Edi nanndina mo e Bii Laamdo oo: o heddoto o jottinoowo sadaka faa abada.

⁴ Yeewee no teddeengal Malkisedeke foti mawnude, sabi fay Ibarahiima njaati men oo hokkii mo sappo6erde ko hefunoo e wolde ndee fuu. ⁵ Kasen duu, yottinoo6e sadaka iw6e e Lewi† 6ee njamiraa e ley sariya nanngude sappo6erde e Israa'iilankoo6e fuu, fay so taweede 6een yo iw6e e Ibarahiima no ma66e nii. ⁶ Kaa fay so Malkisedeke jeyanooka e iwdi Lewi, nanngii sappo6erde jawdi Ibarahiima, duwanii dum, kapum ke6udo podooje Laamdo oo. ⁷ Jeddi fuu ngalaa, mo duwaawu iwri e mum ana 6uri duwanteedo oo teddude. ⁸ Banngal iw6e e Lewi, yim6e maayoo6e 6ee ke6ata sappo6erde ndee, kaa Malkisedeke yo guurdo no Binndi dii ceedorii nii. ⁹ Kasen duu eden mbaawi wiide: ko Ibarahiima hokki sappo6erde ndee koo, Lewi mo iwdi mum nanngata sappo6erde oo, kapum duu hokkii nde. ¹⁰ Sabi fay so taweede o rimaaka tafon, e caldi njaatiiko Ibarahiima o wonnoo nde Malkisedeke ja66ii dum ndee.

¹¹ Sariya dokkaado Israa'iilankoo6e oo tuugike yottingol sadakaaji Lewinkoo6e ngol. Jonnoo, so tawiino nii ngol yottingol sadakaaji ana hi66unoo, garol jottinoowo sadaka goddo no Malkisedeke nii, mo wanaa iwdo e Haaruuna, hasindintaakeno. ¹² Sabi so yottingol sadakaaji waylitiima, waajibi sariya duu waylitoto. ¹³ E ley dum, Joomiraado men mo haala mum haalettee doo oo jeyaaka e iwdi Lewi, e suudu baaba wonnu jeyaa, ndu fay gooto e mum wadaali junngo mum e golle yottinirde sadakaaji ndee. ¹⁴ Sabi en fuu en anndii, Joomiraado men oo e suudu baaba Yahuuda iwi, kaa Muusaa haalaali huunde fuu e mayru e banngal yottingol sadakaaji.

No Iisaa laatorii jottinoowo sadaka no Malkisedeke nii

¹⁵ Ko jottinoowo sadaka goddo nanndudo e Malkisedeke 6anngi koo, 6eydii la66inde ko njidu-mi hollude on koo. ¹⁶ Wanaa saabe sariyaaji kawrooji e lepol makko dii o su6oraa o jottinoowo sadaka, ko o su6oraa dee, saabe nguurndam njogiidam semmbe dam timmataa dam. ¹⁷ Sabi Binndi dii mbii:

«A jottinoowo sadaka faa abada
no Malkisedeke nii.»

¹⁸ Hono nii sariyaaji aranndeeji dii njoppiraa saabe loore mum'en e famdude mum'en nafaa. ¹⁹ Sabi e ley Sariya Muusaa oo fay gooto laataaki ki66udo. Jooni kaa en pawii jikke men e ko 6uri Sariya Muusaa oo moyyude koo, e oon jikke 6attorto-d'en Laamdo.

²⁰ Kasen duu, Laamdo wadii Iisaa jottinoowo sadaka e dow hunoore muudum. Lewinkoo6e 6ee nee, Laamdo hunanaaki dum'en. ²¹ Kaa Iisaa laatorike jottinoowo sadaka e dow hunoore Laamdo biido nii oo:

«Joomiraado hunike, mimsitataa:

A jottinoowo sadaka faa abada.»‡

²² Hono nii Iisaa laatorii tolma aadi 6urndi moyyude ndii.

²³ Ko jokkiti hen kasen, yottinoo6e sadaka 6ee ana keewnoo yalla so gooto maayii ana daja loomtiido dum. ²⁴ Kaa Iisaa woni jottinoowo sadaka mo walaa loomtotoodo fey, sabi o duumoto faa abada. ²⁵ Dum wadi so mo waawi hisinde 6attori6e Laamdo saabe makko 6ee kisindam ki66udam. Omo heddoo e surande 6e sabi o guurdo duumiido.

²⁶ Iisaa woni Jottinoowo Sadaka Mawdo porroowo e ko kasindin-d'en koo: o ceniido, o walaa jinjoore, ko sobi fuu walaa e makko. O seenndaama e luuttoo6e 6ee, kasen duu o hokkaama nokku 6urdo fuu teddude dow kammu. ²⁷ Mo nanndaali e 6ee too yottinoo6e sadaka maw6e hasindin6e e ittude sadakaaji pannde fuu. Be ittana luutti ma66e sadaka kam6e e ko'e ma66e tafon, caggal majjum, 6e ittana luutti yim6e 6ee sadaka. Kaa Iisaa ittani luutti yim6e sadaka cilol gootol keyoowol yim6e jamaanuujii dii fuu nde o hokkitiri hoore makko no layyaari nii ndee. ²⁸ Sariya Muusaa oo ana darnana yim6e lo'ufe Jottinoowo Sadaka Mawdo, kaa hunoore nde Laamdo hunii caggal Sariya oo ndee darnii Biddo ki66inaado faa abada oo.

8

No Iisaa laatorii curoowo ley aadi 6urndi moyyude ndii

* 7:1 Yeew Puddoode 14.17-20 † 7:5 Lewi woni njaati Muusaa e Haaruuna. ‡ 7:21 Jabuura 110.4

¹ Haala 6urka faydinde e ley ko kaalaten koo annii: en ke6ii Jottinoowo Sadaka Mawdo, oon woni joodiido naamo bimmbeere Jom manngu wonnde dow kammu. ² Omo golla golle makko e ley nokku dewal ceniido, dum woni hukku goongaraajo mo Joomiraado darni, wanaa mo neddo darni. ³ Jottinoowo sadaka fuu ana suboraa faa yottina Laamdo sadakaaji namri e kirsamaaji. Dum nee, waajibi lisaa laatantoodo en Jottinoowo Sadaka Mawdo oo duu he6a huunde nde yottina. ⁴ Sinndo ga leydi gaa o wonnoo, o laatataako jottinoowo sadaka sabi yottinoobe sadaka hawroobe e Sariya Muusaa ana ngoodi. ⁵ Been yottinoobe sadaka ana ngollana Laamdo ley nokku dewal cappotoodo goongaraajo gondo to dow kammu too oo, kanko o nanndinaado tan. Nde Muusaa anniyinoo darnude hukku seedaaku oo ndee, Laamdo jeertini mo, wii: «Tiinno-daa, ngadiraa huunde fuu dow nju66uki ki kollar-maa-mi dow haayre kii.» ⁶ Kaa jooni, Almasiihu he6ii golle dewal burdo mo ma66e oo moyyude, sabi o curanoowo yim6e ley aadi burndi moyyude ndii. Ndiin aadi waldaa e aranndeeri ndii, o fawii ndi e podooje burde moyyude dee. ⁷ E ley dum, sinndo aadi aranndeeri ndii walaano ella, hasindintaakeno e aadi ngonndi. ⁸ Kaa Laamdo felii ndi nde wii:

«Miin Joomiraado mido wiya jalaade ana ngara
de ngadidan-mi e Israa'iilankoo6e e Yahuudiyankoo6e aadi keyri.

⁹ Ndi waldaa e aadi ndi ngadidinnoo-mi e njaatiraa6e ma66e
nde dow-mi dum'en faa mi yaltina dum'en leydi Misira ndee.

Ko kam6e e ko'e ma66e 6e mbonni aadi am koo,
miin duu mi duurtiima 6e.

Non mbii-mi, miin Joomiraado.»

¹⁰ O wii kasen:

«Ndiin aadi woni ko ngadidan-mi e Israa'iilankoo6e caggal deen jalaade:

Mi wadan sariyaaji am e hakkillaaji ma66e,

mi winnda di e 6erde ma66e,

mi laatoo Laamdo ma66e,

6e laatoo yim6e am.

¹¹ Hankasen fay gooto hasindinaa e tinndinde jeydaa6e e leydi ngootiri,

wanaa haala sakiike mum faa waajoo dum, yo anndu Joomiraado,

sabi yim6e fuu anndan kam,

lo'u6e e teddu6e fuu.

¹² Sabi mi yaafoto oopaare ma66e,

mi ittan luutti ma66e e hakkille am fey.»[†]

¹³ Ko mo haali kabaaru aadi keyri ndii koo, o hiiddini aadi aranndeeri ndii. Jooni kaa, ko naywi faa joofii koo yonii sawndintineede.

9

Haala sadakaaji ley aadi kiinndi ndii

¹ Aadi aranndeeri ndii ana joginoo sariyaaji kawjordi dewal Laamdo, kajum e nokku dewal ceniido gondo ga leydi gaa. ² Oon nokku yo hukku mo cuudi didi: aranndeeru nduu suudu seniindu wiyetee, don moottila kaa e taabal ngal e buuru cakkaado oo ngonnoo.

³ Yeesooru nduu woni caggal heedoode faliinde ndee, endu wiyee nokku burdo fuu senaade. ⁴ Ley mayru urirde kanjeere ndee e keesuwal aadi muumdiniraangal kanje ngal ngonnoo. Ana e ley keesuwal ngal loongel kanje keewngel naamdu wiyeteendu «maanuu», kajum e sawru Haaruuna wilitinnoonduu nduu e alluuje de aadi ndii winndaa e mum dee. ⁵ Ana to dow keesuwal too kudde didi jemmibinaade hono malaa'ika'en biyeteede carabin, de finnde teddeengal Laamdo. Biifoole majje ana kuuri nokku do yiyi am dam yuppatee faa luutti njaafee doo. Kaa en mbaawaa sifaade deen kudde faa laa6a e oo wakkati.

⁶ Dee kulle fuu e yu66ondirde hono nii, yottinoobe sadaka 6ee janne fuu ana naata ana njalta to suudu aranndeeru too faa ngolla golle mum'en dewal Laamdo. ⁷ Kaa suudu yeesooru nduu, Jottinoowo Sadaka Mawdo oo tan naatata e mayru hitaande fuu cilol gootol. Kasen duu o naatataa tawee o naboraali yiyi am faa o ittana hoore makko sadaka, o ittana duu boofi di yim6e 6ee ngadi tawi anndanaali dii sadaka. ⁸ Dum Ruuhu Ceniido sappotoo faade e nokku burdo fuu senaare: damal naarrugal e makko 6anngintaake so nii hukku ceniido oo ana heddii nawtoreede. ⁹ Dum yo taagumansa wakkati men jooni faa holla dum doo: sadakaaji namri e sadakaaji kirsamaaji jottinaadi Laamdo dii mbaawaa la66inde neddo dewiroowo nii Laamdo faa hakkille mum waalto. ¹⁰ Dewal gorrungal nii ana ha66aa e sariyaaji keertiidi naamdu e yardu e lootogal, dewal baawngal yiyeede tan, sariyaaji kaandi jokkeede faa janne Laamdo tabintini huunde heyre.

* 8:5 Pergu 25.40 † 8:12 Yeremiya 31.31-34

Haala sadaka ley aadi keyri ndii

¹¹ Kaa jooni, Almasiihu 6anngii, laatiike Jottinoowo Sadaka Mawdo gadudo moyyereji. O naatii e hukkuu burdo teddude burdo hi66ude, mo junngo neddo darnaali, kasen duu hukkuu oo jeyaaka e leydi ndii. ¹² O naatii ley nokku burdo fuu senaade oo, o naaddaali e yiyam damkoy e ga'oy, ko o naaddi dee, yiyam makko jaati. Hono nii o soottitorii en faa abada cilol gootol keyoowol yim6e jamaanuujii dii fuu. ¹³ E ley Sariya Muusaa, so yiyam damdi e ga'i kapum e ndoondi jale duppaange wiccaama cobudo oo, la66inan joomum banngal diina. ¹⁴ Yiyam Almasiihu dam buri dum waawde la66inde hakkillaaji men iwde e golleeji na6ooji en to maayde dii, yalla eden ndewa Laamdo guurdo oo. Sabi e baawde Ruuhu duumiido oo, Iisaa hokkii hoore mum Laamdo no layyaari ndi walaa ella nii.

¹⁵ Dum waddani mo laataade curoowo hakkunde yim6e e Laamdo ley aadi keyri ndii, yalla noddaa6e 6ee ana ke6a ndonu keddotoodo faa abada mo Laamdo fodi oo. Sabi kanko maayiri faa mo soottitoo mboofu6e e ley aadi aranndeeri ndii 6ee. ¹⁶ So neddo maayii, yoppii wasu. Wasu yo aadi hakkunde basiido e donoowo, ana tabita caggal maayde basiido oo. ¹⁷ Waajibi wasu tabita caggal maayde, sabi o tabitataa sinaa so joomum maayi. ¹⁸ E ley dum, fay aadi aranndeeri ndii tabitaali so wanaa yiyam yuppaa. ¹⁹ Caggal nde Muusaa holliti yim6e 6ee jamirooje gonde e Sariya dee fuu ndee, 6ami yiyam ga'oy e damkoy, jillondiri dam e ndiyam e haabu mbaalu wodeewo e cafe hisipi, wicci dewtere Sariya ndee e yim6e 6ee fuu. O wii: ²⁰ «Dum woni yiyam tabintinoojam aadi ndi Laamdo yamiri on dowto-don ndii.» ²¹ Hono non kasen, o wicciri yiyam e dow hukkuu ceniido oo, kapum e kaaki dewirdi Laamdo dii fuu. ²² So goonga, banngal Sariya oo ana wa'i hono yiyam la66inta huunde fuu! Kasen duu, so sadaka yiyam wadaaka, yaafaamuya walaa.

No Iisaa Almasiihu laatorii kirsamaari ki66undi

²³ Dee kudde ngoni nate kollitooje kudde gonde dow kammu dee, ede kasindini e la66inireede yiyam daabaaji. Kaa kudde kammunkooje dee, kapum'en jaati, ana kasindini e sadakaaji burdi dii too moyyude. ²⁴ Sabi Almasiihu naataali e nokku dewal ceniido mo junngo ji6i. Oon yo nanndoore goongaraajo gondo dow kammu oo. Ko Almasiihu wadi dee, to kammu too jaati o naati faa o heya en jooni yeeso Laamdo. ²⁵ O naatiraali ton faa o itta hoore makko sadaka cili keewdi, no Jottinoowo Sadaka Mawdo naatirta hitaande faa hitaande e ley nokku burdo fuu senaade oo na6ora yiyam daaba nii. ²⁶ So tawiino nii, Almasiihu torreteno cili keewdi gila e puddoode aduna faa jooni, kaa dum laatoraaki non. O 6anngii cilol gootol keyoowol yim6e jamaanuujii dii fuu, yalla omo hokkitira hoore makko hono no layyaari nii faa o tosa luutti yim6e. ²⁷ Battane 6ii-aadama yo maayde cilol gootol, caggal dum, saree. ²⁸ Hono non, Almasiihu duu hokkitiri hoore mum hono no layyaari nii cilol gootol faa roondoo luutti yim6e heew6e. O 6anngan cilol dida6ol, kaa wanaa faa o roondoo luutti, faa o waddana yim6e doomoobe garol makko 6ee kisindam.

10

¹ Sariya Muusaa oo yo mbeelu moyyereji garooji dii, wanaa mbaadi majji jaati. Dum saabii fay e ley sadakaaji jottinteedi hitaande faa hitaande dii, o waawaa wadude rewoowe 6ee hi66u6e. ² So omo waawnoo dum, yottingol sadakaaji yoppeteno, sabi rewoowe 6ee fuu la66inteno cilol gootol timmungol, hakkillaaji ma66e jirjataa 6e banngal luutti hankasen. ³ Kaa wanaa non laatorii. Hitaande faa hitaande diin sadakaaji miccintinan yim6e luutti mum'en. ⁴ Sabi yiyam ga'i e damdi dam waawaa ittude luutti fey.

⁵ Dum saabii, nde Almasiihu 6adino warde e aduna ndee, wii Laamdo:

«A yidaa sadakaaji kirsamaaji e sadakaaji jamri,
kaa a wadanii kam terde.

⁶ Sadakaaji duppamaaji e sadakaaji banngal luutti,
a seyortaako dum.»

⁷ E ley dum, Almasiihu wii:

«Mido nii, mi warri faa mi wada sago maa, aan Laamdo,

no kabaaru am winndiraa e ley dewtere maa Sariya nii.»*

⁸ Arannde, o wii: «A yidaa sadakaaji kirsamaaji, a yidaa sadakaaji jamri kapum e sadakaaji duppamaaji e sadakaaji banngal luutti, a seyortaako di.» Dum fuu e taweede, diin sadakaaji no Sariya oo yamiri nii ngadiraa. ⁹ Caggal dum, o wii: «Mido nii, mi warri faa mi wada sago maa.» Hono nii Laamdo ittiri nju66uki sadaka arano oo tabintini dida6o oo. ¹⁰ Saabe ngoon sago cennira-den e sadaka terde Iisaa Almasiihu cilol gootol keyoowol yim6e jamaanuujii dii fuu.

¹¹ E ley nju66uki sadaka arano oo, jottinoowo sadaka fuu yo daraniido golle mum jannee fuu, ana yottina sadakaaji dii wakkati fuu, kaa di mbaawaa ittude luutti fey. ¹² Kaa

* 9:20 Pergu 24.8

* 10:7 Jabuura 40.7-9

Almasiihu yottinii sadaka gooto ittoowo luutti keyoowo yim6e jamaanuui dii fuu, caggal dum, o joodii naamo Laamdo. ¹³ Don mo doomata faa Laamdo wada mo ya66a way6e makko. ¹⁴ E sadaka gooto oo, faa abada o hi66inirii 6een 6e luutti mum'en la66intee 6ee. ¹⁵ Dum woni ko Ruuhu Ceniido oo duu seedantoo en. Sabi o wii tafon:

¹⁶ «Joomiraado wii:

Ndii aadi ngadidan-mi e ma66e
caggal dee jalaa6e:

Mi wadan sariyaaji am e 6erde ma66e,
mi winnda di e hakkillaaji ma66e.»

¹⁷ O jokkintini hen kasen, o wii:

«Mi ittan e hakkille am luutti ma66e e boofi ma66e fey.»[†]

¹⁸ Ndennoo do luutti njaafaa, sadaka ittoowo luutti hasindintaake don hankasen.

No kaan-den 6adoraade Laamdo

¹⁹ Ndennoo sakiraa6e, yiyam lisaan njuppaadam dam hokki en laawol naatude e nokku burdo fuu senaade oo dow hoolaare. ²⁰ O udditanii en laawol kesol guurngol jawtirgol heedoode ndee, kanngol woni terde makko dee. ²¹ Nde wonnoo jottinoowo sadaka mawdo ardinaado suudu Laamdo nduu njogi-den, ²² ndennoo, 6adoro-den Laamdo 6erde de ngalaa naafigaaku jogiide goondinal ngal sikke fuu walaa e mum. Sabi luutti di 6erde men caawunoo dii fuu ittaama, caldi men duu lootiraama ndiyam laa6udam. ²³ Beyden jikke men dow ko ceedori-den 6ernde wootere koo, sabi podando en oo yo koolniido. ²⁴ Ngattondiren hakkille faa tiidondiren e ley jilli e golleeji lobbi. ²⁵ Pati njoppen hawritidde no yogaa6e ngadata nii, 6eydo-den waajondirde nde wonnoo odon njiya jalaa6e Joomiraado oo ana wara warde.

²⁶ So en murike en keddike e luutti caggal ko anndu-den goonga oo faa laa6i koo, annden sadaka ittoowo luutti heddaaki hankasen. ²⁷ Ko heddii dee, doomugol kul6iniingol jannnde kiiti, kajum e yiite naamoowe yeddu6e Laamdo 6ee ngee. ²⁸ So neddo bonnii Sariya Muusaa oo e dow seedaaku yim6e didon naa taton, yurmataake, warete! ²⁹ Kaa walaa fuu burdo haandude e jukkungo ko foti so neddo yaa6ii Bii Laamdo, so6inii yiyam aadi cennudam dum dam, hoyonii Ruuhu gaddoowo moyyere oo. ³⁰ Sabi eden anndi Laamdo wii:

«Miin yobtoytoo mi yoboyan 6e.»

O wii kasen:

«Joomiraado saran yim6e mum.»^{*}

³¹ Hee, naatude e junngo Laamdo guurdo oo ana hul6inii!

³² Miccitee jalaa6e mon arane dee, caggal nde hakkillaaji mon njaaynaa, hee on tiinnitike ley torraaji e mupal. ³³ Wakkatiiji odon koyniree jennooje e toopanne hakkunde yim6e, wakkatiiji odon ndeenta e wo66e wadaa6e non. ³⁴ On cunodike e uddaa6e kasu, kasen duu nde teeta-don ko njogi-don koo fuu ndee, on njogorike dum seyo, sabi odon anndi onon njogii jawdi burndi fuu, ndi timmataa. ³⁵ Ndennoo, pati njoppee hoolaare mon sabi ende jogii mbarjaari mawndi. ³⁶ E ley dum, odon kaani mujude, yalla odon ngada sago Laamdo, ke6on mo o fodani on oo, ³⁷ sabi ana winndii:

«Doo e yeeso seeda,

kaan6o warde oo waran, o taadataa.»

Laamdo wii:

³⁸ «Poocitaniido kam wuurdan goondinal,§

kaa so wirfitiima,

6ernde am yarrataako dum.»

³⁹ Enen noo, en njeyaaka e wirfitotoo6e faa kalkoyoo 6ee, 6e njeye-den e mum dee, goondin6e faa yonkiiji mum'en kisinee 6ee.

11

Haala goondinal

¹ Goondinal yo taylorde he6an ko fawi jikke e mum e hoolaade ko yiyaali ana woodi. ² Saabe maggal, njaatiraa6e men ke6iri seedaaku lobbo yeeso Laamdo.

³ Saabe goondinal, paamir-den aduna oo e koo6e dee fuu konngol Laamdo tagiraa, ko yiyetee koo tagiraa ko yiyataake koo.

⁴ Saabe goondinal, Haabiila ittiranii Laamdo sadaka burdo mo Kaabiila oo, goondinal saabii so Laamdo jatorii mo o poocitiido nde ja6ani mo sadakaaji makko. Kasen, fay so taweede o maayii, goondinal makko ana heddii waajaade en faa jooni.

[†] 10:17 Yeremiya 31.33-34 [‡] 10:30 Fillitagol Tawreeta 32.35-36 § 10:38 Habaakuk 2.3-4

⁵ Saabe goondinal, Henok ɲabbiniiraa dow kammu fay meedaali maayde. Fay gooto yiitaali mo kasen sabi Laamdo ɲabbini mo. Kaa fade makko ɲabbineede o seedanaama omo wela Laamdo. ⁶ So goondinal walaa, fay gooto waawaa welde Laamdo. Sabi neddo jiddo badaade Laamdo waajibi goondina omo woodi, goondinan o barjoto tewtoo6e mo 6ee.

⁷ Saabe goondinal, Nuuhu sehiri laana faa dannda koreeji mum dii. O dowtanii Laamdo jeertindo mo ko warata, ko yiyaaka tafon koo. Ko o goondini Laamdo koo, o sariri aduna oo fuu. E ley dum, Laamdo jatorii mo o poocciitiido.

⁸ Saabe goondinal, Ibarahiima nootorii noddaango Laamdo, yalti faade e leydi ndi Laamdo fodi mo heban ndii, o yalti tawi kanko nee o anndaa to o yahata. ⁹ Saabe goondinal, o joodorino no kodo nii e leydi o fodanaa ndii. Isiyaaka e Yaakuuba duu njoododike e makko e ley hukkummaaji, kam6e duu ngoni hebidoo6e e makko fodoore wootere ndee. ¹⁰ Sabi omo foodanoo ngalluure ɲii6unde duumiinde nde Laamdo diidi so mahi ndee.

¹¹ Saabe goondinal, Ibarahiima hokkiraa he6ude sii, fay so taweede o naywiino, gendiiko Saaratu duu yo dimaro wonnoo. Sabi Ibarahiima ana jogorii podando dum oo yo koolniido. ¹² Dum wadi so gooto naywudo faa 6adii maayde he6i sii potudo koo6e kammu heewde mo waawaa limeede no njaareendi maayo waawiraaka limeede nii.

¹³ Been yim6e fuu maaydii e goondinal mum'en tawi podooje Laamdo dee tabitaali, kaa 6e cooniima dum 6e kuyanii dum duu, 6e ɲjarriima duu 6e ho66e, 6e warwar6e e aduna oo. ¹⁴ Yarroriio6e hono nii 6ee kollii faa laa6i paca ana tewtana ko'e mum'en leydi ndi nje. ¹⁵ Kasen duu so nii hakkillaaji ma66e ana ngonnoo e leydi ndi 6e njaltunoo e mum ndii, e6e mbaawnoo wirfitaade ton. ¹⁶ Kaa so goonga, e6e poofanoo leydi burndi moyyude, dum woni ngonndi dow kammu ndii. Saabe dum, Laamdo yaagortaako noddireede Laamdo ma66e, o moyyinanii 6e ngalluure.

¹⁷ Saabe goondinal, Ibarahiima ja6iri ittude Isiyaaka sadaka no layyaari nii nde Laamdo itti koro makko ndee. Fay so taweede Laamdo fodanii mo lepol makko heewan, o lanndinike ittude 6iyiiko korsudo oo sadaka, ¹⁸ mo Laamdo wii e mum oo: «Iwadi Isiyaaka ndii, kayri innditortoo innde maa.»* ¹⁹ Ibarahiima ana jogorii Laamdo ana waawi fay immintinde 6iyiiko Isiyaaka e maayde. Saabe nden hoolaare, o wartiranaa 6iyiiko ana wa'i hono immitiido e maayde nii.

²⁰ Saabe goondinal, Isiyaaka duwanorii Yaakuuba e Iisuwa dow moyyereji garoyooji dii.

²¹ Saabe goondinal, Yaakuuba duwanorii gooto fuu e 6i66e Yuusufu didon 6ee, nde o 6adinoo maayde ndee. O tuugii sawru makko, o turii omo teddina Laamdo.

²² Saabe goondinal, Yuusufu sapporii pergu 6i66e Israa'iila iwde leydi Misira nde 6adinoo maayde ndee. E ley majjum, o wasii 6e 6e na6ora gi'e makko.

²³ Saabe goondinal, saaraa6e Muusaa cuudiri dum lebbi tati caggal rimeede mum, sabi 6e ɲiji o cukalel moy-ɲarel, kasen, 6e cuusii woortude yamiroore kaananke oo ndee.

²⁴ Saabe goondinal, nde Muusaa mawni ndee, salorii wiyeede taanii Fira'awna. ²⁵ O subike reentude e yim6e Laamdo 6ee e ley torraaji diina weltoraade wakkatiwel seeda ley luuttal. ²⁶ Omo jatorii hoynireede no Almasiihu hoynirtee nii 6uri moyyude diina jawle Misira dee, sabi omo fawi jikke makko e mbarjaari waroyoori ndii.

²⁷ Saabe goondinal, o yaltiri leydi Misira tawi o hulaali tikkere kaananke oo, o fellisi yaade hono omo yiya Laamdo mo yiyataake oo nii. ²⁸ Saabe goondinal, o adorii fuddude iidi Paska, o yamiri yiyyam wujee e dame galleeji pati malaa'ika baroowo oo mema hammadiio6e Israa'iilankoo6e 6ee.

²⁹ Saabe goondinal, Israa'iilankoo6e tacciri Maayo Maaliya ngoo dow leydi njoorndi. Kaa Misirankoo6e ndaaruno6e taccirde non 6ee fuu njoorii.

³⁰ Saabe goondinal, tataaji piliidi Yeriko dii caamiri ko Israa'iilankoo6e ngadi balde jeddi ana piltoo di koo.

³¹ Saabe goondinal, Rahab debbo piijoowo oo waasiri halkodaade e heefer6e 6ee, sabi o ja66iima Israa'iilankoo6e sooroto6e e leydi ndii faa kora ndi 6ee, o jippinirii dum'en dow teddeengal.

³² Kodum mbiyan-mi kasen? Wakkati oo heyataa kam faa mi haala kabaaru Gedeyon e Barak e Samson e Yefte e Daawuuda e annabi Samuyila, kaɲum e annabaa6e wo66e 6ee. ³³ Been yim6e fuu, goondinal waddani dum'en jaalaade kaanankoo6e e laamoraade foocitaare e he6ude podooje Laamdo. Kanngal waddani 6e mu66ude kundude dawaadi ladde ³⁴ e ɲifude giteeli gujitooji e daɲude e kaafaawi mbelki. Fay so taweede 6e lo'unoo6e, 6e ke6ii semmbe, 6e worwor6e e golowole, 6e cayfitii konuujji gardi e ma66e dii. ³⁵ Saabe goondinal, yoga e rew6e ke6iri maay6e mum'en nguurtinaa.

Saabe goondinal, yim6e wo66e torraama faa maayi, calii heefidirdi sako coottitee, yalla ana ke6a wuurtugol burngol moyyude ngol. ³⁶ Wo66e kasen njaayraa, piyaa dorri, e ko

* 11:18 Puddfoode 21.12

6uri dum ngeyyaa na6aa ley kasu. ³⁷ Yoga ma66e mbedaa kaaye faa maayi, yoga tayiraa ngarjaawi, yoga wardaa kaafaawi. E6e njiiloo e6e 6oornii guri be'i e baali, 6e misikiina'en, 6e torraa6e, 6e jukkaa6e jukkungo naawngo. ³⁸ Been yim6e, yiilotoo6e e ley laddeeji, njaboo6e kaaye, soorotoo6e e luurooji kaaye, naatoo6e e gayde, 6e kaandaano e oo aduna.

³⁹ Be fuu 6e ke6ii seedaaku lobbo yeeso Laamdo saabe goondinal ma66e. Dum fuu e taweede, 6e ke6aali ko Laamdo fodi koo, ⁴⁰ sabi o fodanii en ko moyyi ko 6uri ko ma66e koo. O muuyi 6e laatataako hi66u6e so wanaa 6e tawdee e men.

12

No ne'ugol Joomiraado hollirta jilli mum

¹ Ndennoo enen, so nii seedee'en bannal goondinal potu6e nii heewde ana pili en, ceerten e donngal fuu e luuttal lo'ortoongal en no yaafiri ngal, njaaren yeeso dow mujal no dadondirteedo nii, ² tawee hakkillaa6i men ana e lisaa ardiido wadu6e goondinal e 6erde men oo, o tabantinoowo ngal duu. Kanko su6ii mujude leggal bardugal ngal dow seyo wonngo yeeso makko ngoo, o yawi hersa maggal. Jooni, o joodoyii jaamo Laamdo dow bimmbeere mum ndee.

³ E ley dum, ngattanee hakille oon mujudo konnaagu luuttoo6e 6ee, yalla odon mbaasa tampude, mbaason tayude jikke e goondinal mon. ⁴ Odon caloo luuttal odon ka6a e mum, kaa on ka6aaki faa yiyyam dogi tafon. ⁵ Kasen duu on njeggittii oo doo waaju mo Laamdo haaldiri e moodon no 6i66e mum nii oo:

«Biyam, pati yaw ne'ugol Joomiraado ngol,

kasen duu, pati tayu jikke so mo njii ma.

⁶ Sabi Joomiraado ne'an mo horsini fuu,

kasen duu fiyan mo nanngiri 6iyum fuu.»*

⁷ Mujee ne'ugol ngol, anndon Laamdo nanngiri on 6i66e mum. Homo woni 6iddo mo baam mum ne'ataa dum? ⁸ So on ngalaa e ne'ugol ngol 6i66e 6ee fuu ne'etee ngol, on nganaa 6i66e laa6u6e, on nganaa 6i66e halal. ⁹ Baabiraa6e men aduna 6ee ana ne'annoo en, en teddini 6e. Ko hadata en dwtanaade Baabiraa6e men dow kammu oo faa 6ura no ma66e nii yalla eden nguura? ¹⁰ Baabiraa6e men ana ne'irannoo en no miilorii ana woodi e wakkatiwel seeda. Kaa Laamdo kammari faa nafa en ne'irta en, yalla eden ndeenta e mum ley senaare mum. ¹¹ Ne'ugol fuu e ley oo wakkati yoomre waddata, seynataa. Kaa caggal dum, engol waddana ja6u6e ne'eede 6ee fooccitaare e jam.

¹² Ndennoo 6amtee juude mon njoodu6e dee, cemmhintinee e koppi mon di ngalaa semmbe dii. ¹³ Njokkee laawi poocciitiidi, pati koyngal layoowal seeltu, ko haani dee, ngal sella.

No njeertinirta-den pati en mbaasu moyyere Laamdo

¹⁴ Tiinne ndaaree wondirde e yim6e fuu dow jam, tewton senaare, sabi so on ngalaa nde on njiyataa Joomiraado. ¹⁵ Njeertee pati fay gooto waasa moyyere Laamdo ndee, pati fay gooto e mon laato hono no haako haaduko wilitirta nii, so raa6ira yim6e heew6e haadugol mum. ¹⁶ Njeertee pati fay gooto e mon laato jaahili naa adunanke no lisuwa nii, coottudo hammadiyaaku mum faa he6a ko jaama wakkatiwel gootel tan. ¹⁷ Odon anndi caggal dum, nde o yidi he6ude duwaawu baam makko ndee, o tippitaama. O 6ami nii faa o woyi kaa o he6aali dabare fuu no o waylitira ko wadaa koo.

¹⁸ Onon, on ngardaali to Laamdo hono no yim6e Israa'iila ngardunoo to haayre Siinaayi nii. Kam6e 6e ngarii to huunde waawnde memee6e nde yiite hu66ata e mum. Be ngari e ley nimre ni66unde tika e henndu mawndu. ¹⁹ Be nanii fuufaango buututal ngoo, ka6um e daande toownde iwnde dow kammu ndee. Nanunoo6e nden daande 6ee fuu jaagike Laamdo pati beydanee hen fay konngol gootol no poti hulde. ²⁰ Sabi 6e ndonkii waawtude ndee doo yamiroore: «Ko memi nden waamnde haayre fuu, fay so daaba, wardete kaaye.» ²¹ Goonga, ko yim6e 6ee njii koo ana hul6inii faa Muusaa e hoore mum wii: «Mi hullii sanne faa mido siyna.»

²² Kaa onon, on ngarii e haayre Siyona ndee, ka6um e ngalluure Laamdo guurdo oo, dum woni Urusaliima dow kammu oo, to malaa'ika'en ujunaaji ujunaaji kawriti so ana mbeltodoo. ²³ On ngarii e kawrital hammadii6e 6e inde mum'en mbinndaa dow kammu 6ee, on ngarii e Laamdo caroowo yim6e fuu oo, on ngarii e yonkii6i foocciiti6e laati6e hi66u6e 6ee. ²⁴ On ngarii e lisaa curoowo hakkunde yim6e e Laamdo ley aadi keyri ndii oo. On ngarii e yiyyam makko la66inoojam, ngaddudam kabaaru 6urdo kabaaru yiyyam Haabiila juppiidam oo moyyude.

²⁵ Ndennoo tiinne pati calo-don Laamdo kaaldoowo e moodon oo, sabi salinoo6e jeertingol makko dow leydi gaa 6ee ndadaali, wanaa haala enen so en calanike jeertingol

* 12:6 Tinndi 3.11-12

iwrungol dow kammu. ²⁶ Arannde, daande makko dimmbii leydi ndii. Jooni kaa, o fodii dum doo, o wii: «Mi dimmban ndi cilol gonngol kasen, wanaa leydi tan, kammu e leydi fuu.»[†] ²⁷ Ko o wii «cilol gonngol kasen» koo ana holla ko moyyinaa fuu dimmboto faa saama, yalla ko dimmbataako koo ana heddoo kajum tan. ²⁸ Saabe dum, nde wonnoo laamu mo dimmbataako keʼaten, njetten hen Laamdo, ndewren mo no weldata mo tawee e leydinkinaare e kulol, ²⁹ sabi Laamdo meeden oo ana wa'i no yiite halkoowe nii.

13

Haala waajuuji cakitiidi

¹ Keddo-don e yidondirde, sabi on sakiraa6e. ² Pati njeebee jippinde ho66e, sabi wo66e njippinii malaa'ika'en tawi anndaa ko 6e ngoni. ³ Miccitee uddaa6e 6ee hono no onon e ko'e mon odon uddidaa e ma66e nii. Miccitee torraa6e torra cattudo hono no onon e ko'e mon odon torridaa e ma66e nii. ⁴ Yo yim6e fuu teddin dewgal, pati jeenoyee so ngarton e leldē mon. Sabi Laamdo saran fijo66e won6e e dewgal e 6e ngalaa e dewgal fuu. ⁵ Joote jawdi haanaa taweede e mon. Keɲɲitoree ko njogi-don, sabi Laamdo jaati wii:

«Mi teelnataa ma, mi yoppataa ma abada!»^{*}

⁶ Saabe majjum, eden mbaawi haalde dum doo dow hoolaare:

«Joomiraado woni paabotoodo kam,
mi hulataa.

Kodum fuu neddo waawi wafude kam?»[†]

⁷ Miccitee ardii6e dowde on so kaalani on konngol Laamdo 6ee. Ngattee hakkillaaji mon e battane nguurndam ma66e dam, jemmbon goondinal ma66e ngal.

⁸ Iisaa Almasiihu waylitataako: no worrunoo keeɲen nii, worri hannde, non worrata faa abada duu. ⁹ Pati nja66e waajuuji goddi di on mboowaa nande nafa hakkillaaji mon. Ko 6uri moyyude, 6erde mon ke6a semmbe e ley moyyere, ko wanaa jokkude sariyaaji keertiidi ɲaamdu. Jokku6e diin sariyaaji 6ee fay huunde ke6aali hen.

¹⁰ Yottino6e sadaka gollu6e ley hukkum ceniido 6ee ndannanaaka ɲaamde sadaka pawii6e e ittirde sadaka men ndee. ¹¹ Sabi e ley nju66uki Sariya Muusaa, Jottinoowo Sadaka Mawdo waddata yiyam kirsamaaji ley nokku 6urdo fuu senaade oo itta dam sadaka kammari luutti, kaa tewuuji majji dii, to caggal daaka too sumetee. ¹² Dum wadi so Iisaa duu maayoyi caggal ngeenndi faa sennira yim6e yiyam mum. ¹³ Ndennoo, njalten tawoyen mo to caggal ngeenndi too, ndoondo-don hersa ka yim6e ndonndini mo kaa! ¹⁴ Sabi ga aduna gaa en ngalaa ngeenndi nduumotoondi, kaa eden tewta ngeenndi ngaroyoori ndii.

¹⁵ Iisaa ana yottinana en sadaka men jettirde Laamdo. Njettiren kundude men innde makko wakkati fuu. ¹⁶ Kaa pati njeebee wafude ko moyyi, ndeenton e huunde fuu, sabi diin sadakaaji ana mbela Laamdo.

¹⁷ Downtano-don dowoo6e on, leydinkinano-don 6e, sabi e6e kaybi yonkiiji mon dii, nde wonnoo 6e kaaltoyan dum yeeso Laamdo. Accee 6e ngollira golle oo e seyo tawee wanaa e metti, sabi so 6e ngadirii dum metti nafataa on.

¹⁸ Miden ɲaagoo on duwaawu, sabi miden anndi hakkillaaji amen ɲiɲaali min, nde wonnoo sago amen woni yaarude no woodi e huunde fuu. ¹⁹ Mido ɲaagoo on sanne nduwano-don kam, yalla Laamdo ana hokka kam laawol mi warta e moodon law.

Baynondiral

²⁰⁻²¹ Laamdo gaddoowo jam guurtindo Joomiraado meeden Iisaa, yo wadu on hi66u6e e huunde fuu ko moyyi ko kaaje-don, yalla odon ngada sago mum. Yo o wadu e meeden muuyde makko saabe Iisaa Almasiihu. Iisaa woni duroowo baali lobbo oo, tabintiniroowo aadi nduumiindi ndii yiyam mum. Yo teddeengal woodan mo faa abada abadin. Aamiina.

²² Sakiraa6e, mido ɲaagoo on kettiniree dii waajuuji muɲal, sabi ko kaal-mi koo yo seeda.

²³ Mido anndina on sakiike meeden Timote yoppitaama. So o yaawii yottaade gaa, min ngardan to mon.

²⁴ Miden njowta hooree6e mon 6ee e senii6e 6ee fuu. Iw6e Italiya 6ee duu ana njowta on.

²⁵ Yo hinnee Laamdo wonu e moodon, on fuu!

Bataaki Yaakuuba

Jowtaango

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Yaakuuba maccudo Laamdo, maccudo Joomiraado men Iisaa Almasiihu, faade e cuudi baaba sappo e didi caakiidi e nokkuuje dee fuu dii. Onon e jam!

Haala goondinal e hakkilantaaku

² Sakiraa6e am horsu6e, nde torraaji di ngaldae sii ngarii ittude koro mon, njogoree dum fuu seyo, ³ sabi odon anndi itteede koro goondinal mon rimata mujal. ⁴ Kaa noo, kinaa mujal mon satta, yalla odon laatoo hi66u6e, huunde fuu jakataa on.

⁵ Ndennoo, so gooto mon ana jakoraa hakkille, yo jaago Laamdo dokkoowo fuu oo, hokkan mo. Sabi Laamdo yo dokko mo mimsataa, mo hiitataako. ⁶ Kaa joomum jaagoroo e goondinal tawee sikkitaaki, sabi cikkitotoodo ana nanndi e bempeeje de henndu saawii e mum, so ana sogga dum yaade. ⁷ Neddo baado nii pati miila hefude e Joomiraado fay huunde. ⁸ Neddo gadudo berde didi, anndaa ko yidi: hannde too, janngo gaa.

Haala talkaaku e ngalunkaaku

⁹ Sakiraado goondindo so tawi yo talka, yo seyo sabi yeeso Laamdo o tedduudo. ¹⁰ Kaa so tawii yo galo, ana wajibii e mum seyoo sabi Laamdo leydinii dum. Hono no piindi 6ooyataa ley ngesa nii, arsukuntaaku duu non wa'i. ¹¹ So naange wulii, yoorra funngooji dii, piindi ndii saama, jari mum fuu yalta. Hono non jaati arsukunte oo saamirta, kabaaruuji mum fuu mbona.

Haala torraaji e jarribaaji

¹² Neddo fuu tiinnitiido ley torraaji ittooji koro mum welii hoore. Sabi nde tiinnitaare makko ndee tabiti fuu, mo hefan teddeengal gondugal e nguurndam nduumiidam, dam Laamdo fodani yi66e muudum dam. ¹³ So neddo jarribaama, pati wiya: «Laamdo jarribini kam.» Sabi fay gooto waawaa jarribinde Laamdo bone, kasen duu Laamdo jarribintaa fay gooto. ¹⁴ Kaa jarribaaji ana nannga neddo so tuuyooji mum poodii dum, na6ii dum. ¹⁵ Caggal dum, so tuuyooji bondi cowiima, ndiman luuttal. Nde luuttal 6enndi fuu, kajum rimata maayde.

¹⁶ Sakiraa6e am horsu6e, pati on njaayre. ¹⁷ Moyere fuu nde ndokke-den, kulle lobbe fuu de ndokke-den, to kammu too iwranta en. Dum fuu to Laamdo tagudo naange e koode dum ngesa en. Laamdo waylitataako, ko ni66i fuu walaa e makko. ¹⁸ Kanko muuyi so o wadi en 6i66e makko, o rimtiri en konngol makko, konngol goongaraawol, yalla eden laatoo dikkuruu6e e tagoore makko ndee.

Haala nande konngol Laamdo so jokka

¹⁹ Sakiraa6e am horsu6e, ngadee hakkille e dum doo: kettinee tafon, taadon haalde, taadon tikkude. ²⁰ Sabi neddo tikkudo waawaa gollude ko fooccitii yeeso Laamdo. ²¹ Ndennoo, njoppee huunde fuu ko tuunni e ko satti bonde, nja66oro-don konngol ngol Laamdo tuti e berde moodon ngol leydinkinaare. Engol waawi hisinde yonkiiji moodon.

²² Ngadee ko konngol ngol wii on, pati kaadee e hettinaade ngol tan. So wanaa dum, on tawan on njaayrii ko'e moodon. ²³ Sabi kettintoodo konngol so waasa jokkude ngol, ana wa'i hono no yeewoowo hoore mum e timtorgal so yiya no yeeso mum tagiraa. ²⁴ Caggal o yii hoore makko, o wittii, oon wakkati fuu o yeggitata no o wa'i. ²⁵ Kaa oon yeewoowo sariya ki66udo dimdinoowo oo, so tiinnike e mum, so tuugike dum, laatoto hono golliroowo konngol ngol, wanaa hono nanoowo tan so yeggita. Laamdo wadan barke e golle makko fuu.

²⁶ Neddo fuu jogoriido hoore mum yo diinanke lobbo, so tawii waawanaa demngal mum, jaayrii hoore mum, diina mum kaa duu nafataa fay huunde. ²⁷ Diina laa6uka seniika do Laamdo Baabiraado men kajum woni: faabaade rew6e talka'en 6e wor6e mum'en maayi e atiime'en ley billaare mum'en, e haybude hoore mum e tuundi aduna.

2

No arsukunte e misikiino fuu potiri e men

¹ Sakiraa6e am, onon goondin6e Joomiraado meeden Iisaa Almasiihu Jom teddeengal, pati 6urdinee 6i66e aadama. ² So arsukunte gadudo care kanje pariido warii do mbataton doo jooni, e so misikiino 6oorniido kaddule tuunnude kajum duu warii, ³ so on njii 6oorniido kaddule lobbe oo, ngadanon dum hakkille, njoyyinon dum e joonnde teddunde, mbiyon dum «jooda», mbiyon misikiino oo «Dara too enne» naa «jooda e leydi», ⁴ so on

ngadirii non, on ceenndaali ko'e moodon naa? On laatike saroobe 6e miijoobi bondi.⁵ Sakiraa6e am horsu6e, kettinee! Misikiina'en aduna oo 6ee wanaa Laamdo su6ike 6e faa hokka 6e arsukuntaaku goongaraajo, ke6aado e goondinal, 6e naata e Laamu Laamdo mo Laamdo fodani yi66e dum oo naa? ⁶ Kaa onon, on koyinii misikiina'en 6ee. Tama wanaa arsukunte'en 6ee torrata on, so na6a on laamu? ⁷ Wanaa kam6e mbonkotoo lisaa mo njogidon indde mum lobbere oo naa?

⁸ Goonga, so tawii on njokkii sariya Laamu Laamdo no Binndi dii mbiiri nii: «Njidiraa tanaa maa no njidir-daa hoore maa nii»,^{*} so on njokkii dum, on ngadii ko moyyi. ⁹ Kaa so on 6urdinii 6i66e aadama, on luuttii, sariya oo hollii on woofoo6e. ¹⁰ Sabi so neddo woofii wootere e jamirooje sariya dee, fay so jokkii keddiide dee fuu, luuttii sariya oo fuu. ¹¹ Sabi Laamdo biido «Pati jeenu», kajum wii kasen «Pati jaaadu hoore.» Jooni, fay so a jeenaali, so a jaaadii hoore, a laatike boofudo sariya oo. ¹² Kaaldee, ngoliree hono no yim6e sardetee6e sariya dimdinoowo nii. ¹³ Caroowo mo yurmataako, Laamdo yurmataako dum. Kaa jurmotoodo, walaa fuu ko o huldata sariya.

¹⁴ Sakiraa6e am, tama won biyoowo e moodon «Mido goondini Laamdo.» Kodum fuu dum nafata so golle makko hollataa omo goondini? Ngal goondinal ana waawi hisinde mo naa? ¹⁵ So tawii ada jogii sakiraa6o gorko naa banndiraado debbo 6e laatii hasindin6e sanne sanne koltal e jaamdu jannnde mum, ¹⁶ so gooto mon wii 6e: «Yo on tawoy jam, kolton kolte tekkude, jaamon faa kaaron» tawee on ndokkaali 6e ko 6e kasidini e mum koo, koltal e nguure, kodum dum nafata? ¹⁷ Goondinal e hoore mum duu non worri: so ngal waldaa e golle lobbo, ngal waatii, ngal nafataa.

¹⁸ Kaa so won biido ma: «Aan, a jom goondinal, miin, mi jom golle», nden, mi jaaboto joomum: «Hollam goondinal maa tawee waldaa e golle lobbo so ada waawi. Miin duu mi hollirte gollleeji am mi goondindoo.» ¹⁹ Ada goondini Laamdo yo gooto naa? Gasi! Kaa fay seydaani'en ana ngoondini dum faa e6e cijnja no 6e poti hulde! ²⁰ Jaaydo! Kinaa mi holle goondinal ngal waldaa e golle nafaa fuu walaa e mum. ²¹ Hono njaati men Ibrahiima wadi so nanngiraa pooccitiido, wanaa golle muudum naa? O fawi 6iyiiko Isiyaaka e ittirde sadaka ndee faa o hirsaa dum. ²² A yii goondinal Ibrahiima e golle mum fuu ana hawri, kasen duu golle makko hi66ini goondinal makko. ²³ Hono nii ko Binndi dii mbii koo tabitiri: «Ibrahiima goondinii Laamdo, Laamdo jatorii mo saabe majjum mo pooccitiido»,[†] faa o noddiraa gidoo Laamdo. ²⁴ Ndennoo on njii, e golle neddo nanngirtee yo pooccitiido, wanaa goondinal mum tan. ²⁵ Hono non Rahab, debbo piijoowo oo duu. O nanngiraa mo pooccitiido kammari golle lobbo mo gollunoo oo, nde o ja66inoo nelaar 6ee so o walli dum'en hootirde laawol gonngol ndee. ²⁶ Jooni nee, hono no caldi neddo maayirta so foofaango iwii e mum nii, hono non goondinal waatirta so golle lobbo iwii e mum.

3

Haala biirude demngal mum

¹ Sakiraa6e am, pati heew6e e moodon tewta laataade jannginoo6e. Sabi odon anndi enen jannginoo6e, so en ngadii ko boni en carete sariya naawdo faa 6ura yim6e wo66e 6ee. ² En fuu eden mboofa e nokkuuje keewde. So tawii won mo mboofataa so ana haala, oo laatii neddo ki66o, baawdo durde caldi mum fuu. ³ No ngadirten labaale e kundude pucci yalla ana downtanoo en nii, hono non na6irten caldi majji duu. ⁴ Yeewee laanaaji geeci dii no di poti manngu e no kene mawde na6irta di. Kaa dum fuu e taweede gurfirgel tusukel dirnata di, marsoowo di oo na6a di do yidiri fuu. ⁵ Demngal duu hono non. Demngal yo salndu famardu e caldi neddo kaa engal mantaroo kulle mawde. Yeewee! Ladde no foti mawnude nii fuu, pettel yiite ana waawi sumude nde fuu.

⁶ Demngal duu yo yiite. Engal lommibii hakkunde terde, engal moo6i boneeji fuu, engal sobina terde fuu. Engal hu66iree yiite jahannama, engal suma nguurndam meeden fuu. ⁷ Bi66e aadama mbiirii sii daabaaji fuu, iwde waasooji ladde e pooli e ladi faa yottaade ko woni ley ndiyam fuu. ⁸ Kaa demngal, fay gooto waawaa biirude dum. Demngal haadataa haannde mum, ngal kasaara bondo, keewngal tooke bonde. ⁹ Kanngal njettirten Baabiraado men Joomiraado, kanngal duu kudirten yim6e, tawi Laamdo tagi 6e so nanndini 6e e muudum. ¹⁰ Jettoje e kuddi fuu ley hunduko wooto koo nii njaltata. Sakiraa6e am, wanaa non dum haani worrude. ¹¹ Tama ndiyam mbeldam e ndiyam kaadudam ana mbaawi ildude e sewnde wootere? ¹² Sakiraa6e: ibbi ana waawi rimde 6ohe naa? Maangoroowi ana waawi rimde ibbe naa? Ndennoo, sewnde haadunde yaltintaa ndiyam mbeldam.

Haala hakkilantaaku iwrudo to Laamdo

^{*} 2:8 Lewinkoo6e 19.18 [†] 2:23 Puddoo6e 15.6

¹³ Hakkilante naa paamdo ana e moodon naa? Joomum hollira dum caahu e golleeji gadiiraadi sawraare e hakkilantaaku. ¹⁴ Kaa so tawii kirondiral bonngal naa haasidaaku ana e berde moodon, pati mantoro-don on hakkilante'en, dum yo yeddude goonga oo. ¹⁵ Oon hakkilantaaku iwataa to Laamdo. 'Do aduna doo o iwata, e gidaade yonki o iwata, e seydaani o iwata. ¹⁶ Sabi do kiram e haasidaaku ngoni fuu, njiibu e boneeji duu don tawetee. ¹⁷ Kaa hakkilantaaku iwd to Laamdo, la66inan bernde tafon. Caggal dum, o wadda jam. Omo heewi sawraare, omo heewi newaare, omo heewi yurmeende, omo wada golleeji lobbi. O seenndataa 6i66e aadama. Naafigaaku walaa e makko. ¹⁸ Yi66e jam 6ee, jam aawata, fooccitaare mawnde yaltanta 6e hen.

4

No yidugol aduna laatorii wajugol Laamdo

¹ Hoto golowole e ha6ooji gondi e ley moodon dii iwi? Tama wanaa e jooteeji moodon ka6ooji e ley berde moodon dii dii iwi? ² So on tuuyaama huunde on ke6ataa, dum wadi on mbaran ko'e. Odon kaasidoo on ke6ataa sago mon, dum wadi on nduddan ka6on. On ke6aali, sabi on jaagaaki Laamdo. ³ Odon jaagoo mbaason he6ude, sabi anniya bondo woni ko jaagorto-don, yalla odon ke6a gidaade yonki mon tan. ⁴ Odon nanndi e jeenoobe. Tama on anndaa yidude aduna yo konnaagu Laamdo? Ndennoo, anniyiido laataade gido aduna fuu, wadii hoore mum konnee Laamdo. ⁵ Pati miilee Binndi dii meere kaalata: «Laamdo ana horsini ruuhu mo wadi e meeden oo sanne.» ⁶ Kaa noo, Laamdo wadanii en moyyere burnde mawnude kasen. Sabi dum Binndi dii mbiyata:

«Laamdo salanto mawninkiniibe,

hinnoto leydinkiniibe 6ee.»*

⁷ Ndennoo, nja6anee Laamdo. Ka6on e Ibiliisa o dogan o woddoon on. ⁸ Battitee Laamdo, kanko duu o battoto on. Onon luutu6e 6ee la66inee juude mon, onon wadu6e berde didi 6ee, la66inee berde moodon! ⁹ Noornee, cunlee, mboyee, ngadee jaleede moodon bojji, ngadee weltaare moodon sugulla. ¹⁰ Leydinkinee e yeeso Joomiraado, o toownan on.

¹¹ Sakiraa6e, pati fay gooto e moodon jo'a banndum. Neddo fuu jo'udo banndum naa hiitii dum, bonkiima sariya Laamdo oo, hiitike sariya oo. So a wadii nii, a wadii hoore maa kiitotoodo sariya oo, a downtantaako mo. ¹² Gooto woni darnudo sariya, oo woni Laamdo Caroowo oo: kanko tan woni baawdo hisinde naa halkude. Aan, ko ngon-daa faa kiitoo-daa tanaa maa?

No neddo haaniri wakkilde e Laamdo

¹³ Onon wiyoobe: «Hannde naa janngo, min njahan ngalluure maaniire e maaniire, min ngada ton hitaande miden njaagoo, min ke6a tino», ngadee hakkille! ¹⁴ On anndaa ko wadata janngo. Kodum woni nguurndam mon? Dum cuurki 6aanguki wakkatiwel gootel tan so majji. ¹⁵ Hono nii kaanno-don wiide: «So Joomiraado muuyii, min nguuran, min ngolla huunde maani e huunde maani.» ¹⁶ Kaa jooni, on mawninkiniike, on kaawtiike. Haawtaare hono nii fuu, ana boni. ¹⁷ Dum nee, anndudo gollude golle lobbo, so gollaali dum, luuttii.

5

Haala arsukunte'en bon6e golle

¹ Jooni nanee onon arsukunte'en, mboyee, ngadee woonda saabe torraaji kewtotoodi on. ² Jawle moodon mbonii, kaddule moodon mooyii. ³ Kanje moodon e cardi moodon sugii. Ngol sugugol laatantoo on seedaaku boneeji mon, jaama tew mon no yiite nii. Aduna warii e timmude, faa hannde odon paggoo jawle. ⁴ Njo6di golloobe hettu6e gese moodon ndi calidon yobude ndii wullata. Joomiraado Jom Sembe oo nanii gullaali hettu6e 6ee dii. ⁵ On njootaama, on mbeltike ley oo doo aduna, on paynii ko'e moodon saabe jannde kirsete-don. ⁶ On carii poocciitido mbar-don dum, tawi waawaa daranaade hoore mum.

No nafaa mujal mawniri

⁷ Haya, sakiraa6e, mupee faa Joomiraado oo wara. Hono no demoowo doomirta faa leydi hokka dum kettal lobbal, o mujan faa o he6a yiwoonde aranndeere e sakitotoonde, ⁸ onon duu mujee, tiinnitee, sabi gartol Joomiraado oo battiima. ⁹ Sakiraa6e, pati nijondiree yalla odon mbaasa sareede. Miccinee wakkati fuu Caroowo oo ana 6adii sanne, omo darii damal! ¹⁰ Sakiraa6e, miccinee annabaabe wowlunoo6e innde Joomiraado 6ee mujii torra. Onon duu mujiree no ma66e nii. ¹¹ Eden mbiya tiinnitiibe 6ee mbelii hoore. On nanii tiinnitaare Ayyuuba ana haalee, kasen on njii ko Joomiraado oo faandinoow hen, sabi Joomiraado yo keewdo yurmeende sanne, jom hinnee.

* 4:6 Tinndi 3.34

¹² Kaa ko adii huunde fuu, sakiraaፎ am, pati kune: wanaa hunoraade kammu, * wanaa hunoraade leydi, wanaa huunde wonnde. So goonga, mbiyon goonga, so pene, mbiyon pene pati Laamdo sara on.

Haala jaagoraade Laamdo dow goondinal

¹³ Won torriido e moodon naa? Duwoo! Won ceyiido e moodon naa? Yettira Laamdo jime. ¹⁴ Won jawdo e moodon naa? Nodda mawፎ deental goondinፎ, ፎe ngujira dum nebam e innde Joomiraado, ፎe nduwanoo dum. ¹⁵ Duwaawu duworaado goondinal, kapum sellinan jawdo oo, non Joomiraado imminan dum. So joomum luuttiino duu, yaafete. ¹⁶ Ndennoo, gooto fuu haalana goddo luutti muudum, jaagane banndiraaፎ moodon Laamdo, yalla odon cellinee. Naagunde Laamdo nde neddo pooccitiido jaagii ana jogii baawde wadude kulle mawde. ¹⁷ Annabi Iliyaasa yo neddo hono men. O ndaardi Laamdo o duwii pati kammu toፋa. Duufi tati e lebbi jeegom, waadere tollaaki e leydi. ¹⁸ Caggal dum, o jaagii Laamdo kasen kammu oo toፋa. Nden Laamdo jippini toፋo, leydi fudini ko hettetee.

¹⁹ Sakiraaፎ, so gooto e mon majjii laawol goonga, so goddo wartirii dum, ²⁰ anndee gartirido luuttudo iwde e laawol majjere hisinii yonki iwde e maayde, saabe dum, luutti keewdi ana njaaፋee.

* **5:12** Hunoraade kammu woni hunoraade Laamdo.

Bataaki Piyeer arano

¹ Miin Piyeer nelaado Iisaa Almasiihu winndi oo doo bataaki faade e mon, onon 6e Laamdo subii, laatiise ho66e e ley aduna oo, saakiise e dee doo leyde: Ponta e Galaatiya e Kappadokiya e Asiya e Bitiniya. ² Laamdo Baabiraado men subike on hono no anndirnoo dum nii, non Ruuhu mum wadi on yim6e Laamdo, faa dowlano-don Iisaa Almasiihu, yalla yiiyam mum dam ana la66ina on. Yo Laamdo beydan on moyyere e jam!

Haala jikke nguurndam nduumiidam

³ Jettooje ngoodanii Laamdo Baaba Joomiraado men Iisaa Almasiihu. Dow yurmeende makko mawnde ndee o rimtorii en rimtegol dida6ol saabe immitagol Iisaa Almasiihu e hakkunde maay6e faa ke6en jikke duumotoodo. ⁴ Non eden mbaawi fawde jikke men dow moyyereji di Laamdo resani en dow kammu dii. Kanji, di mbonataa, di tuunnataa, di guytataako. ⁵ Laamdo reeniri on goondinal mon e ley baawde makko, faa hisina on. O lanndinike 6annginde dam kisindam e wakkati cakite aduna oo.

⁶ Odon nii ceyii hen seyo manngo, fay so jooni ana haani ley wakkatiwel gootel torraaji di ngaldaq sii itta koro mon. ⁷ Dii torraaji kollata cellal goondinal mon. Hono no kanje wadirtee e yiite faa yeewee yalla o dimo, onon duu hono non korirte-don. Goondinal mon duu ana 6uri kanje sabi kanje heddataako. Ndennoo on njettete, on ke6an darja e teddeengal kammari goondinal mon ngal jannde Iisaa Almasiihu 6anngii. ⁸ Iisaa, on njiyaali dum kaa odon njidi dum. On njiyataa mo jooni, kaa odon ngoondini mo. Dum hebbini on seyo, seyo manngo dadungo hakkille, ⁹ sabi odon ke6a tino goondinal mon, dum woni kisindam yonkiiji mon.

¹⁰ Annabaabe sappiise ko fa'i e moyyere nde podana-don ndee, yeewii kasen duu tewtii faamude dam kisindam. ¹¹ Ruuhu Almasiihu gondo e ma66e oo anndinii 6e gila wakkati majjum waraali, torraaji kewtotoodi Iisaa Almasiihu e teddeengal jokkoawal hen. Annabaabe 6ee tewtii faamude nde dum wadata e no dum wadirta. ¹² Kaa Ruuhu oo hollitiino 6e oon kabaaru wanaa ko'e ma66e 6e mbaajantoono, onon 6e mbaajantoo. Joonnoo, waajotoo6e Kabaaru Lobbo 6ee njottinii on oon kabaaru dow baawde Ruuhu Ceniido iwdo dow kammu. Oon kabaaru, malaa'ika'en hoore ana njidi anndande dum faa sanne.

Haala nguurndam ceniidam

¹³ Dum nee, tawa odon lanndinii, odon kakkili, odon peerti gite mon! Pawon jikke moodon fuu dow moyyere nde Laamdo hokkoyta on jannde Iisaa Almasiihu 6anngoyii ndee. ¹⁴ Bikkoy dowlaniise Laamdo, pati njokkee e gidaade yonki de ngonno-don e mum arande dee. Nden, on anndaalino goonga. ¹⁵ Jooni, laatee seniise e huunde fuu ko ngollaton, hono no Laamdo noddudo on oo senorii nii. ¹⁶ Sabi Binndi dii mbii:

«Laatee seniise, sabi miin mi ceniido.»*

¹⁷ Odon noddira Laamdo Baabiraado moodon, kanko woni cariroowo gooto fuu e golle mum, o burdintaa yim6e. Ndennoo ley ko ngollaton fuu, kulee mo faa do kodaaku moodon haadi e aduna. ¹⁸ Odon anndi on coottitaama yalla odon tonngitee iwde e tonngoode nguurndam mon meereejam dam tawru-don baabiraabe moodon. Ndi coottitaari wanaa huunde timmoore hono card naa kanje. ¹⁹ Iisaa Almasiihu soottitirii on yiiyam mum tedduum, Almasiihu nanndudo e njawdiri ndi walaa ella ndi walaa tuundi. ²⁰ Laamdo subike Almasiihu gila aduna oo tagaaka, kaa e cakite jamaanu Laamdo 6annginii mo saabe moodon. ²¹ On ngoondinirii Laamdo saabe Iisaa Almasiihu mo o immintini e maayde so o hokki dum teddungal, faa goondinal mon e jikke mon fuu fawoo e Laamdo.

²² Jooni, caggal on cennirii ko'e moodon dowlanaade goonga faa njidon goondin6e 6ee sakiraabe moodon, njidon 6e jilli di ngaldaq e naafigaaku. Ndennoo njidondiree jilli mawdi dow bernde laa6unde. ²³ Laamdo wadi aawdi e berde mon so ndimta-don rimtegol dida6ol. Ndiin aawdi wanaa timmoori, ndiin woni konngol Laamdo guurngol duumiingol ngol.

²⁴ Sabi,

«Bii-aadama yo hudo,

dawla muudum yo piindi.

Hudo yooran, piindi solan,

²⁵ kaa konngol Joomiraado ngol

duumoto faa abada.»†

Ngol konngol woni Kabaaru Lobbo mo mbaaja-don oo.

* 1:16 Lewinkoo6e 11.44-45; 19.2 † 1:25 Esaaya 40.6-8

2

¹ Saabe majjum, njoppon ko boni fuu: jamma e naafigaaku e haasidaaku e noore fuu.
² No cukaloy keccoy muuyirta kosam endi inniraafe mum'en nii, hono non onon duu muuyiron non konngol Laamdo laaɓungol ngol, yalla odon mawnira saabe maggol kison,
³ sabi Binndi dii mbii: «on meedii hinnee Joomiraado.»

Haala haayre wuurnde, kaɗum e yimbe seniife

⁴ Ngaree e Joomiraado, sabi kanko woni haayre wuurnde nde yimbe tippitii, kaa Laamdo suɓike nde, teddinii nde. ⁵ Onon duu odon mba'i hono no kaaye guurde mahirteede suudu duumiindu nii. On yottinoobe sadaka seniife, waddanoobe Laamdo sadakaaji ruuhunkooji di mo jaabortoo saabe Iisaa Almasiihu. ⁶ Sabi Binndi dii mbii:

«Mi fawan e Siyona haayre dooɓorde,
 haayre suɓaande, horsunde,
 kasen duu goondindo nde fuu

hersataa abada.»*

⁷ Onon goondinbe ɓee, nden haayre ana horsi e mon. Kaa ɓe ngoondinaali ɓee, Binndi dii mbiyanii ɓe:

«Haayre nde mahooɓe ɓee tippitii ndee,
 kaɗum laatii haayre ɓurnde fuu teentilaade e maadi ndii,[†]
⁸ nden haayre yimbe pergitotoo,
 so nde liɓa dum'en.»‡

Saliife rewde konngol ngol ana pergitoo e mayre no ɓe podiranaa dum nii.

⁹ Kaa onon, on lejɗol cuɓaangol, on yottinoobe sadaka gollanoobe Kaananke oo, on jaaleɗol ceniingol, on yimbe ɓe Laamdo suɓanii hoore mum, faa kaalon haala golleeji makko lobbi, kanko woni noddudo on iwde e nimre faade e fooyre mum haayniinde!
¹⁰ Arannde on nganaano yimbe Laamdo, kaa jooni on yimbe makko. On keɓaalino yurmeende makko, kaa jooni on keɓii yurmeende makko.

Haala dɔwtanaade hooreɓe ɓee

¹¹ Sakiraaɓe am horsuɓe, on nganaa so wanaa hoɓɓe e yimbe jananɓe e aduna oo. Saabe majjum, mido yaggina on, ngoddito-don gidaade yonki, sabi wakkati fuu eɗe ndaarta halkude yonkiiji moodon. ¹² Maree needi hakkunde yimbe ɓe ngoondinaali ɓee, yalla fay so ɓe kappiri on bone, eɓe njiya golle moodon lobbo, ɓe teddina Laamdo ɗannde ɓanngani ɓe.

¹³ Njaɓanee kaanankooɓe ɓee fuu saabe Joomiraado, gila e kaananke ɓurdo toowde, ¹⁴ faa e wakiilu mum nelaarɗo faa jukka wadooɓe ko boni, yetta wadooɓe ko moyyi. ¹⁵ Sabi ko woni sago Laamdo dee, muɓɓiron kundude nuykaaɓe majjuɓe ɓee golle moodon lobbo.
¹⁶ Onon jey ko'e mon, kaa kaybee pati dum laatanoo on sabaabu faa ngollon golle bonɗo. Ngorron no maraabe Laamdo nii. ¹⁷ Teddinee yimbe fuu, njidee sakiraaɓe goondinbe ɓee, kulee Laamdo, teddinee kaananke mawdo oo.

Haala jokkude Iisaa Almasiihu

¹⁸ Maccuɓe, dɔwtanee halfaaɓe moodon teddinon dum'en, wanaa halfaaɓe moyyuɓe newiife ɓee tan, fay oojiife ɓee duu dɔwtanee dum'en, ¹⁹ sabi neddo mo toɗnaali, so torraama mujiri saabe Laamdo, wadii ko moyyi. ²⁰ So tawii a toɗnudo a jukkaama batte majjum, fay so a mujii, teddeengal hongal keɓataa? Kaa so on mujii torraaji kewtiidi on ley golle mon lobbo oo, Laamdo ana yidi dum. ²¹ Dum Laamdo noddori on, sabi Almasiihu torriraama saabe mon. O hollii on laawol yalla odon njokka koyde makko. ²² Abada mo luuttaali, fay gooto nanaali fenaande e hunduko makko. ²³ Nde ɓe njennunoo mo ndee, o yennitaaki ɓe, nde ɓe kollunoo mo bone ndee, o giidaaki ɓe. O doomtirii ɓe Laamdo cariroowo jaadiral oo. ²⁴ Iisaa Almasiihu e hoore mum roondike luutti meeden e calɗi mum dow leggal bardugal, faa maayanen luutti, nguuranen fooccitaare. On cellinaama kammari barmande makko. ²⁵ Arannde, on baali majjuɗi, kaa jooni, on ngartiraama e duroowo kayboowo yonkiiji moodon.

3

Haala moyyondiral ɓamruɓe

¹ Hono non onon rewɓe duu, dɔwtanee worɓe mon. Fay so worɓe mon nganaa jokkuɓe konngol Laamdo, golle mon ana waawi waylitinde ɓe, tawee fay haala wadaali hen. ² Be njiyan no golleeji mon laaɓiri e no teddinir-don worɓe mon. ³ Pati pare moodon laatoo pare jaayirde: moorli, sodaade e ɓoornaade kaddule jaayirde. ⁴ Tiidee e codaari cuudiindi

* 2:6 Esaaya 28.16 † 2:7 Jabuura 118.22 ‡ 2:8 Esaaya 8.14

yalla berde mon ana codoroo sawraare e deeyere, dum woni codaari ndi timmataa. Kayri woni codaari teentiliindi ndi Laamdo yidi. ⁵ Arannde, non rew6e seni6e parortonoo, faw6e jikke mum'en e Laamdo 6ee. Been njabani wor6e mum'en, ⁶ hono no Saaratu downtanirii jom suudu mum lbarahiima faa ana noddira dum kalfaado nii. Onon duu, so on ngollii golle lobbo tawi kulol fuu imminaali hakkillaaji moodon, on 6i66e makko, kanko Saaratu.

⁷ Onon wor6e 6ee duu, tiidee e rew6e mon e gondal mon ley suudu. Anndon debbo fotaa gorko doole. Teddinee 6e sabi onon e ma66e fuu on reentu6e e moyyere wootere, dum woni nguurndam ngoongaraajam dam. Ngadiron non, pati fay huunde e duwaawuuji mon cagga e laawol.

Haala torrireede saabe laawol lobbo

⁸ Ko selli hen dee, on fuu laatee hakkille gooto, nawtondiron, gooto gooto mon fuu yida goddo oo jilli sakiraagu, kinnondiree, leydinkino-don. ⁹ Bone, pati njobiree dum bone, pati njennitee jennudo on. Ko kaan-don wadude dee, nduwano-don joomum, sabi kammari dum Laamdo noddiri on, yalla odon ndokkee moyyere. ¹⁰ Sabi Binndi dii mbii:

«Muuydo dammitoraade nguurndam lobbam
e jalaade belde fuu,

yo nantu demngal mum e ko boni,
nannga hunduko mum e pene,

¹¹ duurtoo ko boni wada ko moyyi,
ndaarta jam tiida e muudum.

¹² Sabi Joomiraado ana yeewa fooccitiife 6ee,
ana hettindoo duwaawuuji mum'en,

kaa omo salanoo wadoo6e ko boni 6ee.»*

¹³ Homo torrata on so on tiinnike e ko moyyi? ¹⁴ Kaa so tawii on torriraama saabe fooccitaare, on mbelii hoore. Pati kulee yim6e 6ee kasen duu pati hakkillaaji moodon njiibo! ¹⁵ Teddinee Iisaa Almasiihu e berde moodon: o ceniido, o Joomiraado men. Wakkati fuu, tawa odon lanndinii jaabaade neddo fuu lamndiido on daliili jikke mo ngon-don e mum oo. ¹⁶ Njaaboree 6e sawraare e needi, tawee walaa fuu ko hakkille mon jinjata on. Nden, fay so won ko 6e jo'i on, naa 6e njenni on kammari odon njokki laawol Almasiihu lobbol ngol, yennoo6e on 6ee tan kersata dow majjum.

¹⁷ Torreede e ley golle lobbo, so tawii dum Laamdo muuyi, 6uri torreede e ley golle bondo. ¹⁸ Sabi Iisaa Almasiihu e hoore mum maayii cilol gootol keyoowol yim6e jamaanuui dii fuu kammari luutti 6i66e aadama. Pooccitiido oo maayiri saabe 6e pooccitaaki 6ee, faa mo 6attina en Laamdo. O maayii ko yiyyam makko yuppaa koo, kaa Ruuhu Ceniido immintini mo o guurdo. ¹⁹ E oo Ruuhu jaati Iisaa yaari gila ko 6ooyi waajoyii yonkiiji uddaadi ley kasu. ²⁰ Kanji luutti Laamdo e jamaanu Nuuhu, Laamdo mujanii di ko 6ooyi, nde Nuuhu sehannoo laana mum mawka kaa ndee. Yim6e seeda naatunoo ley laana kaa so kisi e ndiyam dam, yim6e njetton tan. ²¹ Dum hollitinnoo lootogal batisima gila waraali. E ley maggal on kisi. Lootogal batisima ngal wanaa faa itta tuundi caldi dum wadira. Ko dum wadira dee, faa nootoro-don Laamdo e hakkille mo jinjaali on. E immitagol Iisaa Almasiihu Laamdo hisinirta on. ²² Mo njaboyii dow kammu, kanko jooni omo joodii jaamo Laamdo. Malaa'ika'en e kaanankoo6e e jogiife baawde fuu tilsinaama e rewde konngol makko ngol.

4

Haala nguurndam kesam

¹ Nde Iisaa Almasiihu wonnoo ley aduna oo ndee, torraama. Onon duu 6amon anniya hono no makko nii, lanndinane torra. Sabi torraado ley aduna seerii e luutti. ² Gila jooni faa do nguurndam mon haadi, njokkon muuyde Laamdo, celon e gidaade yonki. ³ Nguurndam mon 6ettiidam dam heyii on, on ngadiino ko heefer6e 6ee njidi fuu: nde nguurno-don njaahilaaku e gidaade yonki e sigiro e wanngiyaare e yaraawo bonngo e dewal tooruui karmungal. ⁴ Ko njoottu-don tawdeede e ma66e e oo njaahilaaku cattudo koo, haayinii 6e sanne, dum saabii so e6e jo'a on. ⁵ Kaa 6e ndaroto yeeso Laamdo, lanndiniido sarde wuur6e e maay6e oo. ⁶ Dum wadi so yim6e 6e nguuraajooni 6ee kaalanaa Kabaaru Lobbo oo, yalla fay so 6e cariraama no yim6e fuu carirtee nii e ley caldi ma66e, e6e mbaawa wuurdude no Laamdo nii ley ruuhu.

⁷ Timmoode huunde fuu 6adike. Nantee, kakkilee ndennoo, yalla odon keddo e wadude duwaawu jannde fuu. ⁸ Ko ardi dum fuu, njidondiron no mbaawru-don fuu sabi kammari jilli luutti keewdi ana njaafee. ⁹ Nde on njahondirii, homo fuu teddina banndum, ko waldaa e njurjurtondirde.

* 3:12 Jabuura 34.13-17

¹⁰ Ko gooto e moodon fuu hebi dokke Laamdo koo, yo nafir de wo66e, hono no kawjotoodo lobbo, kalfinaado moyyere Laamdo heewnde sifa nii. ¹¹ Kaaloowo fuu, ana haani haaldude haala Laamdo. Golloowo fuu, ana haani gollirde semmbe mo Laamdo hokki dum oo. Dum yalla Laamdo ana teddinee e ley huunde fuu, teddiniree saabe Iisaa Almasiihu. Yo teddungal e baawde ngoodan Iisaa Almasiihu faa abada abadin! Aamiina!

Haala seyoraade torra

¹² Sakiraa6e am horsu6e, pati torra ittoowa koro mon naawnoowa hono no yiite nii haayno on, hono no huunde nde haanaa wardi e mon nii. ¹³ Mido haalana on ceyee sabi ko ndeentir-don e Iisaa Almasiihu torraaji jooni koo, yalla odon ceyoo sanne ley ilinaali nde teddeengal makko 6anngii.

¹⁴ So on koyniraama saabe innde Iisaa Almasiihu, on mbelii hoore. Sabi Ruuhu teddeengal, dum woni Ruuhu Laamdo, ana jippoo e moodon. ¹⁵ Pati fay gooto e moodon jukkiree war-hoore e nguyka e njangu naa naatude e ko walanaa dum. ¹⁶ Kaa so gooto mon torriraama saabe yo neddo Iisaa, pati yaagoroo dum, njettee Laamdo saabe nden innde.

¹⁷ Jooni wakkati oo yottike nde Laamdo fuddata sarde yim6e. To yim6e rewo6e mo 6ee o fuddirta. So sariya oo fuddirii en enen, hono timmirta e dow 6e njokkaali Kabaaru Laamdo Lobbo 6ee? ¹⁸ Binndi dii mbii:

«So hisinde foocitiife tiidii,

kodum hewtotoo yeddu6e Laamdo e luutto6e?»*

¹⁹ Ndennoo so nii fii worri, neddo fuu torraado so tawii dum Laamdo muuyi, yo faw jikke mum e Tagudo koolniido oo, heddo e wadu6e golle lobbo.

5

Haala waaju faade e maw6e

¹ Mido waajoo maw6e wondude e moodon 6ee dum doo, sabi miin duu mi mawdo, mi seedinoko torraaji Iisaa Almasiihu dii, mi tawdete e teddungal 6annginoyteengal ngal.

² Tiiddee e sewre nde Laamdo halfini on ndee. Pati ndurdon nde tilsera, ndurdon nde 6ernde laa6unde no Laamdo yidiri nii. Pati ndurdon nde kammari kaalisi, ndurdon nde soobee.

³ Pati kayyinee sewre nde Laamdo halfini on ndee, kaa ngadanon sewre ndee misaalu nde njokka e mon. ⁴ Nden so Duroowo Mawdo oo 6anngoyii, on ke6an deesewal teddeengal ngal bontataa abada.

⁵ Hono non onon sukaa6e jokol6e, nja6ee yamiroore maw6e. On fuu, kollondiree leydinkinaare ley gollidal mon, sabi Binndi dii mbii:

«Laamdo salanto mawninkini6e,

hinnoto leydinkini6e 6ee.»*

⁶ Ndennoo, leydinkinane Laamdo Jom Semmbe oo, yalla omo toowna on so wakkati cubaado oo yottike. ⁷ Tippee sugullaaji moodon dii fuu yeeso Laamdo, sabi omo wadani on hakkille.

⁸ Kakkilee, mbaalon e jeerngo! Sabi gayo moodon Ibiliisa ana wada yaha-warta no laddeeru yolbundu nii, ana ndaara mo fadda faa jaama. ⁹ Ka6ito-don, tiidon e goondinal moodon, sabi odon anndi sakiraa6e moodon saaki6e e aduna oo 6ee, kajum'en duu ana ngondi e diin torraaji.

¹⁰ Torraaji mon 6ooyan seeda. Kaa Laamdo cattudo hinnaade en oo noddii en faa naaten e teddeengal mum duumiingal e Iisaa Almasiihu. Nden, Laamdo bilta on, jii6ina on, hokka on semmbe, darna koyde mon. ¹¹ Yo baawde ngoodan mo faa abada! Aamiina.

Baynondiral

¹² Silas mo anndu-mi yo sakiraado koolniido wallii kam winndande on oo 6ataaki da66o, waajaade on e seedanaade on: kabaaru hinnee Laamdo goongaraajo oo, ana worri no mbinndir-mi nii. Keddodee hen!

¹³ Deental goondin6e gonngal Baabila, ngal Laamdo su6ii no su6orii on nii, engal salmina on. Marka 6iyam oo duu ana salmina on. ¹⁴ Calmondiree salminaango wondungo e jilli.

On fuu yo on ke6u jam onon yim6e Iisaa Almasiihu 6ee!

Bataaki Piyeer dida6o

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Simon Piyeer. Mi maccudo Iisaa Almasiihu mi nelaado mum. Mi jowtii on, onon he6u6e goondinal hono ngal amen ngal saabe foocitaare Iisaa Almasiihu, Laamdo meeden kisinoowo en oo. ² Yo Laamdo hebbinir on moyyere e jam e ley ko anndu-don mo koo, e ko anndu-don Joomiraado meeden Iisaa koo.

No goondin6e kaaniri wuurdude e kulol Laamdo

³ E ley baawde Laamdo dee Iisaa hokkii en huunde fuu ko kaaja-den faa nguurdan e kulol Laamdo. Iisaa wallii en anndude Laamdo, noddirdo en darja mum e moyyuki mum oo. ⁴ E ley darja makko e moyyuki makko o fodanii en moyyereji korsudi, mawdi sanne. O fodii di faa ndadon sarri bonannda mo gidaade yonki ndimi gondo e aduna oo, yalla odon ndeenta e Laamdo tagu. ⁵ Saabe dum, coobee, beydon e dow goondinal moodon ngal moyyuki, e dow moyyuki kii anndal, ⁶ e dow anndal ngal nantaare, e dow nantaare ndee mupal, e dow mupal ngal kulol Laamdo, ⁷ e dow kulol Laamdo ngol yidugol sakiraa6e, e dow yidugol sakiraa6e ngol jilli goongaraaji. ⁸ So dii sifaaji lobbi ana ngoodi e mon, tawee duu edi beydoo, di ngadan on beydotoo6e yaade yeeso nafaoo6e e ley anndugol mon Joomiraado men Iisaa Almasiihu. ⁹ Sabi neddo fuu mo diin sifaaji ngalaa e mum yo bumdo naa pamdudo jiile, sabi yeggitii Laamdo la66ini dum e luutti mum ya66iidi dii.

¹⁰ Kaa onon sakiraa6e, cooboree no mbaawru-don fuu e tabintinde noddaango ngo Laamdo noddii on faade e mum ngoo e ko o subii on koo. Sabi so on ngadii dum on pergataako abada! ¹¹ Hono nii Laamdo yaajiniranta on damal naarrugal e laamu duumiido oo, laamu Joomiraado men Iisaa Almasiihu kisinoowo en oo.

¹² Ndennoo, fay so tawii odon anndi deen kulle odon jii6i e goonga mo ke6u-don oo, mi miccintinan on de wakkati fuu. ¹³ Mi yii ana tilsi mi finndina hakkillaaji mon faa miccitoro-don dum so mido heddi foofude. ¹⁴ Sabi mido anndi mi 6ooyataa e aduna hankasen, dow no Joomiraado men Iisaa Almasiihu holliri kam nii. ¹⁵ Kaa mi wadan ko mbaaw-mi fuu, yalla so mi iwii doo, odon mbaawa miccitaade kulle dee wakkati fuu.

No haala annabaa6e tabitiri e Almasiihu

¹⁶ Nde min anndini on garol Joomiraado men Iisaa Almasiihu e baawde mum ndee, min njokkaali fillaaji peenudi iwdi e yim6e. Gite amen jaati min njiiri manngu makko! ¹⁷ O hokkaama teddeengal e darja iwde e Laamdo Baabiraado oo wakkati nde daande Laamdo jom darja mawdo oo wii: «Oo doo yo 'Biyam korsudo mo ceyortoo-mi.» ¹⁸ Nden daande woni nde min nani iwnde dow kammu, minen e ko'e amen, sabi miden ngondunoo e makko to dow haayre seniinde too.

¹⁹ Dum fuu beydani min kasen taylorde ko annabaa6e 6ee kaalnoo koo. Odon nii ngada ko moyyi e wattude hen hakkillaaji moodon, sabi konngi ma66e ana wa'i no lampa pooynoowa ley nimre, faa nde fajiri fooyната, hoodere fajiri jalban ley 6erde moodon.*

²⁰ Kaa aranel hen fuu, anndee ko winndaa ley dewte annabaaku koo annabaajo oo loowaali dum hoore mum. ²¹ Fay nde wootere Laamdo loowaali konngol mum e 6ii-aadama dow sago 6ii-aadama, kaa Ruuhu Ceniido wadi so annabaa6e 6ee kaalti konngol iwrungol to Laamdo ngol.

2

Haala annabaa6e pene6e e halkaare mum'en

¹ No annabaa6e pene6e ngorrundoo e ley lehol Israa'iila ngol nii, hono non waajotoo6e fenoo6e ngorrotya e ley moodon. 'Be cooran e ley moodon jannde peneere halkoore. 'Be njeddan fay Kalfaado ma66e coottintinoo6e 6e oo. Hono non 6e poodiranta ko'e ma66e halkaare yaawnde. ² Heew6e njokkan e njaahilaaku ma66e oo, 6aman faa laawol goonga ngol bonkee kammari 6een waajotoo6e. ³ Joote ma66e waddanan 6e haalde pene faa 6e jaagoroo on, kaa jukkungoo ma66e saraama 6ooyii, halkere ma66e ana doomi 6e.

⁴ Miccitoro-don no Laamdo so66intinlaali malaa'ika'en luuttuno6e 6ee nii. Ko o wadi dee, o geyyori 6e calali o wedii 6e ley nimre jahannama faa jannde darngal. ⁵ Miccitoro-don duu no o so66intiniraali aduna arano oo nii, ko o wadi dee, o reeni Nuuhu baajotoodo foocitaare oo e njeddon wo66e, o wayli e dow yeddoo6e Laamdo 6ee ilam tuufaanu. ⁶ Laamdo sarii geelle didi Sodooma e Gomooraa, o halkirii dum'en yiite faa laatii ndoondi, yalla ede laatanoo yeddoo6e Laamdo waroo6e 6ee misaalu. ⁷ E ley hen, o danndii Luudu poocciitiido cunjudo sanne saabe njaahilaaku bon6e 6ee. ⁸ Oon poocciitiido koddunoo6e e

* 1:19 Hoodere fajiri ndee woni Almasiihu, jaaynoowo ley 6erde goondin6e dum. Yeew Banngingol Yuhanna 22.16

ma66e, 6ernde mum moyyunde ndee ana mettannoo jalooma beetudo fuu saabe golleeji ma66e bondi di mo yiyata e di mo nanata.

⁹ Dum fuu ana holla, Joomiraado ana waawi reenude dwtanii6e dum 6ee iwde e torraaji ittooji koro ma66e, ana waawi kasen resande oonii6e 6ee jukkungo faa jannnde darngal, ¹⁰ wanaa haala dogoo6e caggal gidaade yonki cobude, hoynu6e hooreyaaku Joomiraado 6ee.

Been waajotoo6e fenoo6e kulataa gacce, ana kaawtii, ana mbonkoo teddu6e won6e dow kammu 6ee. ¹¹ Kaa malaa'ika'en 6ee e 6urde 6e semmbe e baawde fuu mbonkataako 6e faa kiitoo 6e yeeso Joomiraado. ¹² Kaa 6een yim6e, 6e ngalaa hakkille no daabaaji ladde njogoraaki hakkille nii, dimiraadi faa loohee mbaree. E6e mbonkoo ko 6e anndaa, dum wadi so 6e kalkirte no daabaaji mbardetee nii. ¹³ Hono non 6e ke6irta njo6di oonaare ma66e. Be gacce moodon, 6e ella moodon, sabi fay fijirde bonnde jalooma ana wela 6e. So 6e njooddike e moodon e ley kawrital naamdu, e6e mbelee e jamma ma66e. ¹⁴ Be kaa6ataa yeeude rew6e janan6e, 6e njottataa wadude junuubu, koydo yonki fuu 6e koomtan dum. Berde ma66e yo mboownaade e joote, 6e hudaabe Laamdo. ¹⁵ Be celii laawol poocciingol ngol, 6e majjii saabe ko 6e njokki laawol Balaama* 6ii Bosora koo, ja6udo oonaade saabe joote jawdi. ¹⁶ Oon annabaajo felaama dow luuttal mum wakkati nde ndakiwa mum haaldiri e mum daande neddo, hadi dum wadude ko nuykaado wadata.

¹⁷ Waajotoo6e fenoo6e 6ee yo bulli di ngalaa ndiyam, 6e duule de henndu soggata, nimre 6urnde fuu ni66ude 6e ndesanaa. ¹⁸ Be ndaarii seytoraade yim6e e dow konngi mawdi 6oli. Be mbirfintinii yaltu6e ko 6ooyaali hakkunde majju6e 6ee faa 6e njokkintina dum'en gidaade njaahilaaku gonde e yonki. ¹⁹ E6e podana 6een ndimaaku tawee kam6e e ko'e ma66e 6e maccu6e bonannda, sabi gooto fuu yo maccudo ko jaalii dum. ²⁰ So tawii e anndal Joomiraado men lisaa Almasihu kisinoowo en oo 6e ndadiri e tuundi aduna, so 6e mbirfitiima e mayri kasen faa ndi jaalike 6e, no 6e mbattinirta nii ana 6uri no arande nii bonde. ²¹ Tawee 6e anndaalino laawol fooccitaare ngol fey 6uri annude ngol faa gasa so duurtoo yamiroore seniinde nde 6e ndokkanoo ndee. ²² Ko hewtii 6e koo sellinii dii tinnidi: «Rawaandu naamtan tuurre mum.» Wiyaama kasen: «Ngirsoowa lootaado talloto e loope.»

3

Haala gartol Joomiraado

¹ Sakiraa6e am horsu6e, oo woni 6ataaki dida6o mo mbinndan-mi on. E ley didi dii fuu, mido yidi heydintinde e hakkillaaji mon anniyaaji lobbi faa miccito-don, ² haalaaji di annabaabe seni6e kaalnoo gila ko 6ooyi, kajum e ko Joomiraado men kisinoowo oo yamiri, ko nelaabe e mon annindi on koo. ³ Adee annude ngar doo: e jalaa6e cakitotoode dee, jaayroo6e yim6e jokku6e gidaade yonki mum'en 6ee ngaroyan. Be njaayran on, ⁴ 6e mbiya: «Hono fodoore gartol makko ndee laatii? Sabi gila e njaatiraa6e faa jooni, huunde fuu ana worri e alhaali mum hono no worrunoo gila e fuddoode aduna nii.» ⁵ E6e ndaara yeggitidde Laamdo tagiri kammu e leydi fuu konngol muudum. O tagiri leydi ndii ndiyam, ndi yaltii ley ndiyam, ⁶ e majjam kasen, aduna oo halkorii ilam tuufaanu. ⁷ E konngol makko ngol kasen, kammu e leydi jamaanu kawru-den oo ndesanaama yiite faa jannnde darngal, nde yeddu6e Laamdo 6ee kalketee ndee.

⁸ Sakiraa6e am horsu6e, pati njeggiton oo goonga: to Joomiraado, jalooma gooto ana wa'i hono no duu6i ujunere nii, kaa duu duu6i ujunere ana mba'ani mo hono no jalooma gooto nii. ⁹ Joomiraado taadintaa tabintinde fodoore mum no yoga yim6e paamirta taadugol nii, o mujand on tan sabi o yidaa fay gooto halkoo. Ko o yidi dee, yim6e fuu ngarta e makko, tuuba. ¹⁰ Kaa jannnde gartol Joomiraado ndee juhuran en no gujjo juhirta nii. Oon wakkati, dillere mawnde wadan, kammu oo timman. Kudde kammunkooje fuu kalkoto ley yiite. Leydi ndii e golleeji gondi e mum fuu 6annginte sarete.

¹¹ Haya so tawii dum fuu hono non dum halkortoo, odon kaani jokkude laawol ceniingol! Odon kaani wurdude kulol Laamdo ¹² so tawee odon ndooma odon ngolla faa jalaa6e Laamdo ndee warda no yaawiri nii! Oon wakkati, kammu hu66an halkoo, kudde kammunkooje fuu taayan ley yiite. ¹³ Kaa eden ndoomiri no Laamdo fodiri nii: kammu keso e leydi keyri do fooccitaare tawetee.

¹⁴ Tawee deen kulle ndoomaten, sakiraa6e am horsu6e, coobee yalla Joomiraado ana tawa on e jam, tawa on ngalaa tuundi on ngalaa ella. ¹⁵ Paamon mujal Joomiraado meeden ngal ana newnana on kisindam. Non sakiike men Pool korsudo oo winndirani on, no Laamdo hokkiri mo hakkilantaaku nii. ¹⁶ Non o winndiri dum e bataakiiji makko dii fuu. Bataakiiji makko dii ana njogii konngi di maanaa mum tiidi faamude, di yim6e famar6e

* 2:15 Balaama jannngini kaananke ngeenndi mbiyeteendi Mo'ab oo seytaade Israa'iilankoo6e faa 6e naata e jeenu kajum e dewal tooruuji.

jannde e hoy6e yonki ley goondinal mbaylitata koro mum, hono no 6e ngadirta e nokkuuje godde ley Binndi dii duu nii. Kam6e ngaddanta ko'e ma66e halkaare. ¹⁷ Kaa onon sakiraa6e am horsu6e, nde wonnoo on kumpitaama dum gila jooni, ndeentee pati bon6e 6ee na6ora on e majjere mum'en so njoppon do tabitunno-don doo. ¹⁸ Mawniron e ko anndu-don Joomiraado men Iisaa Almasiihu kisinoowo en oo koo e ko ke6u-don moyyere mum koo! Yo teddeengal woodan mo gila jooni faa abada! Aamiina!

Bataaki Yuhanna arano

Haala Konngol dokkoowol yimbe nguurndam

¹ Miden mbinndana on haala neddo goodudo gila puɗɗoode.* Min nanii haala makko, min njiirii mo gite amen, min taykike mo, min memirii mo juude amen. Kanko woni Konngol dokkoowol yimbe nguurndam. ² Nguurndam dam ɓannginaama min njii dam, dum saabii so miden kaalana on haala majjam. Dam nguurndam nduumiida ngondam do Baabiraado dam min ɓannginanaa, dam min kaalanta on haala mum jooni. ³ Ndennoo, ko min njii e ko min nani min kaalanta on onon duu, yalla odon ndeentira e amen hono no min ndeentiri e Baabiraado e Biyum Iisaa Almasiihu nii. ⁴ Dum min mbinndanta on, yalla seyo men ana hi66a.

No Laamdo holliri yo fooyre

⁵ Kabaaru mo min narri Almasiihu, mo min kaalanta on haala mum oo, annii: Laamdo yo fooyre, nimre fuu walaa e mum. ⁶ So en mbii eden ndeentii e makko, kaa tawee e nimre ngon-den, en penii, goonga walaa e golle men. ⁷ Kaa so e fooyre nguurn-den no o worri e fooyre kanko e hoore makko nii, nden en ndeentii enen e ko'e men, kasen duu yiyam Biyiiko Iisaa la66inan en e tuundi fuu.

⁸ So en mbii en luuttaali, en njaayrii ko'e men, en ngalaa e goonga. ⁹ Kaa so en njaadiranii Laamdo luutti men, o yaafoto en, o la66ina en e tuundi fuu. Sabi kanko, o koolniido, o poocciido. ¹⁰ So en mbii en luuttaali, en njogorike Laamdo yo penoowo, konngol makko naataali e men.

2

No Almasiihu laatorii ballo men

¹ Sukaa6e am, mi winndanii on dum, pati on luuttu. Kaa so won luuttudo, eden njogii balloowo do Baabiraado, oo woni Iisaa Almasiihu poocciido oo. ² Kanko hokkitiri yonki makko yalla luutti men ana njaafee, wanaa luutti men enen tan, luutti aduna oo fuu.

Haala yidondirde

³ Ko anndinta en eden anndi Laamdo dee, haybude jamirooje mum. ⁴ Biido «mido anndi mo», tawa haybataa jamirooje makko, joomum yo penoowo, walaa e goonga. ⁵ Kaa kaybudo konngol Laamdo ngol, jilli Laamdo ana ki66i e mum jaati. Nii anndirten eden jii6i e makko. ⁶ Biido ana jii6i e makko, ana haani wuurda no Almasiihu wuurdunoo nii.

⁷ Sakiraa6e am horsu6e, ko mbinndan-mi on koo wanaa yamiroore heyre, yo yamiroore 6ooynde nde ke6-don gila arande. Nden yamiroore 6ooynde woni konngol ngol nan-don ngol.* ⁸ Dum e taweede, yamiroore 6ooynde nde mbinndan-mi on ndee, nde heyre duu, goonga mayre ana ɓannga e Almasiihu, ana ɓannga e mon, onon duu. Sabi nimre ana timma, fooyre jaati ndee tawi fuddii yaaynude. ⁹ Biido e fooyre woni, tawi ana wajji sakiike mum, oo kaa e nimre woni faa hannde. ¹⁰ Jiddo sakiike mum e fooyre woni, walaa ko fergitata dum. ¹¹ Bajudo sakiike mum e nimre woni ana wummbiloo, anndaa to yahata sabi nimre wumnii dum.

Haala waasude yidude aduna

¹² Sukaa6e, mido winndana on
sabi luutti mon njaaforaama saabe Almasiihu.

¹³ Baabiraa6e, mido winndana on
sabi odon anndi goodudo gila e puɗɗoode oo.
Jokol6e, mido winndana on

sabi on njaalike Ibiliisa Bondo oo.

¹⁴ Sukaa6e, ko mbinndiran-mi on dee,
saabe odon anndi Baabiraado.

Baabiraa6e, ko mbinndiran-mi on dee,
saabe odon anndi goodudo gila e puɗɗoode oo.

Jokol6e, ko mbinndiran-mi on dee,
saabe odon njogii semmbe,
konngol Laamdo ngol jii6ii e mon,
kasen duu on njaalike Bondo oo.

* 1:1 Goodudo gila puɗɗoode oo yo Iisaa. (Yeew Linjiila ngedu Yuhanna 1.1-18 duu.)

* 2:7 Yamiroore ndee yo yidondirde.

¹⁵ Pati njidee aduna, kaɗum e ko woni e mum fuu. Sabi jidɗo aduna waawaa yidufe Baabiraado. ¹⁶ Sabi huunde fuu ko woni e aduna banngal gidaade yonki e ko darii e yitere e haawtaade banngal jawdi, jeyaaka e Baabiraado, dum fuu e aduna jeyaa. ¹⁷ Aduna e muuyooji mum fuu timman, kaa gadoowo sago Laamɗo duumoto faa abada.

Jeertaango dow konnee'en Almasiihu

¹⁸ Sukaabe am, timmoode aduna oo ɓadike. On nanii konnee-Almasiihu waran. Haya, jooni konnee'en-Almasiihu heewɓe annii. Dum anndir-den timmoode dee. ¹⁹ E men jaati ɓe iwata, kaa ɓe njeyanooka e men. Sabi kamɓe, sinndo e men ɓe njeyanoo, ɓe keddodotono e men. Kaa dum hollata kamɓe ɓe fuu ɓe njeyanooka e men. ²⁰ Kaa onon, Almasiihu hokkii on Ruuhu Ceniido, on fuu oɗon anndi goonga. ²¹ Mi winndiranaali on saabe on anndaa goonga. Ko mbinndiran-mi on dee, saabe oɗon anndi goonga. Kasen duu oɗon anndi fenaande fuu walaa e goonga. ²² Ndennoo, homo woni penoowo? Jeddudo Iisaa yo Almasiihu, kaɗum woni penoowo.† Jeddudo Baabiraado e Bajjo oo fuu yo konnee-Almasiihu. ²³ Sabi jeddudo Bajjo oo walanaa Baabiraado oo, ceedaniiɗo Bajjo oo fuu ana woodani Baabiraado oo duu. ²⁴ Onon, tiidee e ko nan-don gila arande koo. Haala ka nan-don gila arande kaa, so jiiɓii e mon, onon duu on jiiɓan e Bajjo oo, on jiiɓan e Baabiraado oo. ²⁵ Kasen duu, ko Almasiihu fodani en dee, nguurndam nduumiidam.

²⁶ Mi winndanii on dum banngal yimɓe majjinoode on. ²⁷ Kaa onon, Ruuhu Ceniido mo o hokki on oo, ana jiiɓi e mon, fotaa ko njanngine-don. Sabi Ruuhu makko oo jannginta on huunde fuu, kanko Ruuhu oo goonga o jannginta on, wanaa fenaande. Ndennoo, jiiɓee e Almasiihu no Ruuhu mum oo jannginiri on nii.

No laatori-den ɓiɓɓe Laamɗo

²⁸ Jooni sukaabe am, jiiɓee e Almasiihu, yalla eden ndardoo yeeso makko rafi kulol, pati kersen jannde gartol makko. ²⁹ So on anndii Laamɗo yo poocciitido, tayoree mo gollleeji mum poocciitii fuu yo ɓiyiiko.

3

¹ Yeeewe no Baabiraado foti yidirden en, faa noddire-den ɓiɓɓe Laamɗo. En ɓiɓɓe mum jaati. Ko haɗi aduna oo anndude en dee, o anndaa Baabiraado. ² Sakiraaɓe am horsuɓe, jooni en ɓiɓɓe Laamɗo. Ko laatoto-den koo, ɓannginaaka tafon. Kaa eden anndi nde Almasiihu ɓanngii, en nanndan e mum, sabi en njiyan mo kanko e hoore makko no o worri nii jaati. ³ Joonndoriido dum e makko fuu, laɓɓiniran hoore mum no Almasiihu laaɓiri nii.

⁴ Golludo ko boni fuu, luuttii Sariya Laamɗo. Sabi gollude ko boni yo luuttude Sariya. ⁵ Oɗon anndi Almasiihu ɓanngirii faa roondanoo en luutti men. Kaɗum, luutti ngalaa e mum. ⁶ Niiɓudo e makko fuu, heddataako e luutti. Luuttoowo fuu, yiyaali mo, anndaa mo.

⁷ Sukaabe am, pati fay gooto majjina on! Golloowo ko foocciitii yo poocciitido, hono no Almasiihu worri yo poocciitido nii. ⁸ Kaa luuttoowo yo neddo Ibiliisa, sabi Ibiliisa ana luutta gila e puddode. Saabe majjum Bii Laamɗo oo wardi faa halka gollleeji Ibiliisa. ⁹ Laatiido ɓii Laamɗo fuu heddataako luuttude, sabi Ruuhu Laamɗo ana jiiɓi e mum. Joomum waawaa heddaade luuttude, sabi yo ɓii Laamɗo. ¹⁰ Ko seenndata ɓiɓɓe Laamɗo e ɓiɓɓe Ibiliisa dee, mo gollataa ko foocciitii fuu, wanaa neddo Laamɗo. Mo yidaa sakiraaɓe mum duu, hono non worri.

Haala jilli

¹¹ Oo woni kabaaru mo nan-don gila arande oo: njidondiren. ¹² En kaanaa wa'ude no Kaabiila jokkudo Ibiliisa Bondo oo so wari mijum nii. Kodum wadi so o wari dum? O wardii dum kammari golle makko yo bondo, mo mijiiiko oo kaa yo lobbo. ¹³ Ndennoo sakiraaɓe, pati kaayne-don so aduna oo wajii on. ¹⁴ Ko njid-den sakiraaɓe men koo, ɓannginani en en njaalike maayde, en naatii e nguurndam. Mo yidaa sakiike mum fuu, heddike yo maaydo. ¹⁵ Neddo fuu ɓajudo sakiike mum, jaadii hoore. Oɗon anndi jaadudo hoore, nguurndam nduumiidam walanaa dum.

¹⁶ No anndirten ko woni jilli dee, Almasiihu hokkitirii yonki mum kammari men. Ndennoo enen duu, eden kaani hokkitirde yonkii men kammari sakiraaɓe men. ¹⁷ So jogiido nguure hitaande yii sakiike mum yo kasindindo, yurmaaki dum, hono jilli Laamɗo mbaawiri jiiɓirde e mum? ¹⁸ Sukaabe am, pati jilli men laato haala ɓola tan, njidiren golle e goonga. ¹⁹⁻²⁰ Nii anndirten e goonga ngon-den. Kasen duu so ɓerde men pelii en, en mbaaltinan de yeeso Laamɗo, sabi Laamɗo ɓuri de manngu, kanko woni anndudo huunde fuu.

²¹ Ndennoo sakiraaɓe am horsuɓe, so nii ɓerde men pelaali en, en tawdataake e kulol yeeso Laamɗo, ²² o hokkan en ko jaagi-den mo fuu, sabi en kaybii jamirooje makko, eden

† 2:22 So neddo yeddii Iisaa yo Almasiihu, yeddii o kaananke, yeddii o kisinoowo duu.

ngada ko weli mo. ²³ Yamiroore makko yo goondinde Iisaa Almasiihu Biyiiko oo, kajum e yidondirde hono no o yamiri en nii. ²⁴ Kayboowo jamirooje Laamdo fuu, ana jii6i e Laamdo, Laamdo duu ana jii6i e mum. Ruuhu mo o hokki en oo, kajum anndinta en omo jii6i e men.

4

Haala Ruuhu goonga e ruuhu majjere

¹ Sakiraa6e am horsu6e, baajotoodo fuu biido Ruuhu Laamdo ana e mum, pati ngoondinee dum faa koron yalla Ruuhu Laamdo jaati woni e mum naa wanaa. Sabi annabaa6e penee6e heew6e caakike e aduna oo. ² Annii no anndirton Ruuhu Laamdo ana e neddo: ja6udo Iisaa Almasiihu warii laatike neddo fuu, oon, Ruuhu Laamdo ana e mum. ³ Kaa mo ja6anaali Iisaa fuu, Ruuhu Laamdo walaa e mum. E konnee-Almasiihu iwi. On nani haala garol konnee-Almasiihu oo. Oon, ana ley aduna oo gila jooni. ⁴ Suka6e am, onon, on yim6e Laamdo, on njaalike annabaa6e penee6e 6ee. Sabi Ruuhu gondo e mon oo 6uri semmbe diina gondo e aduna oo. ⁵ Been annabaa6e penee6e, 6e adunankoo6e. Saabe majjum, haala mbonka 6e kaalata, aduna oo ana hettinanoo 6e. ⁶ Enen, en yim6e Laamdo, anndudo Laamdo fuu hettinanto en. Mo wanaa neddo Laamdo hettinantaako en. Nii ceenndirten Ruuhu goonga e ruuhu majjere.

Haala jilli Laamdo

⁷ Sakiraa6e am horsu6e, njidondiren, sabi jilli e Laamdo iwi. Mo jilli ngoni e mum fuu yo 6ii Laamdo, ana anndi Laamdo. ⁸ Mo jilli ngalaa e mum oo anndaa Laamdo, sabi Laamdo e hoore mum jaati anndini en ko woni jilli. ⁹ Ko Laamdo 6annginirani en jilli mum dee, ko o neli BiyiikoBajjo ley aduna oo koo, yalla eden ke6ira nguurndam saabe mum.

¹⁰ Ko njidu-den Laamdo koo anndintaa en jilli. Ko anndinta en jilli dee, Laamdo yidi en. E ley jilli makko dii o nelii Biyiiko faa hokkitira yonki mum yalla luutti men ana njaafee. ¹¹ Sakiraa6e am horsu6e, ko Laamdo yidiri en nii koo, enen duu, eden kaani yidondirde. ¹² Fay gooto yiyaali Laamdo abada. So en njidondirii, Laamdo jii6an e men, kasen duu jilli mum ki66ii e men.

¹³ Hono anndirten eden jii6i e makko, kanko duu omo jii6i e men? Ko o hokki en Ruuhu makko oo koo. ¹⁴ Minen e ko'e amen, min njii Bajjo oo, miden kaalana on Baabiraado oo neli mo faa o hisina aduna oo. ¹⁵ Ja6udo Iisaa yo Bii Laamdo fuu, Laamdo jii6an e mum, kajum duu jii6an e Laamdo. ¹⁶ Enen, en anndii jilli di Laamdo yidi en dii, en koolike di. Laamdo e hoore mum jaati anndini en ko woni jilli. Nii6udo e jilli fuu, e Laamdo jii6i. Laamdo duu jii6an e mum. ¹⁷ No Almasiihu wa'i nii, hono non enen duu kaan-den wa'ude e oo doo aduna. Nii woni no jilli dii ki66iri e men, pati kulen pannde darngal. ¹⁸ Kulol walaa ley jilli, jilli ki66udi ittan kulol. Sabi kulol yo jukkungo doomi, kasen duu gondo e kulol fuu, jilli Laamdo ki66aali e mum. ¹⁹ Enen, ko o adii yidude en koo, wadi so njidondir-den. ²⁰ Biido «mido yidi Laamdo», so tawi ana wapi sakiike mum, yo penoowo. Sabi mo yidaali sakiike mum mo yiyata, waawaa yidude Laamdo mo yiyaali. ²¹ Jiddo Laamdo fuu, yo yidu sakiike mum duu. Ndee doo yamiroore, Almasiihu waddani en dum.

5

Haala goondinde Bii Laamdo

¹ Goondindo Iisaa woni Almasiihu fuu laatike 6ii Laamdo. Jiddo saaraa fuu, yidan biyiiko duu. ² No anndirten eden njidi 6i66e Laamdo dee, ko njid-den Laamdo so njokku-den jamirooje mum koo. ³ Sabi haybude jamirooje makko woni yidude mo. Jamirooje makko nganaa donngal, ⁴ sabi ko iwi e Laamdo fuu, jaaloto gidaade yonki. Goondinal men njaalorto-den de.

⁵ Homo jaalotoo gidaade yonki? Walaa fuu jaalotoodo gidaade yonki so wanaa goondindo Iisaa woni Bii Laamdo. ⁶ Oon woni Iisaa Almasiihu gardudo e ndiyam e yiyam.* Wanaa e ndiyam tan o wardi, o wardii e ndiyam e yiyam fuu. Ruuhu oo duu hollata dum, sabi Ruuhu oo woni goonga. ⁷ Sabi kulle tati ana kolla Iisaa woni Almasiihu, ⁸ dum woni Ruuhu e ndiyam e yiyam, seedaaku majje oo duu yo gooto. ⁹ Eden nja6a seedaaku yim6e, kaa seedaaku Laamdo oo 6uri semmbe. Sabi kanko woni mo Laamdo haali haala Biyum. ¹⁰ Goondindo Bii Laamdo, he6ii oon seedaaku e ley 6ernde mum. Mo goondinaali Laamdo, kajum jogorike Laamdo yo penoowo, sabi ja6aali seedaaku mo Laamdo haali haala Biyum oo. ¹¹ Dum woni seedaaku oo: Laamdo hokkii en nguurndam nduumiidam, dam nguurndam ana e Biyiiko oo. ¹² Goodando Bii Laamdo oo fuu, he6ii nguurndam dam. Mo walanaa dum, he6aali dam.

* 5:6 Ndiyam dam woni ndiyam lootogal batisima. Yiyam dam ana hollita maayde Iisaa.

Baynondiral

¹³ Onon goondin6e 'Bii Laamdo oo 6ee, mi winndanii on dum, yalla odon tayora on ke6ii nguurndam nduumiidam. ¹⁴ Eden njogii ndee hoolaare do makko: so en nduworike huunde hakke muuyde makko, o jaabanto en. ¹⁵ Eden anndi en ke6ii ko nduwi-den koo, nde wonnoo eden anndi omo jaabanoo en duwaawu men.

¹⁶ Ndennoo, so won jiido sakiike mum ana luutta luuttal ngal waddantaa neddo maayde, o paaganoo dum Laamdo, Laamdo duu hokkan dum nguurndam. Kaa won luuttal gaddoowal maayde. Mi wiyaali paagoro-don saabe ngal luuttal. ¹⁷ Oopaare fuu yo luuttal, kaa wanaa luuttal fuu waddata maayde.

¹⁸ Eden anndi 6ii Laamdo fuu heddataako e luutti, sabi 'Bii Laamdo oo ana hayba neddo oo, Ibiliisa Bondo oo memataa mo.

¹⁹ Eden anndi en yim6e Laamdo, aduna oo fuu annii e maral Bondo oo.

²⁰ Eden anndi 'Bii Laamdo warii, hokkii en hakkille mo anndiren deweteeo goongaraajo oo. Jooni eden njeyaa e goongaraajo oo, sabi eden jii6i e 'Biyiiko Iisaa Almasiihu. Kanko woni Laamdo goongaraajo oo, kanko woni nguurndam nduumiidam. ²¹ Sukaa6e am, ndeenee ko'e mon e deweteeo goddo.

Bataaki Yuhanna dīda6o

¹ Miin mawdo deental goondin6e winndi oo fataaki faade e debbo teddudo* mo Laamdo su6ii. Mid6 jowte, aan e 6i66e maa fuu, onon 6e njidir-mi goonga. Wanaa miin tan yidi on, anndu6e goonga oo 6ee fuu ana njidiri on ² saabe goonga gondo e men, duumotoodo e men faa abada oo. ³ Laamdo Baabiraado men e Biyum Iisaa Almasiihu yurmoto en, hokkan en moyyere e jam kammari goonga e jilli.

Haala goonga e jilli

⁴ Mi seylke sanne ko kumpitii-mi won 6i66e maa jokkir6e goonga oo no Baabiraado yamiri en nii. ⁵ Jooni, debbo teddudo, mid6 ndaarde, njidondiren. Ko mbinndanana-maa-mi koo wanaa yamiroore heyre, dum yamiroore nde ke6u-d6n gila arannde. ⁶ Ko woni jilli dee, haybude jamirooje Laamdo. Nden yamiroore woni nde kaan-d6n haybirde no nanir-d6n dum gila arannde nii. ⁷ Sabi majjinoobe heew6e caakike e aduna oo. Be nja6aali Iisaa Almasiihu warii laatike neddo. Baado no ma66e nii fuu yo majjinoowo yo konnee-Almasiihu. ⁸ Kaybee ko'e mon, pati golle mo ngollu-d6n oo mursee, ke6on mbarjaari ki66undi. ⁹ Sabi mo jii6aali e laawol Almasiihu ngol, walanaa Laamdo. Nii6udo e maggol ana woodani Baabiraado e Bajjo oo fuu. ¹⁰ So won gardo e mon ana waajoo ko waldaa e laawol ngol, pati nja66ee dum e ley galleeji mon, pati fay njowtee dum. ¹¹ Sabi jowtudo mo fuu, kajum e makko laatike gootum.

Baynondiral

¹² Ko kaan-mi haalande on koo ana heewi, mi yidaa winndande on dum fuu e derewol. Kaa mid6 yeloo warde to mon, kaalden hunduko e hunduko, yalla seyo men ana hi66a.

¹³ Haya, 6i66e sakiike maa debbo mo Laamdo su6ii oo ana njowte.

* **1:1** Debbo teddudo oo e 6i66e mum yo deental goondin6e gootal.

Bataaki Yuhanna tataɓo

¹ Miin mawɗo deental goondinɓe winndi oo ɓataaki faade e Gayus sakiike am korsudo mo njidir-mi goonga oo.

² Sakiike am korsudo, mido yeloo keɓaa neema e cellal, no hakkille maa deeyiri e Laamɗo nii. ³ Hee mi seyike nde yoga e sakiraaɓe ngari kaalani kam no tiinnori-ɗaa e goonga e no njokkir-ɗaa mo nii. ⁴ Seyo fuu ɓuranaa kam ko nan-mi ɓiɓɓe am ana njokki goonga oo koo.

Haala ballal faade e sakiraaɓe

⁵ Sakiike am korsudo, golle lobbo mo ngollantaa sakiraaɓe ɓee, fay ɓe a anndaa ɓee,* ana hollita a koolniido. ⁶ Be kaalii haala jilli maa yeeso deental goondinɓe. So a jukkii yooɓinde ɓe ko ɓe kasindini e laawol maɓɓe, no hawwirta e muuyde Laamɗo nii, a wadan ko moyyi. ⁷ Sabi kamɓe, saabe Almasiihu ɓe immorii laawol ngol. Be ndaardaali yimɓe ɓe ngoondinaali Iisaa ɓee fay huunde. ⁸ Ndennoo, enen goondinɓe Iisaa, eden kaani wallude hono ɓeen yimɓe, yalla eden ngollida e maɓɓe goonga.

No Diyoterefes e Demeteriyus ngorri

⁹ Won ko mbinndu-mi faade e deental goondinɓe ngal, kaa Diyoterefes, muuyɗo ardinde hoore mum oo, jaɓantaa kam. ¹⁰ Saabe dum, so mi warii, mi hollan ko o wadata koo e no o bonkortoo min nii. Wanaa dum tan: o jaɓɓataako sakiraaɓe hoɓɓe ɓee, kasen duu yiduɓe jaɓɓaade ɓe ɓee, o haɗan dum, o ribba dum'en e deental goondinɓe ngal.

¹¹ Sakiike am korsudo, pati jemmmbu ko boni, jemmmbu ko moyyi. Gadoowo ko moyyi fuu yo nedɗo Laamɗo. Gadoowo ko boni anndaa Laamɗo. ¹² Demeteriyus yo nedɗo lobbo sabi omo jiiɓi e goonga. Yimɓe fuu ana kaala haala makko lobba. Minen duu, miden njaɓi dum, aɗa anndi seedaaku amen yo goonga.

Baynondiral

¹³ Ko kaan-mi haalande ma koo ana heewi, mi yidaa winndude dum fuu e derewol. ¹⁴ Mido yeloo yiide ma ko ɓadii, kaalden hunduko e hunduko.

¹⁵ Giɗiraaɓe maa wonɓe ɗoo ɓee ana njowte. Mido jowta giɗiraaɓe ɓee fuu, gooto gooto. Aan e jam!

* 1:5 Sakiraaɓe ɓee yo saakoɓe Kabaaru Lobbo oo.

Bataaki Yahuuda

¹ Oo bataaki ga am iwri, miin Yahuuda, maccudo Iisaa Almasiihu mi mijii Yaakuuba. Mi jowtii on, onon noddaa6e horsu6e e Laamdo Baabiraado men 6ee, onon reenaabe faa gartol Iisaa Almasiihu. ² Yo Laamdo hebbin e mon yurmeende mum e jam mum e jilli mum!

Jeertaango dow jannginoobe fenoo6e

³ Sakiraabe am horsu6e, mido yidunoo faa sanne winndande on banngal kisindam dam ndeentu-den e mum en fuu dam. Kaa jooni mi yii ana tilsi mi winnda faa mi suusina on ka6ano-don laawol goondinal dokkaangal senii6e fuu cilol gootol keyoowol yim6e jamaanuujii dii fuu. ⁴ Sabi won soorii6e e deental ngal, 6e jukkungo mum'en winndaa gila ko 6ooyi. Be yeddoo6e Laamdo, 6e waylitoobe moyyere Laamdo ndee faa laatoo yamiroore njaahilaaku, 6e yeddoo6e Joomiraado men Iisaa Almasiihu Kalfaado men gooto oo.

⁵ Jooni, mido yidi miccintinde on dum doo, fay so taweede on kumpitaama faa laa6i: ko Joomiraado danndi yim6e mum to leydi Misira too koo, o sakitike halkude 6e ngoondinaali e ley ma66e 6ee. ⁶ Miccitoro-don duu no yoga e malaa'ika'en 6ee keddaaki do njamiranoo doo nii, ko 6e ngadi dee, 6e njoppu dard ma66e. Saabe dum Joomiraado heddi 6e ley nimre faa kiiti nannde darngal, geyyii 6e geyyelle duumiide. ⁷ Kasen duu, Sodooma e Gomoora e geelle piliide dum'en ngadirii njaahilaaku no malaa'ika'en 6ee ngadiri nii, de nguurdiino e tuuyooji di kaanaa wadeede. E ley dum de laatanike yim6e fuu jeertaango jukkungo yiite duumiinge ngee.

⁸ Dum e taweede, soorii6e e mon tuugii6e ko njii e ley koydi mum'en 6ee, ana cobina caldi mum'en, ana koyna hooreyaaku Joomiraado, ana mbonkoo teddu6e won6e dow kammu 6ee. ⁹ Jaka fay Miikaa'iilu, mawdo malaa'ika'en oo, bonkaaki Ibiliisa nde 6e nduddunoo banngal ireede tew Muusaa oo ndee. O ja6aali bonkaade Ibiliisa faa o wullanoo dum, ko o wii dum dee: «Yo Joomiraado hiite.» ¹⁰ Kaa 6een yim6e ana mbonkoo kudde de 6e anndaa dum'en, ko 6e anndi koo jaati woni ko halkata 6e. Dum woni tuuyooji ma66e, ana wa'i hono tuuyooji daabaaji ladde nii. ¹¹ Kaari! Be njokkii laawol Kaabiila.* Be ngadii ko'e ma66e e majjere Balaama,† yalla e6e ke6a jawdi. Be kalkoto e murtugol ma66e no Koora‡ halkorii nii. ¹² Kam6e ngoni ella kawrital naamdu moodon, sabi ayiibe 6e naamirta, kasen duu ko'e ma66e tan 6e killaa. Be duule de ngalaa ndiyam de kenuuli coggata, 6e ledde yaawnde de ngalaa ko tebetee, doofaade, baatude fey. ¹³ E6e yufina gacce ma66e no bempeeje geeci piyotoode yufinirta ngufo nii, 6e koode jiilotoode, nimre burnde fuu ni66ude 6e ndesanaa faa abada.

¹⁴ Henok taanii Aadama jedda6o oo sappinooka kabaaru ma66e gila ko 6ooyi, wii: «Yeewee Joomiraado ana warda e malaa'ika'en mum senii6e ujunaaji ujunaaji

¹⁵ faa sara yim6e fuu.

O hollitan bon6e 6ee golle mum'en fuu no foti bonde, o hollitan 6e geddi fuu di 6een luuttoo6e yeddoo6e Laamdo kaali.»

¹⁶ Been yim6e yo bonnoo6e moyyere, woytotoo6e, jokkoo6e gidaade yonki mum'en, e6e mantoo, e6e mana wo66e yalla e6e ke6a ko 6e njidi.

Haala ni6ude nguurndam dow goondinal

¹⁷ Kaa onon sakiraabe am horsu6e, miccitee konngi di nelaar6e Joomiraado men Iisaa Almasiihu 6ee cappinoo dii. ¹⁸ Nii 6e mbiiri on: «E cakite jamaanu, jaayroo6e yim6e, jokku6e gidaade yonki mum'en bonde ngaroyan.» ¹⁹ Kam6e ngoni seenndoo6e yim6e, miilooji adunankooji 6e njogii, Ruuhu Laamdo oo walaa e ma66e. ²⁰ Kaa onon sakiraabe am horsu6e, mahee nguurndam mon dow goondinal moodon cattungal senaade ngal, keddee e naagaade Laamdo e dow baawde Ruuhu Ceniido. ²¹ Keddee e jilli Laamdo tawa odon ndoomti yurmeende Joomiraado meeden Iisaa Almasiihu na6oore on to nguurndam nduumiidam. ²² Njurmee yoga yim6e won6e e sikke, ²³ ndiwttee yoga ma66e iwde e yiite, ndanndon 6e. Wo66e 6ee noo, njurmoro-don 6e e dow jeertagol, nefon fay saaya ka terde ma66e comni kaa.

²⁴⁻²⁵ Laamdo ana waawi reenude on e tarataraade, ana waawi darnude on yeeso teddeengal mum, tawee jinjoore walaa e mon, on seyii6e. Yo teddeengal e manngu e semmbe e laamu ngoodan mo, kanko Laamdo gooto kisinirdo en Iisaa Almasiihu Joomiraado meeden oo, gila huunde fuu tagaaka faa jooni, faa abada abadin. Aamiina!

* **1:11** Kaabiila yo bardo mijum Haabiila. † **1:11** Yeew 2 Piyeer 2.15 ‡ **1:11** Gorko biyetee6o Koora murtini yim6e Israa'iila nde Muusaa haybannoo 6e ley ladde ndee.

Banngingol ngol Iisaa Almasiihu bannginani Yuhanna

¹ Dewtere ndee ana mooṭti kulle de Iisaa Almasiihu banngini. Laamdo bannginani mo dee kulle faa o holla maccuṭe mum ḡee ko warata ḡooyataa. Iisaa neli malaa'ika mum faa humpita dum maccudo makko Yuhanna. ² Oon duu seettiima huunde fuu ko yii, dum woni, o haalii konngol Laamdo ngol, o seedii e dow Iisaa Almasiihu oo huunde fuu ko o yii. ³ Neddo fuu janngudo ndee dewtere annabaaku welii hoore. Neddo fuu kettiniido nde so jokki ko winndaa e mayre koo welii hoore, sabi wakkati mo kulle dee ngadata oo ḡadiima.

Misaalu faade e deente goondinḡe jeddi

⁴ Miin Yuhanna winndi oo doo bataaki faade e deente jeddi goondinḡe gonḡe e leydi Asiya dee. Yo on keḡu moyyere e jam iwde e Laamdo goodudo, goodunoodo, garoowo oo, iwde e ruuhuui jeddi gonḡi e yeeso bimbbeere makko laamu ndee dii, ⁵⁻⁶ iwde e Iisaa Almasiihu, seedee koolniido e dow kulle dee oo, arano e wuurtineede hakkunde maayḡe, laamiido kaanankooḡe aduna oo.

Yo teddeengal e baawde ngoodan Iisaa faa abada, kanko yidi en so o yuppi yiiyam makko, o tonngiti en iwde e tonngoode luuttal, o wadi en jeyaaḡe e laamu, o wadi en yottinooḡe sadaka faa ngollanen Laamdo Baabiraado makko oo! Aamiina.

⁷ Taykee, omo wara e duule.

Yimḡe fuu njiyan mo,
fay yuwnooḡe mo ḡee,
leni aduna fuu cunḡan saabe makko.
Hono non laatortoo! Aamiina.

⁸ Joomiraado men Laamdo, goodudo, goodunoodo, garoowo, Jom Baawde oo, wii:
—Miin woni arano, miin woni cakito.

No Yuhanna yiiri Almasiihu ana teddiniree

⁹ Miin woni Yuhanna sakiike mon deentudo e mon torraaji, deentudo e mon laamu Iisaa Almasiihu, e mupidiido e mon mujal makko. Mi ribbanooma yaade ruunde wiyeteende Patamos saabe ko mbaajii-mi konngol Laamdo ngol e ko ceedanii-mi Iisaa koo.

¹⁰ E ley Nalaande Joomiraado ndee, ^{*} keew-mi Ruuhu, nan-mi caggal am daande tekkunde no daande buututal nii ¹¹ ana wiya:

—Ko njiyataa koo, wadu dum dewtere, neldaa nde deente goondinḡe jeddi dee: deental Efeesunkooḡe e deental Simirnankooḡe e deental Pergamenkooḡe e deental Tiyyati-rankooḡe e deental Sardesankooḡe e deental Filadelfinkooḡe e deental Lawdikiyankooḡe.

¹² Njeeyii-mi yalla mido yiya kaaldooowo e am oo, njii-mi moottilaaji kanḡe jeddi, ¹³ nanndoore neddo ana hakkunde majji, ana ḡoornii saaya, ana haḡḡi gaandilaawol kanḡe e bece mum. ¹⁴ Leeḡi hoore makko ana ndawni far no haabu, naa no ḡiraadam nii, gite makko ana njaaynira no metangal yiite nii, ¹⁵ koyde makko ana delkira no jakawalle jalbirta so wadaama e yiite faa wojji coy nii, kasen duu daande makko ana wa'i no dillere ndiyam keewdam nii. ¹⁶ Omo jogii e junngo makko jaamo ngoo kooḡe jeddi, kaafaawi ki banngeejii mum dii fuu mbeli ana yalta e hunduko makko, yeeso makko ana delkira no naange jalbirta hakkunde naange nii.

¹⁷ Nde njii-moo-mi ndee, caamu-mi yeeso makko mbaa-mi no maaydo nii. O fawi junngo makko jaamo e am, o wii:

—Pati hul! Miin woni arano, miin woni cakito, ¹⁸ miin woni guardo oo. Mi maayiino, kaa mido nii wuuri faa abada. Miin jogii baawde dow maayde e baawde dow laakaraa. ¹⁹ Ndennoo, winndu ko njiyataa koo, dum woni ko wadata jooni koo e ko waroyta caggal mum koo. ²⁰ Annii sirri kooḡe jeddi de njiyataa e junngo am jaamo dee, kanḡum e moottilaaji kanḡe jeddi: kooḡe jeddi dee yo malaa'ika'en deente goondinḡe jeddi dee, moottilaaji kanḡe jeddi dii yo deente goondinḡe jeddi dee.

2

Haala bataakiiji faade e deente goondinḡe jeddi

Bataaki faade e Efeesunkooḡe

¹ —Winndu faade e malaa'ika deental goondinḡe wonḡe Efeesu, mbiyaa:

^{*} **1:10** Nalaande Joomiraado ndee woni jannde alan.

«Annii haalaaji jogiido koođe jeddi e junngo mum jaamo, jahoowo hakkunde moottilaaji kanne jeddi:

² Mido anndi golleeji maa e mujal maa ley tampere. Mido anndi a hokkataa bonɓe 6ee laawol, a ittii koro innditirteeɓe nelaarɓe 6ee a tawii 6e fenooɓe. ³ A jom mujal, a torraama saabe innde am, dum e taweede yonki maa jawaaali. ⁴ Kaa mido felire dum doo: a yoppii jilli maa di njogin-daa arande dɗi. ⁵ Ndennoo miccɗa no ngorrino-daa gila a saamaali. Tuubu, ngolliraa no ngollirno-daa arande nii! So wanaa dum, so a tuubaali, mi waran e maa mi itta moottila maa e nokku mum.

⁶ Kaa mido yarrani maa dum doo: ada wapi golleeji jokkuɓe Nikola no mbajir-mi di nii. ⁷ Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondinɓe dee koo! Jaaliido fuu, mi hokkan dum jaamde 6i66e lekki nguurndam ndariiki e alijenne Laamdo kii.»

Bataaki faade e Simirnankooɓe

⁸ —Winndu faade e malaa'ika deental goondinɓe wonɓe Simirna, mbiyaa:

«Annii haalaaji biyeteedo arano e cakito, maaynoodo so wuurti oo:

⁹ Mido anndi torra maa e baasal maa, tawee nee a arsukunte. Mido anndi bonnooɓe innde wiyooɓe e ko'e mum'en 6e Yahuudiyankooɓe tawee 6e nganaa. Ko 6e ngoni dee, 6e deental rewooɓe Ibiliisa. ¹⁰ Pati hul torra ɓadiido hewtude ma. Tayka, yoga mon Ibiliisa wedoto dum ley kasu faa tewta seytaade on. On torrete balde sappo. Yo a laato koolniido faa maayde tawe hen, mi hokke teddeengal gondungal e nguurndam nduumiidam. ¹¹ Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondinɓe dee koo! Jaaliido fuu, maayde ɗidoɓere ndee memataa dum fey.»

Bataaki faade e Pergamenkooɓe

¹² —Winndu faade e malaa'ika deental goondinɓe wonɓe Pergame, mbiyaa:

«Annii haalaaji jogiido kaafaawi ki banngeji mum ɗiɗi fuu mbeli:

¹³ Mido anndi nokku do kodu-daa, do Ibiliisa laamii doo. Ada tiidi e innde am, a yankiraali goondinal maa e am fay wakkati nde Antipas seede am koolniido oo waraa ley mon ndee, dum woni do Ibiliisa hodi doo. ¹⁴ Kaa won pelooje seeda de njogani-maa-mi: ada mujana yimɓe wonɓe hakkunde mon nannduɓe e Balaama. Kanko janngini Balaka seytaade Israa'iilankooɓe faa jeena kanum e jaamde tewuujii cakkanaadi tooruujii. ¹⁵ Nii, jokkuɓe yimɓe Nikola ngorri hakkunde mon, jannde maɓɓe e golleeji maɓɓe fuu potu. ¹⁶ Ndennoo tuubu, so wanaa dum, mi waran e maa jooni, mi haɓira e maɓɓe kaafaawi ngonki e hunduko am kii. ¹⁷ Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondinɓe dee koo! Jaaliido fuu, mi hokkan dum jaamdu suudiindu wiyeteendu «manu », mi hokkan dum kaayel danewel binndaangel innde heyre nde fay gooto anndaa so wanaa dokkaado dum.»

Bataaki faade e Tiyyatirankooɓe

¹⁸ —Winndu faade e malaa'ika deental goondinɓe wonɓe Tiyyatira, mbiyaa:

«Annii haalaaji Bii Laamdo mo gite mum njalbirta no metangal yiite, mo koyde mum delkirta no jakawalle jarnaado nii:

¹⁹ Mido anndi golleeji maa e jilli maa e goondinal maa e ballal ngal ngadan-daa woɓɓe, kanum e mujal maa. Mido anndi golleeji maa cakitiidi dɗi ɓuri arande dɗi heewde. ²⁰ Kaa mido felire dum doo: ada mujana Yesabel, oo debbo biyoowo hoore mum annabaajo. Omo hoomta maccuɓe am omo janngina dum'en fijirde e jaamde tewuujii cakkanaadi tooruujii. ²¹ Mi hokkii mo wakkati no mo tuubira, kaa o jaɓaali tuubude iwde e fijirde makko ndee. ²² Saabe majjum mi wedoto mo dow leeso naawalla. Fijidooɓe e makko 6ee duu, so tuubaali iwde e laawol makko ngol, torrete torraaji mawɗi, ²³ mi halkan 6i66e makko duu. Deente goondinɓe dee fuu anndan miin woni ittoowo koro hakkiilaaji e ɓerde, kasen duu mi yooan gooto e mon fuu hakke golle mum. ²⁴ Kaa onon Tiyyatirankooɓe heddiɓe 6e njokkaali ngol laawol 6ee, 6e ngolliraali ko yoga inndirta «sirriiji Ibiliisa luggi », mido wiya on: walaa donngal gonngal ngal pawan-mi e mon ²⁵ so wanaa yo on tiidi e ko njogi-don koo faa nde ngar-mi fuu. ²⁶⁻²⁸ Jaaliɓe — dum woni wadooɓe sago am faa timmoode 6ee — mi hokkan dum'en baawde de keɓu-mi e Baabiraado am dee, faa 6e ndurda jaaleji dɗi loocol naawngol, 6e pusira di no mahoowo loode fusirta loode nii. Mi hokkan 6e hoodere fajiri ndee duu. ²⁹ Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondinɓe dee koo! »

3

Bataaki faade e Sardesankooɓe

¹ —Winndu faade e malaa'ika deental goondinɓe wonɓe Sardes, mbiyaa:

«Annii haalaaji jogiido ruuhuujii Laamdo jeddi e koođe jeddi:

Mido anndi golleeji maa, ada wiye e guurdo, tawee nee a maaydo. ² Jeerta cemm-bindinaa seeda mo njogi-daa oo gila waataali, sabi mi tawaali fay gooto e golleeji maa ana hi66i yeeso Laamdo am. ³ Ndennoo, miccita no ke6ir-daa e no nanir-daa Kabaaru Lobbo oo, tuubu ngolliraa mo. So a jeertaaki, mi warden no gujjo nii, kasen duu a anndataa wakkati mo ngaran-mi ma66ude ma. ⁴ Kaa noo, ada jogii do Sardes doo yim6e 6e tuunninaali kaddule mum'en. Be 6oornotoo kaddule daneeye 6e njaada e am, sabi e6e kaandi hen. ⁵ Hono non, jaaliido fuu 6oornotoo kaddule daneeye. Abada mi tosataa innde mum e dewtere nguurndam ndee. Mi seedoto omo jeydaa e am yeeso Baabiraado am e malaa'ika'en mum. ⁶ Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondin6e dee koo!»

Bataaki faade e Filadelfinkoo6e

⁷ —Winndu faade e malaa'ika deental goondin6e won6e Filadelfi, mbiyaa:

«Annii haalaaji ceniido goongirante, mo cokitirgal Daawuuda kaananke oo woni e junngo mum. So o udditii fay gooto uddataa, so o uddii fay gooto udditataa.

⁸ Mido anndi golleeji maa. Tayka, mi udditii damal yeeso maa ngal fay gooto waawaa uddude. Aan e fam6ude semmbe fuu, a haybii konngol am, a yankiraali innde am. ⁹ Haya, mi neldete jeyaa6e e deental rewo6e Ibiliisa wiyo6e e ko'e mum'en 6e Yahuudiyankoo6e tawee 6e fenoo6e, 6e nganaa. Mi dooldinan 6e 6e ngara 6e kujidoya e koyde maa. Nden 6e paaman mi yidii ma. ¹⁰ Ko njamir-maa-mi mujaa koo, a mujii sanne. Saabe dum, mi reenete e wakkati nde gillaare warata horde aduna faa itta koro yim6e fuu. ¹¹ Mi 6adike warde. Tiidu e ko njogi-daa koo pati fay gooto teeta deesewal maa jaalogal. ¹² Jaaliido fuu, mi wadan dum nuygal ley suudu Laamdo am seniindu, o yaltataa e mayru abada. Mi winndan e mum innde Laamdo am e innde ngalluure Laamdo am, dum woni Urusaliima keso iwoowo dow kammu to Laamdo am so jippoo oo, mi winndan e mum innde am heyre ndee. ¹³ Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondin6e dee koo!»

Bataaki faade e Lawdikiyankoo6e

¹⁴ —Winndu faade e malaa'ika deental goondin6e won6e Lawdikiya, mbiyaa:

«Annii haalaaji biyeteedo Aamiina oo, seedee koolniido goongirante, layli tagoore ndee fuu:

¹⁵ Mido anndi golleeji maa, a wulaa a 6uu6aa. Yo a laato guldo naa 6uu6udo! ¹⁶ Nde wonnoo ada forri a wulaa a 6uu6aa, mi tutte iwde e hunduko am. ¹⁷ Ada wiya: «Mi galo, mi moo6tii jawle, mi hasindinaa e fay huunde. » Tawee nee, a anndaa a jaad6o hoore a jurminiido a baasudo a bumdo a koldo! ¹⁸ Mido waaje: soodu e am kanje la66iniraado yiite, yalla ada he6a jawdi, coodaa e am kaddule daneeye 6oorno-daa, yalla ada suura hersa terde maa 6ole dee, coodaa e am nebam nguja gite maa yalla jiile maa ana laa6a. ¹⁹ Miin, mido fela mido ne'a yim6e 6e njidu-mi. Ndennoo, darana ko moyyi, tuubaa! ²⁰ Hettina, mido nii darii e damal mido salmina. Neddo fuu nando daande am so udditi, mi naatan galle mum, mi jaamda e mum. ²¹ Jaaliido fuu, mi hokkan dum jooddaade e am dow bimmbeere am laamu, no miin duu njaalorii-mi so njooddii-mi e Baabiraado am dow bimmbeere mum nii. ²² Jogiido noppi fuu, yo nanu ko Ruuhu haalanta deente goondin6e dee koo!»

4

Haala damal udditiingal dow kammu

¹ Caggal dum, njii-mi damal ana udditii dow kammu. Daande nde nanunoo-mi arannde wa'unde no buututal nii ana haalda e am, ana wiya:

—Nabbu ngaraa doo, faa mi holle ko haani laataade caggal dum doo.

² Don e don, keew-mi Ruuhu, njii-mi bimmbeere laamu to dow kammu too, neddo gooto ana joodii dow mayre. ³ Joodiido oo, mbaadi mum ana jalbira no haayre yaspa, ana wojjitira no haayre sardis, ci6o-ci6ongal ana filii bimmbeere ndee ana jalbira no haayre emerooda nii. ⁴ Bimmbeere ndee, bimmbeeje laamu noogay e nay ana pilii nde, maw6e noogayon e nayon ana njoodii dow majje, ana 6oornii kaddule daneeye, tennaade capiraade kanje ana e ko'e ma66e. ⁵ Maje e sawtuuji e gidaali ana njalta e bimmbeere laamu ndee, cunkume jeddi ku66ooje ana yeeso mayre doo, deen ngonii ruuhuui Laamdo jeddi ddi. ⁶ Ko wa'i hono weendu laa6undu tal nanndundu e timtorgal ana foocii yeeso mayre.

Kudde nay guurde jogiide gite keewde yeeso e caggal fuu, ana hakkunde mayre e sera mayre. ⁷ Huunde wuurnde aranndeere ndee ana wa'i no rawaandu ladde nii, did6ere ndee ana wa'i no ngaari nii, tato6ere ndee, yeeso mum ana wa'i no yeeso neddo nii, nayo6ere ndee ana wa'i hono no ciilal diwoowal nii. ⁸ Wootere e kudde nay guurde dee fuu

ana jogii biifoole jeegom, wooto fuu ana jogii gite keewde ley e dow fuu. Jemma e jalooma fuu de celataa e yimde, ede mbiya:

«Ceniido, Ceniido, Ceniido

yo Joomiraado Laamdo Jom Baawde,
goodunoodo, goodudo, garoowo oo!»

⁹ Kudde nay guurde dee ana njimana joodiido dow bimmbeere laamu, guurdo faa abada oo, jime teddungal e darja e jettooje. ¹⁰ Nde 6e ngadata dum fuu, mawbe noogayon e nayon 6ee kippoto e leydi yeeso joodiido e bimmbeere oo, cujidana guurdo faa abada oo, njoyyina tenngaade mum'en yeeso bimmbeere ndee, mbiya:

¹¹ «Joomiraado amen, Laamdo amen,

aan haandi e hebude darja e teddungal e baawde,
sabi aan tagi kulle dee fuu

e muuyde maa de laatorii, de tagiraa.»

5

Haala dewtere Laamdo e kaando udditinde nde

¹ Caggal dum, njii-mi e junngo jaamo joodiido dow bimmbeere laamu ndee oo dewtere nde dow mum e ley mum winndaa, uddiraande pedoode jeddi maandude. ² Non njii-mi malaa'ika jom semmbe ana ooynoo e daande toownde, ana wiya:

—Homo haandi e fettude pedoode dee uddita dewtere ndee?

³ Fay gooto walaa dow kammu walaa dow leydi walaa ley leydi kaando udditidde dewtere ndee naa yeeude ley mayre. ⁴ Ngullu-mi gullaali cattudi, sabi hebaaka kaando udditidde dewtere ndee naa yeeude ko woni e mayre. ⁵ Non gooto e mawbe 6ee wii kam:

—Pati woy! Rawaandu ladde haliindu jeyaandu e suudu baaba Yahuuda nduu, iwndu e Daawuuda nduu, jaalike. Endu waawi fettude pedoode jeddi dee, ndu uddita dewtere ndee.

⁶ Nden njii-mi Njawdiri ana darii hakkunde bimmbeere ndee, kudde nay guurde dee e mawbe 6ee ana pilii ndi. Endi nanndi e kirsanoondi. Endi jogii luwe jeddi e gite jeddi, dum woni ruuhuui Laamdo jeddi neleteedi e aduna oo fuu dii. ⁷ Ndi yehi nanngoyde dewtere ndee e jaamo joodiido dow bimmbeere ndee oo. ⁸ Ko ndi nanngi dewtere ndee koo, kudde nay guurde dee e mawbe noogayon e nayon 6ee cujidi yeeso mayri. Gooto e ma66e fuu ana jogii hoddu e urdude kanjeere heewnde uurdi, dum woni duwaawuui senii6e 6ee. ⁹ Hedde e6e njima jimol kesol e6e mbiya e maggol:

«Aan haani 6amde dewtere ndee

pettaa pedoode mayre,

sabi a hirsanooma,

a soottitanike Laamdo yim6e

e suudu baaba fuu e demngal fuu e jaalejol fuu e lejol fuu,

yiiyam maa coottitori-daa 6e,

yalla e6e tawdee e Laamdo.

¹⁰ A wadii 6e kaanankoo6e e yottino6e sadaka Laamdo meeden oo,
6e laamoo aduna oo.»

¹¹ E ley holleede am, nan-mi daade malaa'ika'en heew6e, ujunaaji ujunaaji. E6e pilii bimmbeere ndee e kudde guurde dee e mawbe 6ee, ¹² e6e njima e6e toowna daade ma66e:

«Njawdiri kirsanoondi ndii

ana haandi e hebude baawde e jawdi

e hakkilantaaku e semmbe

e teddungal e darja e jettooje!»

¹³ Non nan-mi huunde fuu ko tagaa ko woni dow kammu e ko woni dow leydi e ko woni ley leydi e ko woni dow geeci e ko woni e mum'en fuu, ana wiya:

«Jettooje e teddungal e darja e baawde

ngoodanii joodiido dow bimmbeere ndee oo

e Njawdiri ndii faa abada!»

¹⁴ Kudde nay guurde dee njaabii:

—Aamiina!

Mawbe 6ee duu, kippii e leydi cujidani 6e.

6

Pedoode jeddi

Haala fettugol fedoode arandeere: jaalogal

¹ Oon wakkati, yee-wi non njii-mi Njawdiri ndii fettii wootere e pedoode jeddi dee. Nan-mi wootere e kudde nay guurde dee ana iidina daande mum no gidaango nii, ana wiya:

—War gaa!

² Yeew-mi, njii-mi puccu daneejo. Baddiido mo oo ana jogii laajal, o hokkaa tenngaade laamu, o yaari no jaalotoodo nii o jaaloto duu.

Haala fettugol fedoode didobere: barondiral

³ Nde Njawdiri ndii fettunoo fedoode didobere ndee, nan-mi huunde didobere ndee ana wiya:

—War gaa!

⁴ Non puccu goddo boderee yalti. Baddiido mo oo hokkaa kaafaawi mawki, o hokkaa baawde yalla omo itta jam e aduna oo, faa yimbe mbarondira.

Haala fettugol fedoode tatoere: tiidalla

⁵ Nde Njawdiri ndii fettunoo fedoode tatoere ndee, nan-mi huunde wuurnde tatoere ndee ana wiya:

—War gaa!

Njii-mi puccu baleejo. Baddiido mo oo ana jogii peesorgal e junngo mum. ⁶ Nan-mi ko wa'i no daande neddo iwii hakkunde kudde nay guurde dee, ana wiya:

—Munnabi alkama naa munnabiije tati gawri waarata e njoedi golle jalooma. Kaa pati mursee nebam dam e peguujam dam.

Haala fettugol fedoode nayoere: maayde

⁷ Nde Njawdiri ndii fettunoo fedoode nayoere ndee, nan-mi daande huunde wuurnde nayoere ndee, ana wiya:

—War gaa!

⁸ Yeew-mi, njii-mi puccu oolo. Baddiido mo oo ana wiyee Maayde, laakaraa ana jokki e makko. Be ndokkaa baawde dow nayoere aduna oo faa 6e mbarda yimbe kaafaawi e yolbere e albalaawuui e daabaaji ladde.

Haala fettugol fedoode joyoere: wardaabe saabe seedaaku mum'en

⁹ Nde Njawdiri ndii fettunoo fedoode joyoere ndee, njii-mi to ley ittirde sadaka too yonkii wardanoobe saabe konngol Laamdo ngol e seedaaku mo 6e ceettii oo. ¹⁰ Be eewnii faa toowi, 6e mbii:

—Joomiraado ceniido goongirante, faa mande ndoomu-daa sarde yimbe wonbe e aduna oo 6ee faa njoeto-daa yiyam amen dam?

¹¹ Gooto e ma66e fuu hokkaa saaya ndaneewa, 6e mbiyaa 6e powta seeda tafon, faa adadu sakiraabe ma66e, gollidii6e ma66e fodanaabe wareede no ma66e nii 6ee, ki66a.

Haala fettugol fedoode jeegobere: jalooma mawdo

¹² Nden njii-mi Njawdiri ndii fettii fedoode jeegobere ndee. Non leydi dimmbii dimmbagol manngol, naange ngee bawliri no kaasa baleewa nii, lewru nduu fuu wajjiri no yiyam nii, ¹³ koodde kammu dee caami e leydi no 6i66e ibbe kecce caamirta so henndu mawndu wibbii. ¹⁴ Kammu oo iwi, taggiraa no daago taggirtee nii, kaaye e duude fuu doofaa iwde e nokkuuje mum'en. ¹⁵ Nden kaanankoo6e aduna e yimbe teddu6e e hooree6e sordaasi'en e arsukunte'en e jom'en semmbe e rimbe e riimay6e fuu cuudii e loowi kaaye, kaɲum e hakkunde kaaye. ¹⁶ Hedde e6e mbiya loowi kaaye dii e kaaye dee:

—Caamee e amen! Cuudon min e gite joodiido dow bimmbeere laamu ndee oo, kaɲum e tikkere Njawdiri ndii! ¹⁷ Sabi jalooma mawdo tikkere ma66e ndee yottiima, homo waawi dadude?

7

Haala yimbe 144 000 wadaabe maande Laamdo

¹ Caggal dum, njii-mi malaa'ika'en nayon ana ndarii e paale nay dee. Be cakkii kenuuli aduna nay dii, pati mbifa wanaa e leydi wanaa e geeci wanaa fay e lekki. ² Njii-mi kasen malaa'ika goddo iwruɖo funnaange ana jogii gadirgal maande Laamdo guurdo oo ngal. O eewnii daande toownde faade e malaa'ika'en nayon hokkaa6e baawde torrude leydi e geeci. ³ O wii 6e:

—Pati mbonne leydi ndii e geeci oo e ledde dee tafon, faa nde ke6u-den wadude maandeeji e tiide maccu6e Laamdo meeden 6ee.

⁴ Non nan-mi adadu wadaabe maande e dow tiide mum'en 6ee: e6e mbaara e ujunaaji teemedere e ujunaaji capande nayon e ujunaaji nayon (144 000) iw6e e cuudi Israa'iilankoo6e 6ee dii fuu:

⁵ iw6e e Yahuuda yo ujunaaji sappo e didon (12 000),

iw6e e Ruuben, ujunaaji sappo e didon (12 000),

iw6e e Gada, ujunaaji sappo e didon (12 000),

⁶ iw6e e Asiiira, ujunaaji sappo e didon (12 000),

iw6e e Naftali, ujunaaji sappo e didon (12 000),
 iw6e e Manaasa, ujunaaji sappo e didon (12 000),
⁷ iw6e e Simeyon, ujunaaji sappo e didon (12 000),
 iw6e e Lewi, ujunaaji sappo e didon (12 000),
 iw6e e Isakar, ujunaaji sappo e didon (12 000),
⁸ iw6e e Jebulon, ujunaaji sappo e didon (12 000),
 iw6e e Yuusufu, ujunaaji sappo e didon (12 000),
 iw6e e Benjamin duu, ujunaaji sappo e didon (12 000),
 cuudi baaba dii fuu ngadanaama maande.

No yim6e lepi fuu njettirta Laamdo

⁹ Caggal dum, yeew-mi, njii-mi jamaa keewdo mo limataako iwdó e yim6e lepi fuu e suudu baaba fuu e jaalepi fuu e demngal fuu ana darii yeeso bimmbeere laamu ndee e Njawdiri ndii. E6e boornii saayaaji daneeji, ca6e tamarooje ana e juude ma66e. ¹⁰ E6e ilina, e6e mbiya:

—Kisindam dam to Laamdo men joodiido dow bimmbeere laamu ndee iwrata, kaɲum e Njawdiri ndii.

¹¹ Malaa'ika'en 6ee fuu pilii bimmbeere ndee, maw6e 6ee e kudde nay guurde dee fuu kippii e leydi ana cujidana Laamdo, ¹² ana mbiya:

«Aamiina!

Jettooje e darja e hakkilantaaku e jaarooje

e teddungal e baawde e semmbe,

fuu ngoodanii Laamdo meeden faa abada!»

¹³ Non gooto e maw6e 6ee lamndii kam:

—Ho6e ngoni 6ee yim6e boornii6e saayaaji daneeji? Hoto 6e iwi?

¹⁴ Mbii-moo-mi:

—Moobbo, aan woni anndudo.

O ja66itii o wii kam:

—Kam6e ngoni iw6e e torra mawdo tawi e6e ndeenii. Be loonnii saayaaji ma66e, 6e ndawninirii dum'en yiiyam Njawdiri ndii.* ¹⁵ Dum saabii so 6e keddoto yeeso bimmbeere laamu Laamdo ndee, 6e ndewa mo jemma e jalooma ley suudu makko seniindu nduu, kasen duu, joodiido e bimmbeere laamu ndee oo huuran e ma66e hukkum mum. ¹⁶ Be njolbataa, 6e domdataa, naange tappataa 6e, fay nguleefi ngooti yottataako 6e. ¹⁷ Sabi Njawdiri ngonndi e hakkunde bimmbeere laamu ndii duran 6e, juurna 6e e cewle ndiyam ndokkoojam nguurndam. Laamdo soccan gondi gite ma66e fuu.

8

Haala fettugol fedoode jeddó6ere: deyyere mawnde

¹ Nde Njawdiri ndii fettunoo fedoode jeddó6ere ndee, kammu oo deyyinii teen ko waarata e feccere leer. ² Non njii-mi malaa'ika'en njeddón darii6e yeeso Laamdo 6ee ndokkaama buutute jeddi.

³ Malaa'ika goddo jogiido urdude kanjeere daroyii bannge ittirde sadaka. O hokkaa uurdi keewndi faa o sakkodoo dum e duwaawuui seniife, o yottina di dow ittirde sadaka kanjeere wonnde yeeso bimmbeere laamu ndee. ⁴ Cuurki uurdi ndii jabbidi e duwaawuui seniife 6ee iwde e junngo malaa'ika dariido yeeso Laamdo oo. ⁵ Malaa'ika oo 6ami urdude ndee, hebbini nde yiite e ley ittirde sadaka ndee, wedii nde e leydi. Non gidaali e dillereji ngadi, maje maji, kasen leydi dimmbii.

Buutute jeddi

⁶ Caggal dum, malaa'ika'en njeddón jogiife buutute jeddi 6ee lanndinani fuufude de.

Haala buututal arandeewal

⁷ Malaa'ika arano oo fuufi buututal mum, non malumaluuje e yiite jillondiraange e yiiyam mbedaa e leydi ndii. Feccere tato6ere leydi ndii sumi, feccere tato6ere ledde dee sumi, kasen duu hudo hecco koo fuu sumi.

Haala buututal dido6al

⁸ Malaa'ika dida6o oo fuufi buututal mum, non ko wa'i no waamnde haayre hu66oore nii wedaa e ley geeci. Tato6ere geeci oo laatii yiiyam, ⁹ tato6ere kudde guurde gonde e geeci dee mbaati, tato6ere laanaaji ndiyam dii kalkii.

Haala buututal tato6al

* **7:14** Maanaa 6e ndawninirii saayaaji ma66e yiiyam, dum woni luutti ma66e fuu njaafaama.

¹⁰ Malaa'ika tata6o oo fuufi buututal mum, non koodal manngal ku66iroowal no cunkumal nii iwi dow kammu oo, saami e tato6ere maaje kapum e cewle ndiyam. ¹¹ Ngal koodal «Kaaadeefi» wiyetee. Ngal haadiniii tato6ere ndiyameeji dii kati, yim6e heew6e maayi saabe diin ndiyameeji kaadufi.

Haala buututal nayo6al

¹² Malaa'ika naya6o oo fuufi buututal mum, non tato6ere naange e tato6ere lewru e tato6ere kooode piyaa, faa gootel hen fuu tato6ere mum ni66a, jemma e jalooma fuu mbaasa tato6ere fooyre mum'en.

¹³ Caggal dum, njii-mi ciilal ana diwa dow mbeeyu, nan-mi engal eewnoo e daande toownde engal wiya:

—Yoo yoy! Yoo yoy! Bone woodanii yim6e aduna nde malaa'ika'en taton heddi6e 6ee puufi buutute mum'en!

9

Haala buututal joyo6al

¹ Malaa'ika joya6o oo fuufi buututal mum, non njii-mi hoodere iwii dow kammu saamii e leydi. Nde hokkaa cokitirgal 6unndu ndu luggeefi mum walaa do haadi nduu. ² Nde sotti 6unndu nduu, non cuurki yalti e mayru no wuriya mawdo nii, ki ni66ini naange e mbeeyu fuu. ³ Buureeti njalti e cuurki kii caakii e leydi, ndokkaa baawde torrude no jahe nii. ⁴ Di njamiraa pati di mbonna wanaa hudo wanaa ledde wanaa huunde fuu ko fudata e leydi, di torra yim6e 6e maande Laamdo walaa e tiide mum'en 6ee tan. ⁵ Di ndokkaa torrude 6ee yim6e faa naawa lebbi joy, kaa di ndokkaaka warde 6e. Torra majji ana wa'i hono naawalla nde yaare fidii neddo nii. ⁶ Ley diin lebbi, yim6e muuyan maayde kebataa, yim6e poodanto maayde, nde dogo dum'en.

⁷ Diin buureeti ana nanndi e pucci lanndinaniidi wolde. Ko wa'i no tenngaade capiraade kanje nii ana e ko'e majji, yeesooji majji ana mba'i no yeesooji yim6e nii. ⁸ Edi njogii lee6i mbaadi no cukuli rew6e nii, jiiye majji ana mba'i no jiiye dawaadi ladde nii. ⁹ Ko wa'i no ganndeeje jamde nii ana e becce majji, soyfa biifoole majji ana wa'i hono no wotorooji keewdi ka66aadi e pucci doganooji wolde nii. ¹⁰ Edi njogii lace jogiide kure no jahe nii, edi njogii yamiroore torrude yim6e lace majji dee hakke lebbi joy. ¹¹ Kaanake majji yo malaa'ika kawjotoodo 6unndu ndu luggeefi mum walaa do haadi oo. Innde makko e ibaraninkoore Abaddon, e ley yunaninkoore Apolliyon, dum woni kalkoowo.

¹² Bone arano oo 6ettike. Tayka, boneeji didi ana ngara caggal makko kasen.

Haala buututal jeego6al

¹³ Malaa'ika jeega6o oo fuufi buututal mum, non nan-mi daande iwrii kam to luwe nay gonde e co66uli ittirde sadaka kanjeere wonnde yeeso Laamdo ndee, ¹⁴ ana wiya malaa'ika jeega6o jogiido buututal oo:

—Yoppitin malaa'ika'en nayon ha66aa6e to maayo manngo wiyeteengo Efarata.

¹⁵ Laamdo fodii yoppitingol malaa'ika'en nayon 6ee ndee hitaande e nduu lewru e oo jalooma e oo wakkati jaati faa 6e lanndinoo warde tato6ere yim6e. ¹⁶ Mi nanii adadu konunkoo6e waddi6e pucci: 6e ujunaaji noogay cili ujunaaji sappo. ¹⁷ Annii no njiiru-mi pucci dii e waddi6e 6ee e ley holleede am: e6e 6oornii kaddule jamde bodeeje nanndude e yiite, kapum e bula-bulaaje e oole nanndude e sitti. Ko'e pucci dii ana wa'i no ko'e dawaadi ladde nii, yiite e cuurki e sitti ana njalta e kundude majji. ¹⁸ Dii balaawuui tati, dum woni yiite ngee e cuurki kii e sitti oo, njalti e kundude pucci dii so mbari tato6ere yim6e. ¹⁹ Sabi semmbe pucci dii ana e kundude mum'en, ana fay e lace majji duu. Lace majji dee ana nanndi e 6oggi leydi, ede njogii ko'e, deen ko'e di ngaaqirta yim6e.

²⁰ Heddi6e ana nguuri caggal diin balaawuui 6ee ana keddiu tuubaali e kulle de ngolliri juude mum'en dee, 6e njoppaali sujidande seydaani'en, kapum e tooruui kanje e kaalisi e jakawalle e kaaye e ledde. E6e cujidana diin tooruui di njiyataa, nanataa, ndillintaako.

²¹ Be tuubaali iwde e war-hoore e mbonobaaku e fijirde e nguuka.

10

Haala malaa'ika jogiido dewtel

¹ Caggal dum, njii-mi malaa'ika goddo jom semmbe ana iwa dow kammu ana jippoo. Omo 6oornii luurde, ci6o-cii6ongal ana tiimti hoore makko, yeeso makko ana delkira no naange jalbirta nii, korre makko ana mba'i no looci yiite nii. ² Omo jogii e junngo makko dewtel udditiingel. O darni koyngal makko naamal dow geeci, o darni nanal dow njoorndi, ³ o eewnii daande toownde no rawaandu ladde uggirta nii. Nde o eewnii ndee, gidaali jeddi

njaabii. ⁴ Nde gidaali jeddi dii tilinoo haalde ndee, kosu-mi winndude, non nan-mi daande iwrii kam dow kammu, ana wiya kam:

—Pati winndu ko gidaali jeddi dii mbii koo, yo laato kumpa!

⁵ Non malaa'ika mo njii-mi ana darii e geeci kajum e njoorndi oo hunci junngo mum jaamo faa toowi, ⁶ hunorii Guurdo duumido faa abada, tagudo kammu e ko woni e mum, tagudo leydi e geeci e ko woni e mum'en. Malaa'ika oo wii:

—Booyataa hankasen! ⁷ Kaa e ley balde de buututal malaa'ika jeddaa ngal fuufata dee, Laamdo tabintinan anniya mum cuudinoode. Dum laatorto no o haalanirnoo annabaafe gollanoofe mo fee nii.

⁸ Non daande iwrundo kam dow kammu ndee wii kam kasen:

—Yaa bamoy dewtel udditiingel gonngel e junngo malaa'ika dariido e geeci e njoorndi oo.

⁹ Njaa-mi to malaa'ika oo, mbii-mi dum hokka kam dewtel ngel. O wii kam:

—Bamu ngel modaa ngel! Ngel welan e hunduko maa no njuumri nii, kaa ngel wulnan reedu maa taw.

¹⁰ Nanngu-mi dewtel ngel e junngo malaa'ika oo, modu-mi ngel. Ngel weliri e hunduko am no njuumri nii, kaa reedu am wuli taw!

¹¹ Caggal dum, mbiyaa-mi:

—Ana tilsi mbaajo-daa ko Laamdo loowi e maa koo kasen e jaalepi keewdi e lepi keewdi e demde keewde e kaanankoofe heewbe.

11

Haala seedaaku annabaafe didon

¹ Ndokkaa-mi kudol eenndirgol, wiya:

—Imma, eenndoy suudu Laamdo seniindu nduu e ittirde sadaka ndee, kiiso-daa rewoofe wonbe hen fee, ² kaa pati eenndu daalaare mayru ndee, sabi nde hokkaama heeferfe fee. Be njaaban ngeendini ceniindi ndii ko waarata e lebbi capande nay e didi. ³ Mi neloyan seede'en am didon fee, fe boornoyto licce caakuuji,* fe mbaajoyto ko Laamdo loowi fe koo hakke balde ujunere e teeme de didi e capande jeegom.

⁴ Been seede'en didon ngoni jaytuunaaje didi e moottilaaji didi dariidi yeeso Joomiraado jom aduna oo. ⁵ Gajo fuu muuydo torrude fe, yiite yaltayan e kundude annabaafe fee halka dum. Muuydo torrude fe, waajibi halkiree non. ⁶ Efe njogii yamiroore hadude kammu tofude e ley balde de fe mbaajotoo konngol Laamdo ngol e mum dee. Efe njogii yamiroore waylitinde ndiyameeji laatoo yiyyam, kasen duu efe mbaawi jippinde e aduna oo sii balaawu fuu nde fe muuyi fuu.

⁷ Nde didon fee tilii e seedaaku mum'en oo fuu, taktakol jeyaangol e gunndu ndu luggeefi mum walaa do haadi nduu yaltan yana e ma66e, jaaloo fe, wara fe. ⁸ Tewuui ma66e ngona e daalaare ngalluure mawnde, do Joomiraado ma66e fejanoo e leggal bardugal doo. Nden ngalluure ana nanndi e Sodooma[†] naa Misira. ⁹ Yimbe jaalepi fuu e cuudi baaba fuu e demde fuu e lepi fuu njiiyan tewuui ma66e ko waarata e paloomaaji tati e feccere palooma, fay gooto fe ndujantaako ira di ley yanaande. ¹⁰ Wonbe e aduna oo fee fuu mbeltoto e maayde ma66e ndee, faa wa'ana dum'en no iidi nii, hedde efe ndokkondira dow weltaare. Sabi annabaafe didon fee torriino fe sanne. ¹¹ Kaa caggal paloomaaji tati e feccere dii, fuufaango nguurndam iwngo to Laamdo naati e ma66e, non fe immitii fe ndarii e koyde ma66e. Kulol manngol nanngi yiannoofe fe fee fuu. ¹² Daande toownde iwri fe dow kammu, ana wiya fe:

—Nabbee gaa!

Be nabbi dow kammu e ley luurde, wayfe ma66e fuu keddii ana yeewa fe. ¹³ E oon wakkati, leydi dimmbii semmbe wurjini sappoere ngalluure ndee. Ujunaaji jeddi neddo halkii hen, heddiife fee kuli, nja'ani Laamdo Jom kammu oo teddeengal.

¹⁴ Tayka, bone didafo oo yawtii, bone tatafo oo ana wara booyataa.

Haala buututal jeddaal

¹⁵ Malaa'ika jeddaa oo fuufi buututal mum, daade toowde nanaa dow kammu, ana mbiya:

—Laamuui aduna oo fuu laatike laamu Joomiraado men kajum e Almasihu mum. O laamoto faa abada!

¹⁶ Mawfe noogayon e nayon joodiife dow bimbbeeje yeeso Laamdo fee kippii e leydi, cujidani Laamdo, ¹⁷ ana mbiya:

«Miden njette, Joomiraado Laamdo Jom Baawde,

* **11:3** Maanaa fe boornoo licce caakuuji woni hollude sunu hono rewfe boornotoofe kaddule cuddu nii. [†] **11:8** Sodooma yo ngootiri e geelle didi de Laamdo halki saabe heewgol majje luutti. Yew Puddoode 19.1-29

gooduḍo goodunooḍo oo miden njette,
sabi a gollirii baawde maa mawde dee,
a tabintinii laamu maa.

¹⁸ Heeferbe 6ee yo tikkuḍe,
kaa tikkere maa aan warii,
wakkati mo carataa maaybe yonii,
wakkati warii, mo barjoto-ḍaa annabaaḍe gollanoobe ma 6ee,
seniibe hulbe innde maa 6ee,
tedduḍe e lo'uḍe fuu,

e wakkati mo kalkataa bonnoobe leydi 6ee.»

¹⁹ Suudu Laamḍo seniindu wonndu dow kammu nduu udditaa, keesuwal aadi ngal 6anngi e ley mayru. Maje maji, dillereeeji e gidaali ngadi, leydi dimmbii, malumaluuje butte caami.

12

No kuungal waddi e debbo ḡaywudo

¹ Taagumansa kaayniido 6anngi dow kammu, ḍum woni debbo 6oorniido naange ana fawi koyde mum e lewru ana filkaa pilkol kooḍe sappo e ḍiḍi. ² O haamili, omo wulla saabe tampere e naawalla ḡatawere. ³ Taagumansa godḍo 6anngi dow kammu, ḍum woni kuungal bodewal manngal nanndungal e mboddi. Engal jogii ko'e jeddi e luwe sappo, hoore fuu ana jogii tenngaade laamu. ⁴ Laaci maggal wuuwi tatoḍere kooḍe kammu, wedii ḍum e leydi. Ngaldarii yeeso debbo ḡaywudo oo faa ngal moda ḡiyiiko nde o rimii ḍum.

⁵ Non o rimi ḡiḍḍo gorko. Oon woni durdoowo lepi ḍii fuu loocol naawngol. Biḍḍo oo diwtaa faade to Laamḍo e bimmbeere mum laamu. ⁶ Debbo oo dogi yehi ley ladde, nokku ḍo Laamḍo moyyinannoo ḍum. O hayboyaa ton balde ujunere e teemedede ḍiḍi e capande jeegom (1 260).

⁷ Wolde wadi to dow kammu too. Malaa'ika biyeteḍo Miikaa'iilu e malaa'ika'en mum kaḍi e kuungal ngal e malaa'ika'en mum, ⁸ ngal jaalaa, kanngal e malaa'ika'en maggal, 6e mursi nokku maḍḍe gondo dow kammu too oo. ⁹ Ngaldarii manngal nanndungal e mboddi ribbaama. Kanngal woni mboddi aranndeeri mbiyeteendi Ibiliisa naa Seydaani, ceytotoondi aduna oo fuu ndii. Ndi wedaama e leydi, kayri e malaa'ika'en mayri fuu.

¹⁰ Non daande toownde iwri kam dow kammu, ana wiya:

«Jooni kisindam ḍam wari!

Jooni semmbe e Laamu Laamḍo meeden ngari,
laamu ana e hawju Almasiihu.

Sabi kalmotoḍo sakiraaḍe meeden,
kalmotoḍo 6e to Laamḍo jemma e jalooma oo,
ribbaama iwde dow kammu.

¹¹ Sakiraaḍe men 6ee libii mo saabe yiyam Njawdiri ndii,
kajum e dow haala seedaaku maḍḍe,

6e cuḍaaki nguurndam maḍḍe e dow maayde.

¹² Saabe ḍum, kammu e hoḍuḍe e mum fuu mbeltee!

Kaa leydi e geeci, bone woodanii on!

Sabi Ibiliisa jippiima e mon ana tikki tikkere mawnde,
sabi ana anndi wakkati seeda heddanii ḍum.»

¹³ Nde kuungal manngal nanndungal e mboddi ngal anndunoo wedaama e leydi ndee, ngal jokkitii debbo ḍimḍo ḡiḍḍo gorko oo. ¹⁴ Debbo oo hokkaa biifoole ciilal manngal, faa mo diwira faade to nokku mo o moyyinanaa ley ladde oo, ḍo o haybetee hakke duuḍi tati e feccere, faa o reenoo e mboddi ndii. ¹⁵ Kuungal manngal ngal siryi ndiyam, ḍam ili caggal debbo oo no maayo nii faa ḍam naḍa mo. ¹⁶ Kaa noo, leydi ndii faabii debbo oo, ndi aari hunduko mayri, ndi modii ndiyam ḍam kuungal ngal siryi ḍam. ¹⁷ Kuungal manngal ngal tikkani debbo oo sanne, yehi haḍoyde e ko heddi e iwdi debbo oo koo, ḍum woni dwtaniibe jamirooje Laamḍo so tiidi e seettanaade iisaa. ¹⁸ Non Kuungal ngal* darii e njaareendi danjeere geeci oo.

13

Haala taktakol iwngol ley geeci

¹ Caggal ḍum, njii-mi taktakol jogiingol luwe sappo e ko'e jeddi ana yeenja iwde e geeci oo. Hoore fuu ana jogii tenngaade laamu. Inde bonkordē Laamḍo ana mbinndaa e ko'e

* **12:18** Kuungal ngal darii... E dereeeji 6ooydi ḍii, yoga mbii: Ndarii-mi e njaareendi danjeere geeci oo.

dee fuu. ² Taktakol ngol njii-mi ngol ana nanndi e ndoɔu, koyde maggol ana wa'i no koyde taktakol mbiyeteengol ursa* ngol nii, hunduko maggol ana wa'i no hunduko rawaandu ladde nii. Kuungal nanndungal e mboddi ngal hokki ngol baawde mum, bimmbeere mum laamu ndee, e baawde laamaade. ³ Hoore wootere e ko'e taktakol ngol ana wa'i hono ko barminanoo barmere waawnoonde warde dum, kaa barmere ndee sellinaama, faa dum haaynii wonbe e aduna oo bee fuu, 6e njokki e maggol. ⁴ Be kujidani kuungal ngal sabi ngal hokkii taktakol ngol baawde maggal laamaade. Kasen duu, 6e kujidani taktakol ngol, ebe mbiya:

—Homo nanndi e taktakol ngol? Homo waawi haɓude e maggol?

⁵ Taktakol ngol hokkaa haalde haalaaji mantordi bonkotoodi Laamdo, ngol hokkaa baawde laamaade lebbi capande nay e didi. ⁶ Ngol fuddi bonkaade Laamdo, engol bonkoo innde makko ndee, kajum e hoɗorde makko, dum woni 6e hoɗorde mum'en woni dow kammu too bee. ⁷ Ngol hokkaa baawde haɓude e seniibe bee, ngol jaaloo dum'en. Ngol hokkaa baawde laamaade suudu baaba fuu e jaaleɗol fuu e demngal fuu e leɗol fuu. ⁸ Yimbe wonbe e aduna oo bee fuu kujidanani taktakol ngol, dum woni neddo fuu mo innde mum tawaaka ana winndii gila e diidugol aduna oo e ley dewtere nguurndam ndee, dewtere Njawdiri kirsanoondi ndii.

⁹ Jogiiɗo noppi fuu, yo nanu! ¹⁰ Neddo fuu podanaado haɓbeede so naɓee, haɓbete naɓee. Neddo fuu podanaado wardeede kaafaawi, wardete kaafaawi. Dum nee, waajibi yimbe Laamdo bee tawree mujal e hoolaare.

Haala taktakol iwngol e leydi

¹¹ Caggal dum, njii-mi taktakol gonngol ana yalta e ley leydi. Engol jogii luwe didi nanndude e luwe ɓii-mbaalu, kaa engol haaldannoo hono no kuungal nanndungal e mboddi ngal nii. ¹² Ngol golliri baawde taktakol aranndeewol ngol barmere mum hosunoo warde dum so sellinaa ngol, fuu e dow yamiroore mum. Ngol dooldini yimbe aduna bee kujidana ngol. ¹³ Taktakol didaɓol ngol wadii kaayeeɗii mawdi, ɓamii faa ngol jippini yiite iwde dow kammu faa yottii leydi, yimbe fuu ana yeewa. ¹⁴ Ngol yoyɗiri yimbe aduna kaayde de ngol hokkaa waɗude e dow yamiroore taktakol aranndeewol ngol. Engol tinndina yimbe aduna moyyina tooru nanndundu e taktakol barminiranoongol kaafaawi faa hosi waatude kaa ana wuuri ngol. ¹⁵ Ngol hokkaa baawde ngol wada yonki e tooru nduu faa ndu watti haalde e waɗude faa neddo fuu mo sujidanaali ndu waree. ¹⁶⁻¹⁷ Taktakol ngol dooldini yimbe fuu yo keɓu maande e juude mum'en jaame naa e tiide mum'en, yalla tedduɓe e lo'ube, arsukunte'e e misikiina'en, rimbe e riimaybe, fuu ana ndonka soodude e soottude so tawraaka maande ndee. Maande ndee yo innde taktakol ngol naa limre innde maggol. ¹⁸ Do kaan-daa faamude doo annii: neddo fuu jom hakkille waawan faamude limre taktakol ngol, sabi limre ndee ana hawra e loomto innde neddo. Limre mayre yo teemedede jeegom e capande jeegom e jeegom (666).

14

Haala jimol soottitanooɓe bee, kajum e njawdiri ndii

¹ Yeew-mi, njii-mi Njawdiri ana darii dow haayre Siyona ana wondi e yimbe ujunaaji teemedere e capande nay e nayon (144 000), 6e innde mayri e innde Baabiraado mayri mbinndaa e tiide mum'en. ² Nan-mi daande iwrii kam dow kammu wa'unde no dillere ndiyam keewdam nii, no gidaango manngo nii. Daande nde nan-mi ndee ana wa'i no dillere fiyoobe kolli mum'en nii. ³ Been yimbe fuu ana njima jimol kesol yeeso bimmbeere Laamdo ndee e yeeso kudde nay guurde dee e yeeso mawbe bee. Fay gooto waawaano ekkitaade jimol ngol so wanaa yimbe ujunaaji teemedere e capande nay e nayon (144 000) soottitanooɓe e aduna oo bee. ⁴ Been ngonni 6e meedaali tuunninde ko'e mum'en banngal rewbe, sabi 6e laaɓube. Ebe njokki e Njawdiri ndii do ndi waawi yaade fuu. Been ngonni soottitanooɓe e hakkunde yimbe, yalla ebe laatoɓe adiiɓe fuu sakkeede Laamdo kajum e Njawdiri ndii, ⁵ kasen duu fenaande meedaali yaltude e kundude maɓɓe, 6e ngalaa jinjoore.

Haala malaa'ika'en taton

⁶ Oon wakkati njii-mi malaa'ika goddo ana diwa dow mbeeyu, ana jogii Kabaaru Lobbo duumiiɗo oo, omo waajoo dum yimbe aduna oo, dum woni yimbe leɗol fuu e suudu baaba fuu e demngal fuu e jaaleɗol fuu. ⁷ Omo eewnootonoo e daande toownde, omo wiya:

—Kulee Laamdo teddinon mo, sabi wakkati mo o sarata oo warii. Kujidane tagudo kammu e leydi e geeci e cewle ndiyam oo!

⁸ Malaa'ika goddo didaɓo jokki e makko, ana wiya:

* **13:2** Ursa yo taktakol manngol, takkere maggol ana mawni, engol jogii leefi e koolde mawde.

—Nde halkiima! Baabila ngalluure mawnde ndee halkiima! Nde sigirinii leji dii fuu fijirde mayre bonnde.

⁹ Malaa'ika goddo, tataa, jokki e ma66e ana eewnoo daande toownde, ana wiya:

—Neddo fuu cujidando taktakol ngol e tooru nanndundu e maggol nduu, ke6udo maande maggol e tiinde naa e junngo, ¹⁰ waajibi joomum yara peguujam tikkere Laamdo dam, njuppaadam tawi jillaaka e ley horde loonde tikkere makko. Joomum jukkete e ley yiite e sitti yeeso malaa'ika'en seni66e 6ee e yeeso Njawdiri ndii. ¹¹ Cuurki jukkungo ma66e duumoto faa abada, 6e ke6ataa fowtere jemma e jalooma fuu. Sabi 6e cujidanii taktakol ngol e tooru nanndundu e maggol nduu, 6e ke6ii maande innde maggol.

¹² Dum nee, waajibi yim6e Laamdo 6ee tawree mujal. Been ngoni haybu6e jamirooje Laamdo so ngoondini lisaa 6ee.

¹³ Oon wakkati nan-mi daande ana iwra kam dow kammu, ana wiya:

—Winndu dum doo: gila jooni, maayoo6e saabe gollande Joomiraado 6ee mbelii hoore.

Ruuhu oo wii:

—Goonga! Be njottinoyto iwde e tampere ma66e ndee, sabi barke golleeji ma66e jokkan e ma66e.

Haala wakkati kettal aduna

¹⁴ Yeew-mi, njii-mi luurde raneere, nanndooe neddo nii ana joodii dow mayre. Tengaade sapiraande kanje ana e dow hoore makko, omo jogii wawdu welndu e junngo makko. ¹⁵ Malaa'ika goddo yalti e suudu Laamdo seniindu nduu ana eewnoo daande toownde, ana wiya joodiido e luurde oo:

—Jippin wawdu maa nduu kettaa, sabi wakkati kettal yottiima, ko woni e leydi ndii koo yonii hetteede!

¹⁶ Non joodiido e luurde oo sadiri ko woni e leydi ndii koo wawdu mum, leydi ndii fuu hettaa.

¹⁷ Malaa'ika goddo yalti e suudu Laamdo seniindu wonndu dow kammu nduu, ana jogii katum duu wawdu welndu. ¹⁸ Malaa'ika goddo kawjotoodo yiite oo yalti e ley ittirde sadaka ndee, ana eewnoo daande toownde, ana wiya malaa'ika jogiido wawdu welndu oo:

—Jippin wawdu maa nduu, kettaa 6i66e peguujey leydi ndii dee, sabi de 6enndii.

¹⁹ Malaa'ika oo sadiri 6i66e peguujey leydi ndii wawdu mum, te6i de, wedii de e 6oosirde mawnde. Dum woni tikkere Laamdo jukkoowo jukkungo naawngo. ²⁰ Bi66e peguujey dee 6osaa to caggal ngeenndi too, yiيام yalti e 6oosirde ndee faa hewti labaale pucci, dam ili ko waarata e njuunndi kilooji teemede tati.

15

Haala jimol Muusaa e jimol Njawdiri

¹ Caggal dum, njii-mi dow kammu taagumansa goddo mawdo kaayniido. Njii-mi malaa'ika'en njeddon ana njogii balaawuujey jeddi cakitiidi dii, sabi e majji tikkere Laamdo ndee timmata.

² Njii-mi weendu nanndundu e timtorgal jillondirndu e yiite. Jaalinoo6e taktakol ngol 6ee ana ndarii bannge mayru. Been ngoni jaalinoo6e ngol, kanngol e tooru nanndundu e maggol nduu e limre innde maggol ndee, e6e njogii kolli di Laamdo hokki 6e dii. ³ E6e mbiya e ley jimol Muusaa maccudo Laamdo oo e ngol Njawdiri ndii:

«Joomiraado Laamdo Jom Baawde,

golleeji maa yo mawdi, yo kaayniidi!

Laawi maa yo poocciidi, yo goondudi,

aan woni kaananke jaaleji!

⁴ Homo woni mo hulataa ma, Joomiraado,

mo teddintaa innde maa?

Sabi aan woni gooto Ceniido.

Leji fuu ngaran cujida yeeso maa,

sabi 6e njii no golleeji maa poocitorii.»

Haala le'e jeddi keewde balaawuujey jeddi

⁵ Caggal dum, njii-mi suudu Laamdo seniindu – dum woni hukkuum seedaaku gondo dow kammu oo – ana udditoo. ⁶ Malaa'ika'en njeddon jogi66e balaawuujey jeddi 6ee njalti e mayru, ana 6oornii kaddule laa6ude paca jalbooje, ana ka66i ganndilaaji kanje e becce mum'en. ⁷ Wootere e kudde nay guurde dee hokki malaa'ika'en njeddon 6ee le'e kanjeeje jeddi keewde tikkere Laamdo guurdo faa abada oo. ⁸ Non suudu nduu heewi cuurki saabe annoora Laamdo e semmbe mum. Fay gooto waawaano naatude e mayru, so wanaa nde balaawuujey jeddi di malaa'ika'en njeddon ngaddi dii timmi.

16

¹ Non nan-mi daande toownde iwrii kam to suudu seniindu too, ana wiya malaa'ika'en njeddōn 6ee:

—Njehee, njuppayee e aduna oo le'e tikkere Laamdo jeddi dee!

² Malaa'ika arano oo yehi, yuppi la'al mum e leydi, uube bonde naawde kewtii yimbe tawraabe maande taktakol ngol e sujdanoobe tooru nanndundu e maggol 6ee.

³ Malaa'ika didafo oo yuppi la'al mum e geeci, geeci oo waylitii, laatii no heyyere yiyyam maaydo nii. Ko tagaa ko wuuri ko woni ley geeci fuu waati.

⁴ Malaa'ika tatafo oo yuppi la'al mum e dow maaje e cewle, de mbaylitii yiyyam. ⁵ Non nan-mi malaa'ika kawjotoodo ndiyameeji oo, ana wiya:

—Aan Laamdo a poocciitido, a goodudo goodunoodo, aan woni Ceniido oo, sabi a jaadirfo e sariya maa. ⁶ Saabe ko 6e njuppi yiyyam seniibe e yiyyam annabaafe koo, aan duu, ndokku-daa 6e yiyyam 6e njara! E6e kaandi hen.

⁷ Non nan-mi daande iwrii to ittirde sadaka too, ana wiya:

—Goonga! Joomiraado Laamdo Jom Baawde, sariyaaji maa yo goongaraaji yo poocciitidi!

⁸ Malaa'ika nayafo oo yuppi la'al mum e dow yitere naange, nde hokkaa sumirde yimbe nguleefi mayre. ⁹ Yimbe 6ee cumiraa nguleefi cattuki, kaa 6e tuubaali 6e teddinaali Laamdo. Ko 6e ngadi dee, 6e njennu innde Laamdo mo baawde ngoodani dow dii balaawuuji oo.

¹⁰ Malaa'ika joyafo oo yuppi la'al mum e dow bimbbeere taktakol ngol, do o laamii doo ni66inaa tika, yimbe ndarii ana nata toni mum'en saabe naawalla. ¹¹ Be njenni Laamdo jom kammu oo saabe uube ma66e e naawalla ma66e, kaa fuu, 6e tuubaali iwde e golleeji ma66e bondi dii.

¹² Malaa'ika jeegafo oo yuppi la'al mum dow maayo manngo wiyeteengo Efarata, ndiyam maggo 6ee6i faa yoori faa mo hokka kaanankoo6e iwroo6e funnaange 6ee laawol.

¹³ Non njii-mi seydaani'en tati bon6e nanndu6e e paa6i, wooturu ana yalta e hunduko kuungal nanndungal e mboddi ngal, wooturu ana yalta e hunduko taktakol manngol ngol, wooturu ana yalta e hunduko annabaa6e peneejo oo. ¹⁴ Been seydaani'en bon6e yo wadoo6e kaayefiiji, yahoo6e e kaanankoo6e aduna oo fuu faa hawrintinana dum'en wolde ley jalaande darngal, jalaande Laamdo Jom Baawde oo.

¹⁵ Joomiraado wii:

—Kakkilee! Midō nii warda no gujjo nii. Baaldo daanaaki haybi kaddule mum pati yaara terde 6ole yimbe njiya dum ana taartii, welii hoore!

¹⁶ Di kawrintini 6e e nokku biyeteedo e ibaraninkoo6e Harmagedon.

¹⁷ Malaa'ika jeddafo oo yuppi la'al mum e mbeeyu, daande toownde yalti e suudu seniindu nduu to bimbbeere laamu too, ana wiya:

—Timmii!

¹⁸ Maje maji, dillereeeji e gidaali ngadi, dimmbagol leydi manngol wadi. Hono ngol dimmbagol leydi wadaali e aduna oo gila yimbe tagaa, no ngol sattiri mawnude! ¹⁹ Ngalluure mawnde ndee feccaa pecce tati. Galluuje jaalepi godde dee fuu kalkii. Laamdo rewte ngalluure mawnde wiyeteende Baabila, mo yarni nde horde peguujam heewnde tikkere makko. ²⁰ Duude dee fuu kalkii, baamle kaaye dee fuu majji fey. ²¹ Malumaluuje 6utte caami e yimbe, wootere hen fuu teddeefi mum ana waara e kilooji capande nay. Yimbe 6ee njenni Laamdo saabe balaawu malumaluuje oo, sabi oon balaawu sattii bonde sanne.

17

Haala jukkungo Baabila

¹ Caggal dum, gooto e malaa'ika'en njeddōn jogiibe le'e jeddi 6ee wari, wii kam:

—War faa mi holle jukkungo bamfaaru rewru anndaandu sanne, joodiindu dow ndiyameeji keewdi nduu. ² Kayru kaanankoo6e aduna 6ee pijata, yimbe aduna 6ee cigirii e bamfaaraaku mayru.

³ Keew-mi Ruuhu, malaa'ika oo nabi kam faa ley ladde jeereende. Non njii-mi debbo ana waddii taktakol bodewol keewngol inde bonkore Laamdo, jogiingol ko'e jeddi e luwe sappo. ⁴ Debbo oo ana 6oornii kaddule lobbe bodeeje, ana sodii kanje, kaaye dime e naaye luulu. Omo jogii e junngo makko horde loonde kanje heewnde ko harmi heewnde tuundi bamfaaraaku makko. ⁵ Ndee doo innde nde maanaa mum suudii ana winndaa e tiinde makko:

«Baabila ngalluure mawnde, inna bamfaaraaku,
kanum e ko harmi ley aduna oo fuu».

⁶ Njii-mi oon debbo sigirii saabe heewgol ko yari yiyyam seniibe 6ee e yiyyam waraa6e saabe njoppaali haala Iisaa.

Ko njii-moo-mi koo, kaaynaa-mi sanne. ⁷ Kaa malaa'ika oo wii kam:

—Ko saabii so dum ana haayni maa? Mi firritante maanaa cuudido oo, maanaa debbo oo e taktakol ngol o waddii jogiingol ko'e jeddi e luwe sappo ngol. ⁸ Taktakol ngol njii-daa ngol, engol woodunoo, kaa ngol heddaaki jooni. Engol haani yaltude e funndu ndu luggeefi mum walaa do haadi nduu, ngol halkoyoo. Yimbe aduna 6e inde mum'en mbinndaaka e dewtere nguundam ndee gila e fuddode aduna 6ee, so njii ngol, kaayde nanngan dum'en, sabi engol woodunoo ngol heddaaki, ngol banngoyan kasen duu.

⁹ Dum doo ana holla waajibi neddo tawree hakkilantaaku e faamu: ko'e jeddi dee yo kaaye jeddi de debbo oo joodii e mum dee. Ede cappoo kasen kaanankoo6e njeddon: ¹⁰ njoyan ya66ike, njeega6o oo ana woodi jooni, njedda6o oo waraali tefon, kaa so o warii, wakkatiwel seeda o laamotoo. ¹¹ Taktakol goodunoongol ngol yo gooto e njeddon 6ee, ngol watan hono kaananke jetta6o nii, kaa cakite maggol yo halkaare.

¹² Luwe sappo de njii-daa dee yo kaanankoo6e sappo 6e ke6aali laamu tefon, kaa 6e ke6oyan baawde laamaade no kaanankoo6e nii hakke wakkatiwel gootel, kam6e e taktakol ngol. ¹³ Be fuu 6e anniya gooto, e6e ndokka taktakol ngol doole ma66e e laamu ma66e. ¹⁴ Be ka6an e Njawdiri ndii, kaa ndi jaaloto 6e sabi kayri woni Joomiraado joomiraade e Kaananke kaanankoo6e, kasen duu wondii6e mayri 6ee yo noddade, subaade, goondin6e.

¹⁵ Malaa'ika oo wii kam kasen:

—Ndiyameeji di njii-daa bamfaaru nduu ana joodii dow mum'en dii, kanji ngoni jaaleji e jamaa e leni e demde. ¹⁶ Luwe sappo de njii-daa dee, ka6um e taktakol ngol, mbanan bamfaaru rewru nduu, 6ola dum faa laa6a heddooroo terde 6ole, jaama tew mum, nduppa ko heddi koo e yiite. ¹⁷ Sabi Laamdo loowii e 6erde ma66e wadude anniya mum, 6e laatoo daande wootere, 6e ndokka taktakol ngol laamu ma66e, faa nde konngi Laamdo dii fuu tabiti.

¹⁸ Bamfaaru rewru ndu njii-daa nduu, ka6um woni ngalluure mawnde hu6indiinde kaanankoo6e aduna.

18

No Baabila halkirtee

¹ Caggal dum, njii-mi malaa'ika goddo keewdo baawde ana iwa dow kammu ana jippoo, fooyre makko yaayni e aduna oo. ² O eewnii faa toowi, o wii:

«Nde halkiima!

Baabila ngalluure mawnde ndee halkiima!

Nde laatiike hodorde seydaani'en bon6e,

suudorde ruuhu tuunnudo fuu

e foondu tuunnundu wajaandu fuu!

³ Sabi leyde dee fuu cigirii caamii

saabe bamfaaraaku mayre oo,

Kaanankoo6e aduna 6ee pijii e mayre,

jaagotoo6e e aduna 6ee fuu ke6ii jawdi

saabe neemaaji mayre ya66itiidi dii.»

⁴ Non daande wonnde iwri kam dow kammu, ana wiya:

—Njaltee e mayre, onon yim6e am! Pati on ndeentu e mayre luutti, pati balaawuujii mayre hewta on. ⁵ Sabi luutti mayre njowondirii faa njottii kammu, Laamdo rewtiike golleeji mayre bondi dii. ⁶ Ngadiranee nde no nde wadirani on nii. Njo6to-don ko nde wadi on koo cowe didi. Horde loonde nde nde siiwani on e mum ndee, ciwianee nde hen cili didi! ⁷ Jukkee nde, ngadee sugulla mayre hakke no nde teddiniri hoore mayre so nde wuuri e neema nii, sabi ende wiya e 6ernde mayre: «Mi kaananke debbo, mi wanaa debbo mo gorum maayi, abada mi wonataa e cuddu.» ⁸ Saabe dum, e jalooma gooto balaawuujii mayre caamata e mayre: maayde e sugulla e yolbere, kasen duu nde duppete e yiite, sabi Joomiraado Laamdo carooow nde oo yo Jom Semmba.

Haala woye6e Baabila

⁹ Nde kaanankoo6e aduna reentu6e e mayre jeenu so neemodii e mayre 6ee njii cuurki cumu mayre, 6e mboyan, 6e jonoto.

¹⁰ Be toowtan nde 6e ndaroo, saabe hulde jukkungo mayre pati hewtoo 6e, e6e mbiya:

—Yoo yoy! Yoo yoy! Baabila, ndee ngalluure mawnde, ndee ngalluure jogiinde semmba, e ley wakkati gooto tan, nde jukka!

¹¹ Jaagotoo6e e aduna 6ee mboyan cunlanan nde, sabi fay gooto heddataako e soodude jaaguujii ma66e dii. ¹² Jaaguujii ma66e yo kanje e cardii e kaaye dime e jaaye e bagiiji lobbi e bagiiji ciidi e bagiiji hariiri tiidudi e bagiiji bo6eeji e ledde uurooje yogaa6e e kaaki moyyiniraadi piibee piibi e kaaki moyyiniraadi ledde tiidude coggu e jamde kire e jamde 6aleeje

e haayre wiyeteende marba. ¹³ Jaaguuji ma66e kasen yo funngooji belnirdi e uurnirdi e gowe e nebam uuroojam e uurdi miira e uurdi suurintintendi e peguujam e nebam 6i66e jaytuun e conndi alkama e na'i e baali e pucci e wotorooji e maccu6e e rugga6e.

¹⁴ Jaagotoo6e 6ee mbii ngalluure ndee:

—Ko njiduno-daa he6ude fuu wod6ike ma: neema maa e dawla maa fuu halkike, a hewtataa dum abada kasen.

¹⁵ Jaagotoo6e he6u6e jawdi e mayre 6ee toowtan nde ndaroo to woddi, saabe hulde jukkungo mayre ngoo pati hewto 6e, 6e mboyan, 6e jonoto, ¹⁶ 6e mbiyan:

—Yoo yoy! Yoo yoy! Ngalluure mawnde parortoonde bagiiji lobbi e bagiiji ciidi e bagiiji bodeji, sodortonoonde kanje e kaaye dime e jaaye! ¹⁷ E ley wakkati gooto tan, dee jawle fuu kalkaa!

Dawranoo6e laanaaji ndiyam mawdi dii 6ee e dawoo6e 6ee e summboo6e 6ee, kaɾum e he6oo6e nguure mum'en e lummbingol geeci 6ee, 6e fuu 6e toowtan 6e ndaroo. ¹⁸ So 6e njii cuurki cumu mayre, 6e ngullan, 6e mbiya:

—Ngalluure honde nanndunoo e nden ngalluure mawnde?

¹⁹ Be njooran leydi dow ko'e ma66e no 6e poti metteede, 6e mboyan 6e jonoo, 6e ngulla 6e mbiya:

—Yoo yoy! Yoo yoy! Ndee ngalluure mawnde, nde neema mum hokki jogi6e laanaaji e ley geeci fuu jawdi, e ley wakkati gooto tan, nde halkike! ²⁰ Kammu, welta e halkeede mayre! Seni6e e nela6e e annaba6e, onon duu mbeltee hen! Sabi Laamdo sarii nde ko nde wadi on koo!

²¹ E oon wakkati, malaa'ika jom semmbe 6ami kaaya! nanndungal no niisirde mawnde nii, wedii dum semmbe ley geeci, wii:

—Nii Baabila ngalluure mawnde ndee wedortee, nde yiyataake abada kasen!

²² Hankasen, fay gooto nanataa e mayre kolli hodo6e gaaci e yimoo6e e puufo6e cereeli e buutute, golloowo peeɾudo fay gooto yiyataake kasen e ley mayre. Dillere unude nanataake kasen e ley mayre, ²³ fooyre lampa yaaynataa ley mayre kasen, jommbaajo gorko e jommbaajo debbo wel6e daade maatataake e mayre kasen. Non worrata sabi jaagotoo6e mayre burnoo aduna oo fuu doole. Kasen duu nde hoomtiriɾi leɾi dii fuu mbonobaaku mayre. ²⁴ Yiyam annaba6e e seni6e e waranoo6e ley aduna oo 6ee fuu tawaama e mayre.

19

Jime jettooje Laamdo ley alijenne

¹ Caggal dum, nan-mi daade toowde hono jamaa keewdo iwri kam dow kammu, ana wiya:

«Halleluya!»*

Kisindam e teddungal e baawde

ngoodanii Laamdo meeden,

² sabi sariyaaji makko yo goongaraaji

yo poocciidi!

O sarii bamfaaru rewru anndaandu sanne

bonnirannoondun aduna oo fuu bamfaaraaku mum oo,

kasen duu o yobtii yiyam maccu6e makko njuppaadam e mayru dam.»

³ Be mbii didobere:

«Halleluya!

Cuurki cumu ngalluure mawnde ndee kii

ana nabba faa abada!»

⁴ Maw6e noogayon e nayon 6ee e kudde nay guurde dee, kippii e leydi cujidani Laamdo joodiido e bimmbeere laamu oo, ana mbiya:

—Aamiina! Halleluya!

⁵ Daande iwri to bimmbeere too, ana wiya:

—Njettee Laamdo meeden, onon maccu6e makko fuu, onon hul6e mo fuu, teddu6e e lo'u6e!

Haala kuurtungu Njawdiri ndii

⁶ Non nan-mi ko wa'i no daande jamaa keewdo nii, ko wa'i no dillere ndiyam keewdam nii, ko wa'i no gidaali mawdi nii, ana wiya:

«Halleluya! Sabi Laamdo Joomiraado meeden

Jom Baawde oo tabintinii laamu mum.

⁷ Mbelto-den, ceyo-den, teddinen mo,

* **19:1** Halleluya yo haala ibaraninkoore, dum woniNjetten JOOMIRAADO.

sabi kuurtungu Njawdiri ndii yottiima,
kasen duu jommbaajo mayri lanndinike.

⁸ O hokkaama kaddule o 6oornoo,
bagi daatudo, jalboowo, laa6udo.»

Deen kaddule ngoni golleeji seniife moyyudi dii.

⁹ Malaa'ika oo wii kam:

—Winndu: noddaa6e e jiiri yanng'e Njawdiri ndii 6ee, mbelii hoore!

O wii kam kasen:

—Dii konngi yo goongaraaji, to Laamdo di iwi.

¹⁰ Kippii-mi e leydi yeeso makko faa mi sujidana mo, kaa o wii kam:

—Patti! Miin, mi maccudo hono maa hono sakiraa6e maa tiidube e seettanaade Iisaa 6ee.
Sujidan Laamdo!

Sabi ko woni annabaaku dee, yo seettanaade Iisaa.

Haala garol Almasiihu faa jukka taktakol

¹¹ Caggal dum, njii-mi kammu ana udditii, non puccu daneejo banngi. Bad'diido mo oo ana wiye'e Koolniido ana wiye'e Goongirante, goonga o sarirta, goonga o honirta. ¹² Gite makko ana mba'i no metangal yiite nii, tenngaade laamu keewde ana e hoore makko, innde ana winndii e makko nde fay gooto annadaa so wanaa kanko. ¹³ Omo 6oornii saaya cuuwaaka e yiyyam, innde makko yo: «Konngol Laamdo.» ¹⁴ Konuuji kammu dii njokki e makko ana 6oornii kaddule bagi daatude, daneje, laa6ude, ana mbaddii pucci daneje. ¹⁵ Kaafaawi mbelki ki mo soppirta lepi ana yalta e hunduko makko. Mo durdan di loocol naawngol, o dippan e 6oosirde peguue yaltinoore tikkere Laamdo Jom Baawde mawnde. ¹⁶ Ndee doo innde ana winndaa e saaya makko, ana winndaa e busal makko:

«Kaananke kaanankoo6e e Joomiraado joomiraa6e.»

¹⁷ Non njii-mi malaa'ika ana darii e dow yitere naange. O eewnii faa toowi, o wii pooli diwooji dow mbeeyu dii fuu:

—Ngaree nootee jiiri yanng'e mawdo mo Laamdo wadi oo, ¹⁸ faa nducciton tew kaanankoo6e e tew hoore6e sordaasi'en e tew jom'en semmbe e tew pucci e waddiibe mum'en e tew yim6e fuu – rim6e e riimay6e, teddu6e e lo'u6e!

¹⁹ Non njii-mi taktakol manngol ngol e kaanankoo6e aduna 6ee e konuuji mum'en ana kawriti faa kafa e bad'diido puccu daneejo oo e konu mum. ²⁰ Taktakol ngol honaa, kanngol e annabaajo penejo gannoodo kaayde yeeso maggol oo. E deen kaayde o hoomtirnoo hefuno6e maande taktakol ngol 6ee, sujidanannoo6e tooru nanndundu e maggol 6ee. Be didon fuu, 6e mbedaa e6e nguuri e weendu yiite e sitti hu66ooru nduu. ²¹ Heddiife 6ee kalkiraa kaafaawi njaltannooki e hunduko bad'diido puccu daneejo oo kii, pooli dii fuu ngari nducciti tewuuli ma66e faa kaari.

20

Haala laamu gadoowo duu6i ujunere

¹ Caggal dum, njii-mi malaa'ika ana iwa dow kammu ana jippoo, ana jogii e junngo mum cokitirgal 6unndu yiite ndu luggeefi mum walaa do haadi nduu, kapum e calalol manngol.

² O nanngi kuungal ngal, dum woni mboddi aranndeeri mbiyeteendi Ibiliisa naa Seydaani ndii, o ha66i dum duu6i ujunere. ³ O wedii dum e ley 6unndu ndu luggeefi mum walaa do haadi nduu, o uddi ndu dow mum, o meeli ndu, pati ngal yojna jaalepi faa nde duu6i ujunere dii ki66i. Caggal dum, ngal humtete wakkati seeda.

⁴ Non njii-mi bimmbeeje laamu. Joodiife e majje 6ee ndokkaama baawde sarde. Njii-mi kasen yonkijji 6e ko'e mum'en tayiranoo saabe ko 6e ceettanii Iisaa koo e saabe ko 6e mbaajii konngol Laamdo koo. Been ngoni 6e cujidanaali taktakol ngol e tooru nanndundu e mum nduu, 6e ke6aali maande ndee e tiide naa e juude ma66e. Been nguurtii, laamodii e Almasiihu duu6i ujunere. ⁵ Dum woni immital aranal ngal. Maay6e heddiife 6ee nguurtaali faa nde duu6i ujunere dii ki66i. ⁶ Malu e senaare ngoodanii jeyaa6e e immital aranal 6ee! Maayde dido6ere ndee walaa ko waawi e ma66e, 6e laatanto Laamdo e Almasiihu yottino6e sadaka, 6e laamodoo e Almasiihu duu6i ujunere.

Haala jaaleede Ibiliisa

⁷ So duu6i ujunere dii ki66ii, Ibiliisa humtete yalta kasu mum, ⁸ faa yojna jaalepi gondi e paale aduna nay dee, dum woni garol Yaajuuju e Maajuuju, * kapum e hawrintinde 6e faa 6e mba'a no njaareendi geeci kammari wolde. ⁹ Been yim6e cankitii e aduna oo fuu, 6e pilii ngalluure horsunde ndee, do seniife 6ee ngoni doo. Oon wakkati fuu, yiite iwi dow kammu,

* 20:8 Yaajuuju e Maajuujana mbiyee Gogu e Magogu e ibaraninkoore.

halki 6e. ¹⁰ Ibiliisa yonnannoodo 6e oo wedaa e weendu yiite e sitti nduu, do taktakol ngol e annabaajo peneejo oo ngoni doo. Don 6e njukketee jemma e jalooma faa abada.

Haala nannde darngal

¹¹ Caggal dum, njii-mi bimmbeere laamu mawnde raneere won joodiido e dow mayre. Kammu e leydi fuu ndogi iwi yeeso joodiido oo, di njiitaaka kasen. ¹² Njii-mi maay6e 6ee, teddu6e e lo'u6e, ana ndarii yeeso bimmbeere laamu ndee. Dewte udditaa, e ley majje dewtere nguurndam ndee duu udditaa. Maay6e 6ee cariraa golleeji mum'en binndaadi e dewte dee dii, gooto fuu hakke golle mum. ¹³ Geeci oo tottii maay6e mum, maayde e laakaraa tottii maay6e mum'en, gooto e ma66e fuu sariraa hakke golle mum. ¹⁴ Maayde e ko sabinbinta dum fuu mbedaa e weendu yiite nduu. Nduun weendu woni maayde dido6ere ndee. ¹⁵ Neddo fuu mo innde mum tawaaka ana winndii e dewtere nguurndam ndee, wedaama e weendu yiite nduu.

21

No huunde fuu heydintinirtee

¹ Caggal dum, njii-mi kammu keso e leydi keyri, sabi kammu arano oo e leydi aranndeeri ndii fuu iwii, geeci duu walaa. ² Njii-mi Ngalluure Seniinde ndee - dum woni Urusaliima keso oo - ana iwa dow kammu to Laamdo ana jippoo, ana parorii no jommbaajo parortoo faa lanndinoow hawra e gorum nii. ³ Nan-mi daande toownde iwrunde to bimmbeere laamu too, ana wiya:

—Annii hodorde Laamdo e yim6e: o hodidan e ma66e, 6e laatoo lejol makko. Laamdo e hoore mum wondan e ma66e, laatoo Laamdo ma66e. ⁴ O soccan gondi gite ma66e fuu. Maayde e sugulla e gullaali e naawalla keddadataako, sabi kulle 6ooyde dee fuu njawtii.

⁵ Joodiido e bimmbeere ndee oo wii:

—Mi heydintinan huunde fuu!

O wii kam:

—Winndu dii konngi fuu, di celludi di goongaraaji.

⁶ O wii kam kasen,

—Huunde fuu biltike! Miin woni arano miin woni cakito, miin woni fuddoode miin woni timmoode. Neddo fuu domdufo, mi hokkan dum e sewnde ndiyam nguurndam ndee meere meere. ⁷ Neddo fuu jaaliido heban dum fuu, mi laatoto Laamdo mum, laatoo 6iyam. ⁸ Kaa rofee6e e 6e ngalaa goondinal e sobu6e golleeji e waroo6e yim6e e fiyo6e e bonjobii'en e rewoo6e tooruuji e fenoo6e 6ee fuu, weendu yiite e sitti hu66ooru nduu woni ngedu mum'en. Dum woni maayde dido6ere ndee.

Haala Urusaliima keso

⁹ Caggal dum, gooto e malaa'ika'en njeddoo jogiino6e le'e jeddi keewde balaawuuji jeddi cakitiidi dii wari, haaldi e am, wii:

—War faa mi holle jommbaajo debbo, jom suudu Njawdiri ndii.

¹⁰ Non keew-mi Ruuhu, malaa'ika oo na6i kam faa dow haayre mawnde toownde. O holli kam Urusaliima ngalluure seniinde ndee ana iwa dow kammu to Laamdo ana jippoo, ¹¹ annoora Laamdo ana e mayre faa ende jalbira no haayre rimre nii, no haayre yaspe laa6unde no timtorgal nii. ¹² Tatawol tekkungol toowngol ana fittii nde, engol jogii dame sappo e didi, damal fuu ana jogii malaa'ika. Cuudi baaba 6i66e Israa'iila sappo e didi dii, inde mum'en ana mbinndaa e dame dee: ¹³ dame tati funnaange e dame tati hiirnaange e dame tati saahal e dame tati faleeri. ¹⁴ Tatawol ngalluure ndee ngol ana fawii e dow kaaye sappo e didi, wootere e majje fuu innde iwnde e sappo e didon nelaar6e Njawdiri ndii 6ee ana e mum.

¹⁵ Malaa'ika kaaldannoodo e am oo ana jogii loocol kanje eenndirgol faa eennda ngalluure ndee e dame mayre e tatawol mayre ngol. ¹⁶ Tatteeji mayre nay dii fuu potu, njuunndi mayre e njaannji mayre potu. O eenndiri nde loocol ngol o joginoo ngol, nde laatii ge6e ujunaaji sappo e didi (12 000),* njuunndi ndii e njaannji ndii e tooweendi mayri fuu fotu. ¹⁷ O huulii tatawol ngol, ngol hawri e kuule teemedere e capande nay e nay (144), huulagol ngol yim6e kuulortoo ngol malaa'ika oo huulortoo. ¹⁸ Tatawol ngol yaspe mahiraa, ngalluure ndee kanje dimo baado no timtorgal laa6ungal nii mahiraa. ¹⁹ Foomre tatawol ngalluure ndee ana pariraa sii kaaye dime fuu: aranndeere ndee yaspa, dido6ere ndee safiir, tato6ere ndee agate, nayo6ere ndee emerooda, ²⁰ joyo6ere ndee sardoniksi, jeego6ere ndee sarduwaan, jeddo6ere ndee kirisolita, jetto6ere ndee berili, jeena6ere ndee topaas, sappo6ere ndee kirisoparaas, sappo e go'obere ndee yasente, sappo e dido6ere ndee ametiste. ²¹ Dame sappo e didi dee yo naaye luulu daneeje sappo e didi, damal fuu

* 21:16 Dum hawrata kilooji 2 200

naayre luulu wootere moyyiniraa. Daalaare ngalluure ndee yo kanne dimo jalbiroowo no timtorgal nii.

²² Mi yiyaali suudu dewal e ley ngalluure ndee, sabi Joomiraado Laamdo Jom Baawde oo e Njawdiri ndii ngoni suudu dewal mayre. ²³ Ngalluure ndee haajaaka naange naa lewru yaaynana dum, sabi darja Laamdo yaaynata nde, Njawdiri ndii woni lampa mayre. ²⁴ Jaaleni dii fuu e ley fooyre mayre njahata, kaanankoo6e aduna 6ee ngaddan e ley mayre jawle mum'en. ²⁵ Jemma walaa e mayre, kasen duu dame mayre uddataako jalooma! ²⁶ Be ngaddan jawle e teddeengal jaaleni ma66e e ley mayre. ²⁷ Huunde sobunde naatataa e mayre, wanaa haala golloo6e ko wanaa, kaɗum e fenoo6e. Naatoo6e e mayre dee, 6e inde mum'en mbinndaa e dewtere nguurndam 6ee, dum woni dewtere Njawdiri ndii.

22

¹ Caggal dum, malaa'ika oo holli kam maayo ngo ndiyam mum hokkata nguurndam, njalbiroojam no timtorgal nii, edam iwa to bimbbeere laamu Laamdo e Njawdiri ndii too. ² Edam ila e hakkunde daalaare ngalluure ndee. Fonngooji maayo ngoo didi fuu, lekki kokkoowi nguurndam ana e mum, ndimoowi cili sappo e didi - lewru fuu cilol. Haakolooji makki yo safaare sellinoore jaaleni. ³ Ko Laamdo hudi fuu, tawataake ley ngalluure ndee hankasen. Bimbbeere laamu Laamdo e Njawdiri ndii darotoo e ley mayre, maccu6e makko ndewan mo, ⁴ njiya yeeso makko, innde makko winndee e tiide mum'en. ⁵ Jemma walaa hankasen, 6e kaajataake fooyre lampa naa fooyre naange sabi Joomiraado Laamdo laatoto fooyre ma66e. Be laamoto faa abada abadin.

Haala gartol Iisaa

⁶ Malaa'ika oo wii kam:

—Dii konngi ana celli, ana ngoondi. Joomiraado Laamdo, loowudo konngol mum ley annaba6e oo, neli malaa'ika mum faa holla maccu6e mum ko warata 6ooyataa.

⁷ Iisaa wii:

—Kettinee, mido wara 6ooyataa!

Neddo fuu kaybudo ko woni e dewtere annabaaku ndee doo, weli hoore.

⁸ Miin, Yuhanna, mi nanii mi yii kulle dee fuu. Caggal ko nan-mi e so njii-mi koo, kippii-mi e leydi yeeso malaa'ika kollannoodo kam oo faa mi sujidana mo. ⁹ Kaa o wii kam:

—Patti! Miin, mi maccudo hono maa hono sakira6e maa annaba6e 6ee, kaɗum e hayboo6e konngi gondi e ndee doo dewtere 6ee. Sujidan Laamdo!

¹⁰ O wii kam kasen:

—Pati suudu haalaaji annabaaku gondi e ndee doo dewtere dii, sabi wakkati mo dum fuu dum laatotoo 6adiima. ¹¹ Gadoowo ko boni yo heddo e bonannda mum, co6udo golleeji yo heddo e golleeji mum co6udi dii, moyyo yo heddo e moyyuki mum, ceniido yo heddo e senaare mum!

¹² Iisaa wii:

—Kettinee, mido wara 6ooyataa, mido waddora mbarjaari faa mi barjoo gooto fuu hakke golle mum. ¹³ Miin woni arano miin woni cakito, miin woni fuddoode miin woni timmoode.

¹⁴ Loonnoo6e saayaaji mum'en yalla ana mbaawa naamde e 6i66e lekki nguurndam kii e naatirde e ngalluure ndee damal, mbelii hoore! ¹⁵ Kaa won6e caggal mayre 6ee, 6e dawaadi, 6e bonobii'en, 6e fijoo6e, 6e waroo6e yim6e, 6e rewoo6e tooruuji, 6e fenoo6e e ley haalaaji e golleeji fuu.

¹⁶ Miin Iisaa, mi neli malaa'ika am faa seettoo dee kulle e ley deente goondin6e dee. Miin woni iwdi Daawuuda, mi taaniiko, miin woni hoodere fajiri jalboore ndee!

¹⁷ Ruuhu oo e jommbaajo debbo oo ndarii ana mbiya:

—War gaa!

Neddo fuu nando yo wii: «War gaa!»

Neddo fuu domdudo yo war, muuydo fuu yo yar e ndiyam ndokkoojam nguurndam dam meere meere.

¹⁸ Miin Yuhanna, mido jeertina neddo fuu nando konngi annabaaku gondi e ndee doo dewtere dii: neddo fuu beydudo e majji huunde, Laamdo beydan e jukkungo joomum balaawuuji cifaadi e mayre dii. ¹⁹ Neddo fuu tayudo yoga e konngi ndee doo dewtere annabaaku, Laamdo tayan goodi mum e lekki nguurndam cifaaki e mayre kii, kaɗum e ngalluure seniinde sifaande e mayre ndee.

²⁰ Ceettantoodo deen kulle oo wii:

—Tayoral, mido wara 6ooyataa!

Aamiina! War Joomiraado men Iisaa!

²¹ Yo hinnee Joomiraado men Iisaa wonu e mon on fuu!